

UNIVERSITATEA DE ARHITECTURĂ ȘI URBANISM
ION MINCU - BUCUREȘTI
CENTRUL DE CERCETARE, PROIECTARE,
EXPERTIZĂ ȘI CONSULTING

Strada Academiei 18-20, 010014 - BUCUREȘTI, ROMANIA. Tel: 307.71.05 : 307.71.90 fax 307.71.05 cod fiscal R14771110

ACTUALIZAREA PLANULUI DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN SUCEAVA

Etapă a III-a

Strategia de dezvoltare teritorială și măsuri de organizare în timp

Contract nr. 19407/20.08.2018

(nr. ctr. UAUIM-CCPEC: 2 / 2018)

memoriu general (secțiunea 1 – parte scrisă)

Beneficiar: CONSILIUL JUDEȚEAN SUCEAVA

Elaboratori:

- UAUIM-CCPEC (lider de proiect)**
- Universitatea din București – CICADIT (partener)**
- SC UrbanTeam srl (partener)**
- SC Quattro Design srl (partener)**
- S.C. F & R Worldwide srl (partener)**

martie – aprilie 2021 (revizuire noiembrie)

UNIVERSITATEA DE ARHITECTURĂ ȘI URBANISM

“ION MINCU”

Centrul de Cercetare, Proiectare, Expertiză și Consulting proiectant general (CCPEC)

Rector: prof. dr. arh. Marian MOICEANU

Director CCPEC: ec. Dana RACU

Șef proiect: conf. dr. arh. Gabriel PASCARIU

Parteneri elaboratori:

**UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI – Centrul Interdisciplinar de Cercetări
Avansate asupra Dinamicii Teritoriale (CICADIT)**

Director CICADIT: prof. dr. Ioan IANOS

S.C. QUATTRO DESIGN S.R.L.

Administrator: arh. Andrei JELESCU

Responsabil de proiect: arh. Șerban POPESCU-CRIVEANU

S.C. URBANTEAM S.R.L.

Administrator: urb. Dana Andreea APOSTOL

S.C. F & R WORLDWIDE S.R.L.

Reprezentant legal: ec. Ramona ȚEPELEA

COLECTIV DE ELABORARE:

Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu" – CCPEC

Conf. dr. arh. Gabriel PASCARIU (coordonare)

Conf. dr. arh. Monica RĂDULESCU (responsabil capitol)

Asist. dr. urb. Radu-Matei COCHECI (grafică, tehno-redactare, GIS)

Ing. Antonio TACHE (responsabil GIS)

Ing. Mariana DOROBANȚU (gospodărirea apelor și echipare hidro-edilitară)

Ing. Luiza MINCULESCU (energie termică și gaze naturale)

Ing. Elena STANCU (îmbunătățiri funciare și managementul deșeurilor)

Ec. Monica TACHE (responsabil capitol)

Ing. Tudor PERJU (căi de comunicații)

Ing. Diana PINTRIJEL (căi de comunicații)

Colaboratori:

Drd. urb. Miruna DRĂGHIA (grafică)

Urb. Larisa GONȚILĂ

Urb. Loredana TRIFAN

Urb. Iulian STAN

Universitatea din București (CICADIT)

Prof univ. dr. / CS I Ioan IANOȘ (coordonator)

Asist. dr. / asist. cerc. Irina FLOREA-SAGHIN (responsabil capitol, tehno-redactare)

Conf. univ. dr. / CS III Loreta Andreea CERCLEUX (responsabil capitol)

Conf. univ. dr. Viorel Neculai CHIRIȚĂ (responsabil capitol)

Conf. univ. dr. / CS I Igor SÎRODOEV (responsabil capitol)

Lector univ. dr. Magdalena LUPCHIAN (responsabil capitol)

Lector univ. dr. / CS Mirela PARASCHIV (responsabil capitol)

Asist univ. dr. / CS II Cristina Florentina MERCIU (responsabil capitol)

Dr. George SECĂREANU (responsabil grafică, GIS)

S.C. QUATTRO DESIGN S.R.L.

Arh. Șerban POPESCU-CRIVEANU (responsabil capitol / patrimoniu, peisaj)

Arh. Irina POPESCU-CRIVEANU (co-responsabil capitol / patrimoniu, peisaj)

Urb. Lorin SMĂRĂNDOIU (co-responsabil capitol / patrimoniu, peisaj, grafică)

Urb. Cristina MOTOTOLEA-ZAHARIA (grafică, tehno-redactare)

Ing. peis. Oana PÎRVU (grafică, tehno-redactare)

Urb. Monica PĂTRĂȘCOIU (responsabil GIS)

SC URBANTEAM srl

Lect. dr. urb. Liviu VELUDA (responsabil capitol)

Urb. Victor GHEORGHE (responsabil capitol)

Urb. Olteanu CONSTANTIN (parte grafică, GIS)

SC F&R Worldwide srl.

Dr. ing. Ioan Romeo FĂRCĂȘANU (coordonare)

Geogr. Răzvan SPIRIDON (responsabil capitol)

Ing. chim. Iulia DULEA (membru echipă)

Ing. Liana KREIDER (membru echipă)

Geogr. Radu MITRAN (membru echipă)

Geogr. Liviu NIȚU (membru echipă)

CUPRINS (secțiunea I)

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ.....	7
1. ZONIFICAREA TERITORIULUI.....	9
1.1. Zonificare teritoriului după caracteristici geografice și arii de polarizare.....	9
1.2. Zonificarea propusă pe baza analizei multicriteriale / factoriale.....	11
1.3. Zonificare funcțională (variante propuse).....	15
2. CODIFICAREA OBIECTIVELOR ȘI MĂSURILOR*.....	17
3. VIZIUNE, OBIECTIVE ȘI SUB-OBIECTIVE.....	18
4. STRUCTURA TERITORIULUI.....	20
4.1. Cadrul natural.....	20
4.1.1. O sinteză a elementelor de cadru natural: resurse și disfuncționalități.....	20
4.2. Zone de risc natural și tehnologic.....	22
4.2.1. Inundații (elemente de diagnostic și sub-obiective).....	22
4.2.2. Alunecări de teren și cutremure.....	22
4.2.3. Riscuri tehnologice.....	26
4.3. Calitatea factorilor de mediu.....	27
4.3.1. Diagnostic general și probleme.....	27
4.3.2. Sub-obiective și măsuri referitoare la calitatea aerului.....	28
4.3.3. Sub-obiective și măsuri referitoare la calitatea apei.....	3029
4.3.4. Sub-obiective și măsuri referitoare la calitatea solurilor.....	3130
4.3.5. Sub-obiective și măsuri referitoare la biodiversitate.....	3130
4.3.6. Sub-obiective și măsuri referitoare la gestionarea deșeurilor.....	3231
4.4. Patrimoniul natural, construit și cultural.....	3433
4.4.1. Importanța patrimoniului.....	3433
4.4.2. Importanța patrimoniului rural și a protejării acestuia, în special a locuințelor cu valoare istorică.....	3433
4.4.3. Diagnostic general pentru sub-domeniul-țintă „patrimoniu” (natural, construit și cultural).....	3837
4.4.4. Obiective referitoare la sub-domeniul-țintă „patrimoniu” (natural, construit și cultural).....	3938
4.4.5. Sub-obiective sectoriale și măsuri specifice sub-domeniului țintă „patrimoniu” (natural, construit și cultural).....	4039
4.5. Rețeaua de localități.....	5049
4.5.1. Diagnostic general și probleme.....	5049
4.5.1. Obiective referitoare la sub-domeniul țintă rețeaua de localități (OTR).....	5150
4.5.2. Obiectiv sectorial principal al sub-domeniului-țintă „rețeaua de localități”.....	5150
4.5.3. Sub-obiective sectoriale specifice (terțiare) ale sub-domeniului țintă rețeaua de localități.....	5453
4.5.4. Măsuri specifice sub-domeniului țintă „rețeaua de localități”.....	5655
4.5.5. Indicatori de realizare propuși.....	5655
4.6. Infrastructurile tehnice.....	5756
4.6.1. Gospodărirea apelor.....	5756
4.6.2. Managementul infrastructurilor de alimentare cu apă și de canalizare apă uzată.....	6160
4.6.3. Amenajări hidroameliorative / îmbunătățiri funciare.....	6463
4.6.4. Transportul de gaze și fluide combustibile.....	6766
4.6.5. Producția și alimentarea cu energie termică.....	7069
4.6.6. Alimentarea cu energie electrică.....	7271
4.6.7. Rețele de telecomunicații.....	7776
4.6.8. Amenajări pentru gestionarea deșeurilor menajere și industriale.....	8079
4.7. Zonificarea teritoriului (economică).....	8583
5. STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ.....	8785
5.1. Evoluția populației și potențialul demografic.....	8785
5.1.1. Evoluția populației conform recensămintelor.....	8785
5.1.2. Evoluția populației conform datelor privind populația după domiciliu.....	8785
5.1.3. Mobilitatea teritorială a populației.....	8785
5.1.4. Structura populației.....	8886
5.1.5. Diagnostic general.....	8886
5.1.6. Evoluția populației. Prognoza demografică.....	8987
5.1.7. Sub-obiective specifice ale sub-domeniului țintă și măsuri.....	9593
5.2. Resursele umane.....	9997
5.2.1. Diagnostic general și probleme.....	9997
5.2.1.1. Resursele de muncă.....	9997
5.2.1.2. Nivel de trai, sărăcie (zone marginalizate).....	9997
5.2.1.3. Nivelul de instruire.....	9997
5.2.2. Prevederi ale unor strategii sectoriale sau regionale referitoare la resursele umane....	9997
5.2.3. Sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „resurse umane”.....	10199
5.3. Infrastructura socială.....	103101
5.3.1. Infrastructura de sănătate.....	103101
5.3.1.1. Diagnostic general și probleme.....	103101
5.3.1.2. Sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „infrastructura socială – sănătate”.....	103101
5.3.2. Infrastructura de educație.....	104102
5.3.2.1. Diagnostic general și probleme.....	104102
5.3.2.2. Sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „infrastructura socială – educație”.....	105103

5.4. Locuirea	106104	6.6. Sectorul terțiar	142140
5.4.1. Diagnosticul general și problemele identificate	106104	6.6.1. Diagnostic general și probleme	142140
5.4.2. Sub-obiective sectoriale ale sub-domeniului țintă „locuire” și măsuri.....	106104	6.6.2. Obiectiv sectorial al subdomeniului-țintă	142140
6. STRUCTURA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE	109107	6.6.3. Obiective specifice pentru serviciile de transport	142140
6.1. Obiectiv sectorial al domeniului țintă „activități economice”.....	109107	6.6.4. Obiective specifice pentru serviciile de comerț.....	143141
6.2. Dezvoltarea economică a județului în context național și regional	110108	6.6.5. Obiective specifice pentru serviciile financiar-bancare.....	143141
6.2.1. Estimare evoluție indicatori globali.....	110108	6.6.6. Obiective specifice pentru serviciile de cercetare.....	144142
6.2.2. Oportunități de dezvoltare prin programe europene (2021-2027).....	111109	6.6.7. Obiective specifice pentru alte tipuri de servicii	145143
6.2.3. Obiective / priorități care decurg din programe naționale / regionale.....	112110	6.7. Sectorul IMM (întreprinderile mici și mijlocii)	146144
6.2.4. Priorități din strategii zonale / locale.....	113111	6.7.1. Obiectiv sectorial al subdomeniului-țintă IMM	146144
6.2.5. Priorități din Răspuns la efectele crizei COVID-19 asupra economiei românești	114112	6.7.2. Sub-obiective sectoriale ale subdomeniului-țintă IMM	146144
6.3. Sectorul primar	116114	7. CONTEXTUL TERITORIAL.....	148146
6.3.1. Diagnostic general și probleme.....	116114	7.1. Județul Suceava în context european, național și regional	148146
6.3.2. Obiectiv sectorial al sub-domeniului țintă	116114	7.1.1. Coridoare de transport, orașe poartă.....	148146
6.3.3. Sub-obiective specifice pentru agricultură.....	117115	7.1.2. Structura policentrică, poli de creștere și dezvoltare, centre urbane.....	149147
6.3.4. Sub-obiective specifice pentru silvicultură.....	119117	7.1.3. Zone metropolitane, periurbane, zone funcționale	150148
6.3.5. Sub-obiective specifice pentru piscicultură.....	120118	7.2. Premise privind dezvoltarea cadrului contextului supra-teritorial	150148
6.4. Sectorul secundar	121119	7.2.1. Coridoare de transport, orașe poartă.....	151149
6.4.1. Diagnostic general și probleme.....	121119	7.2.2. Structura policentrică, poli de creștere și dezvoltare, centre urbane.....	151149
6.4.2. Obiectiv sectorial al sub-domeniului țintă	121119	7.2.3. Zone metropolitane, periurbane, zone funcționale	151149
6.4.3. Sub-obiective specifice pentru industria extractivă	122120	7.3. Județul Suceava în contextul perioadei de programare 2021-2027.....	151149
6.4.4. Sub-obiective specifice pentru industria prelucrătoare.....	122120	7.3.1. Context european	151149
6.4.5. Sub-obiective specifice pentru sub-sectorul producția de energie	124122	7.3.2. Context național	152150
6.4.6. Sub-obiective specifice pentru sub-sectorul construcții.....	124122	7.3.3. Context regional	153151
6.5. Turismul.....	126124	7.4. Obiectivele și programul de măsuri pentru domeniul-țintă „context teritorial”.....	154152
6.5.1. Diagnostic general și probleme.....	126124	7.4.1. Obiective generale din alte documente strategice	154152
6.5.2. Probleme, particularități	127125	7.4.2. Obiectivul sectorial, sub-obiective specifice și măsuri.....	155153
6.5.3. Măsuri care se impun pentru dezvoltarea turismului.....	127125	ANEXA NR. 1.....	157155
6.5.4. Obiectivul sectorial al sub-domeniului țintă „turism”	128126	ANEXA NR. 2.....	161159
6.5.5. Obiective specifice	128126		
6.5.6. Arii de polarizare turistică (APT).....	129127		

Figuri în text

Fig. nr. 1: Zona Montană și Zona Montană Defavorizată a Județului Suceava	10
Fig. nr. 2: Asocieri și relații funcționale – municipiul Suceava.....	10
Fig. nr. 3: Zonificare propusă pe baza ariilor de polarizare ale orașelor	10
Fig. nr. 4: Schema de relații la nivelul sistemului urban principal al Județului Suceava	11
Fig. nr. 5: Populația după domiciliu – 2019.....	12
Fig. nr. 6: Evoluția populației în perioada 2010-2019.....	12
Fig. nr. 7: Bilanț migrator 2019	12
Fig. nr. 8: Venituri buget local – medie anuală 2015-2019	12
Fig. nr. 9: Număr mediu salariați – 2018	13
Fig. nr. 10: Indice accesibilitate	13
Fig. nr. 11: Consum de apă 2018.....	13
Fig. nr. 12: Densitatea rețelei de canalizare (2018)	13
Fig. nr. 13: Consum de gaze naturale – 2018.....	14
Fig. nr. 14: Indicator agregat educație 2018.....	14
Fig. nr. 15: Indicator agregat sănătate 2018.....	14
Fig. nr. 16: Indice zonificare.....	14
Fig. nr. 17: Zonificare funcțională varianta 1 (V1).....	16
Fig. nr. 18: Zonificare funcțională varianta 2 (V2).....	16
Fig. nr. 19: Scheme ale sistemelor urbane aferente zonelor de polarizare UTS1-UTS5 din a 2-a variantă de zonificare funcțională.....	16
Fig. nr. 20: Schema relațională a obiectivelor strategice ale Județului SUCEAVA cu obiectivele unor documente internaționale, europene și naționale de referință pentru planificarea dezvoltării teritoriale	18
Fig. nr. 21: Schema relațională a principalelor obiective strategice ale Județului Suceava.....	19
Fig. nr. 22: Schema obiectivelor și sub-obiectivelor domeniului țintă „structura teritoriului”.....	20
Fig. nr. 23: Diagrama Pactului ecologic european	21
Fig. nr. 24: Sistemul propus pentru gestiunea deșeurilor la nivelul Județului Suceava (depozite ecologice, stații de transfer și arii de arondare).....	3332
Fig. nr. 25: Ghidurile de arhitectură elaborate cu sprijinul OAR (2016) pentru zonele etnografice Bucovina de Nord și Fălticeni.....	3635
Fig. nr. 26: Peisaj bucovinean (zona Mănăstirea Humorului).....	3635
Fig. nr. 27: Zone și sub-zone etnografice ale Județului Suceava (conf. ghiduri OAR, 2016).....	3736
Fig. nr. 28: Relații și inter-relații la nivelul sistemelor și sub-sistemelor propuse în Județul Suceava.....	5453
Fig. nr. 29: Ierarhia sistemului principal de așezări propus a Județului Suceava.....	5554
Fig. nr. 30: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „infrastructuri tehnice”	5756
Fig. nr. 31: Distribuția potențialului demografic al Județului Suceava după valoarea indicelui standardizat	8886
Fig. nr. 32: Prognoza populației 2030 (V1 – 2000- 2018).....	9795
Fig. nr. 33: Prognoza populației 2030 (V2 – 2012-2018).....	9795
Fig. nr. 34: Prognoza populației 2040 (V1 – 2000-2018).....	9795
Fig. nr. 35: Prognoza populației 2040 (V2 – 2012-2018).....	9795
Fig. nr. 36: Prognoza populației (după domiciliu) - 2030 (V1 – 2000-2018)	9896
Fig. nr. 37: Prognoza populației (după domiciliu) - 2030 (V2 – 2012-2018)	9896
Fig. nr. 38: Prognoza populației (după domiciliu) - 2040 (V1 – 2000-2018)	9896
Fig. nr. 39: Prognoza populației (după domiciliu) - 2040 (V2 – 2012-2018)	9896
Fig. nr. 40: Procentul populației urbane în zone cu locuire precară în Regiunea Nord-Est.....	106104
Fig. nr. 41: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale (Suceava, Rădăuți, Câmpulung Moldovenesc, Dolhasca, Vicovu de Sus).....	108106
Fig. nr. 42: Schema obiectivelor și sub-obiectivelor pentru domeniului țintă „activități economice”	109107
Fig. nr. 43: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „sectorul primar”	117115
Fig. nr. 44: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „sectorul secundar”	121119
Fig. nr. 45: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „turism”	128126
Fig. nr. 46: Schema Ariilor de polarizare turistică (APT) și a STT-urilor.....	130128
Fig. nr. 47: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „sectorul terțiar”	142140
Fig. nr. 48: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „IMM”	146144
Fig. nr. 49: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale Rețeaua TEN-T rutieră și conectivitatea Regiunii de Nord-Est la aceasta	154152

Tabele în text

Tabel nr. 1: Unități administrativ teritoriale de bază (UATB) ale Județului Suceava – prevederi și caracteristici principale ale PATJ.....	7
Tabel nr. 2: Lista unităților administrativ-teritoriale de bază (UATB) care fac parte din zona montană conform Anexei nr. 2 a OMDRAP 1332 / 14.03.2019	9
Tabel nr. 3: Caracteristicile sintetice ale primei variante de zonificare	15
Tabel nr. 4: Caracteristicile sintetice ale celei de-a doua variante de zonificare	15
Tabel nr. 5: Zonele etnografice din Județul Suceava, conform Ghidurilor de Arhitectură editate de O.A.R.	3736
Tabel nr. 6: Sub-obiectivele sectoriale și măsurile aferente celor 4 sub-domenii specifice*	4039
Tabel nr. 7: Caracteristici ale organizării administrativ-teritoriale și ale rețelei de localități în Regiunea de Nord-Est	5049
Tabel nr. 8: Caracteristici ale celor 12 zone și sub-zone funcționale propuse.....	5352
Tabel nr. 9: Conducte de transport gaze naturale	6766
Tabel nr. 10: Racorduri alimentare gaze	6766
Tabel nr. 11: Stații de reglare și măsurare gaze	6867
Tabel nr. 12: Lista UATB și a localităților cu gospodării izolate din județul Suceava	7776
Tabel nr. 13: Distribuția suprafețelor după folosințe la nivelul celor 9 (nouă) zone economice funcționale.....	8684
Tabel nr. 14: Ierarhia primelor 30 și a ultimelor 30 de UATB-uri după valoarea indicelui standardizat al potențialului demografic.....	8987
Tabel nr. 15: Populația rezidentă prognozată pe medii de rezidență.....	9088
Tabel nr. 16: Populația după domiciliu prognozată pe medii de rezidență	9088
Tabel nr. 17: Variația populației prognozate pentru 2030	9088
Tabel nr. 18: Variația populației prognozate pentru 2040	9088
Tabel nr. 19: Variația populației prognozate pentru 2060.....	9088
Tabel nr. 20: Populația după domiciliu prognozată pe UATB-uri pentru 2030	9189
Tabel nr. 21: Populația după domiciliu prognozată pe UATB-uri pentru 2040	9290
Tabel nr. 22: Variația populației prognozate pentru 2030 și 2040, pe UATB-uri	9492
Tabel nr. 23: Ierarhia UATB după cele mai importante creșteri și scăderi, orizont 2030 (V1)	9593
Tabel nr. 24: Lista UATB din Județul Suceava care au o suprafață de peste 10.000 ha.....	116114
Tabel nr. 25: Primele 10 UATB după suprafața agricolă respectiv suprafața arabilă	118116
Tabel nr. 26: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu pășuni și fânețe	118116
Tabel nr. 27: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu livezi și pepiniere pomicole.....	119117
Tabel nr. 28: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu păduri și altă vegetație forestieră	119117
Tabel nr. 29: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu ape, bălți.....	120118
Tabel nr. 30: Măsuri specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT1) Gura Humorului – Câmpulung Moldovenesc	133131
Tabel nr. 31: Măsuri specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT2) Țara Dornelor	136134
Tabel nr. 32: Măsuri specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT3) Rădăuți	138136
Tabel nr. 33: Măsuri specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT4) Suceava- Fălticeni	140138
Tabel nr. 34: Centralizare răspunsuri primăriei (Județul Suceava)*	158156
Tabel nr. 35: Centralizare obiective principale la nivelul celor 10 GAL-uri din Județul Suceava ..	161159
Tabel nr. 36: Centralizare obiective și măsuri ale strategiilor și planurilor de dezvoltare ale structurilor asociative comunitare din Județul Suceava	161159

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Etapa a III-a a elaborării PATJ Suceava (actualizare) prezintă propuneri de dezvoltare sub forma unei strategii de dezvoltare teritorială care cuprinde viziune și obiectiv general, obiective și sub-obiective sectoriale pe domenii și sub-domenii țintă precum și măsuri aferente acestora. Acestea sunt structurate pe 4 domenii țintă majore, *structura teritoriului, structura socio-demografică, structura activităților economice și contextul teritorial* conform cadrului conținut stabilit prin OMDRAP 233 / 2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism¹. Cele 4 domenii-țintă principale cuprind 14 sub-domenii țintă, iar unele dintre acestea se sub-divid pe sub-domenii tematice și specifice (de ex. mediul cuprinde: calitatea aerului, a apei, a solului, biodiversitatea și gestiunea deșeurilor). La nivelul acestora din urmă au fost formulate 132 de sub-obiective și 432 măsuri specifice aplicabile la nivel județean sau local. Propunerile formulate vizează un orizont mediu de timp de 10 ani specific documentațiilor de amenajarea teritoriului și care se suprapune parțial unui interval de aproximativ 2 perioade de programare a politicilor de coeziune ale UE. Conținutul documentației prezentei etape de elaborare este format din piese scrise și desenate. Partea scrisă – memoriul general - cuprinde 3 secțiuni: secțiunea I – text și ilustrații, secțiunea II – tabele măsuri, secțiunea III – cartograme. Partea desenată propriu-zisă cuprinde 6 planșe format A1 / A0.

Principalele propuneri referitoare la zonificarea funcțională și economică a teritoriului, la organizarea și structurarea sistemului de localități și a unor elemente referitoare la echipamente majore și valori culturale excepționale sunt prezentate sintetic în tabelul următor.

Tabel nr. 1: Unități administrativ teritoriale de bază (UATB) ale Județului Suceava – prevederi și caracteristici principale ale PATJ

Nr. crt.	SIRUTA	UATB	Populație 2020	Caracteristici și prevederi principale
1	146263	SUCEAVA	125191	reședință de județ; pol urban cu rol regional; centru universitar și viitor centru de cercetare-dezvoltare-inovare; sediu monument UNESCO; nod intermodal
2	146502	CÂMPULUNG MOLDOVENESC	20409	pol urban cu rol de echilibru la nivel județean; stațiune turistică de interes național; stație de transfer deșeuri; nod intermodal
3	146539	FĂLTICENI	31050	pol urban cu rol de echilibru la nivel județean și rol sub-regional; stație de transfer deșeuri
4	146628	RĂDĂUȚI	35260	pol urban cu rol de echilibru la nivel județean și cu rol sub-regional și transfrontalier; stație de transfer deșeuri; nod intermodal
5	146744	VATRA DORNEI	16520	pol urban cu rol de echilibru la nivel județean și rol de conector inter-regional; stațiune turistică de interes național; sediu CE-MONT; stație de transfer deșeuri; nod intermodal
6	147358	Broșteni	6344	pol de echilibru zonal în sistemul de sud-vest al „Dornelor”
7	147633	Cajvana	9949	componentă a microsistemului urban Cajvana-Solca cu rol de echilibru zonal în sistemul central-estic al „Sucevei”
8	148006	Dolhasca	11447	pol de echilibru zonal în sistemul de sud-est al „Fălticeniului”, sediu monument UNESCO; nod intermodal

Nr. crt.	SIRUTA	UATB	Populație 2020	Caracteristici și prevederi principale
9	148612	Frasin	6577	pol de echilibru zonal în sistemul central axial „Câmpulung-Moldovenesc – Gura Humorului”
10	146584	Gura Humorului	17870	pol de echilibru zonal în sistemul central axial „Câmpulung-Moldovenesc – Gura Humorului”, stațiune turistică de interes național; sediu monument UNESCO; nod intermodal
11	149227	Liteni	10310	pol de echilibru zonal în sistemul de sud-est al „Fălticeniului” și conector pentru relația cu sistemul central al estic al „Sucevei”; componentă ZUF Suceava
12	146931	Milișăuți	5510	pol de echilibru zonal în sistemul nordic al „Rădăuți-ului”; conector pe relația cu sistemul central al estic
13	146370	Salcea	10931	pol de echilibru zonal și nod intermodal în sistemul central estic al „Sucevei” și a ZUF Suceava
14	146655	Siret	9487	pol de echilibru zonal în sistemul nordic al „Rădăuți-ului”; rol transfrontalier; PCTF (cu Ucraina)
15	146708	Solca	2632	componentă a microsistemului urban Cajvana-Solca cu rol de echilibru zonal în sistemul central-estic al „Sucevei”
16	151095	Vicovu de Sus	16874	pol de echilibru zonal în sistemul nordic al „Rădăuți-ului”; rol transfrontalier; PCTF (cu Ucraina); nod intermodal
17	146799	Adâncata	4359	componentă a ZUF municipiul Suceava
18	146860	Arbore	7829	sediu monument UNESCO
19	146904	Baia	7606	
20	151530	Bălăceana	1478	
21	146995	Bălcăuți	3181	
22	151576	Berchișești	3222	
23	147036	Bilca	3992	zonă transfrontalieră (cu Ucraina)
24	147054	Bogdănești	4123	
25	147072	Boroaia	4752	
26	147134	Bosanci	8000	componentă a ZUF municipiul Suceava
27	147161	Botoșana	2603	
28	147205	Breaza	1541	
29	147241	Brodina	3970	viitor „loc central” în sistemul de nord vest; conector cu sistemul nordic; zonă transfrontalieră (cu Ucraina)
30	147465	Bunești	2772	
31	151521	Burla	2474	
32	147526	Cacica	4351	stațiune turistică de interes local
33	147580	Calafindești	2967	
34	151503	Capu Câmpului	2512	
35	147713	Cârlibaba	1945	viitor „loc central” în sistemul de nord-vest, conector cu sistemul „Dornelor”
36	151451	Ciocănești	1456	viitoare stațiune de interes local
37	151567	Ciprian Porumbescu	2228	
38	151433	Comănești	2433	
39	147786	Cornu Luncii	7327	viitor „loc central” în sistemul „Dornelor” și conector cu sistemul central axial al Câmpulung-ului

¹ SECȚIUNEA a 2 – a: Planul de amenajare a teritoriului județean și planurile de amenajare a teritoriului zonale, intercomunale, interorășenești și interjudețene (art. 8-12).

Nr. crt.	SIRUTA	UATB	Populație 2020	Caracteristici și prevederi principale
40	151497	Coșna	1498	
41	147884	Crucea	2003	viitor „loc central”
42	147937	Dărmănești	5904	componentă a ZUF municipiul Suceava
43	148097	Dolhești	3778	
44	148131	Dorna-Arini	2942	stațiune turistică de interes local
45	148202	Dorna Candrenilor	3126	stațiune turistică de interes local
46	148293	Dornești	4951	nod intermodal
47	148328	Drăgoiești	2887	
48	148382	Drăgușeni	2562	
49	148426	Dumbrăveni	10040	componentă a ZUF municipiul Suceava
50	151488	Fântâna Mare	2610	
51	148453	Fântânele	4702	
52	148514	Forăști	4509	
53	148667	Frătăuții Noi	6011	zonă transfrontalieră (cu Ucraina)
54	148694	Frătăuții Vechi	5816	
55	148729	Frumosu	3449	
56	148765	Fundu Moldovei	3937	stațiune turistică de interes local
57	148872	Gălănești	3032	
58	148916	Grămești	2910	propunere înscriere monument în LMI (UNESCO)
59	148970	Grănicești	5876	
60	151512	Hănești	4000	componentă a ZUF municipiul Suceava
61	151549	Hârtop	2660	
62	149049	Horodniceni	3561	
63	149101	Horodnic de Jos	2463	
64	151479	Horodnic de Sus	5395	
65	149138	Iacobeni	2051	viitor „loc central” în sistemul „Dornelor”
66	151442	Iaslovăț	4721	
67	147660	Ilișești	2930	
68	146281	Ipotești	8693	componentă a ZUF municipiul Suceava
69	149183	Izvoarele Sucevei	2143	PCTF (cu Ucraina)
70	149290	Marginea	11426	
71	149316	Mălini	7809	viitoare stațiune de interes local
72	149370	Mănăstirea Humorului	3808	viitoare stațiune; sediu monument UNESCO
73	146325	Mitocu Dragomirnei	5489	componentă a ZUF municipiul Suceava
74	149414	Moara	6097	componentă a ZUF municipiul Suceava; depozit ecologic
75	149502	Moldova-Sulița	1990	
76	149539	Moldovița	5213	viitor „loc central” în sistemul „Câmpulung-Moldovenesc – Gura Humorului”; codrul secular Loben
77	149584	Mușenița	1814	PCTF (cu Ucraina); nod intermodal
78	149655	Ostra	3442	viitor „loc central” în sistemul „Dornelor
79	149753	Păltinoasa	6095	
80	149682	Panaci	2253	
81	149780	Pârteștii de Jos	2803	viitor „loc central” în sistemul „Câmpulung-Moldovenesc – Gura Humorului”; conector pentru sistemul „Sucevei”
82	149833	Pătrăuți	5636	componentă a ZUF municipiul Suceava; sediu monument UNESCO

Nr. crt.	SIRUTA	UATB	Populație 2020	Caracteristici și prevederi principale
83	149851	Poiana Stampei	2262	stațiune turistică de interes local
84	151585	Poieni-Solca	2176	
85	149931	Pojorâta	2955	stațiune turistică de interes local; viitor „loc central”; localizare depozit ecologic; codru secular Giurnalău
86	149968	Preutești	7065	
87	150043	Putna	3914	viitoare stațiune de interes local
88	150070	Rădășeni	4089	
89	150114	Râșca	5135	propunere înscriere monument în LMI (UNESCO)
90	150178	Sadova	2558	stațiune turistică de interes local
91	150196	Satu Mare	4649	
92	150221	Siminicea	2910	componentă a ZUF municipiul Suceava
93	150258	Slatina	5642	
94	150294	Straja	5907	zonă transfrontalieră (cu Ucraina)
95	150310	Stroiești	3372	componentă a ZUF municipiul Suceava
96	150356	Stulpicani	6070	codrii seculari, arie naturală UNESCO (cadru secular Slătioara)
97	150418	Sucevița	3297	stațiune turistică de interes național; sediu monument UNESCO
98	150445	Șaru Dornei	4157	viitor „loc central” în sistemul „Dornelor”
99	146432	Șcheia	12372	componentă a ZUF municipiul Suceava
100	151460	Șerbăuți	3315	
101	150524	Todirești	5382	
102	150588	Udești	8151	componentă a ZUF municipiul Suceava; viitor „loc central”, conector pentru sistemul sud-estic „Fălticeni”
103	150702	Ulma	2242	PCTF (cu Ucraina)
104	150766	Vadu Moldovei	4474	
105	150891	Valea Moldovei	4680	
106	150935	Vama	6203	
107	150980	Vatra Moldoviței	4404	stațiune turistică de interes local; sediu monument UNESCO
108	151022	Verești	7435	componentă a ZUF municipiul Suceava; nod intermodal
109	151077	Vicovu de Jos	6761	
110	151558	Voitinel	5371	
111	151120	Volovăț	6033	
112	151157	Vulturești	3526	
113	151246	Zamostea	2989	
114	151344	Zvoriștea	6110	componentă a ZUF municipiul Suceava

Scopul planificării și dezvoltării teritoriale îl constituie asigurarea coeziunii teritoriale (CT). Acesta este un obiectiv asumat și la nivelul Uniunii Europene prin Tratatul de la Lisabona (2007) și constituie una dintre cele 3 dimensiuni ale Politicii de Coeziune a UE. CT presupune o valorificare optimă a resurselor endogene disponibile, în beneficiul comunităților din teritoriile respective². Pentru a se asigura acest lucru este necesară o abordare integrată, corelată și coordonată a politicilor de dezvoltare sectoriale la nivel teritorial. Prin prezenta documentație se asigură un instrument de planificare teritorială pentru Consiliul Județean prin care să se obțină o stare de CT.

² https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/

1. ZONIFICAREA TERITORIULUI

Zonificarea teritoriului pe criterii funcționale este necesară și utilă pentru identificarea ierarhiilor și centrelor cu rol polarizator – existent și potențial din structura sistemului de localități a Județului Suceava. Pentru a stabili cea mai potrivită formă de zonificare sunt necesare analize multicriteriale care pun în evidență diferitele tipuri de relații între localitățile care formează structura principală a sistemului de așezări, respectiv municipiile, orașele și reședințele de comună. În stabilirea zonificării, satele aparținătoare și localitățile componente se consideră a fi subordonate și polarizate de localitate reședință. Pe cale de consecință un criteriu fundamental al zonificării este cel de includere integrală a unei unități administrativ-teritoriale de bază (UATB) într-o zonă funcțională, cu alte cuvinte un anumit UATB va fi parte componentă doar a unei anumite zone funcționale, nefiind posibilă fragmentarea sa. În stabilirea zonificării funcționale este importantă și relevantă analiza bazată pe reprezentarea grafică a teritoriului și spațializarea relațiilor pentru a putea fi vizualizat modul de grupare a unităților administrativ-teritoriale de bază (UATB), respectiv: municipii, orașe și comune. În cele ce urmează sunt ilustrate prin intermediul cartogramelor, o serie de criterii geografice, socio-culturale, economice, de echipare care generează anumite formule de grupare spațială a UATB-urilor din județ în funcție de anumite caracteristici. Pentru a se identifica varianta optimă de zonificare au fost analizate și evaluate aspecte legate de geografia teritoriului, de existența unor structuri asociative precum și de ariile de polarizare ale principalelor centre urbane ale județului, respectiv municipiile și unele sisteme urbane.

1.1. Zonificare teritoriului după caracteristici geografice și arii de polarizare

O zonificare teritorială a județului Suceava se poate realiza considerând mai multe tipuri de criterii. În primul rând, din punct de vedere al caracteristicilor geografice, județul Suceava poate fi împărțit în două mari subzone: subzona montană și subzona de podiș, din estul județului. Dacă luăm în calcul asocierile și relațiile funcționale existente din jurul municipiului reședință de județ, se remarcă existența zonei metropolitane Suceava (asociere voluntară a 11 unități administrativ-teritoriale de bază), dar și a zonei urbane funcționale Suceava, determinată pe baza relațiilor de navetism existente între municipiul Suceava și alte 18 unități administrativ-teritoriale de bază din județ. Un alt criteriu de zonificare poate fi reprezentat de aria de polarizare a orașelor, rezultatul fiind împărțirea județului în **7 subzone polarizate de orașe și municipii** (Suceava, Rădăuți, Siret, Fălticeni, Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei) și **o subzonă rurală profundă**, în nord-vestul județului.

Din punct de vedere geografic, Județul Suceava prezintă o amplă zonă montană care este definită și prin Ordinul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 97 / 19.02.2019 respectiv al Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice nr. 1332 / 14.03.2019 (publicat în MO nr. 224 din 22.03.2019) privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană. Conform ordinului, „zona montană se caracterizează prin limitări naturale ale productivității agricole, care conduc la producții agricole reduse, din cauza unor condiții climatice și biofizice nefavorabile desfășurării în condiții optime a activităților agricole”, iar criteriile utilizate pentru delimitarea zonei montane sunt următoarele: criterii fizice (legate de altitudine), criteriul apartenenței la Convenția carpatică prin includerea unităților administrativ-teritoriale care se încadrează cu cel puțin 50% din teritoriu în limita Convenției carpatice și un criteriu al punctajului combinat care ține cont de altitudine, pantă și pondere a pășunilor și fânețelor din totalul terenului agricol. Conform Anexei nr. 2 din Ordin sunt 45 de UATB-uri din Județul Suceava, incluse în zona montană, respectiv 2 municipii, 4 orașe și 39 de comune, reprezentând o populație de 153.398 de locuitori, adică 20,14% din total (2019) și o suprafață de 6320,6 kmp, adică 73,9% din total (2014). Din punct de vedere al numărului de UATB-uri și al suprafeței aferente zonei montane, Județul Suceava se află în primele 10 județe ale țării.

Tabel nr. 2: Lista unităților administrativ-teritoriale de bază (UATB) care fac parte din zona montană conform Anexei nr. 2 a OMDRAP 1332 / 14.03.2019

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Unități administrativ-teritoriale	Populație 2019	Suprafață 2014
1	146502	Municipiul CÂMPULUNG MOLDOVENESC	19968	14155
2	146744	Municipiul VATRA DORNEI	16731	14434
3	147358	Oraș BROȘTENI	6392	42440
4	148612	Oraș FRASIN	6576	8731
5	146584	Oraș GURA HUMORULUI	17498	6984
6	146708	Oraș SOLCA	2637	4853
7	147205	Breaza	1562	8464
8	147241	Brodina	3977	19205
9	147526	Cacica	4380	6755
10	151503	Capu Câmpului	2526	5417
11	147713	Cârlibaba	1950	27148
12	151451	Ciocănești	1447	11057
13	151497	Coșna	1482	20828
14	147884	Crucea	2032	15130
15	148202	Dorna Candrenilor	3113	19236
16	148131	Dorna-Arini	2933	14706
17	148729	Frumosu	3463	9962
18	148765	Fundu Moldovei	3953	17579
19	149138	Iacobeni	2078	6694
20	149183	Izvoarele Sucevei	2167	13270
21	149316	Malini	7798	15153
22	149370	Mănăstirea Humorului	3804	9708
23	149290	Marginea	11347	7591
24	149502	Moldova-Sulița	2019	9894
25	149539	Moldovița	5239	24924
26	149655	Ostra	3454	10153
27	149753	Păltinoasa	6121	3670
28	149682	Panaci	2275	13754
29	149780	Pârteștii de jos	2837	5127
30	149851	Poiana Stampei	2293	18076
31	149931	Pojorâta	2979	13770
32	150043	Putna	3921	13370
33	150114	Râșca	5160	20714
34	150178	Sadova	2540	6806
35	150445	Șaru Dornei	4169	18014
36	150258	Slatina	5637	11958
37	150294	Straja	5925	4505
38	150356	Stulpicani	6121	21670
39	150418	Sucevița	3261	8912
40	150702	Ulma	2250	5258
41	150891	Valea Moldovei	4613	2303
42	150935	Vama	6195	13628
43	150980	Vatra Moldoviței	4412	17620
44	151077	Vicovu de Jos	6704	4200
45	151558	Voitinel	5261	2436
Total			153398	632063
		% din total populație / suprafață	20,14%	73,90%

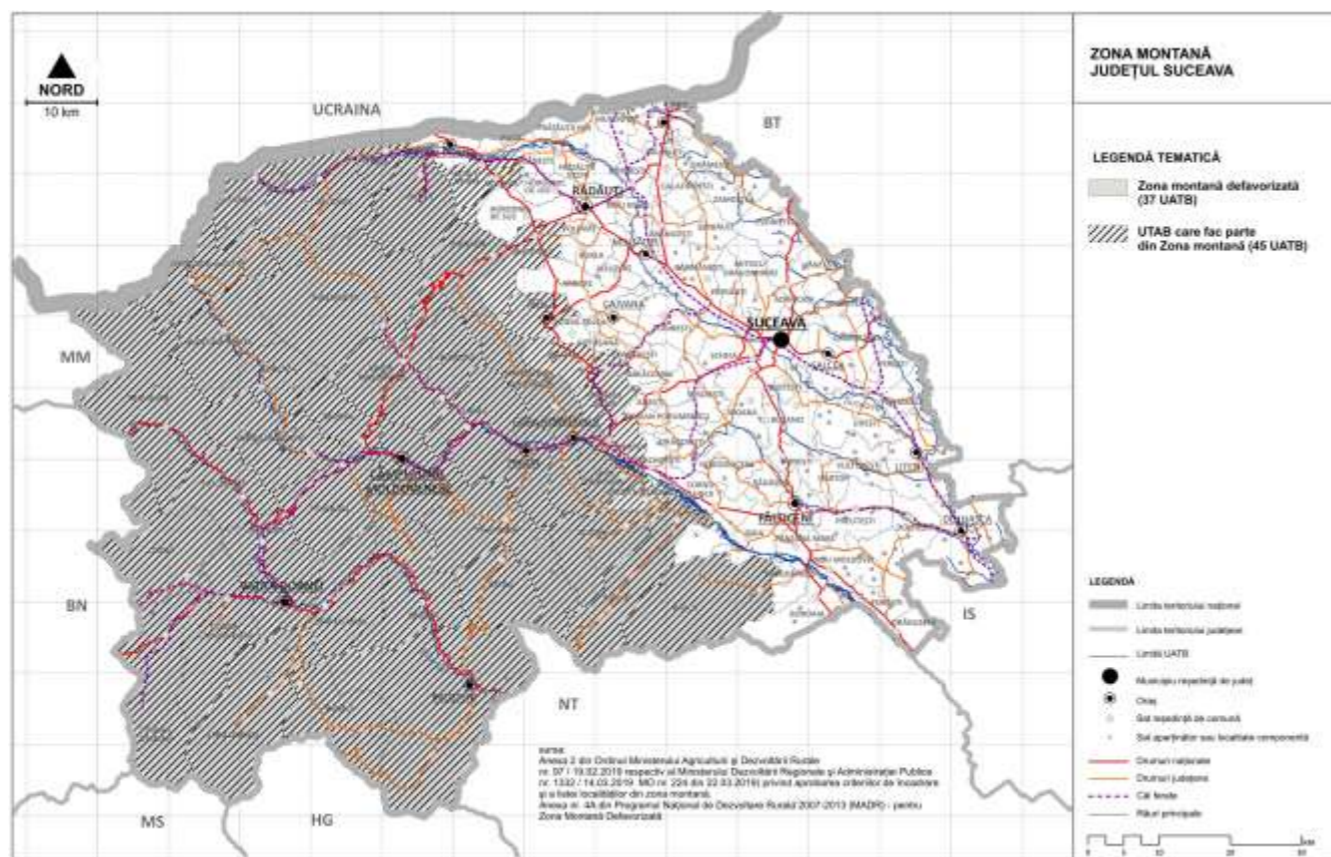

Fig. nr. 1: Zona Montană și Zona Montană Defavorizată a Județului Suceava

Se poate remarca o caracteristică importantă a județului și anume o ocupare semnificativ diferențiată a teritoriului, în care 20% din populație ocupă aproape 75% din suprafața județului, în timp ce 80% din populație este concentrată în zona de podiș din estul județului. Dacă la nivel de județ se poate constata o densitate medie de cca. 89 locuitori / kmp (relativ apropiată valorii medii la nivel național), la nivelul celor 2 zone (montană / de podiș; vest / est) diferența este semnificativă: 24,27 locuitori / kmp în vest versus 273,48 locuitori / kmp în est. De remarcat de asemenea că în zona montană sunt doar 2 din cele 5 municipii ale județului, 4 din cele 11 orașe și 39 din cele 98 de comune³. De aici rezultă și o diferență sensibilă de mărime a suprafeței UATB-urilor și de fragmentare administrativă (suprafețe mari și fragmentare redusă în vest și suprafețe mici și fragmentare mare în est).

Figurile nr. 2 și nr. 3 ilustrează zona principală de influență a municipiului Suceava care a generat și o formă de asociere de tip „zonă metropolitană”, respectiv o zonificare bazată pe o estimare a ariilor principale de influență ale municipiilor. Această primă zonificare pune în evidență un număr de 8 zone funcționale dintre care 5 se constituie în jurul celor 5 municipii: Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți și Vatra Dornei. Alte 2 zone se structurează în jurul orașelor Siret și Gura Humorului, iar o zonă – în nord-vestul extrem al județului – rămâne slab polarizată de centre urbane apropiate constituindu-se drept o zonă a ruralului profund.

Zona metropolitană a municipiului Suceava s-a constituit în 2011, inițial cu doar 8 unități administrativ-teritoriale componente (municipiul Suceava, orașul Salcea și comunele Adâncata, Bosanci, Ipotești, Mîțocu Dragomirnei, Moara, și Pătrăuți), la care au mai aderat în timp comunele Siminicea, Stroești și Verești (2013), Dumbrăveni, Udești, Hănțești, Dărmănești (2014) și relativ recent (2020), comuna Șcheia⁴.

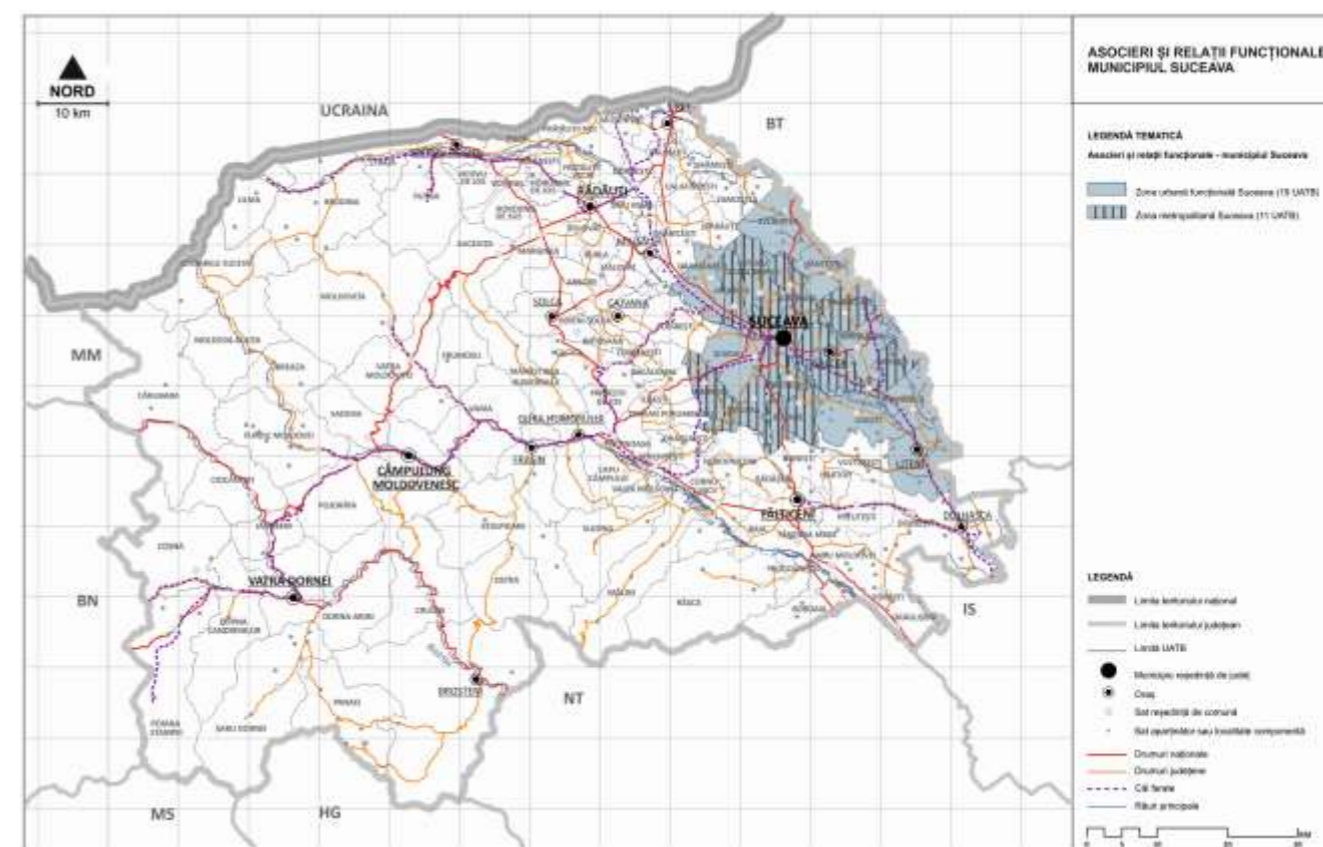

Fig. nr. 2: Asocieri și relații funcționale – municipiul Suceava

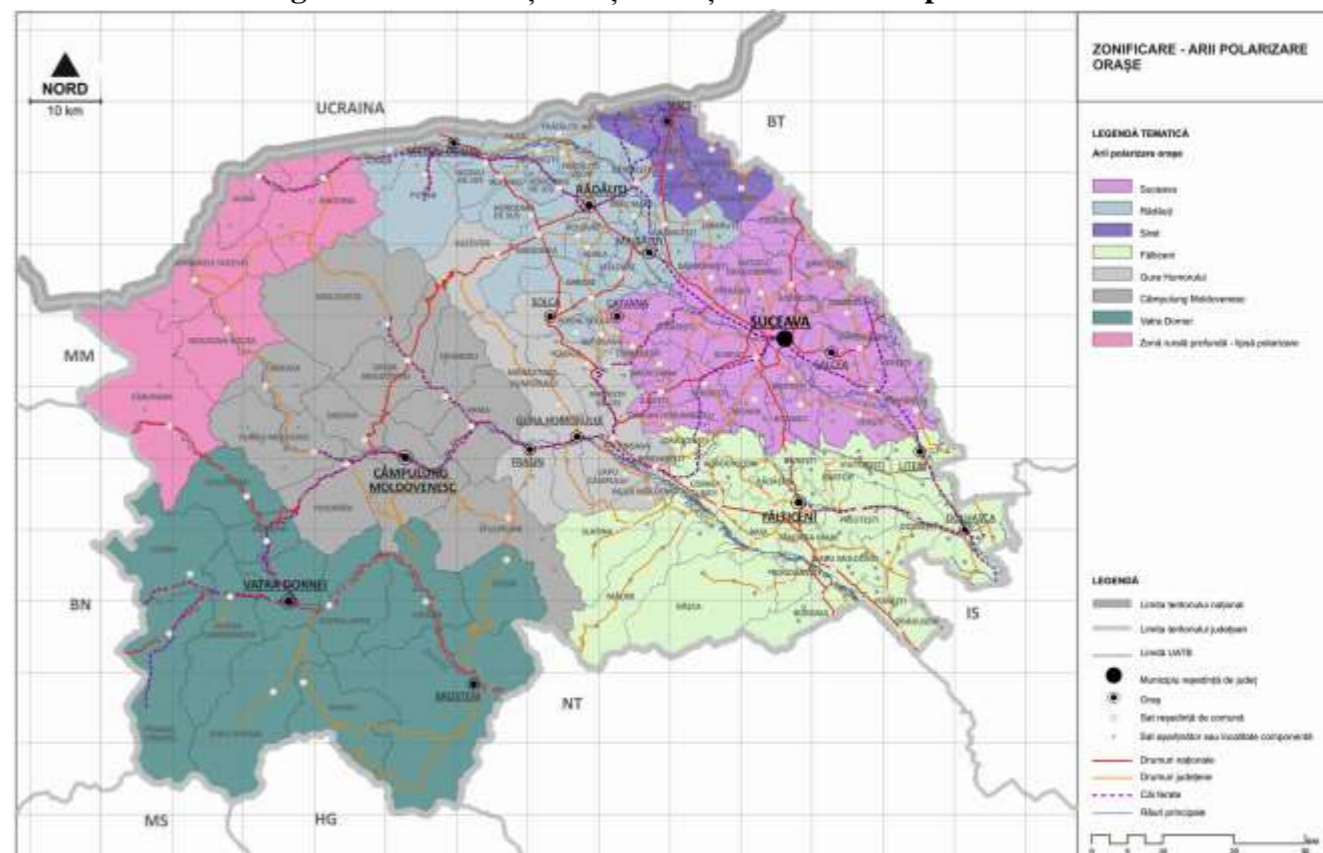
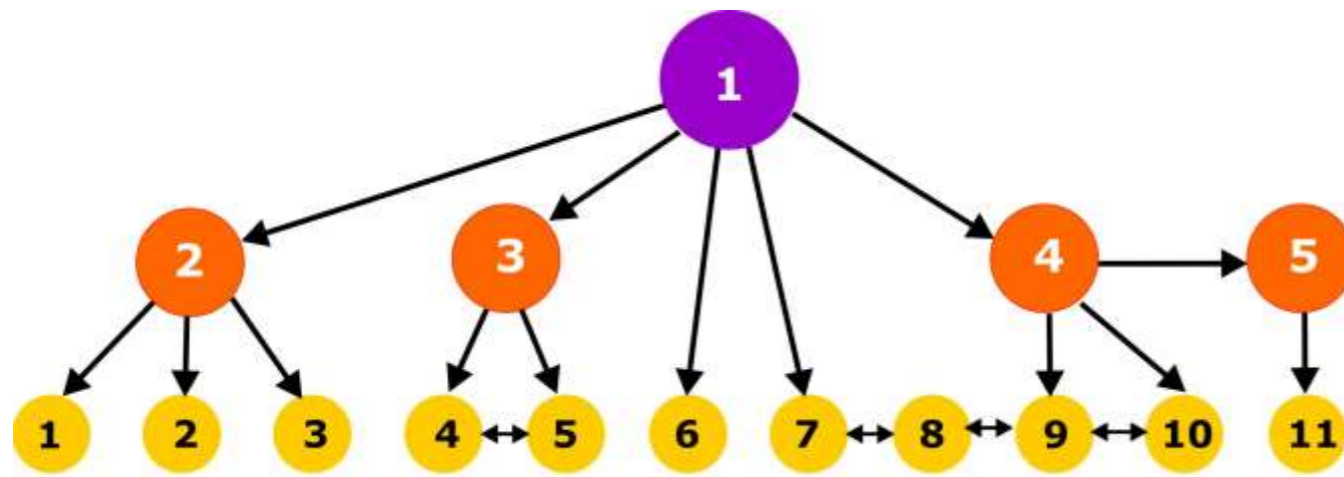

Fig. nr. 3: Zonificare propusă pe baza ariilor de polarizare ale orașelor

³ Zona montană defavorizată este definită în Anexa nr. 4A a PNDZ 2007-2013.

⁴ <https://suceavalive.ro/zona-metropolitana-se-extinde/>; <https://bit.ly/3mtYsyl>.

Schema de relații a sistemului urban principal este ilustrată în figura de mai jos sub forma unui graf.

Legenda schemei de mai sus:

municipii: 1.Suceava; 2.Rădăuți; 3.Fălticeni; 4.Câmpulung Moldovenesc; 5.Vatra Dornei;

orașe: 1.Vicovu de Sus; 2.Siret; 3.Milișăuți; 4.Dolhasca; 5.Liteni; 6.Salcea; 7.Cajvana; 8.Solca; 9.Gura Humorului; 10.Frasin; 11.Broșteni.

Fig. nr. 4: Schema de relații la nivelul sistemului urban principal al Județului Suceava

1.2. Zonificarea propusă pe baza analizei multicriteriale / factoriale

Plecând de la aceste 3 zonificări posibile, s-a urmărit fundamentarea unei zonificări teritoriale a județului Suceava plecând de la o analiză multicriterială / factorială.

Zonificările propuse analizate în continuare au drept scop asigurarea unui decupaj teritorial coerent pe baza mai multor indicatori care să sprijine viitoarele politici județene și subjudețene (zonale). Analiza factorială a avut în vedere determinarea zonelor polarizatoare și a indicatorilor cu potențial de polarizare, cât și realizarea unei analize comparative a factorilor ce stau la baza dezvoltării anumitor areale la nivel intrajudețean.

În analiză au fost luați în calcul următorii indicatori:

1. Populația după domiciliu 2019
2. Evoluția populației după domiciliu 2010-2019
3. Bilanțul migratoriu 2019
4. Venituri buget local – medie anuală 2015-2019
5. Număr mediu salariați 2018
6. Un indice de accesibilitate ce a luat în calcul în căile de comunicație de la nivelul fiecărui UATB
7. Consumul de apă 2018
8. Densitatea rețelei de canalizare 2018
9. Consumul de gaze naturale 2018
10. Un indicator agregat educație – ce a luat în calcul numărul de cadre didactice la 1000 de elevi și numărul de unități școlare la 1000 elevi
11. Un indicator agregat sănătate – ce a luat în calcul numărul de medici la 1000 de locuitori și numărul de paturi de spital la 1000 de locuitori.

Pe baza acestor 11 indicatori a fost calculat un indice de fundamentare a zonificării teritoriale. Indicele a fost calculat utilizând metoda statistică a analizei componentelor principale. Această analiză permite selectarea acelor indicatori (denumiți factori) ce explică cea mai mare parte a variației tuturor indicatorilor luați în considerare (deci a întregului set de date). Metoda se bazează pe ipoteza că variația nivelului de dezvoltare este explicată nu doar de variația factorilor specifici pentru fiecare variabilă, ci și de anumiți factori comuni.

În urma analizei, au fost aleși 4 factori care explică circa 72 % din variația setului de date. Acești factori sunt:

- Media veniturilor la bugetul local din ultimii 5 ani (2015 – 2019) – 33,80 % din variația setului de date;
- Evoluția populației în ultimul deceniu (2010 – 2019) – 16,12 %.
- Consumul de apă (2018) – 12,55 %.
- Densitatea rețelei de canalizare (2018) - 9, 51 %.

Indicele de fundamentare a zonificării teritoriale exprimă astfel gradul de dezvoltare a unităților administrativ-teritoriale de bază din județ, considerând indicatorii analizați. Acesta a fost calculat ca medie ponderată (raportată, simplificat, la 100 % din variația setului de date în loc de 72 %) a celor 4 factori normalizați la 100 prin metoda minim – maxim. Reprezentarea pe o cartogramă a acestui indice permite vizualizarea modului în care orașele din județ influențează dezvoltarea zonelor din imediata lor vecinătate, permițând astfel o nuanțare a zonificării pe baza polarizării prezentate anterior.

În variantele finale de zonificare propuse, s-a plecat de la zonele cu decalaje semnificative în dezvoltare identificate, la nivel teritorial, între zonele mai dezvoltate din jurul orașelor importante (de exemplu, zona Horodniceni – Rădășeni – Bunești – Hârtop – Vulturești între municipiile Suceava și Fălticeni, Dărmănești – Todirești – Comănești – Bălăceana între municipiile Suceava și Rădăuți sau zona Izvoarele Sucevei – Moldova – Sulița – Breaza – Fundu Moldovei). Au fost propuse astfel două variante, cu diferențe în ceea ce privește: introducerea unei subzone polarizate de către Solca – Cajvana, considerarea orașelor Siret, respectiv Vicovu de Sus ca fiind polarizatoare sau încadrarea nord-vestului județului într-o zonă distinctă, slab-polarizată.

Elementele metodologice sunt indicate în cartograme (în casetă).

Analizele indică faptul că pentru diferitele criterii și diferiții indicatori utilizați există forme de agregare teritorială a UATB-urilor care sugerează caracteristici și comportamente zonale specifice determinate în general de nivelul de cadrul natural, de caracterul urban sau rural, de vecinătatea față de centre urbane mai mari, medii sau mici sau de poziția față de principalele axe de căi de comunicație. În final, în urma analizei comparative a seturilor de date rezultate din analiza celor 11 indicatori au fost identificați 4 factori care explică 72% din variația setului de date și anume: veniturile la bugetul local, evoluția populației, consumul de apă și densitatea rețelei de canalizare. A rezultat un indice de zonificare (fig. nr. 16) care permite stabilirea a 6 tipologii zonale. Din combinarea acestor analize sectoriale și multicriteriale au rezultate cele 2 variante de zonificare prezentate la punctul următor și în figurile nr. 17 și 18. A fost de asemenea luată în considerare existența a 3 grade polarizare: puternică (Suceava, Rădăuți, Fălticeni), medie (Câmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, Gura Humorului, slabă (Siret, Vicovu de Sus, Dolhasca) și existența unor micro-sisteme urbane (Gura Humorului – Frasin, Cajvana – Solca, Dolhasca – Liteni).

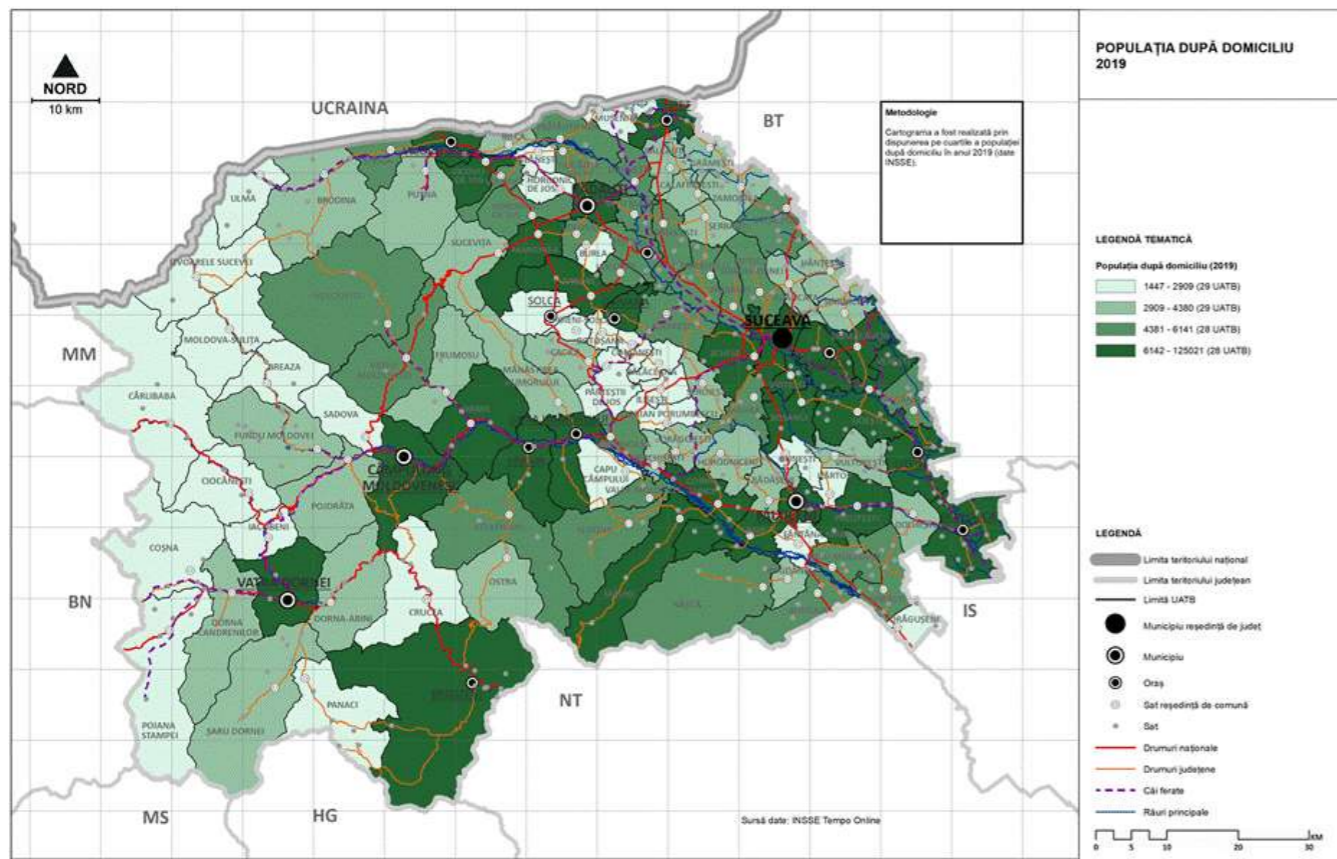

Fig. nr. 5: Populația după domiciliu – 2019

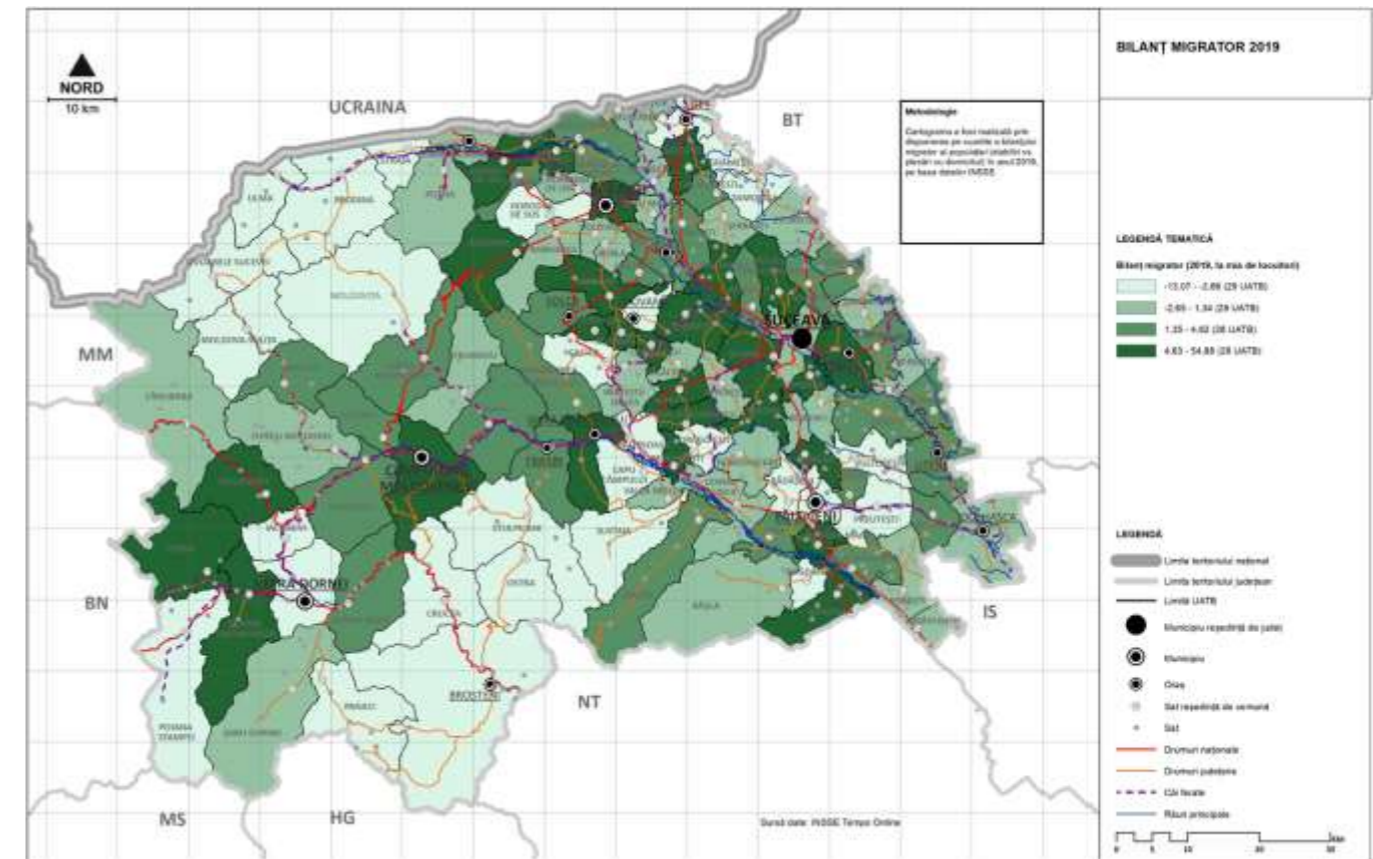

Fig. nr. 7: Bilanț migrator 2019

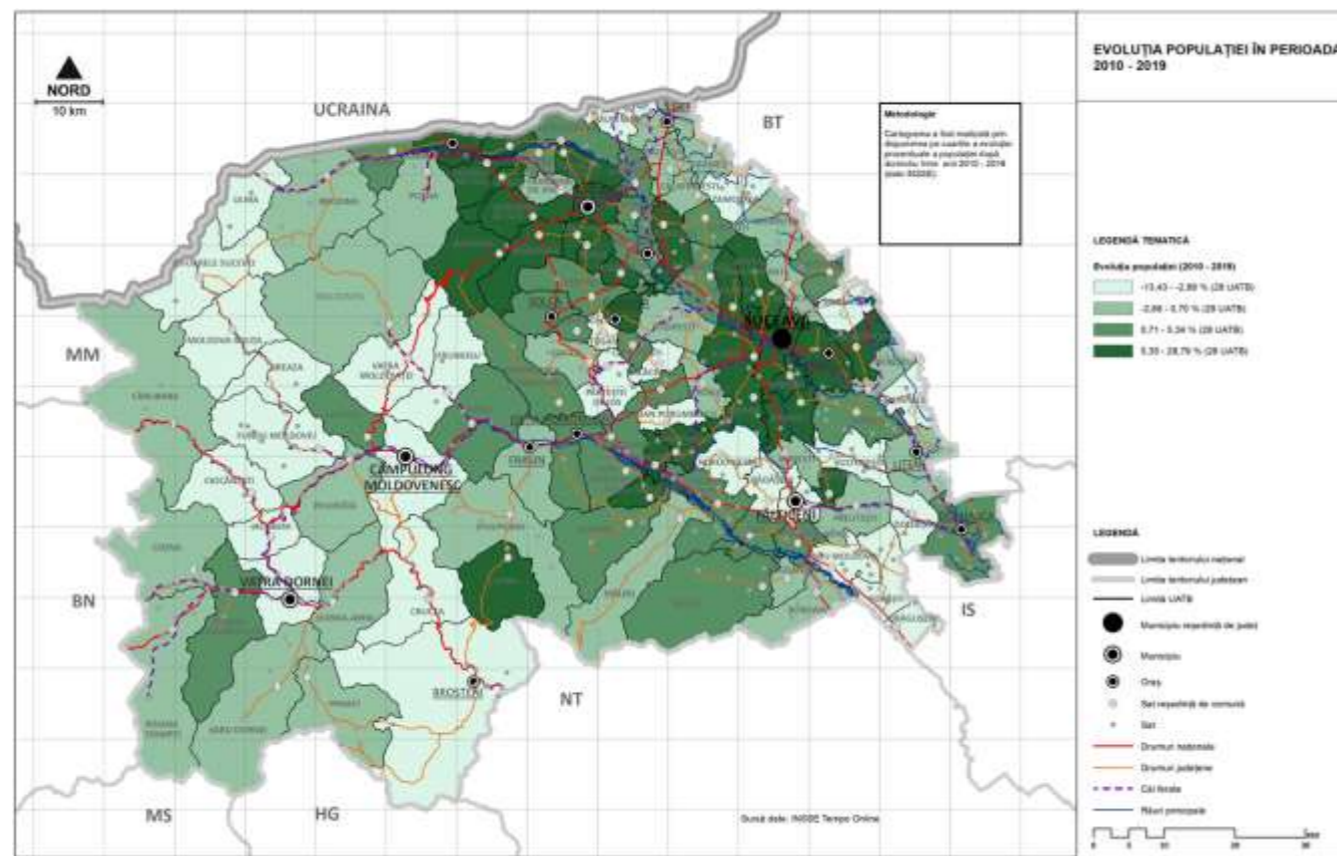

Fig. nr. 6: Evoluția populației în perioada 2010-2019

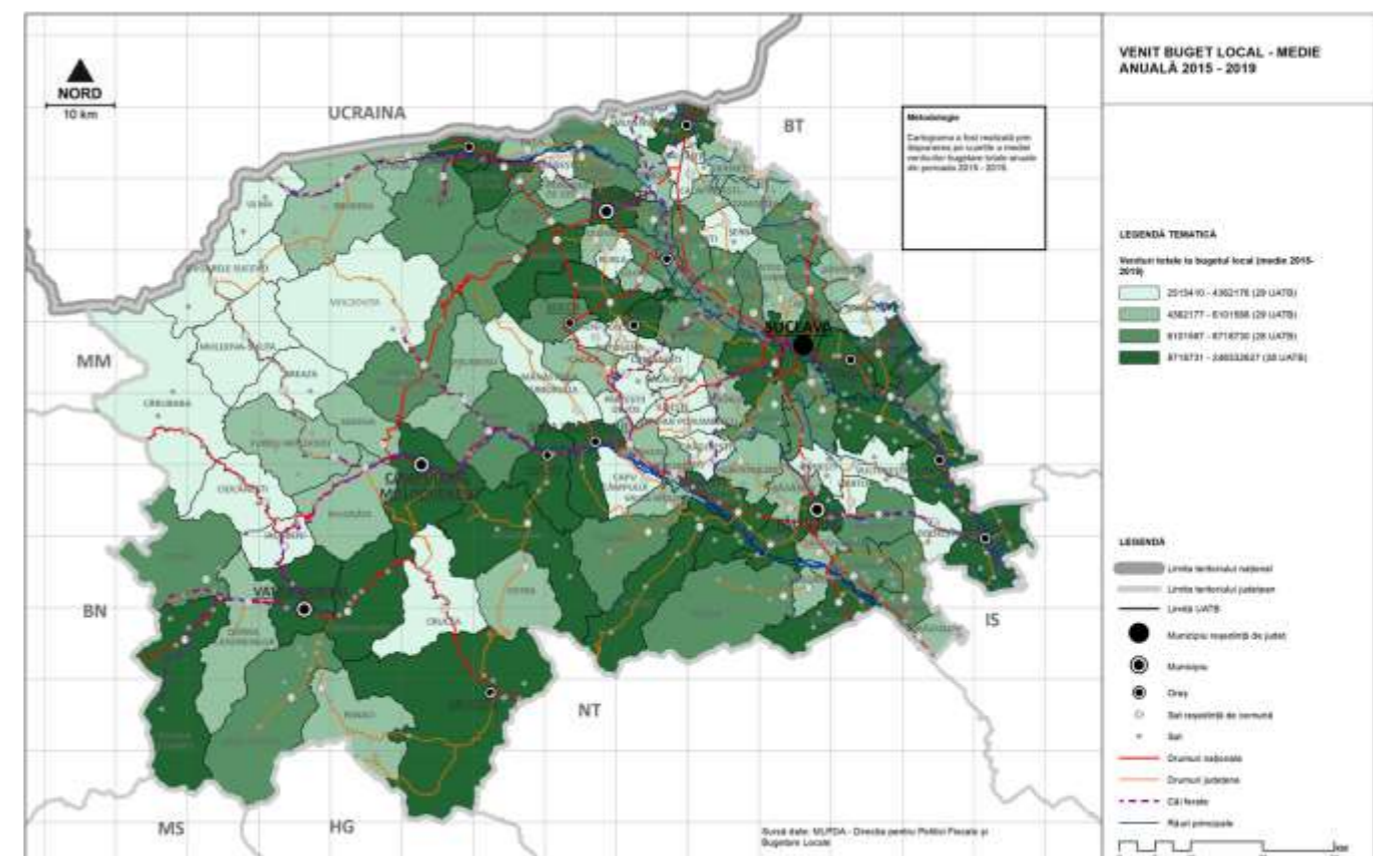

Fig. nr. 8: Venituri buget local – medie anuală 2015-2019

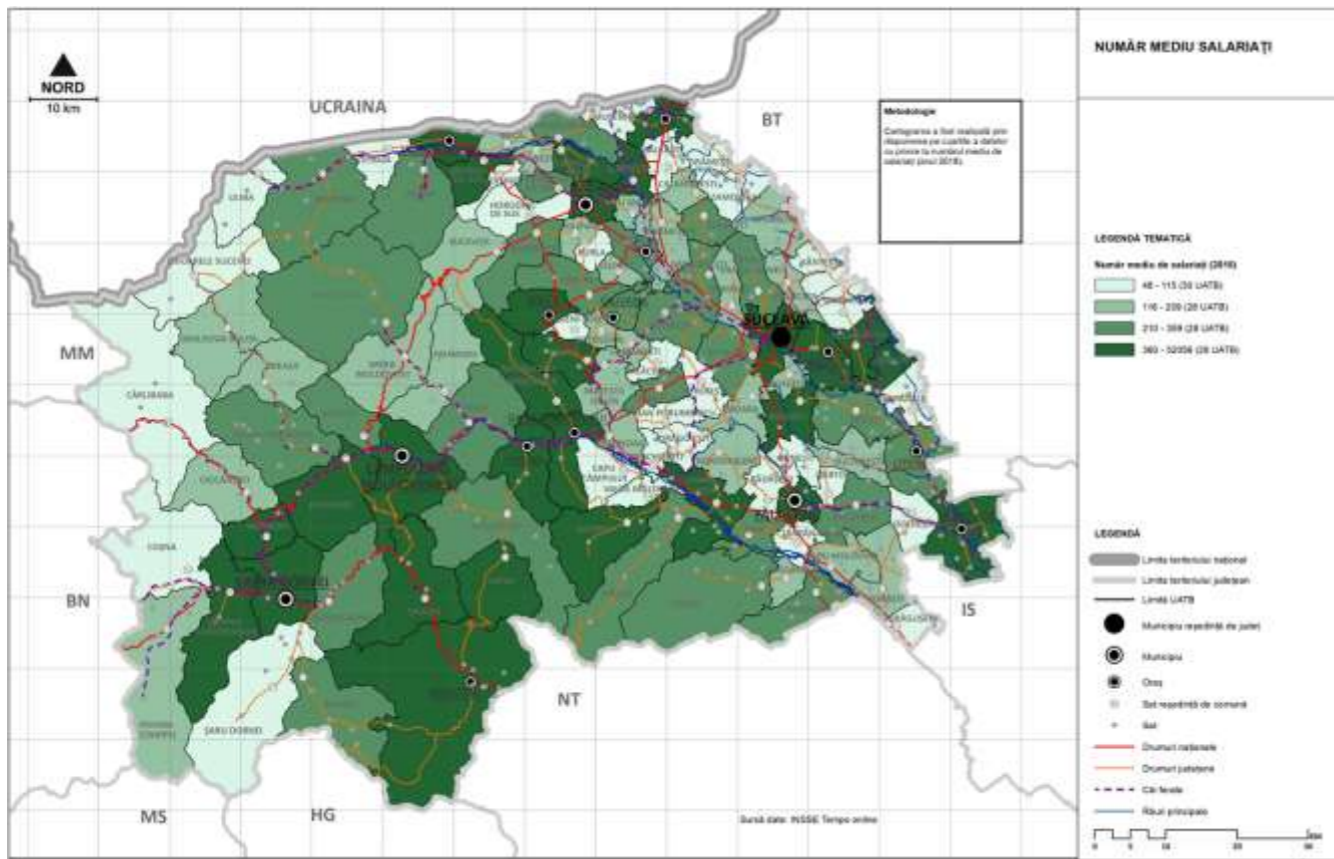

Fig. nr. 9: Număr mediu salariați – 2018

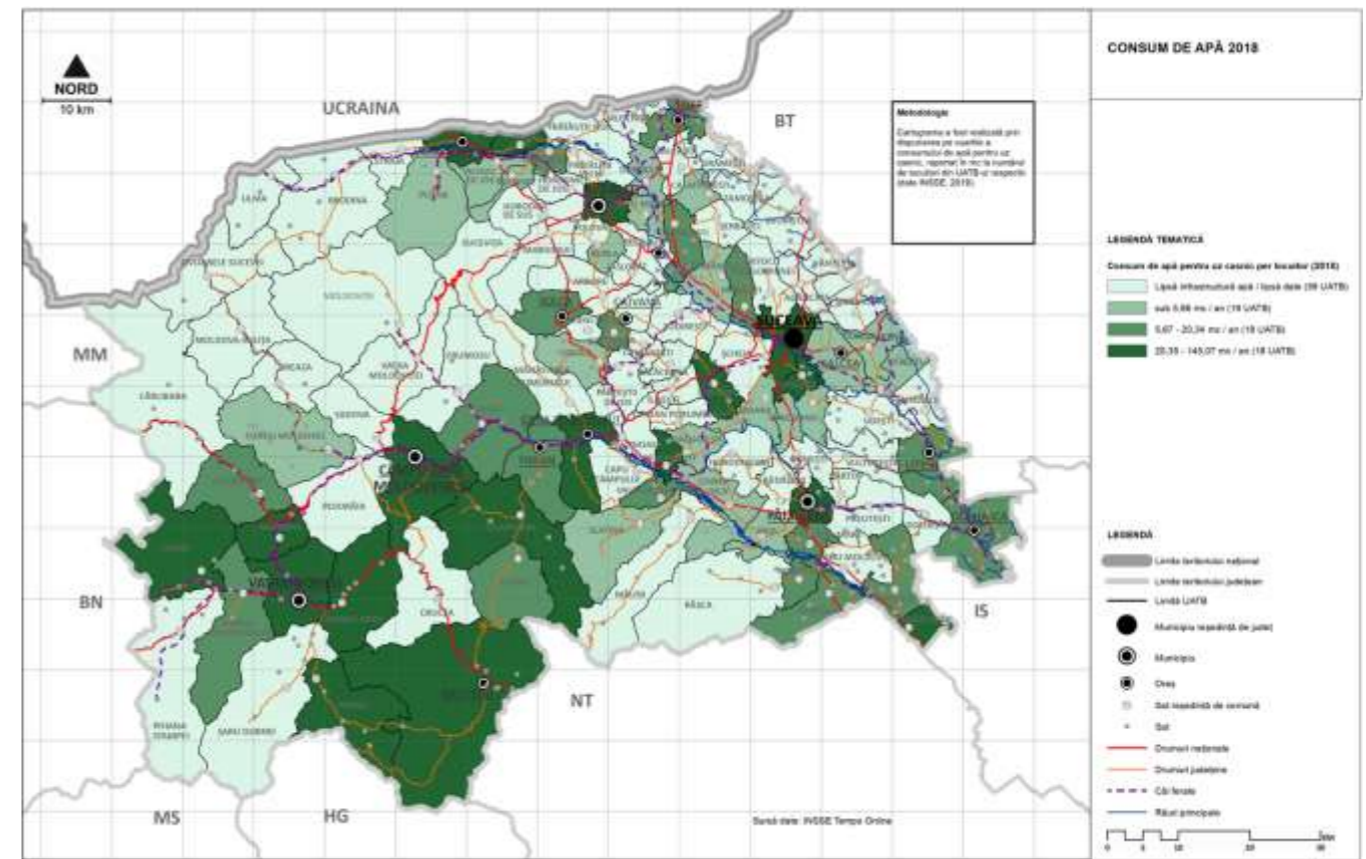

Fig. nr. 11: Consum de apă 2018

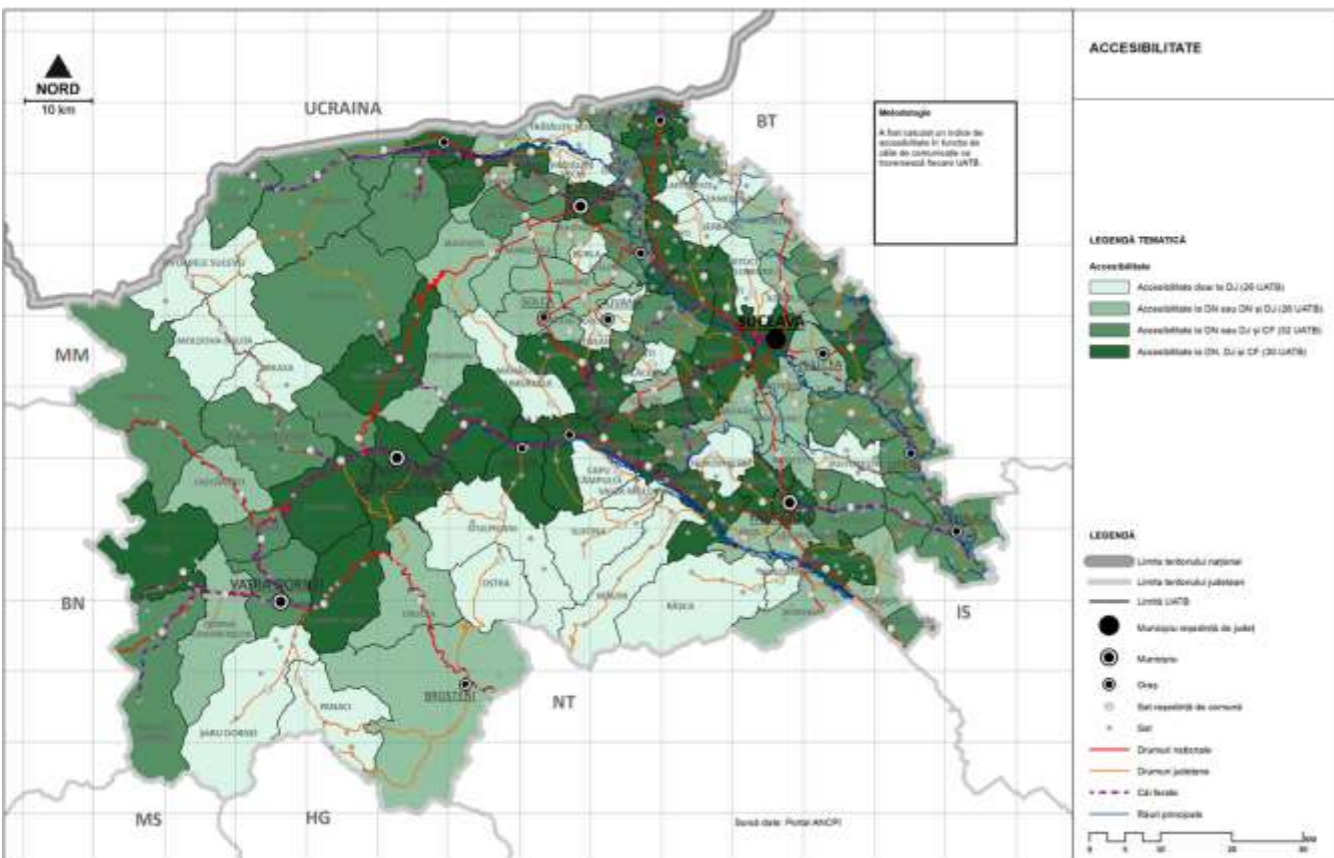

Fig. nr. 10: Indice accesibilitate

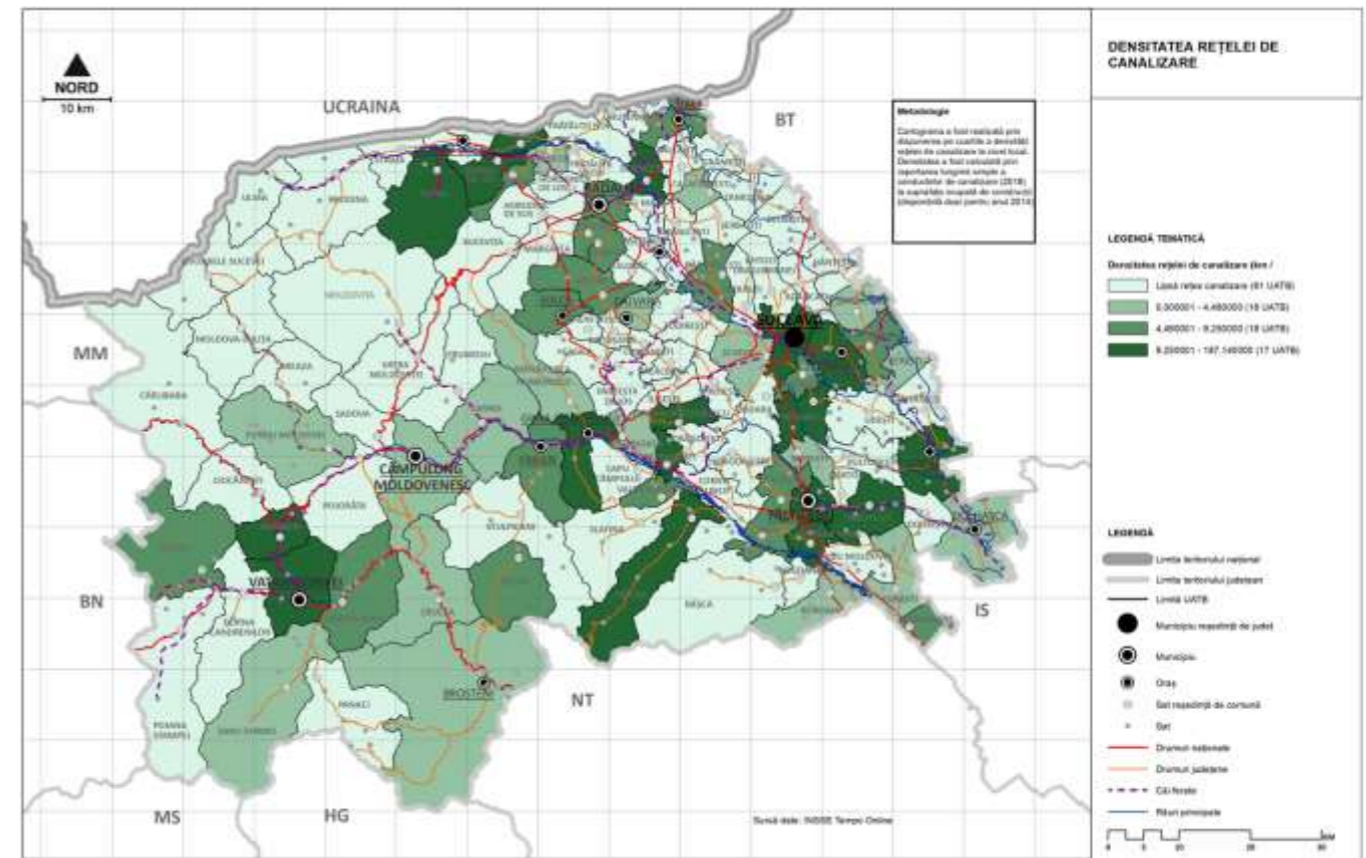

Fig. nr. 12: Densitatea rețelei de canalizare (2018)

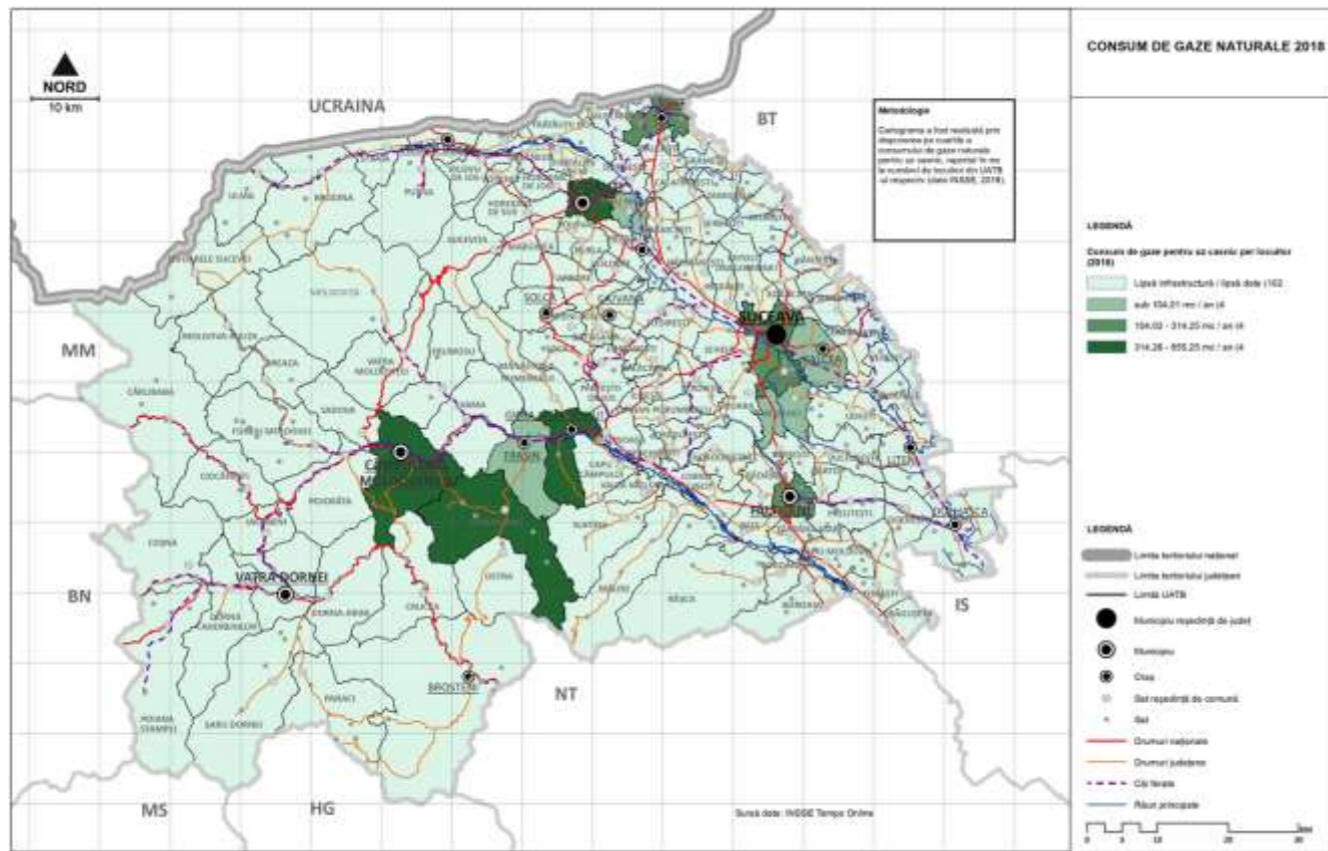

Fig. nr. 13: Consum de gaze naturale – 2018

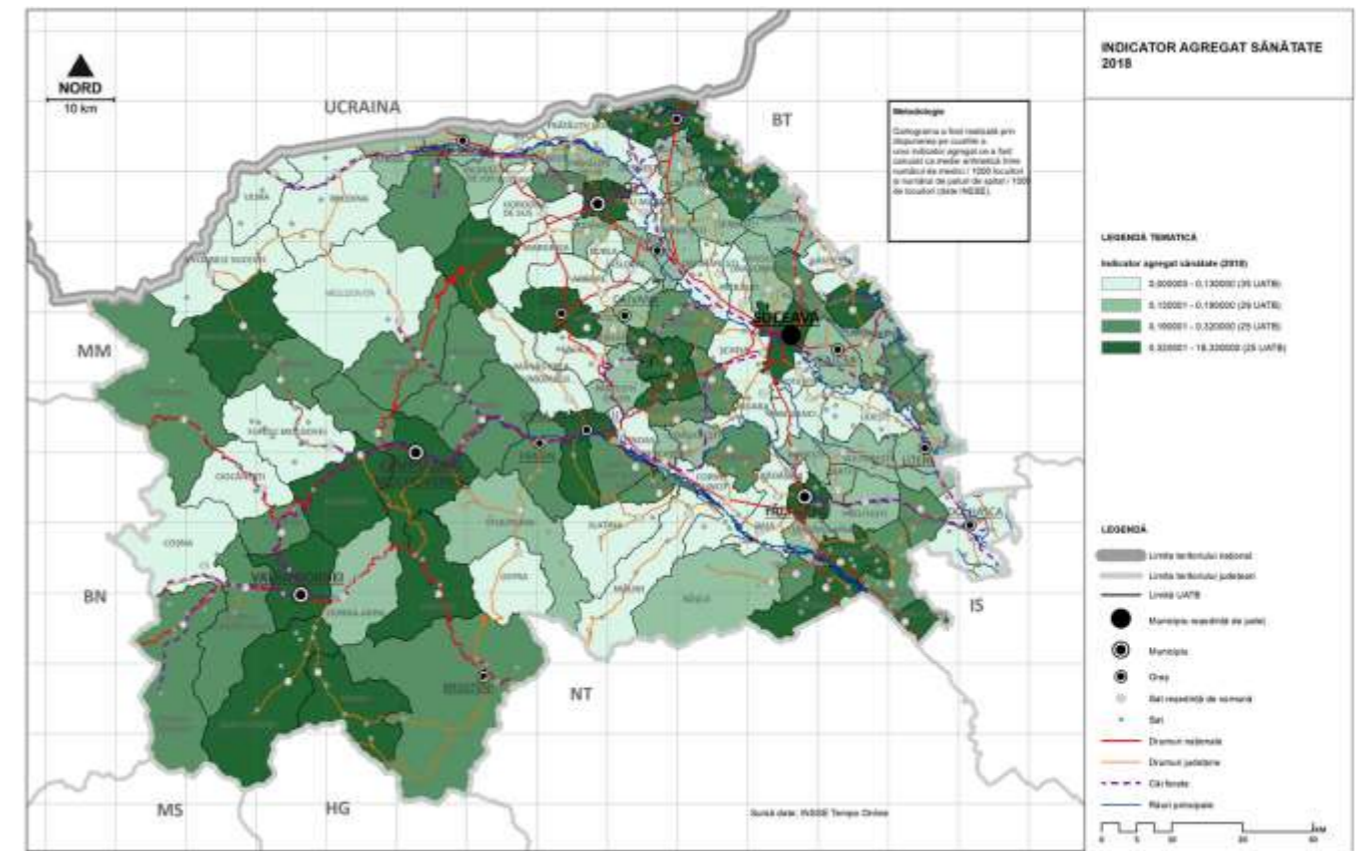

Fig. nr. 15: Indicator agregat sănătate 2018

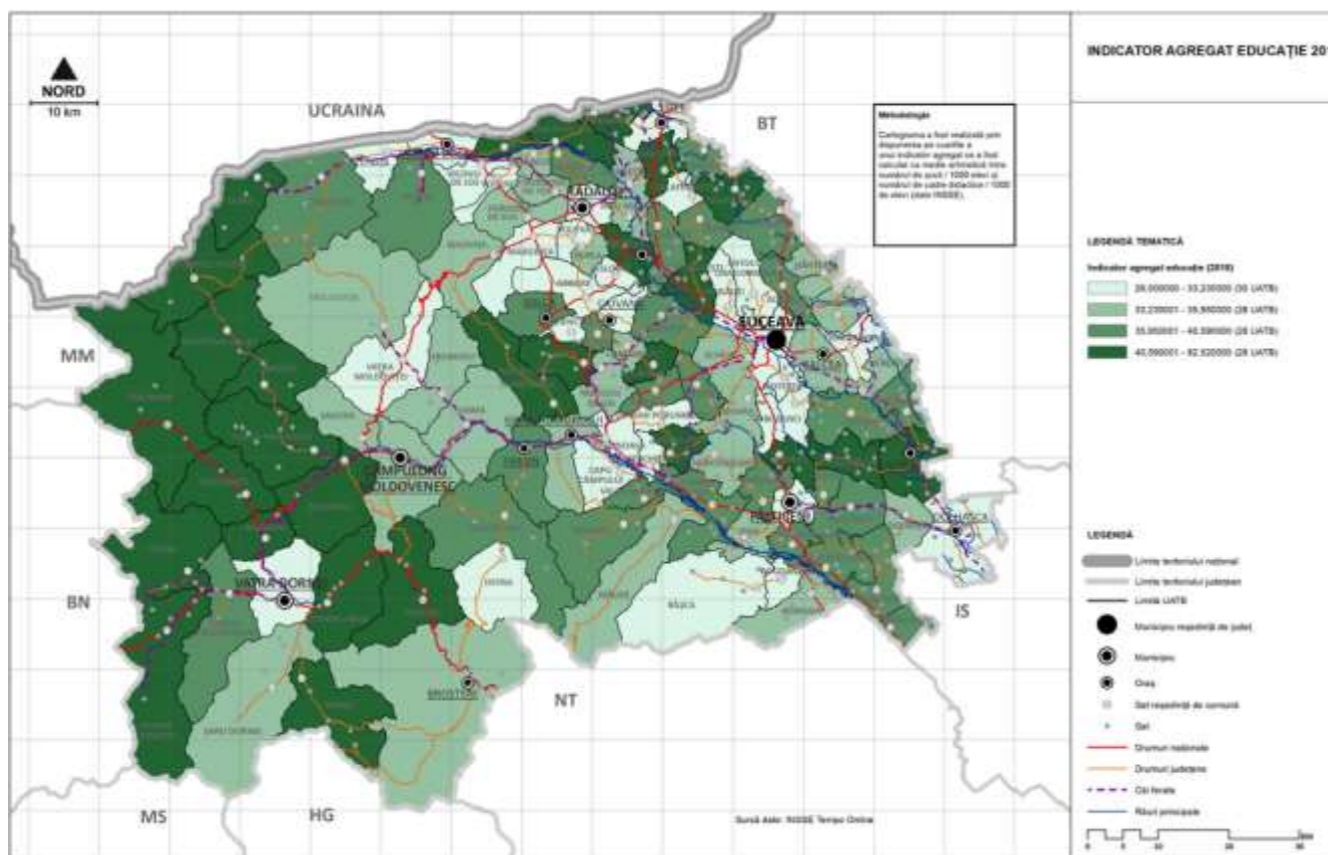

Fig. nr. 14: Indicator agregat educație 2018

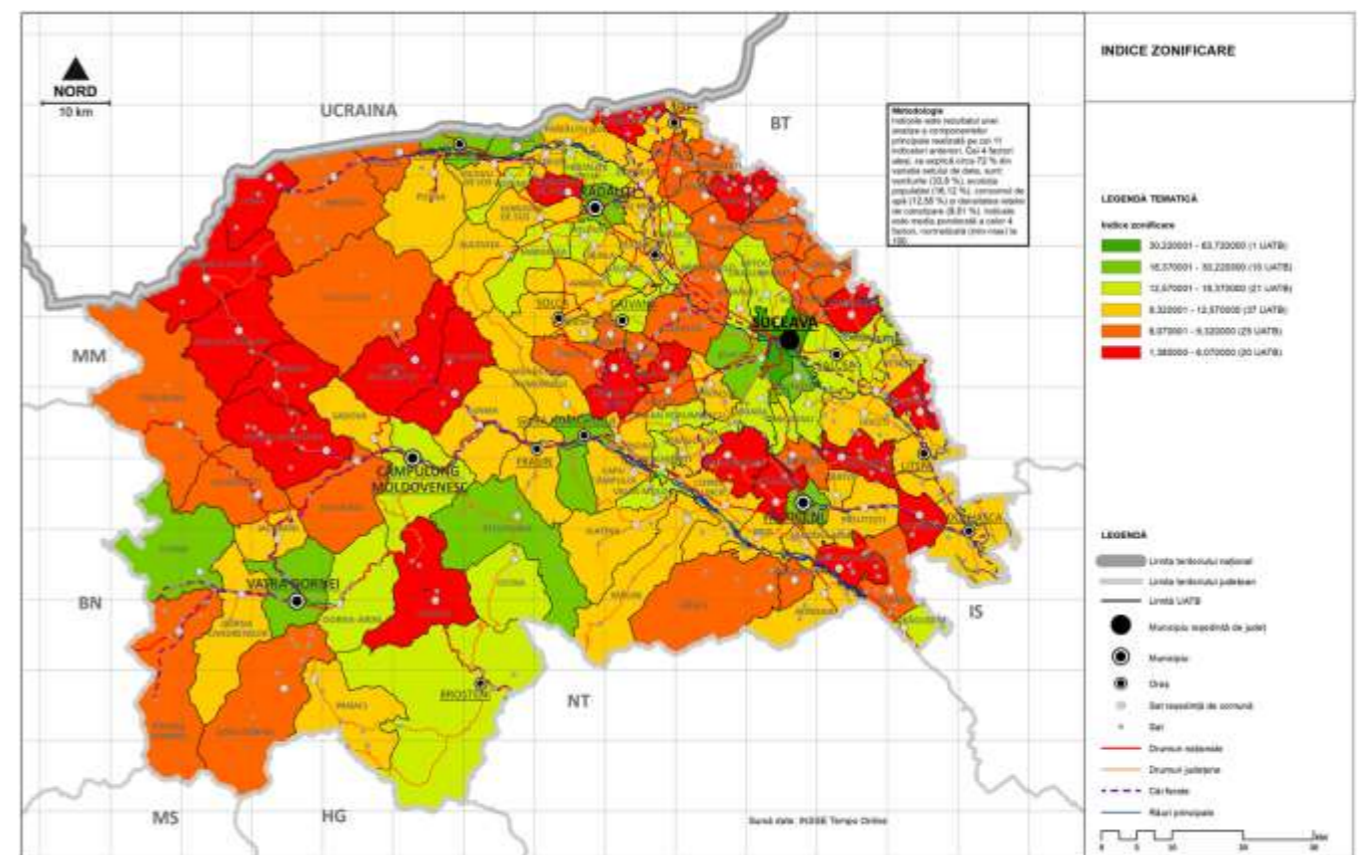

Fig. nr. 16: Indice zonificare

1.3. Zonificare funcțională (variante propuse)

Zonele funcționale din variantele propuse sunt denumite Unități Teritoriale Specifice (UTS) pentru care se pot formula anumite politici teritoriale zonale.

Prima variantă de zonificare propune un decupaj teritorial pe **5 zone principale de polarizare și 4 sub-zone** astfel:

1. Zona polarizată de municipiul Suceava care cuprinde un număr de 27 de UATB
2. Zona polarizată de municipiul Rădăuți și zona cuprinsă în arealul Valea Sucevei, cu două subzone Rădăuți (24 de UATB) și Vicovu de Sus (9 UATB)
3. Zona de polarizare de municipiul Fălticeni cu 19 UATB
4. Zona de polarizare a municipiului Câmpulung Moldovenesc- Valea Moldoviței – cu două subzone Câmpulung Moldovenesc (12 UATB) și Gura Humorului-Frasin (10 UATB)
5. Zona de polarizare a municipiului Vatra Dornei (13 UATB)

Caracteristicile principale – populație, suprafață, densitate - ale primei variante de zonificare apar în tabelul următor:

Tabel nr. 3: Caracteristicile sintetice ale primei variante de zonificare

Nr. crt.	Zona funcțională (UTS)	Suprafața (ha)	Populația (2019)	Densitatea (loc./km ²)	UATB R (rurale) /UATB U (urbane)
1.	UTS 1 - Suceava	134.867	262.765	194,83	24/3
2.	UTS 2 - Rădăuți	178.749	188.748	105,59	28/5
3.	Subzona 2.1	56.048	49.082	87,57	8/1
4.	Subzona 2.2	122.701	139.666	113,83	20/4
5.	UTS 3 – Fălticeni	112.059	123.855	110,53	16/3
6.	UTS 4 – Câmpulung Moldovenesc	230.626	132.310	57,37	19/3
7.	Subzona 4.1	162.030	60.134	37,11	11/1
8.	Subzona 4.2	68.596	72.176	105,22	8/2
9.	UTS 5 – Vatra Dornei	199.049	54.130	27,19	11/2

Sursa: Autorii.

În această variantă, ariile de polarizare ale municipiilor Câmpulung Moldovenesc și Vatra Dornei sunt extinse mult spre vest, existând riscul unei polarizări limitate și o accesibilitate redusă a zonelor periferice la serviciile de interes general și la locuri de muncă. Zona polarizată de municipiul Rădăuți prezintă deficiențe similare prin extinderea sa spre vest și sud, ceea ce conduce la distanțarea zonelor periferice de elementul central.

A doua variantă de zonificare propune un decupaj teritorial pe **6 zone principale de polarizare și 6 sub-zone** astfel:

1. Zona polarizată de municipiul Suceava care cuprinde un număr de 33 de UATB și 2 subzone: Suceava cu 22 de UATB și Cajvana-Solca cu 11 UATB

2. Zona polarizată de municipiul Rădăuți care cuprinde și zona din arealul Valea Sucevei cu un număr de 26 de UATB și două subzone: Rădăuți cu 19 UATB și Siret cu 7 UATB
3. Zona de polarizare a municipiului Fălticeni cu 20 UATB
4. Zona de polarizare a municipiului Câmpulung Moldovenesc cuprinde un număr de 18 UATB și două subzone: Câmpulung Moldovenesc cu 10 UATB și Gura Humorului-Frasin cu 8 UATB
5. Zona de polarizare a municipiului Vatra Dornei (Dorne) cu un număr de 12 UATB
6. Nord-vestul extrem cu un număr de 5 UATB-uri și fără un centru polarizator

În această variantă se observă un mai bun echilibru între zone sub aspectul formelor și dimensiunilor și potențialul de valorificare mai bună a unor relații între centrele urbane din județ prin consolidarea unor sisteme și micro-sisteme. Astfel în nord se poate consolida sistemul urban Rădăuți – Siret – Vicovu de Sus – Milișăuți, în sud-est municipiul Fălticeni se poate sprijini pe micro-sistemul Dolhasca – Liteni, iar în zona central estică municipiul Suceava (cu satelitul Salcea) își extinde zona de polarizare directă și prin micro-sistemul Cajvana – Solca. În centrul teritoriului culoarul Câmpulung Moldovenesc – Frasin - Gura Humorului (culoarul Moldovei) se definește o arie de polarizare majoră pentru turism și de circulație transcarpatică, semnificativă pentru Bucovina Sudică unde se află și 5 dintre cele 8 monumente istorice aflate în patrimoniul mondial UNESCO precum și aria protejată a Codrului secular Slătioara (comuna Stulpicani) aflată de asemenea în lista patrimoniului mondial⁵. În sud vestul teritoriului arealul polarizat poate funcționa în sistemul Vatra Dornei – Broșteni. Pentru zona rurală de nord-vest este necesară consolidarea unei forme de cooperare intercomunitară cu dezvoltarea unor poli locali care beneficiază de avantaje de localizare (de ex. Cârlibaba, Brodina).

Caracteristicile principale – populație, suprafață, densitate - ale primei variante de zonificare apar în [Tabel nr. 4](#)

Tabel nr. 4: Caracteristicile sintetice ale celei de-a doua variante de zonificare

Nr. crt.	Zona funcțională (UTS)	Suprafața (ha)	Populația (2019)	Densitatea (loc./km ²)	UATB R (rurale) / UATB U (urbane)
1.	UTS 1 - Suceava	173.631	293.137	168,83	29/4
2.	Subzona 1.1	119.805	241.002	201,16	20/2
3.	Subzona 1.2	53.826	52.135	96,86	9/2
4.	UTS 2 - Rădăuți	119.295	157.744	132,23	22/4
5.	Subzona 2.1	87.736	130.867	149,16	16/3
6.	Subzona 2.2	31.559	26.877	85,16	6/1
7.	UTS 3 - Fălticeni	121.767	127.659	104,84	17/3
8.	UTS 4 - Câmpulung Moldovenesc	193981	118.725	61,20	15/3
9.	Subzona 4.1	138.866	55.948	40,29	9/1
10.	Subzona 4.2	55.115	62.777	113,90	6/2
11.	UTS 5 - Dorne	196.199	51.957	25,48	10/2
12.	UTS 6 – Nord-vestul extrem	50.477	12.586	24,93	5/0

Sursa: Autorii.

⁵ Pentru această zonă de culoar transversal cu văile adiacente pe direcția nord-sud (Moldovița, Humor, Suha Mare) există o propunere a Consiliului Județean Suceava înființarea a stațiunii turistice "Bucovina" – cu legătură între Câmpulung Moldovenesc - Gura Humorului și Vatra Dornei.

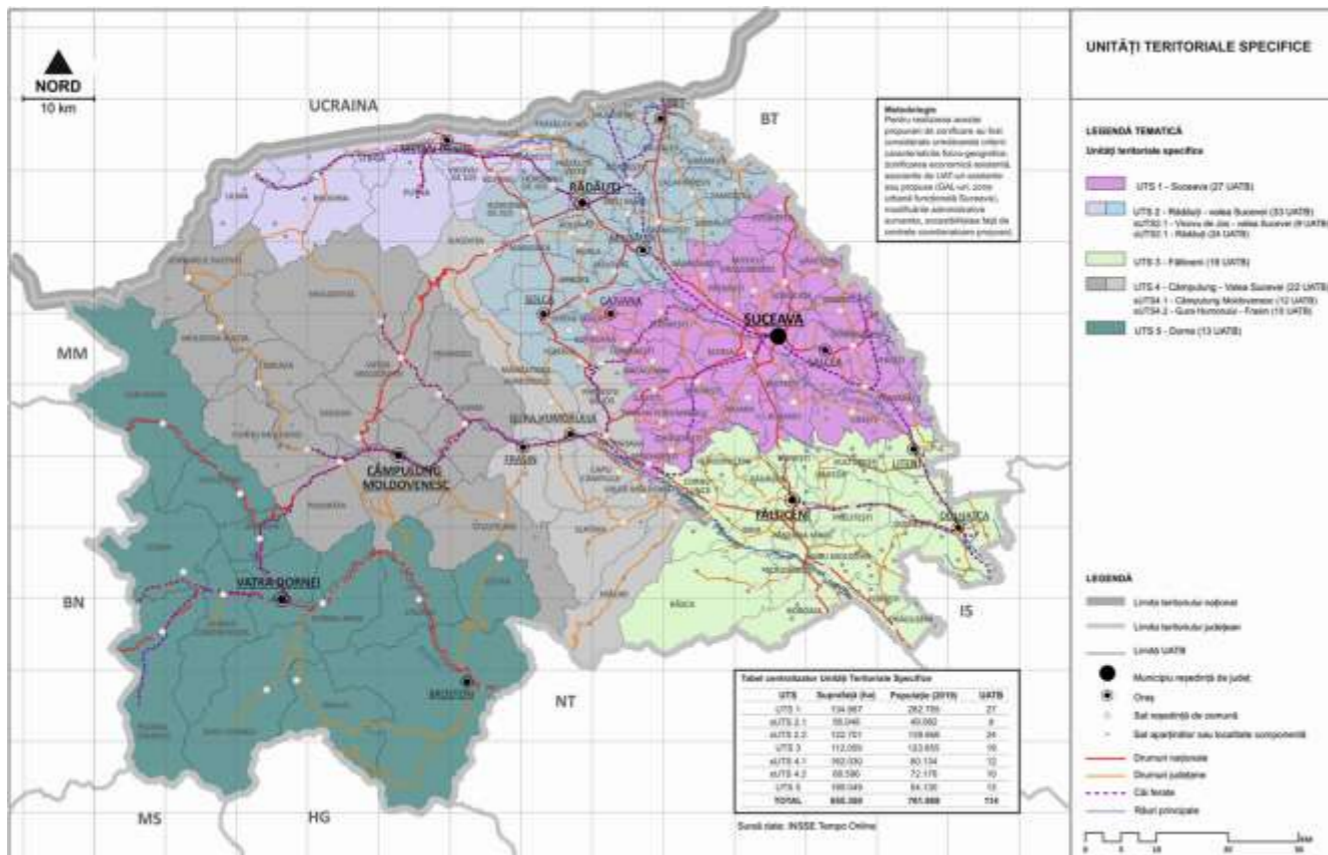

Fig. nr. 17: Zonificare funcțională varianta 1 (V1)

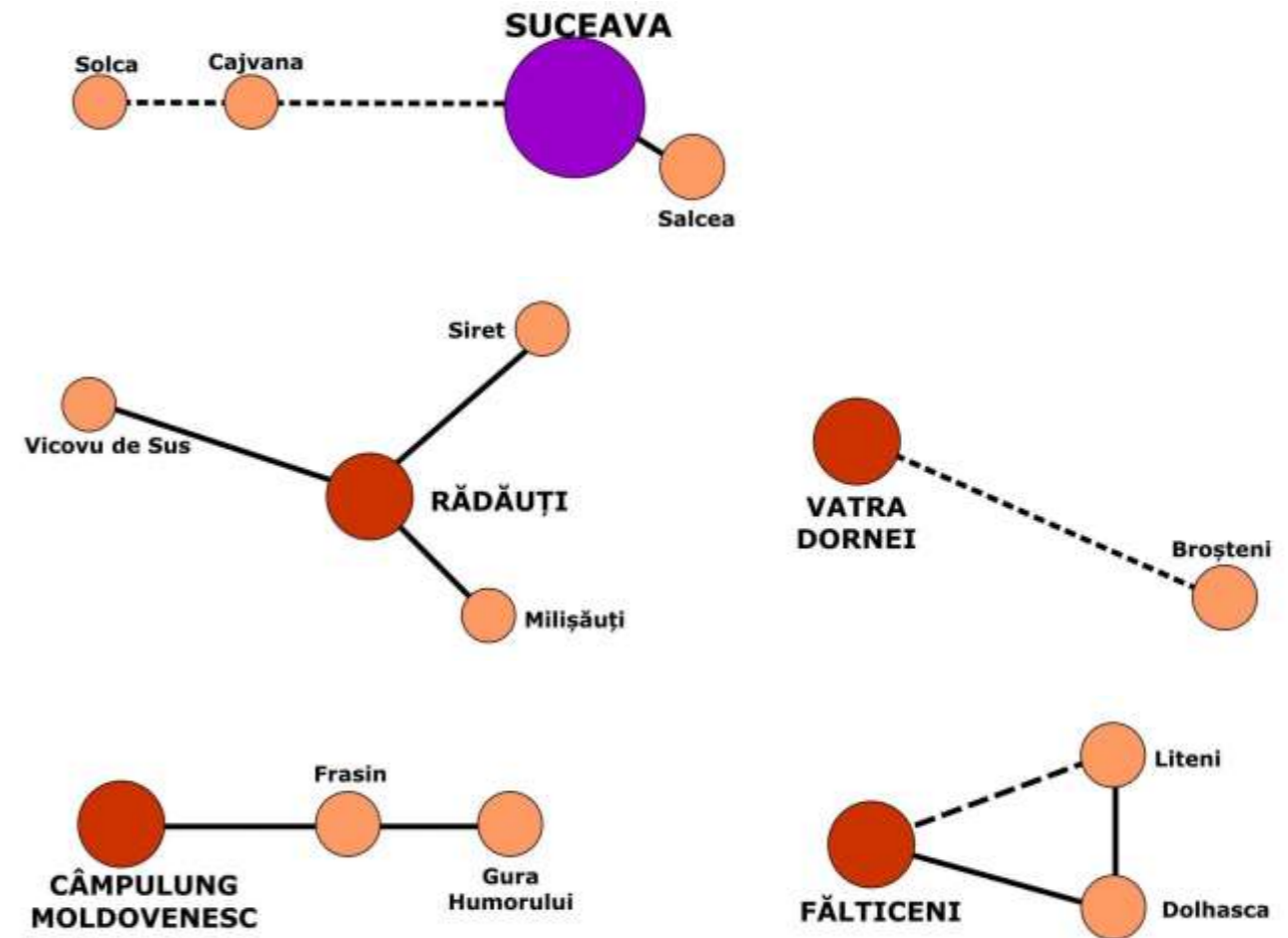

Fig. nr. 19: Scheme ale sistemelor urbane aferente zonelor de polarizare UTS1-UTS5 din a 2-a variantă de zonificare funcțională

La nivelul celor 5 sisteme urbane principale se pot observa relații de conectivitate mai bună în cazul sistemului nordic Rădăuți – Milișăuți - Siret – Vicovu de Sus și a sistemului central axial Câmpulung-Moldovenesc – Frasin – Gura Humorului și ceva mai slabe în cazul sistemelor sudice Vatra Dornei – Broșteni și Fălăcuț – Dolhasca – Liteni. Sistemul principal central-estic al municipiului Suceava se bazează pe o bună conectivitate la nivelul ariei funcționale / de influență și pe suportul unor orașe mici satelit precum Salcea și micro-sistemul local Cajvana – Solca.

Pentru formularea de propuneri de reconfigurare a sistemului de localități al județului se alege **Varianta nr. 2**, care permite dezvoltarea unor sub-sisteme principale și secundare interconectate precum și a unui sistem propriu în zona de nord-vest a județului.

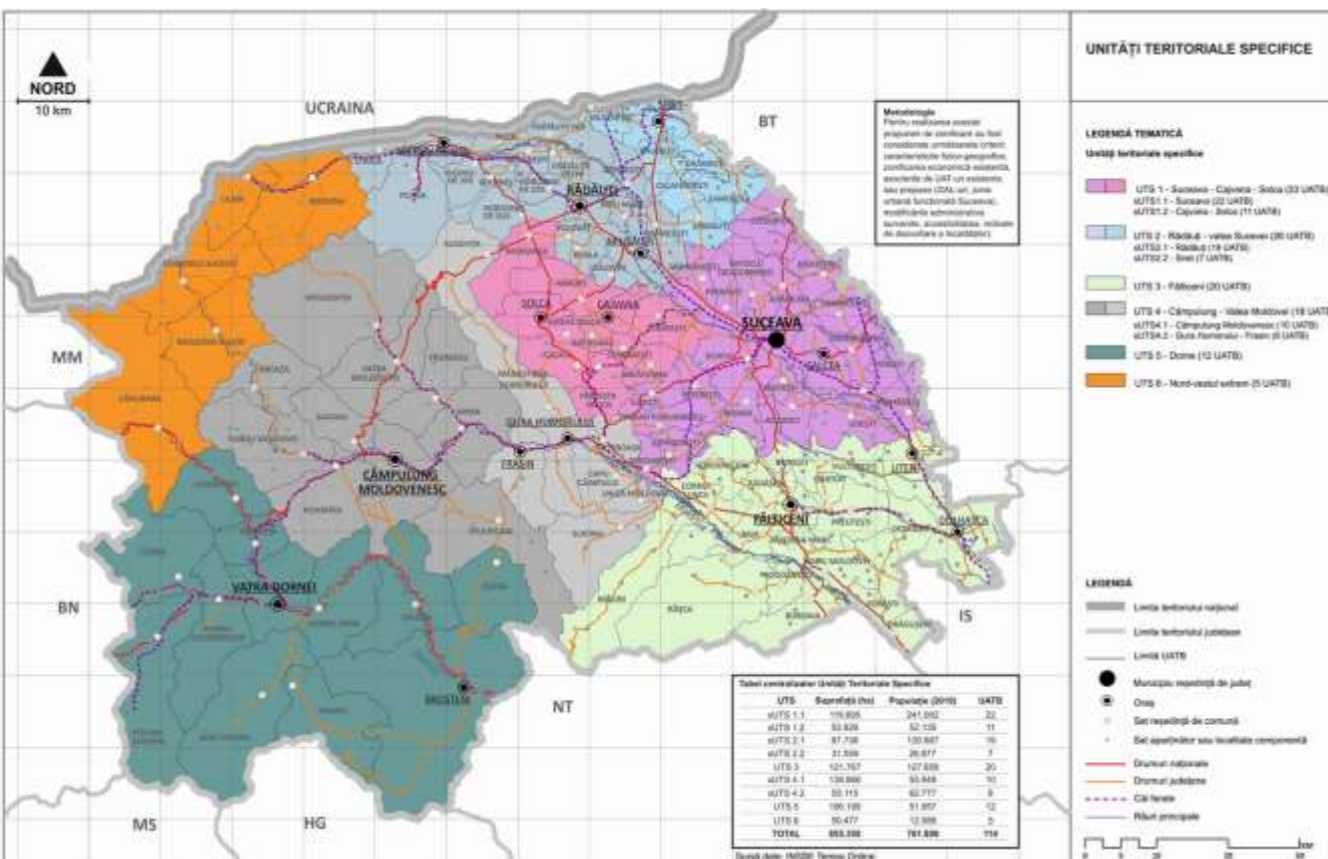

Fig. nr. 18: Zonificare funcțională varianta 2 (V2)

2. CODIFICAREA OBIECTIVELOR ȘI MĂSURILOR*

Codificarea obiectivelor și măsurilor este făcută pe 5 niveluri: obiectiv general, obiective specifice celor 4 domenii – țintă (structura teritoriului, structura socio-demografică, structura activităților economice și contextul teritorial), obiective sectoriale aferente unor sub-domenii ale celor 4 mari domenii – țintă (obiective secundare), sub-obiective sectoriale (pentru sub-domenii ale domeniilor țintă / obiective terțiare) și măsuri specifice ale obiectivelor.

Nr. crt.	Obiectiv general	Obiective domenii țintă (principale)	Obiective sectoriale sub-domenii țintă (secundare)	Sub-obiective sectoriale sub-domenii țintă (terțiare)	Măsuri specifice ale obiectivelor
1.	OG	OT Structura teritoriului	OTN (1...z) Cadrul natural		MN1.1.....MNzx
2.			OTM mediu	OTMr (1...y) riscuri OTMa (1...y) aer OTMh (1...y) apă OTMs (1...y) sol OTMb (1...y) biodiversitate	MMr1.1.....MMryx MMa1.1.....MMayx MMh1.1.....MMhyx MMs1.1.....MMsyx MMb1.1.....MMbyx
3.			OTP patrimoniu	OTPn (1...y) natural OTPc (1...y) construit OTPi (1...y) imaterial OTPp (1...y) peisaj	MPn1.1.....MPnyx MPc1.1.....MPcyx MPi1.1.....MPiyx MPp1.1.....MPpyx
4.			OTR (1...z) Rețea localități		MR1.1.....MRzx
5.			OTT Infrastructura tehnică	OTTa (1...y) gospodărire ape OTTf (1...y) îmb. funciare OTTm (1...y) căi comunicații (mobilitate) OTTg (1...y) gaze, fluide OTTt (1...y) termice OTTe (1...y) Electrice OTTc (1...y) telecomunicații OTTd (1...y) gestiune deșeuri	MTa1.1.....MTayx MTf1.1.....MTfyx MTm1.1.....MTmyx MTg1.1.....MTgyx MTt1.1.....MTtyx MTe1.1.....MTeyx MTc1.1.....MTcyx MTd1.1.....MTdyx

Nr. crt.	Obiectiv general	Obiective domenii țintă (principale)	Obiective sectoriale sub-domenii țintă (secundare)	Sub-obiective sectoriale sub-domenii țintă (terțiare)	Măsuri specifice ale obiectivelor		
6.			OTZ (1...z) Zonificare		MZ1.1.....MZzx		
7.	OD Socio-demografie		ODD (1...z) demografie		MD1.1.....MDzx		
8.			ODM (1...z) forța de muncă		MM1.1.....MMzx		
9.			ODS (1...z) infrastructura socială	ODSs (1...y) sănătate ODSe (1...y) educație ODSc (1...y) cultură ODSr (1...y) loisir, sport (recreere) ODSI (1...y) locuire	MSs1.1.....MSsyx MSe1.1.....MSeyx MSc1.1.....MScyx MSr1.1.....MSryx MSI1.1.....MSlyx		
10.			OE Activități economice	OEP Primar	OEPa (1...y) agricultură OEPs (1...y) silvicultură OEPp (1...y) piscicultură	MPa1.1.....MPayx MPs1.1.....MPsyx MPp1.1.....MPpyx	
11.					OES secundar	OESm (1...y) Extractivă (minerit) OESp (1...y) prelucrătoare OESc (1...y) construcții OESe (1...y) energie	MSm1.1.....MSmyx MSp1.1.....MSpyx MSc1.1.....MScyx MSe1.1.....MSeyx
12.					OETT turism	OETT1 ... OETT_y	MTT1.1.....MTTyx
13.				OET terțiar	OETt (1...y) transporturi OETc (1...y) comerț OETs (1...y) - alte servicii pop	MTc1.1.....MTcyx MTt1.1.....MTtyx MTs1.1.....MTsyx	
14.					OEMm (1...z) - IMM-uri		MMm1.1.....MMmzx
15.			OCT Context teritorial		OCT1 ... OCT_y	MCT1.1.....MCTxy	

* se citește: OT = obiectiv domeniu țintă (DT) teritoriu; OTM = Obiectiv sectorial mediu al DT teritoriu; OTMh (de la 1 la y) = Sub-obiectiv sectorial al DT teritoriu - SDt mediu – calitatea apei; MMa1.1 MMayx = măsură mediu calitatea apei aferentă sub-obiectivelor sectoriale

3. VIZIUNE, OBIECTIVE ȘI SUB-OBIECTIVE

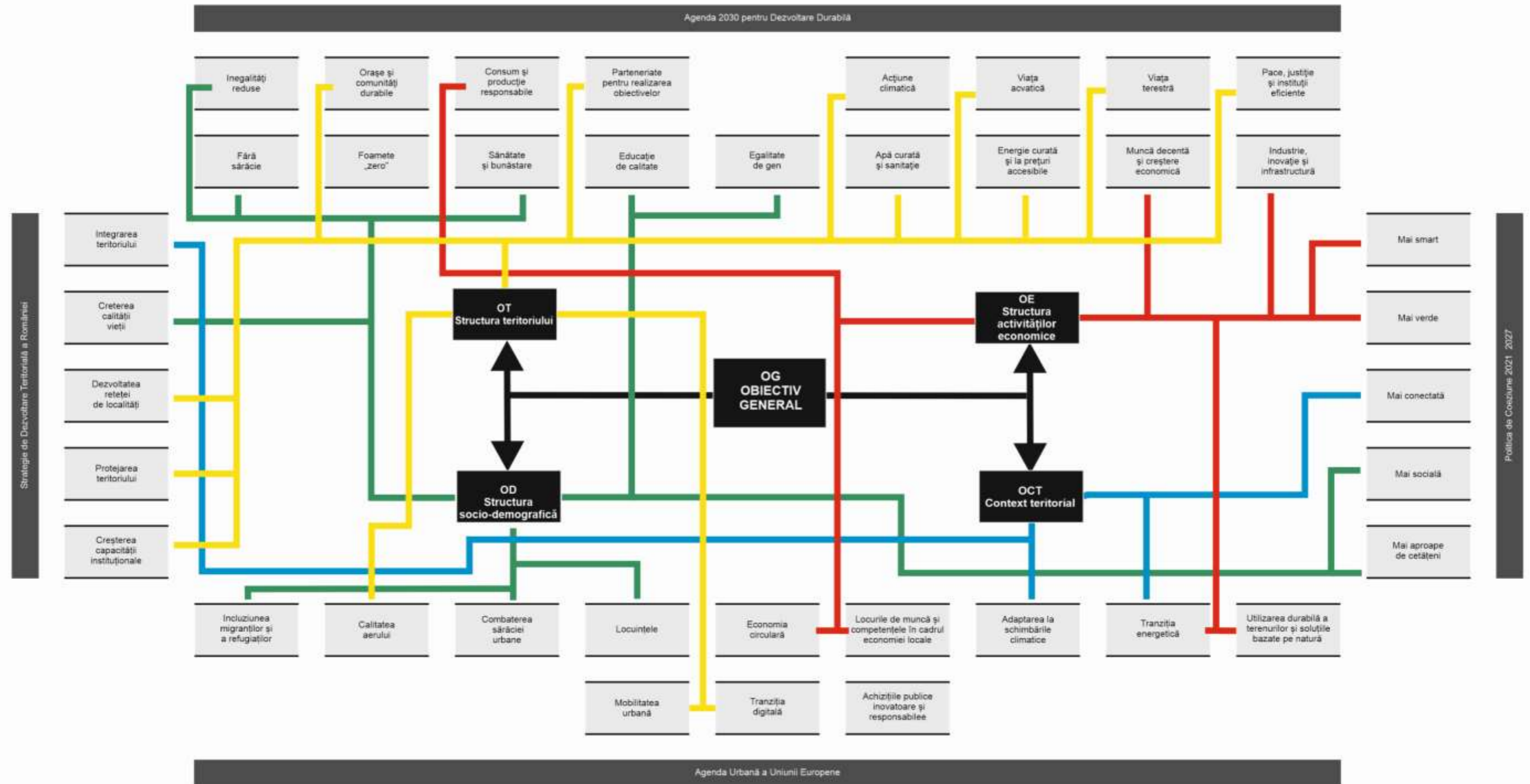

Fig. nr. 20: Schema relațională a obiectivelor strategice ale Județului SUCEAVA cu obiectivele unor documente internaționale, europene și naționale de referință pentru planificarea dezvoltării teritoriale

Schema de mai sus face referire la obiectivele Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Națiunilor Unite (New York 2015), SDTR 2035 (2015), Agendei Urbane Europene 2016 (Pactul de Amsterdam) și cu cele ale Politicii de Coeziune a UE pentru următorul interval de programare 2021-2028 (cele 5 priorități investiționale; https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/).

Viziunea și obiectivul general (OG) propuse pentru dezvoltarea Județului SUCEAVA – orizont 2030 sunt corelate și inspirate de obiective enunțate în documentele sus-amintite și se referă la aspecte care țin de structura teritoriului cu resursele sale naturale și antropice, la comunitatea locală și la activitățile economice precum și la poziția și rolul județului în regiunea Nord-Est. În continuare sunt prezentate sintetic viziunea, obiectivul general și obiectivele la nivelul domeniilor și sub-domeniilor țintă vizate de un plan de amenajare a teritoriului.

VIZIUNE – orizont 2030

Județul SUCEAVA - un teritoriu bine conectat la principalii poli regionali din Regiunea de Dezvoltare Nord-Est precum și la principalele magistrale de transport rutier și feroviar care asigură legătura cu restul teritoriului național și implicit cu Europa Centrală și de Vest precum și la rutele aeriene care asigură o conectare și o relație geo-strategică cu Europa Răsăriteană. În 2030 Județul SUCEAVA constituie un element nodal la scara regiunii și un conector transfrontalier important la nivel național și european ca extremă estică a acestuia din urmă. Teritoriul județului este funcțional și se bazează pe un sistem structurat și ierarhizat de localități cu caracter policentric coordonat de municipiu și aria funcțională a acestuia în corelare cu alte centre zonale urbane și rurale echipate corespunzător rolului teritorial. Din punct de vedere al mediului și calității vieții, teritoriul județului asigură condiții optime de trai comunităților locale, protejarea și dezvoltarea biodiversității și a altor resurse naturale și o atenă protejare, conservare și valorificare a elementelor de patrimoniu natural, construit și cultural. Patrimoniul cultural, natural și cel construit cu valoare de unicat sunt gestionate eficient și valorificate în beneficiul comunităților locale fiind un factor major pentru dezvoltarea economică și bunăstarea socială și care conferă o puternică identitate și o marcă recunoscută județului. Infrastructurile tehnice de căi de comunicații și de telecomunicații asigură o bună mobilitate și accesibilitate adecvată locuitorilor și vizitatorilor județului la servicii de interes general, la locuri de muncă, la o locuire de calitate. În 2030, Județul SUCEAVA este un județ atractiv, cu o creștere constantă a populației și o populație tânără stabilizată și în care resursa umană beneficiază de oportunități de formare și dezvoltare profesională, iar populația vârstnică și categoriile defavorizate sunt sprijinite și au acces la servicii specializate și adecvate. În 2030 economia județului este una dinamică și dezvoltată prin valorificarea adecvată a resurselor endogene, revitalizarea și susținerea ocupațiilor tradiționale în sectorul primar și atragerea și dezvoltarea de industrii prelucrătoare cu valoare adăugată ridicată, cu un sector IMM în creștere care valorifică optim resursa umană și spiritul antreprenorial local și un turism durabil cu pondere importantă în crearea de beneficii socio-economice printr-o promovare eficace.

OBIECTIV GENERAL (OG) – orizont 2030

Județul SUCEAVA - un județ cu o identitate bine definită și recunoscută la nivel național și transfrontalier, care valorifică optim capitalul teritorial și în care sunt încurajate atât dezvoltarea de activități economice cu plusvaloare adăugată mare în centrele urbane și în cele rurale cu potențial de coordonare zonală cât și a ocupațiilor tradiționale în mediul rural, cu o atractivitate crescută pentru comunitățile locale precum și pentru investitori și vizitatori, ca urmare a optimizării accesului la serviciile de interes general, la locuri de muncă și la valoroasele resurse de patrimoniu natural, construit, cultural, a asigurării unei bune calități a locuirii în condițiile unui mediu curat și a unei posibilități crescute de deplasare, inclusiv în zona montană

OT: Județul Suceava este un teritoriu care oferă un nivel ridicat de coeziune teritorială prin dezvoltarea unui sistem de localități echilibrat, solid, ierarhizat și interconectat, prin valorificarea durabilă a bogatului patrimoniul natural și construit în condițiile protejării resurselor cadrului natural și a calității factorilor de mediu și prin dezvoltarea infrastructurilor tehnice și echiparea corespunzătoare a tuturor localităților, pe baza unor politici și acțiuni de planificare teritorială integrate și consecvent aplicate.

OTN: Un cadru natural gestionat cu responsabilitate și în conformitate cu principiile unei dezvoltări durabile

OTM: Creșterea calității factorilor de mediu prin protejarea biodiversității și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, respectiv adaptarea la schimbările climatice.

OTP: Un patrimoniu natural, construit și cultural protejat și valorificat care contribuie la creșterea calității vieții în comunitățile urbane și rurale din Județul Suceava și a atractivității acestuia la nivel regional, național și european.

OTR: O rețea de localități structurată și ierarhizată, bazată pe un sistem urban consolidat și pe o rețea de centre rurale zonale echipate adecvat, care să asigure o dezvoltare policentrică și echilibrată a întregii rețele de localități în context județean și regional, care să contribuie la creșterea coeziunii teritoriale inclusiv printr-o nouă relație urban-rural.

OTT: O echipare a teritoriului și a localităților care asigură satisfacerea la un nivel ridicat a nevoilor comunităților locale de acces la sisteme de alimentare cu apă, gaze naturale, energie electrică și termică, la sisteme de comunicare rapidă și eficientă în bandă largă, la deplasare rapidă și în siguranță pe căile de comunicație și transport.

OTZ: Asigurarea coeziunii teritoriale la nivelul întregului județ prin reducerea disparităților existente între diversele zone funcționale

OD: Județul Suceava un teritoriu al coeziunii și incluziunii sociale, atractiv și care asigură un acces adecvat comunităților locale la locuri de muncă, servicii socio-culturale și la o locuire de calitate.

ODD – O structură socio-demografică optimizată prin creșterea nivelului de trai și a calității vieții populației și a distribuției în teritoriu

ODM – O creștere a ratei ocupării și a calității resursei umane prin dezvoltarea economiilor locale și a legăturilor informaționale între piața muncii, mediul de producție și învățământ

ODS – O rețea de echipamente socio-culturale echilibrat și eficient repartizate în teritoriu corespunzător nevoilor și aspirațiilor comunităților locale și o calitate ridicată a locuirii atât în mediul urban cât și în mediul rural

OE: O economie competitivă care valorifică durabil resursele naturale, umane și tehnologice disponibile, diversificată și dinamică bazată pe stimularea spiritului antreprenorial, a capacităților inovatoare, a cooperării inter-sectoriale și pe o promovare eficientă.

OEP: Dezvoltarea și promovare competitivității la nivelul activităților din sectorul primar

OES: Dezvoltarea sectorului secundar prin valorificarea optimă a resurselor optime a resurselor care să permită o creștere economică sustenabilă.

OETT: Valorificarea resurselor turistice prin promovarea și dezvoltarea infrastructurii pentru turism

OET: Diversificarea și creșterea eficacității sectorului serviciilor (terțiar)

OEM: Dezvoltarea sectorului antreprenorial și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii

OCT: Dezvoltarea unei conectivități naționale și regionale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea cooperării transfrontaliere și a accesului la rețelele TEN-T

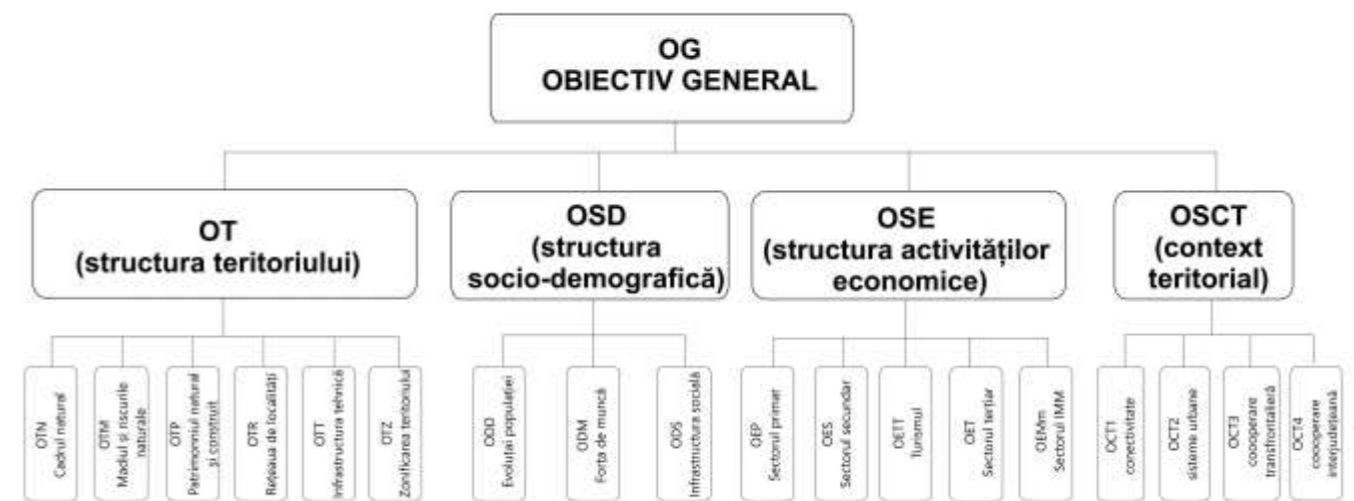
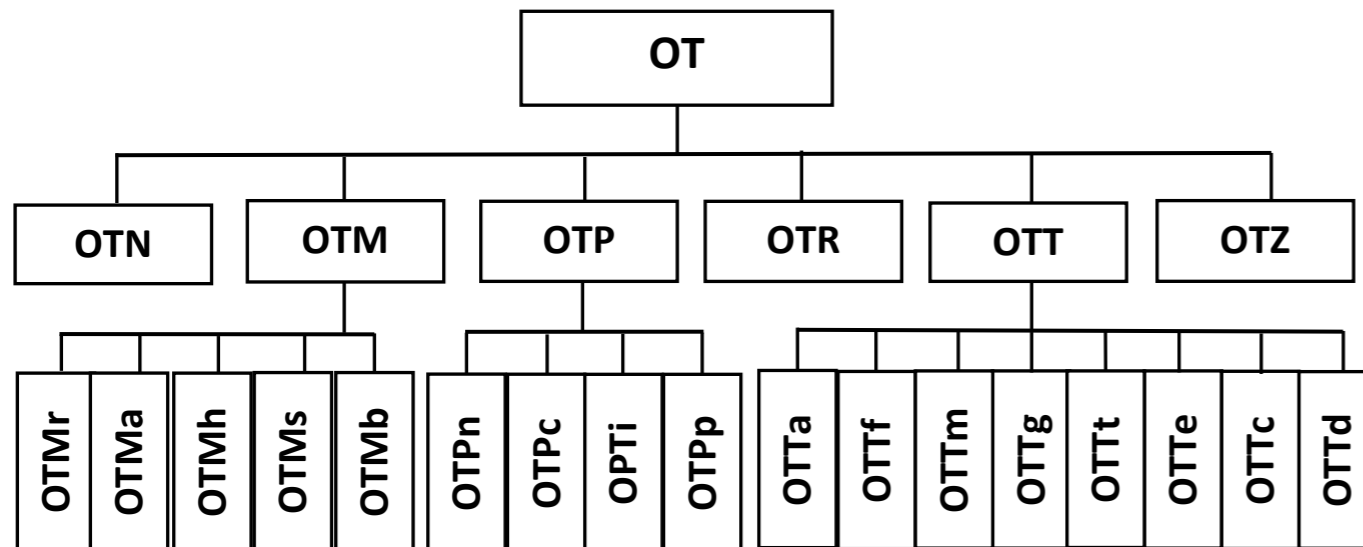

Fig. nr. 21: Schema relațională a principalelor obiective strategice ale Județului Suceava

4. STRUCTURA TERITORIULUI

Domeniul țintă „structura teritoriului” cuprinde mai multe „sub-domenii țintă care se referă la elementele de **cadru natural** (relief, climă, hidrologie, resurse), **mediu** (biodiversitate, calitatea factorilor de mediu), **peisaje și patrimoniu natural și construit, rețeaua de localități, infrastructurile tehnice** (gospodărirea apelor, rețelele energetice și de telecomunicații, căile de comunicații și transport, managementul deșeurilor) și **zonificarea teritoriului** (pe baza activităților economice).

Pentru domeniul-țintă „structura teritoriului” este formulat un obiectiv principal (OT) căruia îi sunt subordonate 6 obiective sectoriale aferente celor 6 sub-domenii țintă detaliate prin 17 sub-obiective sectoriale cărora li se subordonează alte sub-obiective sectoriale specifice și măsuri.

OTN: Un cadru natural gestionat cu responsabilitate și în conformitate cu principiile unei dezvoltări durabile

OTM: Creșterea calității factorilor de mediu prin protejarea biodiversității și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, respectiv adaptarea la schimbările climatice.

OTP: Un patrimoniu natural, construit și cultural protejat și valorificat care contribuie la creșterea calității vieții în comunitățile urbane și rurale din Județul Suceava și a atractivității acestuia la nivel regional, național și european.

OTR: O rețea de localități structurată și ierarhizată, bazată pe un sistem urban consolidat și pe o rețea de centre rurale zonale echipate adecvat, care să asigure o dezvoltare policentrică și echilibrată a întregii rețele de localități în context județean și regional, care să contribuie la creșterea coeziunii teritoriale inclusiv printr-o nouă relație urban-rural.

OTT: O echipare a teritoriului și a localităților care asigură satisfacerea la un nivel ridicat a nevoilor comunităților locale de acces la sisteme de alimentare cu apă, gaze naturale, energie electrică și termică, la sisteme de comunicare rapidă și eficientă în bandă largă, la deplasare rapidă și în siguranță pe căile de comunicație și transport și unde sunt create condițiile necesare de protejare a mediului printr-o gestiune eficientă a deșeurilor solide și a apelor uzate.

OTZ: Asigurarea coeziunii teritoriale la nivelul întregului județ prin reducerea disparităților existente între diversele zone funcționale

Fig. nr. 22: Schema obiectivelor și sub-obiectivelor domeniului țintă „structura teritoriului”

Obiectivul principal pentru domeniul-țintă „structura teritoriului este:

OT: Județul Suceava, un teritoriu care oferă – la orizontul anilor 2030 - un nivel ridicat de coeziune teritorială prin dezvoltarea unui sistem de localități echilibrat, solid, ierarhizat și interconectat, prin valorificarea durabilă a bogatului patrimoniu natural și construit în condițiile protejării resurselor cadrului natural și a calității factorilor de mediu și prin dezvoltarea infrastructurilor tehnice și echiparea corespunzătoare a tuturor localităților, pe baza unor politici și acțiuni de planificare teritorială integrate și consecvent aplicate.

În continuare sunt prezentate obiectivele, sub-obiectivele și măsurile aferente celor 6 sub-domenii țintă cu componentele lor specifice.

4.1. Cadrul natural

4.1.1. O sinteză a elementelor de cadru natural: resurse și disfuncționalități.

Unitățile majore de relief ale Carpaților Orientali și Podișului Sucevei și parțial Subcarpaților Moldovei sunt specifice județului Suceava, relieful fiind caracterizat de munți înalți și joși, depresiuni intramontane, dealuri, podișuri, văi și lunci.

Dezvoltarea mediului urban și a așezărilor specifice este limitată în proporție de 53% de preponderența reliefului montan. De cealaltă parte, Culoarul Siretului are o lungime de peste 100 km cu lățimi maxime de 10-13 km în zonele de confluență cu principalii afluenți care vin din Carpații Orientali, Suceava și Moldova și reprezintă un atu pentru dezvoltarea așezărilor rurale și urbane.

În ceea ce privește clima, aceasta este temperat-continentală și este direct dependentă de dispunerea treptelor de relief și de orientarea acestora. Este important de subliniat faptul că masele de aer de origine vestică pierd treptat din umezeală și ajung mai uscate în estul județului, cele venind din nord aduc ninsori abundente iarna și ploi reci primăvara și toamna, iar din est iese în evidență continentalismul prin verile secetoase și iernile geroase cu viscole puternice. De asemenea, județul se confruntă cu fenomene meteorologice extreme, mai exact vânt puternic, furtuni / vijelii (care au avut uneori caracter de tornadă), valuri de temperaturi scăzute, valuri de temperaturi ridicate, îngheț (timpuriu – toamna sau târziu – primăvara), brumă, secetă și uscăciune, oraje (manifestări electrice), grindină, ceață, chiciură, ninsoare abundentă și viscol.

Județul Suceava este bogat în resurse de ape subterane, acesta înglobează cantități importante de ape minerale și mineralizate, carbogazoase, sulfatate, sulfuroase și clorate. Precipitațiile relativ bogate și condițiile favorabile infiltrării asigură o alimentare și o primenire optimă a apelor subterane. Activitățile economice nu poluează încă apele subterane, care continuă să rămână o valoroasă sursă de apă a județului. Lacurile antropice sunt o resursă importantă, întrucât iazurile piscicole, asigură rezerve de apă industrială și/sau potabilă; asigură terenurile și locuințele umane împotriva inundațiilor. Lacurile naturale sunt nereprezentative însă pentru județul Suceava.

Județul Suceava dispune de minereuri uranifere, minereuri polimetalice, minereuri cuprifere, baritină, mangan, sare gemă, sulf, turbă, petrol și gaze naturale, ape minerale bicarbonatate, mofete, ape minerale carbogazoase și necarbogazoase, resurse care au stat la baza dezvoltării economice locale, însă resursa cea mai importantă rămâne fondul forestier, locul I în țară cu 438 mii ha, de asemenea cele mai mari suprafețe regenerate de pădure din țară (3254 ha) se regăsesc tot la nivelul județului.

Degradarea solurilor reprezintă de asemenea, o problemă importantă la nivelul județului Suceava. Principalii factori sunt despăduririle și îndepărtarea vegetației naturale (ex. conversia pădurii în terenuri

arabile), activitățile agricole inadecvate (de ex.: lipsa măsurilor de prevenire a eroziunii, utilizarea excesivă sau insuficientă a îngrășămintelor chimice și a biocidelor, folosirea prea frecventă a mașinilor agricole grele, managementul defectuos al sistemelor de irigație), supraexploatarea vegetației forestiere pentru scopuri domestice (lemn de foc, construcții sau comerț), suprapășunatul și călcarea de către animale, cât și exploatare comercială intensivă, construcții de drumuri, dezvoltare urbană.

Pentru următorii 10-20 ani este necesar a se lua în calcul presiunea exercitată de activitățile antropice, cu precădere cele economice asupra calității care ar putea avea un efect nefast asupra elementelor cadrului natural. În același timp, schimbările climatice și încălzirea globală necesită măsuri specifice în vederea contracarării efectelor pe termen lung asupra întregului județ, în principal prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea capacității naturale de absorbție a CO₂ din atmosferă și prin adaptarea la efectele acestor schimbări climatice.

În aceste condiții pentru sub-domeniul țintă „cadrul natural” se propun următoarele sub-obiective specifice și măsuri necesare cu aplicabilitate generală la nivelul teritoriului județean, după cum urmează:

OTN1: Valorificarea corespunzătoare a resurselor naturale fără a prejudicia starea factorilor de mediu.

MN1.1: Identificarea corectă și completă a resurselor naturale existente în prezent.

MN1.2: Elaborarea de strategii pentru valorificarea selectivă, durabilă, a resurselor naturale în funcție de oportunitățile economice și sociale oferite comunităților locale.

OTN2: Creșterea rezilienței în privința efectelor produse de schimbările climatice și fenomenul de încălzire globală.

MN2.1: Atenuarea influențelor negative cauzate de schimbările climatice.

MN2.2: Creșterea capacității de răspuns la nivel județean în ceea ce privește fenomenele meteorologice extreme

MN 2.3: Creșterea gradului de informare și conștientizare a populației cu privire la cauzele și efectele schimbărilor climatice

Gestionarea elementelor de cadru natural trebuie abordată și din perspectiva „**Pactului ecologic european**” (Green Deal) inițiat în 2019 de Comisia Europeană. Acesta propune „o nouă strategie de creștere care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor”⁶.

Acțiunile cheie ale Pactului vizează domeniile: climă, energie, economie circulară, mobilitatea durabilă, agricultura „verde”, conservarea și protejarea biodiversității, reducerea la ZERO a poluării și integrarea durabilității în toate politicile UE. Sunt vizate de asemenea aspecte legate de educație și formare profesională precum și de cercetare – inovare. Pactul ecologic pune accent deosebit acțiunile destinate combaterii schimbărilor climatice propunând un „obiectiv de 25 % pentru integrarea aspectelor legate de schimbările climatice în toate programele UE”. Pe baza propunerilor Pactului au fost stabilite și alocările bugetare pentru etapa de programare 2021-2027 cu includerea mecanismelor pentru o tranziție echitabilă și crearea Fondului pentru o Tranziție Justă⁷.

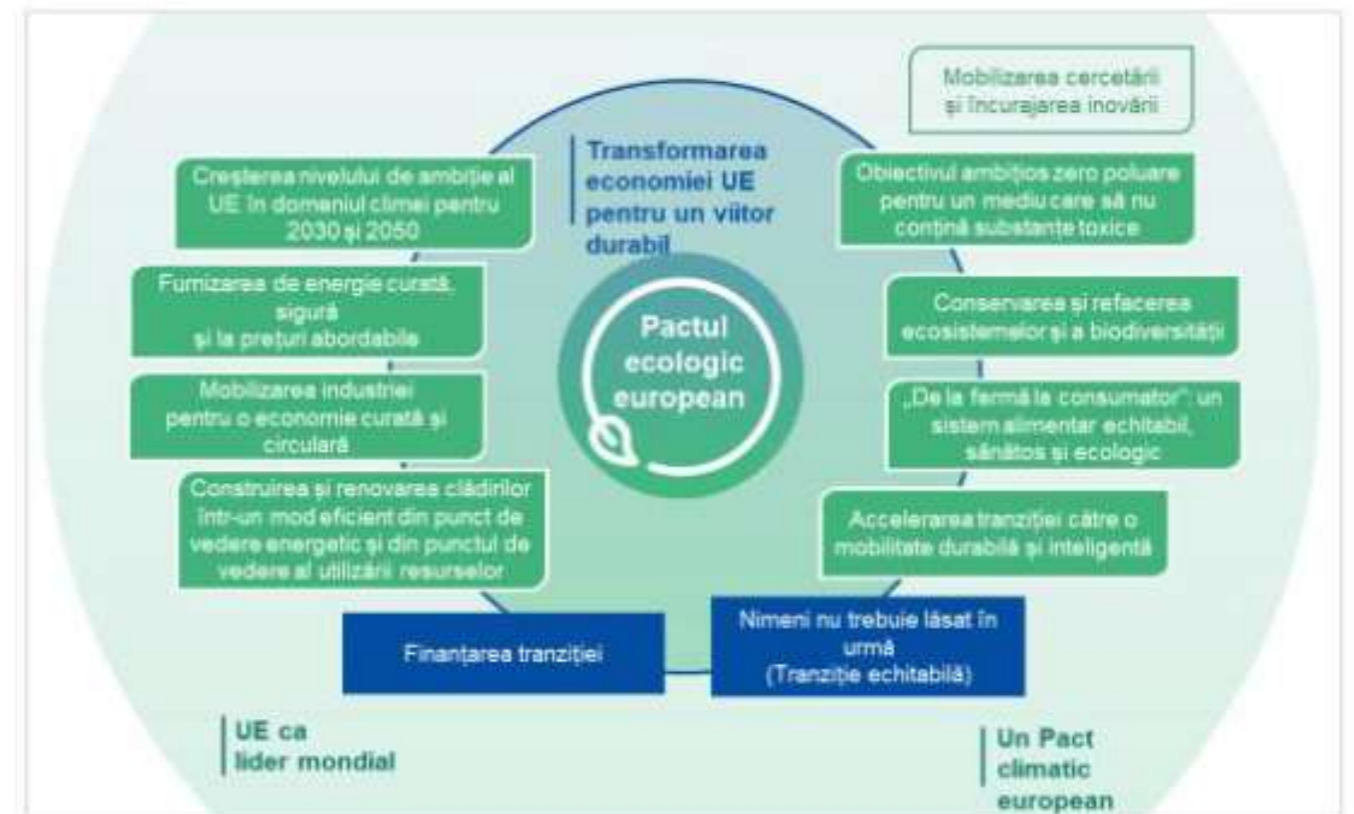

Fig. nr. 23: Diagrama Pactului ecologic european

Sursa: Pactul ecologic european, Comunicare a CE, 2019

Surse documentare:

- Consiliul Județean Suceava - *Strategia Județeană de Reducere A Emisiilor de CO₂ Pentru Județul Suceava pentru Perioada 2017 – 2023*
- Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice - *Strategia Națională a României privind schimbările climatice 2013 - 2020*

⁶ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor (Bruxelles, 11.12.2019), **Pactul ecologic european**; https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2354

4.2. Zone de risc natural și tehnologic

Riscuri naturale

4.2.1. Inundații (elemente de diagnostic și sub-obiective)

Pentru județul Suceava inundațiile constituie principalul hazard natural generator de pagube și de situații de urgență. În județul Suceava, inundațiile sunt posibile pe tot parcursul anului, ori de câte ori nivelul apelor depășește cotele de apărare. Aceste creșteri care excedă albiile se datorează precipitațiilor abundente, scurgerilor de pe versanți, formării zăpoarelor și/sau topirii stratului de zăpadă, dar și unor caracteristici fizico-geografice precum mărirea și topografia bazinului de drenaj, respectiv capacitatea de infiltrație a apei. O particularitate a județului Suceava o reprezintă fenomenul de zăpor de pe râul Bistrița (zona Vatra Dornei), care are câteva caracteristici aparte, cum ar fi ciclicitatea fenomenului, anuală sau chiar bianuală, lungimea de râu pe care se instalează (câțiva km), grosimea aglomerărilor de gheață (5-7 m în anumite zone), pagubele economice, sociale și umane.

Iacobeni este localitatea cu cea mai mare frecvență de producere a inundațiilor (10). De asemenea, valori ridicate (7-8) se înregistrează în municipiul **Câmpulung Moldovenesc**, orașele **Broșteni, Dolhasca, Frasin, Gura Humorului, Solca** și comunele **Breaza, Brodina, Dolhești, Fundu Moldovei, Izvoarele Sucevei, Mănăstirea Humorului, Păltinoasa, Stulpicani, Ulma, Vicovu de Jos**. Media frecvenței la nivel județean este de 5.

La nivel național, au fost definite obiective de management al riscului la inundații strategice pentru România și s-a ținut cont de abordarea agreată la nivelul I.C.P.D.R., după cum urmează: evitarea / prevenirea unor riscuri noi; reducerea riscurilor existente; creșterea rezilienței; conștientizarea publicului.

La nivel național este necesară o analiză a *Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații pe termen mediu și lung (HG 846/2010)* care propune ca principale activități de gestionare a riscului la inundații, activități de prevenire, protecție și pregătire, activități de management operativ, activități ce se întreprind după trecerea fenomenului de inundații și se bazează pe principii precum principiul dezvoltării durabile, abordarea strategică, abordarea bazinală, abordarea interdisciplinară, principiul precauției, principiul solidarității, menținerea unui echilibru între măsurile și acțiunile preventive, și aplicarea celor mai bune practici propuse de Uniunea Europeană și de Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa privind măsurile preventive împotriva inundațiilor, de protecție și de diminuare a efectelor lor.

La nivel regional, măsurile structurale sunt propuse de administratorul bazinului hidrografic, mai exact Administrația Bazinală de Apă Siret, prin Planul de Management al Riscului la Inundații (2016). Acesta vizează obiective specifice pentru 4 criterii de bază, criteriul economic, social, mediu și patrimoniu cultural. Programul de măsuri se bazează pe măsuri structurale și non-structurale. Măsurile structurale au rol de protecție, prevenire și diminuare a efectelor inundațiilor și sunt aplicate în scopul reducerii debitului de vârf al viiturilor, a nivelurilor maxime în albie, a duratei viiturii, apărând bunurile și populația din albia majoră. Realizarea/ implementarea acestora presupune, de regulă, o perioadă îndelungată și necesită o amplă analiză din mai multe puncte de vedere (criterii tehnice, economice, de mediu, sociale etc.).

Un alt document important la nivel județean este Schema cu Riscurile Teritoriale din Zona de Competență a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Bucovina” al Județului Suceava 2019 în care se prezintă o analiză detaliată a situației județene, cât și schema de intervenție în cazul producerii acestor evenimente.

Sub-obiectivul specific și măsurile propuse a fi implementate vizează **minimizarea riscului de inundații** după cum urmează:

OTMr1: Reducerea riscurilor de inundații prin măsuri naturale de retenție a apei, prin dezvoltarea infrastructurilor de protecție, cât și prin acțiuni de creștere a gradului de conștientizare a populației.

MMr1.1: Realizarea de acumulări pentru atenuarea undelor de viitură (Breaza, Brodina, Broșteni, Câmpulung Moldovenesc, Dolhasca, Dolhești, Frasin, Fundu Moldovei, Gura Humorului, Iacobeni, Izvoarele Sucevei, Mănăstirea Humorului, Păltinoasa, Solca, Stulpicani, Ulma, Vicovu de Jos).

MMr1.2: Eliminarea construcțiilor și infrastructurilor din albia minoră a râurilor (cu aplicabilitate generală, după caz).

MMr1.3: Realizarea de campanii de conștientizare a riscurilor în rândul populației județului Suceava (cu aplicabilitate la nivelul tuturor UATB-urilor din județ).

4.2.2. Alunecări de teren și cutremure

4.2.2.1. Diagnostic general și probleme (pe baza etapei precedente)

Teritoriul județului Suceava reprezintă un areal cu potențial ridicat de manifestare a alunecărilor de teren. Acestea se dezvoltă pe fondul unor factori de natură complexă, litologică, geomorfologică, climatică și antropică care le favorizează apariția. Probabilitatea de producere a alunecărilor de teren crește de la vest la est în corelație cu distribuția etajelor de vegetație, strâns legate de variațiile de altitudine ale reliefului.

Din punct de vedere al vulnerabilității unităților administrative teritoriale (orașe, comune) la efectele producerii alunecărilor de teren, din fazele anterioare ale proiectului au fost sintetizate următoarele informații:

- *Există unități administrativ teritoriale care dețin suprafețe de teren de dimensiuni apreciabile cu probabilitate medie-mare de producere a alunecărilor de teren și anume: municipiile Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, orașele Cajvana, Dolhasca, Salcea, Vicovu de Sus și comunele Adâncata, Baia, Bălăceana, Bunești, Bogdănești, Boroaia, Bosanci, Breaza, Capu Câmpului, Ciprian Porumbescu, Comănești, Drăgușeni, Grămești, Hănțești, Horodnicu de Jos, Iaslovăț, Ipotești, Izvoarele Sucevei, Mitocu Dragomirnei, Moara, Moldova-Sulița, Mușenița, Pătrăuți, Putna, Rădășeni, Siminicea, Șcheia, Todirești, Vadu Moldovei, Voitinel, Ulma.*
- *Unitățile administrativ teritoriale care dețin suprafețe de teren de dimensiuni reduse cu probabilitate medie-mare de producere a alunecărilor de teren sunt: orașele Frasin, Siret și comunele Bărcăuți, Calafindești, Cârlibaba, Crucea, Dornești, Frumosu, Frătăuții Noi, Grănicești, Panaci, Satu Mare, Șerbăuți, Zamostea, Zvoriștea.*
- *Unitățile administrativ teritoriale care dețin suprafețe de teren de dimensiuni apreciabile cu probabilitate mare de producere a alunecărilor de teren sunt: Municipiul Vatra Dornei și comunele Dorna Arin, Șaru Dornei;*
- *Unități administrativ teritoriale care dețin suprafețe de teren de dimensiuni apreciabile cu probabilitate medie-mare de producere a alunecărilor de teren care includ și areale de dimensiuni variabile cu probabilitate mare de producere a alunecărilor de teren: orașele Broșteni, Dolhești, Gura Humorului, Solca și comunele Arbore, Brodina, Borăști, Burla, Căca, Cornu Luncii, Coșna, Dărmănești, Dorna Candrenilor, Drăgoești, Marginea, Mălini, Mănăstirea Humorului, Horodniceni, Ilișești, Ostra, Păltinoasa, Preutești, Râșca, Sadova, Slatina, Straja, Stroești, Strelești, Stulpicani, Sucevița, Vama, Valea Moldoviței, Valea Moldovei, Vicovu de Jos, Vulturești.*

Din punct de vedere al expunerii la riscul de cutremur, în județul Suceava se pot produce exclusiv cutremure superficiale, de mică adâncime, cu magnitudini mai mici decât ale seismelor vrâncene, dar și la

intervale mai îndelungate, cu efecte strict locale, care se pot manifesta pe arii mai reduse, limitate ca întindere. Conform reglementării tehnice „*Cod de proiectare seismică - Partea I - Prevederi de proiectare pentru clădiri*”, indicativ P 100/–2013, teritoriul județului Suceava este inclus predominant, în zona de intensitate seismică 6 scara MSK (SR –11100 – 93) cu perioada medie de revenire de cca. 100 ani. Numai **sectorul de nord a județului, în dreptul localității Rădăuți**, se încadrează în macrozona cu magnitudinea seismică 7₂, scara MKS, conform SR 11100/1-93 „Zonarea seismică a României”.

Conform Legii nr. 575/2001 privind aprobarea PATN – Secțiunea a V-a – “Zone de risc natural”, nu există unități administrativ teritoriale urbane amplasate în zone pentru care intensitatea seismică exprimată în grade MSK este minim VII care ar trebui să facă obiectul planurilor de apărare împotriva seismelor.

4.2.2.2. Probleme privind zonele de risc - alunecări de teren și cutremure

Factorul antropic exercită o influență defavorabilă asupra stabilității versanților și eroziunii terenurilor, datorită impactului puternic și ireversibil al diverselor activități, amenajări și folosințe. Modificările demografice și evoluția economică au determinat modificări ale modurilor tradiționale de utilizare a terenurilor. Ponderea clasică a tipurilor de folosință (destinația agricolă și fond forestier) s-a diminuat în detrimentul urbanizării și industrializării, dinamica suprafețelor presupunând noi mutații în repartitia populației și a activităților ca urmare a readaptării formelor de proprietate și a zonelor de interes.

Dintre factorii antropici care contribuie la vulnerabilizarea terenurilor la alunecări se numără: folosirea neadecvată a terenurilor în pantă, defrișarea abuzivă a plantațiilor, lizierelor și pădurilor, *săpăturile* executate pe versanți sau la baza lor pentru construirea de drumuri, case particulare, ocuparea suprafețelor cu culturi agricole inadecvate tipului de teren sau poziției pe versant. La acestea se adaugă și diverse activități antropice care pot duce la declanșarea alunecărilor de teren.

Din sinteza studiilor prezentate în etapele precedente se desprind câteva concluzii privind situația actuală a problemei alunecărilor de teren:

- Există 13 orașe (din 16 orașe ale județului Suceava) care sunt în zone cu probabilitate medie-mare de producere a alunecărilor de teren sau probabilitate mare de producere a alunecărilor de teren – proporția este de cca 81%
- Există 79 comune (din 96 de comune) care sunt în zone cu probabilitate medie-mare de producere a alunecărilor de teren și probabilitate mare de producere a alunecărilor de teren - proporția este de cca 82%
- Alunecări de teren active în zonele din vestul Podișului Dragomirnei spre valea Sucevei, Podișul Sucevei și Podișul Fălticeni desfășurate pe 3.284 ha în perimetrele comunelor Adâncata, Forăști, Preutești, Rădășeni, Todirești (Dealul Osoi – prezintă eroziune în adâncime și alunecări active).
- Municipiul Suceava, orașele Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni și alte 26 comune au suferit degradări importante ale zonelor urbane, rurale, agricole și de-a lungul căilor de comunicație, cu implicații socio-economice importante.
- În perioada 2012 – 2014, pe terenurile cartate de către O.S.P.A. Suceava nu au fost întâlnite alte zone critice, cartările din zona montană punând în evidență doar mici areale cu eroziune slabă și alunecări stabilizate și semistabilizate. După anul 2014, nu au fost alte suprafețe de teren cartate.

În județ există zone importante de dezvoltare și influență a industriilor extractivă (cărbune brun, turbă și nămol turbos, roci utile și materiale de construcții), energetică, de prelucrare a metalelor, de exploatare și prelucrare a lemnului, alimentară etc. O categorie de probleme speciale este legată de influența lucrărilor

miniere subterane asupra terenului de la suprafață, inclusiv situația haldelor de steril, atât din punct de vedere al stabilității, cât și al poluării. Specificul, condițiile și împrejurările în care se desfășoară aceste lucrări determină micșorarea factorului de stabilitate a terenurilor.

Deși județul este ferit de fenomene naturale cauzate de **cutremure**, acest risc nu poate fi neglijat în totalitate. Conform statisticilor făcute de Inspectoratul de Stat în Construcții și a datelor pe care le dețin, pe teritoriul județului nu sunt identificate clădiri care în urma unor expertize tehnice de specialitate să fie încadrate în clasa de risc seismic cu pericol de prăbușire. Cu toate acestea, în cazul unui cutremur de pământ major cu magnitudinea de $M > 7,5$ grade pe scara Richter, în UATB urbane (Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei, Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Gura Humorului, Liteni, Milișăuți, Salcea, Siret, Solca, Vicovu de Sus) pot să apară evenimente dezastruoase provocate direct sau indirect, de mișcarea seismică.

4.2.2.3. Sub-obiective specifice (referitoare la alunecări de teren și cutremure)

Obiectivul sectorial care decurge din Strategia Națională de Protecția Mediului – 2004-2025 îl reprezintă apărarea împotriva calamităților naturale și a accidentelor, precum și sporirea capacității de prevenire, control și intervenție, prin realizarea unui sistem perfecționat de monitorizare integrată a factorilor de mediu și a unui sistem informațional eficient corespunzător cerințelor U.E

Obiective specifice preluate la nivelul județului prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 vizează:

Prevenirea și protecția față de riscurile naturale în scopul gestionării eficiente a resurselor materiale prin:

- Identificarea și atenuarea efectelor fenomenelor distructive (alunecări de teren și cutremure) în scopul gestionării eficiente a resurselor material,
- Dezvoltarea și perfecționarea sistemului de protecție civilă și de intervenție rapidă în caz de urgență, pentru monitorizarea permanentă a factorilor de risc, care să ofere o bază de date prin care să se pună în aplicare politica de prevenire și gestionare a riscurilor naturale.

Având în vedere amploarea degradărilor provocate de alunecările de teren în județul Suceava, se impune intensificarea acțiunilor de prevenire și intervenție în caz de calamități naturale. Stabilirea și execuția celor mai corespunzătoare măsuri și lucrări de menținere sau refacere a stabilității versanților impun o tratare diferențiată funcție de următorii factori: caracteristicile specifice fiecărei zone, factorii care conduc la instabilitatea terenului, destinația ulterioară a terenului, condițiile economice și sociale.

Atingerea obiectivelor specifice se face prin **direcțiile de acțiune** care vizează:

- combaterea apariției alunecărilor de teren
- stabilizarea zonelor afectate
- protecția construcțiilor din unitățile administrativ teritoriale urbane față de riscul seismic

Aceasta presupune existența unor studii amănunțite, privind aspectele pedologice și litologice, hidrogeologice, topografice etc. care pun în evidență factorii cauzali și condiționali ai alunecărilor și în primul rând a aceluia a căror influență poate fi corectată: acțiunea apei, acțiunea omului, microrelieful, pantele, crăpăturile existente pe suprafața supusă amenajării.

Prin proiectul *”Identificarea și delimitarea hazardurilor naturale. Harta de hazard la nivelul teritoriului județean Suceava”*, IPTANA SA a elaborat Harta de hazard la alunecări de teren a județului. Conform prevederilor Legii 575- 2001 - Zone de risc natural pe baza hărții de hazard trebuie elaborate hărți de risc la alunecări de teren pentru zonele vulnerabile.

Pornind de la problemele identificate în capitolul de analiză diagnostic și SWOT, au fost definite sub-obiective care au în vedere reducerea amenințărilor atât prin eliminarea punctelor slabe, cât și prin valorificarea punctelor tari și a oportunităților.

OTMr2: Combaterea apariției alunecărilor de teren

OTMr3: Protecția construcțiilor din unitățile administrativ teritoriale urbane față de riscul seismic

OTMr4: Dezvoltarea și perfecționarea sistemului de protecție civilă și de intervenție rapidă în caz de urgență, pentru monitorizarea permanentă a factorilor de risc.

Pentru prevenirea declanșării de alunecări de teren este necesară consolidarea zonelor afectate sau cu potențial de declanșare a alunecărilor de teren prin menținerea în stare de funcționare a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, a celor de combatere a eroziunii solului cu prioritate executate în zone cu potențial de alunecare, lucrări de întreținere și lucrări noi de investiții pe terenuri alunecate.

O prioritate o reprezintă reconstrucția ecologică (împădurire, constituire de rezervații naturale, etc.) pe suprafețele agricole afectate de procese accentuate de degradare naturală și antropică care se încadrează în stadiul de risc ridicat de degradare.

Pentru prevenirea declanșării de alunecări de teren se impune obligativitatea obținerii avizului organelor de specialitate în cazul amplasării construcțiilor. Se interzice amplasarea construcțiilor pe suprafețele corespunzătoare unui potențial ridicat de producere a alunecărilor, eliminarea defrișărilor abuzive, interzicerea săpăturilor executate pe versanți pentru construirea de drumuri, case, etc

Este prioritară eliminarea problemelor provocate de influența lucrărilor miniere subterane asupra terenului de la suprafață, inclusiv situația haldelor de steril și din punct de vedere al stabilității terenurilor întrucât specificul în care se desfășoară aceste lucrări determină micșorarea factorului de stabilitate a terenurilor.

Pe baza hărții de hazard la alunecări de teren pentru întreg județul Suceava elaborată de IPTANA SA, trebuie elaborate hărți de risc la alunecări de teren pentru zonele vulnerabile, conform prevederilor Legii 575- 2001 - Zone de risc natural. Trebuie determinate pentru fiecare comună în parte gradul de manifestare a eroziunii, gradul de manifestare a alunecărilor, probabilitatea de producere a acestora și coeficientul K_m - coeficientul mediu de hazard pe baza căruia se elaborează harta de risc la alunecări de teren pentru fiecare comună analizată.

4.2.2.4. Măsuri aferente sub-obiectivelor (referitoare la alunecări de teren și cutremure)

Harta de hazard elaborată de IPTANA SA propune diverse metode de eliminare a pericolului producerii de alunecări de teren. În funcție de sursa factorului declanșator, formele de manifestare și factorii care-i accentuează, rezolvarea problemelor trebuie orientată prin adoptarea următoarelor *măsuri*:

- a) combaterea instabilității terenurilor,
- b) stabilizarea zonelor afectate de alunecări de teren active,
- c) prevenirea și atenuarea efectelor alunecărilor de teren,
- d) monitorizarea alunecărilor de teren active.

a) Metode de combatere a instabilității terenurilor funcție de factorii care conduc la producerea lor

Fenomenele de instabilitate a masivelor de pământ au drept cauză două tipuri de factori: *cei favorizanți* (care reduc echilibrul masivelor de pământ) și *cei declanșatori* (în general fenomene intense care activează instabilitatea). Factorii declanșatori sunt legați de *Condițiile de teren* (tipuri de pământuri și roci),

Procesele geomorfologice (eroziuni la baza versanților, supraîncărcarea coamelor dealurilor, înlăturarea vegetației), *Procese fizice* (ploi îndelungate, topirea zăpezilor), *Procese antropice* (excavarea taluzurilor, încărcarea taluzurilor sau zonelor de coamă, întreținerea defectuoasă a rețelelor de alimentare cu apă și canalizare, instalarea rețelei de alimentare cu apă fără rețea de canalizare, despăduririle, exploatarea minieră de suprafață și adâncime, vibrații induse artificial (trafic, mașini grele)

Metode de combatere a acestora privesc: lucrări de apărare, reîmpădurire, instalarea de sisteme de drenaj a apelor de suprafață, terasamente, instalarea de sisteme de regularizare, măsuri legislative.

b) Metode de stabilizare a zonelor afectate de alunecări de teren

Versanții afectați de alunecări de teren nu pot fi stabiliți prin utilizarea unei singure metode, ci prin combinarea a cel puțin două – trei din metodele prezentate mai sus, după cum urmează:

- îmbunătățirea drenajului natural al solului prin lucrări specifice de îmbunătățiri funciare aplicate în complex cu alte tipuri de lucrări (agropedoameliorative) funcție de modul de utilizare a terenului, (lucrări de combatere a eroziunii solului în lungul râurilor și pe afluenții acestora).
- reducerea încărcării (greutății masei de roci antrenate) în zona de origine;
- drenarea superficială a apei de șiroire; realizarea de rigole dalate pentru evacuarea apei pluviale;
- drenarea subterană prin foraje verticale, echipate ca puțuri de pompare;
- plantarea de liziere transversale pe direcția deplasării alunecării;
- practicarea de lucrări agricole specifice zonei; modificări în utilizarea terenurilor prin restricționarea culturilor de plante prășitoare și înlocuirea acestora cu fâneță sau livezi de pomi fructiferi și înierbări;
- modernizarea drumurilor de acces comunale; întărirea versanților cu ziduri de sprijin adânc înrădăcinate în roca stabilă, pe porțiunile avariate ale drumurilor de acces principale și secundare;
- obligativitatea obținerii avizului organelor de specialitate în cazul amplasării unor noi construcții, luându-se în considerare valoarea probabilității de producere a alunecărilor, respectiv a coeficientului mediu de hazard – K_m . (conf. Hărții de hazard)
 - interzicerea construcțiilor de orice tip pe suprafețe cu valori mari ale coeficientului mediu de hazard ($K_m = 0,51 - 0,70$) – potențial ridicat de producere a alunecărilor de teren;
 - acceptarea / autorizarea unor proiecte de construcție (de orice tip) în sectoarele cu valori mediu – mari ale coeficientului mediu de hazard ($K_m = 0,31 - 0,50$), cu potențial mediu de producere a alunecărilor de teren, în urma elaborării unor proiecte privind realizarea controlată a drenajelor, a amenajării drumurilor, a amplasării rețelelor de utilități, care să țină seama de harta de hazard la alunecări de teren a județului Suceava;
 - acceptarea / autorizarea oricăror lucrări de construcții care să respecte normele legale, pentru sectoarele cu valori reduse ale factorului mediu de hazard ($K_m < 0,30$), corespunzătoare unui potențial scăzut de producere a alunecărilor de teren.

c) Propuneri de măsuri privind prevenirea și atenuarea efectelor alunecărilor de teren.

- *Modificarea geometriei inițiale*- acțiunea de reprofilare a pantelor, prin reducerea înclinării acestora.
- *Reducerea presiunii apei din pori* are în vedere măsurile hidrologice care trebuie să împiedice infiltrarea apei în pământ:
 - drenarea de suprafață prin rigole, șanțuri, drenuri superficiale, pavarea sau impermeabilizarea pantelor cu scopul de colectare și îndepărtarea rapidă a apelor pluviale sau rezultate din topirea zăpezilor,

- drenuri de adâncime, puțuri de absorbție, drenuri verticale, galerii de drenaj, pentru îndepărtarea apelor de adâncime și micșorarea umidității pământului.
- *Măsuri fizice, chimice și biologice:*
 - compactarea, tratamentul termic (arderea);
 - tratarea pământului cu metode agrotehnice și chimice corespunzătoare tipurilor de sol;
 - înierbări, garduri vii, cleionaje, plantare de arbori (salcâm, nuc, fag, stejar).
- *Măsurile mecanice* sunt destinate echilibrării stării de tensiune din versant și taluzuri și constau în lucrări de susținere: ziduri de sprijin clasice sau din pământ armat, ranforți cu bolți de sprijin, chesoane, diferite tipuri de pilotaje.

Pentru prevenirea de noi alunecări în arealele afectate se propun și *măsuri suplimentare:*

- atenuarea vibrațiilor induse în versanți prin restricționarea vitezei de circulație a trenurilor pe tronsoanele căilor ferate din apropierea localităților sau a versanților cu potențial ridicat de producere a alunecărilor;
- restricționarea defrișărilor necontrolate în zonele cu valori crescute ale coeficientului mediu de hazard;

d) *Măsuri de monitorizare a zonelor cu risc de alunecare*

În vederea diminuării efectelor potențiale la producerea alunecărilor de teren pe întreg teritoriul județului Suceava, se impune urmărirea caracteristicilor terenurilor în vederea cunoașterii tendințelor de evoluție a proceselor de alunecare mai ales în zonele afectate de activitatea umană. Aceasta comportă două faze:

- *Monitorizarea zonelor cu potențial de alunecare*, în vederea aprecierii condițiilor de echilibru ale maselor de pământ, respectiv stabilitatea acestora precum și evoluția mișcării masei de pământ, element în raport de care stabilesc lucrările ce trebuie executate pentru prevenirea sau stabilizarea alunecărilor de teren. Cele mai frecvente metode utilizate sunt:
 - *metodele directe:* cartarea inginero-geologică, fotogrammetria, măsurători topometrice, observații directe în tranșee și puțuri, măsurători și observații directe în foraje, măsurători piezometrice, măsurători inclinometrice, interferometria laser, determinări cu sonda electromagnetică, relee electrice de suprafață sau adâncime.
 - *metodele indirecte* presupun măsurarea sistematică a unor proprietăți fizico-mecanice ale rocilor ale căror variații pot da indicii de producere sau evoluție a alunecărilor de teren: determinări geofizice, măsurători presiometrice sau dilatometrice în foraje, urmărirea variației umidității pământului, urmărirea mineralizării apei, urmărirea radioactivității naturale.
- *Urmărirea comportării în timp a lucrărilor de stabilizare și consolidare executate* în zonele în care terenul a suferit modificări legate de amenajarea și exploatarea acestuia. Această activitate de urmărire este necesară și utilă în special în cazurile în care s-au aprobat soluții noi de stabilizare și consolidare, pentru care experiența este încă limitată.

Măsuri specifice la nivel local (UATB)

Pentru atingerea obiectivelor propuse sunt necesare următoarele măsuri aplicabile la nivel local în funcție de specificul situațiilor constatate și cunoscute:

Pentru obiectivul **OTMr2: Combaterea apariției alunecărilor de teren** se propun următoarele măsuri:

MMr2.1: Măsuri de combatere a instabilității terenurilor în UATB pe care se manifestă alunecări de teren active cu aplicabilitate în zonele din vestul Podișului Dragomirnei, Podișul Sucevei și Podișul Fălticeni desfășurate pe 3.284 ha în perimetrele comunelor Adâncata, Forăști, Preutești, Rădășeni, Todirești;

Recomandările pentru zonele afectate de alunecări de teren active privesc înlăturarea cauzelor care au redus stabilitatea și au provocat alunecările respective, precum și măsuri pentru creșterea stabilității zonelor cu risc de alunecare, și anume:

- reducerea, prevenirea declanșării alunecărilor, stabilizarea versanților prin: împăduriri, consolidări, evitarea supraîncărcării versanților cu construcții, monitorizarea alunecărilor de teren, realizarea de lucrări ingineresti, pentru asigurarea și garantarea stabilității zonelor,
- măsuri organizatorice pentru zonele afectate de alunecări de teren active:
 - obligativitatea realizării de studii geotehnice pentru orice construcție sau amenajare (conform Legii 10/1995)
 - elaborarea hărților de risc la alunecări de teren pentru zonele vulnerabile, conform Legii 575-2001 - Zone de risc natural pe baza informațiilor din documentația - *Harta de hazard la alunecări de teren a județului Suceava*.
 - introducerea zonelor de alunecare în Planurile Urbanistice Generale și realizarea pentru viitorul PUG a unui studiu geotehnic la nivel de comună,

MMr2.2. Măsuri de combatere a instabilității terenurilor în UATB urbane (13) aflate în zone cu probabilitate mare sau medie-mare de producere a alunecărilor de teren prin interzicerea amplasării construcțiilor pe suprafețele corespunzătoare unui potențial ridicat de producere a alunecărilor, elaborarea hărților de risc la alunecări de teren pentru zonele vulnerabile

Sunt vizate: municipiile Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Vatra Dornei, orașele Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Gura Humorului, Salcea, Siret, Solca, Vicovu de Sus.

MMr2.3 Măsuri de combatere a instabilității terenurilor în UATB rurale (64) aflate în zone cu probabilitate mare sau medie-mare de producere a alunecărilor de teren prin menținerea în stare de funcționare a lucrărilor de combatere a eroziunii solului, folosirea adecvată a terenurilor în pantă, eliminarea defrișărilor abuzive, interzicerea solicitării versanților pentru construirea de drumuri, case, reconstrucția ecologică a suprafațelor agricole afectate, eliminarea problemelor provocate de influența lucrărilor miniere subterane asupra terenului de la suprafață

Sunt vizate comunele: Adâncata, Arbore, Baia, Bălăceana, Bogdănești, Boroaia, Bosanci, Breaza, Brodina, Bunești, Burla, Ciprian Porumbescu, Cacica, Capu Câmpului, Comănești, Cornu Luncii, Coșna, Grămești, Dărmănești, Dolhești, Dorna Candrenilor, Dorna Arini, Drăgoești, Drăgușeni, Hănțești, Horodniceni, Horodnicu de Jos, Iaslovăț, Ilișești, Ipotești, Izvoarele Sucevei, Marginea, Mănăstirea Humorului, Mitocu Dragomirnei, Moldova-Sulița, Mălini, Moara, Mușenița Ostra, Păltinoasa, Pătrăuți, Preutești, Putna, Rădășeni, Râșca, Sadova, Siminicea, Straja, Sucevița, Stroești, Stulpicani, Slatina, Șarul Dornei, Șcheia, Todirești, Ulma, Vadu Moldovei, Valea Moldovei, Vatra Moldoviței, Vama, Vicovu de Jos, Voitinul, Vulturești.

Pentru Obiectivul **OTMr3: Protecția construcțiilor din unitățile administrativ teritoriale urbane față de riscul seismic** se propune următoarea măsură:

MMr3.1 Diminuarea vulnerabilității seismice a construcțiilor prin acțiuni de intervenție (consolidări) la clădiri din domeniul sănătății, administrației centrale și locale, educației și cercetării, culturii, clădiri de locuit, etc.

Sunt importante acțiunile de prevenție în cazul unui cutremur care poate produce pagube materiale prin acțiuni care privesc:

- stabilirea centrelor de protecție civilă în caz de dezastru, programe de informare și instruire, simulări etc.
- respectarea Reglementării tehnice „Cod de proiectare seismică – Prevederi de proiectare pentru clădiri” – indicativ P100 -1/2013

Categoriile de clădiri cele mai vulnerabile în cazul unui cutremur puternic și care constituie o prioritate absolută la intervenție o reprezintă construcțiile executate între 1950 și 1976 conform normativelor de proiectare în vigoare atunci care au fost proiectate cu considerarea unor forțe seismice mai reduse; acestea s-au comportat satisfăcător în 1977 dar unele cazuri au suferit mai multe avarii clădirile joase din zidărie și alte materiale locale executate tradițional fără control tehnic specializat.

Pentru Obiectivul **OTMr4 Dezvoltarea și perfecționarea sistemului de protecție civilă și de intervenție rapidă în caz de urgență** se propune următoarea măsură:

MMr4.1: Monitorizarea permanentă a factorilor de risc, care să ofere o bază de date prin care să se pună în aplicare politica de prevenire și gestionare a riscurilor naturale.

4.2.3. Riscuri tehnologice

La nivelul județului Suceava, riscurile tehnologice asociate vizează deșeurile din industria extractivă, în cazul cărora Compania Națională a Uraniului SA București – sucursala Suceava și SC SINAROM MINING GROUP SRL București, Punct de lucru Iacobeni - Cariera Mânăila, respectiv Depozitul de steril uzina Cariera Oița dețin planuri de gestionare a deșeurilor extractive, avizate de Agenția Națională pentru Resurse Minerale și APM Suceava. În județ sunt 4 instalații care se supun reglementărilor Directivei SEVESO III – Directiva 2012/18/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 iulie 2012 privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase⁸, de asemenea, în județ sunt două instalații care se supun reglementării Directivei 2001/80/CE privind limitarea emisiilor în atmosferă a anumitor poluanți provenind de la instalații de ardere de dimensiuni mari (LCP) și **opt deținători de instalații IED care se încadrează Legii 278/2013 privind emisiile industriale (Directiva IED) și care a transpus Directiva Europeană 2010/75/UE privind emisiile industriale.**

Sub-obiectiv sectorial specific **Reducerea riscurilor tehnologice prin monitorizarea eficientă a surselor de risc.**

Documentul de bază care adresează problema riscurilor teritoriale este Schema cu riscurile teritoriale din zona de competență a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Bucovina” al Județului Suceava, însă documentul analizează doar starea existentă la nivelul anului 2018-2019, fără a prezenta strategii pe termen mediu și lung.

Măsuri propuse:

- Monitorizarea constantă de către personalul specializat din cadrul I.J.J. Suceava, I.P.J. Suceava și I.S.U.J. Suceava care acționează premergător manifestărilor prin organizarea de activități preventive, cât și pe timpul manifestărilor pentru intervenția operativă în cazul manifestării unor astfel de riscuri.
- Realizarea de campanii de conștientizare a riscurilor în rândul populației județului Suceava în privința reducerii riscului de producere a incendiilor.

Surse documentare:

Studiul „Identificarea și delimitarea hazardurilor naturale (cutremure alunecări de teren și inundații). Hărți de hazard la nivelul teritoriului județean. Județul Suceava”, IPTANA SA.

”Schema cu riscurile teritoriale din zona de competență a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Bucovina” al județului Suceava”, 2019.

Normativ P 100/1 – 2013.

Studiul „Interacțiunea mediului cu activitățile economico – sociale la nivelul județului Suceava” elaborat de F&R Worldwide S.R.L în februarie 2019.

Date informative primite de la Agenția pentru Protecția Mediului Suceava, ianuarie 2022

PATN - Planul de Amenajare a Teritoriului National - Secțiunea a V-a, Zone de Risc Natural, Alunecări de teren / Cutremure de Pământ.

Studiul ICPA Harta terenurilor României privind riscul și gradul de manifestare a proceselor de eroziune, alunecări/ prăbușiri și inundații.

⁸ <http://www.pompierisv.ro/?f=informatii/seveso.html> (operatori economici SEVESO Suceava: SC BULROM GAS IMPEX SRL, SC EGGER TECHNOLOGIA SRL, SC FLAGA LPG SRL, SC ROMPETROL DOWNSTREAM SRL).

4.3. Calitatea factorilor de mediu

4.3.1. Diagnostic general și probleme

În județul Suceava, mediul înconjurător este supus mai multor provocări, sintetizate mai jos pe fiecare componentă în parte.

Calitatea aerului

Concentrațiile de NO₂, SO₂, O₃, PM₁₀ și C₆H₆ nu au depășit valorile limită/țintă orare, zilnice și/sau anuale pentru protecția sănătății umane, reglementate de Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător, cu excepția pulberilor PM₁₀, indicator pentru care, în anii 2018 și 2019, s-a atins numărul maxim admis de depășiri pe an calendaristic ale valorii limită zilnice (35 depășiri/an calendaristic), în stația SV2 de tip industrial din Municipiul Suceava. **În anul 2020 s-au înregistrat 34 depășiri (cu una mai puțin decât în anii precedenți), tot la stația de tip fond industrial SV2 din Suceava.** În consecință, conform legii, Primăria Municipiului Suceava a inițiat, la începutul anului 2021, elaborarea unui Plan de calitate a aerului pentru poluantul particule în suspensie PM10 (*Planul de menținere a calității aerului în județul Suceava 2021 – 2025*).

Conform tendințelor privind concentrațiile poluanților atmosferici menționați, se preconizează menținerea unor concentrații sub valorile limită/țintă pentru protecția sănătății umane, în toate stațiile de monitorizare, cu excepția pulberilor PM₁₀, indicator pentru care se observă, în ultimul timp, o ușoară tendință de creștere, mai ales în stațiile SV2 de tip industrial din municipiul Suceava și stația SV3 de tip trafic din orașul Siret.

Potrivit Raportului privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020⁹ elaborat de Agenția pentru Protecția Mediului Suceava, pentru pulberile în suspensie fracția PM₁₀ monitorizate la cele patru stații de monitorizare RNMCA din județ prin metoda de referință – gravimetrică și prin metoda automată orientativă, s-a constatat că nu a fost depășită valoarea limită anuală (v.l.a.) pentru protecția sănătății umane (40μg/mc) la nici una din cele două stații SV1 (stație de tip fond urban) și SV2 (stație de tip fond industrial). Pentru SV3 (stație de tip trafic) și EM3 (stație de tip fond regional european) colectarea datelor a fost insuficientă pentru validarea rezultatelor la PM10 (gravimetric și automat) conform Legii 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător.

Astfel, conform Ordinului nr.2202/11 decembrie 2020 privind aprobarea listelor cu unitățile administrativ-teritoriale întocmite în urma încadrării în regimuri de gestionare a ariilor din zonele și aglomerările prevăzute în Legea nr.104/2011 privind calitatea aerului înconjurător Anexa 2, județul Suceava se încadrează în *Regimul II de gestionare* a poluanților reglementați și monitorizați legal întrucât nu au fost depășiri ale valorilor limită admise (v.l.a.) și numai municipiul Suceava se încadrează în *Regimul I de gestionare* la indicatorul PM10, întrucât în anii precedenți (2018 și 2019) a fost atins numărul maxim admis al depășirilor anuale (35 depășiri/an calendaristic).

Calitatea apei

Potrivit Raportului privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020, calitatea apei pentru cursurile de apă se încadrează Legii apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare, vizând substanțele prioritare și substanțele prioritar periculoase care afectează clasa de calitate a apei. Acestea sunt stabilite prin H.G. nr.570/206 privind aprobarea Programului de eliminare treptată a evacuărilor, emisiilor și pierderilor de substanțe prioritar periculoase și alte măsuri pentru principalii poluanți, substanțe care stau la baza evaluării stării chimice a apelor de suprafață. Rezultatele au demonstrat că din lungimea totală a cursurilor de apă 71,53% din corpurile de apă aferente județului Suceava sunt caracterizate de o stare ecologică bună, iar 28,47% au o stare ecologică inferioară stării bune. Impactul asupra stării

cantitative a corpurilor de apă subterane este generat de presiunile cantitative de captare semnificativă de apă care pot depăși rata naturală de reîncărcare a acviferului, iar impactul asupra stării chimice a corpurilor de apă este dată de acumularea substanțelor poluante ajunse în acvifer prin infiltrații.

Potrivit informațiilor din Raportul privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020 și a datelor furnizate de Administrația Națională Apele Române și conform Legii nr.458/2002 (R1) privind calitatea apei potabile, cu modificările și completările ulterioare, concentrația pesticidelor în apa de băut nu trebuie să depășească 0,1μg/l pentru un singur pesticid și 0,5 0,1μg/l pentru suma totală a pesticidelor; în anul 2020 nu s-au înregistrat concentrații de pesticide mai mari de 0,1μg/l la nici unul din punctele de monitorizare a pesticidelor din bazinul hidrografic Siret. Cu privire la nutrienți, în intervalul 2015 – 2020 au fost înregistrate depășiri ale concentrațiilor de nitrați în punctele de monitorizare a calității apei subterane. H.G. nr.964/2000 care aprobă Planul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole, stabilește limita maximă admisibilă pentru nitrații prezenți în apele subterane la 50 mg/l. Conform aceluiași surse, calitatea apei lacurilor nu a fost afectată în nici una din cele 6 puncte de monitorizare aferente bazinului hidrografic Siret.

Calitatea solului

Calitatea solului este amenințată cel mai mult de activitățile agricole, responsabile pentru:

- Umiditate ridicată a solului poate fi permanentă și duce la gleizarea păturii de sol (situații întâlnite în zona depresionară a Rădăuților) sau poate fi temporară când se produce stagnogleizarea, în zona de contact piemontan a Subcarpaților Moldovei cu Obcinele Mari pe aliniamentul Boroaia – Mălini – Bogdănești. *Potrivit Raportului privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020 și din datele Oficiului de Studii Pedologice și Agrochimice Suceava, la nivel de județ au fost identificate 184145 ha terenuri cu exces de umiditate, 43978 ha suprafețe cu soluri gleizate și 92840 ha terenuri cu soluri pseudogleizate.*
- Eroziunea hidrologică cu manifestare a eroziunii de suprafață este întâlnită în areale din Podișul Fălticeni și în Podișul Dragomirnei. Manifestarea eroziunii poate fi de la slabă până la foarte puternică. Eroziune de adâncime este întâlnită în arealul Podișului Fălticeni, unde terenurile afectate de eroziune în adâncime ocupă suprafețe însemnate. *La nivel de județ au fost înregistrate 59590 ha prezentând eroziune de suprafață și 1723 ha suprafețe cu eroziune în adâncime, deci un total de 61313 ha afectate de eroziune.*
- Compactarea solurilor este frecvent întâlnită în toate localitățile situate în zona de podiș unde s-a practicat agricultura intensivă. Procesul de tasare al solului duce la micșorarea volumului de aer necesar dezvoltării plantelor, împiedicând totodată și circulația liberă a apei în sol. *În județ au fost identificate 31520 ha suprafețe de sol care prezenta compactare structurală a terenurilor arabile (modificarea densității stratului de sol).*
- Acidifierea solurilor la nivel de județ este întâlnită pe o suprafață de 240515 ha, din care peste 163.000 ha în zona de dealuri și podiș. Soluri cu aciditate puternică se regăsesc în special în zonele montane (în jur de 77.500 ha) fiind improprie dezvoltării agriculturii. Pentru folosințele agricole, acidifierea păturii de sol poate fi ameliorată prin administrarea de amendamente calcaroase;
- Deficitul de elemente nutritive, strâns legat de calitatea acestuia, este una dintre problemele cu care se confruntă agricultura suceveană din zona de deal și podiș. Elementele chimice deficitare sunt azotul și fosforul, cantitatea de potasiu necesar dezvoltării plantelor fiind asigurată de subsolul petrografic constituit în bună parte din roci potasice. *Datele furnizate de OSPA Suceava la nivelul anului 2018, arată că pentru județul Suceava, din totalul suprafețelor afectate de deficit de elemente*

⁹ http://apmsv-old.anpm.ro/upload/198902_RSM%202020.pdf

nutritive care a fost de 479.767 ha 188143 ha revin suprafețelor cu deficit de azot, 243871 ha suprafețelor cu deficit de fosfor și 47753 suprafețelor cu deficit de potasiu.

Calitatea pădurilor

Potrivit *Raportului privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020* și informațiilor Gărzii Forestiere Suceava, evoluția fondului forestier în perioada 2016 – 2020 a înregistrat o creștere ușoară de la 437,7 mii ha în 2016 la 437,8 ha, maximul fiind atins în anul 2017 cu o suprafață împădurită depășind 437,9 mii ha. În anul 2020 suprafața totală parcursă cu tăieri a fost de 205139 ha, cu 5834 ha mai puțin față de anul de referință 2016 când suprafața tăierilor a fost de 210.973 ha. De asemenea se face aprecierea că în anul 2018 au avut loc tăierile de arbori pe cea mai mare suprafață, de 233.234 ha, cu 29095 ha mai mult față de anul 2020. Deși din punct de vedere sustenabil este recomandată menținerea tăierilor sub nivelul creșterii producției de masă lemnoasă, ponderea cea mai mare a fost reprezentată în același interval de timp de tăierile produse accidental, urmate de operațiunile de igienă și curățire a pădurilor și tăierile de îngrijire în pădurile tinere (degajări, curățiri, rărituri). Ca urmare evoluția fondului forestier comparativ cu suprafața parcursă de tăieri în perioada 2016-2020 s-a păstrat relativ constantă, fondul forestier având o suprafață cuprinsă de între 437,7 și 437,9 mii ha, iar suprafețele parcurse cu tăieri s-au încadrat în jurul valorii de 200 mii ha. În anul 2020 afectarea fondului forestier din județul Suceava s-a datorat factorilor naturali (secetă, doborâturi de vânt și zăpadă) și factorilor sanogenetici ai vegetației dendrologice (insecte și dăunători) din care pădurile de conifere au fost cele mai afectate de genul *Ips* (gândacul de scoarță al molidului *Ips typhographus* și *Ips duplicatus* care a atacat pădurile cu molid din zona premontană a județului Suceava) și omida păroasă a molidului *Lymantria monacha*. Ca urmare, 55.964,85 ha de pădure au fost afectate și o suprafață de 146,0 ha a prezentat starea de uscare anormală. Presiunea exercitată însă asupra pădurilor este în continuare mare din cauza defrișărilor necontrolate și a managementului defectuos al resurselor forestiere.

Calitatea biodiversității

Potențialul turistic și economic al *ariilor naturale protejate* nu este valorificat suficient de mult, managementul acestora fiind subfinanțat și confruntat cu o serie de probleme din cauza legilor proprietății.

Din punct de vedere al *biodiversității*, disfuncționalitățile identificate la nivelul județului Suceava sunt următoarele:

- Defrișările masive în zonele naturale protejate;
- Braconajul;
- Agricultură practică în regim intensiv, respectiv suprapășunatul;
- Turismul necontrolat;
- Retrocedări de terenuri care fac parte din habitatele unor specii.

Biodiversitatea, caracterizată prin factorii de mediu biotici și abiotici, în calitate de „bioindicator” reprezentativ al calității mediului, este componenta de mediu cea mai amenințată în prezent din cauza expansiunii antropice și a industrializării accelerate din perioada modernă și postmodernă, iar această amenințare este resimțită atât pe plan global/regional, cât și pe plan local, respectiv județean.

Gestionarea deșeurilor

Calitatea factorilor de mediu, în special componentele abiotice, sunt afectate și de impactul pe care îl are *gestionarea deficitară a deșeurilor municipale, industriale și cele provenite din activitatea de extracție și prelucrare a resurselor minerale (minereuri)*.

¹⁰ Sistem de Management Integrat al Deșeurilor

La nivel de județ s-au identificat următoarele probleme:

- nu este soluționată problema colectării selective a deșeurilor periculoase din deșeurile menajere direct de la populație, prin SMID¹⁰ fiind prevăzute dotări pentru colectarea separată a fluxurilor speciale de deșeuri (voluminoase, periculoase, DEEE) în incinta stațiilor de transfer și a depozitelor conforme de la Moara și Pojorâta, de unde vor fi preluate de operatori economici specializați;
- întâzieri în aplicarea „Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor în județul Suceava” implementat de Consiliul Județean Suceava, întrucât proiectul a fost fazat, urmând să fie finalizat cu fonduri din Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM 2014-2020). Fazarea proiectului se regăsește pe Axa prioritară 3 - Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor. Potrivit *Raportului privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020* au fost finalizate lucrările de la Depozitul Pojorâta (acesta aflându-se în curs de autorizare) iar Stația de sortare și balotare a deșeurilor aparținând Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Moara a fost pus în funcțiune în anul 2019. De asemenea, linia de sortare și prese de balotare a deșeurilor reciclabile de la Marginea a fost pusă în funcțiune în anul 2019. Cu privire la stațiile de transfer Fălticeni și Rădăuți, acestea sunt funcționale, însă nu a fost desemnat operatorul unic de colectare și transport.
- în mediul rural, compostarea individuală se practică la scară redusă, în gospodăriile populației.

Protecția mediului constituie un capitol major în cadrul Strategiei de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava în perioada 2011 – 2020.

În raport cu cele constatate se propune un obiectiv sectorial pentru mediu susținut de sub-obiective sectoriale și măsuri pe sub-domenii țintă: apă, aer, sol, biodiversitate și gestionarea deșeurilor.

Obiectivul sectorial al sub-domeniului țintă – mediu este:

OTM: Creșterea calității factorilor de mediu prin protejarea biodiversității și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, respectiv adaptarea la schimbările climatice.

Obiectivul de mai sus are în vedere dezvoltarea unei infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor, conservarea biodiversității și monitorizarea calității aerului, respectiv decontaminarea siturilor poluate istoric. Județul Suceava trebuie să migreze cât mai repede către conceptul de „**conomie durabilă**”, cu utilizare eficientă a resurselor, emisii reduse de carbon și resurse regenerabile de energie. Nu în ultimul rând, se impune o adaptare la schimbările climatice și prevenirea riscurilor de mediu aferente acestei componente. În același timp, creșterea calității factorilor de mediu se realizează și prin intermediul conectării populației rurale la sistemele publice de alimentare cu apă și canalizare.

4.3.2. Sub-obiective și măsuri referitoare la calitatea aerului

Sub-obiectiv pentru sub-domeniul țintă „aer”

OTMa: Îmbunătățirea calității aerului prin creșterea suprafeței împădurite și reducerea surselor staționare de poluare

Sub-obiective specifice

a. *Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național*

Plan de menținere a calității aerului în județul Suceava:

OTMa1 – Creșterea suprafeței verzi și reducerea emisiilor de gaze poluante și particule (PM) din toate categoriile de surse (fixe, mobile și de suprafață);

OTMa2 – Reducerea nivelului de poluare a aerului prin investițiile de mediu realizate la nivel județean;

OTMa3 – Creșterea eficienței energetice a clădirilor;

OTMa4 – Dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării calității aerului.

Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011- 2020

OTMa5 – Gestionarea calității aerului în conformitate cu legislația în vigoare.

Strategia județeană de reducere a emisiilor de CO2 pentru județul Suceava pentru perioada 2017 – 2023 / Plan Integrat de Acțiune Suceava

OTMa6 – Reducerea amprentei de carbon pentru sectorul de transport.

b. *Propuneri PATJ Suceava (actualizare)*

OTMa7 – Neutralizarea surselor de poluare a aerului reprezentate de activitățile miniere și deșeurile industriale.

În județul Suceava au fost inventariate un număr de **19 depozite de steril / halde de steril și 8 iazuri de decantare** provenite din industria minieră în urma căreia Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Bucovina” a creat o bază de date, verificând periodic stabilitatea iazurilor de decantare și monitorizarea, respectiv evaluarea activităților de curățare, remediere și reconstrucție ecologică a zonelor în care solul, subsolul și ecosistemele terestre au fost afectate. În Anexa 18 din *Schema cu Riscurile Teritoriale pentru județul Suceava* au fost identificate și alte obiective cu risc de poluare pentru mediul, pe lângă haldele de steril și iazurile de decantare menționate: o galerie (Galeria 8 Troaca Găvanului), o stație de depoluare a apelor de mină la Crucea și un depozit de zgură și cenușă aflat în custodia SC Termica SA. **Din datele Agenției pentru Protecția Mediului Suceava reiese că în anul 2021 a fost emis acordul de mediu revizuit pentru Închiderea în condiții de siguranță a depozitului de zgură și cenușă al SC Termica SA amplasat în municipiul Suceava.**

Măsuri aferente sub-obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MMa1.1 – Realizarea unui raport optim legal între suprafețele construite și zonele verzi și asigurarea unei suprafețe de cel puțin 26 mp spațiu verde/locuitor în toate localitățile din județ.

MMa1.2 – Creșterea suprafețelor de perdele forestiere de protecție / aliniamente de arbori, de-a lungul arterelor de trafic (DN, DJ, DC).

MMa1.3 – Reglementarea prin HCL a obligației proprietarilor și administratorilor de terenuri neutilizate timp de un an, de a le igieniza și de a asigura condițiile pentru înierbare până la asigurarea unei folosințe;

MMa1.4 – Identificarea și stabilizarea/plantarea suprafețelor de teren afectate de alunecări și eroziuni.

MMa2.2 – Elaborarea unei proceduri pentru achiziția de vehicule în parcul auto public, pe criteriul nivelului de poluare redus (Euro 6), hibrid sau electric.

MMa2.3 – Înlocuirea etapizată a mijloacelor auto din parcul auto public, mai vechi de 10 ani, cu unele noi cu nivel de poluare redus.

MMa3.1 – Auditul energetic al tuturor clădirilor instituțiilor publice și reabilitarea, modernizarea și echiparea cu instalații de producere energie din surse regenerabile a instituțiilor publice.

MMa3.2 – Modernizarea instalațiilor de iluminat interior utilizând echipamente eficiente energetic (LED).

MMa3.5 – Reducerea consumului de combustibil solid prin utilizarea panourilor solare, a pompelor de căldură și a centralelor termice eficiente.

MMa4.1 – Asigurarea funcționării continue a rețelei de monitorizare a calității aerului la nivelul județului, pentru asigurarea unei capturi relevante de date pentru toți poluanții de interes.

MMa4.2 – Informarea și conștientizarea populației cu privire la nivelul real al calității aerului și la implicațiile asupra sănătății umane.

MMa4.3 – Descurajarea și amendarea practicilor de curățare a terenurilor agricole prin incendiere.

MMa4.4 – Asigurarea adoptării tehnologiilor nepoluante și utilizarea sistemelor de depoluare cu randament ridicat, prin prevederi impuse în actele de reglementare specifice, respectiv implementarea tehnologiilor conforme BAT pentru instalațiile noi IED care se încadrează Directivei 2010/75/UE

MMa6.1 – Lucrări de modernizare a arhitecturii stradale pentru fluența traficului și lucrări pentru realizarea de rute ocolitoare a traficului de tranzit.

MMa6.2 – Dezvoltarea infrastructurii de transport electric.

MMa6.4 – Implementarea „Programului pentru stimularea înnoirii parcului auto național” (programul „Rabla”) gestionat de Ministerul Mediului Apelor și Pădurilor (MMA), prin Administrația Fondului pentru Mediu.

Măsuri aplicabile la nivel local (a se vedea secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații)

MMa2.1 – Prioritizarea modernizării drumurilor județene și a centurilor ocolitoare pentru centrele urbane.

MMa2.4 – Implementarea unor politici publice pentru reducerea traficului în centrele urbane.

MMa3.3 – Renovarea/reabilitarea termică a unui procent de 10% din clădirile rezidențiale, în fiecare an, în toate localitățile urbane din județ.

MMa3.4 – Introducerea rețelelor de gaze naturale în localitățile în care lipsesc și stimularea înlocuirii instalațiilor termice care funcționează pe combustibil solid (lemn).

MMa5.1 – Încurajarea deplasării cu mijloace nemotorizate și dezvoltarea pistelor pentru bicicliști.

MMa5.2 – Realizarea măsurilor impuse prin ”Planul de menținere a calității aerului în județul Suceava 2021 – 2025” - draft

MMa5.3 - Realizarea măsurilor impuse prin ”Planul de calitate a aerului pentru municipiul Suceava 2021-2025 la indicatorul pulberi în suspensie PM₁₀”

MMa6.3 – Campanie de informare și conștientizare referitoare la beneficiile și impactul utilizării de vehicule alternative în transportul și distribuția de mărfuri, inclusiv condusul ecologic.

MMa7.1 – Investigarea și monitorizarea siturilor potențial contaminate, prin intermediul *Programului anual de monitorizare*.

MMa7.2 – Monitorizarea activităților de curățare, remediere și reconstrucție ecologică a zonelor în care solul, subsolul și ecosistemele terestre au fost afectate.

4.3.3. Sub-obiective și măsuri referitoare la calitatea apei

Sub-obiectiv pentru sub-domeniul țintă „apa”

OTMh: Îmbunătățirea calității apei prin creșterea gradului de racordare a localităților la rețelele publice de alimentare cu apă și canalizare, respectiv prin reducerea cantităților de poluanți deversați în apele de suprafață

Sub-obiective specifice

a. *Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național*

Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020

OTMh1 – Asigurarea alimentării cu apă a populației

OTMh2 – Asigurarea unei rețele eficiente de colectare și epurare a apelor uzate

OTMh3 – Asigurarea alimentării cu apă potabilă la standardele de calitate stabilite prin legislația europeană și națională a populației

OTMh4 – Îmbunătățirea calității apelor de suprafață

Ordinul 1552/2008 pentru aprobarea listei localităților pe județe unde există surse de nitrați din activități agricole.

OTMh5 – Reducerea poluării cu nitrați a resurselor de apă.

b. *Propuneri PATJ Suceava (actualizare)*

OTMh6 – Creșterea calității serviciilor de alimentare cu apă și canalizare¹¹

Conform datelor existente, conductele existente ale rețelei de alimentare cu apă și canalizare au o vechime mare de funcționare (1963), fiind puternic afectate de coroziune. Acest lucru constituie principala cauză a pierderilor de apă și a intermitențelor care apar în alimentarea cu apă potabilă a consumatorilor. De asemenea, unele conducte sunt subdimensionate și nu pot asigura debitul și presiunea necesară funcționării hidranților din anumite zone, iar traseul conductelor de aducțiune trece uneori prin proprietăți private, îngreunând astfel accesul echipelor de intervenție în cazul avariilor și reparațiilor. **Pentru evitarea poluării pânzei freatice este necesară extinderea rețelei de canalizare în zonele urbane și periurbane și eliminarea folosirii bazinelor vidanjabile, care, în lipsa verificărilor permanente sau periorise se deteriorează afectând nivelul freatic.**

OTMh7 – Scăderea riscului privind inundațiile și atenuarea amplitudinii viiturilor

În județul Suceava există un număr de 57 acumulări permanente și 3 acumulări nepermanente care asigură printre altele și tranzitarea viiturilor prin evacuatori mobili (stabile, clapete), descărcători laterali de ape mari și în caz de necesitate prin folosirea golirilor de fund, contribuind indirect (fără excepție) la atenuarea debitelor de viitură. Cu toate acestea, județul Suceava reprezintă o zonă de risc în ceea ce privește inundațiile (pe o suprafață de 51756 ha) în zonele traversate de râurile mari ale județului (Suceava,

Moldova, Siret), respectiv în zona depresionară (depresiuni de eroziune diferențială – Solca, Cacica, Marginea) de la contactul dintre Obcina Mare și Podișul Sucevei, traversate de râurile mici ale județului și tributare mai ales râului Suceava.

Măsuri aferente sub-obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MMh3.3 – Închiderea fântânilor publice din zonele rurale unde calitatea apei nu este coresponzătoare și reprezintă un pericol pentru sănătatea populației.

MMh4.1 – Eliminarea tuturor evacuărilor necontrolate de ape uzate provenite de la operatorii economici cât și de la gospodăriile particulare;

MMh4.2 – Eliminarea și prevenirea depozitării deșeurilor pe malurile apelor de suprafață;

MMh5.1 – Reducerea cantității de îngrășăminte chimice utilizate în agricultură.

MMh6.2 – Soluționarea regimului juridic al conductelor de aducțiune care trec prin proprietăți private, în vederea accesului neîngrădit al echipelor de intervenție în cazul avariilor și reparațiilor;

MMh7.1 – Alocarea de fonduri necesare lucrărilor de apărare împotriva inundațiilor;

MMh7.4 – Execuția unor lucrări de amenajare a torenților.

Măsuri aplicabile la nivel local (a se vedea secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații)

MMh1.1 – Realizarea investițiilor în infrastructura de apă cuprinse în proiectul „Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată din județul Suceava în perioada 2014 – 2020”;

MMh1.2 – Creșterea gradului de racordare la rețeaua locală de apă a zonelor periferice ale localităților;

MMh1.3 – Extinderea rețelelor de alimentare cu apă la nivelul localităților neracordate încă la o rețea de alimentare cu apă.

MMh1.4 – Asigurarea unor campanii de conștientizare și sensibilizare a populației cu privire la importanța racordării la sistemul centralizat de alimentare cu apă.

MMh2.1 – Creșterea gradului de racordare la rețeaua locală de canalizare a zonelor periferice ale localităților;

MMh2.2 – Îmbunătățirea calității efluentului, respectiv creșterea nivelului colectării și epurării apelor uzate în conformitate cu Directiva privind Apele Uzate Urbane 91/271/CEE.

MMh2.3 – Extinderea rețelei de stații de epurare la nivelul UATB-urilor racordate sau în curs de racordare la rețelele publice de alimentare cu apă.

MMh2.4 – Asigurarea unor campanii de conștientizare și sensibilizare a populației cu privire la importanța racordării la sistemul centralizat de canalizare.

MMh3.1 – Creșterea gradului de siguranță în funcționarea sistemelor de alimentare cu apă

MMh3.2 – Conformarea cu Directiva 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman, așa cum a fost transpusă în legislația românească prin Legea nr. 458/2002 cu privire la calitatea apei potabile (cu modificările și completările ulterioare).

MMh5.2 – Depozitarea și gospodărirea gunoiului de grajd în conformitate cu prevederile legale.

¹¹ Măsurile MMh6 și MMh7 se vor corela cu măsurile aferente sub-domeniilor riscuri naturale (inundații) și gospodărirea apelor.

MMh6.1 – Elaborarea unui program de înlocuire a conductelor de alimentare cu apă și canalizare aflate în diverse stadii de degradare.

MMh6.3 – Dimensionarea corespunzătoare a conductelor pentru asigurarea unui debit și a unei presiuni optime atât pentru consumatori, cât și pentru funcționarea hidranților din anumite zone.

MMh6.4 – Reducerea pierderilor de apă și asigurarea alimentării continue cu apă potabilă a consumatorilor

MMh7.2 – Asocierea unităților administrativ teritoriale în scopul lucrărilor de apărare împotriva inundațiilor;

MMh7.3 – Decolmatarea / dragarea / îndiguierea anumitor tronsoane ale cursurilor de apă.

4.3.4. Sub-obiective și măsuri referitoare la calitatea solurilor

Sub-obiectiv pentru sub-domeniul țintă „sol”

OTMs: Îmbunătățirea calității solurilor prin reducerea și prevenirea poluării, respectiv degradării acestora

Sub-obiective specifice

a. *Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național*

OTMs1 – Reducerea vulnerabilității zonelor supuse riscurilor naturale

OTMs2 – Reconstrucția ecologică a terenurilor degradate

OTMs3 – Îmbunătățirea calității solurilor

OTMs4 – Protejarea echilibrului în dezvoltarea mediului rural și urban prin protejarea resurselor funciare agricole și limitarea extinderii intravilanului localităților

b. *Propuneri PATJ Suceava (actualizare)*

OTMs5 – Reducerea poluării solurilor

Principala sursă de poluare a învelișului de sol este reprezentată de utilizarea îngrășămintelor chimice complexe, respectiv a pesticidelor pentru fertilizarea terenurilor. Conform *Raportului privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020* există o tendință de scădere a utilizării tuturor tipurilor de pesticide, în special a fungicidelor și insecticidelor, în perioada 2010 – 2020. **Pe de altă parte, suprafețele pe care au fost aplicate pesticide (insecticide, fungicide și erbicide) au crescut semnificativ din anul 2010 când suprafețele însumau 67787 ha, față de 125599 ha în anul 2020.**

Măsuri aferente sub-obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MMs2.1 – Inventarierea suprafețelor de teren afectate de fenomene de degradare

MMs3.1 – Prevenirea declanșării unor fenomene de degradare și restrângerea limitărilor existente în vederea menținerii stării de fertilitate a solurilor prin măsuri ameliorative, în funcție de clasa de calitate a acestora

MMs3.2 – Menținerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole prin măsuri agro-pedo-ameliorative, lucrări de îmbunătățiri funciare și prin promovarea agriculturii ecologice

MMs4.1 – Elaborarea unei strategii de prezervare a învelișului edafic și de reducere a presiunii sectorului imobiliar asupra terenurilor fertile din proximitatea localităților

MMs4.2 – Managementul riguros al terenurilor localizate în intravilanul localităților și promovarea acestora ca alternativă la extinderea intravilanului în detrimentul suprafeței agricole

Măsuri aplicabile la nivel local (a se vedea secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații)

MMs1.1 – Alocarea de fonduri necesare lucrărilor de apărare împotriva inundațiilor

MMs1.2 – Stabilizarea și monitorizarea alunecărilor de teren din cauze naturale

MMs1.3 – Prevenirea, atenuarea și eliminarea cauzelor alunecărilor de teren

MMs1.4 – Identificarea și evaluarea arealelor supuse eroziunii hidrice a solurilor și întocmirea unor studii de specialitate pentru controlul acestor areale

MMs2.2 – Stabilizarea haldelor de steril și de cenușă și monitorizarea permanentă a acestora

MMs3.3 – Reducerea presiunii asupra stării de calitate a solurilor generate de excesul de umiditate, compactare și aciditate

MMs5.1 – Reabilitarea siturilor contaminate industriale, în vederea eficientizării din punct de vedere economic

MMs5.2 – Desfășurarea activităților miniere în condiții de protecție a mediului natural, inclusiv a solului/subsolului

4.3.5. Sub-obiective și măsuri referitoare la biodiversitate

Sub-obiectiv pentru sub-domeniul țintă „biodiversitate”

OTMb: Protejarea diversității biologice prin refacerea și conservarea ecosistemelor, respectiv printr-o bună administrare a rețelei județene de arii naturale protejate

Sub-obiective specifice

a. *Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național*

Strategia de Dezvoltare a Județului Suceava pentru perioada 2011 – 2020

OTMb1 – Conservarea și prezervarea biodiversității fondului forestier

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Comunei Breaza pentru perioada 2016 - 2026

OTMb2 – Dezvoltarea unei agriculturi care să favorizeze biodiversitatea și conservarea mediului

Planul de dezvoltare locală pentru GAL Bazinul Dornelor

OTMb3 – Refacerea și conservarea ecosistemelor

OTMb4 – Prevenirea și combaterea braconajului

b. *Propuneri PATJ Suceava (actualizare)*

OTMb5 – Management performant al ariilor naturale protejate

Adesea, ariile protejate sunt fragmentate de limitele administrativ-teritoriale prin care se atribuie responsabilități diferiților factori de decizie și care separă interesele – deseori concurente și divergente – ale unor comunități umane inconsistente, eterogene din punct de vedere economic, social și politic. De aceea, este necesar ca managementul ariilor protejate să cunoască aceste aspecte și să stabilească un echilibru între acestea și obiectivele de conservare. **În acest sens, în anul 2016 s-a constituit Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate în baza Legii 96/2016 și funcționează în baza Hotărârii de Guvern nr.997/2016, și care se află în subordinea Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor.**

Măsuri aferente sub-obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MMb1.1 – Stoparea defrișării necontrolate a pădurilor;

MMb1.2 – Interzicerea pășunatului în interiorul pădurilor;

MMb2.1 – Facilitarea colaborării dintre producătorii agricoli și silvicultorii pentru asigurarea continuității elementelor de peisaj, protecția resurselor genetice și alte mecanisme de cooperare pentru protecția biodiversității

MMb2.2 – Împădurirea terenurilor degradate;

MMb3.2 – Includerea conservării diversității biologice în planurile locale de dezvoltare durabilă;

MMb4.1 – Controale inopinate în fondurile de vânatoare;

MMb4.2 – Informarea populației cu privire la importanța speciilor de vânat, respectiv măsurile de ocrotire necesare;

Măsuri aplicabile la nivel local (a se vedea secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații)

MMb3.1 – Promovarea dezvoltării infrastructurii ecologice în zonele urbane și rurale;

MMb5.1 – Întocmirea/actualizarea planurilor de management al ariilor naturale protejate, cu includerea managementului participativ, respectiv a unor instrumente de monitorizare a speciilor aflate pe lista roșie a IUCN¹²;

MMb5.2 – Aplicarea sancțiunilor contravenționale în cazul încălcării legislației specifice regimului ariilor protejate.

4.3.6. Sub-obiective și măsuri referitoare la gestionarea deșeurilor

Sub-obiectiv pentru sub-domeniul țintă „deșeurii”

OTTd: Îmbunătățirea gestionării deșeurilor prin asigurarea unei infrastructuri de colectare bine dezvoltată, cu respectarea legislației în vigoare

Sub-obiective specifice¹³

a. Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

Strategia de Dezvoltare Economică și Socială A Județului Suceava pentru perioada 2011 – 2020

OTTd1 – Îmbunătățirea sistemului de management al deșeurilor în concordanță cu planul județean de gestionare a deșeurilor;

Master Planul pentru managementul integrat al deșeurilor municipale în Județul Suceava pentru perioada 2007 – 2037

OTTd2 – Reducerea impactului și a riscurilor pentru sănătatea oamenilor și a mediului, prin implementarea managementului integrat al deșeurilor municipale;

Strategia de dezvoltare locală a orașului Liteni pentru perioada 2014-2020

OTTd3 – Îmbunătățirea activității de colectare selectivă a deșeurilor.

b. Propuneri PATJ Suceava (actualizare)

OTTd4 – Asigurarea unei infrastructuri corespunzătoare pentru gestionarea eficientă a deșeurilor menajere;

Finalizarea aplicării proiectului „Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor în județul Suceava” și implementarea acestuia va conduce la îmbunătățirea situației în domeniul gestionării deșeurilor menajere în județul Suceava. **Așa cum s-a specificat anterior, cele două depozite ecologice de la Moara și Pojorâta (află în curs de autorizare) și stațiile de transfer Fălticeni și Rădăuți sunt funcționale.**

OTTd5 – Reducerea impactului depozitelor neconforme de deșeuri asupra mediului.

Gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor industriale mai ales cele provenite din activitatea de minerit are consecințe asupra mediului natural și a comunităților umane. Există riscuri de accidente ecologice în zonele perimetrelor miniere (halde de steril, iazuri de decantare – **Iazul de decantare Târnicioara, care se află în faza lucrărilor de închidere**). În județul Suceava se află un depozit de zgură și cenușă ce a deservit TERMICA SA Suceava și trei zone miniere afectate de unitățile de preparare a substanțelor minerale utile (Uzina de Preparare Târnița, Uzina de Preparare Fundu Moldovei și Exploatarea Minieră Călimani).

Măsuri aferente sub-obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MTd1.1 – Implementarea/extinderea sistemelor de colectare selectivă;

MTd1.2 – Identificarea de soluții alternative de eliminare a deșeurilor cu producere de energie;

MTd1.3 – Implementarea unor instrumente economice locale a căror aplicare să stimuleze activitatea de reciclare și reutilizare a deșeurilor;

MTd1.4 – Organizarea și dotarea corespunzătoare a serviciilor de salubritate;

MTd2.1 – Implementarea unui sistem de colectare a deșeurilor municipale (exclusiv fracțiile colectate separat);

MTd2.2 – Colectarea separată a fracțiilor reciclabile (hârtie și carton, plastic, metal, sticlă) și amenajarea unei stații pentru sortarea acestora;

MTd2.4 – Închiderea depozitelor și gropilor de gunoi neconforme existente;

MTd2.5 – Realizarea unui depozit județean ecologic pentru deșeuri municipale și a unor stații de transfer;

MTd4.2 – Informarea și conștientizarea populației cu privire la colectarea selectivă a deșeurilor rezultate din gospodării și reciclarea acestora.

Măsuri aplicabile la nivel local (a se vedea secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații)

MTd2.3 – Dotarea gospodăriilor rurale cu containere pentru compostare;

MTd3.1 – Construirea unei camere frigorifice pentru depozitarea animalelor moarte din oraș și localitățile componente acestuia;

MTd3.2 – Promovarea colectării selective a deșeurilor de echipamente electrice și electronice;

MTd3.3 – Modernizarea infrastructurii de colectare a deșeurilor și dotarea orașului cu echipamente specifice colectării selective;

¹² Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii

¹³ Sub-obiectivele și măsurile propuse în acest sub-capitol se corelează și se completează cu sub-obiectivele și măsurile formulate la sub-capitolul „Amenajări pentru gestionarea deșeurilor menajere și industriale”.

MTd4.1 – Operaționalizarea tuturor facilităților și implementarea proiectului „Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Suceava”;

MTd5.1 – Realizarea/finalizarea lucrărilor de închidere, conservare, ecologizare a iazurilor de decantare și depozitelor industriale;

MTd5.2 – Refacerea zonelor afectate de existența depozitelor de deșeuri municipale neconforme.

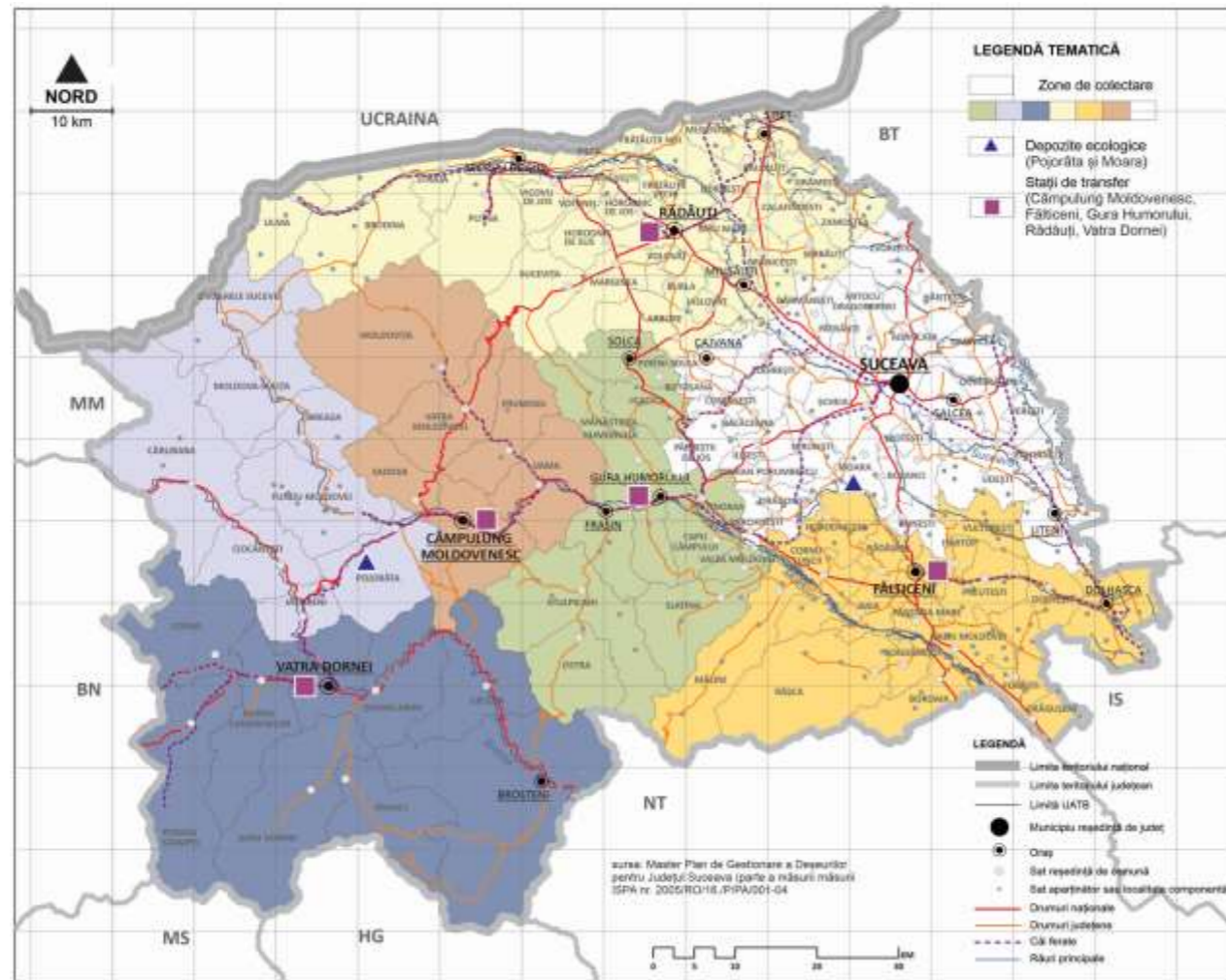

Fig. nr. 24: Sistemul propus pentru gestiunea deșeurilor la nivelul Județului Suceava (depozite ecologice, stații de transfer și arii de arondare)

Surse documente

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, România policentrică 2035, Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni

Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă 2013-2020-2030

Strategia de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020

Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020;

Master Planul pentru managementul integrat al deșeurilor municipale în Județul Suceava pentru perioada 2007 – 2037

Consiliul Județean Suceava, Plan de menținere a calității aerului în județul Suceava, Noiembrie 2017;

Consiliul Județean Suceava, Strategia județeană de reducere a emisiilor de CO2 pentru județul Suceava pentru perioada 2017 – 2023, Iulie 2017

Ordinul 1552/2008 pentru aprobarea listei localităților pe județe unde există surse de nitrați din activități agricole

Administrația Bazinală de Apă Siret, 2016, Planul de management al riscului la inundații

Proiectul „Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată din județul Suceava în perioada 2014 – 2020”

Planul de dezvoltare locală pentru GAL Bazinul Dornelor

Strategia de Dezvoltare Durabilă a Comunei Breaza pentru perioada 2016 - 2026

Strategia de dezvoltare locală a orașului Liteni pentru perioada 2014-2020

Raport privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020, august 2021 accesat la site: http://apmsv-old.anpm.ro/upload/198902_RSM%202020.pdf

Plan Județean de Gestionare a Deșeurilor, județ Suceava, pentru perioada 2020 - 2025 accesat la site: http://www.cjsuceava.ro/2021/anunturi_concursuri/20210602_pjgd_suceava.pdf

4.4. Patrimoniul natural, construit și cultural

4.4.1. Importanța patrimoniului

Patrimoniul reprezintă o mărturie și o expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor care au rezultat de-a lungul timpului din interacțiunea factorilor umani cu cei naturali. Protejarea și promovarea acestora este esențială pentru dezvoltarea umană și creșterea calității vieții colective. Măsurile de protecție și promovare a patrimoniului sunt grupate în patru domenii ținând, cu obiective caracteristice:

Patrimoniul natural

Având în vedere modul de acoperire a teritoriului din punctul de vedere al protecției patrimoniului natural, este necesară extinderea sistemului de protecție a valorilor naturale în arealele ariile subcarpatice, de deal, de podiș și câmpie, a căror protecție este insuficientă, creând premisele conservării valorilor și dezvoltării turistice a acestora; această extindere a protecției se poate face prin introducerea criteriilor peisagistice.

Din cele 23 de măsuri, 12 sunt dedicate teritoriului național și județean, 8 dedicate zonelor împădurite, iar 3 se concentrează asupra UATB-urilor ce conțin elemente naturae cu valoare deosebită. Acestea urmăresc: susținerea gospodăriilor care practică agricultura ecologică; diminuarea acțiunilor umane care dăunează mediului ambiant; controlul procesului de antropizare în UATB care fac parte din zone naturale protejate; controlul procesului de antropizare în UATB în care există terenuri împădurite; valorificarea apelor minerale cu efecte terapeutice și protejarea păsărilor migratoare

Elemente de peisaj

Peisajul este o expresie formală a multiplelor relații existente între un individ sau o societate și un spațiu definit topografic al cărui aspect rezultă din acțiunea în timp a factorilor naturali și umani și a combinației acestora.

Asupra protejării peisajului sunt enunțate 16 măsuri, cu un nivel teritorial de aplicare larg (național sau județean), aplicabile de către unitățile administrative interesate. Acestea răspund următoarelor obiective: înființarea sistemului de planificare a peisajului; controlul extinderilor localităților în teritoriu; controlul construcțiilor cu impact asupra peisajului; valorificarea resurselor naturale și a peisajului.

Patrimoniul construit, monumente istorice - cercetarea, protejarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului construit

Lista monumentelor istorice cuprinde, pentru Județul Suceava, 462 monumente istorice, înscrise în 518 poziții. Monumentele istorice sunt incluse în teritoriul administrativ a 79 U.A.T. (5 municipii, 9 orașe și 65 comune). 35 U.A.T. nu au monumente istorice (2 orașe: Frasin și Vicovu de Sus și 33 de comune).

În privința protejării și valorificării monumentelor istorice, sunt listate 23 de măsuri, din care 6 au caracter general, cu aplicare asupra întregului județ; 7 concentrate asupra unităților administrative ce conțin monumente cu valoare deosebită, înscrise în Lista Patrimoniului Mondial; 6 concentrate asupra municipiilor, orașelor și comunelor cu densitate mare a monumentelor istorice de importanță națională sau locală și 4 dedicate centrelor locale de dezvoltare culturală.

Obiectivele cărora răspund măsurile sunt: amplificarea cercetărilor arheologice și valorificarea siturilor; intensificarea acțiunilor de restaurare a monumentelor istorice; perfecționarea sistemului de monitorizare și evidență a monumentelor istorice; punerea în valoare a monumentelor istorice; diminuarea poluării prin turism a Monumentelor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO).

¹⁴ Ghinoiu, Ion, Dr., Coordonator, Academia Română, Institutul de Etnografie și Folclor "Constantin Brăiloiu", *Atlasul etnografic român. Vol. I., Habitatul*, București: Ed. Academiei Române, R.A. Monitorul Oficial, 2003

Patrimoniul cultural material și imaterial

Patrimoniul cultural material sau imaterial (tradiții, valori, cutume religioase) format într-o perioadă lungă de timp oferă specificitate localităților; acest patrimoniu trebuie promovată în jurul unor zone cu un specific local aparte sau în jurul unor grupări etnice și prin alte programe dedicate. Sunt enunțate 21 măsuri care răspund următoarelor cerințe: consolidarea memoriei locale; susținerea colaborării dintre administrația publică locală și reprezentanții cultelor; susținerea ocupațiilor tradiționale ale locuitorilor; stabilizarea populației în localitățile județului; asigurarea conviețuirii populației în localități; îmbunătățirea legăturilor cu sucevenii care muncesc în străinătate; perfecționarea documentațiilor de urbanism, în colaborare cu MLPDA; înființarea Regiunii de Dezvoltare Bucovina.

Pentru protejarea și valorificarea bogatului patrimoniu al județului se propune un obiectiv sectorial al sub-domeniului sprijinit de sub-obiective sectoriale (4) și specifice (18) susținute prin măsuri cu caracter general la nivel de județ și local, cu aplicabilitate la nivel de UATB.

Obiectivul sectorial al sub-domeniului „patrimoniu” sub-obiectivele propuse sunt:

OTP – Un patrimoniu natural, construit și cultural protejat și valorificat care contribuie la creșterea calității vieții în comunitățile urbane și rurale din Județul Suceava și a atractivității acestuia la nivel regional, național și european.

OTPN. Protejarea ariilor naturale, controlarea procesului de antropizare și valorificarea resurselor (patrimoniul natural)

OTPP. Protejarea și valorificarea resurselor naturale și a peisajului și micșorarea impactului asupra peisajului (elemente de peisaj)

OTPC. Cercetarea, protejarea și valorificarea patrimoniului construit (patrimoniul construit, monumente istorice)

OTPi. Consolidarea patrimoniului material și imaterial, încurajarea colaborărilor între administrația publică și actorii locali și susținerea practicării obiceiurilor și meșteșugurilor tradiționale (patrimoniul cultural material și imaterial)

4.4.2. Importanța patrimoniului rural și a protejării acestuia, în special a locuințelor cu valoare istorică

Patrimoniul rural este o resursă esențială pentru identitatea locală. Participarea activă și gestionarea modernă a acestei resurse strategice adaugă comunității plus valoare economică, socială și culturală.

4.4.2.1. Caracteristicile generale ale gospodăriilor și locuințelor tradiționale din județul Suceava

Caracteristicile generale sunt analizate în „Atlasul Etnografic Român”¹⁴, lucrare care sintetizează cercetările de teren efectuate în perioada 1972-1982 în 536 localități rurale din țară. Ca urmare, sunt prezentate caracteristicile generale ale gospodăriilor și locuințelor tradiționale din secolul XX, analizate în următoarele condiții istorice:

- După încheierea acțiunii de colectivizare a terenurilor agricole, din anii 1950-1960.
- După constituirea județelor (Legea nr. 2/1968), în speță a Județului Suceava.

- În primii ani de aplicare a Legii Sistematizării Localităților Urbane și Rurale (Legea nr. 58/1974), lege care ”naționaliza” majoritatea terenurilor situate în „perimetrele construibile” ale localităților.
- Înaintea revenirii la proprietatea privată a terenurilor din spațiul rural, după anul 1990.

Gospodăriile și locuințele tradiționale din Județul Suceava se înscriu în caracteristicile generale pe care le-am grupat în următoarele sub-capitole:

- A. Ocupațiile locuitorilor și modul de folosire a gospodăriei.
- B. Funcțiunile și structura gospodăriei.
- C. Construcțiile din gospodărie.
- D. Finisajele, ornamentele și interioarele casei de locuit.

A. Ocupațiile locuitorilor și modul de folosire a gospodăriei:

- Ocupațiile principale ale locuitorilor: îngrijirea familiei¹⁵; cultura cerealelor; creșterea animalelor; pomicultura.
- Denumirea terenurilor din moșia satului (în afara vetrei satului): pământuri; delnițe; parcele-părțicele; holde (la câmpie).
- Locuirea: gospodării concentrate în vatra satului (în toate satele); locuire în „hotar” – temporară, pentru muncile agricole.
- Gospodării amplasate pe terenuri în pantă.
- Denumirea terenurilor pe care se află gospodăria din vatra satului: loc de casă; vatră de casă; grădină; ogradă.
- Modul de folosire a gospodăriei: Gospodăria permanentă din vatra satului cuprinde casa de locuit și acareturile. La acestea se adaugă împrejmuirea, poarta și fântâna.
- Culturile din grădină: diverse culturi (în toate satele); pomi fructiferi; cereale; zarzavaturi și legume (în satele de deal).

B. Funcțiunile și structura gospodăriei.

Funcțiile gospodăriei: 1-2 case de locuit în aceeași gospodărie; anexe grupate cu locuința, în complexe gospodărești compacte; anexe separate de locuință: șurile-grajd de dimensiuni mari, cu două-trei încăperi, cu acoperiș în patru ape în vechime și în două ape începând din secolul al XIX-lea (zonele etnografice Câmpulung Moldovenesc, Dorna, valea Bistriței, părțile muntoase ale zonelor etnografice Rădăuți și Humor); șura pentru adăpostirea recoltelor de cereale, fără pod, cu dimensiuni în plan de 10 - 14 m x 7 - 10 m, cu mici abateri (zona etnografică Rădăuți, la șes); șura și grajdul cu dimensiuni până la 15 x 10 m și înălțimea până la 5 m (zona etnografică Suceava); bucătăria de vară sau „căsuța” (zona etnografică Câmpulung Moldovenesc), „hâjul” (zona etnografică Rădăuți), „bordeiu” (valea Bistriței) cu una sau două încăperi (zona etnografică Siret) și dimensiuni în plan în medie de 4 x 5m; „coleşnea” (adăpostul pentru oi), ”oborocul” (adăpostul pentru fân) și „clitul”, la huțului din nordul zonei; ”șoprul” sau „corla”, pentru unelte și mijloace de transport și care face legătura între șură și casă (zona etnografică Rădăuți); „standoala” pentru fân (zona etnografică Câmpulung Moldovenesc); pivnița, sub una din încăperile casei (zona etnografică Suceava) și care mai poartă denumirea de „zâmnice” (zona etnografică Câmpulung Moldovenesc)¹⁶; grădină; garduri și porți.

¹⁵ „Îngrijirea familiei” nu este considerată de autorii Atlasului ca fiind ocupația principală a locuitorilor (probabil, din cauză că este factorul comun al tuturor gospodăriilor din țară). Subliniem că funcționalitatea gospodăriilor și a locuințelor, modul de folosire a terenului și a construcțiilor servesc în primul rând vieții familiei.

- Amplasarea construcțiilor în gospodărie: o singură curte / curte simplă sau unitară; locuința amplasată spre stradă, anexele gospodărești amplasate pe linia din spatele locuinței.
- Poarta de intrare în gospodărie: 1 poartă dublă, acoperită sau descoperită (accese separate pentru oameni și căruțe); spre stradă, bancă în fața porții.
- Garduri neacoperite: gard viu; măracini; nuiete; scânduri; zidărie; beton; beton și fier sau sârmă (după 1980).

C. Construcțiile din gospodărie.

- Case cu 1 nivel de locuit, cu încăperi anexe sub soclul casei (în toate satele).
- Planul casei de locuit – numărul și dispunerea încăperilor: cu o cameră (monocelulară); cu tindă și „casă” (cameră); cu tindă, casă și cămară; cu tindă, două camere și polată („șandrama” în sudul zonei); se întâlnesc toate tipurile posibile de spații deschise și acoperite (spații semideschise) tradiționale: prispa, cu sau fără stâlpi și balustrade; cerdacul și foișorul (sau pridvorul) amplasat central sau pe colț. Acestea poartă frecvent denumirea de ”gang” pentru prispa cu stâlpi (zona etnografică Rădăuți) și cerdac (zona etnografică Siret). Stâlpii sunt simpli sau ornamentați prin crestare iar balustradele de asemenea simple sau ornamentate prin traforare, la fel ca frontoanele foișoarelor.
- Denumirea încăperilor de locuit: încăperea de locuit – casă / în casă; tindă; încăperea de reprezentare – casă, casa dinainte, casa dinspre drum.
- Materiale de construcție: lemnul de rășinoase, în special de brad, utilizat la pereți și acoperișuri; piatra, folosită pentru realizarea soclurilor și a beciurilor; lutul folosit la pereții din paiantă și la tencuieli. Pentru învelitori este folosită șindrila scurtă și lungă (dranița), mai rar paie și stuf.
- Învelitori: forma acoperișului în 4 ape (în toate satele); înălțimea acoperișului – înalt (peste 45°); streșini mici; șarpanta locuinței din lemn, sprijinită pe conturul pereților, include și prispa. Învelitoarea este de cele mai multe ori din șindrila scurtă sau lungă (draniță). Se întâlnesc și învelitori din paie de secară sau trestie (zonele etnografice Rădăuți, Siret și Suceava) iar mai nou din țigla nesmălțuită și tablă. Pereții sunt lăsați cu bârnele aparente la exterior (întotdeauna la casele huțurilor) sau lipiți cu pământ și văruiți sau „muruiți” (zugrăviți cu humă)

D. Finisajele, ornamentele și interioarele casei de locuit.

- Finisajul pereților exteriori: tencuieli vopsite albastru intens (în toate satele); tencuieli vopsite albastrui (în satele de munte); bârne aparente (în satele de munte).
- Decorul exterior al casei: stâlpi nemodelați (în toate satele); stâlpi decorați (parțial, în satele de munte); parapete simple sau din lemn traforat; pazii și frontoane din lemn (în unele sate); decorații în stuc (în unele sate).
- Podeaua casei: pământ (în toate satele); lemn (în satele de munte).
- Finisajul pereților interiori: tencuială albă sau albăstruie (în toate satele).
- Tavanele încăperilor: „blănite” cu scânduri, cu sau fără grinzi aparente (în toate satele).
- Camera de locuit: 1 pat de scândură, fix sau mobil; lavițe din scândură mobile (în toate satele).
- Construcții pentru încălzit și gătit mâncarea: vatră sau sobă, amplasată în general în tindă (materiale – piatră și pământ, pământ nears).

¹⁶ Deacu Doru-Florin (coord.), *Ghid de Arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural – Zona Bucovina de Sud și zona Fălticeni*, Ordinul Arhitecților Români, 2016

- Iluminarea încăperilor: ferestre mici cu geam, opaiț, lampă cu petrol.

4.4.2.2. Arhitectura sătească tradițională

Trăsăturile caracteristice ale arhitecturii rurale sunt evidențiate în studiul complex „Locuința sătească din România”, elaborat între anii 1986-1989, la comanda ICCPDC București¹⁷. Scopul Studiului a fost „directivarea” acțiunii de elaborare a unor proiecte-tip pentru locuințele rurale din județele țării, în cadrul stabilit prin Legea nr. 58/1974¹⁸. Ca urmare a prevederilor legale ale perioadei, Studiul a analizat în special casele de locuit cu 2 niveluri, fără însă a ignora unele dintre casele de locuit cu un singur nivel existente în județele țării. Indiferent de scopul acțiunii și de limitele impuse de cadrul politic, Studiul are calitățile de analiză riguroasă și de sistematizare științifică a unui mare număr de exemple de locuințe rurale cu valoare arhitecturală și etnografică remarcabilă.

În conformitate cu tema, Studiul I.P. Prahova a evidențiat caracteristicile clădirilor de locuit (caselor) din satele județului; prezentăm concluziile în următoarele sub-capitole:

- Numărul încăperilor casei de locuit
- Tipul volumetric al casei de locuit
- Structura de rezistență a casei de locuit și materialele utilizate.

A. Numărul încăperilor casei de locuit (planimetria):

- 2 încăperi situate pe 1 nivel.
- 3 sau mai multe încăperi situate la nivelul principal al casei; la nivelul inferior al casei se plasează încăperi auxiliare (pivniță, spații de depozitare).
- Spații deschise (prisper).

Clădirile cu 2 încăperi, respectiv cu 3 sau mai multe încăperi, se găsesc în număr egal în satele județului.

B. Tipul volumetric al casei de locuit:

Conform analizei din studiu, volumele clădirilor tradiționale au două „forme arhetipale”: un singur volum („nucleu compozițional”); 2 volume: un volum principal („nucleu compozițional de bază”) și un volum secundar („nucleu compozițional de accent”, format din foisor și acoperișul său). Aceste volume se disting prin numărul „registrelor” în care se împart pe verticală: registrul principal de locuire (RPL); registrul inferior RPL - subasamentul; registrul superior RPL – acoperișul – diferențiat după forma învelitoarei (în 2 ape sau în 4 ape)¹⁹. Tipurile volumetrice ale casei sunt următoarele:

- Casă cu 2 registre: locuința pe 1 nivel (RPL); registrul superior RPL
- Casă cu 3 registre: locuința pe 2 niveluri (RPL și registrul inferior RPL); registrul superior RPL

Se remarcă faptul că cele 2 tipuri volumetrice sunt repartizate în mod egal în satele analizate. De asemenea, cele 2 tipuri de nuclee compoziționale sunt în mod egal repartizate în satele analizate.

C. Structura de rezistență a casei de locuit și materialele utilizate:

- Structura de rezistență: piatră – în special în registrul inferior RPL; bârne dispuse orizontal în RPL; chirpici în RPL; cărămidă în RPL.
- Învelitoarea din următoarele materiale: țiglă – la clădirile vechi; tablă sau azbociment – la clădirile noi;

Remarcăm absența în Studiu a exemplurilor de clădiri acoperite cu paie sau cu material lemnos (șindrila / șiță / draniță).

¹⁷ Hoinărescu, Călin, Arh., Șef proiect complex, Institutul de Proiectare Prahova – Ploiești, Institutul Central de Cercetare, Proiectare și Directive în Construcții – București, Locuința sătească din România, Studii de arhitectură tradițională în vederea valorificării prin tipizare, Ediție revizuită și completată, Ploiești: Ediție litografiată, 1989.

„Ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural”, elaborate de Ordinul Arhitecților din România în 2016 definesc două zonele etnografice principale pe teritoriul Județului Suceava: Zona Etnografică Bucovina de Sud (în partea de Nord a Județului) și Zona Etnografică Fălticeni (în partea de Sud-Est a Județului)²⁰.

Fig. nr. 25: Ghidurile de arhitectură elaborate cu sprijinul OAR (2016) pentru zonele etnografice Bucovina de Nord și Fălticeni

Fig. nr. 26: Peisaj bucovinean (zona Mănăstirea Humorului)

Foto: Gabriel Pascariu 2019

¹⁸ Art. nr. 18 și nr. 19 din Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale stipulează obligația construirii în sate a unor locuințe „cu cel puțin două niveluri”, realizate „pe bază de proiecte tip”.

¹⁹ Vezi Planșele: P.3. Tipologia locuințelor sătești din România și P.5. Tipologie volumetrică – locuința sătească tradițională.

²⁰ <https://www.oar.archi/despre-oar/ghidurile-de-arhitectura-pentru-incadrarea-in-specificul-local-din-mediul-rural>

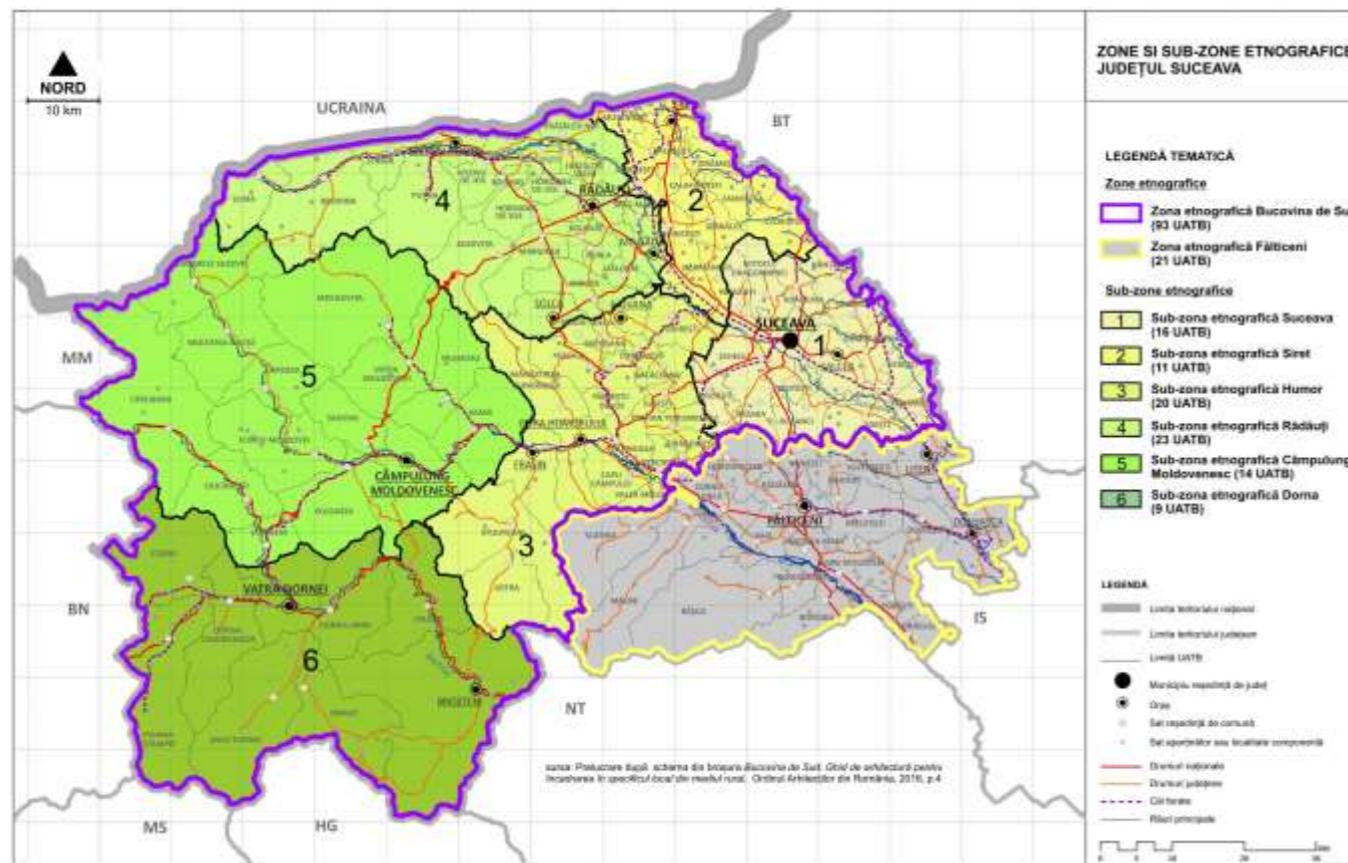

Fig. nr. 27: Zone și sub-zone etnografice ale Județului Suceava (conf. ghiduri OAR, 2016)

Tabel nr. 5: Zonele etnografice din Județul Suceava, conform Ghidurilor de Arhitectură editate de O.A.R.

ZONA ETNOGRAFICĂ	JUDEȚUL SUCEAVA – U.A.T.B. CARE FAC PARTE DIN ZONA ETNOGRAFICĂ	TOTALUL U.A.T.B.
I. ZONA ETNOGRAFICĂ BUCOVINA DE SUD	MUNICIPII: Suceava; Câmpulung Moldovenesc; Rădăuți; Vatra Dornei;	4 municipii 9 orașe 80 comune (93 UATB)
Jud. Suceava	ORAȘE: Broșteni; Cajvana; Frasin; Gura Humorului; Milișăuți; Salcea; Siret; Solca, Vicovu de Sus; COMUNE: Adâncata; Arbore; Bălăceana; Bălcăuți; Berchișești; Bilca; Bosanci; Botoșana; Breaza; Brodina; Burla; Cacica; Calafindești; Capu Câmpului; Cârlibaba; Ciocănești; Ciprian Porumbescu; Comănești; Coșna, Crucea; Dărmănești; Dorna-Arini; Dorna Candrenilor; Dornești; Drăgoiești; Fântânele; Frătăuții Noi; Frătăuții Vechi; Frumosu; Fundu Moldovei; Gălănești; Grămești; Grănicești; Hănțești; Horodnic de Jos; Horodnic de Sus; Iacobeni; Iaslovăț; Ilișești; Ipotești; Izvoarele Sucevei; Marginea; Mănăstirea Humorului; Mitocu Dragomirnei; Moara; Moldovița; Moldovița-Sulița; Mușenița; Ostra; Panaci; Păltinoasa; Pătrăuți; Pârteștii de Jos; Poiana Stampei; Poieni-Solca; Pojorâta; Putna;	

	Sadova; Satu Mare; Siminicea; Straja; Stroești; Stulpicani; Sucevița; Șaru Dornei; Șcheia; Șerbăuți; Todirești; Udești; Ulma; Valea Moldovei; Vama; Vatra Moldoviței; Verești; Vicovu de Jos; Voitinel; Volovăț; Zamostea; Zvoriștea	
II. ZONA ETNOGRAFICĂ FĂLTICENI	MUNICIPII: Fălticeni	1 municipiu 2 orașe 18 comune (21 UATB)
Jud. Suceava	ORAȘE: Dolhasca; Liteni; COMUNE: Baia; Bogdănești; Boroaia; Bunești; Cornu Luncii; Dolhești, Drăgușeni; Fântâna Mare; Forăști; Hârtop; Horodniceni; Mălini; Preutești; Rădășeni; Râșca; Slatina; Vadu Moldovei; Vulturești	

Folosirea ghidurilor se îndreaptă în principal către modul de construire contemporan în mediul rural și, în special, către modul de construire a clădirilor de locuit individuale. Aportul la problemele PATJ Suceava al acestor ghiduri este important pentru următoarele motive:

- Evidențierea și delimitarea diverselor zone etnografice de pe teritoriul județului.
- Prezentarea tipologiei satelor din județ, cu preluarea tipurilor de sate evidențiate de prof. Romulus Vuia în deceniul al 3-lea al sec. XX (sate răsfirate, sate împrăștiate, sate îngrămădite, sate de vale – de-a lungul unei văi, sate înșirate – de-a lungul unui drum).
- Evidențierea specificului arhitecturii locale, prin trăsăturile generale ale construcțiilor din satele județului; aceste trăsături generale au un caracter comun în majoritatea satelor prezentate, deosebirile constând în detaliile constructive și decorative.
- Indicarea modului de amplasare pe parcele a clădirilor noi, în situația evoluției moderne a gospodăriei sătești.
- Indicarea dimensiunilor mici și medii pe care trebuie să le aibă clădirile noi și a materialelor de construcție adecvate specificului local.

Concluzii asupra clădirilor:

Având în vedere sarcinile specifice ale PATJ Suceava, concluziile sunt următoarele:

1. În cele mai multe sate ale județului locuitorii s-au stabilit din perioade foarte vechi; satele au vetre stabilite în timp, fără schimbări de vatră și cu puține extinderi realizate prin împrumutări moderne.
2. Teritoriul agricol din hotarul satului este folosit, în funcție de relieful terenului, pentru culturi de cereale, pășuni, culturi de pomi fructiferi;
3. Teritoriul extravilan neagricol este ocupat de păduri importante ca suprafață, ape în general neregularizate, cariere-exploatări de suprafață de mici dimensiuni, căi de comunicație puține.
4. În gospodăria țărănească se desfășoară activitățile legate de subzistența familiei – creșterea animalelor pentru uzul propriu, diverse culturi (cereale, pomi fructiferi, zarzavaturi, legume) localizate în „grădină” – partea din parcelă amplasată în spatele casei
5. Gospodăria permanentă din vatra satului cuprinde casa de locuit și acareturile. La acestea se adaugă împrejmuirea, poarta și fântâna.

6. Locuințele mai vechi sunt foarte simple, cu 1-2 încăperi de locuit: viața familiei se desfășoară în tindă și în încăperea numită „casă”;
7. Încăperile de locuit sunt dispuse, fie pe un singur nivel, fie pe 2 niveluri; ambele tipuri coexistă în toate satele analizate.
8. Din punct de vedere volumetric, casa tradițională se încadrează în tipul cu un singur nucleu compozițional, în care armonia și echilibrul sunt date de proporțiile dintre înălțimea pereților și cea a acoperișului și de întrepătrunderea dintre spațiile închise ale locuirii și spațiile semideschise care fac legătura cu zona înconjurătoare.
9. În Bucovina de Sud, acoperișul tradițional este în patru ape și în două ape (începând din secolul al XIX-lea), cu pantă corespunzătoare reliefului în care se află, cu învelitoare de șindrilă scurtă sau lungă (draniță). Alte materiale folosite pentru alcătuirea învelitorii, în funcție de particularitățile geografice sunt: paie de secară sau trestie și, mai nou, țigla nesmălțuită sau tablă plană. Șarpanta este realizată din lemn, cu creștături și îmbinări cu cuie din lemn, la construcțiile mai vechi și cu cuie din metal, la cele mai recente. Casa de locuit este realizată din materiale diverse care pot fi găsite în natură – piatră, bârne de lemn, chirpici (la clădirile vechi); cărămida este un material de construcție folosit din a doua jumătate a sec. XIX.
10. Finisajele casei sunt simple: tencuiele; lemn aparent cu decorații relativ puține. Uneori pereții sunt lăsați cu bârnele aparente și doar ancadramentele ferestrelor sunt lutuite și văruiate (zonele etnografice Rădăuți, Dorna și Câmpulung Moldovenesc). Culorile acoperișurilor vechi sunt naturale: nuanțe de la galben la gri și brun, creând o anumită unitate și încadrare în peisaj.
11. Ferestrele caselor, în vechime foarte mici și de obicei pătrate, se măresc cu trecerea timpului și devin asemenea celor de la oraș, la început cu tâmplărie simplă și apoi dublă. Uneori ferestrele sunt protejate cu grilaje din lemn (în formă de cruce) sau din fier, ornamentate (zona etnografică Rădăuți). O trăsătură caracteristică a zonei Bucovina de Sud este, uneori, gruparea ferestrelor în perechi, câte două pe peretele unei încăperi.
12. În funcție de condițiile climatice și de relieful unde sunt amplasate, la casele de locuit se întâlnesc următoarele proporții: înălțimea pereților este mai mică decât cea a acoperișului (până la jumătate din înălțimea acestuia); înălțimea pereților este egală cu cea a acoperișului; înălțimea pereților este mai mare decât cea a acoperișului, dar nu mai mult de o dată și jumătate. Anexele importante ale gospodăriei, precum grajdul, șura, bucătăria de vară ș. a., păstrează, în general, aceleași proporții.
13. Conformarea satelor este determinată de străzile (ulițele) sinuoase, care urmăresc văile și panta terenului, generând o imagine organică, dezvoltată spontan. În cazul satelor adunate, compacte și răsfricate, ritmul clădirilor și al loturilor este relativ uniform, dar fără a fi riguros.

În final, remarcăm situația „în echilibru” în care se găsește civilizația rurală din Jud. Suceava, între calitățile tradiționale și pierderea rapidă a acestor calități:

- i. Calitățile tradiționale: valorile etice și patriotice ale vieții rurale; principiile ecologice profunde ale existenței țăranilor; simplitatea formelor și materialelor construcțiilor; bogăția detaliilor arhitecturale.
- ii. Pierderea rapidă a calităților, prin: diminuarea și sărăcirea populației rurale; schimbarea modului de viață al locuitorilor; perisabilitatea construcțiilor sătești; autoritatea „modelelor” de construire de tip urban; apariția materialelor de construcție produse de industria modernă din țară și din străinătate.

²¹ În C. Crucea se află singura mină activă de uraniu din România

Păstrarea în civilizația contemporană a exemplelor valoroase de arhitectură rurală necesită programe și măsuri care să vizeze următoarele:

- Popularizarea exemplelor de păstrare a locuirii rurale, cu succese economice și patriotice.
- Elaborarea studiilor asupra arhitecturii tradiționale, în special a celei civile.
- Clasarea în LMI a clădirilor civile valoroase din sate
- Evidențierea în documentațiile de urbanism (PUG + RLU, PUZ + RLU) a clădirilor valoroase și stabilirea măsurilor de conservare și restaurare ale acestora.

4.4.3. Diagnostic general pentru sub-domeniul-țintă „patrimoniul” (natural, construit și cultural)

Analizele efectuate în etapele anterioare ale PATJ conturează un diagnostic general al Județului Suceava și evidențiază punctele tari și punctele slabe ale dezvoltării acestuia.

Punctele tari ale dezvoltării județului sunt prezentate pe capitolele domeniului studiat, după cum urmează:

- i. Protecția și valorificarea patrimoniului natural: existența unui patrimoniu natural excepțional (munți înalți, munți joși, dealuri, podișuri, râuri de munte și de podiș); existența unor păduri masive de rășinoase și foioase (3 păduri virgine dintre care una este înscrisă în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO); existența unor ape minerale cu calități terapeutice; existența unor zăcăminte²¹; activități științifice importante (Câmpulung Moldovenesc); valorificare prin folosirea apelor minerale, turism, sport, vânătoare, pescuit, minerit.
- ii. Protecția și valorificarea peisajului: în momentul de față activitatea organizată nu există.
- iii. Protecția și valorificarea monumentelor istorice: existența unui patrimoniu excepțional din perioada Evului Mediu (8 biserici sunt înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO); existența multor biserici din lemn; cercetări arheologice de mare importanță pentru istoria medievală; executarea restaurărilor de monumente istorice de mare valoare științifică (biserici pictate, mănăstiri, biserici de lemn); notorietatea internațională a monumentelor și valorificarea turistică permanentă a acestora²².
- iv. Protecția și valorificarea patrimoniului material și imaterial: acțiuni remarcabile de organizare a muzeelor orașenești, bisericesti și sătești, a unor case memoriale; existența la Suceava a scaunului arhiepiscopal; construirea unor biserici ortodoxe după anul 1990 și înființarea unor mănăstiri; existența Bazilicii Minor romano-catolice de la Cacica; realizarea Ghidurilor de construire în zonele etnografice (OAR) pentru întregul teritoriu al județului; organizarea de festivaluri literare și folclorice; multiculturalitatea populației, participarea acesteia la procesiuni și sărbători religioase ale mai multor religii; apariția unor monografii, articole și lucrări științifice importante.
- v. Rețeaua de localități a județului: creșterea generală a populației județului în 23 ani cu cca. 6%; creșterea generală a populației din localitățile rurale situate în arealele de podiș și de dealuri; existența unui număr mare de localități, dintre care 16 localități urbane; existența a 3 sisteme de localități urbane care cuprind majoritatea orașelor județului; situarea Municipiului Suceava între cele 10 Capitale secundare – Capitale culturale și turistice ale țării; elaborarea unor strategii în diferite domenii; existența documentațiilor PUG pentru toate UAT; elaborarea PATJ actualizat (în curs de realizare).

Punctele slabe ale dezvoltării reprezintă abaterile de la situația normală:

²² Bisericile pictate din Bucovina, Delta Dunării și Litoralul Mării Negre sunt părțile României cele mai cunoscute în întreaga lume. Se adaugă și existența așa numitului „Castel Dracula” în Pasul Tihuța, loc de organizare a unor spectacole de groază, destinate însă unui public restrâns.

- i. Protecția și valorificarea patrimoniului natural: fragmentarea reliefului, care conduce la comunicații dificile; clima aspră din partea muntoasă a județului; slaba susținere a statului pentru agricultura ecologică, practică în gospodăriile țărănești; existența multor acțiuni umane care dăunează mediului natural și pădurilor; măsurile slabe îndreptate către protecția zonelor naturale și a cursurilor de apă; ritmul lent al acțiunilor pentru valorificarea în continuare a apelor minerale cu calități terapeutice; absența măsurilor de protecție a păsărilor migratoare; necorelarea documentațiilor de urbanism cu Planurile de Administrare a Zonelor Naturale Protejate și cu Amenajamentele Silvice.
- ii. Protecția și valorificarea peisajului: absența preocupării statului român pentru protecția și valorificarea peisajului și inexistența măsurilor îndreptate către aceste scopuri; absența studiilor de impact asupra peisajului în cazurile marilor investiții din fonduri publice sau private; absența peisagisticii din documentațiile de urbanism pentru localități și din documentațiile pentru investiții majore.
- iii. Protecția și valorificarea monumentelor istorice: cercetări arheologice întrerupte din cauza lipsei fondurilor de susținere; fonduri mici pentru restaurarea monumentelor istorice care nu au fost încă restaurate; absența activității continue de restaurare a monumentelor din lemn; absența din Lista Patrimoniului Mondial a 2 biserici cu picturi exterioare executate în prima jumătate a sec. XV (Râșca, Bălinești); prezența redusă în Lista Monumentelor Istorice a monumentelor executate în sec. XIX și XX; carențele documentațiilor de urbanism în zonele de protecție a MLPM²³ și a celorlalte monumente istorice; activitatea slabă de monitorizare a MLPM²⁴.
- iv. Protecția și valorificarea patrimoniului material și imaterial: fonduri publice mici pentru păstrarea memoriei locale; lipsa de sprijin pentru practicantii ocupațiilor tradiționale cu puternic conținut patrimonial; lipsa de colaborare între autoritățile administrației publice și autoritățile cultelor din județ, în condițiile multiculturalității populației; folosirea târgurilor și festivalurilor pentru comerțul cu mărfuri ieftine și pentru manifestări folclorice de calitate slabă; poluarea MLPM, prin vizitare intensivă și prin comerț cu mărfuri de proastă calitate.
- v. Rețeaua de localități a județului: diminuarea populației rurale în arealele montane și părăsirea unor localități; starea rea a drumurilor spre satele izolate; existența numai în orașe a infrastructurilor administrative, școlare, medicale ș.a.; absența în sate a infrastructurii de comunicație prin internet; lipsa măsurilor care facilitează creșterea animalelor domestice și circulația atelajelor cu animale domestice; lipsa asistenței sociale pentru vârstnici în satele județului; dificultățile administrative întâmpinate la construire în sate, pricinuite de documentațiile de urbanism care cuprind măsuri care imită măsurile pentru orașe; absența documentelor cadastrale pentru gospodăriile țărănești²⁵.

4.4.4. Obiective referitoare la sub-domeniul-țintă „patrimoniu” (natural, construit și cultural)

Pentru a putea stabili obiectivul sectorial al PATJ Suceava, rememorăm următoarele date:

- Populația județului în anul 2018: 753.707 locuitori, din care 330.653 locuitori (44% din totalul județului) în 16 UATB urbane²⁶ și 423.054 locuitori (56% din totalul județului) în 98 UATB rurale – comune²⁷.

²³ MLPM = Monumente înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

²⁴ Sistemul de monitorizare a MLPM este prezentat detaliat în lucrarea *Metodologia de Monitorizare a Monumentelor Istorice înscrise în Lista Patrimoniului Mondial*, mss., 2000.

²⁵ Reamintim că administrația austriacă a înființat instituția cadastrului în Bucovina la sfârșitul sec. XVIII.

²⁶ Legea nr. 290/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României stabilește în Județul Suceava 5 municipii (Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei) și 11 orașe (Broșteni, Cajvana,

- Suprafața județului: 8.553,5 kmp (855.350 ha) – 3,6% din suprafața țării, locul 2 în țară după suprafața teritoriului. Suprafața mare a teritoriului se datorează contopirii în județ a teritoriilor a 4 județe stabilite în anul 1925 (Județele Baia, Câmpulung, Rădăuți, Suceava).
- Unitățile de relief: Munții Carpații Orientali, subunitatea Carpații Maramureșului și Bucovinei (parțial); Subcarpații, subunitatea Subcarpații Moldovei (parțial); Podișul Moldovei, subunitatea Podișul Sucevei (în întregime), din care face parte Lunca Siretului (malul drept, parțial).
- Mediul natural: teritoriul județului este format în mare parte din munți înalți, munți joși (Obcinele Bucovinei) și dealuri, cu o climă aspră în arealele montane. Există multe râuri de munte în bazinele Sucevei, Moldovei și Bistriței, toate tributare Siretului (care limitează la N-E Județul Suceava). Pădurile sunt foarte întinse, ocupă 53% din suprafața județului (cca 451.000 ha, reprezentând cca. 7% din suprafața totală a fondului forestier al țării); 3 păduri virgine din Județul Suceava dintre care una înscrisă în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.
- Peisajele: în arealele montane există peisaje excepționale, dar multe părți ale peisajului sunt degradate prin tăierea masivă a pădurilor și prin antropizarea excesivă.
- Patrimoniul cultural: are o valoare excepțională și o notorietate mondială: 8 monumente istorice, biserici de mănăstire sau de mir, sunt înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO – cel mai mare număr de monumente dintr-un județ care sunt înscrise în România. Există un mare număr de monumente memoriale de valoare excepțională, cele mai importante fiind mormintele Domnitorilor Moldovei din sec. XIV-XVI. Există un patrimoniu imaterial complex, însă practicarea meseriilor și păstrarea obiceiurilor țărănești se înscrie în tendința de regres care se manifestă în aceste domenii în toată țara. Populația păstrează în mod discret sentimentul de mândrie al bucovinenilor, grefat pe o puternică religiozitate ortodoxă.
- Repartiția și caracteristicile UATB pe unitățile de relief: **Munții Carpații Meridionali** – 36 UATB (2 municipii, 4 orașe, 30 comune), suprafață medie 14.244 ha/ UATB, populația medie 4.844 locuitori/ UATB; **Subcarpații** – 7 comune, suprafața medie 7.269 ha/ UATB, populația medie 5.139 locuitori/ UATB; **Podișul Sucevei** - 71 UATB (3 municipii²⁸, 7 orașe, 61 comune), suprafața medie 4.144 ha/ UATB, populația medie 7.651 locuitori/ UATB.

În concluzie, populația Județului Suceava trăiește într-o situație excepțională, în care se manifestă două procese principale, aflate în contradicție:

- Dezvoltarea social-economică a populației din arealele de dealuri și de podiș: creștere numerică, urbanizare și unele sate în creștere, multe ocupații din sectorul terțiar, avantajele contactelor permanente cu turiștii străini.
- Regresul social-economic al populației din arealele montane: scădere numerică, urbanizare slabă și unele sate în regres, multe ocupații din sectorul primar.

Din cele prezentate rezultă că populația Județului Suceava este în principal o populație rurală care:

- Trăiește din rezultatul activităților agricole pe care le exercită pe terenurile proprii, au venituri mici și au condiții grele de viață;

Dolhasca, Frasin, Gura Humorului, Liteni, Milișăuți, Salcea, Siret, Solca, Vicovu de Sus). Cele 16 UATB urbane din județ reprezintă 5% din cele 320 UATB urbane din țară; Județul Suceava se situează pe primul loc în țară după numărul UATB urbane.

²⁷ După numărul comunelor, Județul Suceava se situează pe locul 3 în țară.

²⁸ Inclusiv Municipiul Suceava.

- Locuiesc în areale profund rurale, în multe sate mici și izolate.

Prin măsuri și politici adecvate la nivelul județului se urmărește și menținerea creșterii generale a populației și stabilizarea treptată a populației în satele de munte, prin direcții de acțiune în diverse domenii și sub-domenii sectoriale, precum:

- Sprijinirea creșterii natalității și a nivelului de pregătire al populației;
- Solidarizarea cu persoanele care lucrează în străinătate;
- Mărirea veniturilor populației;
- Întărirea coeziunii populației și îmbunătățirea conviețuirii în localități;
- Suținerea ocupațiilor populației și a patrimoniului imaterial al acesteia;
- Îmbunătățirea și valorificarea calităților peisajului natural și cultural;
- Gestionarea responsabilă a patrimoniului natural și construit, cu valoare mondială.

Direcțiile de acțiune și obiectivele și sub-obiectivele precum și măsurile care vizează protejarea și valorificare elementelor de patrimoniu au drept scop major îmbunătățirea calității vieții în comunitățile locale – cu prioritate a celor din mediul rural – și creșterea atractivității zonelor cu valori patrimoniale.

4.4.5. Sub-obiective sectoriale și măsuri specifice sub-domeniului țintă „patrimoniu” (natural, construit și cultural)

Pentru atingerea în timp a obiectivului sectorial au fost propuse 18 sub-obiective sectoriale pe 4 sub-domenii care conțin 88 măsuri, după cum se poate observa din tabelul următor:

Tabel nr. 6: Sub-obiectivele sectoriale și măsurile aferente celor 4 sub-domenii specifice*

Sub-domenii specifice ale sub-domeniului țintă „patrimoniu”	Număr sub-obiective sectoriale	Număr măsuri
i. Protecția și valorificarea patrimoniului natural	6	23
ii. Protecția și valorificarea peisajului	4	19
iii. Protecția și valorificarea monumentelor istorice	5	23
iv. Protecția și valorificarea patrimoniului material și imaterial	3	23
Total	18	88

* *Detalierea și spațializarea măsurilor este realizată în secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații*

Menționăm că unele dintre măsurile propuse trebuie luate în mod treptat la nivelul întregii țări, depășind astfel cadrul și posibilitățile de aplicare ale nivelului Județului Suceava; prevederea acestor măsuri este însă necesară pentru a se putea completa arhitectura măsurilor necesare atingerii în timp a obiectivului sectorial al PATJ.

Pentru sub-domeniile patrimoniu natural și elemente de peisaj, patrimoniu construit și monumente istorice, patrimoniu cultural material și imaterial, gruparea sub-obiectivelor sectoriale și a măsurilor este următorul:

Sub-obiective sectoriale specifice (terțiare) și măsuri specifice sub-domeniului țintă „patrimoniu natural, construit și cultural”²⁹.

²⁹ Descrierile celor 88 de măsuri sunt prezentate în tabelele din secțiunea 2 a prezentei documentații.

OTPn. Protejarea ariilor naturale, controlarea procesului de antropizare și valorificarea resurselor (patrimoniul natural)

OTPn1. Susținerea gospodăriilor care practică agricultura ecologică

MPn1.1: Subvenționarea gospodăriilor în care se practică agricultura ecologică

MPn1.2: Subvenționarea gospodăriilor în care se practică creșterea în mod tradițional a animalelor domestice

MPn1.3: Înființarea sistemelor de colectare a produselor rezultate din practicarea agriculturii ecologice, din creșterea animalelor domestice, din culegerea fructelor de pădure și a ciupercilor

MPn1.4: Facilitarea legăturilor producători-cumpărători

MPn1.5: Înființarea Școlilor de Montanologie (Termenul de „montanologie” este preluat din lucrarea Prof. univ. dr. Radu Rey, „Civilizație Montană, Hrană-Energie-Ecologie”, București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985)

OTPn2. Diminuarea acțiunilor umane care dăunează mediului ambiant³⁰

MPn2.1: Construirea sistemelor de canalizare a apelor uzate menajere în majoritatea localităților, inclusiv a stațiilor de epurare biologică

MPn2.2: Construirea sistemelor de alimentare cu apă potabilă în majoritatea localităților

MPn2.3: Depozitarea controlată a deșeurilor menajere și organizarea serviciilor de colectare a acestora

MPn2.4: Susținerea acțiunilor de monitorizare și de întreținere a apelor de suprafață și a apelor freatice

MPn2.5: Introducerea ambalajelor ecologice și diminuarea utilizării materialelor plastice

OTPn3. Controlul procesului de antropizare în UAT care fac parte din zone naturale protejate

MPn3.1: Elaborarea documentațiilor de urbanism pentru UAT care conțin ZNP (Zone Naturale Protejate de Interes Național și Monumente ale Naturii, stabilite prin Legea nr.5/2000)

MPn3.2: Corelarea documentațiilor de urbanism și de amenajare a teritoriului cu Planurile de Administrare a Zonelor Naturale Protejate

MPn3.3: Elaborarea documentației de urbanism pentru protecția și valorificarea turistică a Salinei Cacica

OTPn4. Controlul procesului de antropizare în UAT în care există terenuri împădurite

MPn4.1: Controlul accesului populației în Pădurile Virgine dintre care una înscrisă în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO)

MPn4.2: Corelarea documentațiilor de urbanism cu Amenajamentele Silvice

MPn4.3: Protecția fondului silvic împotriva tăierilor ilegale

MPn4.4: Impunerea acțiunilor de reîmpădurire a parchetelor cu tăieri rase

MPn4.5: Susținerea acțiunilor coordonate privind diminuarea braconajului în păduri

MPn4.6: Dezvoltarea activității de cercetare a pădurilor boreale

³⁰ Măsurile aferente acestui sub-obiectiv se corelează și completează cu măsuri propuse în subcapitolele de mediu și gospodărirea apelor.

OTPn5. Valorificarea apelor minerale cu efecte terapeutice

MPn5.1: Valorificarea amenajărilor existente în stațiunile balneare și climaterice și elaborarea planurilor de dezvoltare a acestora

MPn5.2: Valorificarea apelor subterane cu calități terapeutice în stațiuni de interes local și în gospodării individuale

OTPn6. Protejarea păsărilor migratoare

MPn6.1: Înființarea în școlile gimnaziale a cursurilor de vară pentru observarea și protecția păsărilor migratoare și amenajarea punctelor de observare ornitologice

MPn6.2: Amenajarea instalațiilor speciale pe stâlpii rețelelor electrice pentru susținerea cuiburilor păsărilor migratoare

OTPp. Protejarea și valorificarea resurselor naturale și a peisajului și micșorarea impactului asupra peisajului (elemente de peisaj)

OTPp1. Înființarea sistemului de planificare a peisajului

MPp1.1: Instituirea „Planurilor de Peisaj”, parte a Documentațiilor de Amenajare a Teritoriului și de Urbanism (în colaborare cu MLPDA)

MPp1.2: Elaborarea unor Planuri de Peisaj speciale pentru arealele cu caracteristici peisagistice omogene

OTPp2. Controlul extinderilor localităților în teritoriu

MPp2.1: Diminuarea extinderii prin documentații de urbanism a localităților în lungul arterelor de circulație

MPp2.2: Prevederea în PUG a „Benzilor de Construitabilitate” pe terenurile situate în teritoriile intravilane ale satelor

MPp2.3: Oprirea construirii ilegale în teritoriile extravilane ale localităților și controlul extinderii teritoriului intravilan

OTPp3. Controlul construcțiilor cu impact asupra peisajului³¹

MPp3.1: Amenajarea ecologică a peisajelor degradate

MPp3.2: Amenajarea ecologică a construcțiilor cu impact asupra peisajului

MPp3.3: Amenajarea ecologică a sistemului județean de depunere, transport și neutralizare a deșeurilor menajere

MPp3.4: Elaborarea planurilor de risc de inundație

MPp3.5: Asigurarea unor zone cu caracter public în lungul apelor pentru asigurarea accesului public și potențarea valențelor turistice

MPp3.6: Controlul amenajării plajelor, a taberelor de corturi, a campingurilor, a spațiilor pentru picnic

MPp3.7: Plantarea perdelelor de protecție în arealele fără păduri (dealuri, podișuri)

OTPp4. Valorificarea resurselor naturale și a peisajului

MPp4.1: Dezvoltarea infrastructurii turistice și organizarea traseelor și facilităților pentru turism, sport și plimbări în arealele de munte

MPp4.2: Mobilitatea turistică în Bucovina

MPp4.3: Reglementarea zonelor de vânătoare și de pescuit

MPp4.4: Organizarea activităților sportive și de agrement pe teritoriul județului

MPp4.5: Organizarea mijloacelor de circulație pentru agrement

MPp4.6: Dezvoltarea domeniului schiabil

MPp4.7: Dezvoltarea zonei Rarău-Giumalău

OTPc. Cercetarea, protejarea și valorificarea patrimoniului construit (patrimoniul construit, monumente istorice)

OTPc1. Amplificarea cercetărilor arheologice și valorificarea siturilor

MPc1.1: Amplificarea cercetărilor arheologice, în special în vechile capitale ale Moldovei, pe drumurile istorice și pe Valea Șomuzului

MPc1.2: Continuarea săpăturilor arheologice la Monumentele înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO)

MPc1.3: Conservarea siturilor, organizarea pazei și amenajarea muzeistică a siturilor mai valoroase

MPc1.4: Completarea amenajării Muzeului Cetatea Sucevei

OTPc2. Intensificarea acțiunilor de restaurare a monumentelor istorice

MPc2.1: Intensificarea acțiunilor de restaurare a monumentelor istorice construite din piatră, zidărie și metal

MPc2.2: Organizarea activității permanente de restaurare a monumentelor istorice construite din lemn

MPc2.3: Înscrierea în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO) la Capitolul „C.3. Biserici din Moldova”, ref. 598 bis a două biserici cu picturi exterioare și interioare: Biserica Sf. Nicolae a Mănăstirii Râșca, metoc al Mănăstirii Probotă; Biserica Sf. Nicolae din satul Bălinești, comuna Grămești.

MPc2.4: Înființarea Facultății de Restaurare a Monumentelor și Artefactelor din Bucovina

MPc2.5: Înființarea Școlii de Muzică Psaltică

MPc2.6: Organizarea școlilor de vară internaționale pentru restaurarea monumentelor, picturilor ș.a.

OTPc3. Perfecționarea sistemului de monitorizare și evidență a monumentelor istorice

MPc3.1: Monitorizarea Monumentelor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO)

MPc3.2: Completarea Listei Monumentelor Istorice pe baza cercetărilor specializate

MPc3.3: Elaborarea Obligației de Folosință a Monumentului Istoric pentru toate monumentele clasate în LMI

³¹ Măsurile aferente acestui sub-obiectiv se corelează și completează cu măsuri propuse în subcapitolele de mediu, riscuri naturale și gospodărirea apelor precum și sub-capitolului de turism.

MPc3.4: Înființarea în cadrul aparatului Primăriei a Serviciului Monumente Înscrise în Lista Patrimoniului Mondial

MPc3.5: Organizarea cursurilor de perfecționare în domeniul protecției monumentelor istorice

OTPe4. Punerea în valoare a monumentelor istorice³²

MPc4.1: Elaborarea Documentațiilor de Urbanism (PUZ și RLU) pentru zonele de protecție ale Monumentelor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO)

MPc4.2: Elaborarea Documentațiilor de Urbanism pentru delimitarea zonelor de protecție ale VPCIN (Valori ale Patrimoniului Cultural de Interes Național, cf. Legii nr.5/2000), ale monumentelor istorice și pentru stabilirea regulilor de construire în aceste zone

MPc4.3: Aplicarea indicațiilor Ghidurilor OAR - „Ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural”, în cazurile construcțiilor din zone protejate cultural și din zonele de protecție a monumentelor istorice

MPc4.4: Organizarea școlilor de vară pentru formarea ghizilor specializați pentru monumentele istorice

MPc4.5: Organizarea traseelor turistice de vizitare a monumentelor istorice

MPc4.6: Organizarea circuitelor turistice extinse în județele învecinate Județului Suceava, în Ucraina și în Republica Moldova.

OTPe5. Diminuarea poluării prin turism a Monumentelor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO)³³

MPc5.1: Organizarea vizitării Monumentelor înscrise în LPM

MPc5.2: Organizarea în apropierea monumentelor a serviciilor comerciale conexe și a parcajelor

OTPi. Consolidarea patrimoniului material și imaterial, încurajarea colaborărilor între administrația publică și actorii locali și susținerea practicării obiceiurilor și meșteșugurilor tradiționale (patrimoniul cultural material și imaterial)

OTPi1. Consolidarea memoriei locale

MPi1.1: Susținerea activității de înființare și de păstrare în funcțiune a muzeelor sătești, a caselor memoriale ș.a.

MPi1.2: Punerea în valoare a muzeelor și colecțiilor particulare

MPi1.3: Organizarea traseelor de vizitare a locurilor memoriale și a instituțiilor de cultură

MPi1.4: Amenajarea ruinelor fortificațiilor sovietice din Războiul Mondial

MPi1.5: Organizarea școlilor de vară pentru promovarea și păstrarea meșteșugurilor și obiceiurilor locale

MPi1.6: Susținerea activităților de cercetare istorică și de elaborare a monografiilor localităților, monumentelor și personalităților

MPi1.7: Instalarea panourilor cu datele informative ale localităților (atestare documentară, denumiri succesive ș.a.)

MPi1.8: Folosirea oficială a denumirilor istorice ale locurilor, râurilor, satelor, cartierelor, străzilor ș.a.

MPi1.9: Reorganizarea pentru agrement a ocupației plutăritului pe Valea Bistriței

MPi1.10: Valorificarea ocupației de producere a ceramicii

MPi1.11: Completarea denumirii Județului - Județul Suceava-Bucovina

MPi1.12: Management integrat al patrimoniului cultural

MPi1.13: Protejarea caselor tradiționale din mediul rural

OTPi2. Susținerea colaborării dintre administrația publică locală și reprezentanții cultelor

MPi2.1: Organizarea colaborării dintre autoritățile administrației publice locale și reprezentanții cultelor, în UAT în care populația are mai multe confesiuni (ACAL - „Adunarea Culte - Administrație Locală”)

MPi2.2: Susținerea organizării de oficii religioase itinerante în satele greu accesibile

MPi2.3: Susținerea oficială a ceremoniilor religioase, a pelerinajelor, a sărbătoririi hramurilor bisericilor

MPi2.4: Inventarierea locașurilor de cult ale tuturor confesiunilor, a cimitirelor, a altor monumente

OTPi3. Susținerea ocupațiilor tradiționale ale locuitorilor

MPi3.1: Înființarea și susținerea ROTT - „Rețeaua Ocupațiilor Teritoriale Tradiționale”, pentru încurajarea practicării meșteșugurilor tradiționale (Studiul 19. Noile legături urban-rural și dezvoltarea locală din Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2013-2020/2035 - Studii de fundamentare, București, mss., 2014)

MPi3.2: Folosirea Ghidurilor OAR - „Ghidurile de arhitectură pentru încadrarea în specificul local din mediul rural” pentru orientarea Primăriilor și locuitorilor în acțiunile de construire

MPi3.3: Dezvoltarea activităților muzeelor dedicate ocupațiilor tradiționale

MPi3.4: Susținerea festivalurilor culturale locale

MPi3.5: Înființarea școlilor de economie montană

MPi3.6: Încurajarea și susținerea restaurantelor cu specific tradițional

În completarea măsurilor propuse, volumul prezent cuprinde ca Anexe ale sub-capitolului „patrimoniul”:

Fișele suplimentare ale monumentelor propuse pentru clasarea în Lista Patrimoniului Mondial (UNESCO):

F1 - Biserica „Sfântul Nicolae” din Satul Bălinești, Comuna Grămești;

F2 - Biserica „Sfântul Nicolae” a Mănăstirii Râșca, Comuna Râșca.

Propuneri pentru manifestări științifice în Județul Suceava

A. Lista personalităților științifice, tehnicienilor, arhitecților, prelaților

B. Lista conducătorilor politici în Bucovina

³² Măsurile aferente acestui sub-obiectiv se corelează și completează cu măsuri propuse în sub-capitolului de turism.

³³ Măsurile aferente acestui sub-obiectiv se corelează și completează cu măsuri propuse în sub-capitolului de turism.

FIȘĂ SUPLIMENTARĂ (F1)	BISERICA „SFÂNTUL NICOLAE” DIN SATUL BĂLINEȘTI, COMUNA GRĂMEȘTI
-----------------------------------	--

PROPUNERE DE ÎNSCRIERE ÎN LISTA PATRIMONIULUI MONDIAL:					
C.3. Biserici din Moldova Număr și denumire: C.3.10. Biserica „Sfântul Nicolae” din Bălinești Amplasament: Județul Suceava, Comuna Grămești, Satul Bălinești Codul înscrierii în L.P.M.: 598 bis					
LISTA MONUMENTELOR ISTORICE:					
CLASARE INIȚIALĂ: Lista Monumentelor de Cultură de pe Teritoriul R.P.R. (Hotărârea Consiliului de Miniștri al R.P.R. nr. 1160/ 23.06.1955): Categorie: Monumente de Arhitectură, Număr: 3072 Denumire: Biserica Sf. Nicolae Amplasament: Regiunea Suceava, Raionul Siret, Comuna Grămești, Satul Bălinești					
ALTE CLASĂRI: Lista Monumentelor Istorice 2004 (Ordinul Ministrului Culturii nr. 2314/ 2004):					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 5%;">200</td> <td style="width: 15%;">SV-II-m-B-05493</td> <td style="width: 30%;">Biserica "Sf. Nicolae"</td> <td style="width: 30%;">sat BĂLINEȘTI; comuna GRĂMEȘTI</td> <td style="width: 20%;">sec. XV</td> </tr> </table>	200	SV-II-m-B-05493	Biserica "Sf. Nicolae"	sat BĂLINEȘTI; comuna GRĂMEȘTI	sec. XV
200	SV-II-m-B-05493	Biserica "Sf. Nicolae"	sat BĂLINEȘTI; comuna GRĂMEȘTI	sec. XV	
Lista Monumentelor Istorice 2015 (Ordinul Ministrului Culturii nr. 2828/ 2015):					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 5%;">201</td> <td style="width: 15%;">SV-II-m-A-05493</td> <td style="width: 30%;">Biserica "Sf. Nicolae"</td> <td style="width: 30%;">sat BĂLINEȘTI; comuna GRĂMEȘTI</td> <td style="width: 20%;">sec. XV</td> </tr> </table>	201	SV-II-m-A-05493	Biserica "Sf. Nicolae"	sat BĂLINEȘTI; comuna GRĂMEȘTI	sec. XV
201	SV-II-m-A-05493	Biserica "Sf. Nicolae"	sat BĂLINEȘTI; comuna GRĂMEȘTI	sec. XV	
FOLOSINȚA ACTUALĂ: Biserica Ortodoxă Română, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Biserică de mir. Hram: Sfântul Nicolae					
ALTE CONSTRUCȚII: -					
BISERICA:					
1. Biserica „Sfântul Nicolae” Ctitor: Logofătul Ioan Tăutul Construcția: Biserica a fost construită în anul 1498 conform Pisaniei (Pisania are o însemnare în partea dreaptă a chenarului cu numele "Dragotă Tăutulovici", fiul lui Ioan Tăutul, probabil este cel care a realizat sau s-a îngrijit de realizarea inscripției). În interiorul bisericii se găsesc inscripții grafite din anul 1494 precum și patru morminte datate între anii 1494-1495 (probabil construcția bisericii era începută înaintea anului 1494). Biserica Sfântul Nicolae este construită din piatră pe stil moldovenesc, cu o planimetrie caracteristică bisericilor de lemn (plan dreptunghiular, pronaos poligonal și turnul clopotniță în plan pătrat pe latura de sud, în dreptul intrării în pronaos și cu pridvor deschis). Fațadele sunt din piatră brută și cărămidă aparentă, acoperite cu tencuială, parțial pictate (picturi afectate de intemperii și distrugerii succesive).					

Soclul bisericii este din piatră cioplită de dimensiuni mari. Registrul superior al bisericii cuprinde două rânduri de ocnite suprapuse (raportul ocnitelor este de două din rândul de superior la una din rândul inferior). Sub streșină se mai găsește o friză de discuri din teracotă smălțuită cu joc cromatic galben-verde și decorate cu motive heraldice (leul, sirena cu două cozi, capul de bour, rozeta, manticolorul). Acoperișul a suferit numeroase modificări în cursul istoriei și nu se mai aseamnă picturii votive. Ferestrele din pronaos sunt de dimensiuni mari, ornamentate cu două rozete în stil gotic. Ferestrele din naos și altar sunt de formă dreptunghiulară, cu baghete subțiri încrucișate. Influențele stilului gotic se pot observa în modul de tratare al soclului, a ancadramentelor și la nervurile bolților pridvorului (boltă gotică încrucișată). Turnul clopotniță reprezintă un accent de verticalitate, fiind mai înalt decât corpul bisericii și formează un pridvor deschis, cu arcade în arc frânt sprijinite prin console de doi stâlpi octogonali din piatră. Corpul bisericii este compus din pronaos, naos și altar. Pronaosul și naosul comunică printr-un gol de ușă străpuns în ax, încăperile au bolți semicilindrice în stil romanic, întărite cu patru arce dublouri paralele, sprijinite de pilaștrii formați din mănunchiuri de câte trei coloane sprijinite în pereții laterali. Catapeteasma bisericii datează din 1792 și a fost realizată pe cheltuiala Jicnicerului Ieremia, proprietarul de atunci al moșiei Bălinești (lucrată în lemn de tei, cu trei rânduri de icoane și împodobită cu elemente florale sculptate).

Pictura exterioară a fost realizată în întregime în perioada 1535-1538, în timpul domniei lui Petru Rareș, conform cronologiei stabilite de Sorin Ulea. Cercetătorul Dumitru Năstase reanalizează, într-un articol din 1996, aspecte legate de pictura bisericii și datează pictura exterioară imediat după anul 1499, pe baza unor argumente de ordin istorico-politic, imaginea bisericii din tabloul votiv din interior, în care autorul recunoaște semne ale picturii exterioare, precum și din datarea scenei de sub Pisanie (Aseidiul Constantinopolului). Pictura exterioară valoroasă se mai păstrează în firidele de pe latura de sud a absidei (chipurile Sfântului Nicolae și a Arhanghelului Mihail), în ocnitele de la nivelul absidei și pe latura de sud-vest a pronaosului poligonal, lângă turnul clopotniță (Scena Judecării de Apoi).

Pictura interioară este considerată a fi una dintre cele mai bine păstrate ansambluri de fresce din vremea lui Ștefan cel Mare. În 1955 cercetătorul Sorin Ulea a descoperit în tabloul votiv, la picioarele Mântuitorului, o inscripție a artistului: "Pisal Gavril irom. (ieromonah)."

Gropnița familiei Tăutu se află în pronaosul bisericii, unde există nouă lespezi din piatră cu motive decorative sculptate.

La începutul secolului XIX biserica trece în grija Mănăstirii Văratec și este înființat aici un metoc de maici.

Secularizarea averilor mănăstirești a însemnat pentru Biserica Sfântul Nicolae din Bălinești pierderea moșiei.

În 1872 Alexandru Odobescu aduce în atenția autorităților starea avansată de degradare a bisericii, printr-un Raport adresat Ministerului Instrucțiunii Publice.

În 1899 Biserica din Bălinești este luată în administrare de Departamentul pentru Monumente Istorice, cu scopul păstrării și conservării.

Arhitectul Nicolae Ghika-Budești și istoricul Alexandru Lapedatu din cadrul Comisiei Monumentelor Istorice întocmesc în 1910 o cercetare amănunțită a bisericii pe care o publică în "Buletinul Comisiunii" (descrieri detaliate și fotografii).

În 2002, cu ocazia efectuării unor săpături arheologice, au fost descoperite artefacte prețioase: inelul sigilar al lui Dragotă Tăutul, nasturi globulari, aplice ș.a.

Cu prilejul sărbătoririi a 500 de ani de la moartea Voievodului Ștefan cel Mare, Arhiepiscopul Pimen Zainea al Sucevei și Rădăuților, a dispus construirea a șase biserici de lemn în care să fie oficiate slujbele pe parcursul restaurării bisericilor monumente istorice Arbore, Baia, Bălinești, Părâuți, Părâuți și Sfântul Ilie.

2. Distrugerii, reparații și restaurări:

1581-1711, incendii și profanări repetate produse de armata turcească, cele mai însemnate distrugerii fiind aduse construcției (arderea acoperișului a lăsat biserica neacoperită, pagube suferite de intemperii și arderi repetate) și picturilor bisericești (turcii au străpuns ochii sfinților cu sulițe).

După 1715 armata austriacă a folosit biserica drept magazie.

1721, repararea bisericii prin grija Episcopului Calistru de Rădăuți și a Starostelui Dimitrie Macri. Au fost refăcute acoperișul, ușa și mobilierul. Tot în acest an se construiește scara de acces la clopotniță.

1763, reparații.

1904, Proiect de restaurare nerealizat, propus de arhitectului Theodor Ciocoiu (renunțarea la tencuieli și picturi murale).

Perioada interbelică (cca. 1925), sunt realizate o serie de lucrări de restaurare: brâu de cărămizi smălțuite în jurul bisericii; eliminarea tencuielilor de pe fațada de sud și de pe laturile de vest și nord-vest ale pronaosului, cu păstrarea celor trei rânduri de medalioane de teracotă smălțuită de sub cornișă; consolidarea clopotniței cu bare de fier; refacerea înveltoarei.

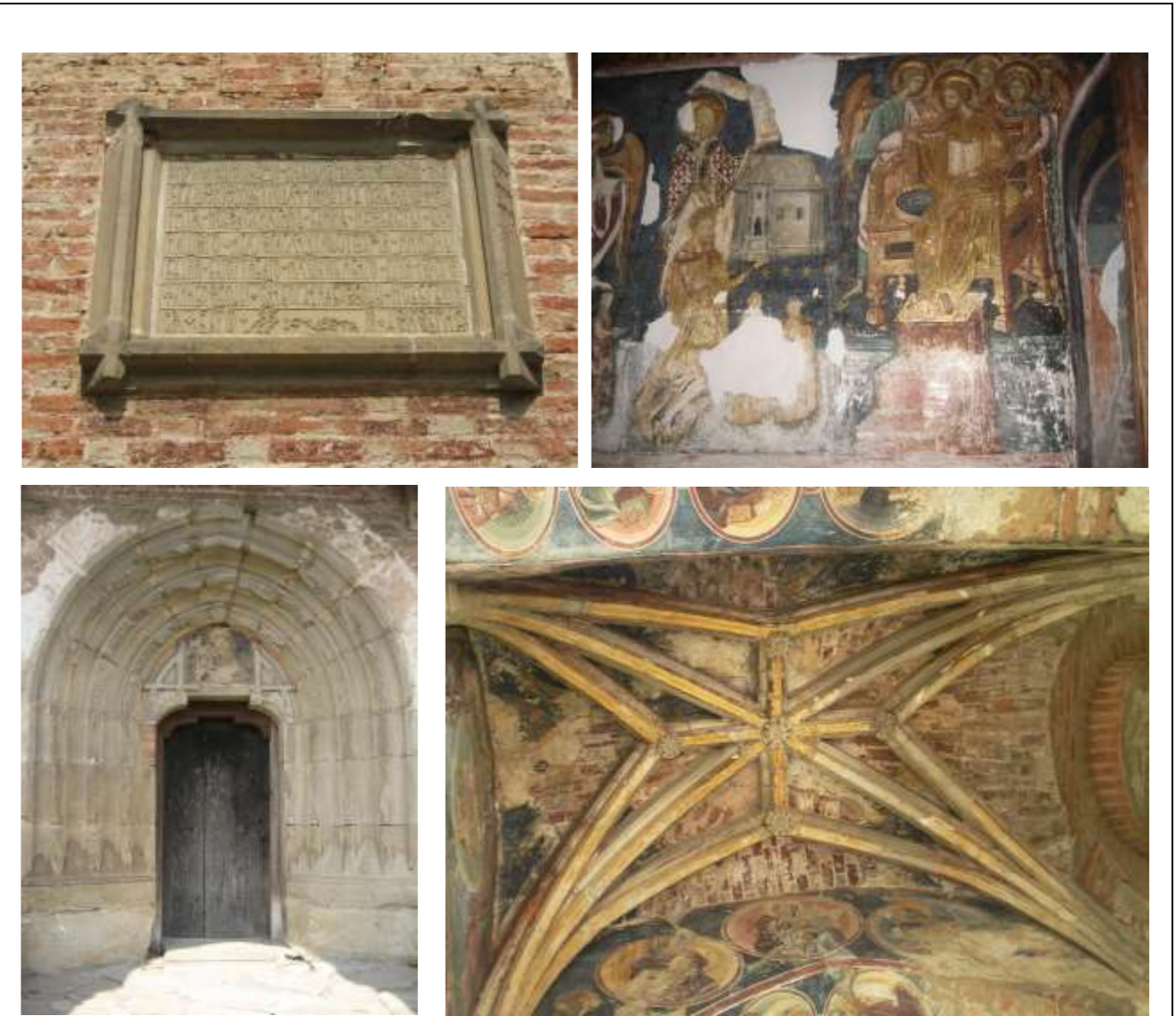
2002, propunerea Universității Keio din Tokio, prin profesorul Riichi Myiake, Biserica Sfântul Nicolae din Bălinești a fost inclusă de Ministerul Culturii și Cultelor într-un program de restaurare a picturii interioare și exterioare (proiectul finanțat inițial de Universitatea Keio și apoi de Ministerul Culturii și Cultelor, lucrări de restaurare realizate de specialiști români și studenți japonezi veniți în practică).

3. Documentații de urbanism: nu se găsesc

4. Monitorizare:

Obligația de folosință a monumentului istoric: nu se găsește.

FOTOGRAFII:

BIBLIOGRAFIE: Vezi Bibliografia generală a P.A.T.J. Suceava.

Sursă fotografii: <https://www.biserici.org/index.php?menu=BI&code=861>.

FIȘĂ SUPLIMENTARĂ (F2)	BISERICA „SFÂNTUL NICOLAE” A MĂNĂSTIRII RÂȘCA, SATUL RÂȘCA, COMUNA RÂȘCA
-----------------------------------	---

PROPUNERE DE ÎNSCRIERE ÎN LISTA PATRIMONIULUI MONDIAL:																									
C.3. Biserici din Moldova Număr și denumire: C.3.9. Biserica „Sfântul Nicolae” a Mănăstirii Râșca Amplasament: Județul Suceava, Comuna Râșca, satul Râșca Codul înscrierii în L.P.M.: 598 bis																									
LISTA MONUMENTELOR ISTORICE:																									
CLASARE ÎNȚĂLĂ: Lista Monumentelor de Cultură de pe Teritoriul R.P.R. (Hotărârea Consiliului de Miniștri al R.P.R. nr. 1160/ 23.06.1955): Categorie: Monumente de Arhitectură, Număr: 3035 Denumire: Mănăstirea Râșca (cu tot complexul de clădiri) Amplasament: Regiunea Suceava, Raionul Fălticeni, Comuna Râșca, Satul Râșca																									
ALTE CLASĂRI: Lista Monumentelor Istorice 2004 (Ordinul Ministrului Culturii nr. 2314/ 2004):																									
<table border="1"> <tr> <td>387</td> <td>SV-II-a-A-05630</td> <td>Mănăstirea Râșca</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>sec. XVI - XIX</td> </tr> <tr> <td>388</td> <td>SV-II-m-A-05630.01</td> <td>Biserica "Sf. Nicolae"</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>1542, 1611 - 1617</td> </tr> <tr> <td>389</td> <td>SV-II-m-A-05630.02</td> <td>Clopotniță</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>sec. XIX</td> </tr> <tr> <td>390</td> <td>SV-II-m-A-05630.03</td> <td>Chilii</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>sec. XIX</td> </tr> <tr> <td>391</td> <td>SV-II-m-A-05630.04</td> <td>Zid de incintă</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>prima jum. sec. XVII</td> </tr> </table>	387	SV-II-a-A-05630	Mănăstirea Râșca	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XVI - XIX	388	SV-II-m-A-05630.01	Biserica "Sf. Nicolae"	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	1542, 1611 - 1617	389	SV-II-m-A-05630.02	Clopotniță	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX	390	SV-II-m-A-05630.03	Chilii	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX	391	SV-II-m-A-05630.04	Zid de incintă	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	prima jum. sec. XVII
387	SV-II-a-A-05630	Mănăstirea Râșca	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XVI - XIX																					
388	SV-II-m-A-05630.01	Biserica "Sf. Nicolae"	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	1542, 1611 - 1617																					
389	SV-II-m-A-05630.02	Clopotniță	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX																					
390	SV-II-m-A-05630.03	Chilii	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX																					
391	SV-II-m-A-05630.04	Zid de incintă	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	prima jum. sec. XVII																					
Lista Monumentelor Istorice 2015 (Ordinul Ministrului Culturii nr. 2828/ 2015):																									
<table border="1"> <tr> <td>388</td> <td>SV-II-a-A-05630</td> <td>Mănăstirea Râșca</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>sec. XVI - XIX</td> </tr> <tr> <td>389</td> <td>SV-II-m-A-05630.01</td> <td>Biserica "Sf. Nicolae"</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>1542, 1611 - 1617</td> </tr> <tr> <td>390</td> <td>SV-II-m-A-05630.02</td> <td>Clopotniță</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>sec. XIX</td> </tr> <tr> <td>391</td> <td>SV-II-m-A-05630.03</td> <td>Chilii</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>sec. XIX</td> </tr> <tr> <td>392</td> <td>SV-II-m-A-05630.04</td> <td>Zid de incintă</td> <td>sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA</td> <td>prima jum. a sec. XVII</td> </tr> </table>	388	SV-II-a-A-05630	Mănăstirea Râșca	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XVI - XIX	389	SV-II-m-A-05630.01	Biserica "Sf. Nicolae"	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	1542, 1611 - 1617	390	SV-II-m-A-05630.02	Clopotniță	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX	391	SV-II-m-A-05630.03	Chilii	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX	392	SV-II-m-A-05630.04	Zid de incintă	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	prima jum. a sec. XVII
388	SV-II-a-A-05630	Mănăstirea Râșca	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XVI - XIX																					
389	SV-II-m-A-05630.01	Biserica "Sf. Nicolae"	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	1542, 1611 - 1617																					
390	SV-II-m-A-05630.02	Clopotniță	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX																					
391	SV-II-m-A-05630.03	Chilii	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	sec. XIX																					
392	SV-II-m-A-05630.04	Zid de incintă	sat RÂȘCA; comuna RÂȘCA	prima jum. a sec. XVII																					
FOLOSINȚA ACTUALĂ:																									
Biserica Ortodoxă Română, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Mănăstire de călugări. Hramuri: Sfântul Nicolae și Înălțarea Sfintei Cruci																									

ALTE CONSTRUCȚII:
<ul style="list-style-type: none"> 1363 – Se construiește Schitul Bogdănești, ctitor Domnitorul Bogdan I Mușat; Schitul este amplasat în satul Bogdănești, în aval de Mănăstirea Râșca. Construcțiile Schitului nu mai există.
ANSAMBLUL MĂNĂSTIRII:
1. Biserica „Sfântul Nicolae” și „Înălțarea Sfintei Cruci”
<ul style="list-style-type: none"> Ctitori: Domnitorul Petru Rareș, biserică și chilii; Domnitorul Ștefan Rareș, pictura interioară și exterioară; Marele Vornic Coste Bacioc și soția sa Candachia (socrii Domnitorului Vasile Lupu), reconstruirea bisericii și a chiliilor; Hatmanul Gavrilă Coci (fratele Domnitorului Vasile Lupu), zidul de incintă; Egumenul Calistru Ene, chilii noi și înălțarea zidului de incintă. Construcția: Biserica inițială în anul 1542, pentru mănăstirea de călugări. Biserică de dimensiuni mici, în ”stilul medieval moldovenesc”, plan trilobat, cu turlă pe naos. Bolți moldovenești din cărămidă. 1551-1552 pictura interioară și exterioară – pictorul grec Stomatello Kotronas, ctitor Domnitorul Ștefan Rareș; fragmente din pictura interioară originală se păstrează în altar și în naos, fragmente din pictura exterioară originală se păstrează pe fațada de Sud a bisericii. În interiorul bisericii se păstrează mormintele Episcopului de Roman Cronicar Macarie și al Doamnei Anastasia Lăpușeanu (mama Domnitorului Alexandru Lăpușeanu). În 1611-1617 Marele Vornic Costel Bacioc adaugă în partea de Vest a bisericii un pridvor închis (pronaos) de dimensiuni foarte mari, cu o nouă turlă. În sec. XVII în mănăstire a Sfântul Ioan de la Rajca și de la Secu (canonizat în anul 2008). În anul 1844 a fost surghiunit în mănăstire revoluționarul Mihail Kogălniceanu.
2. Alte construcții în incintă:
<ul style="list-style-type: none"> Sec. XVII – turnul clopotniță cu 2 niveluri Sec. XVII – zidul de incintă din piatră, cu turnuri la colțuri, lungime 55 de stânjani (cca. 110 m), Hatmanul Gavrilă Coci 1766, 1798-1799, chilii noi, Egumenul Calistru Ene
3. Distrugeri, reparații și restaurări:
<ul style="list-style-type: none"> 1574, armata tătarilor; 1650, armata cazacilor; 1821, armata turcească. 1844-1845, repararea chiliilor și a bisericii. 1872, rețușarea picturii interioare. 1921, mare incendiu. 1923-1931, refacerea complexului mănăstiresc. 1965-1975, restaurarea bisericii (arh. Ștefan Balș) și a chiliilor (arh. Ioana Grigorescu), Direcția Monumentelor Istorice.
4. Documentații de urbanism: nu se găsesc
5. Monitorizare:
<ul style="list-style-type: none"> Obligația de folosință a monumentului istoric: nu este emisă.

FOTOGRAFII:

BIBLIOGRAFIE: Vezi Bibliografia generală a P.A.T.J. Suceava.

Sursă fotografii: <http://www.blogprinvizor.ro/2009/01/20/manastirea-rasca-suceava/>.

PROPUNERI PENTRU MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE DIN JUDEȚUL SUCEAVA

I. NATURA

1. Natura - munții, apele, flora, fauna
2. Codrii seculari
3. Peisajele Bucovinei
4. Ocolul Câmpulungului
5. Dornele
6. Valea Bistriței
7. Rarăul
8. Obcinele Bucovinei
9. Trecătorile prin Carpați, drumurile istorice, drumurile sării
10. Heleșteele Șomuzului Mare
11. Apele minerale și băile
12. Turismul în Munții Bucovinei

II. ȚĂRANII

1. Arta populară
2. Meșteșugurile țărănești

3. Ocupațiile țăranilor
4. Sălașele
5. Caii bucovineni
6. Creșterea vitelor și a oilor
7. Plutăritul pe Valea Bistriței (până la Galați)
8. Tăietorii de lemne
9. Mineritul

III. OAMENII ȘI ISTORIA

1. Populația și naționalitățile
2. Domnitorii Moldovei
3. Familia Regală în Bucovina
4. Sfinții și prelații din Bucovina
5. Boierii și reședințele
6. Negustorii, iarmaroacele și târgurile
7. Austriecii în Bucovina
8. Pictorii și sculptorii

9. Personalitățile științifice, tehnicienii, arhitecții (vezi **LISTA A**)
10. Scriitorii, poeții și actorii
11. Artiștii fotografi
12. Monumentele înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO
13. Mănăstirile și schiturile
14. Bisericile din lemn
15. Cimitirele
16. Pelerinajele
17. Muzeele Bucovinei
18. Memoria Fălticenilor
19. Teatrul modern – Festivalul Matei Vișniec
20. Conducătorii politici și Bucovina (vezi **LISTA B**)

LISTA A: Personalitățile științifice, tehnicienii, arhitecții, prelații (ordine alfabetică)

	Nume personalitate	Profesie, funcție
A	Agopșa	cleric armean, ctitor
	Vasile Alboi-Șandru	arhitect
	Ion Andriu	arhitect
	Virgil Antonescu	arhitect restaurator
	Luca Arbore	boier, ctitor
	Niels Auner	arhitect restaurator
B	Ștefan M. Balș	arhitect restaurator
	Dosoftei Barilă	mitropolit al Moldovei
	Friedrich W. von Bawr	inginer topograf, mareșal
	Mihai Băcescu	naturalist
	Teodor Bălan	istoric
	Mihail Berza	istoric
	Oliviu Boldura	pictor restaurator
	Peter Paul Brang	arhitect
	Joseph von Braun	inginer topograf
	Toader Bubuog	boier, ctitor
Epaminonda Bucevschi	pictor restaurator	
C	Mihai Camilar	etnolog

	Nume personalitate	Profesie, funcție	
	Dimitrie Cantemir	istoric, geograf	
	Ioan Caproșu	istoric	
	Alexandru Checais	inginer	
	Daniel Ciobotea	patriarh al BOR	
	Dragoș Coman	călugăr, pictor bisericesc	
	Petru Comarnescu	istoric de artă	
	Constantin Colibaba	meșter olar	
	Ion Creangă	scriitor	
	Ileana Crețan	etnolog	
	Anastasie Crimca	mitropolit al Moldovei	
	D	Aurel Diaconovici	inginer
		Nicolae Diaconu	arhitect restaurator
Traian Dinculescu		medic	
Ioan Donisă		geograf	
Vasile Drăguț		istoric de artă	
Cornel Dumitrescu		arhitect	
E	Edgar Duperrex	inginer	
	Emil Ioan Emandi	arheolog	

	Nume personalitate	Profesie, funcție
	Mihai Eminescu	poet, jurnalist
	Carol Enzenberg	inginer topograf, general
G	Nicolae Gane	scriitor
	Gavril	pictor bisericesc, ieromonah
	Nicolae Ghika-Budești	arhitect, istoric
	Matila Ghyka	matematician, estetician, comandor de marină
	Constantin C. Giurescu	istoric
	Ioan Godea	etnolog
	Constantin Gorcea	arhitect
	Arthur Gorovei	avocat, etnolog
	Eugenia Greceanu	arhitect restaurator
	Ioana Grigorescu	arhitect restaurator
	Emanoil Grigorovitza	profesor
	Octav I. Guțic	istoric
H	Johann Paul Hoffmann	inginer
I	Mihai Iacobescu	istoric
	Ierarh Ioan de la Râșca și Secu	călugăr canonizat de BOR
	Grigore Ionescu	arhitect, istoric
	Serafim Ionescu	profesor
	Nicolae Iorga	istoric
	Sergiu Iosipescu	istoric
	Alexandru C. Iotzu	arhitect
	Ion Irimescu	sculptor
K	Mihail Kogălniceanu	istoric, ministru
L	Nicolae Labiș	poet
	Alexandru Lapedatu	istoric
	Eusebie Latiș	arhitect
	Dimitrie Leonida	inginer
	Eugen Lovinescu	critic literar, scriitor
	Anton Manz von Mariensee	inginer, proprietar de mină
M	Simon Florea Marian	folclorist
	Adolf Marin	inginer
	Justinian Marina	patriarh al BOR
	Codrea Dan Marinescu	arhitect
	Mariana Mateescu	arhitect
	Mircea D. Matei	arheolog
	Vintilă Mihăilescu	geograf
	Iustin Moisescu	patriarh al BOR
	Stelian Morohoi	arhitect
	Gheorghe Movilă (Moghilă)	mitropolit al Moldovei
	Maria Ana Musicescu	istoric de artă

	Nume personalitate	Profesie, funcție
	Iosif Mușat	primul Mitropolit al Moldovei
N	Ion Nestor	arheolog
	Corina Nicolescu	istoric
	Paul Nicorescu	arheolog
O	Dimitrie Onciul	istoric
	George Oprescu	istoric de artă, academician
	Hora von Otzellowitz	inginer topograf și constructor de drumuri
P	Claudiu Paradais	istoric de artă
	Karl Patak	inginer
	Ilie Piticariu	medic
	Petre Poghirc	geograf
	Virgil Polizu	arhitect restaurator
	Crișan Popescu	arhitect
	Ion Popescu Argeșel	geograf
	Ciprian Porumbescu	compozitor
	Nicolae Porumbescu	arhitect
	Maria Porumbescu-Vaida	arhitect
	Ovid Priscornic	inginer
	Iacov Putneanul	mitropolit al Moldovei
R	Simeon Reli	istoric
	Radu Rey	inginer
	Ioan Rizea	arhitect
	Mihai Romniceanu	inginer
	Karl Adolf Romstörfer	arhitect
	Karl Rudnik	inginer
	Neofit Scriban	arhimandrit, istoric
S	Nicolae Scully	arhitect
	Daniil Sihastrul	pustnic, sfetnic al domnitorului Ștefan cel Mare
	Ion Simionescu	geograf
	Tereza Sinigalia	istoric de artă
	Gheorghe Sion	scriitor
	Leon Srulovici	arhitect
	Nicolae Stoicescu	istoric
Ș	Mariana Șlapac	arhitect, istoric
	Theodor V. Ștefanelli	magistrat, istoric
T	Teodor Marian Talowski	arhitect
	Theodor	arhitect, constructor al Mănăstirii Putna
	Răzvan Theodorescu	istoric
	Horia Theodoru	arhitect restaurator
	Victor Tufescu	geograf
	Gavriil Troțușan	boier, ctitor

	Nume personalitate	Profesie, funcție
Ț	Grigore Țamblac	scriitor de cărți bisericești, episcop al Kievului
U	Sorin Ulea	istoric
	Alexandru Ungureanu	geograf
V	Battista da Vesentino	constructor de fortificații (Cetatea Sucevei)
	Sofia Vicoveanca	interpretă
	Grigore Vindereu	muzician

	Nume personalitate	Profesie, funcție
	Grigore Vasiliu-Birlic	actor
	Teodora Voinescu	istoric de artă
W	Alois Maria Wurm-Arnkreuz	arhitect
	Pimen Zainea	arhiepiscop ortodox al Sucevei și Rădăuților
Z	Emanuel Alois Ziffer von Teschenbrück	inginer

LISTA B: Conducătorii politici și Bucovina (ordine cronologică)

Voievodul Bogdan I (din Cuhea, Maramureș)
Domnitorul Alexandru cel Bun
Domnitorul Ștefan cel Mare
Matia I Corvin – Regele Ungariei
Ioan I Albert – Regele Poloniei
Mehmed II Cuceritorul – Sultanul Imperiului Otoman
Domnitorul Petru Rareș
Suleiman Magnificul – Sultanul Imperiului Otoman
Domnitorul Alexandru Lăpușneanu
Domnitorul Mihai Viteazu
Domnitorul Ieremia Movilă
Domnitorul Simion Movilă
Domnitorul Vasile Lupu
Domnitorul Dumitrașcu Cantacuzino
Domnitorul Dimitrie Cantemir
Domnitorul Alexandru Moruzi
Domnitorul Grigore Ghica III
Împărăteasa Maria Tereza
Împăratul Iosif II
Împăratul Franz Joseph

Mitropolitul Eugenie Hacman
Eudoxiu Baron de Hurmuzachi
Mihail Kogălniceanu
Iancu Cavaler de Flondor
Titu Maiorescu
Ion I. Nistor
Dionisie Bejan
Regele Carol I
Petre Carp
Alexandru Marghiloman
Regele Ferdinand I
Regina Maria
Constantin I. Flondor
Ion. I. C. Brătianu
Take Ionescu
Gheorghe Alexianu
Mihail Sadoveanu
Emil Bodnăraș
Miu Dobrescu
Papa Ioan Paul II

4.5. Rețeaua de localități

4.5.1. Diagnostic general și probleme

Analiza situației existente a rețelei de localități a evidențiat atât elementele de potențial cât și o serie de disfuncționalități. În contextul Regiunii de dezvoltare Nord-est, trebuie remarcat faptul că Județul Suceava are cel mai mare număr de unități administrativ-teritoriale precum și cel mai mare număr de municipii și orașe după cum se poate vedea din tabelul de mai jos:

Tabel nr. 7: Caracteristici ale organizării administrativ-teritoriale și ale rețelei de localități în Regiunea de Nord-Est

Nr. crt.	Denumire județ	Nr., total UATB	Nr. municipii (M)	Nr. orașe (O)	Nr. total M+O	Nr. comune	Nr. total sate*	% populație urbană	Nr. M+O / 1000 kmp	Nr. sate / 100 kmp
1	Bacău	93	3	5	8	85	491	47,42	1,21	7,41
2	Botoșani	78	2	5	7	71	333	42,96	1,40	6,68
3	Iași	98	2	3	5	93	418	48,76	0,91	7,63
4	Neamț	83	2	3	5	78	344	39,13	0,85	5,83
5	Suceava	114	5	11	16	98	379	44,01	1,87	4,43
6	Vaslui	86	3	2	5	81	449	49,08	0,94	8,44
7	Regiunea Nord-Est	552	17	29	46	506	2414	45,60	1,25	6,55
8	România	3181	103	217	320	2861	12957	56,39	1,34	5,44

* în comune

sursa: Anuarul Statistic al României, 2020 (date 2018) și INS, Tempo online (date 2019)

Din punctul de vedere al gradului de urbanizare, Județul Suceava se află printre județele cu un grad redus de urbanizare (44,00%), situându-se sub media Regiunii Nord-Est (45,60%) sau cea națională (56,39%). Se situează pe antepenultimul loc în regiune, înaintea județelor Botoșani și Neamț, dar după Vaslui, Botoșani și Iași. Județul Suceava are totodată o densitate superioară mediilor regională și națională, a centrelor urbane (municipii și orașe), dar inferioară la nivelul satelor aparținătoare de comune (fapt determinat în special de geografia județului, de ponderea mare a zonei montane și a suprafețelor împădurite). Deși rețeaua urbană a Județului Suceava are o bună acoperire a teritoriului (mai puțin pe zona extrem vestică), trebuie observată lipsa unor orașe de mărime mijlocie mare, adică de peste 50.000 locuitori, cu excepția municipiului Suceava. Raportul de hipertrofieri (Suceava / Rădăuți) era de 3,63 la nivelul populației din 2018, iar media de mărime a celorlalte 15 centre urbane (fără Suceava) era de cca. 14.000 locuitori. Trebuie subliniat ritmul ridicat de creștere al gradului de urbanizare în Județul Suceava, al 2-lea cel mai ridicat din regiune din ultimii 30 de ani (creștere de peste 20% față de media regională de 8,85% sau cea națională de 4,62%), după Vaslui (23,31%).

Printre punctele tari ale rețelei de localități a județului pot fi menționate:

- importanța municipiului Suceava ca centru urban economic și administrativ județean cu rol regional aflat în zonă transfrontalieră;
- tendința de diversificare a profilului funcțional al orașelor, în special prin dezvoltarea sectorului serviciilor;
- densitatea ridicată în teritoriu a numărului de municipii și orașe/1000 km², cu o valoare de 1,87 în cazul județului Suceava;

- un sistem urban relativ echilibrat în care municipiul reședință de județ are o pondere moderată, comparativ cu alte reședințe de județ, concentrând sub 40% din populația urbană a județului;
- poziționarea celor mai multe centre urbane pe principalele axe de dezvoltare ale județului, reprezentate de drumurile europene E85 (nord-sud) și E58 (est-vest, care se continuă cu DN17), dublate de coridoarele feroviare aferente;
- conturarea unui sistem urban în sud-estul județului care include municipiile Suceava și Fălticeni, împreună cu orașele Salcea, Dolhasca și Liteni;
- dezvoltarea unor poli de echilibru la nivelul județului, cu potențial la nivel regional, precum municipiile Vatra Dornei, Rădăuți și Fălticeni cu o capacitate de polarizare în creștere;
- conturarea unui sistem urban liniar în centrul județului, cu potențial structurant, format din municipiul Câmpulung Moldovenesc și orașele Frasin și Gura Humorului;
- o acoperire în general bună a teritoriului sub aspectul distribuției localităților, cu excepția zonei montane din nord-vestul județului;
- mărimea medie a unei comune în Județul Suceava este de 4.323 locuitori, superioară celei regionale de 4.273 locuitori sau naționale de 3.388 locuitori;
- dinamica pozitivă și ridicată a gradului de urbanizare al județului în ultimii cca. 30 de ani.

Printre disfuncționalitățile / punctele slabe identificate se numără:

- absența categoriei orașelor mijlocii de peste 50000 de locuitori;
- poziționarea unor orașe, precum Solca, Dolhasca, Liteni, Cajvana, Vicovu de Sus și Broșteni în afara axelor majore de circulație, unele dintre ele fiind deservite doar de drumuri județene;
- procent mare al localităților urbane mici (75% dintre localitățile urbane): dintre care 6 - Municipiul Vatra Dornei, orașele Gura Humorului, Vicovu de Sus, Dolhasca, Salcea și Liteni - au sub 20.000 locuitori iar alte 6 au sub 10.000 locuitori - Cajvana, Siret, Frasin, Broșteni, Milișăuți și Solca care are sub 3000 locuitori (municipiul Câmpulung Moldovenesc se afla în 2019 la pragul valorii de 20.000 de locuitori);
- gradului general de urbanizare al județului Suceava este încă unul redus (44,01%), situându-se sub media Regiunii Nord-Est (45,57%) sau cea națională (56,41%);
- existența unor orașe noi cu caracteristici rurale (Broșteni și Frasin) care nu îndeplinesc mai mult de 50% din indicatorii minimali conform legii 100/2007;
- densitatea în teritoriu a numărului de sate / 100kmp, pentru județul Suceava, are valori mai mici (4,43) decât media pe țară (5,44) sau cea regională (6,55);
- numărul mediu de sate ce revin unui oraș sau municipiu are valori reduse (23,69) față de cele regionale (52,48) sau cele naționale (40,49);
- existența unui areal lipsit de zone urbane pe o rază de 25-30 km în Nord-Vestul județului;
- existența unui număr de 37 de unități administrativ teritoriale cu un număr de 106 sate izolate printre care și 4 orașe (Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Liteni), orașul Broșteni și comunele Brodina, Panaci, Ulma și Vulturești având 5 sau mai multe sate izolate³⁴.

³⁴ Conform Anexei la HG nr. 1613/2009 privind aprobarea diferențierii pe zone geografice și localități a indemnizației ce se acordă personalului didactic calificat de predare potrivit prevederilor pct. 4 din anexa nr. II/1.4 la Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice.

Etapa de formulare a diagnosticului a evidențiat și o serie de oportunități în dezvoltarea rețelei de localități legate de coagularea unui pol de dezvoltare Suceava – Botoșani, de importanță regională și transfrontalieră, concentrarea unui număr important de centre urbane (municipiul Suceava și alte 4 orașe) în vecinătatea culoarului rutier și feroviar din lungul Siretului cu potențial transfrontalier în contextul Euroregiunii „Prutul de Sus” și al programelor de cooperare teritorială pe relația România – Moldova – Ucraina. Pentru perioada de programare 2021-2027, a politicii de coeziune a Uniunii Europene, gestionarea viitorului Program Operațional de către ADR Nord-est – în calitate de Autoritate de Management – poate oferi oportunități de accesare mai eficientă a fondurilor europene nerambursabile.

4.5.1. Obiective referitoare la sub-domeniul țintă rețeaua de localități (OTR)

Opțiunile strategice privind structurarea și dezvoltarea unor rețele teritoriale constituite pe principiul policentricității vizează sintetic: dezvoltarea spațială multipolară și echilibrată, consolidarea unor orașe și zone urbanizate dinamice și competitive, diversificarea funcțională a orașelor, ca suport al echilibrului în teritoriu, consolidarea orașelor mici și mijlocii ca poli de dezvoltare, politici speciale de susținere a mediului rural, parteneriatul urban – rural, susținerea dezvoltării bazate pe resurse endogene, valorificarea potențialelor funcționale specifice ale unor centre urbane (în special turistic, educațional, cultural), dezvoltarea rețelelor de transport ca suport al îmbunătățirii legăturilor dintre centrele urbane și al cooperării în rețea. Crearea unei rețele de localități echilibrate reprezintă o competență definitorie a Consiliilor Județene în administrarea teritoriului, dar și a administrațiilor publice locale, care printr-un parteneriat la nivelul județului favorizează o dezvoltare și o gestionare riguroasă a acestui teritoriu. Influențele teritoriale majore, cum sunt dezvoltarea infrastructurii de transport dar și a altor infrastructuri tehnice, socio-culturale și economice, vor favoriza, pe de o parte, pozitiv accesibilitatea zonei, precum și dezvoltarea economică a acesteia, în raport cu alte centre urbane importante. (Botoșani, Iași, Vaslui, Bacău, Piatra Neamț, Miercurea Ciuc, Târgu Mureș, Bistrița, Baia Mare, Cernăuți, etc). Pe de altă parte dezvoltarea rețelei de localități și a marilor infrastructuri teritoriale poate genera efecte negative în ceea ce privește calitatea factorilor de mediu, continuitatea ecosistemelor și presiuni asupra biodiversității. Prin urmare este necesară o dezvoltare echilibrată și integrată a rețelei de localități care să atârne condiții optime de viață comunităților teritoriale cât și protejarea elementelor de cadru natural și a factorilor de mediu.

Dezvoltarea unei rețele de localități structurate, integrate, ierarhizate reprezintă un obiectiv general la nivel național exprimat ca atare și la nivelul *Strategiei de Dezvoltare a Teritoriului Național 2035 (SDTR)*, document de importanță majoră pentru prin care se stabilesc „liniile directoare de dezvoltare teritorială a României la scară regională, interregională și națională precum și direcțiile de implementare pentru o perioadă de peste 20 de ani”³⁵. SDTR propune o viziune de dezvoltare a teritoriului național pentru orizontul de timp 2035 și susține consolidarea coeziunii teritoriale printr-un set de politici de dezvoltare specifice unor tipuri variate de teritorii, prin:

- dezvoltarea policentrică a teritoriului național;
- sprijinirea dezvoltării zonelor economice cu vocație internațională;
- asigurarea unei conectivități crescute a orașelor mici și mijlocii cu orașele mari;
- susținerea dezvoltării infrastructurii de bază prin asigurarea accesului tuturor localităților la servicii de interes general;
- întărirea cooperării între autoritățile publice de la diferite niveluri administrative în scopul asigurării unei dezvoltări armonioase a teritoriului național.

³⁵ <http://www.sdtr.ro/>

Dintre cele 5 obiective generale – OG1 – OG5 – ale SDTR, obiectivele generale 3 și 5 se referă la consolidarea rețelei de localități urbane și rurale la cooperarea urban – rural dar și la optimizarea proceselor de guvernare teritorială și locală.

OG.3 Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane

O3.1 Dezvoltarea unor centre urbane specializate și inteligente cu vocație de poli internaționali și racordarea lor eficientă la rețeaua urbană europeană

O3.2 Încurajarea dezvoltării zonelor urbane funcționale în jurul orașelor cu rol polarizator la nivelul teritoriului

O3.3 Consolidarea rolului localităților rurale cu potențial de polarizare în scopul asigurării unei accesibilități crescute a populației rurale la servicii de interes general.

OG.5 Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială

O5.1 Consolidarea capacității structurilor de guvernare la niveluri multiple și diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice.

O5.2 Consolidarea instrumentelor de planificare spațială și a instituțiilor cu rol în gestionarea și planificarea proceselor de dezvoltare a teritoriului (sau de amenajare a teritoriului).

O5.3 Consolidarea capacității de cooperare și planificare în domeniul transfrontalier și transnațional.

De asemenea se specifică necesitatea creșterii calității vieții în mediul urban și rural prin asigurarea unui acces mai bun la serviciile de interes general și printr-o echipare corespunzătoare cu infrastructuri tehnice (alimentare cu apă, canalizate, alimentare cu gaze naturale, acces la Internet etc.).

La nivelul *Planului de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027*³⁶ 4 (patru) priorități cu mai multe obiective specifice, dintre care unele se referă direct sau indirect la dezvoltarea rețelei de localități. Astfel:

Prioritatea 2 - Dezvoltarea capitalului uman are printre obiectivele specifice: *Îmbunătățirea accesului și participării la educație și formare de calitate (OS2.2), Creșterea accesului la un act și sistem medical de calitate, eficient, modern (OS2.3) și Combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale prin regenerarea zonelor rurale și urbane aflate în declin (OS2.4)*, iar

Prioritatea 4 - Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente și durabile are printre obiectivele specifice: *Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul urban, prin realizarea de investiții în infrastructura locală (OS4.4) prin dezvoltarea durabilă a zonelor urbane funcționale și prin sprijin pentru revitalizarea și regenerarea orașelor mici și mijlocii precum și Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul rural, prin realizarea de investiții în infrastructura locală (OS4.5) prin dezvoltare spațiului rural, inclusiv integrarea funcțională cu zonele urbane.*

4.5.2. Obiectiv sectorial principal al sub-domeniului-țintă „rețeaua de localități”

În contextul celor de mai sus obiectivul sectorial specific pentru rețeaua de localități urmărește consolidarea elementelor de potențial existente și contracararea disfuncționalităților identificate. În acest sens, este necesar a se urmări pe de o parte crearea unei rețele ierarhizate care să asigure o corectă și eficientă servire a comunităților teritoriale și pe de altă parte încurajarea formelor de asociere și cooperare

³⁶ Versiunea consolidată din decembrie 2020 (<https://www.admordest.ro/news.php?id=1205>)

zonală pentru facilitarea accesului și utilizarea optimă a infrastructurilor tehnice, pentru activități economice și pentru turism.

OTR – O rețea de localități structurată și ierarhizată, bazată pe un sistem urban consolidat și pe o rețea de centre rurale zonale echipate adecvat, care să asigure dezvoltarea policentrică și echilibrată a întregii rețele de localități în context județean și regional, care să contribuie la creșterea coeziunii teritoriale inclusiv printr-o nouă relație urban-rural.

Pentru realizarea obiectivului propus este necesară crearea condițiilor pentru o distribuție cât mai echilibrată a populației și activităților în spațiul județean, astfel încât comunitățile locale să beneficieze de condiții echivalente de muncă și viață. Politicile diferențiate de locuire, dotare și creare de locuri de muncă precum și parteneriatul dintre unitățile administrativ-teritoriale ale județului, pot asigura optimizarea distribuției resurselor umane și a serviciilor în teritoriu. În acord cu aceste opțiuni, precum și pe baza principalelor probleme și oportunități de dezvoltare identificate în faza de diagnostic, sunt formulate sub-obiective specifice și programul de măsuri pentru atingerea obiectivului sectorial de dezvoltare policentrică și echilibrată a rețelei de localități din județul Suceava, precum și de promovare a unor noi relații urban – rural.

Propunerile privind evoluția rețelei de localități vizează realizarea unor relații armonioase între așezări și teritoriu pe baza principiilor privind dezvoltarea durabilă, echilibrarea internă, deschiderea spre exterior, valorificarea potențialului existent, complementaritatea funcțională și sporirea autonomiei locale. Pentru atingerea obiectivului sectorial al sub-domeniului (secundar) se propun o serie de sub-obiective sectoriale specifice (terțiare) referitoare la structurarea sistemului de localități pe de o parte și la dezvoltarea formelor de cooperare și guvernanta teritorială pe de altă parte. Dezvoltarea unei rețele de localități coerentă și integrată la nivelul județului presupune de asemenea corelarea cu o serie de măsuri complementare în alte domenii tematice precum:

- infrastructura serviciilor socio-culturale
- locuirea
- transporturile și căile de comunicații
- echiparea cu rețele tehnico-edilitare și energetice
- localizarea investițiilor și dezvoltarea de activități economice
- asigurarea unei calități corespunzătoare a factorilor de mediu

Totodată dezvoltarea sistemului de localități presupune corelări și abordări la nivel regional și interjudețean, cu precădere în zonele de influență ale unor centre urbane apropiate și în zonele de contact și nu în ultimul rând și pe relația transfrontalieră.

O rețea de localități echilibrată presupune ierarhizarea localităților rețelelor urbane, periurbane și rurale ceea ce se traduce printr-o dependență definită și coerentă între toate așezările din județ. Ierarhizarea localităților pe ranguri așa cum a fost definită prin Legea 351/2001 nu face distincții între centre aflate în aceeași categorie pe baza dezvoltării funcțiilor economice și socio-culturale, ceea ce implică o structurare și ierarhizare specifică. Structurarea indicativă a rețelei poliilor urbane, propusă în continuare, se bazează pe principiile și criteriile utilizate la nivel european, cu adaptările impuse de condițiile specifice și nivelul actual de dezvoltare a localităților urbane din România. Ierarhizarea conform studiilor europene (ESPON) ia în considerare atât volumul populației cât și 6 criterii referitoare la satisfacerea unor funcțiuni obligatorii:

³⁷ Centrul de Economie Montană, CE-MONT - entitate științifică de cercetare montanologică, în cadrul Institutului Național de Cercetări Economice "Costin C. Kirițescu" (INCE) (<http://www.ce-mont.ro/index.php/ro/>).

industrială, turistică, de educație, de transport, administrativă și decizională. Pentru centrele urbane din județul Suceava, ca de altfel pentru majoritatea orașelor din România, atingerea unor parametri corespunzători constituie un deziderat posibil a fi realizat într-un orizont de timp mai îndepărtat.

Având în vedere cele menționate anterior *polii urbane de dezvoltare și sistemele urbane cu potențial*, din județul Suceava se consideră a fi următorii:

Pol urban cu rol regional:

- municipiul Suceava - reședință de județ, centru economic, administrativ și cultural important, cu influență la nivel regional, situat pe o axă majoră de transport; deține dotări publice diversificate și complexe și are o arie de influență extinsă, incluzând în această arie și orașele mici Salcea, Liteni și Dolhasca; se propune consolidarea poziției actuale de pol urban de dezvoltare prin: îmbunătățirea bazei economice, a mediului și a infrastructurii de servicii pentru o mai bună exploatare a potențialului teritorial în vederea atragerii investițiilor și în consecință a întăririi competitivității; dezvoltarea funcțiilor administrativă și culturală și ridicarea în continuare a nivelului de dotare - echipare;

Poli urbane cu rol de echilibru la nivel județean și cu rol sub-regional:

- municipiul Rădăuți – centru cu rol de echilibru la nivel județean; este unul dintre municipiile importante din apropierea frontierei cu Ucraina; rolul polarizator se propune a fi consolidat prin dezvoltare economică, importante investiții în domeniul infrastructurii și descentralizarea / delocalizarea unor funcțiuni, în principal administrative și de servicii, precum și prin ridicarea nivelului de dotare și echipare;
- municipiul Fălticeni – centru cu rol de echilibru la nivel județean, municipiu cu activități economice preponderente în comerțul cu amănuntul și ridicata precum și în industria prelucrătoare, al cărui rol polarizator se propune a fi consolidat prin dezvoltare economică, atragerea unor companii de vârf și descentralizarea/ delocalizarea unor funcțiuni, în principal administrative și de servicii, precum și prin ridicarea nivelului de dotare și echipare;
- municipiul Vatra Dornei – centru cu rol de echilibru la nivel județean, municipiu cu activități economice diversificate influențate de specificul resurselor locale de zonă montană (zootehnie, silvicultură, industria mobilei și alimentară etc.) în care predomină sectorul serviciilor, recunoscut mai ales ca centru balneo-turistic și stațiune de interes național, sediu al Centrului de Economie Montană al Academiei Române³⁷, element nodal la contactul mai multor județe cu zonă montană (Bistrița-Năsăud, Mureș, Harghita) și a trei regiuni de dezvoltare (Nord-Est, Centru și Nord-Vest).

Poli urbane de echilibru la nivel județean

- municipiul Câmpulung Moldovenesc împreună cu orașele Gura Humorului și Frasin formează un sistem urban cu rol potențial de echilibru la nivel județean în care activitățile economice preponderente sunt în domeniul turismului; atât Câmpulung Moldovenesc cât și orașul Gura Humorului au și statut de stațiuni turistice de interes național.

Poli locale cu rol zonal (potențiale locuri centrale) sau componente ale unor sisteme urbane:

- orașele Vicovu de Sus, Siret, Frasin, Salcea, Dolhasca, Milișăuți, Cajvana, Solca și Liteni – orașe de importanță locală sau zonală cu rol de servire în spațiul rural; centre urbane insuficient

dezvoltate, preponderent agricole cu profil specializat și influență teritorială difuză: cu rol de servire în spațiul rural;

- localitățile rurale Brodina, Cârlibaba, Cornu Luncii, Crucea, Iacobeni, Moldovița, Ostra, Pârteștii de Jos, Pojorâta, Șaru Dornei și Udești - propuse ca centre de polarizare intercomunală, actuali poli rurali, cu funcții tradiționale de loc central care au rol de deservire micro-regional, de importanță zonală cu rol de servire în spațiul rural și de echilibru în teritoriu;

Consolidarea rolului orașelor mici ca furnizori de servicii pentru zonele rurale și ca centre de revitalizare economică a acestora se propune a se realiza diferențiat, în funcție de nivelul de dezvoltare al fiecăruia.

Pentru o dezvoltare echilibrată a sistemului de așezări al județului Suceava se propune organizarea unui număr de **12 Unități Teritoriale Specifice (UTS)**, din care 6 principale și 6 secundare³⁸, arondate funcțional unor centre urbane principale și secundare după cum urmează:

UTS 1 – Sistemul principal central-estic - Suceava, coordonat de reședința de județ cu 2 subsisteme:

- S-UTS 1.1 – sistemul de bază Suceava - Salcea (pol de echilibru regional, subsistemul estic) care cuprinde cca. 1/3 din populația județului
- S-UTS 1.2. – sistemul secundar Cajvana - Solca (pol de echilibru local, subsistemul vestic) are dimensiuni medii atât ca populație cât și ca suprafață

Pentru dezvoltarea și consolidarea rolului județean al municipiului Suceava, acesta se va sprijini pe dezvoltarea unui sistem urban de tip inter-comunitar în zona de sud-est a județului format din municipiile Suceava și Fălticeni și orașele mici Salcea (oraș satelit), Liteni și Dolhasca la care se adaugă și o extindere spre nord-vest cu micro-sistemul urban Cajvana-Solca. Acesta va avea și rol de sistem-conector între sistemul principal al municipiului Suceava și sistemul nordic al municipiului Rădăuți precum și cu subsistemul central estic al orașului Gura Humorului. Spre sud rolul de conector va fi preluat de Udești, iar spre sud-vest de Pârteștii de Jos (conector cu sistemul central axial).

Consolidarea rolului regional al municipiului Suceava, se va sprijini și pe dezvoltarea sistemului urban inter-județean de importanță regională și transfrontalieră Suceava-Botoșani.

UTS 2 – Sistemul principal nordic - Rădăuți, coordonat de municipiul Rădăuți cu 2 subsisteme:

- S-UTS 2.1 – sistemul de bază Rădăuți - Vicovu de Sus (pol de echilibru județean – subsistemul vestic) cuprinde cca. 1/5 din populația județului și
- S-UTS 2.2 – sistemul secundar Siret (pol de echilibru local - subsistemul estic), un sistem de dimensiuni mai reduse atât ca populație cât și ca suprafață

Municipiul Rădăuți are o poziție strategică în zona de nord-est a județului având un rol de echilibru la nivelul acestuia, dar și un rol de nivel regional prin vecinătatea frontalieră. Sistemul municipiului Rădăuți se sprijină și pe orașele Vicovu de Sus, Siret și Milișăuți care pot - prin specializare funcțională - asigura o dezvoltare echilibrată a acestuia. Sistemul se poate sub-diviza în două sub-sisteme:

UTS 3 – Sistemul principal de sud-est - Fălticeni – Dolhasca - Liteni, coordonat de municipiul Fălticeni este un areal care cuprinde cca. 1/5 din populație pe o suprafață care reprezintă cca. 1/8 din cea totală a județului.

Municipiul Fălticeni are o poziție favorabilă în zona de sud-est a județului având un rol de echilibru la nivelul acestuia, dar și un rol de nivel regional / interjudețean prin situarea în vecinătatea zonei de contact cu Județul Neamț. Municipiul poate funcționa în cooperare cu micro-sistemul urban Dolhasca – Liteni, și

poate dezvolta un sistem complex cu rol de echilibru la nivel județean și sub-regional. Orașul Dolhasca va asigura funcții specializate la nivel de județ și complementare la nivel de sistem. Alături de municipiu, componentele micro-sistemului urban pot atrage și dezvolta funcții specializate și complementare. Complementar, spre vest se propune dezvoltarea comunei Cornu Luncii ca centru zonal („loc central”).

UTS 4 – Sistemul principal central Câmpulung Moldovenesc - Gura Humorului, coordonat de municipiul Câmpulung Moldovenesc acoperă un areal important din centrul județului reprezentând peste 22% din suprafața totală și cuprinde peste 15% din populație și se subdivide în 2 subsisteme:

- S-UTS 4.1 Câmpulung Moldovenesc (pol de echilibru județean - subsistemul vestic)
- S-UTS 4.2 Gura Humorului – Frasin (pol de echilibru zonal - subsistemul estic)

Municipiul Câmpulung Moldovenesc se află într-o poziție cheie, în zona de vest a județului la intersecția unor axe de conectare a județului și nordului Moldovei cu centrul și nord-vestul României, fiind totodată și o poartă către zona de interes turistic din centrul Sucevei. Sistemul central este susținut de axa structurantă a municipiului și celor 2 orașe Frasin și Gura Humorului, acestea două formând un micro-sistem de sprijin și coordonare a zonei de est a sistemului principal în care se pot dezvolta funcții specializate și complementare. Pentru echilibrarea întregului sistem teritorial se propune dezvoltarea unor centre rurale cu rol de „loc central”: comunele Moldovița și Pojorâta cu potențial turistic important.

UTS 5 – Sistemul principal de sud-vest - Vatra Dornei – Broșteni (al Dornelor), coordonat de municipiul Vatra Dornei

Teritoriul „dornelor”³⁹ acoperă în principal zona de sud-vest a județului se structurează în jurul municipiului Vatra Dornei, oraș-stațiune de interes național. Sistemul urban coordonat de municipiul Vatra Dornei acoperă un teritoriul întins (cca. 1/4 din suprafața totală a județului) cu o populație relativ dispersată și puțin numeroasă (cca. 7,5% din populația totală). Municipiul se află pe axa de legătură între nordul Moldovei și centrul țării, fiind o poartă de acces în Bucovina și un potențial conector pentru zona de nord vest a județului. În condițiile unui teritoriu extins, sistemul se structurează pe relația Vatra Dornei – Broșteni și pe dezvoltarea de poli locali în comunele Iacobeni, Șaru Dornei, Crucea, Ostra. Consolidarea acestui sistem cu rol de echilibru la nivel județean și potențial rol sub-regional este importantă pentru dezvoltarea echilibrată a întregului sistem și a rețelei de localități la nivel județean.

Tabel nr. 8: Caracteristici ale celor 12 zone și sub-zone funcționale propuse

Nr. crt.	Zona funcțională (UTS)	(% din total)				Centre polarizatoare principale / secundare
		Suprafața	Populația	UATB rurale	UATB urbane	
1.	UTS 1	20,30	38,48	29,59	25,00	Suceava
2.	Subzona 1.1	14,01	31,64	20,41	12,50	Suceava
3.	Subzona 1.2	6,29	6,84	9,18	12,50	Cajvana, Solca
4.	UTS 2	13,95	20,71	22,45	25,00	Rădăuți
5.	Subzona 2.1	10,26	17,18	16,33	18,75	Rădăuți
6.	Subzona 2.2	3,69	3,53	6,12	6,25	Siret
7.	UTS 3	14,24	16,76	17,35	18,75	Fălticeni / Dolhasca
8.	UTS 4 -	22,68	15,58	15,31	18,75	Câmpulung Moldovenesc
9.	Subzona 4.1	16,23	7,34	9,18	6,25	Câmpulung Moldovenesc
10.	Subzona 4.2	6,44	8,24	6,12	12,50	Gura Humorului, Frasin
11.	UTS 5	22,94	6,82	10,20	12,50	Vatra Dornei / Broșteni
12.	UTS 6	5,90	1,65	5,10	0,00	-

³⁸ A se vedea cap. 1 – Zonificarea teritoriului, Varianta 2 (fig. 18 și tabel nr. 3).

³⁹ Conf. <https://dexonline.ro/definitie/dorna>: porțiune cu apă adâncă și limpede dintr-un râu; vârtej, vârtoare, bulboană; Loc pe cursul unei ape, unde ntul de apă capătă o mișcare de rotație, formând o adâncitură și antrenând tot ce întâlnește acolo; bulboană; vârtej; sorb.

UTS 6 – Sistemul principal nord-vestul extrem este un sistem slab polarizat, lipsit de un element coordonator și profund rural. Sistemul trebuie structurat prin dezvoltarea unor centre locale cu rol de „loc central” și articulat cu sistemele principale vecine. În acest scop se propune dezvoltarea comunelor Cârlibaba – în sud - și Brodina – în nord, ca potențiali conectori cu sistemele „dornelor” și de nord. Dezvoltarea sistemului este importantă pentru valorificarea optimă a potențialului economic și socio-cultural al zonei „Obcinelor Bucovinene” cu specific pastoral și forestier. Zonele de interconectare sunt Brodina – Vicovu de Sus și Cârlibaba – Iacobeni – Vatra Dornei (a se vedea și figura de mai jos).

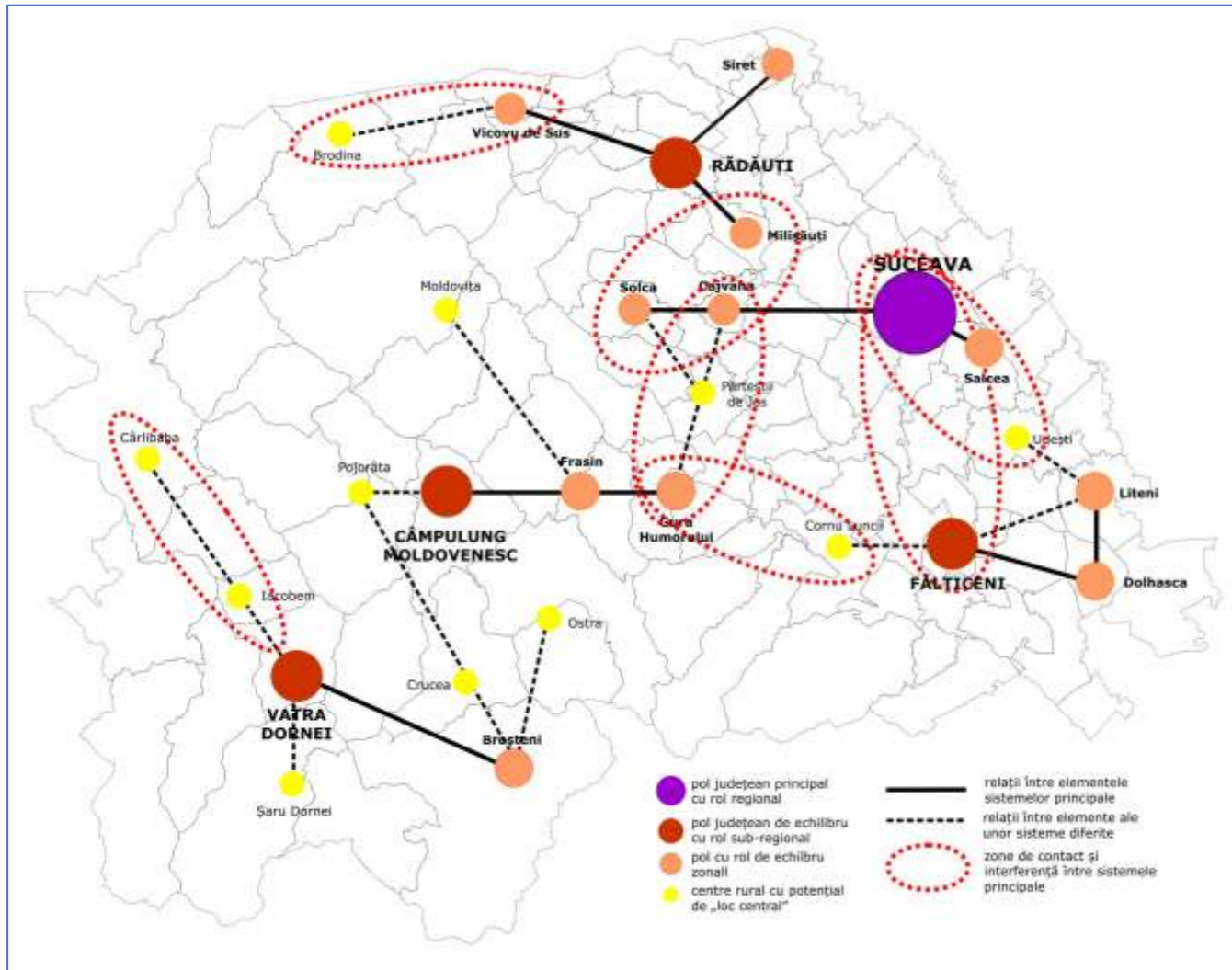

Fig. nr. 28: Relații și inter-relații la nivelul sistemelor și sub-sistemelor propuse în Județul Suceava

4.5.3. Sub-obiective sectoriale specifice (terțiare) ale sub-domeniului țintă rețeaua de localități

Pentru o dezvoltare teritorială coerentă, structurată și echilibrată a rețele de localități a Județului Suceava se propun următoarele direcții de acțiune, pentru realizarea obiectivului sectorial al sub-domeniului-țintă „rețeaua de localități”:

- consolidarea sistemelor urbane centrale (sistemul central-estic și central)
- susținerea sistemelor zonale periferice ale județului (sistemele nord, sud-est, sud-vest, nord-vest)
- identificarea și susținerea unor forme adecvate de cooperare intercomunitară și transfrontalieră

În raport aceste 3 direcții de acțiune și cu obiectivul principale sunt propuse următoarele sub-obiective sectoriale tematice (specifice):

OTR1 – Rol consolidat al municipiului Suceava de coordonare și deservire în cadrul zonei metropolitane și al sistemului urban Suceava - Botoșani

Acest obiectiv vizează consolidarea poziției și rolului reședinței de județ drept pol regional prin dezvoltarea funcțiilor terțiare și valorificarea potențialului cultural și turistic. Astfel se va consolida și se vor întreprinde toate acțiunile necesare în vederea asigurării bune funcționări a zonei metropolitane. Zona metropolitană Suceava mai cuprinde, în afara municipiului, următoarele unități administrativ-teritoriale – orașul Salcea și comunele Adâncata, Bosanci, Ipotești, Mîțocu Dragomirnei, Moara, Pătrăuți, Siminicea, Stroești, Verești – în cadrul căreia relațiile de cooperare intercomunitară se vor dezvolta și articula în baza unei strategii comune de dezvoltare teritorială și a unui Plan de amenajare a teritoriului zonal metropolitan (PATZM). În această zonă, asigurarea anumitor servicii de interes general – educație, sănătate, cultură, recreere, transport – trebuie realizată într-un mod integrat, corelat și coordonat la scara întregului teritoriu. Se impune de asemenea analiza extinderii zonei metropolitane la nivel de arie funcțională urbană prin cuprinderea orașului Liteni și a comunelor Dărmănești, Dumbrăveni, Fântânele, Hănțești, Șcheia, Udești, Zvoriștea.

OTR2 – Zone de cooperare intercomunitară active și susținute prin politici specifice

Acest obiectiv vizează dezvoltarea de sisteme urbane precum și a altor zone de cooperare intercomunitară cu potențial rol de echilibru și servire în teritoriu. Astfel, se propune consolidarea poziției și a rolului de pol de echilibru județean al municipiului Câmpulung Moldovenesc și inter-județean al municipiilor Rădăuți, Fălticeni și Vatra Dornei. De asemenea, prin susținerea dezvoltării economice și a echipării orașelor Siret, Vicovu de Sus se va consolida rolul acestora de poli de echilibru în teritoriu cu rol transfrontalier. Similar, dezvoltarea unor micro-sisteme urbane precum Frasin - Gura Humorului, Dolhasca – Liteni, Cajvana – Solca va asigura funcționarea echilibrată a sistemelor de sud-est, centru și centru-est.

Pentru zona de sud-vest a județului este importantă consolidarea arealului din jurul municipiului Vatra Dornei, care împreună cu stațiunile turistice Poiana Stampei și Dorna Candrenilor precum și cu comunele Șaru Dornei și Iacobeni pot constitui un areal turistic și un pol de echilibru important precum și un conector semnificativ pe direcția de dezvoltare Rădăuți – Câmpulung Moldovenesc - Bistrița.

Zona nordică va cuprinde două arii funcționale cu centrul coordonator aflat la municipiul Rădăuți, sporindu-se astfel importanța acestuia în cadrul județului și al regiunii. Cele două arii vor cuprinde pe de o parte cele două orașe de graniță (Vicovu de Sus și Siret) precum și arealul din sudul municipiului Rădăuți format din Milișăuți, Cajvana, Solca și stațiunile Sucevița și Cacica.

Pentru consolidarea axului central Câmpulung Moldovenesc - Suceava se propune dezvoltarea axei structurante și ariei funcționale Câmpulung - Frasin - Gura Humorului prin localizarea și diversificarea serviciilor de interes general (educaționale, de sănătate, culturale etc.) cu rol teritorial.

Consolidarea funcțiilor de coordonare a municipiilor Suceava, Rădăuți, Fălticeni presupune și dezvoltarea unor mici orașe satelit, cu funcții specializate și poziții nodale în rețelele de căi de comunicații precum Salcea, Milișăuți, Dolhasca. Având în vedere densitatea mare de așezări urbane din sudul municipiului reședință de județ se propune conturarea unei arii funcționale extinse care să conecteze în perspectivă ariile periurbane ale municipiilor Suceava și Fălticeni consolidând astfel o axă puternică de dezvoltare în lungul Siretului.

Cooperarea intercomunitară este esențială pentru valorificarea optimă a capitalului teritorial cu precădere în zonele cu accesibilitatea mai redusă dar și în zonele urbane. Cooperarea intercomunitară poate fi de tip: urban-urban, urban-rural și rural-rural. Astfel se propune:

- Stimularea cooperării intercomunale la nivel județean și trans-județean în zona metropolitană și în zonele periurbane, de interes turistic și de dezvoltare economică prioritară.
- Susținerea dezvoltării concentrate și grupate a localităților în defavoarea tendinței de dezvoltare liniară, nefavorabilă unei echipări și a unui mediu socio-economic adecvate.
- Actualizarea în mod coordonat și cu prioritate a PUG-urilor pentru orașele noi (declarat după anul 2000) și pentru comunele de interes turistic precum și pentru cele cu potențial de „loc central” din zona de nord-vest.
- Cooperare în vederea valorificării optime a patrimoniului construit și cultural material și imaterial al județului.
- Susținerea dezvoltării unor orașe și comune, cu potențial turistic și cultural ca stațiuni de interes local sau regional și asigurarea echipării și accesibilității corespunzătoare către acestea.

Obiectivul vizează susținerea dezvoltării de centre rurale cu potențial zonal de polarizare și localizarea unor servicii de interes intercomunal în zonele care nu beneficiază de vecinătatea unor centre urbane și accesul facil la locuri de muncă și servicii de interes general. În nord-vest, în lipsa unor nuclee urbane existente se propune dezvoltarea unei zone de cooperare intercomunală în jurul centrelor rurale cu rol de polarizare intercomunală precum Iacobeni, Cârlibaba, Moldovița, Brodina și a centrelor turistice Pojorâta și Sucevița.

De asemenea, sunt vizate planificarea și cooperarea în zone de contact inter-județean / inter-regional pe limitele administrative de vest și sud cu județele Bistrița-Năsăud, Harghita, Maramureș, Mureș, Neamț precum și de est cu județele Botoșani și Iași. Sunt vizate orașele Siret, Liteni, Dolhasca și comunele Grămești, Zamostea, Zvoriștea, Hănțești, Siminicea, Dumbrăveni, Verești, Fântânele, Dolhești, Forăști, Drăgușeni, Boroaia, Râșca, Mălini, Stulpicani, Ostra pe relația intra-regională, respectiv comunele Panaci, Șaru Dornei, Poiana Stampei, Coșna, Cârlibaba pe relația inter-regională. Orașul Broșteni este vizat de ambele tipuri de relații.

Planificarea și cooperarea în zona transfrontalieră vizează toate UATB de pe granița cu Ucraina: Cârlibaba, Izvoarele Sucevei, Ulma, Brodina, Straja, Vicovu de Sus, Bilca, Frătăuții Noi, Mușenița și Siret.

OTR3 - Capacitate crescută a guvernării locale și teritoriale

Acest obiectiv vizează creșterea capacității de planificare teritorială și gestionare a dezvoltării județului prin inițierea și întocmirea de strategii și documentații și atragerea unei resurse umane specializate la nivelul administrațiilor județeană și locale. Totodată creșterea guvernării locale presupune o bună și constantă comunicare cu alte autorități, agenții și furnizori de servicii precum și cu comunitățile locale prin anchete, sondaje, crearea de puncte de informare. Introducerea sistemelor de digitizare a informațiilor și crearea de baze de date publice pentru agenți economici și alți factori interesați reprezintă de asemenea un factor de susținere și optimizare a proceselor de guvernare. În vederea îmbunătățirii capacității administrative se recomandă acordarea de asistență tehnică tuturor Consiliilor Locale de către structurile de specialitate la nivel central și județean și accesarea de fonduri europene pentru programe specifice de creștere a capacității administrative a structurilor publice.

Pentru optimizarea funcționării teritoriului este necesară structurarea unui sistem principal de localități ierarhizat și policentric în care atât municipiul, celelalte centre urbane cât și o serie de centre comunale cu potențial de dezvoltare să joace un rol corespunzător și să interacționeze eficient. În acest sens, figura următoare exprimă modelul de structurare a sistemului de localități a județului pe 4 niveluri: municipiu reședință și aria metropolitană, municipii și ariile periurbane, centrele urbane, centrele comunale cu rol de polarizare intercomunală.

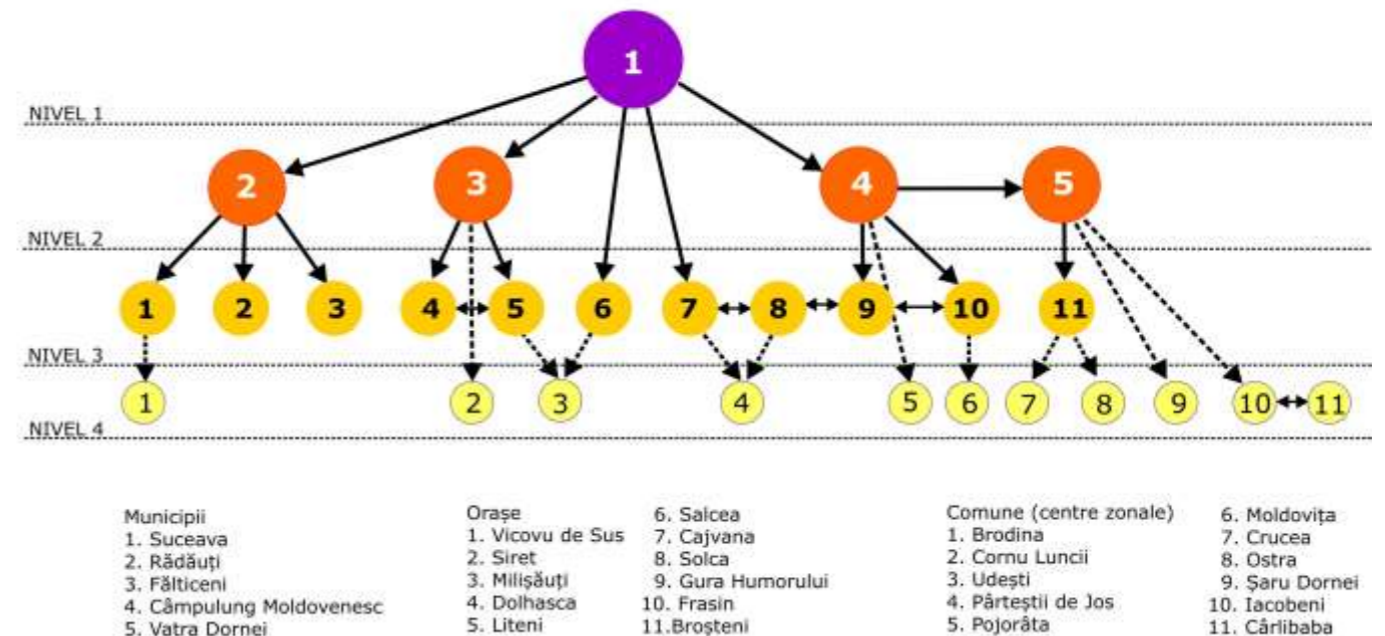

Fig. nr. 29: Ierarhia sistemului principal de așezări propus a Județului Suceava

OTR4 - Standarde de echipare corespunzătoare rolului localităților

Acest obiectiv vizează echiparea corespunzătoare a centrelor urbane și a comunelor județului cu rol de „loc central”. Îmbunătățirea nivelului de echipare tehnică a municipiilor și orașelor este necesară în scopul îndeplinirii cerințelor minime ale legii 100 /2007, respectiv modernizarea rețelei stradale (municipiile Câmpulung Moldovenesc și Rădăuți, orașele Broșteni, Dolhasca, Frasin, Liteni, Salcea, Siret, Solca și Vicovu de Sus), echiparea străzilor cu hidranți de stingere a incendiilor și punerea în funcțiune a unui depozit controlat de deșuri (toate) și realizarea de stații de epurare (orașele Cajvana, Frasin, Liteni, Milișăuți, Salcea, Solca și Vicovu de Sus).

Completarea echipării centrelor urbane cu dotări de învățământ este necesară în orașele Frasin, Milișăuți și Salcea, de sănătate în orașele Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Liteni, Milișăuți, Salcea, Solca și Vicovu de Sus iar dotările culturale, de sport și de agrement în municipiile Fălticeni și Rădăuți, orașele Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Liteni, Milișăuți, Salcea, Solca, Siret și Vicovu de Sus.

Extinderea zonelor plantate este necesară în municipiul Rădăuți și în orașele Cajvana, Dolhasca, Liteni, Milișăuți și Salcea (6 UATB) unde nu sunt îndepliniți indicatorii minimali privind suprafața plantată pe locuitor.

Pe lângă asigurarea nivelului minim de echipare tehnică și socială, în toate cele 16 centre urbane existente, o importanță deosebită o are și optimizarea serviciilor urbane și a calității locuirii în principalele localități ale județului, precum și diversificarea profilului funcțional al localităților mono funcționale cu precădere industriale. Se va urmări cu precădere asigurarea unei echipări corespunzătoare în cele 11 comune cu rol zonal, propuse: Brodina, Cârlibaba, Cornu Luncii, Crucea, Iacobeni, Moldovița, Ostra, Pârteștii de Jos, Pojorâta, Șaru-Dornei, Udești.

OTR5 –Accesibilitate îmbunătățită în teritoriile comunelor cu sate izolate

Acest obiectiv vizează Creșterea accesibilității în teritoriile comunelor cu sate izolate prin modernizarea infrastructurilor de căi de comunicație și transport și facilitarea accesului la servicii prin dezvoltarea sistemelor de comunicare digitală și alte metode conexe. Semnificația termenului „accesibilitate” este una

extinsă care include atât aspectele legate de deplasare și asigurare a mobilității de acces la locuri de muncă și servicii cât și cele legate de accesul la educație, formare, învățare, informație. Obiectivul se corelează cu obiective și măsuri specifice și / sau complementare la nivelul sub-domeniilor țintă căi de comunicații și transport și infrastructuri socio-culturale. Conform Anexei cuprinzând zonele geografice, localitățile din mediul rural sau izolate și procentele diferențiate ale indemnizațiilor care se acordă personalului didactic calificat de predare din 23.12.2009 din HG nr. 1613/2009 privind aprobarea diferențierii pe zone geografice și localități a indemnizației ce se acordă personalului didactic au fost identificate 106 localități dintre care 97 în 33 de comune (Brodina (cu 10 sate izolate), Vulturești (cu 8 sate izolate), Panaci și Ulma (cu câte 5 sate izolate), Forăști, Stulpicani, Șaru Dornei, Vatra Moldoviței (cu câte 4 sate izolate), Breaza, Cornu Luncii, Coșna, Dorna-Arini, Fântânele, Izvoarele Sucevei, Mălini, Moldovița (cu câte 3 sate izolate), Bunești, Cacica, Cârlibaba, Fundu Moldovei, Mănăstirea Humorului, Moldova-Sulița, Poiana Stampei, Preutești, Slatina, Vadu Moldovei (cu câte 2 sate izolate) și Botoșana, Crucea, Drăgușeni, Grănicești, Mușenița, Pârteștii de Jos, Udești (cu câte 1 sat izolat)) și 9 în 4 orașe (Broșteni cu 6 sate izolate, Dolhasca și Liteni cu câte 2 și Cajvana cu un sat izolat).

OTR6 – Echiparea corespunzătoare a stațiunilor turistice existente și propuse⁴⁰

Acest obiectiv vizează îmbunătățirea echipării stațiunilor de interes național și local în vederea îndeplinirii criteriilor de atestare a stațiunilor turistice, așa cum sunt definite prin HG nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice. Asigurarea condițiilor corespunzătoare de echipare a stațiunilor vizează o serie de criterii grupate pe următoarele categorii:

- cadrul natural, factorii naturali de cură și calitatea mediului;
- accesul și drumurile spre/în stațiune;
- utilitățile urban-edilitare;
- structurile de primire turistice și de agrement;
- informare și promovare turistică.

4.5.4. Măsuri specifice sub-domeniului țintă „rețeaua de localități”

Măsurile asociate celor 5 obiective sectoriale secundare sunt următoarele:

OTR1 – Rol consolidat al municipiului Suceava de coordonare și deservire în cadrul zonei metropolitane și sistemului urban Suceava - Botoșani

MR1.1 - Consolidarea funcțiilor specifice de deservire și coordonare la nivel județean ale municipiului

MR1.2 – Consolidarea sistemului urban Suceava - Botoșani

MR1.3 - Consolidarea Zonei metropolitane Suceava (ZMS) prin extinderea sa la nivelul ariei funcționale urbane

OTR2 – Zone de cooperare intercomunitară active și susținute prin politici specifice

MR2.1 – Susținerea dezvoltării de arii funcționale urbane (secundare) competitive și specializate teritorial (cooperare urban-urban și urban-rural)

MR2.2 – Susținerea și dezvoltarea de sistemele rurale zonale cu rol de echilibru (cooperare rural-rural)

MR2.3 – Îmbunătățirea planificării și cooperării în zone inter-județene

MR2.4 – Îmbunătățirea planificării și cooperării în zone inter- regionale

MR2.5 – Îmbunătățirea planificării și cooperării în zone transfrontaliere

OTR3 - Centre rurale susținute și dezvoltate în zonele mediane și periferice ale județului care să asigure buna funcționare a teritoriilor rurale adiacente

MR3.1 - Consolidarea capacității structurilor de guvernare la niveluri multiple și diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice

MR3.2 - Consolidarea instrumentelor de planificare spațială (elaborarea unor documentații de planificarea teritorială de tip PATZ (PATZM, PATZIC, PATZIO) / PUG)

MR3.3 - Corelarea strategiilor de dezvoltare la nivel interjudețean / regional / transfrontalier

MR3.4 - Consolidarea instituțiilor cu rol în gestionarea și planificarea proceselor de dezvoltare a teritoriului

OTR4 - Standarde de echipare corespunzătoare rolului localităților

MR4.1 - Îmbunătățirea echipării tehnice a orașelor și comunelor din sistemul principal de așezări

MR4.2 - Îmbunătățirea echipării sociale a orașelor și comunelor din sistemul principal de așezări

MR4.3 - Extinderea zonelor plantate în municipiile și orașele existente

OTR5 – Accesibilitate îmbunătățită în teritoriile comunelor cu sate izolate

MR5.1 - Îmbunătățirea aspectelor legate de deplasare și asigurare a mobilității de acces la locuri de muncă și servicii

MR5.2 - Îmbunătățirea aspectelor legate de accesul la educație, formare, învățare, informație

OTR6 – Echiparea corespunzătoare a stațiunilor turistice

MR6.1 – Îmbunătățirea echipării stațiunilor de interes național

MR6.2 – Îmbunătățirea echipării stațiunilor de interes local (existente și propuse)

4.5.5. Indicatori de realizare propuși

Pentru orizontul de timp 2035 (intervalul a 2 etape de programare a politicii de coeziune a UE) se propun următorii indicatori de realizare:

- o zonă metropolitană funcțională a municipiului Suceava funcțională și integrată în sistemul urban de importanță națională Suceava-Botoșani;
- trei arii periurbane funcționale aferente polului cu rol transfrontalier Rădăuți și polilor subregionali Fălticeni, Vatra Dornei;
- o axă structurantă centrală, funcțională, a județului susținută de sistemul urban Câmpulung Moldovenesc – Frasin - Gura Humorului;
- un sistem secundar de centre urbane cu rol consolidat și funcțiuni specializate format din orașele Vicovu de Sus, Siret, Milișăuți, Salcea, Cajvana, Solca, Dolhasca, Liteni și Broșteni;
- un sistem terțiar de centre rurale cu rol de polarizare intercomunală format din comunele Brodina, Cârlibaba, Cornu Luncii, Crucea, Iacobeni, Moldovița, Ostra, Pârteștii de Jos, Pojorâta, Șaru-Dornei, Udești.

⁴⁰ dsdfsdfsdf

4.6. Infrastructurile tehnice

Sub-domeniul țintă „infrastructura tehnică” este unul amplu cu mai mult domenii tematice care includ gospodărirea apelor, căile de comunicații și transport, transportul și distribuția resurselor energetice (gaze naturale, energie termică, energie electrică) telecomunicațiile și sistemele de gestiune a deșeurilor.

Obiectivul sectorial specific al sub-domeniului este

OTT – O echipare a teritoriului și a localităților care asigură satisfacerea la un nivel ridicat a nevoilor comunităților locale de acces la sisteme de alimentare cu apă, gaze naturale, energie electrică și termică, la sisteme de comunicare rapidă și eficientă în bandă largă, la deplasare rapidă și în siguranță pe căile de comunicație și transport și unde sunt create condițiile necesare de protejare a mediului printr-o gestiune eficientă a deșeurilor solide și a apelor uzate.

Atingerea obiectivului sectorial al sub-domeniului implică realizarea unor sub-obiective sectoriale specifice aferente sub-domeniilor tematice componente. Schema de mai jos indică distribuția acestora pe cele 8 sub-domenii tematice ale sub-domeniului țintă „infrastructura tehnică”. Sistemul de sub-obiective (Ob) și măsuri (Ms) al sub-domeniului țintă „infrastructura tehnică” cuprinde așadar:

- 22 sub-obiective sectoriale (terțiare) și
- 82 de măsuri cu aplicabilitate teritorială (județeană) sau locală (la nivel de municipiu, oraș, comună).

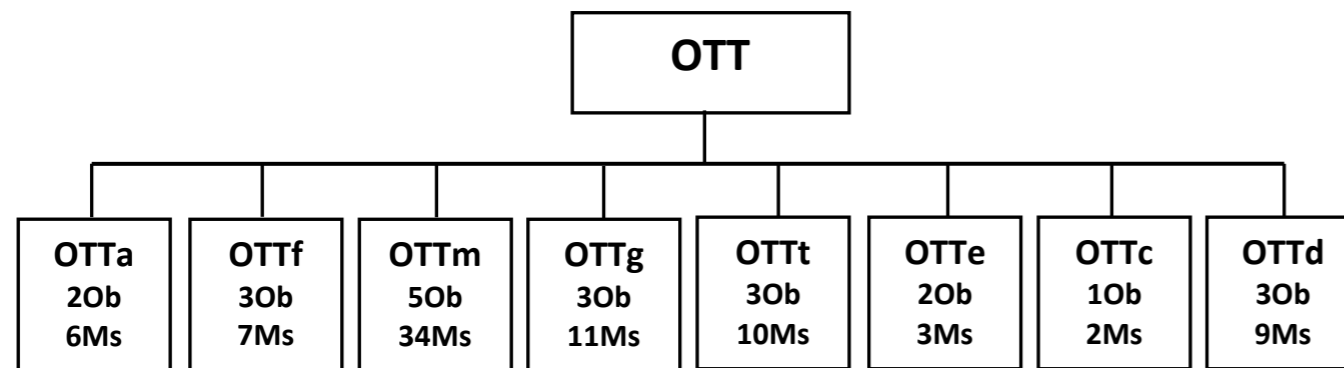

Fig. nr. 30: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „infrastructuri tehnice”

În continuare sunt prezentate propunerile aferente componentelor sub-domeniului „infrastructuri tehnice”: gospodărirea apelor, îmbunătățiri funciare, alimentarea și transportul gazelor naturale, alimentarea cu energie electrică, alimentarea cu energie termică, alimentarea și distribuția energiei electrice, telecomunicații și gospodărirea deșeurilor menajere și industriale.

4.6.1. Gospodărirea apelor

4.6.1.1. Diagnostic general

Rețeaua hidrografică a spațiului hidrografic Siret, în care se înscrie județul Suceava, este bine dezvoltată, reprezentând 12,4% din lungimea totală a cursurilor de apă din România. Densitatea rețelei este mai mare în zona montană (1,0-2,0km/km²), redusă în zona de podiș (0,8-1,5km/km²) și foarte redusă în zona de câmpie (0,2 -0,5km/km²).

Resursele de apă de suprafață cantonate în arealul hidrografic Siret sunt considerate moderate cantitativ și neuniform distribuite în timp și spațiu. Resursele totale de apă de suprafață sunt de cca. 6.868 mil. m³/an,

din care utilizabile sunt cca. 2.655 mil. m³/an (respectiv cca. 38,6% din resursele totale). Raportată la populația din bazinul hidrografic, resursa specifică teoretică este de cca. 2.651m³/loc/an, iar resursa specifică utilizabilă este de 1.025m³/loc/an.

Resursele subterane sunt estimate la 700 mil.m³ resursă utilizabilă, din care 578 mil.m³ provin din surse freactice și 122 mil.m³ din surse de adâncime.

Resursele de apă brută ale județului sunt considerate strategice, datorită faptului că aprovizionează 80% din populația județului.

Lucrările hidrotehnice din teritoriul județean au ca folosință: acumularea de apă pentru asigurarea alimentării cu apă, cu un volum total de 72,57 mil. m³, acumulări de apă cu rol de atenuare viituri, cu volum total de 45,3 mil.m³, amenajarea cursurilor de apă pentru apărarea la inundații, cca. 284,4km regularizări și îndiguiri. Cu excepția acumulărilor nepermanente Horodnic 1 și Horodnic 2 care sunt avariate după inundațiile din anul 2008, lucrările existente sunt în stare tehnică bună.

Din punct de vedere al asigurării serviciului de alimentare cu apă către populației, județul Suceava se situează **sub nivelul regional**, în cadrul regiunii de dezvoltare, fiind județul cu cea mai mică pondere a populației branșate la sistem centralizat de alimentare cu apă (36,1%). Localitățile urbane au sisteme de alimentare cu apă, excepție face orașul Cajvana, care are aprobate fonduri pentru realizarea sistemului centralizat de alimentare cu apă. Problemele cu care se confruntă aceste sisteme, în special în mediul urban, sunt de tip structural (degradări constructive și de finisaje, degradări ale elementelor metalice de la obiectele sistemelor), de tip operațional (costuri de operare ridicate ca urmare a uzurii avansate a diferitelor echipamente, lipsa pieselor de schimb, lipsa controlului automatizat al serviciului asigurat), precum și probleme legate de mediu și sănătate (riscul îmbolnăvirii consumatorilor deserviți și posibilitatea infestării apei potabile datorită deficiențelor în funcționarea sistemului de apă, unele zone situate la periferia orașelor sunt încă neconectate la sistem centralizat de apă). Alimentarea cu apă în mediul rural este în general bună calitativ, ca urmare a faptului că sistemele de apă sunt realizate recent și au fost utilizate materiale conforme cu normele europene din domeniu.

Populația din județ racordată la sisteme de canalizare se află sub media regională, județul fiind penultimul județ din regiune în ceea ce privește asigurarea populației cu servicii de canalizare pentru apă uzată (30,7%). Sistemele de canalizare din mediul urban au o serie de deficiențe hidraulice (infiltrații de apă din pânza freatică, colectoare cu pante reduse, stații de pompare și de epurare cu grad mare de uzură), deficiențe structurale (durata de viață a rețelelor este depășită, conducte realizate din beton simplu și azbociment, cămine de vizitare deteriorate), deficiențe de mediu (lipsa rețelelor în mare parte a localităților care au sistem de alimentare cu apă, posibile descărcări de ape uzate direct în emisarii naturali, calitatea apei epurate nu corespunde normelor naționale de calitate).

Sistemele de canalizare din mediul rural sunt, în cea mai mare parte, realizate prin fonduri guvernamentale (OG 7/2006, PNDR-măsura 322) sau prin fonduri comunitare (programe PHARE, SAPARD, fonduri europene), fapt pentru care acestea funcționează în parametrii optimi.

4.6.1.2. Managementul bazinului hidrografic Siret

Cadrul legal european în domeniul apelor are la bază *Directiva Cadru Apa (2000/60/CE)* și *Directiva privind evaluarea și managementul riscului la inundații (2007/60/CE)*.

Directiva Cadru Apa este prevederea legală europeană fundamentală pentru domeniul apelor, și promovează conceptul gestionării ecosistemice, introducând noi obiective pentru protejarea ecosistemelor

acvatic, asigurând utilizarea sustenabilă a resurselor de apă pe termen lung pentru oameni, economie și mediu. Directiva cuprinde o serie de *principii fundamentale* de gestionare și protecție a resurselor de apă:

- planificarea la scara bazinelor hidrografice de la caracterizarea până la stabilirea măsurilor pentru atingerea obiectivelor de mediu aferente corpurilor de apă;
- evaluarea presiunilor antropice, a impactului acestora și a stării mediului acvatic, inclusiv din perspectivă ecologică;
- analiză economică a măsurilor stabilite și utilizarea instrumentelor economice;
- implementarea măsurilor care vizează atingerea obiectivelor de mediu și din domeniile conexe;
- participarea și implicarea activă a publicului în gestionarea resurselor de apă.

Obiectivul major al Directivei este *atingerea unei stări ecologice bune pentru toate corpurile de apă*. Instrumentul de punere în aplicare a Directivei Cadru Apa este Planul de Management al Bazinului Hidrografic și în special Programul de Măsuri.

La nivel național *Directiva Cadru Apa* este transpusă în **Legea Apelor 107/1996** cu completări și modificări ulterioare. Potrivit acestei legii, instrumentul de planificare, dezvoltare și gestionare a resurselor de apă la nivel de bazin hidrografic este *Schema Directoare de Amenajare și Management*, alcătuită din Planul de Management și Planul de Amenajare al bazinului hidrografic.

Directiva privind evaluarea și managementul riscului la inundații este al doilea pilon de bază al legislației europene în domeniul apelor și are ca **obiectiv major** *reducerea riscurilor și a consecințelor negative pe care le au acestea*. Instrumentul de implementare al Directivei este reprezentat de *Planul de Management al Riscului la Inundații*. Planul are ca **obiectiv** „fundamentarea măsurilor, acțiunilor, soluțiilor și lucrărilor pentru diminuarea efectelor negative ale inundațiilor asupra sănătății umane, mediului, patrimoniului cultural și activității economice, prin măsuri structurale și nestructurale”.

La nivel național, *Directiva Inundații* a fost transpusă în legislația națională prin **modificarea și completarea Legii Apelor 107/1996**. Deși (conform prevederilor legislative naționale) Planurile de Management al Riscului la Inundații vor fi elaborate și aprobate ca documente separate, se vor realiza corelări cu planurile de management și amenajare a bazinelor hidrografice la nivelul Schemei Directoare de Amenajare și Management.

La nivel județean, **Strategia de dezvoltare economică și socială a județului, 2011-2020** are printre **obiectivele specifice** și „*dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale*”.

Obiectivul sectorial identificat în managementul inundațiilor din județ este

OTTa1: prevenirea, reducerea și gestionarea riscului inundațiilor și a consecințelor negative ale acestora⁴¹

Analiza riscului la inundații a dus la stabilirea unor măsuri de prevenire, protecție și diminuare a acestui fenomen. În funcție de tipurile de lucrări promovate, aceste măsuri sunt clasificate în categoria de măsuri structurale sau nestructurale.

Măsurile structurale includ acțiuni care presupun o modificare a stării actuale a corpului de apă pentru care se propun acestea. Acestea pot fi grupate pe 2 tipuri de măsuri:

MTa1.1 - Investiții pentru amenajarea cursurilor de apă și

MTa1.2 - Reabilitarea lucrărilor hidrotehnice existente de apărare la inundații

⁴¹ Obiectivul și măsurile asociate se corelează și completează cu cele prevăzute și propuse în subcapitolul „Riscuri naturale și tehnologice” – sub-punctul „Inundații”.

Măsurile nestructurale nu implică lucrări de transformare morfologică a spațiului hidrografic, acțiunile din cadrul acestora fiind axate pe alte mijloace decât cele de modificare morfologică a traseului de scurgere a apei. Acestea sunt grupate ca:

MTa1.3 - Măsuri nestructurale de reducerea riscului la inundații

Principalele **măsuri structurale** avute în vedere de către Administrația Bazinală de Apă Siret sunt prevăzute prin **Programul Operațional Infrastructura Mare (POIM)** și au ca funcțiune combaterea inundațiilor. Pentru județul Suceava aceste măsuri sunt:

➤ prin proiectul „*Managementul Riscului la Inundații în bazinul râului Suceava, județ Suceava*” din cadrul Planului de Management al Riscului la Inundații Siret:

pentru MTa1.1:

- amenajare râu Suceava pe teritoriul comunei: Izvoarele Sucevei (sat Izvoarele Sucevei), Ulma (sat Nisipitu), Brodina (satele Brodina, Falcău), Straja (sat Straja), Gălănești (sat Gălănești), Frătăuții Noi (sat Costișa), Frătăuții Vechi (satele Frătăuții Vechi, Măneuți);
- amenajare pârâu Voitinel pe teritoriul comunelor: Voitinel (sat Voitinel), Gălănești (sat Gălănești-canal colector Voitinel);
- amenajare pârâu Pozen pe teritoriul comunelor: Horodnicul de Sus, Horodnicul de Jos;

pentru MTa1.2:

- reabilitare regularizare râu Suceava pe sector Vicovu de Sus – Frătăuții Vechi, PIF 2004;
- reabilitare diguri și consolidări pârâu Pozen în comuna Horodnicul de Jos, PIF 1971-
- reabilitare îndiguiri pârâu Pozen în municipiul Rădăuți, PIF 1971;
- decolmatare acumulare Solca și regularizări pârâu Solca și afluenți, recalibrări (6,48km), amenajare pârâu (10,7km), sector Solca – Arbore;
- reabilitare pârâu Voitinel în comuna Gălănești, PIF 1971;
- reabilitare regularizare în regim barat pârâu Toplița și Horodnic în comuna Horodnicul de Sus, PIF 1980.

➤ proiectul „*Amenajare bazin râu Moldova în vederea apărării împotriva inundațiilor în județele Suceava și Neamț*” cu următoarele investiții în județul Suceava:

pentru MTa1.1:

- consolidare mal stâng, râu Moldova, în comuna Breaza (sat Breaza de Sus) –
- regularizare și apărări de maluri pârâu Slătioara și afluenți pe raza sat Slătioara (comuna Stulpicani);
- amenajare râu Moldova și afluenți pe sectorul Fundu Moldovei – Gura Humorului, astfel: râu Moldova și afluenți pe sectoarele Fundu Moldovei – Prisaca Dornei, Prisaca Dornei – Gura Humorului, pârâu Moldovița și afluenții Frumosu și Deia în zona localităților Argel, Râșca, Moldovița, Vatra Moldoviței, Frumosu, Strâmtura, Vama, pârâu Suha și afluenții Gemenea și Negrilea, pârâu Izvorul Alb în zona municipiului Câmpulung Moldovenesc;
- apărări de mal pe pâraiele Suha, Brăteasa, Botușan pe raza comunei Ostra;
- apărare mal stâng râu Moldova, aval de pod Izvor, comuna Păltinoasa;
- amenajare pârâu Bucovăț și baraje noi pe torenți, comuna;

- regularizare și apărări de mal pe pârâu Ischia, sat Capu Câmpului (comuna Capu Câmpului);
- apărări de mal pârâu Corlata, sat Corlata (comuna Berchișești);
- apărare mal stâng râu Moldova, la Fântâna Mare și Cotelul Băii (comuna Fântâna Mare);
- amenajare pârâu Râșca la Bogdănești (comuna Bogdănești);
- apărare de mal râu Moldova, în comuna Bogdănești;
- regularizări și apărări de mal râu Moldova în zone comunei Vadu Moldovei;
- regularizări și apărări de mal stâng râu Moldova, tronson Roșiori – Oniceni (comuna Forăști);
- amenajare pârâu Suha Mică, comuna Slatina;
- amenajare albie râu Moldova, comuna Capu Câmpului;
- amenajare albie râu Moldova, sat Cornu Luncii (comuna Baia);
- amenajare râu Sasca Mare în zona Cornu Luncii.

➤ proiect „Amenajare bazin râu Bistrița în vederea apărării împotriva inundațiilor în județele Suceava, Neamț, Bacău” cu următoarele investiții pentru județul Suceava:

pentru MTa1.1:

- amenajare pârâu Chiril, la Chiril (comuna Crucea);
- amenajare râu Bistrița și pârâu Țibău, în comuna Cârlibaba;
- apărări de maluri pârâu Cotârğași, sat Cotârğași (oraș Broșteni);
- amenajare albie râu Neagra și râu Călimănel, în comuna Panaci;
- amenajare râu Bistrița și afluenți, pe sectorul Iacobeni – Sabasa, obiectiv Borca, amenajare pârâu Valea Taratei;

➤ în *Planul de Management al Riscului la Inundații în bazinul hidrografic Siret* sunt prevăzute și lucrări de:

pentru MTa1.2:

- mărirea gradului de siguranță la acumularea Rogojești (comuna Grămești), de pe râul Siret cu lucrări de intervenție la echipamentele electrice și de automatizare de la barajul acumulării, lucrări de modernizare și rețehnologizare de echipamente;
- reabilitarea acumulărilor nepermanente Horodnic 1, 2, și 3 prin recalibrări albiilor din aval, refacere lucrări distruse (dale canal de desecare, risberme la canal desecare, apărare de mal la golirile de fund), precum și defrișări vegetative pe pâraiele Horodnic și Toplița;
- reabilitarea amenajării Grănicești preluată de la ANIF (prin închidere breșă corp baraj, reabilitare turn manevră, golire de fund și pereu protecție amonte) și transformarea ei în acumulare nepermanentă, care va asigura scoaterea de sub efectul inundațiilor a localităților și terenurilor agricole din aval;

Proiectele integrate majore, finanțate nerambursabil prin *POIM, Axa prioritară 5* sunt:

- amenajarea râului Suceava și afluenților în vederea apărării inundațiilor pe zona Ulma – Brodina – Straja.
- regularizarea pârâu Ruda, la Dornești.
- refacerea amenajării râu Suceava în zona sursei de alimentare cu apă a orașului Rădăuți.
- îndiguire mal stâng râu Suceava în zona localităților Frătăuții Noi.
- regularizare mal stâng râu Suceava în mun. Suceava.
- regularizare și îndiguire râu Suceava în zona comunei Bilca.

- îndiguire și consolidare mal drept râu Suceava în zona comunei Gălănești.
- supraînălțare dig mal drept râu Suceava pe tronsonul Vicovu de Sus – Frătăuții Noi.
- regularizare râu Putna și afluenții Putnișoara, Vitău și Gura Putnei pe sectorul Putna – Gura Putnei.
- asigurarea funcționării în siguranță a acumulărilor nepermanente Horodnic 1 și 2 pe pârâu Horodnic și Horodnic 3 pe pârâu Toplița, la localitatea Horodnic de Sus.
- reabilitarea canalului Pozen din amenajarea de desecare Rădăuți.
- regularizare pârâu Solca și afluenți, pe tronsonul Solca – Arbore și decolmatarea acumulării Solca.
- reabilitarea complex hidrotehnic acumulare Grănicești.
- regularizarea pârâu Horaiț, comuna Bălcăuți.

Pe teritoriul județean se află în derulare următoarele investiții de apărare împotriva inundațiilor:

- amenajare râu Bistrița și afluenți, pe sectorul Iacobeni – Sabasa, obiectiv Borca, amenajare pârâu Valea Taratei.
- regularizare și apărare de maluri râu Moldova la Drăgușeni (comuna Drăgușeni);
- amenajare râu Sucevița și afluenți în comuna Sucevița.

Măsurile nestructurale (MTa1.3) cuprinse în proiectele integrate majore din programul *POIM, Axa prioritară 5* sunt:

- îmbunătățirea managementului pădurilor din zonele inundabile ale râurilor: Suceava, Putna, Pozen, Solca (municipiul Câmpulung Moldovenesc, municipiul Rădăuți, oraș Solca, comunele Bălcăuți, Hănțești, Horodnic de Sus, Iaslovăț, Mănăstirea Humorului, Mitocu Dragomirnei, Moldovița, Pătrăuți, Pârteștii de Jos, Putna, Șcheia, Sucevița, Ulma, Voitinel, Zamostea).
- menținerea suprafețelor împădurite din bazinele de recepție ale zonelor cu potențial semnificativ de inundații (municipiul Câmpulung Moldovenesc, municipiul Rădăuți, oraș Solca, comunele Bălcăuți, Hănțești, Horodnic de Sus, Iaslovăț, Mănăstirea Humorului, Mitocu Dragomirnei, Moldovița, Pătrăuți, Pârteștii de Jos, Putna, Șcheia, Sucevița, Ulma, Voitinel, Zamostea).
- elaborarea de studii pentru identificarea zonelor și sectoarelor cu risc semnificativ la viituri de tip flash – food, precum și de studii pentru modelarea hidrologică și hidraulică a viiturilor pe sub-bazinul hidrografic Suceava.
- coordonarea strategiei și planificării teritoriale (PATJ, PUG-uri, PUZ-uri, PUD-uri) cu Planul de Management al Riscului la Inundații la nivel bazinal, prin întabularea terenurilor ocupate de infrastructura de apărare la inundații, în conformitate cu dispozițiile legate în materia cadastrului și a publicității imobiliare.
- activități de informare a publicului privind conștientizarea riscului la inundații, adaptate specific nevoilor comunităților, precum și a măsurilor preventive și operative (individuale și de grup) care trebuie luate în situații de urgență.
- revizuirea planurilor de apărare împotriva inundațiilor în corelare cu alte planuri de management al situațiilor de urgență asociate (IGSU).

Strategia de dezvoltare a județului Suceava, 2011 – 2020 are prevăzute pentru diminuarea riscului la inundații următoarele măsuri structurale:

măsura MTa1.1:

- regularizare și apărări de maluri, pârâu Sasca Mare, comuna Cornu Luncii;
- regularizare pârâu Sucevița și afluenți, sector Sucevița - Volovăț;
- regularizare pârâu Putna și afluenți, sector Gura Putnei – Putna;

- regularizare râu Moldova pentru apărarea frontului de captare a municipiului Suceava la Berchișești;
- amenajare râu Suceava și afluenți pe zona Ulma – Brodina - Straja;
- regularizare pârâu Solca și a afluenți pe tronsonul Solca - Arbore și decolmatare la acumularea Solca;
- amenajare râu Dorna pe sectorul Poiana Stampei - Vatra Dornei;
- regularizare în regim barat pâraie Horodnic și Toplița, localitatea Horodnic de Sus;
- regularizare râu Suceava, tronson Vicovu de Sus - Frătăuții Vechi, orașul Vicovu de Sus și comuna Frătăuții Noi;
- dig apărare oraș Siret, pe pârâu Negostina;
- amenajare albie pârâu Voitinel și afluenți, comuna Voitinel;
- apărare mal stâng pârâu Voitinel, comuna Voitinel;
- amenajare râu Moldova, pe tronsonul Brăiești – Băișești, comuna Cornu Luncii;
- amenajare râu Moldova și afluenți pe sectorul Fundu Moldovei – Gura Humorului;
- amenajare râu Moldova pentru apărarea frontului de captare în municipiul Fălticeni la Baia, etapa a II-a;
- apărare mal stâng râul Moldova satele Fântâna Mare și Cotu Băii, comuna Fântâna Mare;
- amenajare râu Bistrița și afluenți pe sectorul Iacobeni - Sabasa, județul Suceava și Neamț;
- amenajare complexă Vârful Câmpului (județele Suceava și Botoșani);
- regularizare pârâu Ruda în comuna Dornesti;
- regularizare și îndiguire râul Suceava în municipiul Suceava,
- regularizare și apărări de mal pârâu Remezeu, comuna Vicovu de Jos;
- îndiguire mal stâng râul Moldova în zona podului Berchișești – Capu Câmpului, comuna Capu Câmpului;
- amenajare pârâu Moldovița și afluenți în zona comunelor Moldovița, Vatra Moldoviței, Frumosu și Vama;
- apărare mal pe râul Moldova și regularizare pârâu Rasca în comuna Bogdănești;
- amenajări pârâu Sucevița în zona Satu Nou și în zona podurilor de pe DN 17 A în comuna Marginea;
- regularizare și îndiguire pârâu Seaca în comuna Boroaia;
- apărare maluri pârâu Ciotina, comuna Iacobeni;
- amenajare pârâu Izvoru Alb în zona municipiului Câmpulung Moldovenesc;
- regularizare pârâu Pătrăuțeanca în zona acumulării Baraj Mobil Mihoveni;
- amenajarea brațului stâng și pragului de fund pe pârâu Sucevița în zona localității Marginea;
- execuție apărări de maluri în comuna Moldovița;
- consolidare mal drept râul Siret, zona Sândeni, oraș Dolhasca;
- regularizare și apărare mal drept râul Siret, comuna Zamostea;
- regularizare și apărare de mal pârâu Rusca, comuna Sucevița;
- regularizare și apărare maluri, râul Moldova în zona comunelor Vadu Moldovei – Boroaia;
- amenajare râul Moldova pe tronsonul Cornu Luncii – Baia;
- consolidare mal stâng, râul Moldova în zona Verminca-Runc, sat Breaza de Sus, comuna Breaza;
- regularizare și apărare mal stâng râul Moldova, pe tronsonul Roșiori - Oniceni, comuna Forăști;
- regularizare și îndiguire râul Suceava, în zona comuna Bilca;
- îndiguire și consolidare mal drept râul Suceava în zona comunei Gălănești;
- amenajare râul Bistrița și pârâu Țibău în comuna Cărlibaba;
- apărare mal stâng râul Suceava în zona satului Prelipca, oraș Salcea;
- apărare mal drept râul Suceava în zona satelor Luncoșoara și Chilișeni, comuna Udești;
- apărare mal drept râul Suceava în zona Lanu Gării, oraș Liteni;
- apărare de maluri râul Siret și râul Suceava, oraș Liteni;
- îndiguire mal stâng râul Suceava în zona satului Frătăuții Noi, comuna Frătăuții Noi;
- apărare mal stâng râul Sucevița în zona localității Bădeuți, oraș Milișăuți;
- apărare mal drept râul Sucevița, oraș Milișăuți;
- regularizări și apărare de maluri pârâu Soloneț și afluenți, comuna Cacica;
- apărare mal stâng pârâu Negrileasa în zona stației de pompare a apei potabile a pieții agroalimentare comuna Stulpicani;
- regularizare și apărări de maluri pârâu Racova comuna Botoșana;
- regularizare și apărări de maluri pârâu Iaslovăț și afluenți, comuna Iaslovăț;
- regularizare și apărări de maluri râul Moldova sat Drăgușeni, comuna Drăgușeni;
- apărare maluri pe râul Siret zonele Budeni – Procovanu și ocolul silvic Dolhasca, oraș Dolhasca;
- apărare maluri și recalibrare albie pârâu Remezeu;
- amenajare albie pârâu Bucovăț și afluenți sat Păltinoasa, comuna Păltinoasa;
- amenajare pârâu Suha Mică sat Găinești, comuna Slatina;
- regularizare și apărare de maluri pârâu Soloneț comuna Pârteștii de Jos;
- apărare maluri pârâu Cotârgași, sat Cotârgasi, oraș Broșteni;
- regularizare și apărare de maluri pârâu Soloneț și afluenți, comuna Todirești;
- regularizare și apărare de maluri pârâu Soloneț și afluenți, comuna Comănești;
- apărări de maluri pe râurile Suha, Brăteasa și Botușan pe raza comunei Ostra;
- apărări de maluri pe pârâu Corlata, sat Corlata, comuna Berchișești;
- apărare mal drept râul Șomuzu Mare, în comuna Dolhești,
- apărare mal drept râul Siret pentru apărarea frontului de captare apă subterană din comuna Dumbrăveni;
- apărări maluri râul Suceava, comuna Izvoarele Sucevei;
- apărări maluri pârâu Brodina și pârâu Calela în satul Brodina de Sus, comuna Izvoarele Sucevei;
- regularizări și apărări de maluri pe pârâu Slătioara și afluenți pe raza satului Slătioara comuna Stulpicani;
- protecție mal drept râul Siret, comuna Zvoriștea;
- regularizare râul Suceava, tronson Vicovu de Sus – Frătăuții Vechi, localitățile Vicovu de Sus și Frătăuții Noi;
- apărare mal drept râul Siret, sat Bălinești, comuna Grămești;

- apărări de maluri pe râul Suceava, în comuna Gălănești;
- îndiguire mal drept pâraul Solca, sat Gura Solcii, comuna Grănicești;
- lucrări de regularizare a albiei pâraie de pe raza comunei Crucea;
- îndiguiri și apărări de maluri pe cursurile de apă în comuna Frumosu;
- regularizarea și îndiguirea zonelor cu risc de inundații din comuna Iacobeni;
- regularizare albie pâraie Șoarec și Sucevița în amonte și aval de punctul de confluență;
- lucrări de regularizare a albiei pâraului și apărări de maluri pentru prevenirea inundațiilor în comuna Mușenița;
- lucrări de regularizări cursuri de apă pentru de prevenire a inundațiilor în comuna Șerbăuți;
- dig și apărări de maluri pe râul Moldova în dreptul satului Vadu Moldovei II (zona URCAP, cca. 800 m) în comuna Vadu Moldovei;
- regularizare și apărări de mal pâraul Crăcăcea (Slătioara), pâraul Slatina și pâraul Aluna (Caliuha), pe o lungime de 2,5 km, comuna Vicovu de Jos.

pentru MTa1.2:

- refacerea amenajării râului Suceava în zona sursei de alimentare cu apă a orașului Rădăuți și punerea în siguranță a barajului la priza Mihoveni.

Protecția cursurilor de apă naturale și amenajate, precum și a construcțiilor hidrotehnice aflate pe teritoriul județean se face prin păstrarea/instaurarea zonelor de protecție prevăzute în Legea 107/1996 cu completări și modificări ulterioare, după cum urmează:

- în lungul *cursurilor naturale de apă*, lățimea zonei de protecție este de:
 - 5,0m pentru lățimea cursului de apă sub 10,0m;
 - 15,0m pentru lățimea cursului de apă între 10,0-50,0m;
 - 20,0m pentru lățimea cursului de apă peste 51,0m;
- în lungul *cursurilor de apă regularizate*:
 - 2,0m pentru lățimea cursului de apă sub 10,0m;
 - 3,0m pentru lățimea cursului de apă între 10,0-50,0m;
 - 5,0m pentru lățimea cursului de apă peste 51,0m;
- la *cursurile de apă îndiguite*: toată lungimea dig-mal, dacă aceasta este sub 50,0m;
- în *jurul lacurilor naturale*, 5,0m indiferent de suprafață, la care se adaugă zona de protecție cu regim sever/de protecție sanitară stabilită în conformitate cu art. 5 al Legii;
- în *jurul lacurilor de acumulare*, lățime de protecție: între Nivelul Normal de Retenție al apei din lac și cota coronamentului barajului;
- de-a lungul *digurilor* lățimea de protecție este de 4,0m spre interiorul incintei;
- de-a lungul *canalelor de derivație* de debite lățimea este de 3,0m.

4.6.2. Managementul infrastructurilor de alimentare cu apă și de canalizare apă uzată

Infrastructura de utilități publice este una dintre condiții sine qua non pentru dezvoltarea economică a oricărei unități teritorial-administrative. În acest context, **Strategia de dezvoltarea economică și socială a județului Suceava, 2011 – 2020** consideră că „necesitatea asigurării accesului la rețele de utilități publice și micșorarea disparităților dintre mediul urban și rural în domeniul infrastructurii și utilităților, trebuie să reprezinte o preocupare principală a autorităților administrației publice locale din județ”.

Dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apă și de canalizare și evacuare a apelor uzate la nivel județean este propusă în contextul programelor de dezvoltare a infrastructurilor de mediu la nivel național, care au fost inițiate în cadrul asistenței de pre-aderare a României la Uniunea Europeană.

Master Planul pentru sectorul de apă și apă uzată pentru județul Suceava elaborat în anul 2009 în cadrul măsurii ISPA/2005/RO/16/P/PE/004-01 și aflat în prezent la a III-a revizuire are ca **obiectiv: realizarea unui program investițional pe termen lung (2010 - 2038) eficient din punct de vedere al costurilor, proiectat să modernizeze serviciile existente de alimentare cu apă și canalizare apă uzată în localitățile județului (urbane și rurale), cu scopul respectării directivelor UE și standardelor naționale.**

Obiectivele prioritare ale Master Planului sunt:

- conformarea cu angajamentele de tranziție și obiectivele intermediare convenite între Comisia Europeană și Guvernul României pentru implementarea *Directivei 91/271/CEE cu privire la colectarea și tratarea apelor uzate urbane* în toate aglomerațiile mai mari de 2.000 locuitori echivalenți. În conformitate cu *Directiva 2000/60/CE* s-a avut în vedere și faptul că pentru aglomerări mai mari de 10.000 locuitori echivalenți trebuie să se prevadă treaptă terțiară de epurare a apei uzate (pentru eliminarea fosforului și azotului);
- conformarea cu *Directiva 98/83/CE cu privire la calitatea apei destinate consumului uman*, transpusă în legislația națională în *Legea 458/2002 cu privire la calitatea apei potabile* (modificată prin *Legea 311/2004*) în toate localitățile cu populație mai mare de 50 locuitori;

Scopul dezvoltării infrastructurii de alimentare cu apă și de canalizare și evacuare a apei uzate din aria documentației de Master Plan fac parte și din Strategia de dezvoltare a județului Suceava, 2011 – 2020, care are ca **obiectiv specific** „dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale”.

Obiectivul sectorial este:

OTTa2: dezvoltarea echilibrată a infrastructurii de alimentare cu apă și de canalizare apă uzată

Măsurile de implementare a acestui obiectiv cuprind:

MTa2.1: realizarea, reabilitarea sau extinderea și modernizarea rețelelor de alimentare cu apă

- alimentare cu apă în orașele Broșteni (satele Dârmoxa, Holda, Holdița), Cajvana, Frasin, Liteni (satele Corni, Rotunda, Roșcani, Siliștea și Vorniceni Mici), Milișăuți,
- alimentare cu apă comunele Adâncata (sat Adâncata), Botoșana (sat Botoșana), Ciocănești (sat Ciocănești), Comănești (satele Comănești, Humoreni), Crucea, Dolhești, Dornești, Fundu Moldovei (sat Fundu Moldovei), Gălănești, Mălini (satele Mălini și Pâraie), Moara (sat Vorniceni Mari), Panaci (satele Panaci și Coverca), Pătrăuți, Pojorâta, Todirești (sat Todirești), Ulma (satele Nisipitu și Ulmi), Vadu Moldovei;
- realizare sistem de apă în comunele Bălcăuți, Bunești, Calafindești, Drăgoiești, Fântânele, Grămești, Hănțești (sate Berești, Hănțești), Hârtop, Horodnic de Sus, Horodniceni, Iacobeni (sate Ciotina, Dandoaia), Iaslovăț, Ilișești, Mănăstirea Humorului, Mușenița, Poieni Solca, Vatra Moldoviței, Volovăț;
- reabilitare și extindere sistem de apă în comunele Berchișești (sat Corlata), Boroaia, Ciocănești, Dorna Arini, Dorna Cândrenilor, Dumbrăveni, Ipotești, Ostra, Pârtești de Jos, Poiana Stampei, Șaru Dornei, Stulpicani;

MTa2.2: realizarea, reabilitarea sau extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare apă uzată

- reabilitare/extindere rețele de alimentare cu apă și canalizare apă uzată în municipiul Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei în orașele Dolhasca, Frasin, Gura Humorului (cartier rezidențial), Salcea, Siret, Vicovu de Sus, în comunele Crucea, Dornești, Putna, Verești (satele Hancea și Verești), Vicovu de Jos.
- extindere rețea de alimentare cu apă în sistem centralizat și realizare sistem de canalizare în comunele Baia, Drăgoiești, Șcheia;
- realizare de sisteme de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Vicovu de Sus (satul Bivolăria), în comunele Bosanci, Breaza, Ciprian Porumbescu, Drăgoiești, Frumosu, Frătăuții Noi, Hârtop, Marginea, Mitocu Dragomirnei, Straja, Sucevița, Șerbăuți.

MTa2.3: realizarea, reabilitarea sau extinderea sistemelor de canalizare și stațiilor de epurare

- realizare sistem de canalizare (și stație de epurare) în orașul Milișăuți, comunele Adâncata, Arbore, Bălăceana, Bălcăuți, Berchișești, Bilca, Botoșana, Bunești, Capu Câmpului, Ciocănești, Comănești, Dărmănești, Dolhești (sat Dolheștii Mari), Dorna Arini, Dorna Căndrenilor, Fântânele, Forăști, Gălănești, Grămești, Hănești (sat Berești), Horodnic de Sus, Iaslovăț, Ilișești, Mălini, Mușenița, Panaci (satele Panaci și Coverca) Pătrăuți, Pârteștii de Jos, Poiana Stampei, Poieni Solca, Vadu Moldovei, Vatra Moldoviței, Volovăț, Zvoriștea,
- extindere/realizare stație de epurare în orașele Dolhasca, Liteni, Salcea, Siret, Solca, comunele Boroaia, Drăgușeni, Dumbrăveni, Iacobeni, Ipotești, Mănăstirea Humorului, Moara, Ostra, Poiana Stampei, Stulpicani, Șcheia (satele Scheia, Sf. Ilie), Verești (satele Verești și Hancea).

Investiții prioritare finanțate din **Fonduri de Coeziune – POIM**, propuse în perioada 2014 – 2020:

Municipiul Suceava:

- reabilitarea stației de tratare apă de la Mihoveni;
- reabilitare aducțiune de apă brută Mihoveni, 1,1km;
- reabilitarea stației de pompare apă brută Mihoveni și reabilitare stație de pompare apă Zamca II
- extinderea rețelei de distribuție în municipiu, inclusiv hidranți, cămine, branșamente, cca. 9,38km;
- înlocuire rețea distribuție apă în Traian Vuia, cca. 1,56km, Dn 225mm;
- înlocuire conductă magistrală de transport în Traian Vuia, cca. 1,4km, Dn 450mm;
- reabilitare Stație de epurare Suceava;
- stații de pompare apă uzată, 7 buc;
- extindere rețea canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 11,0km;
- reabilitare rețea canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 7,6km.

Municipiul Câmpulung Moldovenesc:

- reabilitarea câmpurilor de captare apă subterană, Sadova și Aeroport;
- reabilitare conducte aducțiune apă, cca. 5,8km;
- extindere rețea distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente, pe cca. 43,2km;
- reabilitare rețea distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente, pe cca. 4,3km;
- reabilitare rezervor Măgura, 2x1000m²;

- reabilitare rezervoarele de la Runc, 2x500m³ și 2x2500m³;
- extindere stație de epurare cu treapta terțiară, 19.385 PE;
- stații de pompare apă uzată, 34 buc;
- extindere rețea de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 83,45km;
- reabilitare rețea de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 7,5km.

Municipiul Fălticeni:

- stații de ridicare a presiunii, 2 buc.;
- extinderea rețelei de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente. pe cca. 10,8km;
- înlocuire conducte de transport și echilibrare presiune, cca.5,46km;
- înlocuire rețele de distribuție, cca. 8,82km;
- reabilitare structură la rezervorul Timpești, 2x2500m³;
- reabilitare structură la rezervorul Oprișeni, 2x2500m³;
- reabilitare structură la rezervorul Pietrari, 2x750m³;
- stații de pompare apă uzată, 10 buc;
- extindere rețea de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 22,8km;
- reabilitare rețea de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 2,3km.

Municipiul Rădăuți:

- mărirea debitului de apă a stratelor acvifere – captare Măneuți;
- reabilitarea conductei principale de refulare, fir II, Dn 400mm, 6,4km;
- extinderea rețelei de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente, pe cca. 14,0km;
- reabilitarea rețelei de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente, pe 3,97km;
- stații de pompare apă uzată, 9 buc;
- extindere rețea de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 16,0km;
- reabilitare subtraversare cale ferată, mărirea diametrului de la 200mm la 300mm, pe 30m.

Municipiul Vatra Dornei:

- reabilitare captare râu Roșu;
- înlocuire conducte de legătură între obiectele tehnologice și reabilitarea laborator stație de tratare apă;
- reabilitare aducțiune apă brută, pe cca. 350m;
- înlocuire aducțiune stația de tratare Roșu – rezervoare Runc, cca. 4,0km;
- reabilitare stație de pompare apă brută;
- stații de repompare apă potabilă, 10 buc;
- extindere rețea distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente, pe 22,11km;
- reabilitare rețea distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente, pe 7,7km;
- reabilitare rezervoare Runc 1 și 2, cu capacitatea de 1x1000m³ și 2x500m³;
- stații de pompare apă uzată, 14 buc;
- extindere rețea de canalizate menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 19,36km;
- reabilitare rețea de canalizate menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 8,7km.

Oraș Dolhasca:

- bransamente apă, De 25mm, L=1,17km;
- stație nouă de epurare, 5.581 PE;
- stații de pompare apă uzată, 10 buc;
- rețele noi de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 30,0km.

Oraș Salcea:

- stație de repompare apă, 3 buc;
- extindere rețea de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, pe cca. 12,54km;
- racord electric la rezervor salcea;
- rezervor nou de apă 2x200m³, pentru satele Plopeni și Mereni;
- extindere Stație de epurare;
- stații de pompare apă uzată, 10 buc;
- extinderea rețelei de canalizare menajeră în Salcea, inclusiv cămine și racorduri, cca. 18,3km

Oraș Siret:

- reabilitare structuri Puț Austriac și împrejmuirea zonei de protecție sanitară, 1 buc;
- reabilitare sala de filtre rapide și stația de clorinare;
- reabilitarea aducțiunii de apă brută între Puț Austriac și Stația de tratare apă, 2,60km și a aducțiunii de apă brută între Puțuri Dubova și Stația de tratare apă, 3,65km;
- reabilitarea aducțiunii de apă potabilă între Stația de tratare apă și rezervoare, 3,87km;
- stații noi de repompare apă, 3 buc;
- extindere rețea de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, pe cca. 40,0km;
- reabilitare rețea de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, pe cca. 4,0km;
- rezervor nou în Stația de tratare apă, 1x150m³;
- reabilitare rezervor de pe str. Cărmidăriei, 1x2500m³ și de pe str. 28 Noiembrie, 2x1000m³;
- reabilitare și extindere stație de epurare, 8.890PE;
- stații de pompare apă uzată, 11 buc;
- extindere rețea canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 45,5km, respectiv reabilitare rețea canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 1,6km.

Oraș Vicovu de Sus:

- extindere câmp de puțuri Laura, 4 buc;
- stație de clorinare nouă și stații de repompare apă potabilă, 3 buc, în Vicovu de Sus;
- dotare cu laborator și sistem SCADA;
- extindere rețea de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, pe cca. 38,0km în Vicovu de Sus;
- reabilitare rezervor existent, 1x950m³ și mărirea capacității de stocare cu rezervor 1x200m³;
- extinderea rețelei de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, cca. 26,0km în Bivolăria;
- stație de pompare apă, 1 buc. în Bivolăria;
- stație nouă de epurare în Vicovu de Sus, 18.164 PE;

- stații de pompare apă uzată, 6 buc. în Vicovu de Sus și 5 buc. în Bivolăria;
- rețele noi de canalizare menajeră, inclusiv cămine, racorduri în Vicovu de Sus, cca. 71,0km;
- rețele noi de canalizare menajeră, inclusiv cămine, racorduri în Bivolăria, cca. 26,0km.

Comuna Marginea:

- câmp nou de puțuri pt. sistemul de apă Marginea, Q=22 l/s, 11 buc;
- stație nouă de clorinare;
- dotare cu laborator și sistem SCADA;
- conductă aducțiune, 4,20km;
- stație de pompare apă brută, 1 buc;
- rezervor de apă 2x500m³;
- rețele de distribuție apă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, cca. 68,23km;
- stație nouă de epurare în Marginea, 9.623PE;
- stații de pompare apă uzată, 11 buc;
- rețele noi de canalizare menajeră, cca. 64,8km.

Comuna Mitocu Dragomirnei:

- stație de rechlorinare;
- stații de pompare apă potabilă, 3 buc;
- rezervor de înmagazinare apă 1x500m³;
- rețele noi de distribuție apă potabilă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, cca. 34,25km;
- stații de pompare apă uzată, 9 buc;
- rețele noi de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 28,65km.

Comuna Putna:

- front nou de captare apă, 13 puțuri de mică adâncime, Q=10 l/s;
- instalație de clorinare apă și laborator;
- conductă nouă de aducțiune apă, 2,38km;
- stații de repompare apă, 2 buc;
- extindere rețea de distribuție apă potabilă, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, cca. 18,0km;
- stații de pompare apă uzată, 7 buc;
- extindere rețea de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri, cca. 17,1km.

Comuna Șcheia (sistem Suceava):

- stație de repompare apă, 1 buc;
- rețele noi de distribuție în Șcheia, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, cca. 26,3km și în Sf. Ilie, inclusiv cămine, hidranți, bransamente, cca. 19,4km;
- stații noi de pompare apă uzată în sat Șcheia, 9 buc și în sat Sf. Ilie, 8 buc;
- rețea nouă de canalizare menajeră în sat Șcheia, inclusiv cămine și racorduri, cca. 21,2km și în sat Sf. Ilie, inclusiv cămine și racorduri, cca. 16,46km.

Comuna Sucevița:

- stații de repompare apă în Sucevița, 2 buc, în Voivodeasa, 1 buc;
- stații de pompare apă uzată în Sucevița, 5 buc, în Voivodeasa, 4 buc;

- extindere stație de epurare în Sucevița, 1.881PE;
- extindere rețea de distribuție apă potabilă, inclusiv cămine, hidranți, branșamente în Sucevița, cca. 5,3km, în Voivodeasa, cca. 3,5km;
- extindere rețea de canalizare menajeră, inclusiv cămine și racorduri în Sucevița, cca. 5,3km, în Voivodeasa, cca. 3,5km.

Elemente cu caracter normativ

Reabilitările, extinderile și realizările de rețele noi de distribuție ale apei potabile cuprind montarea hidranților exteriori pentru stins incendiu, care se face conform legislației în vigoare: **NP 133/2013-Normativ privind proiectarea, executarea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare a localităților**, **NP 086/2005-Normativ pentru proiectarea, executarea și exploatarea instalațiilor de stingere a incendiilor**, **SR 4163-1/0995-Alimentare cu apă. Rețele de distribuție. Prescripții fundamentale de proiectare.**

Amplasarea rețelelor edilitare pe trama stradală se face cu respectarea prevederilor **SR 8591/1997 – Rețele edilitare subterane. Condiții de amplasare.**

Pentru asigurarea protecției resurselor de apă și a apei potabile distribuită pentru consum este necesară asigurarea și menținerea zonei de protecție sanitară și hidrogeologică la sursele de apă, la obiectele sistemelor de alimentare cu apă și canalizare și epurare ape uzate în conformitate cu legislația actuală din domeniu (**HG 930/2005, NP 133/2013 și OMS 994/2018**). În acest sens se propune menținerea sau instaurarea a distanțelor minime pentru zona de protecție sanitară cu regim sever astfel:

- *la sursele de apă subterane din stratul freatic*, pentru care nu există suficiente date de aplicare a metodelor de dimensionare cuprinse în ordinul nr. 1.278/2011, dimensiunile minime sunt 50m amonte și 20m aval de captare pe direcția de curgere a apelor subterane și 20m de o parte și de alta a captării. În cazul captării izvoarelor minim 50m în amonte și 20m lateral de o parte și de alta a captării;
- *la sursele de apă subterană de adâncime*, zona este circulară cu centrul pe poziția forajului și rază de 10m;
- *la captările din cursuri de apă* zona de protecție sanitară cu regim sever va fi determinată după caracteristicile locale ale albiei. Dimensiunile minime ale zonei vor fi de 100m pe direcția amonte de priză, 25m pe direcția aval de ultimele lucrări componente ale prizei, 25m de o parte și de alta a prizei;
- *la captările din lacuri* zona de protecție va avea dimensiunile minime 100m radial pe apă față de punctul de captare, 25m radial pe malul unde se află prizei;
- *la aducțiunile de apă potabilă* 10m de la generatoarele exterioare ale acesteia;
- *la instalațiile de tratare a apei* 20m de la zidurile exterioare ale acesteia;
- *la stațiile de pompare apă* 10m de la zidurile exterioare ale clădirilor;
- *la stațiile de pompare apă uzată* 50m de la zidurile exterioare ale clădirilor

Distanța de protecție sanitară la stațiile de epurare a apelor uzate din localități este stabilită prin studii de impact asupra sănătății populației și mediului înconjurător elaborate de instituții specializate. În lipsa acestora se recomandă, până la elaborarea studiilor, distanțele de 300m pentru stațiile de epurare cu paturi de uscare nămol și 100m pentru stațiile de epurare compacte (monobloc) până la zonele construite (**OMS 994/2018 – pentru completarea și modificarea Normelor de igienă și sănătate publică privind modul de viață al populației, aprobate prin Ordinul ministerului sănătății 119/2014**). Utilizarea terenurilor din interiorul zonelor de protecție se face conform prevederilor aceluiași normative.

Surse documentare:

Strategia de Dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020, Consiliul Județean Suceava;

Master Plan actualizat pentru sectorul apă potabilă și apă uzată, județul Suceava, 2015, S.C. ACET S.A. Suceava;

Schema cu riscurile teritoriale din zona de competență a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Bucovina” al județului Suceava, (2019), ISU Bucovina, Suceava;

Planul de Management actualizat al Spațiului Hidrografic Siret, 2016 – 2021 (2015), Administrația Bazinală de Apă Siret;

Planul de Management al Riscului la Inundații, Administrația Bazinală de Apă, Siret, 2016 – 2021.

Informații S.C. ACET S.A. Suceava;

Standarde și normative naționale privind domeniul gospodăririi apelor.

4.6.3. Amenajări hidroameliorative / îmbunătățiri funciare

4.6.3.1. Diagnostic general și probleme

Lucrările de îmbunătățiri funciare privesc conservarea și ameliorarea durabilă a calității terenurilor agricole. Pe teritoriul agricol al județului s-au executat lucrări de îmbunătățiri funciare de tip combaterea eroziunii solului, desecări și irigații pe o suprafață de 178.502 ha.

Lucrările de combaterea eroziunii solului (85.134 ha) au fost executate pe suprafețe afectate de procese de degradare care ridică probleme cu privire la folosința terenurilor în agricultură și afectează fertilitatea acestuia. Suprafețe semnificative au fost acoperite cu lucrări de CES la: Șomuzul Mare, Șomuzul Mic, Ilișeasca, Soloneț, Arbore – Marginea, Zvoriștea – Zamostea, Mereni – Plopeni – Salcia, Dolhasca – Dolhești, Lisaura – Liteni etc.

Lucrările de desecare (44.904 ha) au fost executate pe terenurile afectate de exces de umiditate, de nivelul ridicat al pânzei freactice. Cele mai importante sisteme sunt la Rădăuți, Baia - Rădășeni, Dornești - Frătăuți Noi.

Pentru eliminarea efectelor perioadelor secetoase au fost executate lucrări de irigații pe o suprafață de aproape 4.050 ha, în amenajări mai mici de 1000 de ha și în amenajări locale.

Lucrările de îmbunătățiri funciare fiind executate în majoritate înainte de 1990 necesită reevaluarea și adaptarea lor la cerințele formelor noi de proprietate și a noilor tehnologii agricole precum și măsuri de extindere, reabilitare și modernizare. Asigurarea fondurilor pentru realizarea lucrărilor de întreținere și exploatare a amenajărilor de IF ar rezolva problema celor care sunt nefuncționale din cauza lipsei echipamentelor de exploatare

Fărămițarea și mărimea redusă a parcelelor cu folosință agricolă (cca. 2,3 ha) și amplasarea necorespunzătoare a culturilor favorizează practicarea unei agriculturi de subzistență, cu implicații negative, din punct de vedere tehnic și financiar, în exploatarea, întreținerea și repararea infrastructurii de îmbunătățiri funciare.

În perioada 2011 – 2017 suprafața amenajată cu lucrări de îmbunătățiri funciare a rămas neschimbată. Conform studiilor de specialitate, la finele anului 2017, pentru irigații erau amenajate 3.791 ha., suprafață egală cu cea din 2011. Aceeași situație s-a înregistrat și în cazul suprafețelor amenajate cu lucrări de desecare și a suprafețelor cu lucrări de combatere a eroziunii solului, acestea rămânând la nivelul din 2011, 44.904 ha desecare, respectiv 85.189 ha CES.

Sectorul Îmbunătățirilor funciare se mai confruntă cu dificultăți de genul:

- Lipsa echipamentelor de udare și distribuția neuniformă a acestora în teritoriu.
- Disfuncții în lucrările de întreținere și reparații în amenajările pentru desecări (decolmatări, curățire vegetație). Canalele de aducțiune și de distribuție sunt, în mare parte, neimpermeabilizate, înregistrându-se pierderi mari de apă.
- Stațiile de pompare sunt echipate cu agregate de pompare cu randamente scăzute, ceea ce conduce la consumuri ridicate de energie electrică.

Alte probleme vizează:

- Abaterile de la regimul optim de irigare datorită utilizării extrem de reduse a amenajărilor de irigații poate avea efecte negative asupra solului. Modificări însemnate pot avea loc din cauza calității apei de irigare folosite, fiind posibilă apariția fenomenelor de salinizare și alcalinizare (în situația apelor conținând săruri), sau modificarea texturii (în măsura în care apa conține aluviuni în suspensie).
- Manifestarea unor fenomene meteorologice deosebit de intense, alternarea unor perioade puternic secetoase cu altele cu precipitații puternice, repetate ca intensitate în aceleași perimetre.
- Creșterea costului pomparei apei, care conduce la limitarea accesului fermierilor la irigații, precum șireticența, din partea acestora, în orientarea planului de cultură către plante valoroase care răspund bine la irigații și care au desfacere imediată pe piața internă și externă.
- Proiectele de extindere a suprafețelor irigate sunt limitate.
- Disfuncționalități în întreținerea și exploatarea amenajărilor de combatere a eroziunii solului cu consecințe în diminuarea efectului acestora asupra solului;

Obiectivul general al domeniului îmbunătățirilor funciare decurge din *Strategia de Dezvoltare Durabilă a Agriculturii - 2004* (Priorități strategice – Orizont 2025) care evidențiază ca prioritate strategică ”*Îmbunătățirea activității în domeniul îmbunătățirilor funciare*”.

Obiective specifice:

Racordarea politicii județene la obiectivul general al politicii naționale în domeniului îmbunătățirilor funciare în scopul dezvoltării acestui sector în județul Suceava se realizează stabilirea unei direcții de acțiune și a unui obiectiv-umbrelă **prevenirea, protecția, refacerea și sporirea potențialului agricol**.

Pentru atingerea obiectivelor care vizează prevenirea, protecția, refacerea și sporirea potențialului agricol, și pentru realizarea direcțiilor de acțiune, evoluția sectorului de îmbunătățiri funciare necesită următoarele *măsuri și acțiuni prioritare*:

- Măsuri de extindere, reabilitare și modernizare a amenajărilor existente de îmbunătățiri funciare: Desecări - 44.904ha., Combaterea Eroziunii Solului - 84.704 ha., irigații - 4.050 ha.
- Creșterea gradului de utilizare a amenajărilor de irigații și desecări, abaterile de la regimul optim de irigare având efecte negative asupra solului.
- Asigurarea fondurilor și echipamentelor pentru realizarea lucrărilor de întreținere și exploatare în amenajările de îmbunătățiri funciare (desecări, CES.)
- Realizarea de lucrări de stabilizare a terenurilor în localități care nu au lucrări de îmbunătățiri funciare.

- Realizarea de lucrări de desecare și combaterea inundațiilor pe terenuri care prezintă exces de umiditate în UATB care nu au lucrări de acest tip.
- Reducerea pierderilor de apă prin impermeabilizarea unor canale de transport, aducțiune și de distribuție, acestea fiind în mare parte neimpermeabilizate, înregistrându-se pierderi mari de apă.
- Accesarea fondurilor europene pentru proiecte de reabilitare a infrastructurii de îmbunătățiri funciare, asigurarea fondurilor necesare pentru întreținerea, repararea și exploatarea lucrărilor.

Trebuie luată în considerare existența posibilităților de finanțare prin Programul Național de Dezvoltare Rurală sau prin alte instituții financiare ale Uniunii Europene (accesarea Fondului European pentru Dezvoltare Rurală), Băncii Mondiale etc., pentru reabilitarea, modernizarea, retehnologizarea și extinderea amenajărilor de îmbunătățiri funciare în corelare cu standardele de mediu. De asemenea, trebuie avută în vedere Strategia M.A.P.D.R., precum și sprijinul acordat din partea statului, care încurajează practicarea agriculturii în forme asociative prin OUI (Organizația Utilizatorilor de Apă) în scopul acordării fondurilor necesare modernizării și retehnologizării sistemelor de irigații.

- Accesarea programelor Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru construcția sistemelor de irigații, achiziția de echipamente pentru irigații finanțate prin Programul de Dezvoltare Rurală 2014-2020.
- Finanțarea nerambursabilă prin Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) - linia de finanțare - submăsura 4.3 „*Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea infrastructurii agricole și silvice*”, componenta infrastructură de irigații - una dintre liniile de finanțare din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală.

4.6.3.2. Sub-obiective specifice și măsuri aferente acestora

Pentru atingerea obiectivului care privește **prevenirea, protecția, refacerea și sporirea potențialului agricol**, pornind de la problemele identificate în capitolul de analiză diagnostic prin prezenta documentație se propun obiective legate de sectorul îmbunătățirilor funciare care au în vedere evitarea materializării amenințărilor atât prin eliminarea punctelor slabe cât și prin valorificarea punctelor tari și a oportunităților.

Acestea decurg din obiectivele definite în Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a Județului Suceava pentru perioada 2014 - 2020 și sunt legate de prevenirea, protecția, refacerea și sporirea potențialului agricol și anume:

OTTF1: Modernizarea, extinderea și reabilitarea amenajărilor de îmbunătățiri funciare

OTTF2: Amenajarea lucrărilor de irigații pe suprafețele arabile afectate de secetă

OTTF3: Crearea cadrului administrativ necesar optimizării activității în domeniul îmbunătățirilor funciare.

Evoluția sectorului de îmbunătățiri funciare necesită măsuri și acțiuni prioritare aplicabile la nivel de județ. Acțiunile prioritare necesare funcție de tipul amenajărilor vizează:

Pentru desecări.

Lucrările de desecare, care la această dată deservește o suprafață 44.904ha din care 27.455 ha cu lucrări de drenaj necesită:

- Reabilitarea lucrărilor de desecare prin care se urmărește repararea construcțiilor hidrotehnice, a rețelei de drenuri, reprofilarea rețelei de canale, decolmatarea canalelor, reparațiile stațiilor de pompare, întreținerea construcțiilor hidrotehnice și ale cantoanelor de exploatare.

- lucrări de extindere a suprafeței desecate, executarea de lucrări noi în zonele depresionare care prezintă exces de umiditate, cu atât mai mult cu cât lucrările de desecare contribuie la apărarea împotriva inundațiilor.

Pentru combaterea eroziunii solului

Lucrările de combatere a eroziunii solului sunt repartizate în amenajări mai mari de 1000 ha. și cuprind o suprafață amenajată brută de 118.901 ha.

Pentru ca lucrările de combatere a eroziunii solului să aibă funcționalitate și eficacitate este necesar ca toți beneficiarii terenurilor din amenajările cu astfel de lucrări să respecte și să aplice măsurile agropedoameliorative pentru folosirea terenului amenajat în conformitate cu prevederile documentațiilor, să nu degradeze lucrările și să aplice tehnologiile de cultură antierozională. Întrucât în ultimii 30 de ani, urmare a fondurilor mici alocate, nu s-a mai dat importanța necesară acestor lucrări, sunt necesare lucrări de reabilitare a amenajărilor existente dar și de extindere a acestora în perimetrele care reclamă execuția lucrărilor de combatere a eroziunii.

Pentru Irigații

Lucrările de irigații sunt executate pe o suprafață de aproape 4.050 ha, în amenajări mai mici de 1000 de ha și în amenajări locale. Lipsa precipitațiilor afectează culturile agricole din județul Suceava. Dat fiind evoluția fenomenelor meteorologice și accentuarea secetei sunt prioritare:

- pe teritoriul localităților care dețin terenuri arabile vulnerabile la secetă este necesară amenajarea lucrărilor de irigații pe aprox. 30% din suprafața arabilă.
- creșterea gradului de utilizare a amenajărilor de irigații
- accesarea programelor Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru construcția sistemelor de irigații, achiziția de echipamente pentru irigații, finanțate prin Programul de Dezvoltare Rurală.

Măsuri care vizează satisfacerea obiectivelor sectoriale propuse prin prezentul PATJ:

Pentru obiectivul **OTTF1: Modernizarea, extinderea și reabilitarea amenajărilor de îmbunătățiri funciare**

MTf1.1: Extinderea, reabilitarea și modernizarea amenajărilor de desecare, decolmatarea canalelor de desecare, de pompare – evacuare.

Amenajările vizate se află pe teritoriul următoarelor UATB-uri: Arbore, Baia, Bărcăuți, Calafindești, Dornești, Frătăuții Noi, Margine, Rădășeni, Rădăuți, Siret, Udești, Volovăț, Zvoriștea.

Lucrările de desecare, care la această dată deservesc o suprafață de 44.904ha necesită *modernizări la stațiile de pompare cu înlocuirea agregatelor de pompare existente cu cele submersibile, înlocuirea conductelor metalice de aspirație și refulare cu conducte din fibră de sticlă, care au o durată de exploatare mult mai mare, înlocuirea echipamentelor hidromecanice cu tehnologie modernă. Prin reabilitarea lucrărilor de desecare se urmărește repararea construcțiilor hidrotehnice, a rețelei de drenuri, reprofilarea rețelei de canale, decolmatarea canalelor, reparațiile stațiilor de pompare, întreținerea construcțiilor hidrotehnice și ale cantoanelor de exploatare. Se poate vorbi de asemenea și de lucrări de extindere a suprafeței desecate, executarea de lucrări noi în zonele depresionare care prezintă exces de umiditate, cu atât mai mult cu cât lucrările de desecare contribuie la apărarea împotriva inundațiilor, prin inventarierea suprafețelor care necesită evacuarea excesului de umiditate.*

MTf1.2: Lucrări de modernizare, extindere, reabilitare, amenajări silvice pe suprafețe amenajate cu lucrări de combatere a eroziunii solului pentru prevenirea apariției eroziunii și a producerii alunecărilor de teren.

Amenajările vizate se află pe teritoriul următoarelor UATB-uri: Arbore, Bosanci, Broșteni, Calafindești, Dolhasca, Dolhești, Drăgușeni, Grănicești, Forăști, Ilișești, Ipotești, Liteni, Marginea, Moldova-Sulița, Salcea, Todirești, Vadu Moldovei, Vulturești, Zvoriștea, Zamostea.

Pentru obiectivul **OTTF2: Amenajarea lucrărilor de irigații în sistemul național pe suprafețele arabile afectate de secetă**

MTf2.1: Accesarea programelor Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru construcția sistemelor de irigații și achiziția de echipamente pentru irigații și accesarea fondurilor nerambursabile prin Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) - linia de finanțare - submăsura 4.3 „Infrastructura de irigații”

MTf2.2: Practicarea agriculturii în forme asociative prin OUI (Organizația Utilizatorilor de Apă) în scopul accesării fondurilor necesare amenajării sistemelor de irigații.

Dat fiind evoluția fenomenelor meteorologice și accentuarea secetei este prioritară accesarea programelor Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru construcția sistemelor de irigații, achiziția de echipamente pentru irigații finanțată prin Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR).

Pentru obiectivul **OTTF3: Crearea cadrului administrativ necesar îmbunătățirii activității în domeniul îmbunătățirilor funciare**

MTf3.1: Dezvoltarea politicii organizatorice pentru lucrările de îmbunătățiri funciare,

MTf3.2: Reevaluarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare și adaptarea lor la cerințele noilor tehnologii agricole și la formele noi de proprietate:

MTf3.3: Activități de training cu personalul în vederea instruirilor privind exploatarea terenurilor, echipamentelor și instalațiilor în amenajările de îmbunătățiri funciare.

Surse documentare:

Interacțiunea mediului cu activitățile econ.–soc. în jud. Suceava, Febr. 2019

Raport privind starea mediului în Județul Suceava în anul 2017

Institutul Național de Statistică

Studiile ISPIF - Institutul de Studii și Proiecte pentru Îmbunătățiri Funciare, 1998

Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare - anif.ro

4.6.4. Transportul de gaze și fluide combustibile

În cadrul subcapitolului de alimentare cu gaze naturale a județului Suceava sunt formulate propuneri de extindere a Sistemului de Transport Gaze Naturale în zonele de est, vest, nord și sud ale județului. Ca urmare a acestor extinderi de trasee de transport gaze, se vor putea înființa distribuții de gaze naturale în 85 UATB (5 orașe și 80 de comune); având în vedere faptul că există 13 UATB ce beneficiază de sisteme de distribuție gaze naturale, prin propunerile făcute, numărul total ar putea ajunge la 98. Introducerea acestui serviciu de utilitate publică în localități va contribui la creșterea confortului în locuințe și în spațiile publice, la ridicarea nivelului de trai al locuitorilor. Va crește, de asemenea gradul de atractivitate al orașelor și comunelor respective pentru investitori, creându-se astfel oportunități de dezvoltare. Totodată înființarea noilor distribuții de gaze naturale va conduce la înlocuirea într-o mare măsură a combustibilului lemnos utilizat în prezent și implicit la diminuarea tăierilor pentru lemne de foc și a poluării aerului ceea ce va oferi o protecție suplimentară a fondului forestier.

4.6.4.1. Diagnostic general și probleme

Rețeaua de transport gaze naturale de pe teritoriul administrativ al județului Suceava face parte din Sistemul Național de Transport Gaze Naturale, operat de S.N.T.G.N. TRANSGAZ S.A. Județul Suceava este alimentat cu gaze naturale din Nodul Tehnologic Gherăiești, conducta Ø 20” Gherăiești – Tg. Neamț și din conducta Ø 16” Gherăiești-Lețcani, din care se ramifică o conductă Ø 16” ce alimentează Municipiul Botoșani. Aceste conducte formează un inel de transport gaze naturale, din care se asigură alimentarea localităților zonei de nord-est și a celorlalte localități din județul Suceava. De asemenea, este în curs de execuție tronsonul de 12”, Câmpulung Moldovenesc – Vatra Dornei, iar Transgaz SA are în faza de proiect realizarea magistralei Pojorâta – Vatra Dornei.

Principalele conducte de transport gaze naturale de pe teritoriul județului Suceava sunt următoarele: conducta Drăgușeni – Spătărești, Ø 20”, conducta Frasin – Spătărești, Ø 20”, conducta Frasin – Câmpulung Moldovenesc, Ø 12”, conducta Câmpulung Moldovenesc – Vatra Dornei, Ø 12”, în curs de execuție, conducta Spătărești – Tisăuți, Ø 16”, conducta Tisăuți – Bucecea, Ø 14”, conducta Suceava – Rădăuți, Ø 10”.

S.N.T.G.N. TRANSGAZ S.A. administrează pe teritoriul județului conducte, conform tabelului următor:

Tabel nr. 9: Conducte de transport gaze naturale

Nr. crt.	Denumire magistrală	Denumire tronson	Diametrul nominal (mm)	An PIF	Presiune regim [bar]	În exploatarea / operarea
1	20"-16"-14" Onești - Racova – Gherăiești - Bucecea (Fir I)	Drăgușeni-Spătărești	500	1962	40	E.T. Bacău
		Spătărești –Tisăuți (Salcia)	400	1962	40	E.T. Bacău
		Tisăuți (Salcia)-Bucecea	350	1962	40	E.T. Bacău
2	20"-16"-14" Onești - Racova – Gherăiești - Bucecea (Fir I)	Frasin - Spătărești	250	1984	40	E.T. Bacău
3	20"-16"-14" Onești - Racova – Gherăiești - Bucecea (Fir I)	Suceava (Salcea) – Rădăuți	250	2002	40	E.T. Bacău
4	12" Frasin-Vatra Dornei	Frasin - Câmpulung Moldovenesc	300	2010	40	E.T. Bacău
		Câmpulung Moldovenesc-Pojorâta	300-250	2018	40	E.T. Bacău

Sursa: SNTGN TRANSGAZ SA

Din aceste conducte sunt alimentate, prin intermediul conductelor de racord, următoarele stații de reglare-măsurare gaze naturale (SRM) și posturi de reglare-măsurare (PM) gaze naturale: SRM Fălticeni, PM Pocoleni, PM Valea Seacă, SM Izvorul Gura Humorului, SRM CET Gura Humorului, SRM Gura Humorului, SRM Frasin, PM Frasin, SRM Câmpulung Moldovenesc, SRM Bosanci, PM Horodniceni, SRM Ipotești, SRM Suceava, SRM AMBRO Suceava, SRM Pătrăuți, PM Grup 1 Todirești, SRM Milisăuți, SRM Rădăuți, SRM EGGER, PM Rădăuți, SRM Salcea, SRM Siminicea, SRM Siret.

Tabel nr. 10: Racorduri alimentare gaze

Nr. crt.	Denumire racord	Diametrul nominal (mm)	An PIF	Presiune regim [bar]	În exploatarea/operarea
1	Racord alimentare gaz, 8", S.R.M. EGGER Rădăuți	200	2007	40	E.T. Bacău
2	Racord alimentare gaz 3" S.R.M. Milișăuți	80	2009	10	E.T. Bacău
3	Racord 8" panou Grup I Todirești	200	2002	40	E.T. Bacău
4	Racord alimentare gaz 4" S.R.M. Pătrăuți	100	2002	40	E.T. Bacău
5	Racord alimentare gaz 4" S.R.M. AMBRO Suceava	100	2008	40	E.T. Bacău
6	Racord alimentare gaz 14" S.R.M. Suceava	350	1983	40	E.T. Bacău
7	Racord alimentare gaz 4" S.R.M. Siminicea	100	1997	40	E.T. Bacău
8	Racord alimentare gaz 4" S.R.M. Salcea	100	1998	40	E.T. Bacău
9	Racord alimentare gaz 4" S.R.M. Ipotești	100	2001	40	E.T. Bacău
10	Racord alimentare gaz 4" S.R.M. Bosanci	100	2000	40	E.T. Bacău
11	Racord alimentare gaz 6" S.R.M. Fălticeni	150	1963	40	E.T. Bacău
12	Racord alimentare gaz 3" S.R.M. Izvorul Gura Humorului	80	2001	40	E.T. Bacău
13	Racord alimentare gaz S.R.M. 8" Gura Humorului	200	1995	40	E.T. Bacău
14	Racord alimentare gaz 4" S.R.M. Frasin	100	1994	40	E.T. Bacău
15	Racord alimentare gaz 8" S.R.M. Siret (tronson II)	200	2005	40	E.T. Bacău
16	Racord alimentare gaz 4" CET Gura Humorului	100	2011	40	E.T. Bacău

Sursa: SNTGN TRANSGAZ SA

Stațiile de reglare-măsurare gaze naturale (SRM) administrate de SNTGN TRANSGAZ SA pe teritoriul județului Suceava sunt redată în tabelul următor:

Tabel nr. 11: Stații de reglare și măsurare gaze

Nr. crt.	Denumire SRM	Presiune regim [bar]	An PIF	In exploatarea /operarea
1	S.R.M. Rădăuți	40	2007	E.T. Bacău
2	S.R.M. EGGER Rădăuți	40	2009	E.T. Bacău
3	S.R.M. Milișăuți	40	2002	E.T. Bacău
4	S.R.M. Pătrăuți	40	2002	E.T. Bacău
5	S.R.M. AMBRO Suceava	40	2008	E.T. Bacău
6	S.R.M. Suceava	40	1983	E.T. Bacău
7	S.R.M. Siminicea	40	1997	E.T. Bacău
8	S.R.M. Salcea	40	1998	E.T. Bacău
9	S.R.M. Ipotești	40	2001	E.T. Bacău
10	S.R.M. Bosanci	40	2000	E.T. Bacău
11	S.R.M. Fălticeni	40	1963	E.T. Bacău
12	S.R.M. Izvorul Gura Humorului	40	2001	E.T. Bacău
13	S.R.M. Gura Humorului	40	1995	E.T. Bacău
14	S.R.M. Frasin	40	1994	E.T. Bacău
15	S.R.M. Siret	40	2005	E.T. Bacău
16	S.R.M. CET Gura Humorului	40	2011	E.T. Bacău
17	S.R.M. Câmpulung Moldovenesc	40	2010	E.T. Bacău

Sursa: SNTGN TRANSGAZ SA

La nivelul județului, se remarcă racordarea greoaie a localităților (orașe și comune) la rețelele de înaltă presiune, prețurile ajungând la costuri foarte ridicate și faptul ca înființarea distribuțiilor de gaze s-a realizat predominant în zona estică și centrală a județului, zone aflate în vecinătatea municipiilor Suceava, Fălticeni, Gura Humorului și Rădăuți, în apropierea conductelor din sistemul de transport al gazelor naturale. Lipsa traseelor conductelor de transport gaze naturale în partea de vest a județului reprezintă o problemă principală ce blochează înființarea de noi sisteme de distribuție gaze naturale în această zonă.

Deși există conducte de transport gaze naturale în partea de est a județului (și o conductă în centru, pe traseul Fălticeni - Gura Humorului – Câmpulung Moldovenesc), totuși, sunt foarte puține localități ce beneficiază de sistem de distribuție gaze naturale, deși traseul conductelor de transport traversează numeroase teritorii administrative.

Amplasarea rețelelor de transport pe trasee neparalele cu căile de comunicație și la distanță de acestea împiedică intervenția rapidă în caz de necesitate.

4.6.4.2. Sub-obiective specifice și măsuri aferente acestora

În ceea ce privește dezvoltarea și optimizarea alimentării cu gaze naturale în Județul Suceava se propun și sunt prezentate în continuare 3 sub-obiective și 11 măsuri referitoare la transportul, producția și distribuția acestora.

A. Transportul gazelor naturale

OTTg1: Dezvoltarea sistemului de transport gaze naturale în județul Suceava

Strategia de dezvoltare economică și socială a Județului Suceava, perioada 2011-2020, cuprinde în cadrul Portofoliului de proiecte din *Capitolul IV. Planul de acțiune, Proiecte de infrastructură, de reabilitare urbană și de mediu*, proiectul: **Extinderea și modernizarea rețelelor de transport și distribuție / furnizarea gazelor naturale**, prin care se propune înființarea rețelei de alimentare cu gaze naturale în

⁴² Normativului departamental pentru stabilirea distanțelor din punct de vedere al prevenirii incendiilor dintre obiectivele componente ale instalațiilor tehnologice din industria extractivă de petrol și gaze, aprobat prin Ordinul nr. 278/1986, Tabelul 1.

comunele: Calafindești, Dumbrăveni, Frătăuții Noi, Hănțești, Hârtop, Horodniceni, Mușenița, Ostra, Udești, Vadu Moldovei, Vulturești. Pentru înființarea de noi distribuții de gaze naturale în localități sunt necesare:

MTg1.1: Extinderea Sistemului de transport gaze naturale atât în zona de est, cât și în zonele de vest, nord-vest și sud ale județului (pentru a permite alimentarea cu gaze naturale a localităților), pe trasee paralele cu drumurile existente pentru a se putea interveni cu rapiditate în cazul producerii unui accident.

MTg1.2: Finalizarea execuției tronsonului de transport gaze naturale, de 12”, Câmpulung Moldovenesc – Vatra Dornei;

MTg1.3: Finalizarea proiectului și realizarea magistralei Pojorâta – Vatra Dornei.

MTg1.4: Respectarea distanțelor de siguranță ale conductelor și ale celorlalte obiective ale Sistemului de transport gaze naturale de pe teritoriul județului.

Asigurarea condițiilor pentru exploatarea în siguranță a sistemului de transport gaze naturale necesită și realizarea unor lucrări de creștere a gradului de siguranță a conductelor de transport gaze în zonele unde s-au ridicat construcții pe terenurile retrocedate deasupra și în vecinătatea conductelor.

B. Productia de gaze naturale

Pe teritoriul administrativ al județului Suceava sunt amplasate **42 de sonde de extracție gaze naturale**, 30 dintre acestea fiind amplasate în fondul forestier sau în vecinătatea acestuia. Injecția gazelor naturale extrase în cadrul exploatărilor ROMGAZ în conductele de transport gaze naturale existente se face prin **puncte de intrare producție gaze**. În județul Suceava aceste puncte sunt în zona localităților: municipiul **Rădăuți**, orașul **Frasin**, satele: Pocoleni (comuna **Rădășeni**), Valea Seacă (comuna **Valea Moldovei**), Todirești (comuna **Todirești**). Existența pe teritoriul administrativ al județului Suceava a sondelor de extracție gaze naturale permite înființarea distribuțiilor de gaze, alimentate din sursă locală.

S.N.G.N. ROMGAZ S.A. deține **33 de sonde** de extracție gaze naturale, amplasate în: orașele Cajvana, Frasin, Solca și localitățile Baia, Botoșana, Capu Câmpului, Comănești, Mălini, Păltinoasa, Capu Codrului (Păltinoasa), Pârteștii de Jos, Deleni (Pârteștii de Jos), Lămășeni (Rădășeni), Costâna (Todirești), Mironu (Valea Moldovei).

S.C. AURELIAN OIL & GAS S.R.L. - România deține **9 sonde**, în: municipiul Rădăuți - Dealul Crucii (sondă injecție ape zăcământ) și localitățile Frătăuții Noi, Costișa (Frătăuții Noi), Frătăuții Vechi, Grănicești, Climăuți (Mușenița), Vicovu de Jos.

Existența pe teritoriul administrativ al județului Suceava a sondelor de extracție gaze naturale și a conductelor și instalațiilor aferente impune respectarea prevederilor „*Normativului departamental pentru stabilirea distanțelor din punct de vedere al prevenirii incendiilor dintre obiectivele componente ale instalațiilor tehnologice din industria extractivă de petrol și gaze*”, aprobat prin Ordinul nr. 278/1986. Amplasarea sondelor de extracție gaze naturale în fondul forestier sau în vecinătatea acestuia reprezintă un pericol / risc de incendii și accidente.

Conform normativului sus-menționat, distanța minimă de siguranță între sondele de extracție gaze și păduri este de 20 metri⁴². Nerespectarea distanțelor minime de siguranță dintre instalațiile aferente exploatărilor de gaze și centre populate, locuințe și alte obiective pune în pericol viața oamenilor și funcționarea normală a instalațiilor respective.

Pentru funcționarea în bune condiții a exploatărilor de gaze naturale este obligatorie respectarea distanțelor de siguranță dintre instalațiile aferente exploatărilor de gaze și diversele obiective (centre populate, locuințe) conform prevederilor normativului sus-menționat. Se propun așadar ca sub-obiectiv specific și măsuri aferente:

OTTg2: Exploatarea în condiții de siguranță a sondelor de extracție gaze, a conductelor și a instalațiilor aferente :

MTg2.1: Exploatarea în condiții de siguranță a sondelor, conductelor de fluide combustibile și a instalațiilor aferente, prin respectarea distanțelor de siguranță a noilor obiective față de sondele de extracție gaze, conducte și instalații aferente;

MTg2.2: Întreținerea corespunzătoare a conductelor și instalațiilor pentru evitarea accidentelor și poluarea mediului în zonele de extracție gaze.

Măsurile se vor implementa pe teritoriile unde se află zone și sonde de extracție: municipiul Rădăuți, orașele Cajvana, Frasin, Solca și comunele Baia, Botoșana, Capu Câmpului, Comănești, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Grănicești, Mălini, Mușenița, Păltinoasa, Pârteștii de Jos, Rădășeni, Todirești, Valea Moldovei, Vicovu de Jos.

A. Distribuția gazelor naturale

Dezvoltarea alimentării cu gaze naturale la nivelul localităților județului presupune **extinderea rețelilor de distribuție** atât acolo unde există deja rețele cât și în zonele traversate de conducte de transport dar neracordate⁴³. În județul Suceava, atât numărul localităților urbane cât și al celor rurale în care se distribuie gaze naturale a rămas relativ constant - 8 localități urbane, respectiv 5 localități rurale - în perioada 2012 – 2017. Dintr-un total de 98 comune din județ, doar 4,5% erau alimentate cu gaze naturale. De asemenea, dintr-un număr de 11 orașe doar patru dintre acestea au distribuție de gaze naturale.

În prezent, prin Programului POIM 2014-2020 privind dezvoltarea rețelilor inteligente de distribuție a gazelor naturale în localitățile din județul Suceava, un număr de 37 UATB-uri au depus cerere de finanțare la Ministerul Fondurilor Europene (structurate în 5 ADI, 5 parteneriate și 3 proiecte proprii). În conformitate cu aceste cereri și cu proiectele cuprinse în lista certificatelor de urbanism emise de CJ Suceava pentru rețele de gaze naturale⁴⁴, se propune înființarea de noi sisteme de distribuție gaze naturale / dezvoltare rețea inteligentă de distribuție gaze naturale în:

- ADI Bazinul Solca Bucovinei comuna Arbore (cuprinde orașele Milișăuți, Solca și comunele Arbore, Burla, Iaslovăț, Volovăț);
- ADI Codrii Bucovinei, oraș Cajvana; (cuprinde oraș Cajvana și comunele: Botoșana, Cacica, Comănești, Pârteștii de Jos);
- Asociația Fântâna Mare, Boroaia, Bogdănești;
- ADI Gaz Valea Moldoviței, comuna Frumosu, (cuprinde comunele: Vama, Frumosu, Vatra Moldoviței și Moldovița);
- ADI Lunca Sucevei: orașele Salcea, Liteni și comunele Udești, Verești, Fântânele;
- ADI Pleșa: comunele Adâncata, Hănțești (Berești, Fetești, Călugăreni);

- Comuna Baia;
- Comuna Bălcăuți (sat Bălcăuți) și oraș Siret;
- Comuna Berchișești: comunele Berchișești, Drăgoiești, Ciprian Porumbescu;
- Comuna Bunești: comunele Bunești, Vulturești, Hârtop;
- Comuna Capu Câmpului;
- Comuna Dărmănești;
- Comuna Dornești;
- Comuna Dumbrăveni;
- Comuna Forăști, satele Forăști, Roșiori, Oniceni, Antoceni, Ruși;
- Comuna Frătăuții Noi;
- Comuna Frătăuții Vechi;
- Comuna Fundu Moldovei, satele Pojorâta, Fundu Moldovei;
- Comuna Grămești;
- Comuna Horodnic de Sus: comunele Marginea, Horodnic de Sus;
- Comuna Horodniceni;
- Comuna Mănăstirea Humorului;
- Comuna Mitocu Dragomirnei;
- Comuna Rădășeni, satele Rădășeni, Cornu Luncii;
- Comuna Satu Mare;
- Comuna Stroești, parteneriat cu Bălăceana, Ilișești și Todirești;
- Comuna Vadu Moldovei: comunele Vadu Moldovei, Preutești;
- Comuna Valea Moldovei, satele Valea Moldovei, Mironu, Capu Câmpului;
- Comuna Zamostea,
- Comuna Zvoriștea, satele: Zvoriștea, Șerbăuți, Dealu, Buda, Stânca, Slobozia; Zvoriștea și Vârfu Câmpului (Botoșani).

În cadrul Strategiei de dezvoltare economică și socială a Județului Suceava, perioada 2011-2020, în cadrul *Proiectelor de infrastructură* propuse se regăsește **Extinderea și modernizarea rețelilor de transport și distribuție /furnizare a gazelor naturale**. Astfel, extinderea și modernizarea rețelilor de distribuție gaze naturale implică extinderea rețelilor existente de distribuție gaze pe toate străzile unde există cereri ale potențialilor consumatori, dar și înființarea de noi distribuții gaze naturale în localități.

Principalul operator al sistemelor de distribuție gaze naturale în județul Suceava este DELGAZ GRID (care a obținut licență de distribuție gaze pentru: municipiul Suceava, municipiul Fălticeni, oraș Frasin, oraș Gura Humorului, oraș Salcea, comunele Scheia, Siminicea, Ipotești, Bosanci). Au mai obținut licență pentru operarea sistemelor de distribuție gaze naturale și societățile: NORD GAZ - pentru municipiul

⁴³ -Conforma analizelor elaborate, în prezent 34 U.A.T.-uri sunt traversate de conducte existente: Boroaia, Bălăceana, Bunești, Burla, Calafindești, Capu Câmpului, Cărlibaba, Comănești, Drăgoiești, Dumbrăveni, Frătăuții Vechi, Frumosu, Gălănești, Grănicești, Hârtop, Horodnic de Jos, Horodniceni, Iacobeni, Ilișești, Mălini, Mănăstirea Humorului, Mitocu Dragomirnei, Mușenița, Păltinoasa, Preutești, Rădășeni, Râșca, Slatina, Stulpicani, Șerbăuți, Valea Moldovei, Vama, Volovăț, Zamostea iar în perspectivă alte 15 U.A.T.-uri vor fi traversate

de conducte de transport gaze naturale, acestea fiind în curs de proiectare pentru: orașele Dolhasca, Solca, Vicovu de Sus, comunele: Bilca, Cacica, Dolhești, Horodnic de Sus, Marginea, Pârteștii de Jos, Poieni, Putna, Straja, Sucevița, Vicovu de Jos, Voitinel, Vulturești.

⁴⁴ Actualizare ianuarie.2021 conf. comunicare și date CJ Suceava.

Rădăuți, NOVA POWER & GAS – pentru municipiul Câmpulung Moldovenesc și comuna Moara, PREMIER ENERGY (fosta PDG) pentru orașul Siret și PRISMA SERV COMPANZ IAȘI pentru comuna Pătrăuți. (Sursa: ANRE, 2019)

Se propun așadar ca sub-obiectiv specific și măsuri aferente:

OTTg3. Extinderea alimentării cu gaze naturale în localități (urbane și rurale)

a. măsuri specifice aplicabile la nivel local (pe UATB):

MTg3.1: Dezvoltarea alimentării cu gaze naturale în **localitățile în care există distribuții de gaze naturale**, prin extinderea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, în paralel cu înlocuirea conductelor cu durată normală de viață expirată : municipiul Suceava, municipiul Câmpulung Moldovenesc, municipiul Fălticeni, municipiul Rădăuți, oraș Frasin, oraș Gura Humorului, oraș Salcea, oraș Siret, comunele: Bosanci, Ipotești, Pătrăuți, Scheia, Siminicea.

MTg3.2: Înființarea de noi distribuții gaze naturale în comunele care au contractat Studiu de fezabilitate pentru înființare distribuție gaze naturale: orașul Liteni, comunele: Adâncata, Baia, Bălcăuți, Berchișești, Cornu Luncii, Dărmănești, Dornești, Dumbrăveni, Fântânele, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Grămești, Hănești, Horodniceni, Moara, Păltinoasa, Pojorâta, Sadova, Satu Mare, Stroești, Udești, Vadu Moldovei, Verești, Zamostea, Zvoriștea.

MTg3.3: Alimentarea cu gaze naturale în UATB în care nu există distribuții de gaze naturale, dar sunt traversate de conducte de transport (sau sunt situate în apropierea conductelor de transport existente), prin înființarea distribuțiilor de gaze naturale și montarea conductelor și instalațiilor de consum pe baza unor studii de fezabilitate în funcție de cererile cetățenilor și planurile de dezvoltare prezumate de către investitori: Bunești, Burla, Capu Câmpului, Drăgoiești, Drăgușeni, Fântâna Mare, Forăști, Fundu Moldovei, Grănicești, Mălini, Mitocu Dragomirnei, Rădășeni, Valea Moldovei, Vama, Volovăț.

MTg3.4: Alimentarea cu gaze naturale în UATB care vor fi traversate de conducte de transport gaze naturale propuse: orașele: Cajvana, Dolhasca, Solca, Vicovu de Sus, comunele: Arbore, Bălăceana, Bilca, Bogdănești, Boroaia, Botoșana, Cacica, Calafindești, Ciocănești, Ciprian Porumbescu, Comănești, Dorna Candrenilor, Dolhești, Frumosu, Gălănești, Hârtop, Horodnic de Jos, Horodnic de Sus, Iacobeni, Ilișești, Marginea, Mănăstirea Humorului, Moldovița, Mușenița, Pârteștii de Jos, Poiana Stampei, Poieni-Solca, Preutești, Putna, Râșca, Slatina, Straja, Stulpicani, Sucevița, Șerbăuți, Vatra Moldoviței, Vicovu de Jos, Voitineli, Vulturești.

b. măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ:

MTg3.5: Respectarea distanțelor de siguranță a noilor clădiri/obiective față de conductele de transport și față de conductele de distribuție gaze naturale, întreținerea lor corespunzătoare pentru evitarea accidentelor în zonele tranzitate de conductele de transport/distribuție a gazelor naturale.

Surse documentare:

INS,

ANRE, ROMGAZ SA TRANSGAZ,

Strategii locale

4.6.5. Producția și alimentarea cu energie termică

4.6.5.1. Diagnostic general și probleme

În anul 2018, în județul Suceava, alimentarea cu energie termică în sistem centralizat se realiza în trei municipii: Suceava, Rădăuți și Vatra Dornei.

În **Municipiul Suceava**, operatorul sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) este S.C. THERMONET Suceava S.A., care administrează: 26,17 km rețele de termoficare primare, 49 puncte termice și 413,30 km rețele termice secundare (din care 156,575 Km fiind conducte modernizate). 18 puncte termice au beneficiat de reabilitare și modernizare integrală a instalațiilor componente, restul de 31 P.T. ramase nereabilitate au o stare tehnică nesatisfăcătoare, cu o vechime cuprinsă între 24 și 46 de ani.

În data de 9 noiembrie 2013, în municipiul Suceava, S.C. Bioenergy Suceava S.A a pus în funcțiune o nouă centrală de cogenerare de înaltă eficiență cu funcționare pe biomasă (rumeguș, coajă, crengi, rădăcini și resturi din exploatarea lemnului), aceasta fiind prima centrală din România care utilizează biomasa în scopul producerii de energie termică pentru locuitorii unui municipiu. S.C. THERMONET S.R.L. preia prin rețelele de transport energia termică sub formă de apă fierbinte de la furnizorul de energie termică S.C. Bioenergy SRL Suceava. Ca urmare a punerii în funcțiune a acestei noi centrale de cogenerare de înaltă eficiență, în județul Suceava s-a înregistrat o creștere a valorii energiei termice distribuite după anul 2014.

În **Municipiul Vatra Dornei**, energia termică în sistem centralizat este produsă de o centrală termică care funcționează pe bază de rumeguș și deșeuri de lemn. Sistemul de alimentare centralizată cu energie termică conține echipamente cu randamente scăzute și înregistrează pierderi mari în rețelele de transport și distribuție de cca. 35%. Prin programul "Termoficare 2006-2020 căldură și confort" a fost realizat Proiectul „Reabilitarea sursei și a rețelei de transport și distribuție energie termică în municipiul Vatra Dornei”, prin care vor fi reabilitate Centrala termică și rețelele de termoficare din municipiu.

În **Municipiul Rădăuți**, alimentarea cu energie termică în sistem centralizat este asigurată de S.C. Servicii Comunale S.A. Rădăuți, apa fierbinte fiind produsă în Centrala Termică de zonă, cu o capacitate de 45 Gcal/oră, și transportată către 10 puncte termice (reabilitate) prin intermediul rețelei termice primare. Rețeaua de transport a fost reabilitată, înlocuindu-se întregul traseu cu conductă preizolată amplasată în canivouri acoperite. Pentru producerea energiei termice necesare consumatorilor din municipiul Rădăuți s-a prevăzut un modul nou, realizându-se Centrala Termică în Cogenerare, racordată la Stația de Medie Tensiune Rădăuți.

În **Municipiul Câmpulung Moldovenesc**, în anul 2014, a fost atribuită administrarea serviciului de producere, distribuție și furnizare a energiei termice în cartierul de locuințe pentru tineret ANL Bunești, *Compartimentului de alimentare cu energie termică* din cadrul aparatului de specialitate al primarului municipiului.

În localitățile județului, pentru încălzirea spațiilor și prepararea apei calde se mai utilizează sobe cu combustibil lemnos și deșeuri vegetale, dar și centrale termice alimentate cu gaze naturale sau cu biomasă. Pentru prepararea hranei, se mai utilizează buteliile de aragaz sau rezervoare GPL și biomasă (lemn și deșeuri vegetale).

Utilizarea combustibilului solid sub forma lemnului de foc prezintă ca disfuncționalități faptul că este costisitor, nu asigură un nivel ridicat al gradului de confort termic în locuințe, există dificultăți în procurarea acestuia, poluează mediul, prezintă risc pentru siguranța oamenilor.

Principalele **disfuncționalități** ale alimentării centralizate cu energie termică în județul Suceava sunt: rețele de termoficare primară și secundară nereabilitate, pierderi mari în rețelele de transport și distribuție, puncte termice (cu vechimea de 24 - 46 de ani) nereabilitate, instalații interioare (din blocurile de locuințe)

de termoficare cu **grad ridicat de uzură**, cu o vechime de aproape 50 de ani. Lipsa izolării termice a clădirilor reprezintă o disfuncționalitate ce duce la inconfort termic, consum mare de energie, apariția condensului, degradarea clădirilor. Utilizarea combustibilului solid sub forma lemnului de foc în gospodăria reprezintă o soluție costisitoare, există dificultăți în procurarea acestuia, poluează mediul, prezintă risc pentru siguranța oamenilor.

Ca elemente de **potențial**, se constată că păstrarea alimentării cu energie termică în sistem centralizat în municipiile Suceava, Rădăuți și Vatra Dornei reprezintă un punct forte în cadrul dezvoltării județului, ca și utilizarea cogenerării și a biomasei în noua centrală de cogenerare de înaltă eficiență cu funcționare pe biomasă în municipiul Suceava și **realizarea centralei termice** în cogenerare în municipiul Rădăuți.

4.6.5.2. Sub-obiective specifice și măsuri aferente acestora

La nivel european, eficientizarea energetică a clădirilor a fost reglementată, în principal, prin Directiva 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor (EBPD) și Directiva 2012/27/UE, privind eficiența energetică (EED). Prin revizuirea Directivei privind Performanța Energetică a Clădirilor (EPBD) au fost introduse, la Articolul 9 „Clădirile cu consum de energie aproape zero” (nZEB) următoarele cerințe:

- până la 31 decembrie 2020, toate clădirile noi să fie clădiri cu consum de energie aproape zero (nZEB);
- după 31 decembrie 2018, clădirile noi ocupate și deținute de autoritățile publice sunt clădiri cu consum de energie aproape zero⁴⁵.

În România, conform Legii nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor, modificată și completată prin OG 13/2016, la art. 14.(2) clădirile noi din proprietatea/administrarea autorităților administrației publice, care urmează să fie recepționate în baza autorizației de construire emise după 31 decembrie 2018, vor fi clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero⁴⁶.

Strategia de dezvoltare economică și socială a Județului Suceava, perioada 2011-2020, urmărește în cadrul direcției de dezvoltare *”Infrastructura, amenajarea teritoriului, protecția mediului și silvicultura”* următoarele:

- **înființarea, reabilitarea / modernizarea sistemelor existente de încălzire** cu scopul creșterii eficienței energetice, reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, reducerii emisiilor globale
- **utilizarea energiilor alternative** cu scopul: utilizării raționale și eficiente a resurselor primare neregenerabile și reducerea dependenței de acestea.

Întrucât eficiența energetică a clădirilor reprezintă o prioritate în cadrul politicilor europene privind energia, schimbările climatice și securitatea aprovizionării cu energie, este necesar ca și în cazul proiectelor/investițiilor din județ să se studieze posibilitatea implementării unor soluții prin care să se reducă consumul de energie. Aceste soluții vor viza atât anvelopa clădirilor cât și instalațiile aferente.

Direcțiile de acțiune, obiectivele și măsurile specifice sub-domeniului țintă „energie termică” vizează următoarele 3 aspecte: eficientizarea alimentării cu energie termică în zonele care dispun de acest sistem de încălzire, extinderea și dezvoltarea de noi sisteme de alimentare cu energie termică și utilizarea surselor de energie regenerabile.

Măsurile MTt1.1, MT2.1 și cele aferente OTTt3 (MTt3.1 și MTt3.2 sunt aplicabile la nivel de județ.

⁴⁵ La art. 2 Definiții: „o clădire cu consum de energie aproape zero” este acea clădire care are performanțe energetice foarte mari, astfel cum este stabilit în conformitate cu anexa I (Cadru general comun pentru calculul performanței energetice a clădirilor). Cantitatea de energie aproape zero sau foarte mică necesară ar trebui acoperită într-o măsură foarte semnificativă cu energie din surse regenerabile, inclusiv energie din surse regenerabile produse la fața locului sau în apropiere.

OTTt1: Creșterea eficienței energetice a alimentării cu energie termică

MTt1.1: Creșterea eficienței energetice a alimentării cu energie termică, în scopul reducerii consumului de combustibil, prin intervenții asupra anvelopei (termoizolare), cât și asupra instalațiilor interioare la clădirile publice, locuințe colective, dar și locuințe individuale.

MTt1.2: Valorificarea fracțiilor pretabile din deșeurile municipale pentru producerea de energie (electrică și termică) în municipiile: Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei, orașele: Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Gura Humorului, Liteni, Milișăuți, Salcea, Siret, Solca, Vicovu de Sus.

MTt1.3: Reabilitarea celor 31 puncte termice ramase nereabilitate (cu o vechime cuprinsă între 24 și 46 de ani) din **municipiul Suceava** și a rețelilor de termoficare primară (8,148 km traseu subteran și 7,38 km traseu suprateran) și secundară (58,925 km traseu, respectiv 256,725 km conducte), rămase nereabilitate

MTt1.4: Înlocuirea vechilor instalații interioare de termoficare uzate, cu o vechime de aproape 50 de ani din blocurile din **municipiul Suceava**.

MTt1.5: Implementarea Proiectului „Reabilitarea sursei și a rețelei de transport și distribuție energie termică în **municipiul Vatra Dornei**”, prin care vor fi reabilitate centrala termică și rețelele de termoficare din municipiu.

OTTt2: Dezvoltarea sistemelor de alimentare cu energie termică

MTt2.1: Montarea centralelor termice moderne, automatizate, cu grad redus de poluare în toate clădirile publice din județ, în special în unitățile cu aglomerări de persoane (învățământ, sănătate, administrație).

MTt2.2: Alimentarea cu energie termică **în localitățile cu distribuții de gaze** prin instalarea de centrale termice de bloc/scară de bloc sau individuale, utilizând drept combustibil gazele naturale, în: municipiile: Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, orașele: Frasin, Gura Humorului, Salcea, Siret, comunele: Bosanci, Ipotești, Pătrăuți, Siminicea, Șcheia.

MTt2.3⁴⁷: Alimentarea cu energie termică **în localitățile fără distribuții de gaze** prin instalarea de centrale termice funcționând pe combustibil lichid sau GPL pentru eliminarea sistemelor improvizate de încălzire a apartamentelor/clădirilor, în UATB: municipiul Vatra Dornei, orașele: Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Liteni, Milișăuți, Solca, Vicovu de Sus, comunele: Adâncata, Arbore, Baia, Bălăceana, Bălcăuți, Berchișești, Bilca, Bogdănești, Boroaia, Botoșana, Breaza, Brodina, Bunești, Burla, Cacica, Calafindești, Capu Câmpului, Cârlibaba, Ciocănești, Ciprian Porumbescu, Comănești, Cornu Luncii, Coșna, Crucea, Dărmănești, Dolhești, Dorna-Arini, Dorna Candrenilor, Dornești, Drăgoiești, Drăgușeni, Dumbrăveni, Fântâna Mare, Fântânele, Forăști, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Frumosu, Fundu Moldovei, Gălănești, Grămești, Grănicești, Hănțești, Hârtop, Horodnic de Jos, Horodnic de Sus, Horodniceni, Iacobeni, Iaslovăț, Ilișești, Izvoarele Sucevei, Mălini, Mănăstirea Humorului, Marginea, Mitocu Dragomirnei, Moara, Moldova-Sulița, Moldovița, Mușenița, Ostra, Păltinoasa, Panaci, Pârtești de Jos, Poiana Stampei, Poieni-Solca, Pojorâta, Preutești, Putna, Rădășeni, Râșca, Sadova, Satu Mare, Slatina, Straja, Stroești, Stulpicani, Sucevița, Șaru Dornei, Șerbăuți, Todirești, Udești, Ulma, Vadu Moldovei, Valea Moldovei, Vama, Vatra Moldoviței, Verești, Vicovu de Jos, Voitinel, Volovăț, Vulturești, Zamostea, Zvoriștea.

⁴⁶ La Art. 3 se definește o clădire al cărei consum de energie este aproape egal cu zero, acea clădire cu o performanță energetică foarte ridicată, la care consumul de energie este aproape egal cu zero sau este foarte scăzut și este acoperit, în proporție de minim 10% cu energie din surse regenerabile, inclusiv cu energie din surse regenerabile produse la fața locului sau în apropiere.

⁴⁷ Măsura se aplică în corelare cu măsurile prevăzute pentru sub-domeniul „alimentare cu gaze naturale”, aferente OTTg3.

OTTt3. Promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

MTt3.1: Dezvoltarea sistemelor de utilizare a biomasei, cu accentul pe producerea și arderea peleților de lemn/deșeuri lemnoase în toate localitățile.

MTt3.2: Adoptarea soluțiilor de utilizare a energiei solare pentru încălzirea apei calde menajere.

Surse documentare:

INS,

Strategia de dezvoltare economică și socială a Județului Suceava, perioada 2011-2020,

Strategii locale,

S.C. THERMONET Suceava S.A.,

S.C. Bioenergy SRL Suceava

4.6.6. Alimentarea cu energie electrică

În cadrul subcapitolului de alimentare cu energie electrică a județului Suceava s-a propus extinderea rețelei electrice de distribuție, pentru asigurarea racordării la rețea a gospodăriilor neelectrificate din localitățile identificate în cadrul analizei situației existente elaborată în prima etapă de elaborare a PATJ Suceava. Asigurarea alimentării cu energie electrică reprezintă un element esențial pentru confortul locuitorilor, mai ales în cazul în care energia electrică este utilizată și pentru încălzirea locuințelor și asigurarea apei calde menajere.

Tot în cadrul subcapitolului de alimentare cu energie electrică s-a propus extinderea și modernizarea sistemelor de iluminat public în localitățile în care s-au identificat probleme cum ar fi lipsa iluminatului public în anumite zone și existența sistemelor de iluminat public învechite și ineficiente energetic. Prin măsura propusă, s-a urmărit asigurarea unui iluminat public eficient energetic, dezvoltat la standarde europene și care să ofere confort și siguranță tuturor locuitorilor.

De asemenea, în cadrul măsurilor propuse s-a avut în vedere creșterea utilizării surselor regenerabile de energie pentru producerea energiei electrice, conform cu potențialul diversificat de pe teritoriul județului Suceava. Prin această propunere s-a ținut cont de faptul că dezvoltarea producției de energie curată, cu emisii reduse de gaze cu efect de seră, este unul dintre obiectivele strategiei energetice la nivel național.

4.6.6.1. Diagnostic general și probleme

Județul Suceava nu se numără printre județele cu producție de energie electrică mare, ponderea cea mai mare din producție provenind din utilizarea biomasei și a hidroenergiei.

Pe teritoriul județului Suceava este asigurată alimentarea cu energie electrică a consumatorilor casnici, industriali și din sectorul terțiar prin infrastructura de transport și de distribuție a energiei electrice racordată la Sistemul Energetic Național.

Aproape toate localitățile sunt electrificate, ponderea locuințelor electrificate, la nivel județean, fiind, în anul 2011, de 96,2%, conform Recensământului Populației și Locuințelor. Dintre localitățile urbane, orașele Dolhasca și Frăsin au procente sub 90% de gospodărie fără instalație electrică (89% respectiv 86,5%), iar din zona rurală, au procente sub 90% comunele Drăgoiești, Frătăuții Vechi, Izvoarele Sucevei, Mitocu Dragomirnei, Moldova-Sulița, Panaci și Ulma.

În ceea ce privește iluminatul public, în ultimii ani au fost derulate sau sunt în derulare proiecte de modernizare și extindere a rețelelor de iluminat public din mai multe localități.

Județul Suceava dispune de un potențial din surse regenerabile diversificat, în care predomină producerea energiei electrice din sursele hidro și biomasă.

Prin propunerile formulate în prezenta documentație se urmărește atât **dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu energie electrică** cât și **creșterea producției de energie electrică din surse regenerabile**.

Aceste obiective pot fi atinse prin măsuri referitoare la:

- extinderea rețelei electrice de distribuție în zonele neelectrificate și în care se preconizează apariția unor noi consumatori;
- valorificarea surselor regenerabile de energie;
- îmbunătățirea eficienței consumului de energie

Obiectivele și măsurile referitoare la alimentarea cu energie electrică sunt abordate din perspectiva producției și transportului respectiv a distribuției energiei electrice.

4.6.6.2. Producția și transportul energiei electrice

Obiectivele specifice propuse, în prezenta documentație, se corelează cu obiectivele stabilite în următoarele documente strategice la nivel județean, regional și național:

▪ **Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava pentru perioada 2011-2020:**

Obiectiv specific 1: Dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale. Direcția de dezvoltare 1. Infrastructura, amenajarea teritoriului, protecția mediului și silvicultura, Sub-direcția de dezvoltare:1.6. Utilizarea energiilor alternative

▪ **Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Est 2014-2020:**

Prioritatea 4. Optimizarea utilizării și protejarea resurselor naturale

Obiectiv specific 4.1.: Promovarea eficienței energetice

Măsura 4.1.1. Creșterea eficienței energetice a instituțiilor publice, gospodăriilor și firmelor

În cadrul acestei măsuri, printre acțiunile luate în considerare, sunt: (1) reabilitarea, modernizarea sistemelor de iluminat public, (2) investiții în utilizarea surselor de energie regenerabilă, (3) investiții în reabilitarea, modernizarea instalațiilor care conduc la economii de energie

▪ **Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Est 2021-2027 (în lucru):**

Prioritatea 3. Protejarea mediului și optimizarea utilizării resurselor

Obiectiv specific 3.1: Sprijinirea și promovarea eficienței energetice

Măsura 3.1.1 Creșterea eficienței energetice și a utilizării energiei din surse regenerabile în sectorul rezidențial, infrastructura publică și firme

Prioritatea 4. Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente și durabile

Obiectiv specific 4.4: Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul urban, prin realizarea de investiții în infrastructura locală

Măsura 4.4.1: Dezvoltarea durabilă a zonelor urbane funcționale

Obiectiv specific 4.5: Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul rural, prin realizarea de investiții în infrastructura locală

Măsura 4.5.1: Dezvoltarea spațiului rural, inclusiv integrarea funcțională cu zonele urbane

- **Strategia județeană de reducere a emisiilor de CO₂ pentru județul Suceava pentru perioada 2017 – 2023**

Obiectiv specific 2: Creșterea gradului de utilizare a surselor regenerabile în producția de energie, Sector S 2.1 – Proiecte RES la nivel local:

Măsura M 2.1.1 Dezvoltare de proiecte de producere a energiei electrice și/sau termice utilizând resurse regenerabile de energie de la nivel de UAT-uri

Măsura M 2.1.2 Dezvoltare de proiecte de producere a energiei electrice și/sau termice utilizând resurse regenerabile de energie de la nivel de agenți economici

Măsura M 2.1.3 Dezvoltare de proiecte de producere a energiei electrice și/sau termice utilizând resurse regenerabile de energie în parteneriate public private

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea eficienței energetice prin reabilitarea iluminatului public și a sistemului de management al acestuia, Sector S 3.1 – Iluminat public/clădiri publice:

Măsura M 3.1.1 Reabilitarea și modernizarea și extinderea sistemelor de iluminat public

Măsura M 3.1.2 Reabilitarea și modernizarea și extinderea sistemelor de iluminat clădiri publice

- **Programul Operațional Infrastructura Mare 2014-2020:** Axa Prioritară 6 - Promovarea energiei curate și eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon; Axa Prioritară 8 - Sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și gazelor naturale;
- **Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014-2020:** Prioritatea 5 – Promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și rezistentă la schimbările climatice în sectoarele agricol, alimentar și silvic;
- **Conceptul strategic de dezvoltare teritorială România 2030:** Obiectivul 3: Structurarea și dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități urbane, Obiectivul 5: Dezvoltarea rurală, Obiectivul 8 : Creșterea competitivității teritoriale;
- **Strategia Națională privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice** aprobată prin Hotărârea nr. 246 din 16/02/2006
- **Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013-2020**

Trebuie menționat că sunt în curs de finalizare documentele de programare pentru noua perioadă de programare 2021-2027 și implicit pentru următorul exercițiu financiar. Mai trebuie menționat că, la nivel național, sunt demarate programe de finanțare a administrațiilor publice locale, în scopul creșterii eficienței energetice și pentru utilizarea energiei solare prin sisteme fotovoltaice precum:

- **Programul privind sprijinirea eficienței energetice și a gestionării inteligente a energiei în infrastructura de iluminat public**

Programul finanțat de AFM, în valoare totală de 384 de milioane de lei, se adresează administrațiilor publice locale care pot beneficia de fonduri pentru îmbunătățirea sistemului de iluminat public stradal prin folosirea unor tehnologii mai eficiente care să reducă semnificativ consumul de energie și, implicit, factura publică. Finanțarea se acordă în procent de maximum 90% din cheltuielile eligibile și în limita sumelor ce pot fi acordate pentru fiecare categorie de solicitanți, astfel: - UATB cu o populație de până la 4.000 locuitori – maximum 500.000 lei; - UATB cu o populație de peste 4.001 locuitori –

maximum 1.000.000 lei. Sesiunea de depunere a dosarelor de finanțare va începe în data de 24 iulie 2020 și va fi deschisă până la 22 septembrie 2020.

- **Programul privind instalarea de sisteme fotovoltaice pentru gospodăriile izolate neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice**

Finanțat tot de AFM, scopul programului îl reprezintă creșterea eficienței energetice, îmbunătățirea calității aerului și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin producerea de energie electrică din surse regenerabile la locuințele situate la cel puțin de 2 km față de rețeaua națională de distribuție a energiei electrice și prin reducerea utilizării combustibililor convenționali. Obiectul programului îl reprezintă finanțarea achiziționării și instalării sistemelor de panouri fotovoltaice care folosesc sursele de energie regenerabilă, nepoluante. Beneficiarii programului sunt unitățile administrativ-teritoriale cărora le-au fost aprobate dosarele de finanțare.

4.6.6.3. Rețeaua electrică de distribuție

Pe teritoriul județului Suceava, operatorul de distribuție a energiei electrice este Delgaz Grid (fosta E.ON MOLDOVA) care face parte din grupul E.ON. Unul dintre obiectivele pe care și le propune Grupul E.ON este asigurarea securității furnizării de electricitate pentru consumatori.

Conform Recensământului din 2011, existau mai multe unități administrativ-teritoriale în județul Suceava care au procente de sub 90% de gospodării neelectrificate și pentru care trebuie asigurat accesul la rețeaua electrică de distribuție în cazul în care acesta nu există, prin extinderea rețelei. Unitățile administrativ-teritoriale în cauză sunt: orașele Dolhasca și Frăsin, comunele Drăgoiești, Frătăuții Vechi, Izvoarele Sucevei, Mitocu Dragomirnei, Moldova-Sulița, Panaci și Ulma.

Măsura propusă, în actuala documentație, pentru asigurarea alimentării cu energie electrică prevede **extinderea rețelei electrice de distribuție pentru racordarea gospodăriilor neelectrificate**

Această măsură se încadrează în obiectivele și măsurile propuse, la nivel județean, în **Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava pentru perioada 2011-2020** prin:

Obiectiv specific 1. Dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale.

Direcția de dezvoltare 1. Infrastructura, amenajarea teritoriului, protecția mediului și silvicultura

Sub-direcția de dezvoltare 1.15. Extinderea și modernizarea rețelelor de transport și distribuție / furnizare a energiei electrice.

În cadrul Sub-direcției de dezvoltare 1.15 sunt propuse proiecte de extindere și modernizare a rețelei electrice în următoarele localități: comunele Bosanci, Burla, Frătăuții Vechi, Hârtop, Horodnic de Sus, Marginea, Moara, Moldova Sulița, Moldovița, Ostra, Pârteștii de Jos, Poiana Stampei, Poieni Solca, Vadu Moldovei, Verești, Vicovu de Jos, Volovăț.

La nivel local, măsura de extindere a rețelei electrice de distribuție este prevăzută și în:

- **Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Fălticeni orizont 2030** (SIDU Fălticeni)

Obiectivul specific: infrastructura tehnică - Proiecte de reabilitare și extindere infrastructură de energie electrică și gaz

- **Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a municipiului Vatra Dornei, cu orizontul de timp 2014-2020**

O5. Îmbunătățirea calității mediului înconjurător

Obiectiv specific 5.3: Reducerea consumului de energie și încurajarea utilizării surselor de energie alternativă

Măsura 5.3.1. Îmbunătățirea eficienței energetice și termice, are în vedere, ca proiect, implementarea sistemelor de management al funcționării consumurilor energetice: achiziționarea și instalarea sistemelor inteligente pentru promovarea și gestionarea energiei electrice.

4.6.6.4. Rețeaua de iluminat public

Sistemul de iluminat public trebuie să asigure satisfacerea unor cerințe și nevoi de utilitate publică ale comunităților locale care, conform legii 230/2006 a serviciului de iluminat public, sunt:

- a) ridicarea gradului de civilizație, a confortului și a calității vieții;
- b) creșterea gradului de securitate individuală și colectivă în cadrul comunităților locale, precum și a gradului de siguranță a circulației rutiere și pietonale;
- c) punerea în valoare, prin iluminat adecvat, a elementelor arhitectonice și peisagistice ale localităților, precum și marcarea evenimentelor festive și a sărbătorilor legale sau religioase;
- d) susținerea și stimularea dezvoltării economico-sociale a localităților;
- e) funcționarea și exploatarea în condiții de siguranță, rentabilitate și eficiență economică a infrastructurii aferente serviciului.

Pentru asigurarea iluminatului public eficient energetic în județul Suceava, măsura propusă, vizează **extinderea și modernizarea sistemelor de iluminat public cu eficiență energetică scăzută**. Măsura propusă este susținută prin următoarele strategii de dezvoltare la nivel județean și local și obiectivele lor specifice:

- **Strategia județeană de reducere a emisiilor de CO₂ pentru județul Suceava pentru perioada 2017–2023**

Obiectiv specific 3: Îmbunătățirea eficienței energetice prin reabilitarea iluminatului public și a sistemului de management al acestuia. Sector S 3.1 – Iluminat public/clădiri publice:

- Măsura M 3.1.1 Reabilitarea și modernizarea și extinderea sistemelor de iluminat public
- Măsura M 3.1.2 Reabilitarea și modernizarea și extinderea sistemelor de iluminat clădiri publice

- **Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava pentru perioada 2011-2020:**

Obiectiv specific 1: Dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale.

Direcția de dezvoltare 1. Infrastructura, amenajarea teritoriului, protecția mediului și silvicultura, Sub-direcția de dezvoltare 1.15. Extinderea și modernizarea rețelelor de transport și distribuție / furnizare a energiei electrice

În cadrul acestei măsuri, sunt propuse proiecte de extindere și modernizare ale rețelei de iluminat public pentru următoarele localități: comunele Bilca, Bosanci, Burla, Crucea, Vicovu de Jos, Volovăț.

La nivel local, în cadrul strategiilor de dezvoltare, sunt prevăzute obiective și măsuri care urmăresc extinderea și modernizarea sistemelor de iluminat public, menționate în continuare.

- Municipiul Suceava, prin **Planul de Acțiune pentru energie durabilă și climă (PAED Suceava)** cât și prin **Strategia integrată de dezvoltare urbană 2016-2023 (SIDU Suceava)** au în vedere extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public:

prin PAED Suceava se propune reabilitarea iluminatului public.

prin SIDU Suceava se propun:

Domeniul prioritar 5. Dezvoltarea durabilă a mediului urban

Obiectiv specific cheie:

OSC 5.2. Dezvoltarea sistemului de utilități publice - în cadrul acestui obiectiv specific se urmărește și extinderea sistemului de iluminat public.

- În **Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Fălticeni - orizont 2030**, prin domeniul prioritar - infrastructura tehnică - este propus un proiect de reabilitare și extindere infrastructură de energie -electrică și gaz, care include sistemul de iluminat public, și anume: reabilitarea, extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public din Municipiul Fălticeni, rezultatul așteptat fiind modernizarea și extinderea sistemului de iluminat public în procent de minim 30%.
- Municipiul Rădăuți, prin **Strategia de Dezvoltare Economico-Socială, cu orizontul de timp 2014-2020**, include ca prioritate, **P1. Infrastructura și echiparea tehnico-edilitară**, obiectivul urmărit fiind îmbunătățirea infrastructurii rutiere și a rețelelor de utilități publice. În cadrul Strategiei este prevăzut un **Plan sectorial de măsuri și acțiuni**, iar **Sectorul 2 - Infrastructură și servicii publice**, are ca măsură M 2.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii tehnico-edilitare. În cadrul acestei măsuri este prevăzută ca acțiune, Modernizarea și extinderea rețelei de iluminat public.
- Municipiul Vatra Dornei își propune eficientizarea sistemelor de iluminat, astfel că a prevăzut un proiect în acest scop, în **Strategia de Dezvoltare Economico-Socială, cu orizontul de timp 2014-2020**. În cadrul Obiectivului strategic O5. Îmbunătățirea calității mediului înconjurător, este stabilit Obiectivul specific 5.3. Reducerea consumului de energie și încurajarea utilizării surselor de energie alternativă având următoarea măsură și proiectul privind sistemul de iluminat.: Măsura 5.3.1. Îmbunătățirea eficienței energetice și termice
Proiect propus: Înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată, durată mare de viață.
- **Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Gura Humorului, orizont de timp 2023** prevede obiectivul strategic OS.1. Dezvoltare urbană durabilă, cu obiectivul specific Os 1.3. Creșterea gradului de siguranță publică. Măsura prevăzută este M1.3.1. Modernizarea și extinderea rețelelor de iluminat, în cadrul căreia este propus proiectul: Modernizarea și extinderea sistemului de iluminat public în orașul Gura Humorului prin înlocuirea corpurilor de iluminat cu unele eficiente energetic, modernizarea punctelor de aprindere, achiziționare sistemului de telegestiune
- Orașul Siret, prin **Planul său de Acțiune Pentru Energie Durabilă**, a stabilit domeniile strategice, având mai multe axe prioritare, dintre care Domeniul strategic III - **Infrastructură de utilități tehnico-edilitare** cu Axa Prioritară 5. Modernizare și dezvoltarea instalațiilor și echipamentelor municipale. În cadrul acestei axe, este propus Obiectivul specific 3: Reabilitarea și modernizarea iluminatului public.
- Orașul Liteni, prin **Strategia de dezvoltare locală 2014-2020**, prevede măsuri și acțiuni privind extinderea și modernizarea iluminatului public:

Domeniu prioritar 1. Dezvoltarea și consolidarea accesibilității la infrastructura de bază

M.1.2 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare la nivelul orașului Liteni

Acțiunile propuse sunt: A.10 Modernizarea rețelei de iluminat public și de alimentare cu energie electrică existentă pe străzile orașenești și drumurile comunale din orașul Liteni (42 km lungime) și A.11 Extinderea rețelei de iluminat public pe drumurile vicinale sau de servitute (aproximativ 15 km lungime) și înființarea de rețele noi

Domeniu prioritar 4. Protecția mediului înconjurător și creșterea eficienței energetice

M.4.3 Exploatarea potențialului natural în vederea valorificării energiei regenerabile

Acțiunile propuse sunt: A.03 Modernizarea rețelei de iluminat din parcurile de recreere prin amplasarea de panouri fotovoltaice și A.05 Înlocuirea stâlpilor și lămpilor învechite din orașul Liteni cu echipamente de iluminat moderne și economice

Alte unități administrativ teritoriale în care sunt prevăzute proiecte de modernizare / extindere a sistemului de iluminat public, prin Strategiile de dezvoltare locală, sunt: orașele **Cajvana** și **Milișăuți**, comunele **Dumbrăveni** și **Putna**.

4.6.6.5. Sub-obiective specifice și măsuri aferente acestora

Sub-obiectiv specific propus:

OTTe1: Dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu energie electrică

Obiectivul propus prin documentația actuală se încadrează în obiectivele strategice stabilite la nivel național, județean și local, atât prin strategiile de dezvoltare cât și prin planurile de acțiune pentru energie durabilă.

Atât la nivelul județului Suceava, cât și la nivel național, se aplică viziunea și obiectivele Strategiei energetice a României 2016-2030 având ca orizont anii 2030 și 2050. În cadrul Strategiei sunt definite cinci obiective strategice fundamentale care structurează planificarea în acest orizont de timp:

- creșterea nivelului de securitate energetică,
- piețe de energie competitive, baza unei economii competitive,
- energie curată, cu emisii reduse de gaze cu efect de seră și alte noxe,
- modernizarea sistemului de guvernare energetică,
- protecția consumatorului vulnerabil și reducerea sărăciei energetice.

Conform Planului de Dezvoltare al Regiunii Nord-Est 2014-2020, Regiunea Nord-Est are un potențial de producere a energiei diversificat, cu precădere din surse regenerabile, fiind identificate localitățile considerate că prezintă potențial din acest punct de vedere. Astfel, pentru județul Suceava, au fost identificate următoarele localități cu acest potențial, grupate pe tip de energie:

- biomasă: Municipiul Rădăuți, orașul Broșteni
- centrale cogenerative: orașele Broșteni și Gura Humorului
- energie hidro (potențial privind realizarea de microhidrocentrale): Municipiul Fălticeni, orașul Broșteni, comuna Brodina
- energie solară: Municipiul Rădăuți, orașele Gura Humorului, Liteni, Salcea și Solca
- energie eoliană: orașele Cajvana, Dolhasca, Liteni, Milișăuți, Salcea, Siret și comuna Vadu Moldovei

⁴⁸ EUROPA 2020 O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, COMUNICARE A COMISIEI Bruxelles, 3.3.2010 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=en>).

În ceea ce privește transportul energiei electrice, CNTEE Transelectrica, care gestionează rețeaua electrică de transport (RET) de pe teritoriul județului Suceava prin Sucursala de Transport Bacău, și-a stabilit, prin Planul de dezvoltare RET pentru perioada 2018-2027, următoarele obiective:

- funcționarea în siguranță a SEN și transportul energiei electrice la niveluri de calitate corespunzătoare
- dezvoltarea RET astfel încât aceasta să fie corespunzător dimensionată pentru transportul energiei electrice prognozate a fi produsă, consumată, importată, exportată și tranzitată;
- creșterea capacității de interconexiune a rețelelor energetice;
- sustenabilitatea prin integrarea energiei din surse regenerabile în rețea și prin transportul energiei generate din surse regenerabile până la principalele centre de consum;
- integrarea și funcționarea pieței interne a energiei;
- asigurarea accesului nediscriminatoriu al solicitanților la rețeaua de interes public, în condițiile prevăzute de normele în vigoare.

Una dintre direcțiile strategice ale Transelectrica în domeniul investițional este modernizarea și reabilitarea stațiilor electrice din cadrul RET.

Măsurile aferente sub-obiectivului OTTe1 sunt următoarele:

MTe1.1: Extinderea rețelei electrice de distribuție pentru racordarea gospodăriilor neelectrificate

Măsura se aplică la nivelul unităților administrativ teritoriale de bază: Fălticeni, Vatra Dornei, Dolhasca, Frăsin, Bosanci, Burla, Drăgoiești, Frătăuții Vechi, Hârtop, Horodnic de Sus, Izvoarele Sucevei, Marginea, Mitocu Dragomirnei, Moara, Moldova-Sulița, Moldovița, Ostra, Panaci, Pârteștii de Jos, Poiana Stampei, Poieni Solca, Ulma, Vadu Moldovei, Verești, Vicovu de Jos, Volovăț.

MTe1.2: Extinderea și modernizarea sistemelor de iluminat public cu eficiență energetică scăzută

Măsura se aplică la nivelul unităților administrativ teritoriale de bază: Suceava, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei, Cajvana, Gura Humorului, Liteni, Milișăuți, Siret, Dumbrăveni, Putna

4.6.6.6. Utilizarea surselor regenerabile de energie

În Strategia „Europa 2020”⁴⁸, unul dintre obiectivele principale este obiectivul "20/20/20" care stabilește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin 20% față de nivelurile din 1990, creșterea la 20% a ponderii surselor regenerabile de energie în consumul final de energie și o creștere cu 20% a eficienței energetice.

În contextul european și național privind următoarea perioadă de programare 2021-2027 sunt propuse obiective de politică, printre care și obiectivul *OP2 - O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon*, în cadrul căruia sunt prevăzute investiții pentru promovarea măsurilor de eficiență energetică și energia din surse regenerabile.

Județul Suceava nu are o producție de energie electrică mare, aceasta provenind predominant din microhidrocentrale și biomasă. În acest context sunt propuse, în documentația prezentă, ca sub-obiectiv specific și măsură:

Necesitatea creșterii exploatării surselor regenerabile este subliniată și în cadrul strategiilor elaborate la nivel județean și local care, prin obiectivele lor strategice și măsurile și acțiunile propuse, urmăresc asigurarea alimentării cu energie electrică prin utilizarea energiilor alternative.

▪ **Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava pentru perioada 2011-2020:**

Obiectiv specific 1. Dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale. Direcția de dezvoltare 1. Infrastructura, amenajarea teritoriului, protecția mediului și silvicultura, Sub-direcția de dezvoltare:1.6. Utilizarea energiilor alternative

Proiectele propuse în cadrul Sub-direcției de dezvoltare 1.6 vizează utilizarea surselor neconvenționale (solară, eoliană) pentru producerea energiei electrice, în următoarele localități: municipiul Rădăuți, orașul Gura Humorului și comunele Cacica, Calafindești, Capu Câmpului, Dorna Arini, Dornești, Forăști, Frătăuții Vechi, Grănicești, Horodniceni, Marginea, Mușenița, Putna.

• **Planul de Acțiune pentru energie durabilă și climă al municipiului Suceava (PAED Suceava)**

Promovarea utilizării surselor regenerabile locale de energie în vederea acoperirii unei părți cât mai mari din necesarul de energie al comunei constituie o orientare strategică a administrației locale din municipiul Suceava. Unul dintre proiectele propuse este: Reconvertirea funcțională a depozitului de zgură și cenușă al S.C. TERMICA S.A. – Suceava – prin amenajare parc de panouri fotovoltaice

• **Strategia integrată de dezvoltare urbană a municipiului Suceava 2016-2023**

Domeniul prioritar 1. Reducerea emisiilor de carbon

Obiectiv specific cheie: OSC 1.4 - Creșterea gradului de utilizare a energiei verzi / regenerabile în toate sectoarele de interes. Prin implementarea acestui obiectiv se urmărește:

- realizarea de investiții care utilizează energia alternativă
- utilizarea de corpuri de iluminat eficiente energetic
- acordarea de facilități celor ce produc / utilizează energie alternativă
- promovarea utilizării surselor de energie verde

• **Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Fălticeni - orizont 2030**

Obiectivul specific: infrastructura tehnică - Proiecte de reabilitare și extindere infrastructură de energie electrică și gaz. Proiectul propus este: Implementarea unor tehnologii regenerabile de producere a energiei la nivelul instituțiilor publice, având ca scop reducerea consumului de energie electrică. Rezultatul așteptat îl reprezintă implementarea tehnologiilor regenerabile de producere a energiei la nivelul instituțiilor publice în minim 30% din instituțiile publice din Municipiul Fălticeni.

• **Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a municipiului Rădăuți, cu orizontul de timp 2014-2020**

Strategia include ca prioritate P5. Îmbunătățirea calității factorilor de mediu, obiectivul urmărit fiind: Utilizarea energiilor alternative și îmbunătățirea eficienței energetice și termice. În cadrul Strategiei este prevăzut un **Plan sectorial de măsuri și acțiuni**, iar Sectorul 7 -Protecția și conservarea mediului, are ca măsură M. 7.2. Utilizarea energiilor regenerabile. În cadrul acestei măsuri sunt prevăzute următoarele acțiuni:

- realizarea unui sistem de transformare a energiei solare în energie electrică necesară pentru consumul propriu al municipiului Rădăuți;
- utilizarea energiei eoliene și a biogazului în municipiul Rădăuți.

• **Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a municipiului Vatra Dornei, cu orizontul de timp 2014-2020**

În cadrul Obiectivului strategic O5. Îmbunătățirea calității mediului înconjurător, este stabilit Obiectivul specific 5.3. Reducerea consumului de energie și încurajarea utilizării surselor de energie alternativă având următoarea măsură și proiect privind utilizarea surselor regenerabile:

Măsura 5.3.2. Utilizarea energiilor alternative

Proiect propus: Implementarea sistemelor de producere a energiei termice și electrice din surse alternative.

• **Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Gura Humorului, orizont de timp 2023**

Strategia prevede obiectivul strategic OS. 4. Valorificarea și protejarea patrimoniului natural, cu obiectivul specific Os 4.3. Utilizarea energiei alternative.

Măsura prevăzută este M 4.3.1. Utilizarea energiei solare.

• **Planul de Acțiune Pentru Energie Durabilă - Orașul Siret**

În cadrul Domeniului strategic II. "Clădiri publice", este prevăzută **Axa Prioritară 3.** Creșterea producției și a distribuției de energie obținută din surse regenerabile de energie în clădiri și instalații publice.

Obiectiv Specific 1: Creșterea capacității instalate, modernizarea surselor de căldură și distribuției energiei termice și/sau electrice bazate pe surse regenerabile de energie (eolian, fotovoltaic, termosolar, geotermal, biomasa).

• **Orașul Liteni, Strategia de dezvoltare locală 2014-2020**

Domeniu prioritar 4. Protecția mediului înconjurător și creșterea eficienței energetice

M.4.3. Exploatarea potențialului natural în vederea valorificării energiei regenerabile

Acțiunile propuse sunt:

- **A.01** Alimentarea cu energie electrică din surse regenerabile (solară) a sediilor instituțiilor publice din orașul Liteni
- **A.02** Utilizarea tehnologiilor inovatoare pentru eficientizarea iluminatului public (panouri fotovoltaice)

În anul 2019 a fost lansat Programul multianual privind instalarea de sisteme fotovoltaice pentru **gospodăriile izolate neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice**, de către Administrația Fondului pentru Mediu, din cadrul Ministerului Mediului. Beneficiarii sunt unitățile administrativ-teritoriale cărora le-au fost aprobate dosarele de finanțare și care au încheiat un contract de finanțare nerambursabilă cu AFM în cadrul programului. Prima sesiune de depunere a dosarelor a început în aprilie 2019 și a fost prelungită până la sfârșitul lui ianuarie 2020. În tabelul de mai jos sunt prezentate unitățile administrativ-teritoriale și localitățile care puteau depune cerere de finanțare prin acest program. Au fost identificate 50 de localități eligibile din 30 de UATB, dintre care 2 municipii și un oraș. În tabelul următor sunt marcate cu litere aldine cele **16 localități din 12 comune** care au peste 5 gospodării neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice. Cele mai multe gospodării au fost identificate în comunele Moldovița (42), Vatra Moldoviței (31), Șcheia (23), Valea Moldovei (20), Brodina (18), Horodnic de Sus (14), Izvoarele Sucevei (14).

Tabel nr. 12: Lista UATB și a localităților cu gospodării izolate din județul Suceava

Nr. crt.	Denumire UATB	Localitate	Nr. gospodării izolate
1	Câmpulung Moldovenesc	Câmpulung Moldovenesc	1
2	Vatra Dornei	Vatra Dornei	2
3	Dolhasca	Probotă	5
4		Budeni	1
5		Gulia	5
6	Adâncata	Adâncata	1
7	Brodina	Cununșchi	4
8		Dubiusca	4
9		Ehrește	5
10		Norocu	5
11	Cârlibaba	Rotunda	1
12		Iedu	1
13		Valea Stânei	1
14	Dorna Candrenilor	Poiana Negrii	6
15	Fântânele	Stamate	3
16	Fundu Moldovei	Obcina	1
17	Hănțești	Arțari	4
18	Horodnic de Jos	Horodnic de Jos	3
19	Horodnic de Sus	Horodnic de Sus	14
20	Ilișești	Ilișești	2
21	Izvoarele Sucevei	Izvoarele Sucevei	6
22		Bobeica	3
23		Brodina	5
24	Marginea	Marginea	7
25	Mitocu Dragomirnei	Mitocu Dragomirnei	5
26	Moldova Sulița	Moldova Sulița	6
27		Benia	3
28	Moldovița	Argel-Cătun Polonenca	19
29		Argel-Cătun Zigreva	9
30		Moldovița-Cătun Secrieș	14
31	Pârteștii de Jos	Vârfu Dealului	10
32	Pojorâta	Valea Putnei	12
33	Rădășeni	Rădășeni	1
34	Râșca	Dumbrăveni	1
35	Slatina	Slatina	2
36	Stulpicani	Gemenea	4
37	Șcheia	Șcheia	15
38		Sfântu Ilie	6
39		Mihoveni	2
40	Todirești	Todirești	10
41	Ulma	Ulma	1
42		Nisipitu	1
43		Măgura	2

Nr. crt.	Denumire UATB	Localitate	Nr. gospodării izolate
44		Costileva	3
45	Valea Moldovei	Valea Moldovei	5
46		Mironu	15
47	Vama	Prisaca Dornei	4
48	Vatra Moldoviței	Paltinu	9
49		Ciumârna	7
50	Zvoriștea	Zvoriștea	15
TOTAL			281

Sursa date: Administrația Fondului pentru Mediu, 2019

Sub-obiectiv specific propus și măsura aferentă sunt:

OTTe2. Dezvoltarea producției de energie electrică din surse regenerabile

MTe2.1. Creșterea utilizării surselor regenerabile de energie

Această măsură se poate concretiza prin valorificarea surselor regenerabile (solare, eoliene, biomasă) acolo unde este posibil, iar acolo unde este cazul, prin eficientizarea instalațiilor existente de producere a energiei regenerabile - microhidrocentrale, centrale pe biomasă etc.

Măsura este aplicabilă în municipiile Suceava, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei, orașele Dolhasca, Gura Humorului, Liteni, Siret și în comunele Adâncata, Brodina, Cacica, Calafindești, Capu Câmpului, Cârlibaba, Dorna Arini, Dorna Candrenilor, Dornești, Fântânele, Forăști, Frătăuții Vechi, Fundu Moldovei, Grănicești, Hănțești, Horodnic de Jos, Horodnic de Sus, Horodniceni, Ilișești, Izvoarele Sucevei, Marginea, Mitocu Dragomirnei, Moldova Sulița, Moldovița, Mușenița, Pârteștii de Jos, Pojorâta, Putna, Rădășeni, Râșca, Slatina, Stulpicani, Șcheia, Todirești, Ulma, Valea Moldovei, Vama, Vatra Moldoviței, Zvoriștea

4.6.7. Rețele de telecomunicații

În cadrul subcapitolului de telecomunicații, prin propunerile formulate s-a urmărit asigurarea accesului la comunicații electronice în toate localitățile județului și reducerea disparităților dintre zonele urbane și rurale, mai ales că au fost identificate mai multe localități rurale care nu beneficiază de infrastructura necesară asigurării comunicațiilor în bandă largă.

4.6.7.1. Diagnostic general și probleme

În județul Suceava, rețeaua de telecomunicații este interconectată în sistemul național, fiind furnizate servicii de telefonie fixă și mobilă, servicii de televiziune prin cablu, și acces la internet. În ultimii ani s-a trecut la utilizarea fibrei optice și sunt derulate programe prin care se urmărește trecerea la sistemul integral de fibră optică.

În ceea ce privește rețeaua de comunicații electronice în bandă largă, există încă localități în mediul rural care nu au acoperire, acestea fiind incluse de ANCOM în "zone albe NGN".

Creșterea accesului la comunicații electronice este direcția de acțiune propusă prin prezenta documentație.

Aceasta urmărește rezolvarea problemelor identificate în etapele de analiză-diagnostic și are în vedere prioritățile propuse în acest scop, și anume:

- îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de fibră optică, în toate localitățile județului
- asigurarea accesului la broadband, cu viteze de 30 Mbps sau mai mari, în localitățile cuprinse în "zonele albe", prin programe de investiții în infrastructura de comunicații electronice.

Această direcție se corelează cu obiectivele definite în următoarele documente strategice de la nivel județean, regional și național:

▪ **Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava pentru perioada 2011-2020:**

Obiectiv specific 8: Creșterea gradului de acces și utilizare a tehnologiilor informației și comunicării la nivelul județului Suceava

Direcția de dezvoltare 8. Societatea informațională, Sub-Direcția de Dezvoltare 8.1. Societatea informațională.

În cadrul Sub-direcției de dezvoltare 1.15 sunt propuse proiecte de extindere și modernizare a rețelei de comunicații electronice în următoarele localități:

- orașul Vatra Dornei - Sistem informatic integrat pentru eficientizarea comunicării cu cetățenii și a fluxurilor de activități din administrația Vatra Dornei
- comuna Vadu Moldovei - Înființare Sistem Informațional Integrat (GIS) al Primăriei,

▪ **Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Est 2014-2020:**

Prioritatea 2 - Dezvoltarea unei infrastructuri moderne

Obiectiv specific 2.2. Stimularea atractivității și economiei locale prin creșterea la infrastructura TIC de calitate

Măsura 2.2.1. Extinderea infrastructurii de internet, în special în zonele rurale și comunitățile izolate,

Măsura 2.2.2. Dezvoltarea TIC prin crearea și dezvoltarea de produse și servicii tip e-servicii

▪ **Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Est 2021-2027:**

Prioritatea 4. Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente și durabile

Obiectiv specific 4.2. Îmbunătățirea accesului la infrastructura de comunicații de mare viteză

Măsura 4.2.1 Dezvoltarea infrastructurii de comunicații, în special în zonele rurale și comunitățile izolate. În cadrul acestei măsuri, acțiunile specificate vizează crearea și/sau extinderea rețelei de internet broadband, în special în zonele rurale și în comunitățile izolate.

- **Programul operațional sectorial Competitivitate 2014-2020:** Axa prioritară 2 - Tehnologia informației și comunicației (TIC) pentru o economie digitală competitivă;
- **Conceptul strategic de dezvoltare teritorială România 2030:** Obiectivul 3 – Structurarea și dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități urbane, Obiectivul 5 – Dezvoltarea rurală, Obiectivul 8 – Creșterea competitivității teritoriale;
- **Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România - cele 4 domenii de acțiune ale Agendei digitale pentru România 2014-2020:**
 - *e-Guvernare, Interoperabilitate, Securitate Cibernetică, Cloud Computing, Open Data, Big Data și Media Sociale* – creșterea eficienței și reducerea costurilor din sectorul public din România prin modernizarea administrației;

- *TIC în Educație, Sănătate, Cultură și eInclusion* - intervine în provocările sociale la un nivel sectorial și va asigura că investițiile TIC vor crea un impact pozitiv în contextul social;
- *e-Commerce, Cercetare, Dezvoltare și Inovare în TIC* – se bazează pe avantajele comparative ale României regionale și sprijină creșterea economică din sectorul privat;
- *Broadband și Servicii de Infrastructură Digitală* – asigură incluziunea socială și permite beneficii în toate celelalte domenii de acțiune.

În Contextul european și național privind următoarea perioadă de programare 2021-2027, printre obiectivele de politică propuse este obiectivul **OP3 - O Europă mai conectată** – mobilitate și conectivitate TIC regională, în cadrul căruia sunt prevăzute investiții pentru consolidarea conectivității digitale.

Obiective și măsuri similare se regăsesc în mai multe strategii la local. Astfel, dezvoltarea infrastructurii de comunicații este prevăzută în măsuri și proiecte din următoarele strategii de dezvoltare locală:

▪ **Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a municipiului Vatra Dornei, cu orizontul de timp 2014-2020**

Obiectiv strategic O.1. Îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor din Vatra Dornei

Obiectiv specific 1.4. Îmbunătățirea aspectului urban al municipiului

Măsura 1.4.2. Modernizarea spațiilor publice

Proiect propus: Dezvoltarea rețelelor de internet wireless în spațiile publice și în parcurile din oraș

▪ **Orașul Liteni, Strategia de dezvoltare locală 2014-2020**

Domeniu prioritar 1. Dezvoltarea și consolidarea accesibilității la infrastructura de bază

M.1.2 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare la nivelul orașului Liteni

Acțiune propusă: **A.12** Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de acces la tehnologiile informației și comunicațiilor de către operatorii economici în vederea creșterii calității serviciilor de telefonie fixă, mobilă și internet

▪ **Planul de Acțiune Pentru Energie Durabilă - Orașul Siret**

În cadrul Domeniului strategic **III. "Infrastructură de utilități tehnico-edilitare"**, este prevăzută Axa Prioritară 4. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de transport și a rețelelor/sistemelor de comunicații

Obiectiv Specific 4: Dezvoltarea TIC în serviciile publice prin crearea și dezvoltarea de produse și servicii tip "e-servicii" în vederea eficientizării transferului de date și informații

Acțiuni propuse:

- Înființarea de rețele wireless publice pentru acces gratuit la internet
 - Achiziționarea de soluții informatice de tip „e-payment” pentru plata taxelor și impozitelor
- Realizarea unei platforme de comunicare comune tip e-broadband

4.6.7.2. Sub-obiective specifice și măsuri aferente acestora

Sub-obiectivul specific pentru sub-domeniul țintă „telecomunicații” și măsurile aferente propuse sunt:

OTTc: Asigurarea accesului la comunicații electronice

Măsurile propuse pentru dezvoltarea rețelelor de telecomunicații din județul Suceava, sunt:

MTc1: Extinderea infrastructurii de comunicații prin fibră optică în toate localitățile,

Măsura are aplicabilitate la nivel județean.

MTc2: Creșterea accesului la broadband cu viteze de 30 Mbps sau mai mari în localitățile cuprinse în "zonele albe"

Măsura se aplică în următoarele unități teritorial-administrative cu localități identificate ca fiind în "zonele albe", conform cu datele furnizate de ANCOM, se va asigura accesul la broadband, cu viteze de 30 Mbps sau mai mari, prin programe de investiții în infrastructura de comunicații electronice: Breaza, Brodina, Cacica, Ciocănești, Cornu Luncii, Coșna, Crucea, Dorna-Arini, Dornești, Drăgoiești, Fundu Moldovei, Grănicești, Izvoarele Sucevei, Mălini, Moldova-Sulița, Mușenița, Panaci, Poiana Stampei, Slatina, Ulma, Vulturești.

Măsurile propuse, privind infrastructura de comunicații, îmbunătățesc accesul la telefonie, transfer de date, dar, în același timp, pot susține și domenii conexe, cum ar fi e-guvernare, e-comerț sau implementarea unui sistem educațional neconvențional (on-line).

Surse documentare:

Administrația Fondului pentru Mediu (2019), Comunicat de presă - AFM lansează pentru prima dată Programul privind instalarea de sisteme fotovoltaice pentru gospodăriile izolate neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice, https://www.afm.ro/main/programe/gospodarii_izolate/2019/comunicat_presa-fotovoltaice_gospodarii_izolate-2019_04_04.pdf

Administrația Fondului pentru Mediu (2020), Comunicat de presă - Un sfert din localitățile din România doresc să-și modernizeze sistemele de iluminat public cu fonduri de la Administrația Fondului pentru Mediu, https://www.afm.ro/main/programe/iluminat_public/2020/comunicat_presa-iluminat_public-2020_07_24.pdf

Administrația Fondului pentru Mediu (2020), Anexă la dispoziția 237/04.04.2019 - Lista gospodăriilor izolate, la nivel de județ/UAT/localitate componenta, https://www.afm.ro/main/programe/gospodarii_izolate/gospodarii_izolate_judete.pdf

ADR Nord-Est (2016), Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Est 2014-2020, <https://www.adrnorddest.ro/user/file/pdr/PDR%20NE%202014-2020%20-%20Oct%202014%20-%20avizat%20CRP.pdf>

ADR Nord-Est (2020), Planul de Dezvoltare Regionala Nord-Est 2021-2027, Sectiunea: Strategia de dezvoltare regionala, https://www.adrnorddest.ro/user/file/pdr/2020/Strategie%20dezv.%20regionala_mai_2020%20consultare.pdf

ANCOM (2018), Lista zonelor albe NGN, http://www.ancom.org.ro/ancom-a-identificat-zonele-din-mediul-rural-neacoperite-de-re539ele-de-genera539ie-viitoare-pentru-possibile-masuri-de-interven539ie-publica-din-partea-mcsi_5882

Comisia Europeană (2010), Comunicare a Comisiei: Europa 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=RO>

Consiliul județean Suceava (2017), Strategia județeană de reducere a emisiilor de CO2 pentru județul Suceava pentru perioada 2017-2023

Consiliul Județean Suceava (2013), Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011-2020, Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional "Dezvoltarea Capacității Administrative"

Consiliul Local al municipiului Suceava (2016), Strategia integrată de dezvoltare urbană a municipiului Suceava 2016-2023

Consiliul local al municipiului Vatra Dornei (2014), Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a municipiului Vatra Dornei, cu orizontul de timp 2014-2020, http://www.vatra-dornei.ro/Documente/strategie%20dezvoltare/Strategie_dezvoltare_2014-2020.pdf

Consiliul Local al orașului Liteni (2016), Strategie de dezvoltare locală 2014-2020, oraș Liteni, jud. Suceava http://www.primaria-liteni.ro/Download/Diverse/Strategie_de_dezvoltare_2014-2020_Orasul_Liteni_.pdf

Institutul Național de Statistică (2011), Recensământul Populației și al Locuințelor 2011, <http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/TS12.pdf>

E.ON România (2020), Despre noi, <https://www.eon-romania.ro/ro/despre-noi.html>

Guvernul României (2006), HOTĂRÂRE nr. 246 din 16 februarie 2006 pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice, <http://www.monitoruljuridic.ro/act/strategie-nationala-din-16-februarie-2006-privind-accelerarea-dezvoltarii-serviciilor-comunitare-de-utilitati-publice-emitent-guvernul-publicat-n-70498.html>

Guvernul României (2015), Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România, https://www.ancom.ro/uploads/links_files/Strategia_nationala_privind_Agenda_Digitala_pentru_Romania_2020.pdf

MDLPL (2008), Conceptul strategic de dezvoltare teritorială România 2030, https://www.mdrap.ro/_documente/publicatii/2008/Brosura%20Conc_strat_dezv_teritoriala.pdf

Ministerul Fondurilor Europene (2019), MEMORANDUM - Programele operaționale/naționale și arhitectura instituțională de gestionare a fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune 2021-2027, <https://sgg.gov.ro/new/wp-content/uploads/2019/12/MEMO-4.pdf>

Ministerul Fondurilor Europene (2019), Programul Operațional Infrastructura Mare 2014-2020, <https://www.fonduri-ue.ro/poim-2014>

Ministerul Fondurilor Europene (2019), Programul Operațional Sectorial Competitivitate 2014-2020, <https://www.fonduri-ue.ro/poc-2014>

Ministerul Energiei (2016), Strategia energetică a României 2016 - 2030 cu perspectiva anului 2050, http://www.mmediu.gov.ro/app/webroot/uploads/files/2017-03-02_Strategia-Energetica-a-Romaniei-2016-2030.pdf

Parlamentul României (2006), Legea 230/2006 a serviciului de iluminat public, <http://prevenire.gov.ro/wp-content/uploads/2018/04/LEGEA-230-DIN-2006.pdf>

PNDR (2019), Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014-2020, versiunea 9.0, <https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/2019/PNDR-2014-2020-versiunea-IX-aprobata-23-ianuarie-2019.pdf>

Primăria municipiului Câmpulung Moldovenesc (2016), Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a municipiului Câmpulung Moldovenesc perioada 2015-2025, https://www.campulungmoldovenesc.ro/files/proiecte-finantare/2016_strategie.pdf

Primăria orașului Gura Humorului (2016), Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Gura Humorului, orizont de timp 2023, <https://www.yumpu.com/ro/document/view/55730460/strategie-de-dezvoltare-durabila-gura-humorului-v-consult>

Primăria Municipiului Fălticeni (2018), Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a municipiului Fălticeni - orizont 2030, <http://sidu.falticeni.ro/wp-content/uploads/2018/12/SIDU-F%4%82LTICENI-CONSULTARE-PUBLIC%4%82.pdf>

Primăria municipiului Rădăuți (2018), Strategia de Dezvoltare Economico-Socială a Municipiului Rădăuți, cu orizontul de timp 2014-2020, <https://primariaradauti.ro/wp-content/uploads/2018/08/SDL-Radauti.pdf>

Primăria municipiului Suceava, ADR Nord-Est (2011), Planul de Acțiune pentru energie durabilă și climă al municipiului Suceava, [http://primariasv.ro/portal/suceava/portal.nsf/8F8D06EF2B449F7EC2257BEC00252C14/\\$FILE/PAED%20FINAL%20RO.pdf](http://primariasv.ro/portal/suceava/portal.nsf/8F8D06EF2B449F7EC2257BEC00252C14/$FILE/PAED%20FINAL%20RO.pdf)

Primăria orașului Siret (2020), Planul de Acțiune Pentru Energie Durabilă - Orașul Siret, <https://siretromania.ro/web/wp-content/uploads/2020/01/PAED-Siret-final-V2.pdf>

Transelectrica (2018), Planul de Dezvoltare a RET perioada 2018 - 2027, http://www.transelectrica.ro/documents/10179/6507897/Planul+de+dezvoltare+a+RET+2018_2027_Revizi+a+0_FINAL_10.09_clean.pdf/7a2ea9e4-b627-4af8-9dd5-64ada59e1447

4.6.8. Amenajări pentru gestionarea deșeurilor menajere și industriale

Deșeurile reprezintă o pierdere de resurse sub formă de materiale și energie. În vederea realizării obiectivelor de reducere a cantităților totale de deșeuri depozitate, a reducerii cantității de deșeuri biodegradabile depozitate, a obiectivelor de recuperare/ reciclare /valorificare a deșeurilor de ambalaje, a gestionării eficiente și sigure a deșeurilor municipale s-a implementat la nivelul județului proiectul *Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Suceava* (SMID).

4.6.8.1. Diagnostic general și probleme

Principalele probleme privind gestionarea deșeurilor au fost legate de întârzierile în aplicarea SMID Suceava fapt care determină gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor municipale și industriale și are drept consecință influențarea calității factorilor de mediu. Depozitul ecologic de la Moara a început să funcționeze din anul 2019. **Depozitul ecologic de la Pojorâta este, de asemenea funcțional, însă se află în faza de autorizare. În momentul de față stațiile de transfer de la Fălticeni și Rădăuți, sunt funcționale, urmând a fi stabilit și operatorul unic de colectare și transport pentru ca acestea să devină operative.** Până la finalizarea depozitelor ecologice, deșeurile au fost stocate pe spațiile de stocare temporară de la Gura Humorului, Ipotești, Fălticeni, Ilișești, Rădăuți, iar în zona acestor platforme s-au constatat în trecut, depășiri ale valorilor optime ale indicatorilor de mediu. În prezent nu se mai depozitează deșeuri în aceste stații de stocare.

Potrivit informațiilor primite de la Agenția pentru Protecția Mediului Suceava, toate depozitele temporare pentru deșeuri menajere / neconforme au fost sistate, fiind stabilite și măsurile pentru închiderea acestora. Pentru depozitul de la Câmpulung Moldovenesc a fost propusă acțiunea închiderea intermediară a acestuia, obiectiv care nu a fost finalizat până în anul 2020.

Prin proiectul SMID menționat mai sus urmează ca investițiile încă nefinalizate să fie realizate cu finanțare din POIM 2014-2020 dar și prin programele operaționale din noua perioadă de programare 2021-2027 (PO Dezvoltare Durabilă). Cele două depozite ecologice de deșeuri municipale și stațiile de transfer prevăzute în proiect **sunt deja funcționale urmând să devină operaționale** și să conducă la eficientizarea acestui sub-domeniu, reducându-se totodată și impactul negativ asupra mediului.

Gestionarea **neconformă** a deșeurilor industriale mai ales a celor provenite din activitatea de minerit are consecințe asupra mediului natural și a comunităților umane. Există riscuri de accidente ecologice în zonele perimetrelor miniere (halde de steril, iazuri de decantare) **putând produce** poluarea solului, a apelor de suprafață/ subterane, cu metale grele, zguri și cenuși datorată lipsei finanțării lucrărilor de ecologizare a haldelor de steril **și a iazurilor de decantare.**

Arealele vulnerabile mai sunt în zona iazurilor de decantare de la Tărnicioara - Ostra, Poarta Veche, Dealu Negru – Zvoriștea, Pârâul Cailor, Fundu Moldovei, Valea Straja. Un factor de risc asupra calității factorilor de mediu îl prezintă și depozitul de cenușă și zgură care a deservit S.C. TERMICA S.A. Suceava, și haldele de depozitare a sterilului de la Crucea. **Pentru depozitul de zgură și cenușă de la S.C. TERMICA S.A., în anul 2021 a fost emis acordul de mediu revizuit pentru Închiderea în condiții de siguranță a acestui perimetru amplasat în partea de sud-est a municipiului Suceava.**

Neasigurarea fondurilor necesare pentru lucrările de conservare, închidere și ecologizare a siturilor miniere, în special a iazurilor de decantare a sterilului uzinal ce a deservit uzina de preparare substanțe minerale utile Fundu Moldovei și nefinalizarea lucrărilor la iazul de decantare Tărnicioara care a deservit U.P. Tarnița, conduce la producerea sau iminența producerii de poluări a mediului natural și comunităților umane. De asemenea nefinalizarea proiectului de închidere și reconstrucție ecologică a perimetrului minier Negoiu Românesc - Pietricelu Călimani are repercusiuni asupra calității ecosistemului natural.

Alte probleme identificate vizează următoarele aspecte:

- inexistența în județul Suceava a unor facilități de gestionare a deșeurilor periculoase provenite în special de la populație,
- nivelul scăzut de **conștientizare a publicului privind colectarea selectivă a deșeurilor și problemele legate de gestionarea necorespunzătoare a acestora,**
- cantitățile de deșeuri destinate eliminării prin depozitare sau incinerare reprezintă pierderile de materie și energie care contravin principiilor unei dezvoltări durabile,
- insuficiența fondurilor pentru promovarea / cofinanțarea unor proiecte majore de mediu,
- întârzieri în procesul de accesare a fondurilor europene destinate finalizării proiectelor privind eficientizarea activităților de gestionare a deșeurilor.

Obiectivul principal al politicii europene, stabilit și prin legislația în domeniu, este legat de *prevenirea generării deșeurilor prin utilizarea unor tehnologii moderne și inovative, precum și transformarea deșeurilor generate într-o resursă.*

La nivel național acest obiectiv este preluat prin **Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor** și prin **Planului Național de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020**, care stabilesc drept obiectiv general-*dezvoltarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic, care să asigure protecția sănătății populației și a mediului.*

La nivel județean, în anul 2019 a fost elaborat **Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Suceava pentru perioada 2020-2025**, document realizat în conformitate cu legislația națională și europeană de mediu privind deșeurile, prin care se respectă principiile și obiectivele **Planului Național de Gestionare a Deșeurilor** aprobat prin HG 942/20.12.2017 și publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.11 bis/5.01.2018.⁴⁹ *Scopul PJDG Suceava este ”de a stabili cadrul pentru implementarea unui sistem durabil de gestionare a deșeurilor cu impact cât mai redus asupra mediului și a sănătății umane și cu consum minim de resurse și energie, care să urmărească aplicarea practică a ierarhiei deșeurilor și să asigure îndeplinirea obiectivelor și a țintelor în conformitate cu prevederile PNGD și ale legislației naționale și europene în vigoare”.*

Documentul a fost elaborat pentru orizontul de timp 2020-2025, iar pentru stabilirea măsurilor și estimarea capacității de investiții s-a ținut cont de obiectivele și țintele naționale și europene, incluzând și prevederile pachetului economic circular, aplicabile până în anul 2040.⁵⁰

⁴⁹ http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2018-01-10_MO_11_bis.pdf

⁵⁰ http://www.cjsuceava.ro/2021/anunturi_concursuri/20210602_pjgd_suceava.pdf

4.6.8.2. Deșeurile menajere

Prin elaborarea și implementarea proiectului *Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Suceava* (SMID) se urmărește realizarea în mare parte a obiectivelor de reducere a cantității totale de deșeurii menajere și o parte a deșeurilor industriale nepericuloase, a obiectivelor de reciclare și valorificare a deșeurilor de ambalaje, a gestionării eficiente a deșeurilor municipale. Prin acest proiect s-au prevăzut două depozite ecologice în localitățile Moara și Pojorâta și 2 stații de transfer deșeurii în localitățile Fălticeni și Rădăuți, **obiective realizate în anul 2020, depozitul ecologic de la Moara intrând în funcțiune din luna iulie 2019.**

Pornind de la problemele identificate în capitolul de analiză diagnostic și analiza SWOT, au fost propuse acțiunile care au în vedere evitarea materializării amenințărilor atât prin eliminarea punctelor slabe, cât și prin valorificarea punctelor tari și a oportunităților. *Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor județului Suceava* prevede:

- punerea în funcțiune a depozitelor ecologice realizate dar nefuncționale (Moara, Pojorâta)
- refacerea ecologică și postmonitorizarea depozitelor de deșeurii neconforme închise;
- Din lipsa fondurilor din cele 7 depozite neconforme închise doar cele de la Vatra Dornei și Câmpulung Moldovenesc sunt propuse pentru închidere intermediară.
- ecologizarea depozitelor de deșeurii municipale neconforme de la Suceava, Rădăuți, Gura Humorului, Fălticeni, Siret închise dar neecologizate.
- supravegherea indicatorilor de mediu din zona spațiilor de stocare temporară de la Gura Humorului, Ipotești, Fălticeni, Ilișești, Rădăuți unde s-au constatat depășiri ale valorilor optime ale acestora
- transportul deșeurilor și transferul lor la instalațiile de tratare sau la depozitare.
- pre colectarea, colectarea și transportul deșeurilor municipale, inclusiv ale deșeurilor toxice periculoase din deșeurile menajere, cu excepția celor cu regim special;
- colectarea, transportul, depozitarea și valorificarea deșeurilor voluminoase provenite de la populație, instituții publice și agenți economici, neasimilabile celor menajere (mobilier, deșeurii de echipamente electrice și electronice etc.)
- colectarea separată pe mai multe domenii (hârtie și carton, sticlă, plastic și metal, deșeurii biodegradabile, deșeurii reziduale);
- crearea sau după caz extinderea asocierilor de dezvoltare intercomunitară.
- campanii de informare și conștientizare a populației județului cu privire la gestionarea corespunzătoare a deșeurilor în cadrul SMID Suceava.

În ceea ce privește problema *deșeurilor din construcții și demolări acestea se încadrează deșeurilor municipale fiind rezultate din amenajările interioare ale locuințelor. Colectarea lor se face de operatorii de salubritate care se află în subordinea consiliilor locale.* Conform legislației în vigoare, cantitățile de deșeurii din construcții și demolări generate la nivelul județului trebuie prezentate pe o perioadă de 5 ani, defalcate pe coduri de deșeurii cu evidențierea cantității de deșeurii periculoase din cantitatea totală generată. **Potrivit Raportului privind starea mediului în județul Suceava pentru anul 2020 la nivel de județ, cantitatea deșeurilor provenite din construcții și demolări (exprimată în tone) a crescut de la 3599 tone în anul 2015 la 5681 tone în anul 2020, practic într-o perioadă de 5 ani cantitatea s-a mărit cu peste 2000 de tone. Față de cantitatea cea mai mică a deșeurilor provenite din construcții și demolări care s-a înregistrat în anul 2016 de 3386 de tone, creșterea a fost de aproape 2300 tone.** Ca atare se impune ca măsură proiectarea și gestionarea unei baze de date pentru deșeurile din construcții și demolări.

4.6.8.3. Sub-obiective specific și măsuri referitoare la deșeurile menajere

Procesul transpunerii întregii legislației europene privind deșeurile în legislația românească, inclusiv a țintelor și obiectivelor stabilite prin politica națională și regională, determină prioritățile domeniului care au impact asupra județului Suceava și care se regăsesc și în obiectivele specifice județene rezultate din *Master Plan privind Gestionarea deșeurilor în județul Suceava, 2007 – 2037.*

În vederea conformării cu cerințele legislative în domeniul gestionării deșeurilor, programele de investiții includ activități legate de ierarhia în ceea ce privește managementul deșeurilor (prevenire, colectare și colectare selectivă, valorificare și reciclare, tratare și eliminare).

Pe de altă parte, finalizarea aplicării proiectului *Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Suceava* și implementarea acestuia conduc la îmbunătățirea situației în domeniul gestionării deșeurilor menajere. Prin acest proiect se au în vedere obiective care vizează:

- reducerea cantității totale de deșeurii depozitate,
- recuperarea / reciclarea / valorificarea a deșeurilor de ambalaje,
- gestionarea eficientă și sigură a deșeurilor municipale.

Acesta acoperă întreg teritoriul județului, atât în mediul urban, cât și în mediul rural și urmărește:

- înglobarea activităților de colectare, transport, tratare și eliminare a deșeurilor municipale,
- dezvoltarea unei politici județene coerente în vederea implementării *Sistemului integrat de gestionare a deșeurilor,*
- depozitarea deșeurilor în conformitate cu cerințele legislației în domeniul gestionării deșeurilor în scopul protejării sănătății populației și a mediului,
- reducerea cantităților de deșeurii municipale eliminate prin depozitare,
- proiectarea și gestionarea unei baze de date pentru deșeurile din construcții și demolări,
- adaptarea și dezvoltarea cadrului instituțional și organizatoric în vederea implementării cerințelor naționale și armonizarea cu structurile europene,

În ceea ce privește problema *deșeurilor din construcții și demolări,* conform legislației, cantitățile de deșeurii din construcții și demolări generate la nivelul județului trebuie prezentate pe o perioadă de 5 ani, defalcate pe coduri de deșeurii cu evidențierea cantității de deșeurii periculoase din cantitatea totală generată. Ca atare se impune ca măsură proiectarea și gestionarea unei baze de date pentru deșeurile din construcții și demolări.

Deșeurile reprezintă o pierdere de resurse sub formă de materiale și energie. Obiectivele principale ale politicii europene, stabilite și prin legislația în domeniu, sunt legate de prevenirea generării deșeurilor prin utilizarea unor tehnologii moderne și inovative, precum și transformarea deșeurilor generate într-o resursă.

Obiectivul general al *Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor și al Planului Național de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020,* este **dezvoltarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic, care să asigure protecția sănătății populației și a mediului.**

Preluarea la nivelul PATJ Suceava a obiectivelor specifice ale SMID privind deșeurile menajere se face prin definirea unor direcții de acțiune orientate spre:

- depozitarea deșeurilor în conformitate cu cerințele legislației în domeniul gestionării deșeurilor în scopul protejării sănătății populației și a mediului,

- reducerea cantităților de deșuri depozitate prin gestionarea corespunzătoare a deșeurilor menajere și celor provenite din construcții și demolări,
- adaptarea și dezvoltarea cadrului instituțional și organizatoric în vederea implementării cerințelor naționale și armonizarea cu cerințele documentelor europene din domeniu,
- conștientizarea locuitorilor de beneficiile rezultate din proiect, separarea colectării deșeurilor și reciclarea acestora.

Pornind de la problemele identificate în fazele anterioare ale proiectului în capitolul de analiză diagnostic și Analiza SWOT, se propun următoarele sub-obiective și măsuri referitoare la deșeurile menajere.

OTTd1: Continuarea Implementării Sistemului de management integrat al deșeurilor în județul Suceava

OTTd2: Creșterea gradului de conștientizare a populației județului cu privire la beneficiile implementării proiectului SMID Suceava

În corelare cu proiectul *Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor județului Suceava* (SMID) se propun o serie de **măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ** precum:

- asigurarea celor mai bune opțiuni pentru colectarea și transportul deșeurilor municipale, în vederea unei valorificări cât mai eficiente și reducerea cantităților de deșuri eliminate prin depozitare, pentru asigurarea unui management ecologic rațional;
- respectarea prevederilor privind colectarea selectivă, reciclarea deșeurilor re folosibile și eliminarea finală doar a deșeurilor neutilizabile.
- gestionarea corespunzătoare a deșeurilor din construcții și demolări, cu respectarea principiilor strategice și a minimizării impactului asupra mediului și sănătății umane.
- crearea și dezvoltarea unei rețele de colectare, valorificare, reciclare a vehiculelor scoase din uz
- reducerea cantității de deșuri municipale biodegradabile depozitate.
- implementarea serviciilor de colectare, transport și eliminare a deșeurilor periculoase în mod ecologic.
- adoptarea și implementarea măsurilor în vederea prevenirii generării deșeurilor de ambalaje, asigurării valorificării și reciclării și minimizarea riscului determinat de substanțele periculoase din ambalaje;
- asigurarea de capacități de colectare și de sisteme de transport adaptate numărului de locuitori și cantităților de deșuri generate
- crearea și utilizarea de sisteme și mecanisme economico-financiare pentru gestionarea deșeurilor în condițiile respectării principiilor generale, cu precădere a principiului “poluatorul plătește” și a principiului subsidiarității
- promovarea unui sistem de informare, conștientizare și motivare a societății civile cu privire la problemele de mediu din arealul în care trăiesc și implicit neimplicarea acesteia la activitățile legate de rezolvarea integrată a acestora
- accesarea a fondurilor europene destinate finalizării proiectelor privind eficientizarea activităților de gestionare a deșeurilor

Pentru atingerea sub-obiectivelor propuse referitoare la gestionarea deșeurilor menajere sunt necesare și următoarele măsuri aplicabile la nivel local (la nivel de UATB) sau general⁵¹.

Pentru: OTTd1: Continuarea Implementării Sistemului de management integrat al deșeurilor în județul Suceava

MTd1.1: punerea în funcțiune a depozitului ecologic realizat dar nefuncțional de la Pojorâta.

MTd1.2: închiderea finală, refacerea ecologică și postmonitorizarea depozitelor de deșuri neconforme închise de la Vatra Dornei și Câmpulung Moldovenesc

MTd1.3: închidere finală și ecologizare a depozitelor de deșuri municipale neconforme închise dar neecologizate de la Suceava, Rădăuți, Gura Humorului, Fălticeni, Siret.

MTd1.4: supravegherea indicatorilor de mediu din zona fostelor spațiilor de stocare temporară de la Gura Humorului, Ipotești, Fălticeni, Ilișești, Rădăuți

Pentru OTTd2: Creșterea gradului de conștientizare a populației județului cu privire la beneficiile implementării proiectului SMID Suceava

MTd2.1: Promovarea unui sistem de informare, conștientizare și motivare a populației județului Suceava cu privire la gestionarea corespunzătoare a deșeurilor în cadrul SMID Suceava.

MTd2.2: Organizarea și susținerea de programe de educare și conștientizare în unitățile școlare.

4.6.8.4. Deșeurile industriale

Depozitele de deșuri industriale și activitățile de exploatare a acestora prin ocuparea de suprafețe de teren cu halde de steril, cariere și alte amenajări aferente acestor activități reprezintă zone critice sub aspectul degradării mediului ca urmare a contaminării cu diverse tipuri de poluanți. Organizarea depozitelor de deșuri industriale duce la scoaterea din circuit a unor suprafețe de teren și implicit deteriorarea calității solurilor respective.

Conform raportului „*Inventarierea și inspecția vizuală a haldelor de steril și a iazurilor de decantare de pe teritoriul României*” elaborat de Ministerul Economiei - Comisia Interministerială pentru inventarierea la nivel național a haldelor de steril și a iazurilor de decantare de pe teritoriul României, în anul 2017, în județul Suceava au fost inventariate 224 de halde și 9 iazuri de decantare.

Situațiile cele mai critice sunt la iazurile de decantare de la Târnicioara (localitatea Ostra), Dumitreleu și Călimani (perimetrul Negoiu Românesc - Pietricelu - Călimani). Acestea necesită finalizarea lucrărilor de punere în siguranță, reconstrucție ecologică, raportarea obligațiilor din Acordul de mediu și instituirea unui Registru de evenimente pentru toate depozitele de steril uzinal.

Preluarea la nivelul PATJ a obiectivului general al Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor, al **Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Suceava pentru perioada 2020-2025** și al Planului Național de Gestionare a Deșeurilor **aprobat prin HG 942/20.12.2017** este legată de dezvoltarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic, care să asigure protecția sănătății populației și a mediului.

În ceea ce privește problema deșeurilor industriale acest deziderat se realizează prin stabilirea unui obiectiv specific în managementului deșeurilor industriale care să țină seama de existența unor agenți economici generatori de deșuri periculoase și de asemenea nepericuloase pentru mediu și om.

Se poate adăuga faptul că opțiunile de gestionare a deșeurilor industriale urmăresc priorități care privesc:

⁵¹ Detalierea și spațializare aplicării măsurilor este prezentată în secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații.

- necesitatea elaborării de proiecte de refacere și ecologizare a zonelor afectate de ocuparea și diminuarea suprafețelor agricole ca urmare a activităților miniere,
- prevenirea apariției deșeurilor industriale prin aplicarea “tehnologiilor curate” în activitățile industriale care generează deșeuri,
- reducerea cantităților deșeurilor industriale prin aplicarea celor mai bune practici în fiecare domeniu de activitate generator de deșeuri,
- valorificarea prin refolosire, reciclare materială și recuperarea energiei,
- eliminarea deșeurilor industriale prin incinerare și depozitare.

- realizarea unor facilități de gestionare a deșeurilor periculoase provenite în special de la populație,
- minimizarea cantităților de deșeuri destinate eliminării prin depozitare sau incinerare, acestea reprezentând pierderi de materie și energie care contravin principiilor unei dezvoltări durabile.

Pentru atingerea obiectivului **OTTd.3: Reducerea impactului negativ al deșeurilor industriale asupra mediului** se propun următoarele măsuri cu aplicabilitate la nivel local⁵²:

MTd3.1: Refacerea și ecologizarea zonelor afectate de ocuparea și diminuarea suprafețelor agricole ca urmare a activităților miniere, dotare cu sistem de monitorizare a stabilității, finalizarea lucrărilor de punere în siguranță la iazuri de decantare steril uzinal care prezintă factor de risc pentru mediul natural și comunitățile umane

Măsura vizează: halda Dumitreleu de pe exploatarea Călimani și halda Dealu Negru (Vatra Dornei), halda Pârâul Cailor (Fundu Moldovei), halda de steril Crucea, iazurile de decantare de la Târnicioara, Poarta Veche și Valea Straja (Ostra), halda de steril Stulpicani.

MTd3.2: Monitorizare post închidere a depozitului de cenușă și zgură închis în 2008 care prezintă risc asupra calității factorilor de mediu (a deservit S.C. TERMICA S.A. Suceava)

MTd3.3: Asigurarea finanțării pentru finalizarea lucrărilor de închidere (care au avut termen luna decembrie 2018), de conservare și ecologizarea a iazurilor de decantare steril uzinal care au deservit uzina de preparare substanțe minerale utile de la Fundu Moldovei (Fundu Moldovei)

4.6.8.5. Sub-obiective specific și măsuri referitoare la deșeurile industriale

Sub-obiectivele specifice în domeniul gestionării deșeurilor industriale vizează reducerea impactului negativ al deșeurilor industriale asupra mediului.

Măsurile specifice ale sub-domeniului sunt legate de necesitatea implementării programelor de reconstrucție ecologică pentru toate siturile contaminate (mine, cariere).

Sunt de asemenea necesare proiecte de refacere și ecologizare a zonelor afectate de ocuparea și diminuarea suprafețelor agricole ca urmare a activităților miniere de extragere a zăcămintelor de pietriș, nisip, argilă etc. În scopul eliminării legăturii dintre creșterea economică și impactul asupra mediului asociat cu generarea de deșeuri trebuie adoptate programele de prevenire a generării deșeurilor.

Strategia în domeniul deșeurilor industriale vizează următoarele *măsuri generale necesare la iazurile de decantare și haldele de steril*:

- finanțarea lucrărilor de punere în siguranță a iazurilor de decantare steril de la uzinele de preparare minieră care prezintă risc de cedare,
- securizarea și stabilizarea haldelor de steril afectate de ploile intense, mari cantități de material din halde fiind antrenate de precipitații ducând uneori la colmatarea albiilor râurilor,
- identificarea surselor de finanțare pentru lucrările de închidere și ecologizare pentru monitorizarea post-închidere pentru eliminarea pericolului poluării solului, a apelor de suprafață/subterane, cu metale grele,
- continuarea lucrărilor de ecologizare acolo unde au fost începute sau obținerea de noi fonduri pentru remedierea lucrărilor deteriorate,
- continuarea demersurilor pentru cadastrare/întabulare stabilirea responsabililor pentru aplicarea Programului de monitorizare post-închidere,
- continuarea demersurilor pentru reintroducerea terenurilor în circuitul economic, valorificarea materialelor utile din acestea prin:
 - urmărirea comportării în timp a haldelor și verificarea acestora după precipitații abundente, cu prioritate a celor apropiate de zone locuite sau cursuri de apă,
 - verificarea stabilității haldelor prin aparatura de măsură și control specific, cu specialiști în domeniu,
 - obținerea Autorizațiilor de siguranță și a Autorizațiilor de gospodărire a apelor,
- prevenirea generării de deșeuri periculoase și deșeurilor care conțin substanțe periculoase prin:

Surse documentare:

“Interacțiunea mediului cu activitățile econ.–soc. în jud. Suceava, Febr. 2019, F&R Worldwide S.R.L

Master Plan privind Gestionarea deșeurilor în județul Suceava, 2007 – 2037

Raport privind starea mediului în județul Suceava, 2017

Raport privind starea mediului în județul Suceava în anul 2020, august 2021 accesat la site: http://apmsv-old.anpm.ro/upload/198902_RSM%202020.pdf

Plan Județean de Gestionare a Deșeurilor, județ Suceava, pentru perioada 2020 - 2025 accesat la site: http://www.cjsuceava.ro/2021/anunturi_concursuri/20210602_pjgd_suceava.pdf

Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava, 2011 – 2020

Planul local de acțiune pentru mediu al județului Suceava 2018-2020, APM Suceava

Raportul „Inventarierea și inspecția vizuală a haldelor de steril și a iazurilor de decantare de pe teritoriul României”, Ministerul Economiei - Comisia Interministerială pentru inventarierea la nivel național a haldelor de steril și a iazurilor de decantare de pe teritoriul României

⁵² Detalierea și spațializarea aplicării măsurilor este prezentată în secțiunile 2 și 3 ale prezentei documentații.

4.7. Zonificarea teritoriului (economică)

Județul Suceava este județul cu ponderea cea mai mare a suprafețelor forestiere, suprafețe care se apropie de 50% din suprafața totală. Urmare a acestei realități, activitățile economice și gradul de populare au fost puternic influențate de mediul forestier, care le-a dat un anumit specific, în partea central-vestică a județului. În 5 dintre zonele funcționale propuse (Zona cu profil industrial și turistic Vatra-Dornei-Gura-Humorului, Zona cu profil minier, forestier și pastoral Călimani, Zona cu profil forestier-turistic și pastoral Bârgău-Rodna, Zona cu profil forestier și turistic Moldovița, Zona cu profil turistic, industrial și zootehnic Rarău-Călimani) suprafețele forestiere depășesc 60% din totalul suprafeței fiecăreia. În partea estică, puternic urbanizată și intens populată, agricultura (îndeosebi cultura plantelor și a cartofului) se impune clar în peisaj și în funcționalitatea teritoriului. Patru dintre cele 9 zone funcționale propuse, înregistrează un procent de peste 50% în ceea ce privește terenul arabil din suprafața totală a fiecăreia (Zona cu profil pomicol, cultura plantelor și industrial -Fălticeni-Dolhasca, Zona cu profil industrial, agricol și turistic Rădăuți, Zona cu profil agricol complex Siret, Zona metropolitană cu profil complex Suceava).

Principalele caracteristici ale celor 9 zone funcționale în raport de dimensiunea și ponderea diferitelor suprafețe sunt următoarele:

Zona cu profil agricol complex Siret reprezintă 5,88% din suprafața totală a județului și cuprinde preponderent suprafețe agricole (peste 78% din suprafață), în special terenuri arabile (cca. 65% din total). Se remarcă o pondere peste medie a terenurilor ocupate cu ape și bălți, cu construcții și căi de comunicații și căi ferate dar și a celor ocupate de terenuri degradate și neproductive.

Zona cu profil industrial, agricol și turistic Rădăuți, reprezintă 4,33% din suprafața totală a județului – cea mai mică - și cuprinde preponderent suprafețe agricole (peste 70% din suprafață), în special terenuri arabile (cca. 55% din total). Se remarcă și în acest caz o pondere peste medie a terenurilor ocupate cu ape și bălți, cu construcții și căi de comunicații dar și a celor ocupate de terenuri degradate și neproductive.

Zona metropolitană cu profil complex Suceava reprezintă 8,41% din suprafața totală a județului și cuprinde preponderent suprafețe agricole (cca. 70% din suprafață), în special terenuri arabile (peste 55% din total). Se remarcă ponderea peste medie a terenurilor ocupate cu ape și bălți, a celor ocupate de terenuri degradate și neproductive dar mai ales a celor ocupate cu construcții și căi de comunicații. De altfel, de remarcat faptul că deși reprezintă numai 8,41% din suprafața totală a județului, zona cuprinde peste 30% din suprafețele ocupate cu construcții și peste 20% din cele ocupate cu căi de comunicații și căi ferate.

Zona cu profil pomicol, cultura plantelor și industrial Fălticeni-Dolhasca, reprezintă 11,06% din suprafața totală a județului și cuprinde preponderent suprafețe agricole (peste 70% din suprafață), în special terenuri arabile (cca. 55% din total). Și în acest caz se remarcă o pondere peste medie a terenurilor ocupate cu ape și bălți, cu construcții și căi de comunicații dar și a celor ocupate de terenuri degradate și neproductive. Zona deține cele mai mari ponderi din total la suprafețele agricole (19,19%), arabile (26,69%), ocupate cu livezi și pepiniere pomicole (64,58%), cu ape și bălți (17,67%). Deține un **record negativ în ceea ce privește ponderea terenurilor degradate și neproductive la nivel județean, respectiv 26,81%**.

Cele 4 zone funcționale din estul județului cumulează pe cca. 30% din suprafața județului, aproape 70% din terenurile ocupate cu construcții, peste 60% din cele ocupate cu căi de comunicații și căi ferate și peste 53% din terenurile degradate și neproductive în timp ce peste 90% din suprafețele acoperite de păduri și peste 75% din pășuni și fânețe se află în zone de vest și montană a județului.

Zona cu profil turistic, industrial și zootehnic Rarău-Călimani reprezintă 19,23% din suprafața totală a județului – cea mai mare – peste 62% fiind ocupată de păduri și vegetație forestieră.

Zona cu profil industrial și turistic Vatra-Dornei-Gura-Humorului, ocupă 11,10% din suprafața totală a județului, peste 68% fiind ocupată de păduri și vegetație forestieră și peste 23% de pășuni și fânețe.

Zona cu profil forestier și turistic Moldovița, ocupă 8,91% din suprafața totală a județului, peste 77% fiind ocupată de păduri și vegetație forestieră și peste 18% de pășuni și fânețe.

Zona cu profil minier, forestier și pastoral Călimani, ocupă 17,71% din suprafața totală a județului, peste 73% fiind ocupată de păduri și vegetație forestieră și peste 22% de pășuni și fânețe. Deține cca. 25% din fondul forestier al județului.

Zona cu profil forestier-turistic și pastoral Bârgău-Rodna, ocupă 13,27% din suprafața totală a județului, peste 65% fiind ocupată de păduri și vegetație forestieră și peste 29% de pășuni și fânețe. Deține cca. 40% din suprafața pășunilor și fânețelor din județ.

La nivel prospectiv este necesar să se asigure dinamismul dezvoltării sociale și economice a tuturor zonelor funcționale și o echilibrare a zonelor, în principal a zonelor defavorizate. Totodată considerarea terenurilor degradate și neproductive drept terenuri cu potențial de dezvoltare poate reprezenta un element cheie, în special în zone precum Zona Fălticeni-Dolhasca (această categorie înregistrează 4%) sau Zona Rădăuți (3%). Diferențele majore existente între zonele preponderent urbane și cele profund rurale se pot diminua, prin măsuri la nivelul rețelei de localități (ex. de creare a unor centre polarizatoare locale), la nivelul infrastructurii tehnice a teritoriului și prin conservarea potențialului natural.

OTZ: Asigurarea coeziunii teritoriale la nivelul întregului județ prin reducerea disparităților existente între diversele zone funcționale.

OTZ1: Diminuarea decalajelor între zonele preponderant urbane și cele profund rurale.

MZ1.1: Dezvoltarea relațiilor în zonele periurbane prin creșterea accesibilității teritoriale. (toate cele 9 zone funcționale individualizate.)

MZ1.2: Eficientizarea formelor de asociere teritorială. (toate cele 9 zone funcționale individualizate.)

MZ1.3: Valorificarea superioară a terenurilor cu folosință agricolă și a celor industriale abandonate. (Zona culoarului depresionar Gura Humorului-Vatra Dornei, Zona Poiana Stampei-Broșteni-Ostra, Zona cu profil industrial, agricol și turistic Rădăuți, Zona Siret-Milișăuți, Zona funcțională Fălticeni-Dolhasca).

MZ1.4: Dezvoltarea unor centre polarizatoare locale.(Zona Bistriței Superioare, Zona Obcinelor Feredeului și Brodinei, Zona Poiana Stampei-Broșteni-Ostra, Zona Siret-Milișăuți).

OTZ2: Valorificarea sustenabilă a resurselor forestiere.

MZ2.1: Exploatarea sustenabilă și valorificarea superioară a resurselor forestiere și conexe. (Zona cu profil industrial și turistic Vatra-Dornei-Gura-Humorului, Zona cu profil minier, forestier și pastoral Călimani, Zona cu profil forestier-turistic și pastoral Bârgău-Rodna, Zona cu profil forestier și turistic Moldovița, Zona cu profil turistic, industrial și zootehnic Rarău-Călimani)

MZ2.2: Creșterea valorii adăugate a resurselor forestiere prin sisteme de certificare silvică.(Zona cu profil industrial și turistic Vatra-Dornei-Gura-Humorului, Zona cu profil minier, forestier și pastoral Călimani, Zona cu profil forestier-turistic și pastoral Bârgău-Rodna, Zona cu profil forestier și turistic Moldovița, Zona cu profil turistic, industrial și zootehnic Rarău-Călimani)

OTZ3: Valorificarea resurselor umane din mediul rural prin diversificarea activităților economice.

MZ3.1: Revitalizarea activităților turistice în zone în care turismul este mai puțin dezvoltat (Zona Bistriței Superioare, Zona Poiana Stampei-Broșteni-Ostra).

MZ3.2: Sprijinirea celor care doresc și încep o activitate generatoare de muncă în mediul rural (toate zonele funcționale, cu excepția zonei metropolitane Suceava).

MZ3.3: Crearea de infrastructuri care să sprijine activitățile agricole (Zona culoarului depresionar Gura Humorului-Vatra Dornei, Zona Poiana Stampei-Broșteni-Ostra, Zona Rădăuți-Vicovu de Sus, Zona Siret-Milișăuți, Zona funcțională Fălticeni-Dolhasca).

Tabel nr. 13: Distribuția suprafețelor după folosințe la nivelul celor 9 (nouă) zone economice funcționale

Zona economică funcțională		Total suprafață	Suprafață agricolă	Suprafață arabilă	Suprafață pășuni	Suprafață fânețe	Suprafață livezi si pepiniere pomicole	Suprafață terenuri neagricole total	Suprafață păduri și altă vegetație forestieră	Suprafață ocupata cu ape, bălți	Suprafață ocupata cu construcții	Suprafață cai de comunicații și căi ferate	Suprafață terenuri degradate și neproductive
Total	(ha)	855350	347632	179954	90512	74179	2987	507718	453661	12232	19405	8293	14127
pondere suprafețe din total	(%)	100	40,64	21,04	10,58	8,67	0,35	59,36	53,04	1,43	2,27	0,97	1,65
Zona cu profil agricol complex Siret	(ha)	50318	39632	32530	4411	2558	133	10686	4798	1429	1950	1145	1364
pondere suprafețe din total	(%)	5,88	78,76	64,65	8,77	5,08	0,26	21,24	9,54	2,84	3,88	2,28	2,71
Zona cu profil industrial, agricol si turistic Rădăuți	(ha)	37911	26549	20989	4005	1296	259	11362	6769	924	1865	684	1120
pondere suprafețe din total	(%)	4,43	70,03	55,36	10,56	3,42	0,68	29,97	17,85	2,44	4,92	1,80	2,95
Zona metropolitană cu profil complex Suceava	(ha)	71908	50096	40454	7097	2306	239	21812	10741	1876	6219	1728	1248
pondere suprafețe din total	(%)	8,41	69,67	56,26	9,87	3,21	0,33	30,33	14,94	2,61	8,65	2,40	1,74
Zona cu profil pomicol, cultura plantelor si industrial (Fălticeni-Dolhasca)	(ha)	94616	66695	48022	11699	5045	1929	27921	17039	2161	3475	1458	3788
pondere suprafețe din total	(%)	11,06	70,49	50,75	12,36	5,33	2,04	29,51	18,01	2,28	3,67	1,54	4,00
Zona cu profil turistic, industrial si zootehnic Rarău - Călimani	(ha)	164464	53767	30995	11525	10860	387	110697	102477	1761	2791	1325	2343
pondere suprafețe din total	(%)	19,23	32,69	18,85	7,01	6,60	0,24	67,31	62,31	1,07	1,70	0,81	1,42
Zona cu profil turistic si industrial Vatra Dornei-Gura Humorului	(ha)	94910	25205	3211	9289	12689	16	69705	64556	1280	1360	596	1913
pondere suprafețe din total	(%)	11,10	26,56	3,38	9,79	13,37	0,02	73,44	68,02	1,35	1,43	0,63	2,02
Zona cu profil forestier si turistic Moldovași	(ha)	76216	15399	1554	5788	8048	9	60817	58935	719	363	293	507
pondere suprafețe din total	(%)	8,91	20,20	2,04	7,59	10,56	0,01	79,80	77,33	0,94	0,48	0,38	0,67
Zona cu profil forestier, minier si pastoral Călimani	(ha)	151509	36585	1548	17665	17357	15	114924	111939	1015	703	475	792
pondere suprafețe din total	(%)	17,71	24,15	1,02	11,66	11,46	0,01	75,85	73,88	0,67	0,46	0,31	0,52
Zona cu profil forestier turistic si pastoral Bârgău-Rodna	(ha)	113498	33704	651	19033	14020	0	79794	76407	1067	679	589	1052
pondere suprafețe din total	(%)	13,27	29,70	0,57	16,77	12,35	0,00	70,30	67,32	0,94	0,60	0,52	0,93

Sursa datelor: Tempo INS și calcule autori

5. STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ

Domeniul țintă „structura socio-demografică” abordează 3 aspecte principale asociate resurselor umane din județ și accesului acestora la servicii de interes general și locuire: evoluția populației și potențialul și caracteristicile demografice ale acesteia, resursele de muncă și infrastructurile socio-culturale. Sunt abordate de asemenea aspecte referitoare la locuire și marginalizare socială. Formularea propunerilor de dezvoltare este fundamentată și pe o prognoză a evoluției populației în 3 variante (pesimistă, medie și optimistă) pe 3 niveluri temporale (2030, 2040 și 2060).

Obiectivul sectorial al domeniului țintă și obiectivele aferente sub-domeniilor țintă sunt următoarele:

OD: Județul Suceava un teritoriu al coeziunii și incluziunii sociale, atractiv și care asigură un acces adecvat comunităților locale la locuri de muncă, servicii socio-culturale și la o locuire de calitate.

ODD: O structură socio-demografică optimizată prin creșterea nivelului de trai și a calității vieții populației și a distribuției în teritoriu

ODM: O creștere a ratei ocupării și a calității resursei umane prin dezvoltarea economiilor locale și a legăturilor informaționale între piața muncii, mediul de producție și învățământ

ODS: O rețea de echipamente socio-culturale echilibrat și eficient repartizate în teritoriu corespunzător nevoilor și aspirațiilor comunităților locale și o calitate ridicată a locuirii atât în mediul urban cât și în mediul rural

5.1. Evoluția populației și potențialul demografic

5.1.1. Evoluția populației conform recensămintelor

Analiza datelor furnizate de cele trei recensăminte ale populației de după 1990 indică și pentru județul Suceava ca pentru întreaga țară, o evoluție descendentă a numărului de locuitori, într-un ritm care se accelerează după 2002. Acest trend descendent este mai caracteristic mediului rural al județului; numărul populației din mediul urban a crescut în ultimii 30 de ani, dar această creștere se datorează, de fapt, modificărilor de statut pe care le-au suferit 8 comune ale județului, devenite orașe după 2004. Analiza evoluției numerice a populației conform recensămintelor în profil teritorial evidențiază o reducere a vitalității demografice pentru majoritatea acestora, mai ales după 2002. Se înregistrează totuși și unități administrativ-teritoriale cu o dinamică pozitivă a numărului de locuitori, cele mai multe fiind comune situate în apropierea reședinței de județ (Șcheia, Ipotești, Moara) sau comune care beneficiază de prezența unor comunități etnice și/sau religioase ce au efect asupra comportamentului demografic (Pătrăuți, Valea Moldovei, Voitinel, Sucevița etc.). Dintre cele 16 orașe ale județului, majoritatea se caracterizează printr-o dinamică negativă și doar trei orașe, dintre cele nou declarate, au înregistrat o creștere a numărului de locuitori. O situație problematică din perspectiva evoluției demografice se înregistrează în **bazinul Sucevei superioare, bazinul Moldovei superioare, bazinul Fălticeniilor**, precum și în câteva comune care nu alcătuiesc ansambluri teritoriale dar au diverse particularități legate de accesibilitate sau/și profilul economic.

5.1.2. Evoluția populației conform datelor privind populația după domiciliu

Dacă analiza evoluției demografice se realizează pe baza datelor privind populația după domiciliu, disponibile până în 2018, rezultatele sunt mai încurajatoare. Dinamica pozitivă a numărului de locuitori caracterizează peste jumătate dintre unitățile administrativ-teritoriale atât la nivelul mediului urban cât și la nivelul mediului rural, iar scăderile de populație ce afectează unele comune și orașe sunt mai puțin importante. Totuși trebuie remarcat faptul că se menține aceeași configurație a distribuției dinamismului/regresului demografic: o arie de dinamism demografic în spațiul periurban al municipiului

Suceava, completată de comune precum Voitinel, Horodnic de Sus, Sucevița, Marginea, Dolhasca etc; câteva arii de declin demografic, în general marcate de accesibilitate redusă (Drăgoiești, Horodniceni, Bălăceana, Ulma, Izvoarele Sucevei, Moldova Sulița etc.). Se impune precizarea că **populația după domiciliu nu surprinde efectele migrației temporare, dar care poate fi și pe termen lung, atât externe cât și interne** și este fals influențată de migrația dinspre Republica Moldova și Ucraina în vederea obținerii cetățeniei.

Natalitatea

Deși valorile natalității înregistrate în județul Suceava au fost și au rămas mai mari decât cele înregistrate la nivel național, atât în mediul urban cât și în mediul rural, ele au totuși o evoluție descendentă iar numărul unităților administrativ teritoriale pentru care valorile de natalitate sunt sub cele de la nivel național este în creștere. Comune din bazinul Dornelor (Panaci, Șaru Dornei, Crucea), al Fălticeniilor (Drăgușeni, Forăști, Bunești ș. a.) și de pe valea Siretului (Mușenița, Grămești, Zamostea) se află în această situație.

Mortalitatea

La nivelul județului, valoarea mortalității este în prezent (2019) de 10,3‰, sub media națională și regională, situație care se menține și în ceea ce privește valorile înregistrate pe medii de rezidență. Peste 76% dintre comune au valori ale mortalității mai mici decât media înregistrată în mediul rural național. La nivelul mediului rural se conturează clar un areal compact cu valori medii ale mortalității de **peste 15‰ în ultimii 20 de ani în partea central sud-estică a județului**, suprapusă bazinului Fălticeniilor și văii Siretului, căruia i se mai adaugă **comune din jumătatea montană a județului**, precum Dorna-Arin, Iacobeni, Moldova-Sulița, Vatra Moldoviței. În mediul urban, cele mai mari valori ale mortalității se înregistrează în Solca, Milișăuți, Broșteni și Vatra Dornei.

Bilanțul natural

Valorile acestui indicator se caracterizează prin reducere mai ales în mediul rural, unde se pot identifica trei tipuri de unități administrativ-teritoriale:

- cele pentru care bilanțul natural negativ din prima parte a anilor 2000 a evoluat către unul pozitiv în prezent (Ipotești, Șcheia, Bosanci, Valea Moldovei etc.);
- cele care au evoluat, în ultimii 20 de ani, de la un bilanț natural pozitiv spre unul negativ (Adâncata, Udești, Putna, Râșca, Vatra Moldoviței etc.);
- cele care se caracterizau deja, în urmă cu 15 ani, prin deficit natural care ulterior s-a accentuat (Mușenița, Drăgoiești, Forăști, Drăgușeni etc.).

Numărul orașelor caracterizate de deficit natural a crescut de la 3 în perioada 1997 -2007 la 9 în perioada 2008 -2018, acestea fiind, aproape în egală măsură, orașe noi (Broșteni, Frasin, Milișăuți, Liteni, Dolhasca) și vechi (Câmpulung Moldovenesc, Solca, Gura Humorului, Vatra Dornei).

5.1.3. Mobilitatea teritorială a populației

Cea mai mare rată a plecărilor definitive din unitățile administrativ teritoriale ale județului Suceava se înregistrează în orașe, mai ales în Suceava, Fălticeni, Vatra Dornei și Siret. La nivelul comunelor s-a plecat masiv în perioada 1997-2017 din Crucea, Iacobeni, Dolhești, Horodniceni, Vulturești, Pârteștii de Jos, Drăgușeni, Ciprian Porumbescu, Ulma și Izvoarele Sucevei.

Și în acest caz se conturează o anumită configurație la nivelul județului, dată, pe de o parte, de unitățile administrativ teritoriale pentru care rata migrației nete are valori pozitive mari, unități situate mai ales în jumătatea estică a județului și în apropierea orașelor de aici, iar pe de altă parte de unitățile administrativ teritoriale cu **deficit migratoriu mediu și mare situate în jumătatea vestică a județului**, dar **mai ales**

în nord-vestul acestuia, în bazinul Sucevei superioare, unde rata migrației nete are valorile cele mai reduse.

Intensitatea mobilității temporare externe este foarte mare la nivelul județului, ea antrenând **peste 10% din populație**, mai ales din categoria tinerilor adulți (20-34 ani). Numărul celor care pleacă temporar din județ în străinătate este de peste 5000 în fiecare an, cu un maxim în 2017 (7.450 persoane).

Deși nu există date certe privind mobilitatea temporară externă pentru muncă la nivel de unitate administrativ teritorială, datele furnizate de administrațiile comunelor și orașelor din județ indică existența unor situații îngrijorătoare cauzate de migrația externă. Dintre cele 71 de unități administrativ-teritoriale de la nivelul județului pentru care am dispus de date, în 20 ponderea persoanelor plecate la muncă în străinătate pe termen mediu și lung depășește 15%, cele mai mari valori (care pot însemna chiar aproape jumătate din populația comunei) înregistrându-se la Ciprian Porumbescu, Grănicești, Marginea, Horodnic de Sus, Dumbrăveni, Dornești, Vicovu de Sus).

5.1.4. Structura populației

Pe fondul reducerii valorilor natalității, a creșterii speranței de viață la naștere și a migrației intense pentru muncă mai ales a tinerilor adulți, se conturează o **tendință de îmbătrânire a populației**, mai ales în mediul rural. În peste 25% dintre comune ponderea populației vârstnice depășește 20%. La nivel teritorial, analiza structurii populației pe grupe de vârstă scoate în evidență diferențe importante. Ponderea vârstnicilor **depășește 18% în orașele Dolhasca, Milișăuți și Solca** iar în mediul rural prin ponderi mari ale populației vârstnice, de **peste 25%, se remarcă Bălăceana, Drăgoiești, Forăști, Horodniceni, Rădășeni și Mușenița**.

5.1.5. Diagnostic general

Pentru a surprinde toate elementele care generează anumite disfuncționalități din punct de vedere demografic, în așa fel încât să poată fi luate măsuri vizând ameliorarea stării existente, s-a calculat, pentru fiecare UATB, un indicator complex, standardizat, ce are în vedere bilanțul natural, migratoriu și total al populației, variația numărului de locuitori, conform recensămintelor, între 1992 și 2011, indicele de dispersie Demangeon și indicele de dependență demografică. Valorile obținute pentru acest indicator standardizat au permis gruparea UATB-urilor județului în **trei categorii, în funcție de potențialul demografic**.

- Cea mai numeroasă categorie (86 UATB-uri) este cea a UATB-urilor cu potențial demografic mediu, care nu prezintă deocamdată probleme legate de aspectele demografice dar care trebuie privite cu atenție pentru a putea preveni în timp util eventuale disfuncționalități.
- A doua categorie, aproape egală cu a treia ca număr de UATB-uri, este constituită din orașele și comunele cu **potențial demografic ridicat**: Salcea, Dolhasca, Șcheia, Ipotești, Moara, Mitocu Dragomirnei, Pătrăuți, Cornu Luncii, Udești, Șaru Dornei, Gălănești și Hârtop.
- **Categoria cea mai problematică cuprinde 15 UATB-uri** pentru care se impun atât măsuri de redresare a structurii populației pe grupe de vârstă și a gradului lor de atractivitate (pentru a limita plecarea tinerilor), cât și măsuri vizând asigurarea serviciilor adecvate structurii demografice a UATB-urilor respective. Se încadrează aici comunele Rădășeni, Drăgușeni, Drăgoiești, Horodniceni, Dolhești, Izvoarele Sucevei, Breaza, Cărlibaba, Iacobeni. La acestea se adaugă alte câteva comune de asemenea mai puțin accesibile (Siminicea, Mușenița) sau situate la distanță mai mare de centre polarizatoare viabile (Botoșana, Comănești, Bălăceana, Ciprian Porumbescu). Dintre orașe doar **Câmpulung Moldovenesc** se încadrează în această categorie a potențialului demografic redus, ca urmare a populației îmbătrânite și a ratei mari a plecărilor.

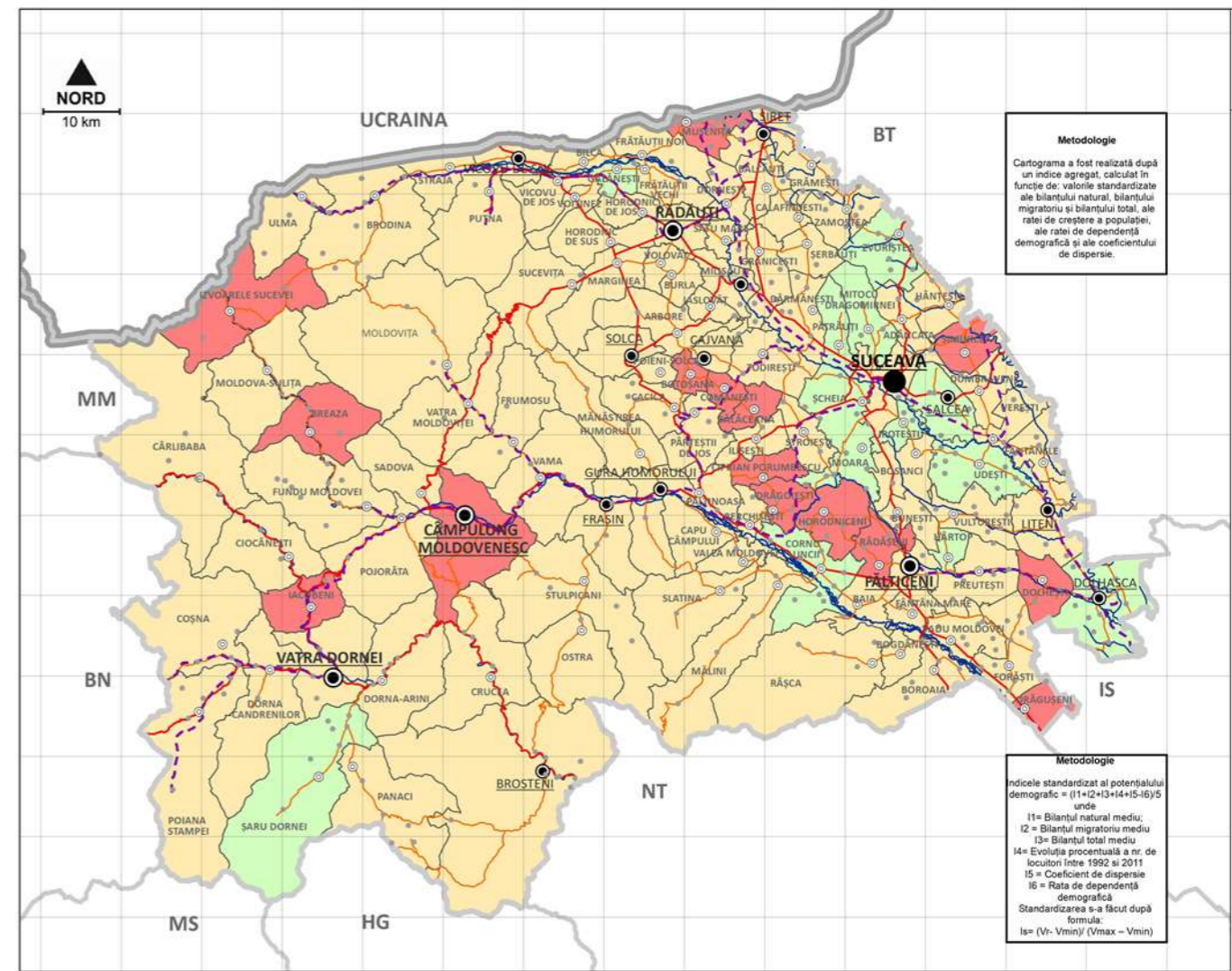

Fig. nr. 31: Distribuția potențialului demografic al Județului Suceava după valoarea indicelui standardizat

Cheie de citire a cartogramei indicelui standardizat al potențialului demografic:

Potențial demografic	
■	potențial demografic redus
■	potențial demografic mediu
■	potențial demografic ridicat

Cartograma a fost realizată după un indice agregat, calculat în funcție de: valorile standardizate ale bilanțului natural, bilanțului migratoriu și bilanțului total, ale ratei de creștere a populației, ale ratei de dependență demografică și ale coeficientului de dispersie.

Indicele standardizat al potențialului demografic (I_s) = $(I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 - I_6) / 5$

unde

I_1 = Bilanțul natural mediu;

I_2 = Bilanțul migratoriu mediu

I_3 = Bilanțul total mediu

I_4 = Evoluția procentuală a nr. de locuitori între 1992 și 2011

I_5 = Coeficient de dispersie

I_6 = Rata de dependență demografică

Standardizarea s-a făcut după formula $I_s = (V_r - V_{min}) / (V_{max} - V_{min})$

Tabel nr. 14: Ierarhia primelor 30 și a ultimelor 30 de UATB-uri după valoarea indicelui standardizat al potențialului demografic

Poziție	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Indice potențial demografic	Poziție	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Indice potențial demografic
1	146432	Șcheia	0,7010	85	150310	Stroiești	0,1933
2	146281	Ipotești	0,5544	86	151585	Poieni-Solca	0,1919
3	149414	Moara	0,5029	87	150702	Ulma*	0,1916
4	146325	Mitocu Dragomirnei	0,4961	88	149682	Panaci*	0,1901
5	149833	Pătrăuți	0,4516	89	146931	Milișăuți	0,1819
6	146370	Salcea	0,4270	90	148729	Frumosu*	0,1812
7	147786	Cornu Luncii	0,3895	91	151521	Burla	0,1799
8	150588	Udești	0,3895	92	147884	Crucea*	0,1758
9	150445	Șaru Dornei*	0,3793	93	150980	Vatra Moldoviței*	0,1699
10	148872	Gălănești	0,3648	94	147580	Calafindești	0,1669
11	151344	Zvoriștea	0,3646	95	149101	Horodnic de Jos	0,1611
12	151549	Hârtop	0,3592	96	146744	VATRA DORNEI*	0,1600
13	148006	Dolhasca	0,3516	97	146708	Solca*	0,1581
14	149968	Preutești	0,3486	98	149502	Moldova-Sulița*	0,1573
15	147241	Brodina*	0,3431	99	149780	Pârteștii de Jos*	0,1519
16	151558	Voitinel*	0,3416	100	146502	CÂMPULUNG MOLDOVENESC*	0,1366
17	150418	Sucevița*	0,3374	101	151567	Ciprian Porumbescu	0,1291
18	151120	Volovăț	0,3322	102	150070	Rădășeni	0,1259
19	150114	Râșca*	0,3308	103	149183	Izvoarele Sucevei*	0,1237
20	149290	Marginea*	0,3295	104	151433	Comănești	0,1224
21	149851	Poiana Stampei*	0,3268	105	149584	Mușenița	0,1175
22	147633	Cajvana	0,3239	106	147161	Botoșana	0,1010
23	147358	Broșteni*	0,3199	107	148328	Drăgoiești	0,0816
24	150891	Valea Moldovei*	0,3198	108	149138	Iacobeni*	0,0788
25	149227	Liteni	0,3114	109	151530	Bălăceana	0,0788
26	151442	Iaslovăț	0,3109	110	148097	Dolhești	0,0767
27	151479	Horodnic de Sus	0,3034	111	147205	Breaza*	0,0747
28	147713	Cârlibaba*	0,3024	112	150221	Siminicea	0,0723
29	151503	Capu Câmpului*	0,3015	113	149049	Horodniceni	0,0633
30	151095	Vicovu de Sus	0,2969	114	148382	Drăgușeni	0,0550

Sursa datelor: INS – Tempo și calcule autori**

** Notă: În partea stângă a tabelului de mai sus sunt enumerate primele 30 de unități administrativ-teritoriale de bază (UATB) după valoarea calculată a indicelui standardizat al potențialului demografic, iar în partea dreaptă ultimele 30. Cu semnul * sunt marcate UATB care sunt incluse în zona montană, iar cu litere aldine UATB urbane. Se poate observa prezența a 2 municipii și a 2 orașe în partea inferioară a ierarhiei. De asemenea din ultimele 28 de UATB, 13 (aproape 50%) sunt UATB din zona montană a județului.

Deși se află încă într-o situație relativ favorabilă (mai puțin de 1/3 din totalul comunelor se confruntă cu situații de risc demografic), județul Suceava se înscrie în trendul național și regional al evoluțiilor demografice, în sensul erodării vitalității și instalării crizei demografice.

Tendențele manifestate în ultimii 20 de ani în ceea ce privește comportamentul demografic (reducerea valorilor natalității, fertilității și nupțialității populației mai ales în mediul rural, creșterea valorilor divorțialității și mortalității generale) cu consecințe pe termen mediu și lung asupra structurii pe grupe de vârstă (prin accentuarea gradului de îmbătrânire a populației), la care se adaugă intensitatea deosebită a migrației externe, reclamă stabilirea unor obiective clare în acest sens.

De asemenea, densitatea redusă a populației în UATB-urile din jumătatea vestică, montană, a județului, corelată punctual cu accesibilitatea scăzută a unor așezări și cu lipsa lor de atractivitate economică poate genera pericolul depopulării anumitor areale, ceea ce impune stabilirea unor măsuri legate de stabilizarea populației.

Atractivitatea comunelor limitrofe reședinței de județ și creșterea demografică a acestora prin aportul anumitor categorii de vârstă (în general, adulți tineri, cu copii) reclamă măsuri de planificare teritorială specifice în aceste UATB-uri.

În raport cu situația constatată și tendințele manifestate, obiectivul sub-domeniului țintă „evoluția populației” este:

ODD: O structură socio-demografică optimizată prin creșterea nivelului de trai și a calității vieții populației și a distribuției în teritoriu

5.1.6. Evoluția populației. Prognoza demografică

5.1.6.1. Elemente de metodologie

Analiza demografică realizată în profil temporal și teritorial poate constitui baza realizării unei prognoze demografice pentru diverse orizonturi de timp (2030, 2040 sau chiar mai mult – 2060) în scopul anticipării problemelor care ar putea apărea în viitor din punct de vedere demografic, anticipare care ar permite prevenirea sau rezolvarea lor eficientă.

Metodologia utilizată în realizarea prognozei a avut în vedere trei variante: medie, optimistă și pesimistă și a avut la bază datele privind populația după domiciliu la nivel de UATB în anii 2000, 2012 și 2018, date furnizate de INS. Prognoza pe cele trei variante s-a realizat pornind de la două perioade de referință, una mai lungă (2000 – 2018) și una mai scurtă, din ultimii ani (2012 -2018), eliminându-se astfel efectele crizei economice din 2008 – 2010 asupra populației. La nivel județean prognoza s-a realizat și luând în calcul populația rezidentă, care nu este însă disponibilă la nivel de UATB.

Considerăm că datele obținute prin calcularea populației prognozate la nivel de UATB folosind populația înregistrată la ultimele două recensăminte și perioada 2002 -2011 ca interval de referință nu sunt viabile. În acest scenariu, populația multor UATB-uri ar urma să se reducă cu peste 40% până în 2030 și chiar mai drastic până în 2040. Pentru exemplificare menționăm faptul că populația orașului Suceava ar urma să ajungă la 69416 locuitori în 2030 și la 52618 în 2040 pe varianta optimistă – în condițiile în care azi populația orașului după domiciliu depășește 124 000 locuitori. Considerăm că evenimentele din perioada 2002 – 2011 – continuarea măsurilor de restructurare economică la începutul anilor 2000, aderarea la UE, criza economică din perioada 2009 -2010, migrația populației spre comunele periurbane - au creat premise pentru o dinamică specifică a numărului de locuitori care nu se mai regăsesc, cu aceeași intensitate, în perioada actuală.

Pentru calculul populației prognozate s-a utilizat următoarea formulă:

$$\text{Prognoza medie} = P_{2018} + [(P_{2018} - P_{2000(2012)})/18(6) * 12(22, 42)]$$

$$\text{Prognoza optimistă} = \text{Pr. medie} + (\text{Pr. medie} * 10/100)$$

$$\text{Prognoza pesimistă} = \text{Pr. medie} - (\text{Pr. medie} * 10/100)$$

Prognoza medie

P₂₀₁₈ – populația UATB din 2018

P₂₀₀₀₍₂₀₁₂₎ – populația UATB din 2000, respectiv 2012

18 (6) – nr. de ani dintre 2000 (2012) și 2018

12 (22, 42) – nr. de ani până în 2030 (2040, 2060).

5.1.6.2. Elemente de metodologie

În urmă aplicării metodei mai sus descrise au rezultate următoarele valori la nivel județean și la nivelul UATB-urilor componente.

Tabel nr. 15: Populația rezidentă prognozată pe medii de rezidență

Județul Suceava	Prognoza 2030 ¹			Prognoza 2040 ¹			Prognoza 2060 ¹		
	Medie	Optim.	Pesim.	Medie	Optim.	Pesim.	Medie	Optim.	Pesim.
Total	611364	672500	550228	599352	659288	539417	575329	632862	517796
Mediul urban	242289	266518	218060	231917	255109	208726	211174	232291	190057
Mediul rural	369075	405982	332167	367435	404178	330691	364155	400570	327739

¹ - interval de referință 2012 – 2018, date privind populația rezidentă

Tabel nr. 16: Populația după domiciliu prognozată pe medii de rezidență

Județul Suceava	Prognoza 2030 ²			Prognoza 2040 ²			Prognoza 2060 ²		
	Medie	Optim.	Pesim.	Medie	Optim.	Pesim.	Medie	Optim.	Pesim.
Total ³	782115	860326	703903	800923	881016	720831	838541	922395	754687
Total ⁴	800668	880735	720601	834938	918432	751444	903478	993826	813130
Mediul urban ³	378293	416122	340463	415214	456736	373693	489059	537965	440153
Mediul urban ⁴	353396	388736	318056	369571	406528	332614	401921	442113	361729
Mediul rural ³	403822	444204	363440	385709	424280	347138	349482	384430	314534
Mediul rural ⁴	447272	491999	402545	465367	511904	418830	501557	551713	451401

² date privind populația după domiciliu

³ interval de referință 2000 – 2018

⁴ interval de referință 2012 – 2018

Analiza populației prognozate pentru cele trei orizonturi de timp, în cele trei variante, luând în calcul două perioade de referință (2000 – 2018, 2012 -2018) și două tipuri de populație (rezidentă și după domiciliu) permite formularea următoarelor observații:

Tabel nr. 17: Variația populației prognozate pentru 2030

	Variație 2018 -2030			
	Varianta medie (2012 – 2018) ¹	Varianta optimistă (2012 – 2018) ¹	Varianta pesimistă (2000- 2018) ²	Varianta pesimistă (2012- 2018) ²
Mediul urban	-4,88586	4,625552	1,939423	-4,76954
Mediul rural	-0,5304	9,416564	-14,5969	-5,40777
Total	-2,30337	7,46629	-7,32	-5,12713

¹ – populație rezidentă

² - populație după domiciliu

Tabel nr. 18: Variația populației prognozate pentru 2040

	Variație 2018 -2040			
	Varianta medie (2012 – 2018) ¹	Varianta optimistă (2012 – 2018) ¹	Varianta pesimistă (2000- 2018) ²	Varianta pesimistă (2012- 2018) ²
Mediul urban	-8,95741	0,146845	11,88894	-0,41083
Mediul rural	-0,97239	8,930367	-18,4276	-1,58091
Total	-4,22285	5,354865	-5,09685	-1,0664

¹ – populație rezidentă

² - populație după domiciliu

Tabel nr. 19: Variația populației prognozate pentru 2060

	Variație 2018 -2060			
	Varianta medie (2012– 2018) ¹	Varianta optimistă (2012 – 2018) ¹	Varianta pesimistă (2000- 2018) ²	Varianta pesimistă (2012- 2018) ²
Mediul urban	-17,1005	-8,81057	31,78798	8,306606
Mediul rural	-1,85639	7,957973	-26,0891	6,072803
Total	-8,0618	1,132015	-0,63944	7,055049

¹ – populație rezidentă

² - populație după domiciliu

- Există o diferență foarte mare între valorile populației prognozate pentru populația rezidentă și pentru populația după domiciliu, ceea ce înseamnă că **problemele demografice ale județului vor depinde de măsura în care mobilitatea populației va continua să influențeze efectivul populației.**
- Analizând datele pentru populația rezidentă, se constată că evoluția populației se preconizează a fi descendentă în toate variantele cu excepția celei optimiste, care este însă puțin probabilă, într-un ritm cu atât mai accelerat cu cât perioada de prognoză este mai lungă. **Cea mai accelerată și importantă reducere a numărului de locuitori se va înregistra în mediul urban**, unde descreșterea preconizată de varianta medie (cea mai credibilă) poate să ajungă și la peste 17% în 2060.
- Datele prognozate pornind de la populația după domiciliu indică o creștere a numărului de locuitori, atât în varianta medie, cât și în varianta optimistă și doar varianta pesimistă anticipează o scădere a efectivului populației, mai atenuată pe termen lung și dacă se ia în considerare comportamentul

demografic din ultimii 6 ani. De asemenea, varianta pesimistă de prognoză indică o creștere continuă din ce în ce mai lentă a populației din mediul urban până în 2060 și o reducere din ce în ce mai accelerată a populației rurale până în 2060, dacă se ia în considerare intervalul de referință 2000 – 2018. Dacă prognoza ia în considerare intervalul de timp mai scurt și mai recent (2012 – 2018), perspectivele, chiar în varianta pesimistă, sunt mai puțin dramatice și **indică o reducere mai lentă a numărului de locuitori atât pentru mediul urban cât și pentru cel rural până în 2040, iar pentru 2060 perspectiva este de creștere ușoară.**

- Considerăm că **varianta pesimistă de prognoză** poate fi luată în considerare dacă se mențin actualele caracteristici ale mobilității populației și nu se reușește reținerea populației sau intensificarea fluxurilor de revenire spre localitățile de domiciliu ale celor plecați.

Tabel nr. 20: Populația după domiciliu prognozată pe UATB-uri pentru 2030

Denumire UATB	2030 (2000-2018)			2030 (2012 -2018)		
	mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
SUCEAVA	128387	141226	115549	139622	153584	125660
CÂMPULUNG MOLDOVENESC	18513	20364	16662	18641	20505	16777
FĂLTICENI	29636	32600	26672	29914	32905	26923
RĂDĂUȚI	35581	39139	32023	37998	41798	34198
VATRA DORNEI	15509	17060	13958	15394	16933	13855
Broșteni	6021	6623	5419	5916	6508	5324
Cajvana	10883	11971	9794	11096	12206	9986
Dolhasca	11808	12989	10628	11729	12902	10556
Frasin	6499	7149	5849	6432	7075	5789
Gura Humorului	17396	19136	15656	17740	19514	15966
Liteni	10464	11510	9418	10028	11031	9025
Milișăuți	5630	6193	5067	5698	6268	5128
Salcea	12218	13439	10996	12015	13217	10814
Siret	9508	10459	8558	9641	10605	8677
Solca	2626	2888	2363	2678	2946	2410
Vicovu de Sus	18347	20182	16513	18854	20739	16969
Adâncata	4305	4736	3875	4347	4782	3912
Arbore	8188	9006	7369	8123	8935	7311
Baia	8025	8828	7223	7887	8676	7098
Bălăceana	1411	1552	1270	1289	1418	1160
Bălcăuți	3114	3426	2803	3209	3530	2888
Berchișești	3510	3861	3159	3681	4049	3313
Bilca	4145	4559	3730	4214	4635	3793
Bogdănești	4210	4631	3789	4255	4681	3830
Boroaia	4631	5094	4168	4566	5023	4109
Bosanci	8702	9572	7832	8808	9689	7927
Botoșana	2419	2661	2177	2534	2787	2281
Breaza	1456	1602	1311	1395	1535	1256
Brodina	3919	4311	3527	3806	4187	3425
Bunești	2794	3074	2515	2785	3064	2507
Burla	2719	2990	2447	2814	3095	2533
Cacica	4323	4755	3891	4353	4788	3918
Calafindești	2948	3242	2653	2877	3165	2589
Capu Câmpului	2709	2980	2438	2681	2949	2413

Denumire UATB	2030 (2000-2018)			2030 (2012 -2018)		
	mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
Cârlibaba	1893	2082	1703	1950	2145	1755
Ciocănești	1406	1547	1266	1356	1492	1220
Ciprian Porumbescu	2103	2313	1892	2111	2322	1900
Comănești	2452	2697	2207	2567	2824	2310
Cornu Luncii	7699	8469	6929	7485	8234	6737
Coșna	1493	1642	1343	1459	1605	1313
Crucea	1919	2111	1727	1870	2057	1683
Dârmanești	5994	6593	5395	6102	6712	5492
Dolhești	3583	3941	3224	3632	3995	3269
Dorna Candrenilor	3167	3484	2850	3183	3501	2865
Dorna-Arini	2782	3061	2504	2857	3143	2571
Dornești	5136	5650	4622	5382	5920	4844
Drăgoiești	3079	3387	2771	3521	3873	3169
Drăgușeni	2486	2735	2237	2494	2743	2245
Dumbrăveni	10896	11985	9806	10805	11886	9725
Fântâna Mare	2756	3032	2480	2640	2904	2376
Fântânele	4535	4988	4081	4304	4734	3874
Forăști	4280	4708	3852	4103	4513	3693
Frătăuții Noi	6212	6834	5591	6259	6885	5633
Frătăuții vechi	6170	6787	5553	6769	7446	6092
Frumosu	3259	3585	2933	3230	3553	2907
Fundu Moldovei	3734	4107	3360	3643	4007	3279
Gălănești	2859	3145	2573	2911	3202	2620
Grămești	2862	3148	2576	2886	3175	2597
Grănicești	6257	6882	5631	6566	7223	5909
Hănțești	4263	4689	3837	4132	4545	3719
Hârtop	3111	3422	2800	2853	3138	2568
Horodnic de Jos	2315	2547	2084	2319	2551	2087
Horodnic de Sus	5882	6470	5294	5996	6596	5396
Horodniceni	3362	3699	3026	3459	3805	3113
Iacobeni	1710	1881	1539	1719	1891	1547
Iaslovăț	5475	6022	4927	5576	6134	5018
Ilișești	3029	3331	2726	3082	3390	2774
Ipotești	10077	11085	9070	11002	12102	9902
Izvoarele Sucevei	2001	2201	1801	1941	2135	1747
Mălini	7930	8723	7137	7868	8655	7081
Mănăstirea Humorului	3849	4234	3464	3988	4387	3589
Marginea	12493	13742	11243	12634	13897	11371
Mitocu Dragomirnei	6388	7027	5749	6458	7104	5812
Moara	6891	7580	6202	7317	8049	6585
Moldova-Sulița	1965	2161	1768	1938	2132	1744
Moldovița	5211	5732	4690	5208	5729	4687
Mușenița	1610	1771	1449	1543	1697	1389
Ostra	3705	4076	3335	4080	4488	3672
Păltinoasa	6261	6887	5635	6335	6969	5702
Panaci	2179	2397	1961	2200	2420	1980
Pârteștii de Jos	2616	2878	2354	2648	2913	2383
Pătrăuți	6526	7178	5873	6499	7149	5849

Denumire UATB	2030 (2000-2018)			2030 (2012 -2018)		
	mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
Poiana Stampei	2315	2546	2083	2330	2563	2097
Poieni-Solca	2303	2534	2073	2302	2532	2072
Pojorâta	3029	3332	2726	3042	3346	2738
Preutești	5742	6317	5168	7339	8073	6605
Putna	3916	4308	3525	3923	4315	3531
Rădășeni	4015	4417	3614	3893	4282	3504
Râșca	5330	5863	4797	5082	5590	4574
Sadova	2565	2822	2309	2592	2851	2333
Șaru Dornei	4137	4551	3723	3959	4355	3563
Satu Mare	5005	5506	4505	4929	5422	4436
Șcheia	15050	16555	13545	15892	17481	14303
Serbăuți	3382	3720	3044	3432	3775	3089
Siminicea	2871	3158	2584	2770	3047	2493
Slatina	5744	6318	5170	5898	6488	5308
Straja	6051	6656	5446	6089	6698	5480
Stroiești	3278	3606	2951	3351	3686	3016
Stulpicani	5890	6479	5301	6043	6647	5439
Sucevița	3548	3903	3194	3555	3911	3200
Todirești	5411	5952	4870	5306	5837	4775
Udești	8673	9541	7806	8622	9484	7760
Ulma	2102	2313	1892	2213	2434	1992
Vadu Moldovei	4124	4536	3711	4228	4651	3805
Valea Moldovei	5032	5536	4529	5229	5752	4706
Vama	6572	7229	5915	6313	6944	5682
Vatra Moldoviței	4189	4608	3770	4178	4596	3760
Verești	7580	8338	6822	7491	8240	6742
Vicovu de Jos	7066	7772	6359	7299	8029	6569
Voitineli	6269	6896	5642	6394	7033	5755
Volovăț	6698	7367	6028	6648	7313	5983
Vulturești	3419	3761	3077	3374	3711	3037
Zamostea	2885	3173	2596	2864	3150	2578
Zvoriștea	6169	6786	5552	6188	6807	5569
Total	780775	858853	702699	800668	880737	720607

Analiza datelor privind populația prognozată pentru orizontul 2030 în cele două variante pe care le considerăm mai credibile a permis formularea următoarelor observații:

- pentru un număr de 38 de comune și 6 orașe, prognoza indică, indiferent de variantă și de perioada de referință, o scădere a numărului de locuitori. Dintre acestea menționăm orașele Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Vatra Dornei, Broșteni, Frasin și Siret și comune din bazinul Sucevei și Moldovei superioare (Brodina, Breaza, Izvoarele Sucevei, Fundu Moldovei, Moldova Sulița, Ulma), bazinul Dornelor (Crucea, Iacobeni, Ciocănești, Dorna Arini, Șaru Dornei, Panaci), bazinul Fălticenilor (Forăști, Rădășeni, Horodniceni, Vadu Moldovei, Vulturești) la care se adaugă și altele, mai ales din zona de podiș (Bălăceana, Stroiești, Todirești, Botoșana, Grămești, Mușenița, Zamostea etc.
- pentru 45 de UAT-uri populațiile prognozate având ca interval de referință perioada 2012 – 2018 sunt mai mici decât cele prognozate având ca referință perioada mai lungă, 2000 – 2018, ceea ce indică, în cazul acestora, o deteriorare a stării lor demografice în ultima perioadă. Se încadrează aici foarte multe

comune din bazinul Fălticenilor (Râșca, Mălini, Hârtoș, Rădășeni, Vulturești, Forăști, Boroaia, Cornu Luncii), din extremitatea estică a județului (Mușenița, Dumbrăveni, Zamostea, Hănțești, Fântânele) și din zona Dornelor (Șaru Dornei, Crucea, Coșna, Ciocănești).

- Dacă în varianta medie de prognoză un număr relativ mic de comune (și nici un oraș) prezintă reduceri ale numărului de locuitori mai mari de 10% (comunele Iacobeni, Mușenița și Preutești – dacă se consideră perioada de referință 2000 – 2018, la care se adaugă Bălăceana, Forăști, Breaza, Izvoarele Sucevei dacă prognoza ia în considerare perioada de referință 2012 –2018), pentru varianta pesimistă numărul acestora se ridică la 42 (la care se adaugă orașele Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Vatra Dornei, Broșteni, Frasin, Siret, Solca) indiferent de perioada de referință avută în vedere. Trebuie menționat totuși faptul că orașul Solca și comunele Bălcăuți, Cârlibaba, Putna și Ulma sunt avantajate de prognoza în varianta care ține cont de dinamica din ultimii 6 ani (scăderea populației este atenuată în această variantă), în vreme ce orașul Liteni și comunele Coșna, Râșca, Todirești înregistrează scăderi de peste 10% doar în varianta legată de dinamica recentă.
- Trebuie menționată și **prognoza deosebit de favorabilă pentru comunele situate în apropierea municipiului Suceava** (Șcheia, Ipotești, Moara, Mitocu Dragomirnei) pentru care dinamica accentuat pozitivă trebuie să fie însoțită de măsuri de planificare teritorială adecvate.

Analiza datelor de prognoză pentru anul 2040 indică aceeași configurație teritorială, marcată de declin demografic în câteva areale compacte precum bazinul Fălticenilor și nord-vestul județului, cu precizarea că acest declin se accentuează.

Tabel nr. 21: Populația după domiciliu prognozată pe UATB-uri pentru 2040

Denumire UATB	2040 (2000-2018)			2040 (2012 -2018)		
	mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
SUCEAVA	131577	144734	118419	152174	167391	136956
CÂMPULUNG MOLDOVENESC	17315	19046	15583	17549	19304	15794
FĂLTICENI	28239	31063	25415	28749	31624	25874
RĂDĂUȚI	36622	40285	32960	41053	45158	36948
VATRA DORNEI	14420	15862	12978	14209	15630	12788
Broșteni	5689	6258	5120	5496	6046	4946
Cajvana	11823	13006	10641	12214	13436	10993
Dolhasca	12068	13275	10861	11922	13115	10730
Frasin	6421	7063	5779	6299	6929	5669
Gura Humorului	17549	19304	15794	18180	19998	16362
Liteni	10614	11675	9553	9815	10796	8833
Milișăuți	5834	6418	5251	5868	6455	5281
Salcea	13410	14751	12069	13038	14342	11735
Siret	9386	10325	8448	9629	10592	8666
Solca ⁵	2619	2880	2357	2715	2986	2443
Vicovu de Sus	19732	21705	17759	20661	22727	18595
Adâncata ²	4282	4710	3854	4337	4771	3903
Arbore	4243	4667	3818	4441	4928	3997
Baia	8423	9266	7581	8170	8987	7353
Bălăceana ³	1340	1474	1206	1116	1227	1004
Bălcăuți	3050	3355	2745	3224	3546	2902
Berchișești ⁴	3799	4179	3419	4113	4524	3701
Bilca	4320	4752	3888	4447	4892	4003
Bogdănești	4249	4673	3824	4332	4765	3899
Boroaia	4537	4991	4084	4418	4859	3976

Denumire UATB	2040 (2000-2018)			2040 (2012 -2018)		
	mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
Bosanci	9310	10241	8379	9505	10455	8554
Botoșana ¹	2173	2391	1956	2474	2721	2227
Breaza	1361	1497	1225	1248	1373	1124
Brodina	3883	4271	3494	3676	4044	3308
Bunești	2814	3095	2532	2797	3076	2517
Burla ³	2952	3248	2657	3127	3440	2815
Cacica	4261	4687	3835	4316	4748	3885
Calafindești ²	2947	3241	2652	2795	3075	2516
Capu Câmpului ²	2924	3216	2631	2819	3101	2537
Cârlibaba	1852	2037	1666	1957	2152	1761
Ciocănești ¹	1395	1535	1256	1279	1407	1151
Ciprian Porumbescu ³	2046	2250	1841	2061	2267	1855
Comănești ¹	2364	2601	2128	2687	2956	2418
Cornu Luncii	7957	8753	7162	7565	8322	6809
Coșna ²	1484	1633	1336	1434	1577	1291
Crucea	1808	1988	1627	1718	1890	1547
Dârmanești	6074	6681	5467	6272	6899	5645
Dolhești	3405	3745	3064	3495	3845	3146
Dorna Candrenilor ²	3195	3515	2876	3246	3571	2922
Dorna-Arini	2670	2937	2403	2807	3088	2526
Dornești	5291	5820	4762	5742	6316	5168
Drăgoiești ⁴	3206	3526	2885	4016	4418	3614
Drăgușeni	2384	2623	2146	2399	2639	2159
Dumbrăveni	11743	12917	10569	11577	12734	10419
Fântâna Mare ²	2986	3285	2688	2657	2922	2391
Fântânele	4399	4838	3959	3976	4373	3578
Forăști	4040	4444	3636	3716	4088	3345
Frătăuții Noi	6415	7057	5774	6501	7151	5851
Frătăuții vechi	6592	7251	5933	7691	8460	6922
Frumosu	3080	3388	2772	3027	3329	2724
Fundu Moldovei	3519	3871	3167	3353	3688	3018
Gălănești ³	2863	3150	2577	2958	3253	2662
Grămești	2779	3057	2501	2823	3105	2540
Grănicești	6641	7305	5977	7208	7928	6487
Hănțești ²	4633	5096	4170	4249	4674	3824
Hârtop ³	3510	3861	3159	3036	3340	2733
Horodnic de Jos ²	2181	2399	1963	2216	2437	1994
Horodnic de Sus ²	6382	7020	5744	6513	7164	5861
Horodniceni	3150	3465	2835	3327	3660	2995
Iacobeni ¹	1312	1444	1181	1417	1559	1276
Iaslovăț ¹	6261	6887	5635	6368	7004	5731
Ilișești ³	3122	3435	2810	3220	3542	2898
Ipotești	11853	13039	10668	13549	14904	12194
Izvoarele Sucevei	1856	2042	1670	1746	1921	1571
Mălini	8017	8818	7215	7903	8693	7113
Mănăstirea Humorului	3912	4303	3521	4166	4583	3750
Marginea	13492	14841	12142	13751	15126	12376
Mitocu Dragomirnei	7220	7942	6498	7348	8083	6613
Moara	7754	8530	6979	8535	9389	7682
Moldova-Sulița	1904	2094	1713	1855	2040	1669
Moldovița	5186	5705	4668	5181	5699	4663

Denumire UATB	2040 (2000-2018)			2040 (2012 -2018)		
	mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
Mușenița	1411	1553	1270	1288	1417	1159
Ostra	3886	4275	3498	4573	5031	4116
Păltinoasa	6374	7012	5737	6510	7161	5859
Panaci	2106	2316	1895	2145	2360	1931
Pârteștii de Jos	2453	2698	2207	2511	2762	2260
Pătrăuți	7325	8057	6592	7276	8003	6548
Poiana Stampei	2324	2556	2091	2352	2587	2117
Poieni-Solca ⁵	2414	2656	2173	2412	2653	2171
Pojorâta	3053	3358	2747	3077	3385	2769
Preutești	4590	5049	4131	7517	8269	6766
Putna	3916	4307	3524	3928	4321	3535
Rădășeni	3890	4279	3501	3666	4033	3300
Râșca	5470	6017	4923	5015	5517	4514
Sadova	2611	2873	2350	2660	2926	2394
Șaru Dornei	4107	4518	3696	3781	4159	3403
Satu Mare	5288	5817	4760	5149	5664	4634
Șcheia	17737	19510	15963	19280	21208	17352
Serbăuți ²	3449	3794	3104	3535	3889	3182
Siminicea	2806	3087	2526	2622	2884	2360
Slatina	5819	6401	5237	6101	6711	5491
Straja	6169	6786	5552	6239	6863	5615
Stroiești	3193	3512	2874	3326	3659	2993
Stulpicani	5709	6279	5138	5990	6589	5391
Sucevița	3804	4185	3424	3817	4198	3435
Todirești	5431	5974	4888	5238	5761	4714
Udești	9123	10035	8211	9029	9932	8126
Ulma	1970	2167	1773	2173	2390	1956
Vadu Moldovei ²	3745	4120	3371	3996	4396	3597
Valea Moldovei	5410	5951	4869	5771	6348	5194
Vama	6886	7574	6197	6411	7052	5770
Vatra Moldoviței	3999	4399	3599	3980	4378	3582
Verești	7696	8466	6927	7533	8286	6779
Vicovu de Jos	7386	8125	6648	7814	8595	7033
Voitineli ³	7158	7874	6442	7387	8126	6649
Volovăț ³	7331	8064	6598	7240	7964	6516
Vulturești	3289	3618	2960	3206	3526	2885
Zamostea	2729	3001	2456	2691	2960	2422
Zvoriștea	6194	6814	5575	6230	6853	5607
Total	794370	873809	714937	834940	918430	751451

¹s-a luat in considerare intervalul 2003 -2018

²s-a luat in considerare intervalul 2004 -2018

³s-a luat in considerare intervalul 2005 -2018

⁴s-a luat in considerare intervalul 2006 -2018

⁵s-a luat in considerare intervalul 2008-2018

Tabel nr. 22: Variația populației prognozate pentru 2030 și 2040, pe UATB-uri

Denumire UATB	Variație 2018 - 2030 ¹		Variație 2018- 2030 ²		Variație 2018- 2040 ¹		Variație 2018- 2040 ²	
	mediu	pesimist	mediu	pesimist	mediu	pesimist	mediu	pesimist
	SUCEAVA	3,07	-7,23	12,09	0,88	5,63	-4,93	22,17
CÂMPULUNG MOLDOVENESC	-7,21	-16,49	-6,57	-15,91	-13,21	-21,89	-12,04	-20,83
FĂLTICENI	-5,35	-14,82	-4,46	-14,02	-9,81	-18,83	-8,19	-17,37
RĂDĂUȚI	3,64	-6,72	10,68	-0,39	6,67	-4,00	19,58	7,62
VATRA DORNEI	-7,77	-16,99	-8,46	-17,61	-14,25	-22,82	-15,50	-23,95
Broșteni	-6,21	-15,59	-7,85	-17,07	-11,38	-20,25	-14,39	-22,95
Cajvana	11,57	0,41	13,76	2,38	21,21	9,09	25,22	12,70
Dolhasca	2,71	-7,56	2,02	-8,18	4,96	-5,53	3,70	-6,67
Frasin	-1,42	-11,27	-2,43	-12,18	-2,60	-12,34	-4,45	-14,00
Gura Humorului	1,07	-9,04	3,07	-7,24	1,96	-8,24	5,62	-4,94
Liteni	1,75	-8,42	-2,49	-12,24	3,21	-7,11	-4,56	-14,11
Milișăuți	2,48	-7,77	3,71	-6,66	6,19	-4,43	6,81	-3,87
Salcea	13,26	1,94	11,38	0,25	24,32	11,88	20,87	8,78
Siret	-1,52	-11,37	-0,15	-10,13	-2,78	-12,51	-0,27	-10,24
Solca	-0,32	-10,29	1,67	-8,50	-0,50	-10,53	3,06	-7,24
Vicovu de Sus	9,96	-1,04	12,99	1,69	18,25	6,43	23,82	11,44
Adâncata	-1,24	-11,11	-0,28	-10,25	-2,66	-12,40	-0,50	-10,45
Arbore	5,77	-4,81	4,93	-5,56	10,58	-0,48	9,05	-1,86
Baia	6,33	-4,30	4,51	-5,95	11,61	0,45	8,26	-2,57
Bălăceana	-5,73	-15,16	-13,89	-22,51	-10,51	-19,46	-25,47	-32,93
Bălcăuți	-2,40	-12,16	0,56	-9,49	-4,40	-13,96	1,03	-9,07
Berchișești	10,97	-0,13	16,38	4,74	20,11	8,10	30,02	17,02
Bilca	5,36	-5,18	7,12	-3,59	9,82	-1,16	13,05	1,74
Bogdănești	1,12	-8,99	2,21	-8,01	2,06	-8,15	4,05	-6,35
Boroaia	-2,37	-12,14	-3,75	-13,38	-4,35	-13,92	-6,88	-16,19
Bosanci	9,16	-1,76	10,49	-0,56	16,79	5,11	19,23	7,30
Botoșana	-7,18	-16,47	-2,76	-12,49	-16,60	-24,94	-5,07	-14,56
Breaza	-7,30	-16,57	-11,20	-20,08	-13,38	-22,04	-20,54	-28,49
Brodina	-1,09	-10,98	-3,94	-13,54	-2,01	-11,80	-7,22	-16,50
Bunești	0,84	-9,24	0,51	-9,55	1,54	-8,61	0,93	-9,17
Burla	11,51	0,36	15,42	3,88	21,10	8,99	28,27	15,45
Cacica	-1,68	-11,51	-1,00	-10,90	-3,09	-12,78	-1,83	-11,65
Calafindești	-0,92	-10,83	-3,29	-12,96	-0,95	-10,86	-6,04	-15,44
Capu Câmpului	7,70	-3,07	6,60	-4,06	16,24	4,62	12,10	0,89
Cârlibaba	-2,54	-12,29	0,41	-9,63	-4,66	-14,19	0,76	-9,32
Ciocănești	-2,87	-12,59	-6,35	-15,72	-4,39	-13,28	-11,65	-20,48
Ciprian Porumbescu	-3,14	-12,83	-2,76	-12,49	-3,64	-15,19	-5,07	-14,56
Comănești	1,18	-8,93	5,94	-4,65	-2,42	-12,18	10,90	-0,19
Cornu Luncii	4,20	-6,22	1,30	-8,83	7,69	-3,08	2,38	-7,86
Coșna	0,24	-9,78	-2,01	-11,81	-0,31	-10,28	-3,69	-13,32
Crucea	-6,50	-15,85	-8,87	-17,98	-11,91	-20,72	-16,26	-24,63
Dârmanești	1,63	-8,54	3,46	-6,89	2,98	-7,31	6,34	-4,29
Dolhești	-5,62	-15,06	-4,32	-13,89	-10,30	-19,27	-7,92	-17,13
Dorna Candrenilor	1,93	-8,26	2,45	-7,80	2,83	-7,45	4,48	-5,96
Dorna-Arini	-4,62	-14,15	-2,06	-11,85	-8,46	-17,62	-3,77	-13,39

Denumire UATB	Variație 2018 - 2030 ¹		Variație 2018- 2030 ²		Variație 2018- 2040 ¹		Variație 2018- 2040 ²	
	mediu	pesimist	mediu	pesimist	mediu	pesimist	mediu	pesimist
	Dornești	3,76	-6,62	8,73	-2,15	6,89	-3,80	16,00
Drăgoiești	5,92	-5,33	20,29	8,26	9,52	-1,43	37,21	23,48
Drăgușeni	-4,68	-14,21	-4,37	-13,93	-8,58	-17,72	-8,01	-17,21
Dumbrăveni	10,29	-0,74	9,37	-1,56	18,87	6,98	17,18	5,47
Fântâna Mare	5,19	-5,33	0,76	-9,31	13,97	2,58	1,40	-8,74
Fântânele	-3,48	-13,13	-8,39	-17,55	-6,37	-15,74	-15,38	-23,84
Forăști	-6,29	-15,66	-10,16	-19,14	-11,53	-20,38	-18,63	-26,76
Frătăuții Noi	4,08	-6,33	4,86	-5,63	7,47	-3,27	8,91	-1,98
Frătăuții vechi	8,95	-1,95	19,53	7,58	16,40	4,76	35,81	22,22
Frumosu	-6,18	-15,56	-7,02	-16,32	-11,33	-20,20	-12,88	-21,59
Fundu Moldovei	-6,45	-15,80	-8,72	-17,85	-11,82	-20,64	-15,99	-24,39
Gălănești	0,15	-9,86	1,96	-8,23	0,29	-9,73	3,60	-6,76
Grămești	-3,38	-13,04	-2,57	-12,31	-6,19	-15,57	-4,70	-14,23
Grănicești	7,95	-2,85	13,29	1,96	14,57	3,11	24,36	11,92
Hănțești	6,78	-3,89	3,51	-6,84	16,06	4,45	6,43	-4,21
Hârtop	18,16	6,34	8,36	-2,48	33,29	19,96	15,32	3,79
Horodnic de Jos	-5,23	-14,70	-5,08	-14,57	-10,74	-19,67	-9,31	-18,37
Horodnic de Sus	9,41	-1,53	11,53	0,38	18,71	6,84	21,14	9,03
Horodniceni	-7,04	-16,34	-4,37	-13,93	-12,91	-21,62	-8,01	-17,21
Iacobeni	-17,84	-26,05	-17,40	-25,66	-36,93	-43,24	-31,89	-38,70
Iaslovăț	18,35	6,51	20,54	8,48	35,35	21,82	37,65	23,88
Ilișești	3,86	-6,52	5,69	-4,88	7,08	-3,63	10,44	-0,61
Ipotești	26,82	14,14	38,46	24,61	49,17	34,26	70,51	53,46
Izvoarele Sucevei	-8,00	-17,20	-10,76	-19,68	-14,67	-23,20	-19,72	-27,75
Mălini	1,33	-8,80	0,54	-9,52	2,44	-7,81	0,98	-9,11
Mănăstirea Humorului	2,00	-8,20	5,67	-4,90	3,66	-6,71	10,40	-0,64
Marginea	10,61	-0,45	11,86	0,68	19,46	7,51	21,75	9,58
Mitocu Dragomirnei	18,52	6,66	19,81	7,83	33,95	20,55	36,33	22,69
Moara	17,69	5,92	24,97	12,47	32,44	19,20	45,78	31,20
Moldova-Sulița	-3,60	-13,24	-4,91	-14,42	-6,60	-15,94	-9,00	-18,10
Moldovița	-0,56	-10,50	-0,61	-10,55	-1,03	-10,92	-1,12	-11,01
Mușenița	-12,91	-21,62	-16,55	-24,89	-23,66	-31,30	-30,34	-37,31
Ostra	6,23	-4,39	16,97	5,28	11,42	0,28	31,12	18,00
Păltinoasa	2,22	-8,00	3,43	-6,91	4,07	-6,34	6,29	-4,34
Panaci	-3,85	-13,47	-2,91	-12,62	-7,07	-16,36	-5,34	-14,81
Pârtești de Jos	-6,97	-16,27	-5,83	-15,25	-12,78	-21,50	-10,69	-19,62
Pătrăuți	17,22	5,50	16,74	5,07	31,57	18,41	30,69	17,62
Poiana Stampei	0,46	-9,58	1,13	-8,98	0,85	-9,24	2,07	-8,14
Poieni-Solca	6,13	-4,48	6,08	-4,53	11,25	0,13	11,15	0,04
Pojorâta	0,96	-9,14	1,40	-8,74	1,75	-8,42	2,57	-7,69
Preutești	-19,41	-27,47	3,00	-7,30	-35,58	-42,02	5,51	-5,04
Putna	-0,02	-10,02	0,15	-9,86	-0,03	-10,03	0,28	-9,75
Rădășeni	-3,60	-13,24	-6,53	-15,88	-6,60	-15,94	-11,97	-20,78
Râșca	3,25	-7,07	-1,55	-11,39	5,97	-4,63	-2,84	-12,56
Sadova	2,20	-8,02	3,27	-7,06	4,04	-6,36	5,99	-4,61
Șaru Dornei	-0,86	-10,78	-5,13	-14,62	-1,58	-11,42	-9,40	-18,46
Satu Mare	7,29	-3,44	5,66	-4,91	13,36	2,03	10,38	-0,66

Denumire UATB	Variație 2018 - 2030 ¹		Variație 2018- 2030 ²		Variație 2018- 2040 ¹		Variație 2018- 2040 ²	
	mediu	pesimist	mediu	pesimist	mediu	pesimist	mediu	pesimist
	Șcheia	27,26	14,54	34,38	20,94	49,98	34,98	63,03
Serbăuți	2,20	-7,99	3,75	-6,63	4,28	-6,15	6,87	-3,81
Siminicea	-2,62	-12,36	-6,04	-15,43	-4,81	-14,33	-11,07	-19,96
Slatina	1,59	-8,57	4,32	-6,12	2,92	-7,37	7,91	-2,88
Straja	2,40	-7,84	3,05	-7,26	4,41	-6,03	5,58	-4,97
Stroiștești	-3,04	-12,73	-0,89	-10,80	-5,57	-15,01	-1,63	-11,46
Stulpicani	-3,56	-13,20	-1,05	-10,94	-6,52	-15,87	-1,92	-11,73
Sucevița	9,48	-1,47	9,69	-1,28	17,38	5,65	17,76	5,99
Todirești	0,43	-9,61	-1,52	-11,37	0,79	-9,29	-2,79	-12,51
Udești	6,63	-4,03	6,00	-4,60	12,16	0,94	11,00	-0,10
Ulma	-7,02	-16,32	-2,12	-11,91	-12,87	-21,58	-3,89	-13,50
Vadu Moldovei	-8,40	-17,64	-6,17	-15,55	-16,88	-25,19	-11,31	-20,18
Valea Moldovei	9,90	-1,09	14,20	2,78	18,15	6,34	26,02	13,42
Vama	6,08	-4,53	1,90	-8,29	11,15	0,03	3,49	-6,86
Vatra Moldoviței	-5,15	-14,63	-5,39	-14,85	-9,44	-18,49	-9,88	-18,89
Verești	1,87	-8,31	0,67	-9,40	3,43	-6,91	1,23	-8,89
Vicovu de Jos	5,76	-4,82	9,25	-1,67	10,56	-0,50	16,96	5,26
Voitineli	20,51	8,46	22,91	10,62	37,61	23,85	42,01	27,81
Volovăț	12,79	1,51	11,96	0,76	23,46	11,11	21,92	9,73
Vulturești	-4,38	-13,94	-5,65	-15,08	-8,03	-17,23	-10,36	-19,32
Zamostea	-6,10	-15,49	-6,77	-16,09	-11,18	-20,06	-12,41	-21,17
Zvoriștea	0,50	-9,55	0,81	-9,27	0,92	-9,18	1,49	-8,66

¹ – perioada de referință 2000 -2018

² – perioada de referință 2012 – 2018

Deși viitorul demografic al județului Suceava, conturat de prognoza realizată, apare mai puțin dramatic decât cel al Regiunii de Nord-Est în ansamblu sau decât al altor regiuni/județe, există totuși areale la nivelul județului cu precădere în jumătatea vestică și montană, care impun luarea de măsuri pentru ameliorarea tendințelor demografice și evitarea depopulării. În tabelul următor sunt indicate UATB-urile cu creșteri de peste 5%, respectiv scăderi mai mari de -5% în varianta medie de prognoză, orizont 2030 (V1).

Tabel nr. 23: Ierarhia UATB după cele mai importante creșteri și scăderi, orizont 2030 (V1)

Cod SIRUTA	Denumire UATB	Prognoză 2030 (2000 -2018) – nr.			Variația 2018 / 2030 (V1) -%		
		mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
146432	Șcheia	15050	16555	13545	27,26	39,99	14,54
146281	Ipotesti	10077	11085	9070	26,82	39,50	14,14
151558	Voitineli	6269	6896	5642	20,51	32,56	8,46
146325	Mitocu Dragomirnei	6388	7027	5749	18,52	30,37	6,66
151442	Iaslovăț	5475	6022	4927	18,35	30,18	6,51
151549	Hârtop	3111	3422	2800	18,16	29,98	6,34
149414	Moara	6891	7580	6202	17,69	29,46	5,92
149833	Pătrăuți	6526	7178	5873	17,22	28,94	5,50
146370	Salcea	12218	13439	10996	13,26	24,59	1,94
151120	Volovăț	6698	7367	6028	12,79	24,07	1,51
147633	Cajvana	10883	11971	9794	11,57	22,73	0,41
151521	Burla	2719	2990	2447	11,51	22,66	0,36
151576	Berchișești	3510	3861	3159	10,97	22,07	-0,13
149290	Marginea	12493	13742	11243	10,61	21,67	-0,45

Cod SIRUTA	Denumire UATB	Prognoză 2030 (2000 -2018) – nr.			Variația 2018 / 2030 (V1) -%		
		mediu	optimist	pesimist	mediu	optimist	pesimist
148426	Dumbrăveni	10896	11985	9806	10,29	21,32	-0,74
151095	Vicovu de Sus	18347	20182	16513	9,96	20,95	-1,04
150891	Valea Moldovei	5032	5536	4529	9,90	20,89	-1,09
150418	Sucevița	3548	3903	3194	9,48	20,43	-1,47
151479	Horodnic de Sus	5882	6470	5294	9,41	20,35	-1,53
147134	Bosanci	8702	9572	7832	9,16	20,07	-1,76
148694	Frătăuții Vechi	6170	6787	5553	8,95	19,84	-1,95
148970	Grănicești	6257	6882	5631	7,95	18,74	-2,85
151503	Capu Câmpului	2709	2980	2438	7,70	18,47	-3,07
150196	Satu Mare	5005	5506	4505	7,29	18,02	-3,44
151512	Hănțești	4263	4689	3837	6,78	17,46	-3,89
150588	Udești	8673	9541	7806	6,63	17,29	-4,03
146904	Baia	8025	8828	7223	6,33	16,97	-4,30
149655	Ostra	3705	4076	3335	6,23	16,85	-4,39
151585	Poieni-Solca	2303	2534	2073	6,13	16,75	-4,48
150935	Vama	6572	7229	5915	6,08	16,69	-4,53
148328	Drăgoiești	3079	3387	2771	5,92	15,71	-5,33
146860	Arbore	8188	9006	7369	5,77	16,35	-4,81
151077	Vicovu de Jos	7066	7772	6359	5,76	16,33	-4,82
147036	Bilca	4145	4559	3730	5,36	15,89	-5,18
151488	Fântâna Mare	2756	3032	2480	5,19	15,71	-5,33
150980	Vatra Moldoviței	4189	4608	3770	-5,15	4,34	-14,63
149101	Horodnic De Jos	2315	2547	2084	-5,23	4,25	-14,70
146539	Fălticeni	29636	32600	26672	-5,35	4,11	-14,82
148097	Dolhești	3583	3941	3224	-5,62	3,82	-15,06
151530	Bălăceana	1411	1552	1270	-5,73	3,69	-15,16
151246	Zamostea	2885	3173	2596	-6,10	3,29	-15,49
148729	Frumosu	3259	3585	2933	-6,18	3,20	-15,56
147358	Broșteni	6021	6623	5419	-6,21	3,17	-15,59
148514	Forăști	4280	4708	3852	-6,29	3,08	-15,66
148765	Fundu Moldovei	3734	4107	3360	-6,45	2,91	-15,80
147884	Crucea	1919	2111	1727	-6,50	2,85	-15,85
149780	Pârteștii de Jos	2616	2878	2354	-6,97	2,33	-16,27
150702	Ulma	2102	2313	1892	-7,02	2,28	-16,32
149049	Horodniceni	3362	3699	3026	-7,04	2,26	-16,34
147161	Botoșana	2419	2661	2177	-7,18	2,10	-16,47
146502	Câmpulung Moldovenesc	18513	20364	16662	-7,21	2,07	-16,49
147205	Breaza	1456	1602	1311	-7,30	1,97	-16,57
146744	Vatra Dornei	15509	17060	13958	-7,77	1,45	-16,99
149183	Izvoarele Sucevei	2001	2201	1801	-8,00	1,20	-17,20
150766	Vadu Moldovei	4124	4536	3711	-8,40	0,67	-17,64
149584	Mușenița	1610	1771	1449	-12,91	-4,20	-21,62
149138	Iacobeni	1710	1881	1539	-17,84	-9,62	-26,05
149968	Preutești	5742	6317	5168	-19,41	-11,35	-27,47

5.1.7. Sub-obiective specifice ale sub-domeniului țintă și măsuri

ODD1: Atenuarea tendințelor de scădere a natalității mai ales în UATB-urile în care procesul de reducere a natalității este deja unul de lungă durată

MD1.1. sprijinirea directă (prin stimulente financiare) și indirectă (prin investiții în structuri dedicate îngrijirii copiilor mici) a familiilor tinere din UATB-urile care se confruntă cu reducerea valorilor natalității

Măsura este aplicabilă în UATB-urile Câmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, Broșteni, Siret, Adâncata, Bălăceana, Bălcăuți, Breaza, Cârlibaba, Dolhești, Drăgoiești, Drăgușeni, Fântâna Mare, Forăști, Grămești, Iacobeni, Mușenița, Pârteștii de Jos, Poieni Solca, Pojorâta, Rădășeni, Todirești, Vadu Moldovei, Vatra Moldoviței, Zamostea.

MD1.2. acțiuni de informare a populației asupra măsurilor de stimulare a natalității implementate la nivel național

Măsura poate avea caracter orizontal, fiind aplicabilă la nivelul întregului județ și se poate concretiza în acțiuni de informare realizate prin intermediul cadrelor sanitare și din educație (mai ales în mediul rural), precum și prin campanii asociate altor evenimente cu tematică asemănătoare în mediul urban.

ODD2: Reducerea intensității migrației temporare externe în UATB-urile în care acest fenomen antrenează peste 25% din populație

MD2.1. monitorizarea mobilității teritoriale a populației pentru mai buna adecvare a acțiunilor de stopare a migrației categoriilor direct implicate

Măsura poate avea caracter orizontal, fiind aplicabilă la nivelul întregului județ și se poate concretiza în acțiuni ale administrațiilor locale în colaborare cu unitățile școlare și în crearea unui instrument de colectarea a informațiilor cu privire la migrația externă pentru muncă.

MD2.2. crearea de oportunități de valorificare a resurselor la nivel local pentru crearea de locuri de muncă

Măsura poate avea caracter orizontal, fiind aplicabilă la nivelul întregului județ dar mai ales în UATB-urile Ciprian Porumbescu, Grănicești, Marginea, Horodnic de Sus, Dumbrăveni, Dornești, Vicovu de Sus.

ODD3: Intensificarea fluxurilor migratorii de intrare în UATB-urile care se confruntă cu declin demografic major

MD3.1. acordarea de facilități la nivel local familiilor tinere care aleg să se stabilească în UATB-urile afectate de declin demografic major

Măsura este aplicabilă mai ales în UATB-urile din bazinul Sucevei superioare, bazinul Moldovei superioare, bazinul Fălticeniilor.

MD3.2. sprijinirea celor care doresc să înceapă o activitate generatoare de locuri de muncă prin centre de consultanță și diverse alte facilități acordate la nivel local.

Măsura este aplicabilă mai ales în UATB-urile din bazinul Sucevei superioare, bazinul Moldovei superioare, bazinul Fălticeniilor, dar poate viza și localitățile care se confruntă cu o intensă migrație externă, prin încurajarea celor plecați să revină și să investească în localitățile de domiciliu.

ODD4: Reducerea tendințelor de depopulare în UATB-urile cu accesibilitate scăzută și declin demografic de lungă durată

MD4.1. creșterea accesibilității UATB-urilor aflate în afara axelor majore de transport prin dezvoltarea infrastructurii de transport.

Măsura este aplicabilă mai ales în UATB-urile din bazinul Sucevei superioare, bazinul Moldovei superioare, bazinul Fălticeniilor și are în vedere creșterea accesibilității satelor din componența UATB-urilor din aceste zone.

MD4.2. dezvoltarea unor centre polarizatoare locale în zonele cu tendințe de depopulare

Măsura este aplicabilă mai ales pentru sectorul nord-vestic al județului și s-ar putea concretiza în investiții direcționate spre dezvoltarea serviciilor publice într-una dintre reședințele de comună din zonă, care să își îmbunătățească astfel capacitatea de a răspunde nevoilor unei populații aflate la mare distanță de centrele urbane județene.

ODD5: Gestionarea fenomenului de îmbătrânire demografică

MD5.1. creșterea ponderii tinerilor și adulților în comunitățile îmbătrânite prin stimularea natalității, reducerea emigrației și stimularea imigrației

MD5.2. adaptarea serviciilor publice specificului demografic în comunitățile în care ponderea vârstnicilor depășește 20% din totalul populației (centre pentru vârstnici, îmbunătățirea asistenței sanitare)

ODD6: Conservarea diversității etnice și confesionale a populației

MD6.1. inițierea și sprijinirea proiectelor care vizează valorificarea specificului etnic și/sau religios al unei comunități (manifestări culturale, restaurarea monumentelor, promovarea specificului etnic)

Măsura este aplicabilă în UATB-urile în care mai există astfel de comunități care asigură diversitatea populației județului: Bălcăuți, Izvoarele Sucevei, Ulma, Cacica, Mănăstirea Humorului, Moara, Cârlibaba, Rădăuți, Suceava.

Sub-obiectivele specifice enunțate anterior ca și obiectivul sectorial căruia acestea se subordonează se regăsesc, în esența lor, chiar dacă în forme diferite, în documente precum:

- *Strategia de dezvoltare teritorială a României – Studiul de fundamentare 1: Analiza structurii demografice 2014* pentru care obiectivul general este „creșterea stabilității populației în consecvență cu resursele teritoriului și comunităților”, iar între obiectivele specifice se regăsesc: „atenuarea tendinței de scădere a populației, sprijinirea proceselor de relocare a populației și revitalizarea teritoriilor slab populate;” „atenuarea tendinței de scădere a populației din regiunile cu proces accentuat de depopulare”; „revitalizarea teritoriilor depopulate în relație cu potențialul acestora”.
- *Strategia națională pentru dezvoltare durabilă a României 2013-2020-2030* – în cadrul obiectivului 16 al acesteia se regăsește preocuparea pentru scăderea demografică la nivel național
- *Strategia pentru românii de pretutindeni pentru perioada 2017 -2020* – în cadrul celui de-al treilea obiectiv al acesteia - „Susținerea proceselor de integrare și apărarea drepturilor românilor din afara granițelor” – se regăsește sub-obiectivul „Sprijinirea procesului de reîntoarcere și reinsertie” căruia îi sunt subordonate o serie de propuneri adaptabile și județului Suceava.
- *Planul de dezvoltare regională Nord-Est 2014 -2020* – în cadrul său se regăsește Îmbunătățirea capitalului uman ca prioritate tematică a strategiei de dezvoltare regională, iar un obiectiv specific al acestei priorități este „Creșterea ocupării în rândul tinerilor și a grupurilor vulnerabile”, cu impact asupra migrației.
- *Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava 2011 – 2020* – în care se regăsește următorul obiectiv strategic „Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman, adaptarea calificărilor profesionale la cerințele pieței și creșterea incluziunii sociale”, precum și o serie de propuneri vizând ameliorarea situației demografice.

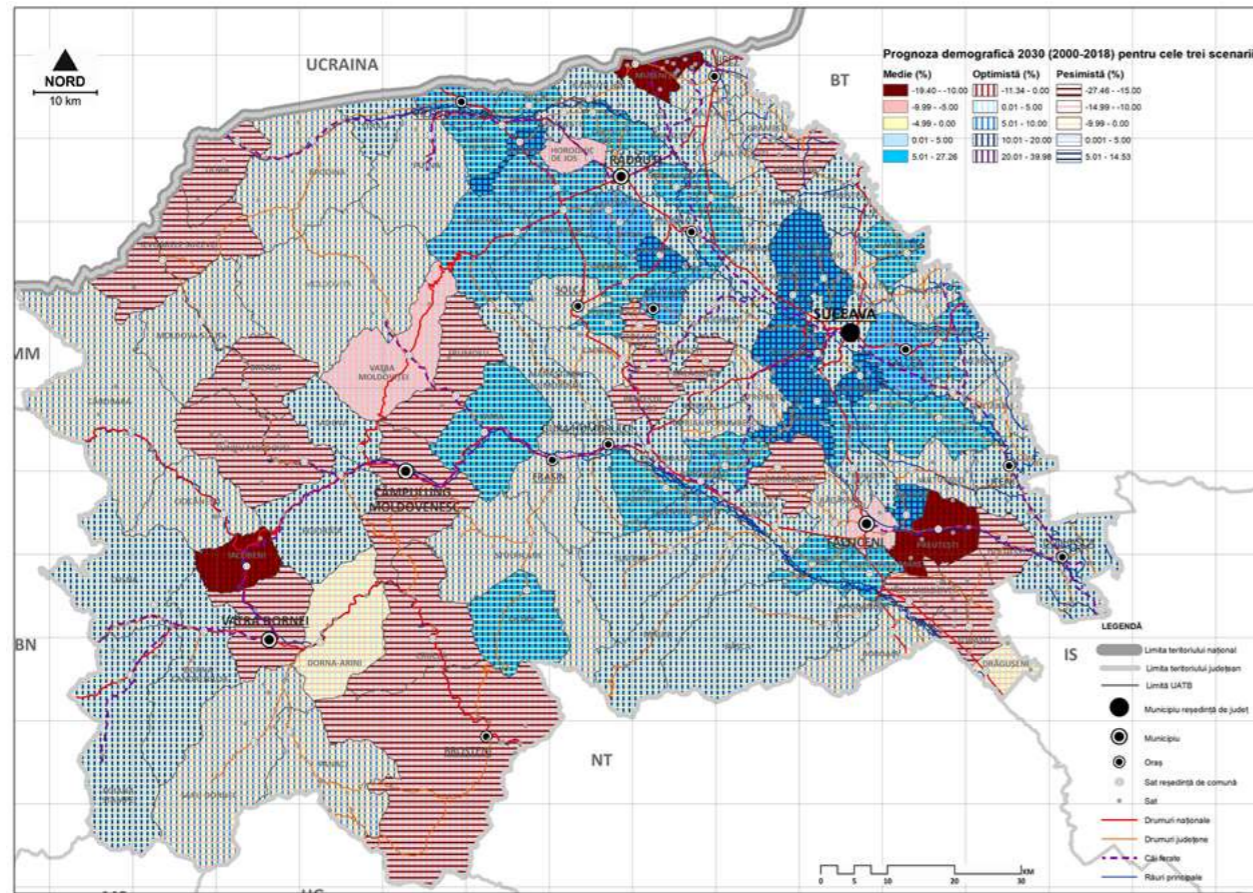

Fig. nr. 32: Proгноza populației 2030 (V1 – 2000- 2018)

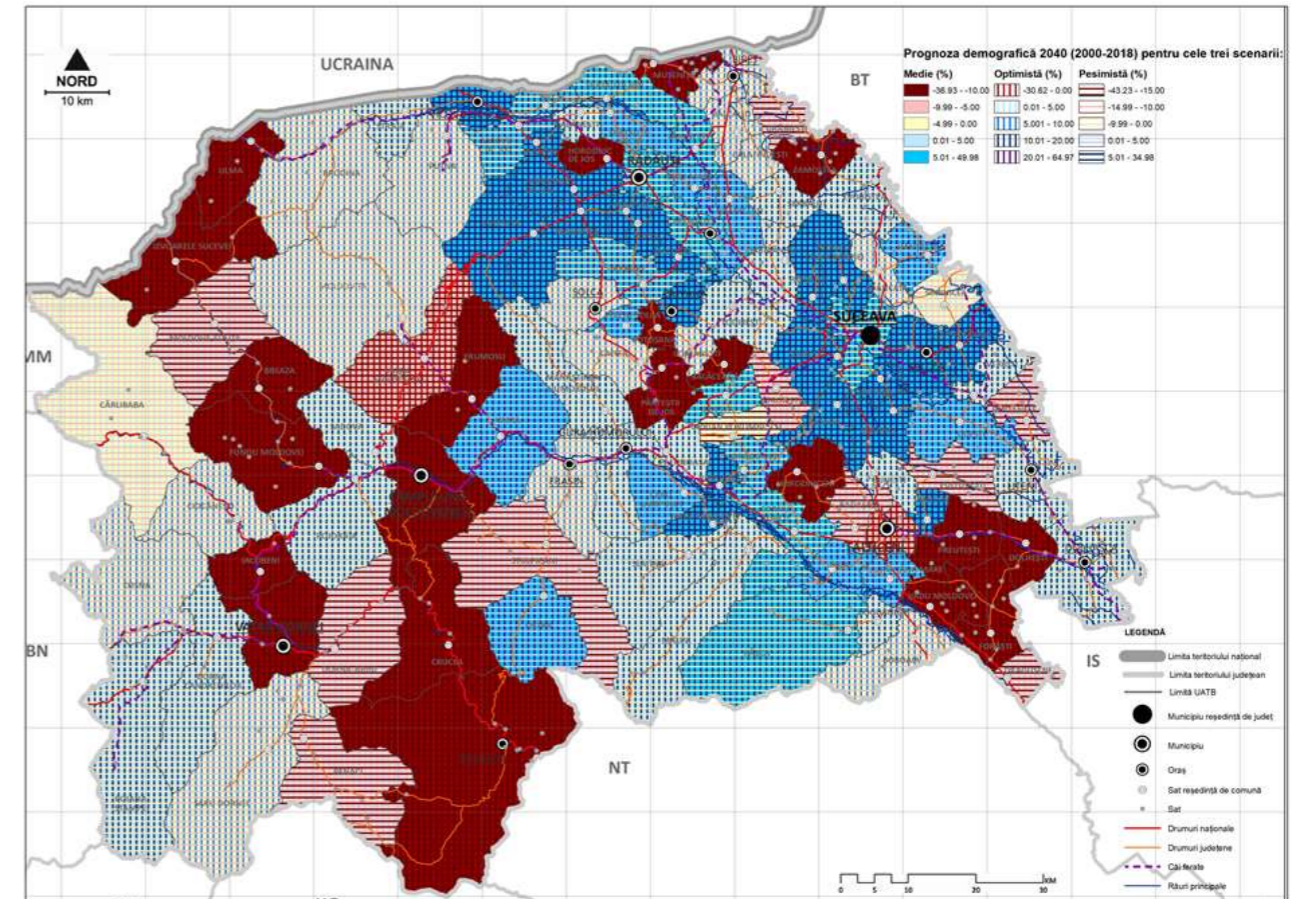

Fig. nr. 34: Proгноza populației 2040 (V1 – 2000-2018)

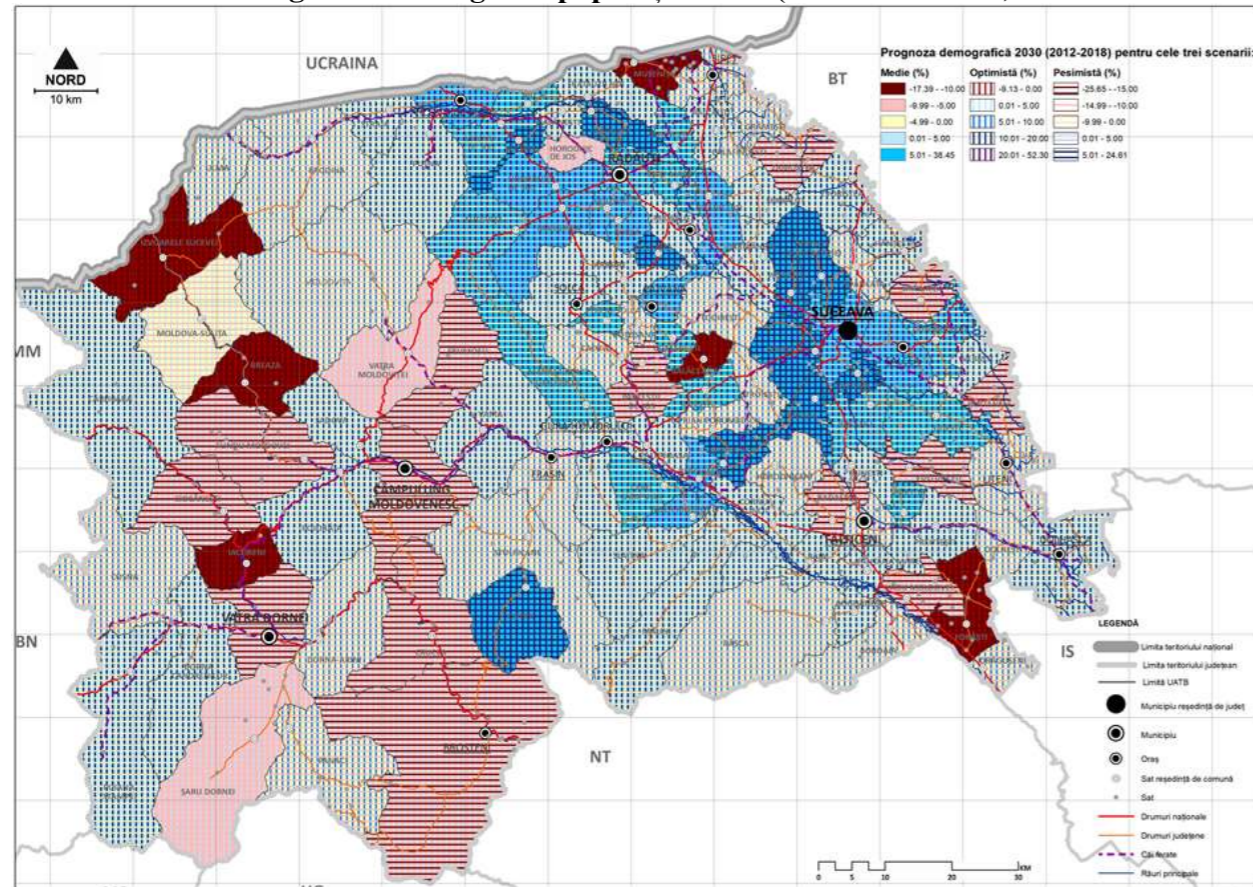

Fig. nr. 33: Proгноza populației 2030 (V2 – 2012-2018)

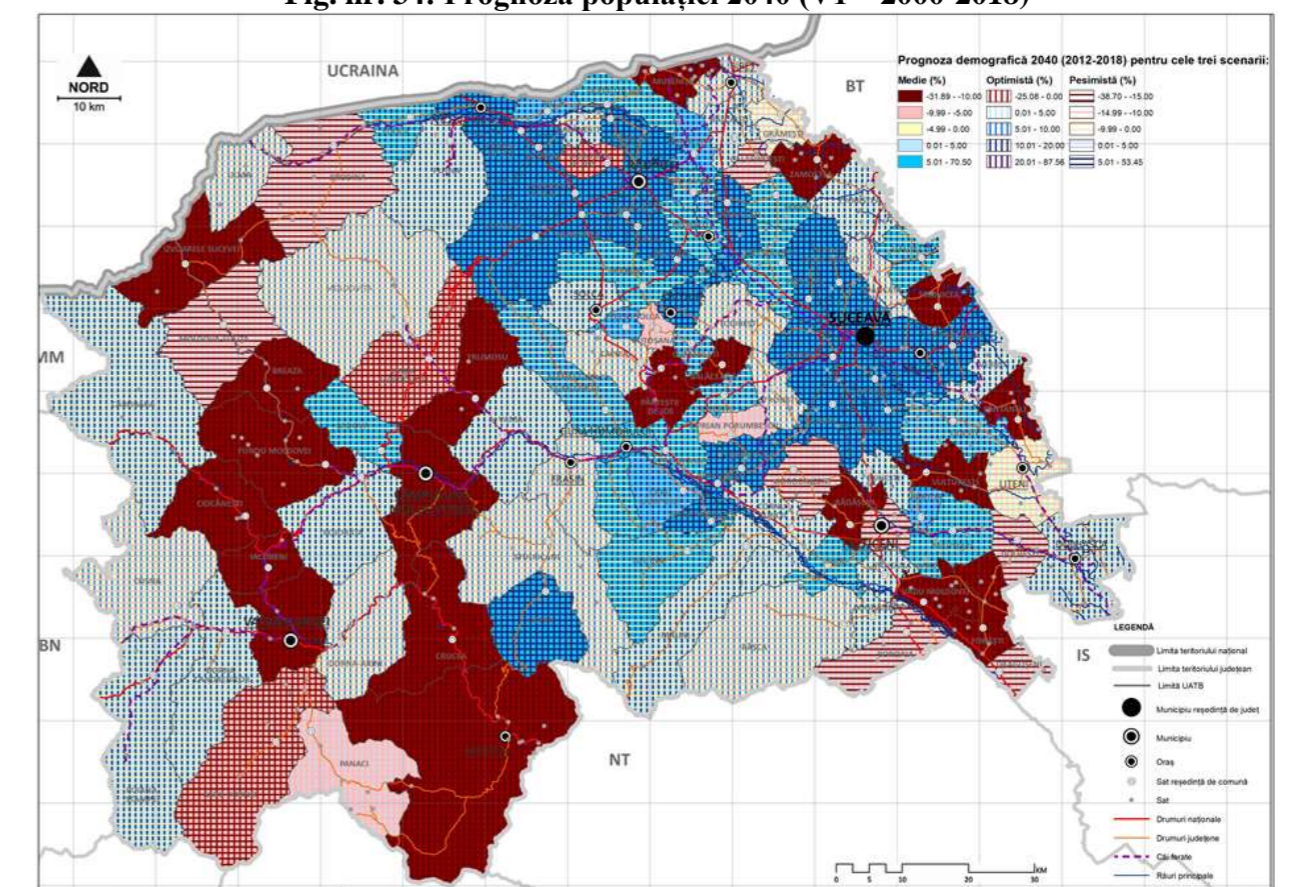

Fig. nr. 35: Proгноza populației 2040 (V2 – 2012-2018)

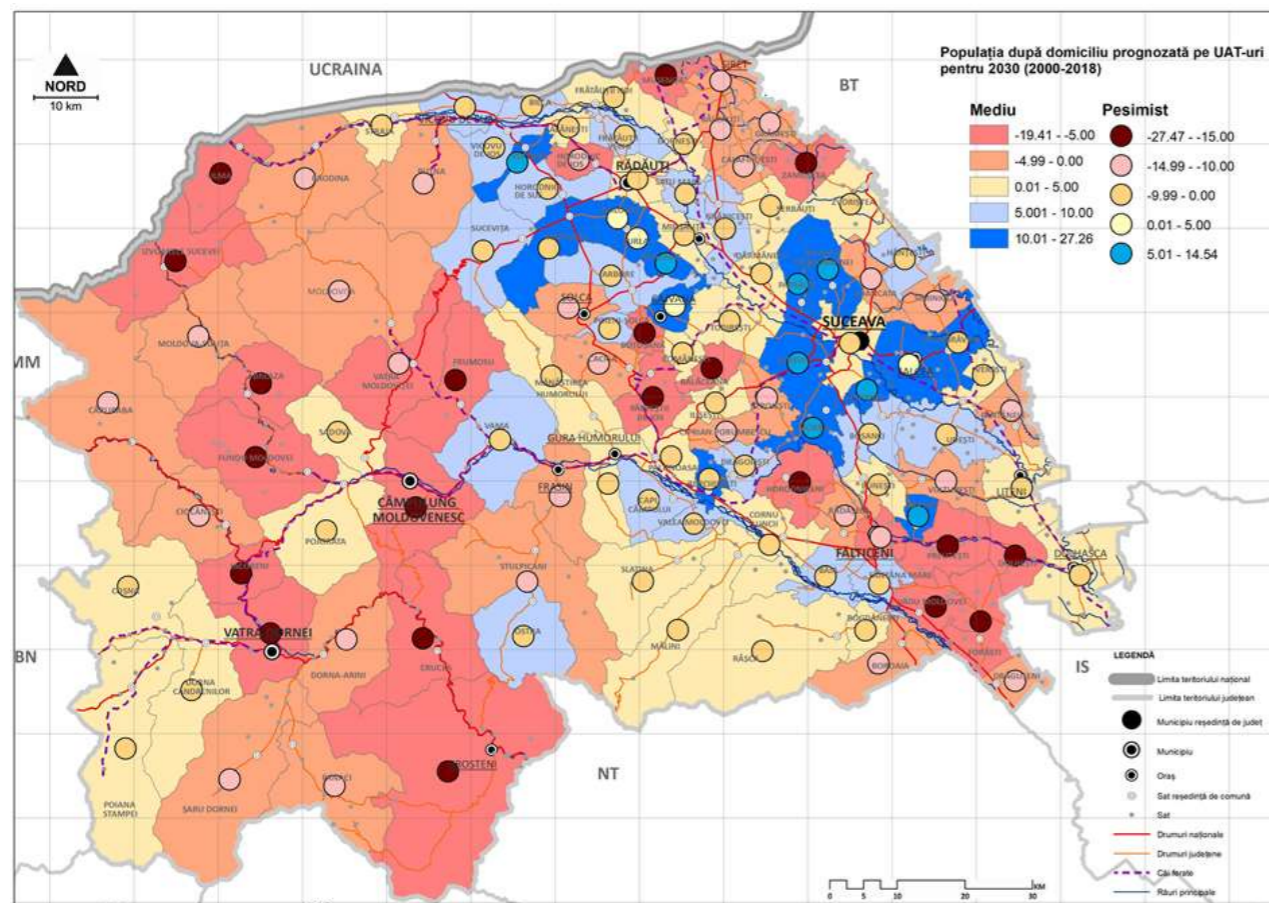

Fig. nr. 36: Prognoza populației (după domiciliu) - 2030 (V1 – 2000-2018)

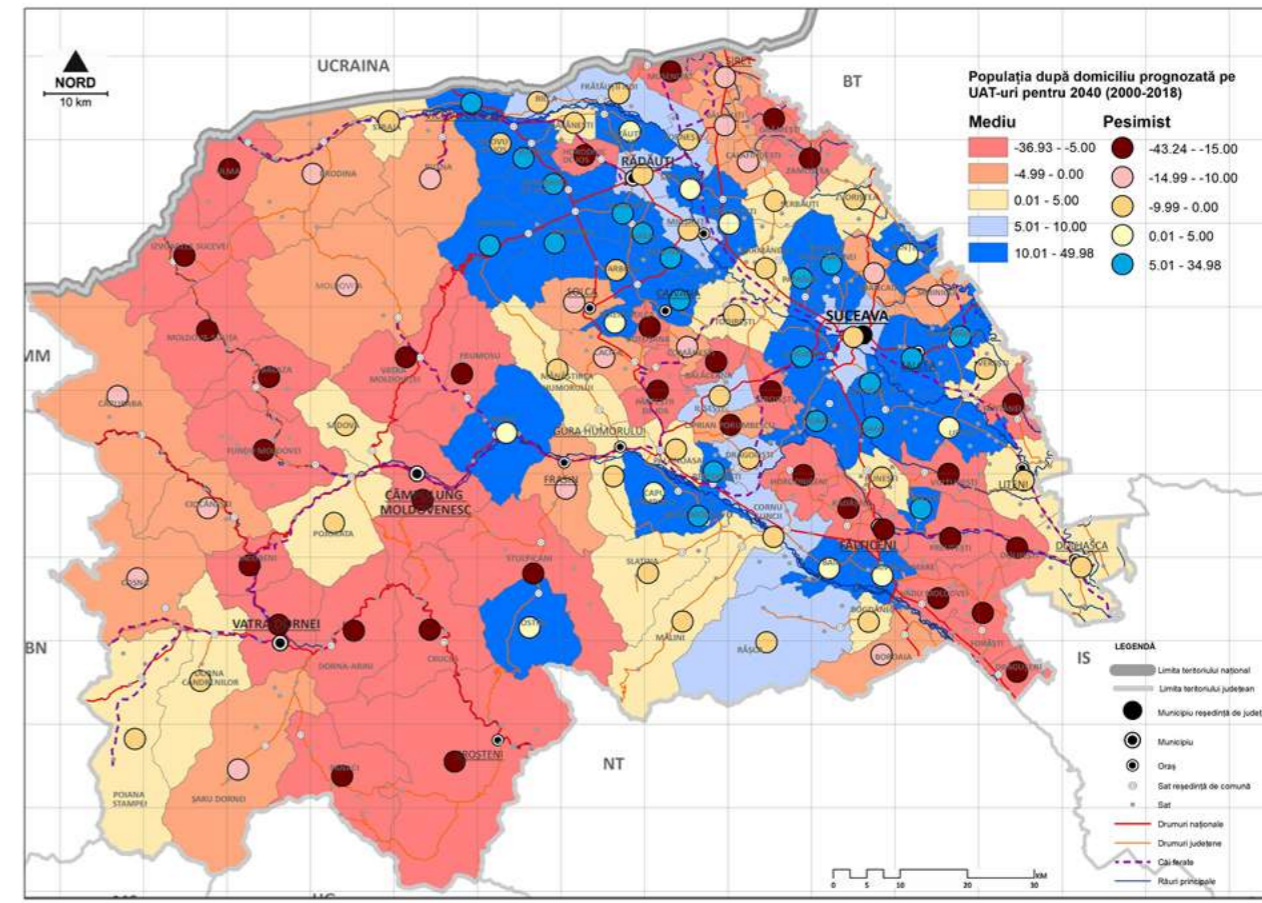

Fig. nr. 38: Prognoza populației (după domiciliu) - 2040 (V1 – 2000-2018)

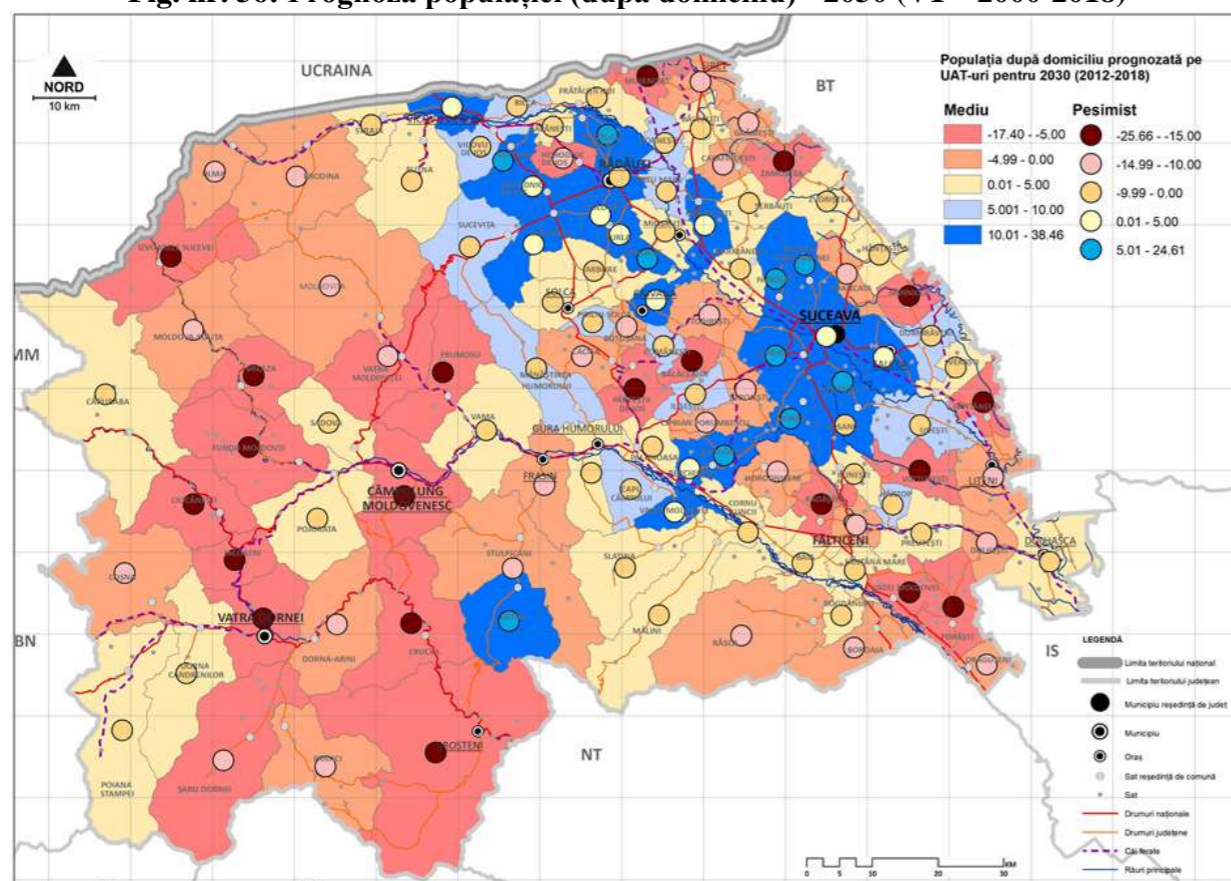

Fig. nr. 37: Prognoza populației (după domiciliu) - 2030 (V2 – 2012-2018)

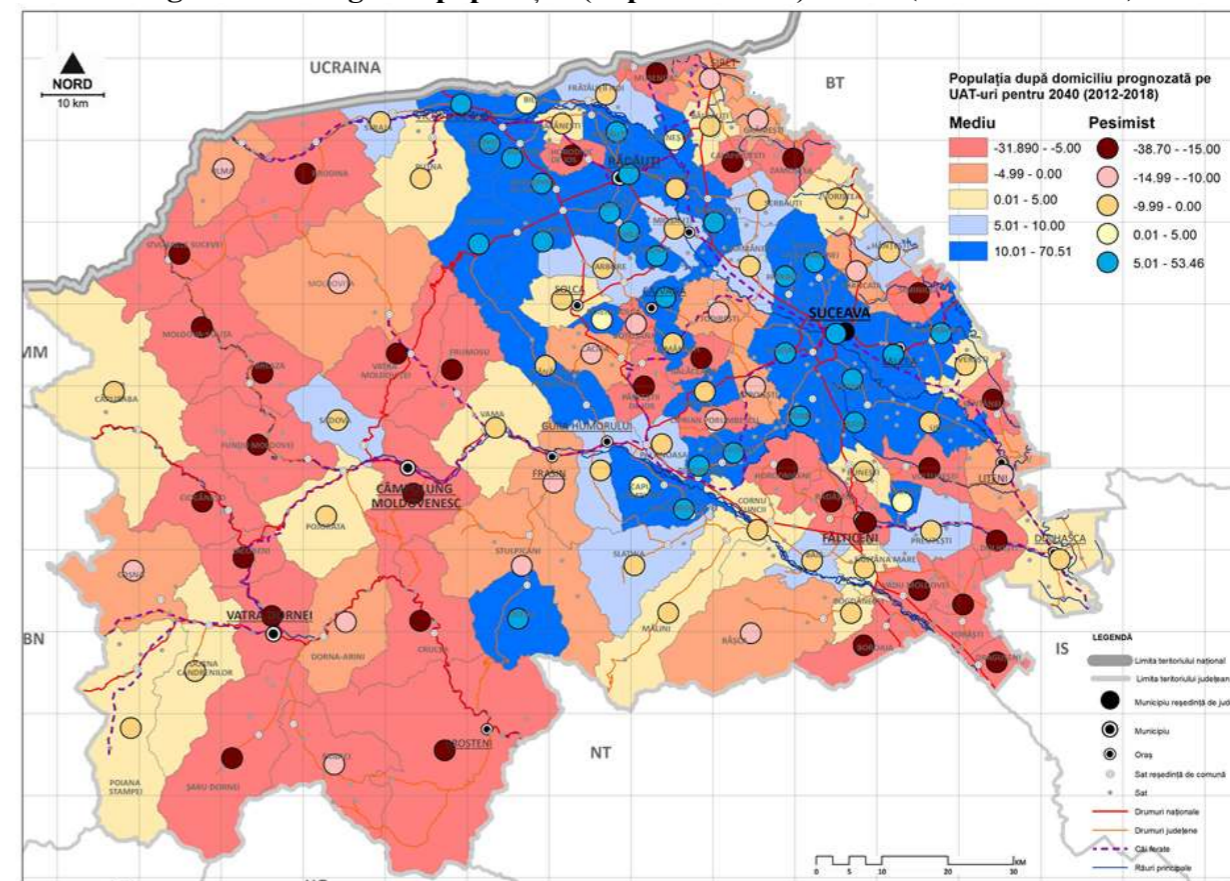

Fig. nr. 39: Prognoza populației (după domiciliu) - 2040 (V2 – 2012-2018)

5.2. Resursele umane

5.2.1. Diagnostic general și probleme⁵³

5.2.1.1. Resursele de muncă

Județul Suceava înregistrează dificultăți în a angrena totalitatea resurselor de muncă în cadrul economiilor locale și a celei regionale, remarcându-se probleme privind nivelul insuficient de ocupare al forței de muncă, accentuate în cazul zonelor rurale și mai ales a celor profund rurale și în slabă conectivitate cu mediul urban. La nivelul județului, se remarcă o subdimensionare a pieței locurilor de muncă în relație cu cerințele forței de muncă, însă se mențin ca probleme și mobilitatea scăzută a resurselor de muncă în relație cu nevoia de forță de muncă dar și de locuri de muncă, la nivel regional. În același timp se observă o pondere ridicată a populației cu beneficii sociale, în condițiile unei reduse integrări socio-profesionale și angrenare a acesteia în activități economice. În privința utilizării adecvate a resurselor de muncă din mediul rural se remarcă contribuția deplasărilor zilnice către mediul urban ale forței de muncă fără posibilități de ocupare la nivelul localității de reședință. Navetismul pentru ocuparea unui loc de muncă în orașele sau localitățile rurale mai dezvoltate din apropiere reprezintă o caracteristică pentru o parte redusă a resurselor de muncă, remarcându-se, la nivel general, o diminuare semnificativă a mobilității fluxurilor de muncă în afara localităților de reședință, cu precădere pe fondul declinului industrial și nivelului scăzut al marilor investiții economice.

La nivel general, ponderea populației salariate din totalul resurselor de muncă este în scădere, iar rata șomajului este în creștere, menținându-se, în același timp angrenarea neoficială a unei părți importante a resurselor de muncă în cadrul unor activități economice, preponderent din sfera agricolă, de construcții și comercială. Scăderea dimensiunii și calității resurselor de muncă se corelează cu deficiențele privind pregătirea profesională a resurselor de muncă și cu rata ridicată a șomajului în cazul populației de tineri, înregistrând, totodată, și cele mai ridicate rate de migrare în afara județului sau în străinătate. În corelație cu nivelul de instruire al populației, se remarcă deficiențe privind nivelul de calificare profesională a resurselor de muncă, în special pentru domeniile mai extinse de activitate ce solicită competențe și abilități tehnice, pe fondul dimensiunii reduse a acestui tip de învățământ. Totodată, având în vedere îmbătrânirea demografică generală, asociată cu migrația internă și externă semnificativă, județul Suceava se confruntă cu o predominare a categoriilor superioare de vârstă în cadrul resurselor de muncă.

Nivelul slab al antreprenoriatului local și nevoia de investiții în dezvoltarea de noi activități economice sunt corelate cu resurse financiare locale reduse pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor economice de dezvoltare antreprenorială sau privind creșterea calității resurselor de muncă dezvoltate cu fonduri europene.

5.2.1.2. Nivel de trai, sărăcie (zone marginalizate)

Din perspectiva nivelului de dezvoltare locală, disfuncționalitățile județului Suceava sunt reprezentate de menținerea unei calități scăzute a locuirii, a unui nivel deficitar de educație și a unui nivel redus de ocupare a populației, în contextul unor fluxuri semnificative de migrație internă și externă. Dezvoltarea deficitară a rețelelor de utilități publice, atât din perspectiva distribuției teritoriale în acord cu nevoile populației cât și cu privire la calitatea infrastructurilor aferente, dar și problemele privind asigurarea accesului la locuire decentă și a calității clădirilor rezidențiale, evidențiază deficiențe de locuire în Județul Suceava. Totodată, calitatea mai redusă a capitalului uman, în relație cu utilizarea slabă a forței de muncă disponibile și reducerea constantă a dimensiunii resurselor umane ca urmare a plecărilor din județ, împiedică progresul nivelului de dezvoltare locală și duce la adâncirea problemelor de marginalizare socială.

Deficiențele de dezvoltare de la nivelul județului se mențin din cauza fondurilor locale limitate, la nivel general, pentru inițierea și implementarea de proiecte de dezvoltare de amploare, pe fondul accesării slabe a fondurilor disponibile în cadrul programelor de dezvoltare de la nivel național și european. Resursele financiare deficitare la nivel local și eligibilitatea slabă, în special în cazul localităților rurale, reprezintă principalele impedimente pentru accesarea de fonduri nerambursabile și susținerea proiectelor finanțate prin fonduri europene. Capacitatea administrativă slabă și deficiențele înregistrate cu privire la susținerea unui proces optim de gestiune și dezvoltare teritorială sunt amplificate, în relație cu efectele teritoriale negative, de colaborarea deficitară interinstituțională în cadrul județului pentru implementarea diferitelor proiecte de dezvoltare locală sau regională.

5.2.1.3. Nivelul de instruire

Din perspectiva nivelului de educație al populației județului Suceava, se remarcă reducerea generală a dimensiunii categoriilor de populație angrenate în procesul educațional. În corelație cu specificul mișcării naturale și migratorii a populației (natalitate descendentă și migrație ascendentă), populația școlară, personalul didactic și populația de absolvenți se află în scădere, la toate nivelurile de instruire. Se înregistrează și o rată semnificativă a abandonului școlar, în special în cazul comunităților marginalizate. Totodată, se remarcă slaba corelare a pregătirii profesionale a populației în relație cu specificul activităților economice și solicitările de pe piața forței de muncă regionale și locale. În această privință, o problemă este reprezentată de dimensiunea redusă a învățământului tehnic și slaba pregătire profesională a populației școlare din perspectiva competențelor și abilităților tehnice.

La nivel general, schimbările legislative frecvente din domeniul educației și resursele financiare locale reduse pentru implementarea de proiecte de dezvoltare educațională prin utilizarea de fonduri europene reprezintă principalele probleme care mențin deficiențele din acest sector la nivelul județului.

5.2.2. Prevederi ale unor strategii sectoriale sau regionale referitoare la resursele umane

Strategiile naționale și regionale de dezvoltare teritorială evidențiază necesitatea creșterii conectivității dintre spațiile rurale și cele urbane, odată cu facilitarea accesului populației rurale și segregate spațial la centrele urbane și la servicii publice, sociale și educaționale, atât prin cooperarea dintre mediul rural și cel urban, cât și la nivel local (ADR Nord-Est 2014; MDRAP 2016). Totodată, dezvoltarea rurală, în relație cu procesele de dezvoltare urbană și regională, impune susținerea unor poli rurali de excelență și solicită optimizarea utilizării resurselor naturale și antropice locale, inclusiv prin susținerea participării active în cadrul activităților economice a populației marginalizate (CJ Suceava 2011; MDRAP 2016).

În cadrul **Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României** se pune accentul pe atingerea obiectivelor europene de incluziune socială, egalitate de șanse și sprijin pentru grupurile de populație defavorizate (MMDD 2008).

Dintre prioritățile naționale de investiții stabilite prin finanțarea din fonduri europene, este acordată o atenție deosebită digitalizării serviciilor publice (e-guvernare, administrație publică, transport), dezvoltării competențelor profesionale ale tinerilor în relație cu cerințele mediului de afaceri (stagii de practică, digitalizarea liceelor, antreprenoriat), optimizării procesului educațional (adaptare la piața muncii, digitalizare, incluziune educațională, învățare pe tot parcursul vieții, reconversie profesională, servicii de consiliere, formarea continuă a cadrelor didactice) și creșterii accesului populației pe piața muncii, prin susținerea cu precădere a categoriilor de populație vulnerabile și dezavantajate (tineri șomeri de lungă

⁵³ Aspectele prezentate în continuare cu privire la starea actuală sunt rezultatul analizelor și a diagnosticului elaborate în etapele precedente.

durată, persoane inactive), politici integrate de ocupare, educație, sănătate și asistență socială, și dezvoltarea economiei sociale și antreprenoriatului (MFE 2020a; MFE 2020b). De asemenea, este susținută integrarea socio-economică a comunităților marginalizate, îmbunătățirea condițiilor de locuire (locuințe sociale, adăposturi de noapte și centre de urgență) și a serviciilor sociale și de sănătate și a accesului la acestea (MFE 2020a; MFE 2020b).

Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială vizează finanțarea proiectelor dedicate grupurilor vulnerabile și marginalizate, vizând cu precădere: populația din mediul rural, persoanele fără adăpost, familiile defavorizate, populația vârstnică și persoanele cu dizabilități (MFE 2020c). Dintre axele prioritare ale POIDS, sunt susținute inițiativele locale prin programul Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității (DLRC) și este urmărită creșterea accesului comunităților rurale și a diferitelor categorii de grupuri vulnerabile, în general, la servicii sociale, în special prin crearea de servicii suport pentru populația vârstnică și sprijinirea persoanelor cu dizabilități și a populației de copii în risc de sărăcie și excluziune socială (ADR Nord-Est 2020; MFE 2020c).

Strategia națională cu privire la **ocuparea forței de muncă** evidențiază problematica calității în scădere a capitalului uman din România (Ministerul Muncii 2014). Scăderea resurselor financiare alocate programelor de susținere a îmbunătățirii și utilizării optime a resurselor de muncă reprezintă una dintre principalele cauze care întrețin această situație (Ministerul Muncii 2014). Cele mai mari dificultăți de integrare pe piața muncii le au grupurile vulnerabile, precum: tinerii, șomerii, vârstnicii și populația inactivă cu potențial de ocupare pe piața muncii (Ministerul Muncii 2014). O categorie aparte de populație ce necesită măsuri de creștere a ratei de ocupare o reprezintă tinerii din categoria 15-24 ani, fără un loc de muncă sau neangrenați într-un proces educațional sau de formare profesională (Ministerul Muncii 2014). Principalele obiective de dezvoltare în domeniul muncii menționate în cadrul strategiei vizează: creșterea ratei de ocupare, reducerea șomajului, creșterea calității condițiilor de muncă, creșterea calificării profesionale a forței de muncă în acord cu cerințele de pe piața muncii, susținerea învățării pe tot parcursul vieții, creșterea nivelului de educație terțiară, susținerea incluziunii sociale și combaterea sărăciei (îmbunătățirea sistemelor de pensii, de protecție și securitate socială) (Ministerul Muncii 2014). Măsurile majore de atingere a acestor obiective de dezvoltare la nivel național urmăresc: reducerea muncii informale, egalizarea vârstei de pensionare între femei și bărbați, reformarea sistemului de pensii, angajarea lucrătorilor vârstnici, asigurarea de servicii de formare și consiliere profesională, promovarea învățării pe tot parcursul vieții, reformarea învățământului profesional și a sistemului privat de formare profesională, și creșterea accesului la educație (Ministerul Muncii 2014).

În cadrul **Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei** sunt evidențiate aceleași aspecte generale cu privire la ocuparea forței de muncă, subliniindu-se necesitatea utilizării de fonduri europene pentru susținerea implementării politicilor publice din domeniu (Ministerul Muncii 2015). În același timp, este susținută reconversia profesională, alfabetizarea digitală și creșterea calificării profesionale a forței de muncă din agricultură (Ministerul Muncii 2015).

Ambele strategii naționale menționate, evidențiază, de asemenea, necesitatea dezvoltării capacității instituționale și creșterea resurselor disponibile pentru asigurarea serviciilor publice de ocupare a forței de muncă (Ministerul Muncii 2014, Ministerul Muncii 2015).

Strategia națională privind **incluziunea socială și reducerea sărăciei** accentuează necesitatea unor intervenții cheie în domenii precum: ocuparea forței de muncă, educația, transferurile și serviciile sociale, sănătatea, locuirea, participarea socială, politicile zonale de dezvoltare și consolidarea capacității instituționale (Ministerul Muncii 2015).

Din perspectiva educației și a rolului acesteia în combaterea sărăciei și marginalizării sociale, sunt evidențiate măsuri pentru creșterea accesului general la educație, cu atenție specială asupra grupurilor

sărace și vulnerabile de populație, și reducerea abandonului școlar, și generalizarea programelor educaționale de tipul „a doua șansă”, în special în mediul rural (Ministerul Muncii 2015).

Pentru creșterea accesului la locuire decentă, este vizată crearea unei rețele funcționale de locuințe sociale pentru grupurile vulnerabile, iar politicile zonale de dezvoltare urmăresc întărirea influenței centrelor urbane asupra zonelor rurale, suburbane și periurbane, odată cu activarea și susținerea funcționării zonelor metropolitane, printr-o măsură de bază, precum sistemele metropolitane de transport public, pentru asigurarea circulației optime a fluxurilor de navetiști (Ministerul Muncii 2015). De asemenea, este evidențiată necesitatea extinderii și modernizării infrastructurii rutiere și de utilități publice, în special în cazul zonelor rurale, alături de utilizarea facilităților programului LEADER și a Grupurilor de Acțiune Locală, pentru accesarea și gestionarea optimă a fondurilor europene pentru dezvoltare (Ministerul Muncii 2015). Totodată, este vizată în mod special gestiunea zonelor marginalizate, prin crearea unui sistem de servicii sociale integrate și sprijinirea unor domenii de intervenție specifică, precum: educația, ocuparea, locuirea și sănătatea (Ministerul Muncii 2015).

La nivel administrativ, este subliniată necesitatea asigurării unor politici inter-ministeriale comune, în același timp cu acțiuni coordonate între nivelul guvernamental și cel local de gestiune teritorială (Ministerul Muncii 2015).

În cadrul **Strategiei naționale pentru ocuparea forței de muncă**, dincolo de contribuția semnificativă în gestiunea zonelor marginalizate și a grupurilor vulnerabile de populație a unui cadru optim de muncă și a unei rate ridicate de ocupare, combaterea sărăciei este vizată prin sprijin social și educațional, dar și prin diversificarea economiilor locale, realizarea de investiții în agricultură și în activitățile economice durabile, în același timp cu generalizarea procesului de digitalizare (Ministerul Muncii 2014).

Programul Operațional Regional Nord-Est susține creșterea nivelului de trai al populației și a calității vieții la nivel local și regional prin intermediul dezvoltării inteligente a orașelor, îmbunătățirii accesibilității, conectivității și mobilității în cadrul regiunii, și prin îmbunătățirea calității educației și accesului la aceasta (investiții în infrastructura educațională, reducerea abandonului școlar, creșterea competențelor digitale, adaptarea învățământului tehnic, profesional și terțiar la piața muncii) (ADR Nord-Est 2020).

Strategia de dezvoltare a județului Suceava prevede, în conformitate cu direcțiile de la nivel național, îmbunătățirea situației marginale a grupurilor vulnerabile prin programe educaționale, de formare profesională și de creștere a ocupării pe piața muncii, în cadrul unor parteneriate sociale cu operatorii economici și instituțiile educaționale, punând accentul pe îmbunătățirea sistemului de învățământ și de formare profesională, sprijinirea tinerilor și a șomerilor, reducerea abandonului școlar și creșterea competențelor și a oportunităților de integrare profesională, alături de dezvoltarea serviciilor și infrastructurii sociale disponibile (CJ Suceava 2011). În același timp, se pune accentul pe coordonarea unui proces de planificare teritorială echilibrată și integrată, care să asigure dezvoltarea social-economică a județului (CJ Suceava 2011).

La nivelul grupurilor de acțiune locală înființate în județul Suceava, este sprijinită inițiativa economică și antreprenorială în mediul rural, în special legat de activități non-agricole care să implice utilizarea resurselor materiale și umane locale. Totodată, este vizată dezvoltarea infrastructurii sociale și a celei tehnico-edilitare (infrastructuri și servicii publice de bază, dar și de recreere și agrement), cu precădere în cazul spațiului rural, pentru creșterea accesibilității și atractivității teritoriale, alături de combaterea sărăciei, a excluziunii și marginalizării sociale.

În acord cu dimensiunile generale vizate în analiza și gestiunea excluziunii și marginalizării sociale (educație, sănătate, locuire și ocupare), **studiile Băncii Mondiale** privind identificarea zonelor marginalizate urbane și rurale din România (Swinkels et al. 2014, Teșliuc et al. 2016) iau în calcul criteriile

de evaluare legate de capitalul uman, ocuparea forței de muncă și condițiile de locuire, astfel încât acestea reprezintă și principalele direcții de intervenție pentru susținerea dezvoltării locale și regionale din perspectiva creșterii nivelului de trai și a reducerii gradului de sărăcie. Zonele marginalizate urbane și rurale identificate în cadrul județului Suceava fac parte din următoarele 54 UATB-uri: Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei, Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Gura Humorului, Liteni, Salcea, Siret, Vicovu de Sus, Adâncata, Arbore, Baia, Bălăceana, Bilca, Bosanci, Burla, Capu Câmpului, Ciprian Porumbescu, Comănești, Cornu Luncii, Dornești, Drăgoiești, Drăgușeni, Fântânele, Forăști, Frătăuții Noi, Hăntăști, Horodnic de Sus, Ilișești, Izvoarele Sucevei, Marginea, Mălini, Mîțocu Dragomirnei, Moldova Sulița, Moldovița, Păltinoasa, Pătrăuți, Pârteștii de Jos, Preutești, Slatina, Stroiști, Sucevița, Șcheia, Udești, Ulma, Vadu Moldovei, Valea Moldovei, Verești, Vicovu de Jos, Voitinel (Swinkels et al. 2014, Teșliuc et al. 2016). Sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „resurse umane”.

5.2.3. Sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „resurse umane”.

Dezvoltarea județului Suceava și reducerea gradului de sărăcie și marginalizare socială solicită creșterea nivelului de trai al populației prin asigurarea accesului la servicii publice, susținerea antreprenoriatului, crearea de locuri de muncă și creșterea ratei de ocupare a populației din zonele marginalizate, dar și îmbunătățirea calității capitalului uman și a condițiilor de viață urbană și rurală. Suplimentar creării unei rețele de servicii integrate (sociale, educaționale, medicale) dedicate populației din zonele marginalizate, una dintre prioritățile de dezvoltare o reprezintă creșterea ocupării pe piața muncii a populației de tineri vulnerabili sau în exclusiune socială și a nivelului de calificare profesională a acestora în acord cu cerințele locale și regionale, alături de dezvoltarea antreprenoriatului local de tip social, prin intermediul atragerii tinerilor plecați în străinătate sau în afara județului. În același timp, creșterea calității resurselor de muncă disponibile la nivelul județului și îmbunătățirea generală a capitalului uman la nivel local și regional, cu accent pe incluziunea populației marginalizate, este corelată cu necesitatea de a crește accesul la educație și calitatea instruirii în relație cu particularitățile pieței forței de muncă și a condițiilor socioeconomice actuale. Îmbunătățirea calității vieții urbane și rurale în cadrul zonelor marginalizate vizează ameliorarea problemelor de locuire, diversificarea serviciilor publice, sociale, educaționale și de asistență medicală existente și creșterea calității acestora, dar și a accesului populației sărace la acestea. Toate aceste dimensiuni de intervenție necesită un nivel ridicat de adaptabilitate la contextul teritorial actual de dezvoltare în relație cu dificultățile sociale și economice de la nivel național și mondial.

Pentru îmbunătățirea calității capitalului uman și optimizarea utilizării resurselor de muncă se propun următoarele sub-obiective și măsuri specifice⁵⁴:

ODM1: Îmbunătățirea calității vieții pentru categoriile defavorizate

MM1.1. Creșterea calității clădirilor rezidențiale

Gestiunea populației excluse de la locuire necesită dezvoltarea unei rețele de locuințe sociale, dar și a unui sistem de adăposturi și centre de primire în regim de urgență sau temporar. Accesibilizarea locuirii solicită dezvoltarea programelor de locuințe pentru tinerii marginalizați, de locuințe accesibile realizate în parteneriat public-privat, dar și acordarea de sprijin social pentru închirierea unei locuințe în cazul grupurilor vulnerabile de populație.

MM1.2. Asigurarea rețelelor și a serviciilor de utilități publice în cadrul zonelor marginalizate

Atât în zonele rurale, dar și în cele urbane marginale, este necesară extinderea, diversificarea și creșterea accesului populației vulnerabile și/sau excluse social la rețelele de utilități publice (rețelele de apă potabilă și canalizare fiind prioritare), în același timp cu o creștere a calității serviciilor de utilități publice.

MM1.3. Creșterea accesului populației marginalizate la servicii sociale și de asistență medicală

Zonele urbane și rurale izolate și/sau marginalizate necesită creșterea accesului populației la servicii sociale (consiliere, informare, conștientizare, protecție socială) și de asistență medicală de bază și specializată, inițial prin susținerea ONG-urilor din domeniu și a caravelor de asistență medicală și socială, și prin investiții într-o rețea de centre comunitare integrate (servicii sociale, medicale și educaționale) dedicată deservirii zonelor marginalizate și a categoriilor de populație vulnerabilă, săracă și exclusă social, dar și prin modernizarea și diversificarea serviciilor deja existente, în scopul creșterii calității acestora.

MM2.1. Creșterea nivelului de educație al populației marginalizate

Creșterea accesului la educație pentru grupurile vulnerabile și marginalizate (inclusiv servicii de îngrijire și educație timpurie, și servicii de tip after-school), dar și creșterea atractivității generale a procesului educațional și continuarea ciclurilor superioare de învățământ, sunt necesare prin intermediul centrelor comunitare integrate (servicii sociale, medicale și educaționale) și colaborarea cu ONG-urile din domeniu, totodată cu o creștere a nivelului de digitalizare a procesului educațional, prin răspândirea utilizării tehnologiilor digitale în cadrul populației din zonele marginalizate și asigurarea acestora pentru personalul didactic.

MM2.2. Reducerea abandonului școlar în zonele marginalizate

Grupurile vulnerabile și marginalizate necesită sprijin social și consiliere pentru începerea și continuarea procesului educațional, inclusiv prin colaborare între instituțiile educaționale și ONG-uri.

MM2.3. Creșterea nivelului de calificare profesională al populației marginalizate în corelație cu cerințele de pe piața muncii

Pentru necesitățile populației din zonele marginalizate de creștere a nivelului de calificare profesională și a ratei de ocupare, este necesară dezvoltarea învățământului profesional și tehnic, a învățământului dual, a celui de tip „a doua șansă”, alături de stagii de practică și programe suplimentare de calificare și reconversie profesională, în parteneriat cu ONG-urile și angajatorii publici și privați de la nivel local și regional, în special în domeniile principale de interes local: turism, agricultură, industrie, economia verde.

MM2.4. Creșterea calității procesului educațional disponibil în cadrul zonelor marginalizate

Populația școlară din zonele marginalizate necesită, adițional procesului de învățământ, derularea unor programe de consiliere școlară și profesională, inclusiv prin parteneriate cu ONG-urile din domeniu. Suplimentar, este necesară reducerea navetismului și permanentizarea personalului didactic calificat în cadrul zonelor marginalizate rurale și urbane. Un proces educațional în continuă dezvoltare solicită susținerea unor programe de formare continuă a personalului didactic și administrativ din zonele marginalizate, dar și creșterea cooperării între mediul universitar și cel preuniversitar pentru sprijinirea populației marginalizate.

⁵⁴ Măsurile aferente sub-obiectivelor aferente sub-domeniului „resurse umane” se vor corela și completa cu cele aferente sub-domeniilor „infrastructuri sociale” și „locuire”.

MM2.5. Accesarea de fonduri europene pentru proiecte de dezvoltare educațională și profesională dedicate populației marginalizate

Derularea unor programe inovative de dezvoltare educațională și profesională în zonele marginalizate, pentru toate nivelurile de pregătire, atât pentru populația școlară, cât și pentru personalul didactic, în special prin cooperare între mediul universitar și cel preuniversitar, alături de ONG-urile din domeniu.

ODM3. Îmbunătățirea utilizării resurselor de muncă

MM3.1. Creșterea ratei de ocupare a forței de muncă din zonele marginalizate

Includerea pe piața muncii a unei părți a populației cu beneficii sociale, pentru reducerea populației inactive, și sprijinirea mobilității forței de muncă în cadrul județului. Sprijinirea ocupării femeilor, a vârstnicilor și a persoanelor din grupuri vulnerabile și zone marginalizate, alături de relocarea forței de muncă dinspre agricultura de subsistență înspre activități non-agricole, prin dezvoltarea de noi direcții economice cu potențial de utilizare pe termen lung a resurselor de muncă disponibile, precum economia verde.

MM3.2. Reducerea ratei șomajului populației marginalizate

Susținerea unor programe de calificare și reconversie profesională și acordarea de facilități fiscale pentru companiile private și ONG-urile care angajează persoane șomere din zonele marginalizate, alături de dezvoltarea economiei sociale și includerea pe piața muncii a persoanelor din grupurile vulnerabile și marginalizate.

MM3.3. Susținerea antreprenoriatului local de tip social

Atragerea tinerilor din străinătate și din afara județului prin programe de antreprenoriat și facilități fiscale pentru derularea de noi afaceri locale, în special în economia verde, în același timp cu susținerea antreprenoriatului social, atât din perspectiva activității antreprenoriale a populației vulnerabile și marginalizate, cât și prin angrenarea de personal din cadrul acestor grupuri sociale.

Surse documentare:

AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-EST (2014), Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020, Acces online: <https://www.adrnordest.ro/user/file/pdr/PDR%20NE%202014-2020%20-%20Oct%202014%20-%20avizat%20CRP.pdf>.

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est (2020), Programul Operațional Regional Nord-Est 2021-2027, Acces online: <https://www.adrnordest.ro/ce-oferim/planificare-si-programare-regionala/programare-2021-2027/>.

ASOCIAȚIA GAL BAZINUL DORNELOR (2020), Strategia de dezvoltare 2014-2020, Acces online: <https://galbazinuldornelor.ro/strategia-de-dezvoltare-2014-2020/>.

ASOCIAȚIA GAL "BUCOVINA DE MUNTE" (2019), Strategie de dezvoltare locală Asociația Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte" 2014-2020, Acces online: http://www.bucovinademunte.ro/documents/03.SDL-Bucovina-de-Munte-2014-2020_actualizat-modificare-SDL-28.10.2019.pdf.

ASOCIAȚIA GAL CETATEA BUCOVINEI (2017), Strategia de dezvoltare locală Asociația "Grupul de Acțiune Locală Cetatea Bucovinei", Acces online: <http://galcetateabucovinei.ro/sdl/>.

ASOCIAȚIA GAL CODRII BUCOVINEI (2019), Strategie de dezvoltare locală, Acces online: <https://galcodriibucovinei.ro/sdl-versiunea-4-din-data-de-05-07-2019/>.

ASOCIAȚIA GAL – CONFLUENȚE NORDICE (2019), Strategia de dezvoltare locală, Acces online: <http://gal.confluentenordice.ro/gal-2014-2020/s-d-l/sdl-2019-04-11-sv-cn-v4-1s/>.

ASOCIAȚIA GAL SUCEAVA SUD-EST (2019), Strategia de dezvoltare locală a teritoriului "Suceava Sud-Est", Acces online: <https://www.galsuceavasudest.ro/prezentare/strategia/>.

ASOCIAȚIA GAL SUCEVIȚA-PUTNA (2019), Strategia de dezvoltare locală, Acces online: <https://www.galsucevitaputna.ro/strategie/>.

ASOCIAȚIA GAL ȚINUTUL BUCOVINEI FRĂȚĂUȚII VECHI (2019), Strategia de dezvoltare locală 2014-2020, Acces online: <https://galtinutulbucovinei.ro/strategie/strategia-de-dezvoltare/>.

ASOCIAȚIA GAL VALEA SIRETULUI DE JOS (2019), Strategie de dezvoltare locală, Acces online: <https://galvaleasiretuluidejos.ro/strategie-de-dezvoltare-locala/sdl-versiunea-05-din-12-08-2019/>.

ASOCIAȚIA GAL VALEA ȘOMUZULUI (2019), Strategia de dezvoltare locală, Acces online: <https://www.galvaleasomuzului.ro/prezentare/strategia-de-dezvoltare-locala/>.

CONSILIUL JUDEȚEAN SUCEAVA (2011), Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020, Acces online:

<http://www.cjsuceava.ro/documente-nou/strategie/Strategie%20interior.pdf>.

MINISTERUL DEZVOLTĂRII REGIONALE ȘI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE (2016), Strategia de Dezvoltare Teritorială a României: România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni, Acces online: <http://www.sdtr.ro/>.

MINISTERUL FONDURILOR EUROPENE (2020a), Priorități naționale de investiții pentru finanțarea din Fondurile Europene post-2020, Acces online: <http://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>.

MINISTERUL FONDURILOR EUROPENE (2020b), Programul Operațional Educație și Ocupare, Acces online: <http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/07/75032ab1cb8e8ef9174c65a9d36571c2.pdf>.

MINISTERUL FONDURILOR EUROPENE (2020c), Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS), Acces online: <http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/07/abb8f40148bd49e2fde9e32a6030f50f-1.pdf>.

MINISTERUL MEDIULUI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE (2008), Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României: Orizonturi 2013-2020-2030, Acces online: http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2012/06/2012-06-12_dezvoltare_durabila_snddfinalromana2008.pdf.

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE (2014), Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020, Acces online: https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2018/SN_Ocupare_forta_munca_2018.pdf

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE (2015), Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020, Acces online:

http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1RO_web.pdf

SWINKELS R., STĂNCULESCU M. S., ANTON S., KOO B., MAN T., MOLDOVAN C. (2014), Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, Banca Mondială, Acces online: <http://documents.worldbank.org/curated/en/857001468293738087/pdf/882420WP0P1430085232B00OU0900Atlas.pdf>.

TEȘLIUC E., GRIGORAȘ V., STĂNCULESCU M. S. (coord.) (2016), Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România, Banca Mondială, Acces online: <http://documents.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/pdf/106653-ROMANIAN-PUBLIC-PI-6-Atlas-Iunie2016.pdf>.

5.3. Infrastructura socială

5.3.1. Infrastructura de sănătate

5.3.1.1. Diagnostic general și probleme

Starea de sănătate a populației este dependentă de caracteristicile acesteia (vârstă, sex, nivel de instruire) și de calitatea și accesibilitatea serviciilor sanitare, definită de infrastructura sanitară și de personalul sanitar. Pentru județul Suceava, analiza unor indicatori precum mortalitatea infantilă (în profil temporal și teritorial), prevalența bolilor cronice pe categorii (în profil temporal, la nivel de județ), raportul dintre anumite elemente ale infrastructurii sanitare și populație, precum și raportul dintre personalul sanitar și populație, analizate în profil temporal și teritorial evidențiază următoarele aspecte:

- deși valorile mortalității infantile sunt în scădere și sunt apropiate de cele înregistrate la nivel național și regional, există câteva orașe (Vicovu de Sus, Solca, Dolhasca, Broșteni) pentru care valorile mortalității infantile sunt mai mari, pe media ultimilor 20 de ani, decât cele înregistrate în mediul rural; și în câteva comune (Ulma, Breaza, Izvoarele Sucevei, Dorna Candrenilor, Stulpicani, Sucevița, Grămești, Șerbăuți, Zamostea, Păltinoasa, Capu Câmpului, Drăgoiești, Berchișești, Ilișești) valorile medii ale mortalității infantile depășesc 20%.
- creșterea prevalenței bolilor cronice, creșterea numărului bolnavilor de diabet, creșterea numărului de cazuri noi de cancer înregistrate anual, creșterea numărului bolnavilor diagnosticați cu boli cardiovasculare.
- numărul paturilor de spital raportat la 1000 locuitori este mai mic decât cel înregistrat la nivel național. Conform datelor furnizate de DSP Suceava cu privire la zonele arondate spitalelor din județ, acest indicator variază între 1,7 la 1000 locuitori în zona Gura Humorului și 5,2 la 10000 locuitori în zona Suceava, valori insuficiente atâta vreme cât valoarea medie a indicatorului în județul Suceava este mai mică decât media națională și regională.
- serviciile medicale specializate sunt hiper-concentrate la nivelul Spitalului Județean Suceava - cea mai mare parte a spitalelor municipale și orașenești dispun de un număr limitat de specializări sau/și se confruntă cu lipsa personalului superior calificat.
- pe fondul unui număr mare de pacienți ce revin unui medic de familie în mediul rural, există și cinci comune care nu dispun de un medic de familie (Coșna, Crucea, Sucevița, Poieni-Solca, Cârlibaba), precum și altele în care singurul medic existent se apropie de vârsta pensionării (Arbore, Brodina, Bilca).

Analiza distribuției teritoriale a unui indice standardizat al vulnerabilității în fața accesului la servicii sanitare (calculat pe baza mai multor variabile precum structura populației pe grupe de vârstă, dispersia așezărilor, distanța față de cel mai apropiat spital, nr. persoane ce revin unui medic, respectiv unui cadru sanitar mediu) a evidențiat o situație destul de inegală la nivel județean. Cele mai afectate de distribuția inegală a serviciilor sanitare sunt comunele din sud-estul județului (Rădășeni, Forăști, Vadu Moldovei, Bunești, Preutești, Cornu Luncii, Slatina, Fântâna Mare, Vulturești), cele din vest-nord-vest (Izvoarele Sucevei, Moldova Sulița, Cârlibaba, Brodina), câteva din Depresiunea Dornelor (Șaru Dornei, Coșna, Crucea), la care se adaugă câteva comune mai izolate sau cu populație foarte îmbătrânită din Pod. Sucevei și de pe Valea Siretului (Grănicești, Fântânele, Udești, Mușenița, Zvoriștea). Dintre orașe, trei se află în această situație – Broșteni, Liteni, Dolhasca – ceea ce dovedește lipsa unor reale trăsături de urbanitate, care să facă din ele veritabile centre polarizatoare.

Contextul pandemic actual, cu situația dramatică înregistrată în județul Suceava la începutul declanșării crizei sanitare a evidențiat câteva disfuncționalități și necesități: hiper-concentrarea serviciilor sanitare specializate la nivelul municipiului reședință de județ, incapacitatea spitalelor municipale și orașenești de

a suplini temporar și parțial rolul Spitalului Județean Suceava, necesitatea punerii în funcțiune a spitalului nou din Fălticeni, necesitatea extinderii secției de boli infecțioase a spitalului județean, necesitatea utilizării TIC în colectarea, analiza și raportarea datelor de către Direcția de Sănătate Publică.

5.3.1.2. Sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „infrastructura socială – sănătate”.

ODSs1: Asigurarea accesului echitabil al populației din mediul rural la servicii de îngrijire primară

Populația din anumite zone ale județului Suceava nu beneficiază, în prezent, de prezența unui medic de familie în propria comunitate sau, de foarte multe ori, asistența acordată de medicul de familie are un caracter minimal, ceea ce face ca rezolvarea problemelor de sănătate să se găsească aproape întotdeauna, chiar pentru afecțiuni nu foarte grave, în unitățile sanitare din mediul urban.

MSs1.1: Implicarea autorităților locale în atragerea și reținerea medicilor de familie mai ales în comunele care se confruntă deja cu probleme de acest fel sau/și în cele situate la distanțe mari de centre urbane ce oferă servicii sanitare

MSs1.2: Suplimentarea numărului centrelor de permanență la nivelul județului, pe lângă cele 5 deja existente

MSs1.3: Îmbunătățirea infrastructurii sanitare din mediul rural

ODSs2: Îmbunătățirea accesului populației din mediul rural și din urbanul mic la servicii sanitare specializate

Ca urmare a distanței mari față de mediul urban sau din cauza deficitului de medici specialiști, o parte a populației din mediul rural și chiar din orașele județului nu poate beneficia nici de servicii medicale aparent banele, ceea ce contribuie la agravarea stării lor de sănătate și are ca finalitate fie presiunea foarte mare asupra serviciilor oferite de spitalul județean, fie presiunea mare asupra resurselor sanitare prin creșterea complexității tratamentului atunci când ajung în sistemul sanitar.

MSs2.1: Sprijinirea diversificării competențelor medicilor de familie care activează în mediul rural și în urbanul mic prin participarea la programe de specializare

MSs2.2: Sprijinirea medicilor care activează în mediul rural în accesarea fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea și dotarea cabinetelor cu echipamente medicale

MSs2.3: Modernizarea și diversificarea echipamentelor medicale din ambulatoriile spitalelor municipale și orașenești

ODSs3: Îmbunătățirea accesului persoanelor din grupuri vulnerabile la servicii medicale

În câteva dintre UATB-urile județului există populații vulnerabile, marginalizate, care necesită asistență socială, de multe ori formele de asistență socială suprapunându-se sau confundându-se cu cele de asistență sanitară. Accesul acestor grupuri vulnerabile la servicii medicale ar putea fi îmbunătățit prin asocierea dintre cele două tipuri de asistență, socială și sanitară primară, în cadrul unor centre comunitare.

MSs3.1: Înființarea, în mediul rural și în urbanul mic, a unor centre comunitare care să furnizeze servicii de promovare a unui mod de viață sănătos, servicii de îngrijire la domiciliu și de îngrijiri paliative, precum și servicii de asistență medicală primară

ODSs4: Creșterea accesului populației la servicii de îngrijiri pe termen lung și paliative, adaptate fenomenului de îmbătrânire demografică și de creștere a importanței bolilor cronice în structura morbidității

Deși îmbătrânirea demografică nu caracterizează încă în ansamblu populația județului, tendințele există și sunt condiții ca fenomenul să se intensifice în viitor, iar anumite UAT-uri se confruntă deja cu acest aspect; creșterea prevalenței bolilor cronice la nivelul județului este o realitate confirmată de evoluția ultimilor ani, iar corelarea cu îmbătrânirea populației va determina, cu siguranță, creșterea cererii pentru servicii de îngrijire pe termen lung și paliative.

MSs4.1: Adaptarea unităților medico – sociale din județ nevoilor impuse de evoluția structurii populației pe grupe de vârstă și a morbidității

MSs4.2: Înființarea unor unități specializate în servicii de îngrijiri pe termen lung și paliative sau/și sprijinirea inițiativei private în acest sens

Obiectivele specifice enunțate anterior ca și obiectivul sectorial căruia acestea se substituie se regăsesc, în esența lor, chiar dacă în forme diferite, în documente precum:

- *Strategia de dezvoltare teritorială a României – Studiul de fundamentare 3: Servicii sociale, de sănătate și de educație 2014* în care se menționează că este necesar „un sistem public de asistență sanitară primară acoperitor” precum și faptul că „existența dispensarelor (deși majoritatea au fost închise) și a cabinetelor medicale de medicină generală este esențială pentru educarea populației pentru sănătate și prevenirea problemelor grave de sănătate.” De asemenea este menționată necesitatea „îmbunătățirii calității serviciilor publice de interes general” prin „dezvoltarea și modernizarea infrastructurii în toate cele 3 domenii (unităților de învățământ, sanitare, de asistență socială)” și prin „atragerea de personal calificat și menținerea sa în sistem”.
- *Strategia națională pentru dezvoltare durabilă a României 2013-2020-2030* – obiectivul general pentru domeniul Sănătate publică este „Promovarea unor servicii medicale de calitate în condiții de egalitate și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor la adresa sănătății”, iar între direcțiile de activitate aferente acestuia se regăsesc: „creșterea accesibilității la serviciile medicale” și „creșterea calității serviciilor medicale”.
- *Strategia Națională de Sănătate 2014 -2020* – în cadrul ariei strategice de intervenție 2 – Servicii de sănătate se regăsește obiectivul general: „Asigurarea accesului echitabil la servicii de sănătate de calitate și cost eficiente, în special la grupurile vulnerabile” și
- *Planul de dezvoltare regională Nord-Est 2014 -2020* – în cadrul său se regăsește Îmbunătățirea capitalului uman ca prioritate tematică a strategiei de dezvoltare regională, iar un obiectiv specific al acestei priorități este „Creșterea accesului la servicii de sănătate de calitate” căruia îi este aferentă măsura „Extinderea și diversificarea serviciilor de sănătate, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente”.
- *Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava 2011 – 2020* – în care se regăsește următorul obiectiv strategic „Crearea condițiilor pentru o piață a muncii flexibilă, în care oferta de muncă este adaptată permanent cerințelor angajatorilor și promovarea accesului egal la servicii sociale și de sănătate de calitate” cu următoarele sub direcții de dezvoltare: „Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate” și „Asigurarea asistenței medicale primare în zona rurală”.

Surse documentare:

CONSILIUL JUDEȚEAN SUCEAVA (2011), *Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020*, Acces online:

<http://www.cjsuceava.ro/documente-nou/strategie/Strategie%20interior.pdf>

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE (2014), *Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020*, Acces online: https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2018/SN_Ocupare_forta_munca_2018.pdf

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE (2015), *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020*, Acces online:

http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1RO_web.pdf

5.3.2. Infrastructura de educație

5.3.2.1. Diagnostic general și probleme

Județul Suceava evidențiază disfuncționalități generale în asigurarea unui sistem educațional de calitate, atât din perspectiva accesului populației la educație, cât și legat de diversitatea și calitatea serviciilor de învățământ și a infrastructurii educaționale în relație cu necesitățile locale și regionale.

Infrastructura educațională se caracterizează prin dimensiunea deficitară a rețelei de unități școlare și a dotărilor aferente în relație cu necesitățile populației școlare. Din perspectiva calității echipării specific educaționale, se remarcă corelarea deficientă a intervențiilor de întreținere și investițiilor pentru dezvoltare cu nevoile pe termen scurt, mediu și lung. Cu toate acestea, dezvoltarea infrastructurii educaționale reprezintă o prioritate la nivel local, astfel că se remarcă un proces de modernizare și reabilitarea recentă a unei părți a instituțiilor de învățământ în cazul majorității localităților din județ. De asemenea, s-au realizat în ultimii 5 ani investiții în dezvoltarea infrastructurii educaționale prin construirea de terenuri și săli de sport. Referitor la diversificarea ofertei educaționale, se observă înființarea unor centre sau susținerea derulării unor programe de tip after-school în cazul unora dintre localități. În același timp, planurile locale de dezvoltare pe termen scurt vizează modernizarea și reabilitarea de noi școli și grădinițe, echiparea de laboratoare școlare, dar și înființarea de unități școlare (școli și grădinițe) și construirea de terenuri și săli de sport. Însă, proiectele de dezvoltare a infrastructurii educaționale omit construirea de creșe sau evidențiază un interes scăzut pentru acest obiectiv care ar crește dimensiunea resurselor umane locale prin sprijinirea natalității și a tinerelor familii.

Dezvoltarea educației reprezintă o prioritate pentru gestiunea generală a procesului de dezvoltare teritorială, astfel că aceasta constituie un domeniu major de intervenție în cadrul strategiilor de dezvoltare de la nivel național sau regional. Astfel, combaterea sărăciei și a problemelor de marginalizare socială este puternic influențată de diversificarea, extinderea și modernizarea infrastructurii educaționale (Ministerul Muncii 2015). În acest sens, o primă măsură la nivel național ar fi reprezentată de consolidarea rețelei de creșe și grădinițe, astfel încât să fie asigurat accesul la îngrijire și educație primară întregii populații de copii (Ministerul Muncii 2015). De asemenea, este sprijinită înființarea unei rețele de Centre Județene de Resurse și Asistență Educațională, având drept obiectiv dezvoltarea educației incluzive, dedicată copiilor cu cerințe educaționale speciale (Ministerul Muncii 2015).

La nivel național, este vizată și infrastructura educațională terțiară, prin susținerea unei rețele de centre de excelență CDI pentru activarea tinerilor cercetători (Ministerul Muncii 2014). Adicional, în special pentru integrarea pe piața muncii a persoanelor vulnerabile și a celor marginalizate din mediul rural, este urmărită extinderea unei rețele de centre de consiliere, orientare și reconversie profesională, alături de modernizarea și înființarea de noi unități sau instituții de învățământ (Ministerul Muncii 2014).

Urmând obiectivele de la nivelul Regiunii de dezvoltare Nord-Est (ADR Nord-Est 2014; ADR Nord-Est 2020), Strategia de dezvoltare a județului Suceava susține reconfigurarea rețelei de unități școlare pentru dezvoltarea învățământului profesional și tehnic (CJ Suceava 2011). De asemenea, este subliniată nevoia

de a reabilita, moderniza și diversifica infrastructura generală și specifică aferentă unităților școlare ale județului, dar și infrastructura aferentă derulării de activități sportive (CJ Suceava 2011).

În sensul celor mai sus-menționate se propun următoarele sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „infrastructura socială – educație”.

5.3.2.2. Sub-obiective și măsuri pentru sub-domeniul „infrastructura socială – educație”.

Sub-obiectivele propuse și măsurile aferente vizează pe de o parte aspecte care țin de infrastructura de educație, iar pe de altă parte aspecte care vizează serviciile și procesele educaționale.

ODSe1: Diversificarea și creșterea calității infrastructurii educaționale

MSe1.1: Asigurarea tuturor tipurilor de unități școlare preuniversitare

Extinderea rețelei de unități școlare cu asigurarea de creșe și grădinițe la nivelul tuturor localităților urbane și rurale, dar și a ciclurilor superioare de învățământ și a programelor de tip after-school, în funcție de necesitățile populației școlare.

MSe1.2: Dotarea și modernizarea unităților școlare

Echiparea și modernizarea unităților școlare în funcție de necesitățile procesului educațional clasic sau la distanță.

MSe1.3: Dezvoltarea unei rețele de transport școlar

Asigurarea echipamentelor tehnice pentru transportul elevilor, atât în mediul urban, cât și în mediul rural.

ODSe2. Creșterea calității serviciilor de învățământ

MSe2.1: Asigurarea calității personalului de învățământ în cadrul așezărilor izolate

Asigurarea de personal didactic calificat în cadrul așezărilor izolate de pe teritoriul localităților urbane și rurale, cu acordarea specială de facilități (financiare, de locuire etc.) pentru atragerea personalului didactic. Susținerea financiară suplimentară a personalului didactic performant, în special în mediul rural. Derularea de proiecte europene de calificare continuă a personalului didactic.

MSe2.2: Asigurarea calității personalului administrativ

Asigurarea de personal administrativ calificat la toate nivelurile de învățământ și derularea de proiecte europene de calificare continuă a personalului administrativ.

MSe2.3: Adaptarea programei educaționale la nivel regional

Activități și parteneriate extracurriculare între unitățile școlare, mediul economic, ONG-uri și universități pentru corelarea procesului educațional cu cerințele didactice de la nivel național, dar și cu necesitățile profesionale de la nivel regional.

MSe2.4: Digitalizarea procesului educațional

Asigurarea de tehnologii digitale și cursuri de utilizare adecvată a acestora pentru personalul didactic și populația școlară, în vederea unei adaptări optime la schimbările sociale de la nivel național și global.

MSe2.5: Asigurarea serviciilor de transport școlar

Asigurarea optimă a transportului elevilor, în condiții de siguranță și eficiență, atât în mediul urban, cât și în mediul rural.

Surse documentare:

AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE REGIONALĂ NORD-EST (2014), Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020, Acces online: <https://www.adrnordest.ro/user/file/pdr/PDR%20NE%202014-2020%20-%20Oct%202014%20-%20avizat%20CRP.pdf>.

Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est (2020), Programul Operațional Regional Nord-Est 2021-2027, Acces online: <https://www.adrnordest.ro/ce-oferim/planificare-si-programare-regionala/programare-2021-2027/>.

CONSILIUL JUDEȚEAN SUCEAVA (2011), Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020, Acces online:

<http://www.cjsuceava.ro/documente-nou/strategie/Strategie%20interior.pdf>.

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE (2014), Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2014-2020, Acces online: https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2018/SN_Ocupare_forta_munca_2018.pdf

MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE (2015), Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020, Acces online:

http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1RO_web.pdf

5.4. Locuirea

5.4.1. Diagnosticul general și problemele identificate

Creșterea foarte mare a numărului de locuințe în mediul urban în județul Suceava pentru perioada 2000-2010 – 38%, o valoare de 4 ori mai mare ca media națională – 9% și de aproape 3 ori mai mare ca media regională – 14%, pentru același interval de timp, împreună cu ritmul alert de creștere a numărului de locuințe pentru mediul rural, unde numărul de locuințe (noi) terminate este mai mare ca valoarea înregistrată pentru mediul urban, atât în 2017 cât și în 2010 nu a fost continuată în perioada imediat următoare crizei din 2008, astfel peste 75% din UATB-uri au înregistrat în intervalul 2007-2017 creșteri ale numărului total de locuințe plasate sub valoarea medie județeană a indicatorului de 9,21%.

Se remarcă ritmul slab de înnoire în mediul rural, unde au fost înregistrate valori medii mai mici de 15 locuințe noi pe an pentru majoritatea UATB-urilor pentru 2007-2017, remarcându-se cu valori mai mici de 5 locuințe noi pe an UATB-urile Verești, Vulturești, Breaza, Dorna Candrenilor, Iacobeni, Crucea, Bălăceana, Ciocănești și Coșna.

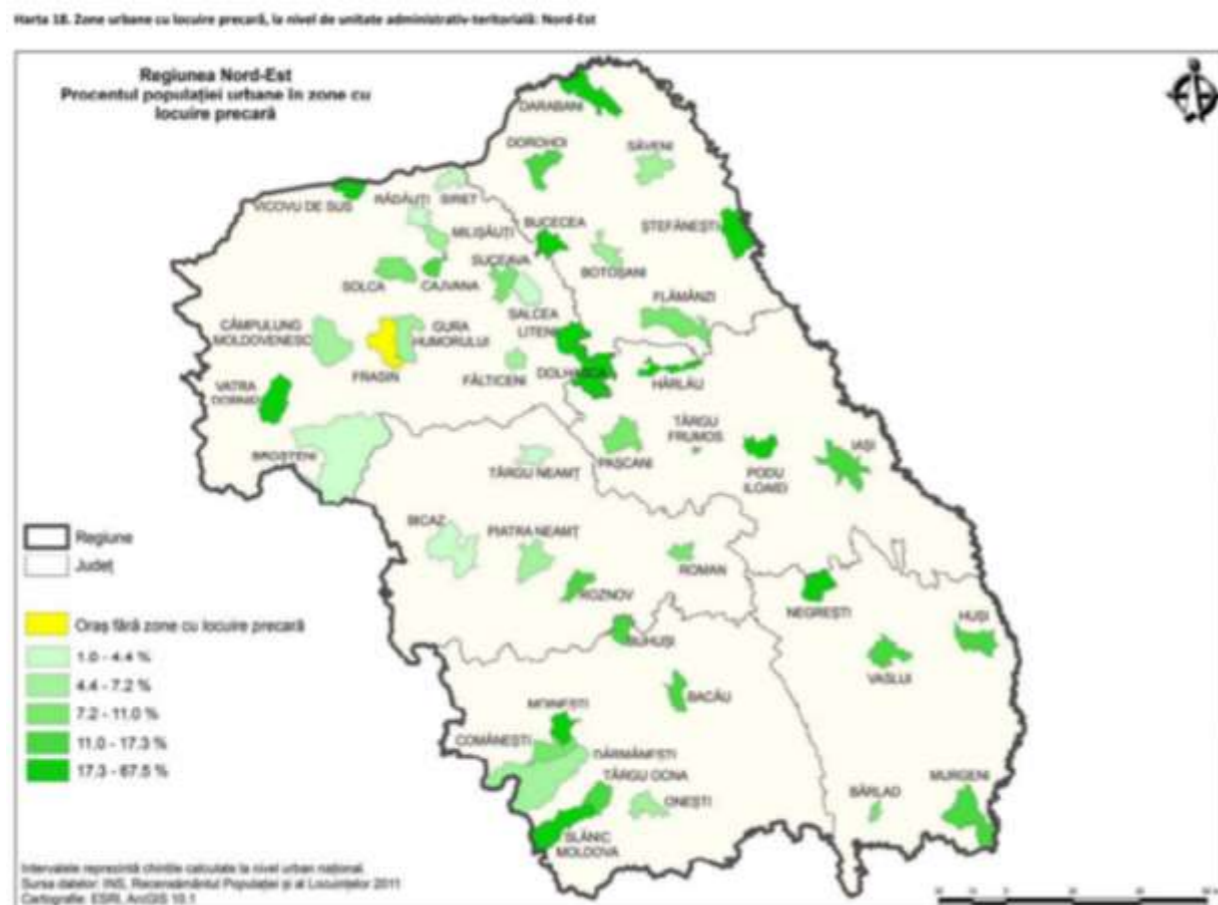

Fig. nr. 40: Procentul populației urbane în zone cu locuire precară în Regiunea Nord-Est

Sursa: Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților marginalizate, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, Regio, Guvernul României, Ministerul Dezvoltării regionale și administrației Publice, Instrumente structurale 2007-2013, p.54

⁵⁵Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților marginalizate, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, Regio, Guvernul României, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Instrumente structurale 2007-2013 p.6

„Un sector de recensământ este definit ca având locuire precară dacă oricare doi din cei trei indicatori au valori ce depășesc pragul urban aferent, stabilit la nivel urban național. Cu alte cuvinte, un sector de recensământ este considerat dezavantajat pe dimensiunea locuire dacă

Deși la nivel regional, au fost identificate (date 2011) zone cu locuire precară⁵⁵ în marea majoritate a localităților urbane, pentru județul Suceava se remarcă ponderea mare a populației urbane care locuiește în condiții precare din municipiul Vatra Dornei și din orașele Dolhasca, Vicovu de Sus și Cajvana.

Mai mult de 75% din UATB-uri au înregistrat în intervalul 2007-2017 creșteri ale numărului total de locuințe, plasate sub valoarea medie județeană a indicatorului de 9,21%, cu creșteri mici – sub 5% - ale numărului total de locuințe remarcându-se Vatra Dornei, Câmpulung Moldovenesc și Siret. În același timp indicatorii care descriu calitatea locuirii reflectă situația înregistrată la nivel național și generată de direcționarea inadecvată a resurselor publice, lipsa de transparență, fragmentarea, generând decalaje mari între mediul urban și mediul rural în privința calității locuirii dar și a construcțiilor de locuit. Marea majoritate a UATB-urilor din județul Suceava înregistrau valori sub media județeană - de 18,12 mp - pentru suprafață locuibilă pe locuitor, numai 50,8% din locuințele din județ erau dotate în 2011 cu baie în locuință, și numai 29,2% din locuințe erau echipate pentru încălzire centrală la nivel județean.

Deși jumătatea estică a județului indică fenomene de polarizare socio-economică susținute de municipiile Suceava, Fălticeni și Rădăuți și o creștere puternică a numărului de locuințe noi în perioada 2007-2017, indicatorii care descriu calitatea locuirii arată că în același areal locuințele sunt în număr mic raportat la 1000 de locuitori și de dimensiuni mici. Se remarcă totodată valorile mici ale indicatorului Suprafață locuibilă pe locuitor pentru marea majoritate a UATB-urilor din județul Suceava, sub media județeană de 18,12 mp, dar și valorile mici sub media județeană - 50,12 pentru indicatorul suprafață locuibilă pe locuință pentru mai mult de jumătate din UATB-urile din județul Suceava.

5.4.2. Sub-obiective sectoriale ale sub-domeniului țintă „locuire” și măsuri

Se urmărește atenuarea aspectelor defavorabile identificate în etapa anterioară a studiului, și anume:

- ponderea mare (date 2011) a populației urbane care locuiește în condiții precare din Vatra Dornei, Dolhasca, Vicovu de Sus și Cajvana.
- creșteri ale numărului total de locuințe plasate sub valoarea medie județeană a indicatorului de 9,21%, cu creșteri mici – sub 5% - ale numărului total de locuințe remarcându-se Vatra Dornei, Câmpulung Moldovenesc și Siret.
- ritmul slab de înnoire din mediul rural cu valori medii mai mici de 15 locuințe noi pe an pentru majoritatea UATB-urilor, remarcându-se cu valori mai mici de 5 locuințe noi pe an în UATB-urile Verești, Vulturești, Breaza, Dorna Candrenilor, Iacobeni, Crucea, Bălăceana, Ciocănești și Coșna.
- indicatorul *Număr de locuințe la 1000 de locuitori* cu cele mai mici valori - sub 300 au fost înregistrate în 2017 în orașele Vicovu de Sus și Cajvana și în comunele Iaslovăț, Baia, Verești, Volovăț, Grănicești, Straja, Valea Moldovei, Dumbrăveni, Pătrăuți, Voitinel.
- indicatorul *Suprafață locuibilă pe persoană* cu cele mai mici valori înregistrate în 2017 în orașul Vicovu de Sus și în comunele Voitinel, Straja, Dumbrăveni, Hăntășești, Verești, Valea Moldovei, Grănicești și Pătrăuți – sub 14mp suprafață locuibilă/ locuitor.
- valori mici ale indicatorului Suprafață locuibilă pe locuitor pentru marea majoritatea UATB-urilor din județul Suceava, sub media județeană de 18,12 mp,
- valori mici sub media județeană - 50,12 pentru indicatorul *Suprafață locuibilă pe locuință* pentru mai mult de jumătate din UATB-urile din județul Suceava. Cele mai mici valori – sub 40mp

prezintă concentrarea a cel puțin două din următoarele categorii vulnerabile: (i) persoane ce trăiesc în locuințe fără curent electric (ii) persoane ce trăiesc în spații supraaglomerate; (iii) gospodăriile confruntate cu nesiguranță locativă. „Concentrare” înseamnă o pondere a respectivei categorii la nivelul zonei ce se încadrează în cele mai mari 20% valori din toate sectoarele de recensământ din urban.”

Suprafață locuibilă pe locuință au fost înregistrate în 2017 în comunele Coșna, Crucea, Bunești, Dolhești, Hănțești, Drăgoiești, Zvoriștea, Mușenița și Siminicea.

- majoritatea UATB-urilor înregistrau valori sub media ruralului în ce privește ponderea locuințelor care beneficiau de alimentare cu apă în locuință cu valori mici în comunele Dolhești, Stroești, Siminicea, Liteni, Drăgoiești, Ciprian Porumbescu, Horodniceni, Hănțești, Fântânele, Bălăceana, Mușenița și Vulturești, unde sub 20% din totalul locuințelor aveau alimentare cu apă în locuință.
- 52,6% din locuințe aveau instalație de canalizare în locuință cu diferențe mari între mediul rural - 33,9% și mediul urban – 77,4%.
- marea majoritate a UATB-urilor din mediul rural înregistrează valori sub media ruralului în ce privește prezența instalației de canalizare în locuință, și cele mai mici valori – sub 20% din totalul locuințelor cu instalație de canalizare în locuință - au fost înregistrate în Siminicea, Slatina, Drăgușeni, Stroești, Dolhești, Liteni, Ciprian Porumbescu, Horodniceni, Fântânele, Drăgoiești, Bălăceana, Hănțești, Valea Moldovei, Forăști, Vulturești și Mușenița.
- numai 29,2% din locuințe erau echipate pentru încălzire centrală la nivel județean, cu diferențe mari între mediul urban – 56,8% și mediul rural – 8,3%.
- se remarcă situația UATB-urilor în care mai puțin de 20% din locuințe au bucătăria în locuință – Straja, Burla, Mușenița și Bălăceana.
- 50,8% din locuințele din județul Suceava erau dotate în 2011 cu baie în locuință cu diferențe mari între mediul urban – 75,4% și mediul rural – 32,2%.
- slaba dotare în UATB-urile Moldova-Sulița, Fântânele, Bălăceana, Vulturești și Mușenița în care mai puțin de 15% din totalul locuințelor erau în 2011 dotate cu baie în locuință.

Principalele elemente, informații și prevederi conținute de strategiile de rang superior care formulează obiective, măsuri și priorități pentru perioada care începe cu 2020 sunt prezentate în continuare.

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României – SDTR⁵⁶

Raportarea la SDTR s- a realizat prin respectarea sensului obiectivelor formulate la nivel național și ajustarea intențiilor exprimate la scara teritoriului și caracteristicile acestuia. Obiectivele și măsurile formulate de această documentație servesc realizării Obiectivului general în privința calității locuirii - OG18. *Adaptarea cantitativă și calitativă a fondului de locuințe și a cadrului fizic și funcțional al localităților României la nevoile unei societăți în schimbare, cu conservarea diversității tipologice și mixității sociale, în contextul unei utilizări responsabile și sustenabile a resurselor disponibile* și în egală măsură realizării *Obiectivului teritorial SDTR OT18.7. Adoptarea de măsuri energice și adaptate contextelor locale, în scopul creșterii calității locuirii, cu menținerea și potențarea unor valori specifice diferitelor moduri și practici de locuire.*

Strategia Națională a Locuirii

⁵⁶ STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A ROMÂNIEI – SDTR sdtr.ro/upload/STUDII/18. Raport_ Calitatea locuirii.pdf, 2014

⁵⁷ Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice (2013), Strategia Națională a României privind Schimbările Climatice 2013-2020, <http://mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Strategia-Nationala-pe-Schimbari-Climatice-2013-2020.pdf>

⁵⁸ **Obiectivele strategice** ale Strategiei de Dezvoltare economică și socială a județului Suceava în perioada 2011 – 2020 sunt:

1. Valorificarea poziției strategice a județului Suceava la frontiera Uniunii Europene, prin eliminarea disparităților economice și sociale intra- și interregionale (naționale și europene), precum și a disparităților dintre mediul urban și cel rural în cadrul județului.
2. Valorificarea eficienței, ecologice și durabile a patrimoniului natural și antropice al județului Suceava.
3. Creșterea competitivității economice a județului Suceava prin diversificarea economiei și promovarea turismului, în vederea creării de noi loc de muncă, cu reflectare directă în creșterea nivelului de trai al populației.
4. Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman, adaptarea calificărilor profesionale la cerințele pieței și creșterea incluziunii sociale.

Raportarea la Strategia Națională a Locuirii (proiect) se realizează prin formularea de măsuri raportate la satisfacerea obiectivelor care vizează *îmbunătățirea locuințelor și cartierelor vechi*, intervențiile de reabilitare pentru gospodării inclusiv cele cu venituri reduse, asigurarea condițiilor de locuit adecvate prin combaterea insalubrității locuințelor, reabilitarea clădirilor în cartierele istorice, asistența în domeniul locuirii pentru categoriile sărace și vulnerabile, creșterea fondului de locuințe publice (sociale și de închiriat) și dezvoltarea programelor dedicate locuințelor sociale.

Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013-2020⁵⁷

Relaționarea cu Strategia Națională privind Schimbările Climatice are efecte în configurarea obiectivelor și măsurilor de dezvoltare privind „promovarea unui spirit inovativ la nivel local și promovarea proiectelor de adaptare la efectele schimbărilor climatice” în special prin promovarea transportului cu bicicleta dar și prin dezvoltarea, reabilitarea, reconfigurarea spațiilor de locuit dar și a zonelor dedicate petrecerii timpului liber, și a spațiilor de joacă pentru copii din cadrul ansamblurilor de locuit, care necesită reorganizarea sau reconfigurarea spațiului localităților.

Strategia de Dezvoltare a Județului Suceava 2011-2020⁵⁸

Raportarea la Strategia de Dezvoltare a județului s-a realizat prin formularea de obiective și măsuri de dezvoltare ce susțin realizarea obiectivelor de dezvoltare formulate la nivel județean, în special Obiectivele strategice 1,2 și 3 și Obiectivele specifice 1,2 și 5 în condițiile valorificării resurselor specifice spațiului rural “*valorificarea potențialului existent, diversificarea și extinderea activităților economico sociale, în vederea creșterii nivelului de trai al locuitorilor*” dar și asigurării condițiilor de realizare a dezvoltării durabile, și în sensul asigurării accesului echitabil la resurse și servicii.

Obiective specifice și măsuri propuse

Obiectivele specifice propuse în această documentație se raportează la obiective stabilite de documentele strategice la nivel județean, regional și național, în timp ce măsurile formulate au în vedere configurația rețelei de localități, tendințele de evoluție ale acestora în raport cu caracteristicile dezvoltării socioeconomice. Pentru acest motiv, UATB urile au fost grupate în relație directă cu aspectele amintite și care condiționează dezvoltarea la nivel teritorial.

Pentru sub-domeniul locuire obiectivul principal îl reprezintă **creșterea calității locuirii prin reabilitarea fondului de locuințe și adecvarea la condițiile mediului economic, social și cultural** prin 3 sub-obiective care vizează mediul urban, rural și ariile marginalizate pentru care se propune implementarea a câte 6 măsuri specifice, astfel:

ODSII. Reînnoirea urbană în toate orașele și municipiile județului pentru o mai bună asigurare a condițiilor de realizare a dezvoltării durabile.

MSII.1. Reabilitarea locuințelor din zonele centrale dar și a locuințelor din ansamblurile de locuit.

MSII.2. Reabilitarea spațiului public în ansamblurile de locuit.

MSII.3. Echiparea zonelor de locuit cu servicii de interes general - serviciile comerciale, culturale,

Obiectivele specifice ale Strategiei de Dezvoltare economică și socială a județului Suceava în perioada 2011 – 2020 identificate sunt: 1. Dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale. 2. Gestionarea eco-eficientă a consumului de resurse și valorificarea maximală a acestora prin promovarea unor practici de consum și producție care să permită o creștere economică sustenabilă pe termen lung și crearea de noi locuri de muncă. 3. Dezvoltarea sectorului educațional, promovarea educației formale și non-formale și a unui stil de viață sănătos. 4. Crearea condițiilor pentru o piață a muncii flexibilă, în care oferta de muncă este adaptată permanent cerințelor angajatorilor și promovarea accesului egal la servicii sociale și de sănătate de calitate. 5. Creșterea contribuției economiei rurale la dezvoltarea județului prin stimularea spiritului antreprenorial și valorificarea resurselor specifice spațiului rural. 6. Promovarea și valorificarea resurselor turistice ale județului Suceava. 7. Dezvoltarea capacității administrative la nivelul județului Suceava. 8. Creșterea gradului de acces și utilizare a tehnologiilor informației și comunicării la nivelul județului Suceava. 9. Dezvoltarea infrastructurii culturale și valorificarea moștenirii culturale și istorice existente la nivelul județului Suceava. 10. Îmbunătățirea continuă a relațiilor internaționale și dezvoltarea parteneriatelor intra- și inter-regionale.

de comunicații, de educație, de sănătate.

MSI1.4. Locuințe sociale pentru categoriile de populație cu venituri mici.

MSI1.5. Intervenții în habitatul insalubru la nivel de zonă, de locuință, de clădire.

MSI1.6. Dezvoltarea, reabilitarea spațiilor dedicate petrecerii timpului liber și a spațiilor de joacă pentru copii din zonele de locuit.

ODSI2. Infrastructura necesară susținerii și accelerării dezvoltării economice și sociale a zonelor de locuit din localitățile rurale.

MSI2.1. Echipare cu rețele de alimentare cu apă și canalizare a localităților și cu instalații de apă potabilă a locuințelor.

MSI2.2. Creșterea accesibilității fizice la servicii de interes general - servicii de transport, comunicații, comerciale, de sănătate și educație.

MSI2.3. Reabilitarea spațiului public și creșterea atractivității localităților.

MSI2.4. Echiparea locuințelor cu încălzire centrală și dotarea locuințelor cu bucătărie și cu baie.

MSI2.5. Ansambluri de locuit care includ locuințe sociale pentru atragerea/ păstrarea populației tinere.

MSI2.6. Zone dedicate petrecerii timpului liber și spații de joacă pentru copii.

ODSI3. Reabilitarea cartierelor dezavantajate prin formularea de intervenții integrate la nivel economic-social-spațial în municipiul Vatra Dornei și în orașele și Dolhasca, Vicovu de Sus și Cajvana

MSI3.1. Intervenții în zonele cu locuințe precare, privind salubritatea și reabilitarea acestora

MSI3.2. Asigurarea accesului la o locuință prin realizarea de locuințe sociale, pentru menținerea populației în zonele urbane dezavantajate.

MSI3.3. Reabilitarea spațiului public cu scopul creșterii calității locuirii.

MSI3.4. Echiparea zonelor de locuit cu scopul asigurării accesului echitabil la serviciile de interes general – de educație, medicale, culturale, transport, comerciale.

MSI3.5. Formularea de politici, programe și proiecte dedicate integrării zonelor cu locuire precară.

MSI3.6. Dezvoltarea, reabilitarea, reconfigurarea spațiilor și zonelor dedicate petrecerii timpului liber și a spațiilor de joacă pentru copii din cadrul ansamblurilor de locuit.

Surse documentare:

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României – SDTR [sdtr.ro/upload/STUDII/18. Raport Calitatea locuirii.pdf](http://sdtr.ro/upload/STUDII/18_Raport_Calitatea_locuirii.pdf), 2014

Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice (2013), Strategia Națională a României privind Schimbările Climatice 2013-2020, <http://mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Strategia-Nationala-pe-Schimbari-Climatice-2013-2020.pdf>

Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților marginalizate, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, Regio, Guvernul României, Ministerul Dezvoltării regionale și administrației Publice, Instrumente structurale 2007-2013

Instrument de Intervenție Integrată, Strategii de integrare a comunităților urbane marginalizate, Regio, Guvernul României, Ministerul Dezvoltării regionale și administrației Publice, Instrumente structurale 2007-

⁵⁹ INSTRUMENT DE INTERVENȚIE INTEGRATĂ, Strategii de integrare a comunităților urbane marginalizate, Regio, Guvernul României, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Instrumente structurale 2007-2013, p.68. „Zonele urbane ”dezavantajate” sunt, prin definiție, zone din interiorul orașelor și municipiilor care nu ating un standard corespunzător pe unul sau două din criteriile menționate anterior. **Zonele urbane”marginalizate** sunt definite ca zone din interiorul orașelor și municipiilor care nu satisfac un standard

2013 <http://documents1.worldbank.org/curated/en/189131468144559267/pdf/882430WPOP14300x385232B000UO0900IIT.pdf>⁵⁹

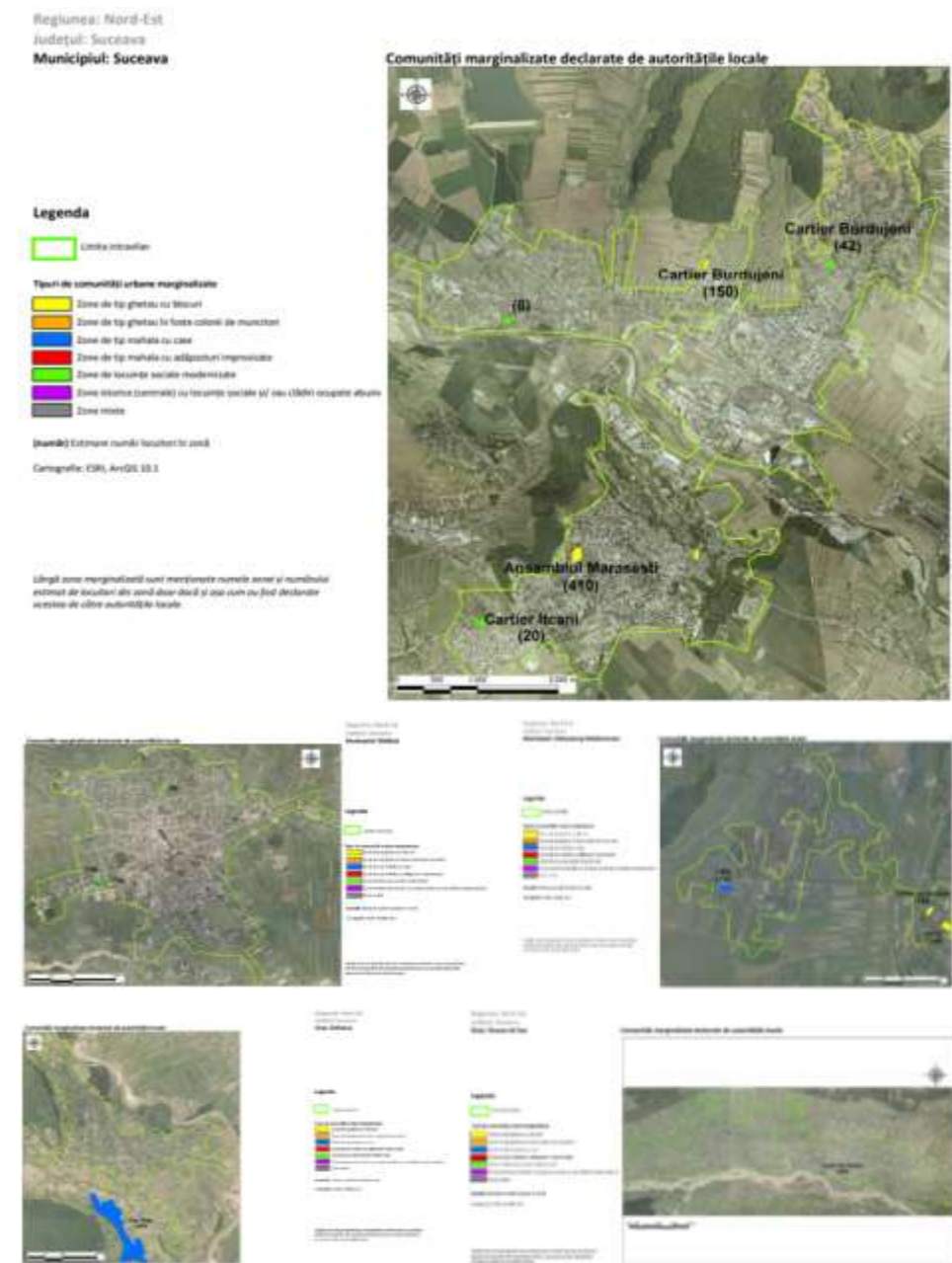

Fig. nr. 41: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale (Suceava, Rădăuți, Câmpulung Moldovenesc, Dolhasca, Vicovu de Sus)

Sursa imagine: Elaborarea strategiilor de integrare a comunităților marginalizate, Atlasul zonelor urbane marginalizate din România, Regio, Guvernul României, Ministerul Dezvoltării regionale și administrației Publice, Instrumente structurale 2007-2013, p.71-75

corespunzător pe nici unul din cele trei criterii, adică au deficit de capital uman, au un nivel scăzut de ocupare formală și oferă condiții improprii de locuire. Zonele urbane marginalizate sunt zone intraurbane, sărace, izolate din punct de vedere social și care nu sunt reflectate în statisticile privind ratele de sărăcie calculate la nivel de localitate sau județ.

6. STRUCTURA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE

6.1. Obiectiv sectorial al domeniului țintă „activități economice”

Pentru domeniul țintă referitor la structura activităților economice au fost formulate propuneri pentru sectoarele economice: primar (agricultură, silvicultură, piscicultură), secundare (industria extractivă, industria prelucrătoare, producția de energie, construcțiile), turismul și terțiarul (transporturi, comerț, servicii financiar-bancare, cercetare și alte servicii). Sectorul IMM-urile a fost abordat distinct, ca un domeniu orizontal.

Obiectivul sectorial general al domeniului țintă este susținut prin obiective ale celor **5 sub-domenii** sus-menționate, iar fiecare dintre acestea are un număr mediu de 5 sub-obiective (între 2 și 10). În total sunt identificate **26 de sub-obiective** la nivelul celor 5 sub-domenii țintă.

Schema generală a obiectivelor pentru domeniul „activităților economice” este indicată mai jos, fiind urmată de lista centralizată a obiectivelor și sub-obiectivelor. Pentru atingerea acestora au fost identificate măsuri cu caracter general la nivel de județ și măsuri specifice la nivel local. Acestea sunt prezentate în detaliu în tabele centralizatoare și spațializate prin reprezentări grafice în secțiunile 2 și 3 ale acestei etape.

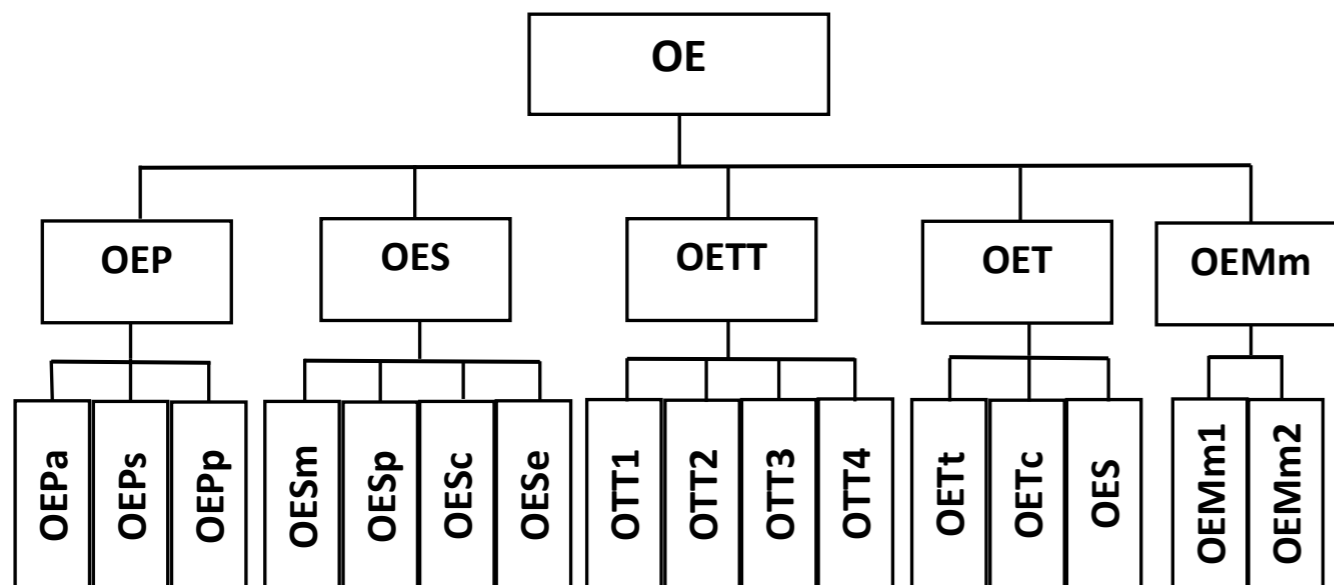

Fig. nr. 42: Schema obiectivelor și sub-obiectivelor pentru domeniului țintă „activități economice”

OE: O economie competitivă care valorifică durabil resursele naturale, umane și tehnologice disponibile, diversificată și dinamică bazată pe stimularea spiritului antreprenorial, a capacităților inovatoare, a cooperării inter-sectoriale și pe o promovare eficientă.

OEP: Dezvoltarea și promovare competitivității la nivelul activităților din sectorul primar

agricultură OEPa1: Creșterea valorii adăugate în producția agricolă în vederea valorificării domeniilor agricole
 OEPa2: Creșterea stabilității afacerilor agricole locale
 OEPa3: Extinderea și modernizarea echipamentelor tehnice utilizate în agricultură
 OEPa4: Promovarea brandurilor locale prin obținerea unor certificate recunoscute la nivel național sau internațional.

silvicultură OEPs1: Creșterea suprafețelor împădurite
 OEPs2: Protejarea ariilor silvice
 OEPs3: Recoltarea produselor de nișă asigură o valoare adăugată mult mai mare.
 OEPs4: Creșterea valorii adăugate a exploatațiilor silvice

piscicultură OEPp1: Promovarea acvaculturii la nivel județean prin dezvoltarea sectorului piscicol.
 OEPp2: Intabularea suprafețelor de teren ocupate de ape

OS2: Dezvoltarea sectorului secundar prin valorificarea optimă a resurselor optimă a resurselor care să permită o creștere economică sustenabilă.

extractivă OESm: Dezvoltarea și diversificarea producției industriei extractive

prelucrătoare OESp1: Dezvoltarea și diversificarea industriei prelucrătoare
 OESp2: Stimularea inovării și competitivității industriei prelucrătoare prin transfer tehnologic și promovarea produselor locale

energetică OESe: Extinderea și diversificarea producției energetice

construcții OESC: Dezvoltarea și diversificarea domeniului construcțiilor

OETT – Valorificarea resurselor turistice prin promovarea și dezvoltarea infrastructurii pentru turism

OETT1: Valorificarea integrată a potențialului turistic;

OETT2: Dezvoltarea formelor de turism principale și complementare;

OETT3: Dezvoltarea în sistem integrat a infrastructurii pentru turism;

OETT4: Creșterea competitivității sectorului turistic.

OET: Diversificarea și creșterea eficacității sectorului serviciilor (terțiar)

transporturi OETt: Dezvoltarea și creșterea eficacității serviciilor de transport

comerț OETc: Creșterea eficacității sectorului comercial;

alte servicii OETs1: Dezvoltarea echilibrată a serviciilor bancare pentru susținerea activităților economice locale;

OETs2: Dezvoltarea sectorului de cercetare-dezvoltare;

OETs3: Diversificarea serviciilor oferite pe baza tehnologiilor informaționale și pentru populație vulnerabilă;

OEM: Dezvoltarea sectorului antreprenorial și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii

OEMm1: Dezvoltarea și diversificarea economiei județului Suceava prin stimularea spiritului antreprenorial

OEMm2: Susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii

Pentru realizarea obiectivelor propuse sunt identificate **69 de măsuri** care pot fi implementate în sectorul primar (18), secundar (11), terțiar (21), în turism (11) și pentru IMM-uri (8).

6.2. Dezvoltarea economică a județului în context național și regional

6.2.1. Estimare evoluție indicatori globali

Județul Suceava înregistrează, în anul 2018, o valoare a PIB de 17608,4 mil. lei, indicator care se află **în creștere cu +26,5% față de anul 2016, respectiv +66.2% față de anul 2011**. Tendința pozitivă se manifestă pe toată perioada de analiză, deși situația economică și socială din teritoriu a fost marcată profund de efectele negative ale crizei economice și financiare mondiale din anul 2008. În aceste condiții, în anul 2018, județul Suceava **contribuie la formarea PIB regional cu 17,8%, ocupând locul trei în ierarhie**, după județele Iași și Bacău. După anul 2020, pe termen mediu și lung, se va manifesta o contracție economică la nivel național și internațional, iar indicatorul macroeconomic PIB județean va urma tendința națională, evidențiind regres pe fondul crizei economice provocate de pandemiei COVID-19.

Atât mediul antreprenorial, investițiile, forța de muncă și bugetul aferent proiectelor investiționale, vor înregistra modificări în structură, dar și în abordare strategică formulată până în anul 2020. După anul 2020, prin programe strategice de dezvoltare și susținere economică, se va pune accent pe o dezvoltare economică susținută prin inovare și transfer tehnologic, competitivitate și productivitate crescută păstrând factorii de mediu neafecțați. Se va urmări totodată digitizarea serviciilor publice administrative, dar și a serviciilor sanitare, educaționale, informaționale.

Anul 2020 marchează profunde schimbări în dezvoltarea economiei globale, cu implicații majore la nivel național, dar și județean, respectiv local.

IMM-urile joacă un rol important în dezvoltarea economiei din județ, alături de unitățile economice mari cu performanțe remarcabile în economie. **IMM-urile reprezintă aprox. 88% din totalul unităților active din județul Suceava, iar 87.7% sunt microîntreprinderi**, entități economice mai vulnerabile la provocările și schimbările externe. Criza economică globală din anul 2008 a marcat o tendință de regres în rândul IMM-urilor, iar efectele negative ale pandemiei COVID-19 manifestate din anul 2020 vor accentua aceste manifestări. Pe termen mediu și lung se va manifesta o instabilitatea economică mai pronunțată pentru sectorul IMM. O redresare a activității presupune o susținere financiară guvernamentală și UE, alături de noi instrumente economico-financiare de reformă, redresare și stabilitate economică.

Industria de tradiție din județul Suceava, are nevoie de investiții, inovare și progres tehnologic. Resursele de muncă calificate în domeniul economice cheie pentru județ, au nevoie de susținere financiară, forță de muncă calificată și stabilitate în mediul economic dezvoltat.

Deși cu o distribuție mare a resurselor de muncă la nivel de regiune (loc 1 județul Suceava), în județ **resursele de muncă înregistrează o continuă scădere în ultimii ani**, scădere ce se manifestată pe fondul unui declin industrial, populație apta de muncă și în vârstă de muncă emigrantă, populație îmbătrânită, instabilitate economică, competitivitate și productivitate redusă, atractivitate economică în principal în marile orașe urbane, penuria investitorilor mai ales în localitățile rurale.

Populația activă civilă caracterizează oferta potențială de forță de muncă și gradul de ocupare a populației, cuprinzând populația ocupată civilă și șomerii înregistrați la nivel de județ. Structura populației active civile din județul Suceava se cifrează la 231,6 mii pers. în anul 2019, fiind **în ușoară scădere** față de anul 2016 (-0,1%, aprox. 300 pers.), iar față de anul 2011 tendința de scădere este mult mai pronunțată (-5,3%). În perioada 2011-2019, tendința negativă se manifestă atât la nivel regional (-5,9%) cât și la nivel național (-0,9%), însă în ultimii 4 ani, începând cu anul 2016, tendința este ușor pozitivă atât la nivel național (+0,2%), cât și regional (+0,1%). Toate județele regiunii Nord-Est manifestă aceeași tendință de scădere, în perioada 2011-2016, însă după acest an, tendința negativă se mai înregistrează numai la patru dintre acestea (județele Suceava, Neamț, Botoșani, Vaslui). Pe termen mediu și lung nu se prevăd tendințe de creștere în rândul ofertei potențiale de locuri de muncă și nici a gradului de ocupare.

Cifra de afaceri, provenită din activități ale sectoarelor secundar și terțiar ale județului Suceava este de 26265 mil. lei în anul 2019, reprezentând 21,6% din valoarea indicatorului la nivel de Regiune de Dezvoltare Nord-Est, respectiv 1,6% din valoarea indicatorului la nivel național. În perioada 2016-2019, indicatorul cifra de afaceri, urmează o tendință ascendentă la toate cele trei niveluri teritoriale de referință: +33,3% în județul Suceava, +35,9% în Regiunea de Dezvoltare Nord-Est și +35,3% la nivel național. În anul 2019, cel **mai mare aport la formarea indicatorului de rentabilitate, provine din sectorul terțiar** – prin activități de comerț cu ridicata și amănuntul (47%), urmat de activități ale sectorului secundar (33,2%) - prin activități ale industriei prelucrătoare 24,3% și construcții 7,8%. Activitățile de servicii contribuie la formarea cifrei de afaceri din județ cu 19,2%. Serviciile de transport și depozitare au o contribuție de 11,5% prin formarea indicatorului de rentabilitate din sectorul secundar și terțiar. (INS, 2021) Activitățile industriei prelucrătoare înregistrează regres în procesul productiv, efect negativ ce se manifestă și în formarea indicatorului cifra de afaceri, în anul 2019. Pe termen scurt, tendința se menține în creștere pentru activitățile de comerț, construcții și servicii, deși începând cu anul 2020 se resimte o perioadă de tranziție și instabilitate în economie.

Dezvoltarea economică sustenabilă și competitivă presupune o abordare integrată a tuturor activităților economice care înregistrează eficiență economică. Se urmărește astfel o dezvoltare economică competitivă și performanță pentru mediul de afaceri din teritoriu, care să valorifice în condiții de durabilitate toate resursele de care dispune. Se dorește un mediu de afaceri prosper, axat pe o dezvoltare a parteneriatelor și asocierilor în afaceri, care să genereze inovare și transfer tehnologic și care să poată susține și atrage investiții majore în teritoriu.

Dezvoltare economiei locale presupune valorificarea eficientă a factorului uman în procesul economic, dar și a performanțelor din activități precum: agricultură, zootehnie, silvicultură, industrie extractivă, industrie grea și industrie ușoară, construcții, servicii, comerț. Activitate de CDI și nu în ultimul rând turismul, sunt domenii de la care se așteaptă o contribuție susținută în procesul dezvoltării economiei din județ. **Brandul Bucovina** trebuie promovat atât pe plan național cât și internațional, pentru a atrage cât mai mulți turiști în județ. Resursele naturale, culturale, istorice, tradiția și infrastructura aferentă turismului, sunt factori determinanți în atragerea turiștilor pe plan local. Diversificarea ofertei turistice, a formelor de turism practicate, a ospitalității și a infrastructurii turistice, determină o atractivitate mai mare în teritoriu.

Serviciile de sănătate, educaționale, cercetare-dezvoltare-inovare, TIC, informaționale, administrative, reprezintă pilonii dezvoltării activităților de servicii la nivel de județ. Digitizarea serviciilor reprezintă un factor de progres în dezvoltarea serviciilor administrative din teritoriu.

Investițiile prin instrumentul GAL, reprezintă o finanțare nerambursabilă, o inițiativă locală, un parteneriat public-privat ce joacă un rol esențial în mediul rural, contribuind la dezvoltarea zonei implicate în parteneriat. Avantajele au început să prindă contur odată cu prin PNDR 2007-2013, iar prin PNDR 2014-2020 și 2021-2027, importanța GAL-urilor este mult mai mare. În județul Suceava sunt constituite un număr de 11 Grupuri de Acțiune Locală, care au în componență 109 UATB.

Dezvoltarea economică bazată pe exporturi, investiții străine, pe forța de muncă relativ ieftină și mai ales pe consum, riscă să se transforme într-un dezavantaj în următorii ani, în contextul schimbărilor semnificative prin care trece economia mondială.

"Pandemia de COVID-19 a restartat modul în care sunt percepute activitățile economice. În contextul shut-down-ului economic din primăvara lui 2020 și a măsurilor de distanțare socială, mediul economic a fost forțat să facă pasul spre digitalizarea activității. Astfel, prin schimbarea paradigmei economice, România are șansa nesperată de a arde etapele și de a crește economic semnificativ, prin tehnologie și digitalizare". (conf. Frames, 2020)

Experții semnalează că această reorientare economică este absolut necesară, mai ales în contextul scumpirii forței de muncă și, în general, a crizei de pe piața resurselor umane.

6.2.2 Oportunități de dezvoltare prin programe europene (2021-2027)

În context european sunt formulate obiective strategice de dezvoltare și măsuri aferente, identificate prin politici și programe europene de dezvoltare, care pot fi transpuse, în funcție de nevoile teritoriale, atât la nivel național cât și la nivel regional, zonal sau județean. Astfel de politici europene fac referire la: politica de coeziune economică și socială, politica agricolă comună, politici UE pentru orizont 2020 dar și 2021-2027-2030, politici și instrumente financiare - fonduri europene disponibile (structurale și/sau complementare), politici și programe transfrontaliere și transnaționale; alte politici orizontale ale UE. Politicile orizontale ale UE sunt politicile care fac referire la domenii precum: mediu / dezvoltare durabilă, societate informațională / inovație și oportunități egale. În ultima perioadă, aceste politici sunt completate de alte aspecte orizontale care privesc creșterea economică și ocuparea forței de muncă, dar și o mai bună legislație, multilingvismul și schimbările climatice. Pentru perioada 2021-2027 oportunitățile de finanțare europene decurg din Acordul de Parteneriat și din Programele Operaționale⁶⁰.

Acordul de Parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027

Acordul de Parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027 vizează **cinci obiective principale:**

OP 1 – O Europă mai inteligentă și mai competitivă, obiectiv ce se poate realiza prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente.

România se află pe ultimul loc în Europa la capitolul Inovare, conform Tabloului de Bord privind Inovarea Regională în anul 2020. Mai mult, performanțele țării noastre sunt în continuă scădere în ultimii ani. Performanțele scăzute ale IMM-urilor la capitolul inovare și slaba colaborare dintre mediul de afaceri și organizațiile CDI denotă principala nevoie de investiții. Digitalizarea este un factor esențial pentru îmbunătățirea inovării și a competitivității la nivel național și regional, atât pentru mediul de afaceri/întreprinderi, cât și pentru autoritățile publice. Reforma administrației publice cu privire la e-guvernare evoluează destul de lent. **Conceptul Smart City** a început să fie implementat timid la nivel regional în perioada 2014-2020, dar succesul unor proiecte pilot implementate constituie exemple și oferă soluții de multiplicat pentru autoritățile locale interesate să ofere un mediu urban propice pentru afaceri și cetățeni. În acest context, **orașele sunt considerate atât sursa, cât și soluția provocărilor economice**, de mediu și sociale. Astfel, zonele urbane sunt motoarele economiei, dar și catalizatori ai creativității și ai inovării.

OP 2 – O Europă mai ecologică – obiectiv ce identifică emisii scăzute de carbon, în tranziție spre o economie fără emisii și rezilientă, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și justă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a reducerii impactului asupra schimbărilor climatice și a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor.

Investițiile în eficiența energetică rămân în continuare scăzute, în ciuda unor stimulente adecvate din partea statului iar pentru îndeplinirea obiectivului UE 2030 de eficiență energetică de 32,5%, trebuie atrasă o cotă mai mare de finanțare privată. Regenerare urbană este identificată în Strategia de dezvoltare teritorială a României ca prioritate, unde așezările urbane necesită intervenții care să le crească atractivitatea și promovează creșterea calității vieții locuitorilor prin îmbunătățirea funcțiilor rezidențiale și dezvoltarea unor spații publice de calitate. Reducerea activității industriale, dar și noile reglementări care solicită ca activitățile industriale să nu se desfășoare în

zonele urbane, au determinat existența multor spații degradate sau neutilizate. De asemenea, spațiile publice din orașe (cartiere istorice, cartiere de blocuri construite în perioada comunistă, zone istorice centrale) sunt degradate fizic și nu prezintă atractivitate pentru cetățeni. Pentru rezolvarea acestor situații, strategiile de dezvoltare a orașelor au identificat necesitatea măsurilor de regenerare urbană durabilă (investiții pentru repunerea în valoare a spațiilor urbane degradate și terenurilor abandonate, pentru crearea de infrastructuri verzi, coridoare ecologice și măsurile împotriva poluării aerului ambiental).

OP 3 – O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale;

OP 4 – O Europă mai socială și mai incluzivă prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale.

Antreprenoriatul și economia socială reprezintă acele mecanisme prin care se urmărește stimularea participării pe piața muncii a diferitelor categorii de persoane, prin oferirea pârgurilor necesare, atât creării și dezvoltării acestora, cât și pentru creșterea șanselor de supraviețuire. În vederea combaterii fenomenului migrației care afectează atât piața forței de muncă, dar care are consecințe și în alte sfere ale societății, au fost prevăzute intervenții prin care se urmărește crearea de oportunități pe piața muncii în vederea deschiderii și dezvoltării de afaceri pe cont propriu, în vederea stimulării reîntoarcerii în țară a persoanelor afectate de migrație.

OP 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale.

Pentru asigurarea coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE, este necesară o abordare integrată a problemelor teritoriale și locale la nivelul întregii țări. Această abordare integrată poate fi asigurată prin elaborarea și implementarea de strategii teritoriale integrate, fie la nivelul orașelor, fie la un nivel mai larg zonal sau chiar regional. Potențialul turistic regional natural și cultural este semnificativ și divers, dar insuficient exploatat ca sursă de dezvoltare și atractivitate pentru investitori și afectat de insuficiența/lipsa infrastructurii de acces și a unor amenajări care să asigure vizitarea/vizibilitatea. Resursele balneare și de ape minerale au, de asemenea, un însemnat potențial turistic. Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022 identifică ca direcție de acțiune promovarea unei abordări integrate a intervențiilor pentru dezvoltare teritorială, cu evidențierea rolului culturii.

Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Est, perioada 2021-2027 - POR NE 2021-2027

Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Est cu viziune pentru perioada 2021-2027, este un document strategic de programare care acoperă toate domeniile economice, sociale și culturale ale regiunii NE, vizând: specializare inteligentă și inovare, IMM-uri, digitalizare, eficiența energetică, dezvoltare urbană, mobilitate și conectivitate, protecția naturii și a biodiversității, infrastructura educațională, turism și cultură/patrimoniu cultural. Prioritățile acestui plan menționează printre altele, crearea unei regiuni mai competitive, mai inovative și mai digitalizate, priorități în cadrul cărora se vor finanța acțiuni/tipuri de proiecte ce vizează organizațiile din activități de cercetare-dezvoltare (CD).

Obiectivul la nivelul Regiunii Nord - Est este acela de **valorificare la maximum a oportunităților provenite din exercițiului financiar 2021 -2027.**

⁶⁰ <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioada-2021-2027/>

Obiectivul propus prin POR NE, pentru domeniul economic este: *Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate, creând o regiune mai competitivă și mai inovativă.*

Măsuri aferente obiectivului:

- M1 - integrarea organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și proiecte de cooperare interregionale și internaționale (specifice domeniilor formulate în POR NE - RIS3 - informare, promovare, parteneriate și proiecte promovate de acestea);
- M2 - consolidarea capacității de cercetare-inovare la nivel regional inclusiv a întreprinderilor și promovarea colaborării între organizațiile CDI și mediul de afaceri;
- M3 - sprijinirea transferului tehnologic;
- M4 - investiții în infrastructurile proprii ale organizațiilor de CDI / companiilor din domenii de specializare inteligentă;
- M5 - sprijinirea dezvoltării clusterelor cu accent pe exploatarea inovativă și completarea verigilor lipsa din cadrul lanțului de valoare;
- M6 - dezvoltarea capacității ecosistemului antreprenorial de inovare pentru crearea, maturizarea și internaționalizarea start-up / spin-off în domenii de specializare inteligentă.

Pe lângă măsurile specificate anterior, adoptarea unor soluții compatibile cu principiile infrastructurii verzi contribuie totodată la îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale, prin menținerea unor condiții ecologice optime.

6.2.3. Obiective / priorități care decurg din programe naționale / regionale

Strategia de dezvoltare teritorială a României – România policentrică 2035

Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR) este documentul programatic pe termen lung prin care este conturată viziunea de dezvoltare a teritoriului național pentru orizontul de timp 2035. Prin acest document de programare sunt stabilite obiective de dezvoltare, măsuri, acțiuni și proiecte concrete la nivel teritorial. SDTR reprezintă documentul care stă la baza întregului sistem de planificare spațială (amenajarea teritoriului și urbanism) la nivel național, fundamentând: documentele strategice de nivel regional, județean și local (strategii de dezvoltare teritorială, planuri de amenajarea teritoriului, planuri de dezvoltare regională); documentațiile operaționale (planuri de urbanism); alte strategii de dezvoltare de la nivel național cu relevanță și impact teritorial.

Urmărind întărirea coeziunii teritoriale, SDTR propune un set de politici de dezvoltare teritorială axate pe diferite tipuri de teritorii: zone montane, urbane, zone cu specific geografic, etc. după cum urmează:

- Susținerea dezvoltării policentrice a teritoriului național;
- Sprijinirea dezvoltării zonelor economice cu vocație internațională;
- Asigurarea unei conectivități crescute a orașelor mici și mijlocii cu orașele mari;
- Susținerea dezvoltării infrastructurii de bază prin asigurarea accesului tuturor localităților la servicii de interes general;
- Întărirea cooperării între autoritățile publice de la diferite niveluri administrative în scopul asigurării unei dezvoltări armonioase a teritoriului național.

Strategia Națională pentru Specializare Inteligentă 2021-2027 (SNSI) și Strategia Națională de Cercetare-Dezvoltare (SNCD)

Dincolo de nivelul regional, perioada de programare 2021-2027 aduce transformări și la nivel național, prin realizarea unei Strategii Naționale pentru Specializare Inteligentă 2021-2027, document strategic de programare care să reflecte unitar obiectivele tuturor instituțiilor centrale și regionale.

Strategia Națională pentru Specializare Inteligentă 2021-2027 (SNSI) și Strategia Națională de Cercetare-Dezvoltare (SNCD) se realizează integrat, printr-o viziune și un plan de acțiune care vizează: colaborarea internațională; transferul tehnologic; antreprenoriatul de inovare; clustere inovative; intervenții teritoriale integrate; infrastructuri de cercetare; resurse umane; open science și open access.

Sinergii în abordarea SNSI se realizează odată cu dezvoltarea: Strategiilor regionale de specializare inteligentă, Proiectul de elaborare a programelor operaționale și Proiectul de elaborare a Strategiei Naționale de Competitivitate.

Strategia pentru Cercetare și Inovare Regională prin Specializare Inteligentă RIS3 NORD-EST

Agenția de Dezvoltare Regională - ADR Nord-Est, cu suportul unui larg parteneriat regional, a elaborat în anul 2013, ca parte componentă a Planului de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020 (componenta de dezvoltare economică regională), Strategia pentru Cercetare și Inovare Regională prin Specializare Inteligentă RIS3 NORD-EST. Acest document programatic este conceput ca un instrument necesar pentru realizarea unor investiții eficiente (raport rezultate/cost) și eficiente (raport impact/obiectiv), în materie de cercetare, dezvoltare și inovare.

RIS3 Nord-Est a fost supus unui amplu proces de actualizare și revizuire finalizat în decembrie 2017, care a ținut cont de evoluția dezvoltării regiunii, nevoia de reconfirmare a sectoarelor de specializare inteligentă, de introducere a unui mecanism continuu de descoperire antreprenorială pentru guvernarea și implementarea RIS3, prin POR 2014-2020 Axa 1 Promovarea Serviciilor de Transfer Tehnologic. Noua perioadă de programare, 2021-2027, conferă prilejul pentru o nouă actualizarea a Strategiei în acord cu noile obiective ale Politicii de Coeziune a Uniunii Europene, cu precădere OP1 - „O Europă mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente”.

- Obiectivul de Politică 1 vizează în mod direct coeziunea regiunilor Europei prin implementarea strategiilor de Specializare Inteligentă (regionale și naționale) pe baza celor 4 obiective FEDR
- Obiective specifice FEDR: Ob.s.1 Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate; Ob.s.2 Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor; Ob.s.3 Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor; Ob.s.4 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat.

Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est perioada 2021-2027 - PDR Nord-Est

Prin PDR Nord-Est 2021-2027, viziunea pentru anul 2030 este aceea ca regiunea să fie un spațiu competitiv, durabil și incluziv, unde teritoriul este un loc prielnic pentru investiții, pentru a locui și a munci.

Obiectivul general: Derularea în regiune a unei dezvoltări echilibrate printr-un proces de creștere economică durabilă, favorabilă incluziunii sociale, care să conducă la creșterea standardului de viață și reducerea decalajelor de dezvoltare intra și inter regionale.

Indicatorii de monitorizare pentru obiectivul general al planului de dezvoltare sunt:

- produsul intern brut la nivel regional și județean;
- indicele de disparitate al produsului intern brut pe cap de locuitor la nivel regional și județean;
- indicele de dezvoltare umana la nivel local.

Obiectivele specifice de dezvoltare stabilite conform planului strategic de dezvoltare, priorități axate în principal pe mediul de afaceri și pe dezvoltarea economiei, fac referire la:

- OS1 - Stimularea capacităților de inovare-cercetare și promovarea adoptării tehnologiilor avansate;
- OS2 - Sprijinirea înființării de noi firme, competitive și sustenabile, în domenii de interes local și regional;
- OS3 - Îmbunătățirea competitivității firmelor prin creșterea productivității în domenii cu valoare adăugată;
- OS4 - Îmbunătățirea competitivității prin creșterea accesului la serviciile tehnologiei informației și comunicațiilor;
- OS5 - Creșterea competitivității și sustenabilității industriilor culturale și creative;
- OS6 - Creșterea competitivității economice în mediul rural;
- OS7 - Sprijinirea valorificării potențialului turistic existent.

Măsuri specifice obiectivelor formulate:

- Măsura M1.1. Dezvoltarea inovării și promovarea transferului tehnologic,
- Măsura M1.2. - Sprijinirea cercetării private și publice pentru dezvoltarea și fructificarea de soluții integrate;
- Măsura M2.1. Sprijinirea tinerilor antreprenori și creșterea accesului firmelor înființate la servicii noi, de calitate;
- Măsura M3.1. Dezvoltarea domeniilor competitive, sistemelor productive integrate și internaționalizarea acestora;
- Măsura M4.1. Folosirea avantajelor tehnologiei informației și comunicațiilor în economie;
- Măsura M5.1. Sprijin acordat pentru dezvoltarea și promovarea industriilor creative;
- Măsura M6.1. Sprijinirea și dezvoltarea activităților economice alternative în mediul rural;
- Măsura M7.1. Dezvoltarea infrastructurii de turism și de agrement aferentă, promovarea potențialului turistic.

6.2.4. Priorități din strategii zonale / locale

Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020

Obiectivul general: dezvoltarea durabilă a județului Suceava prin valorificarea potențialului existent, diversificarea și extinderea activităților economico-sociale, în vederea creșterii nivelului de trai al locuitorilor.

Obiectivele strategice:

- Ob.s 1 - Valorificarea poziției strategice a județului Suceava la frontiera Uniunii Europene, prin eliminarea disparităților economice și sociale intra- și interregionale (naționale și europene), precum și a disparităților dintre mediul urban și cel rural în cadrul județului;
- Ob.s 2 - Valorificarea eficientă, ecologică și durabilă a patrimoniului natural și antropoc al județului Suceava;
- Ob.s 3 - Creșterea competitivității economice a județului Suceava prin diversificarea economiei și promovarea turismului, în vederea creării de noi de loc de muncă, cu reflectare directă în creșterea nivelului de trai al populației;
- Ob.s 4 - Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman, adaptarea calificărilor profesionale la cerințele pieței și creșterea incluziunii sociale.

Direcții de dezvoltare specificate în Strategia de dezvoltare a județului, cu implicații directe asupra dezvoltării activităților economice, sunt:

1. Dezvoltarea echilibrată a infrastructurii, coordonată cu implementarea sistemelor adecvate de management al capitalului natural și de prevenire și gestionare a riscurilor naturale.
2. Gestionarea eco-eficientă a consumului de resurse și valorificarea maximală a acestora prin promovarea unor practici de consum și producție care să permită o creștere economică sustenabilă pe termen lung și crearea de noi locuri de muncă.
3. Dezvoltarea sectorului educațional, promovarea educației formale și non-formale și a unui stil de viață sănătos.
4. Crearea condițiilor pentru o piață a muncii flexibilă, în care oferta de muncă este adaptată permanent cerințelor angajatorilor și promovarea accesului egal la servicii sociale și de sănătate de calitate.
5. Creșterea contribuției economiei rurale la dezvoltarea județului prin stimularea spiritului antreprenorial și valorificarea resurselor specifice spațiului rural.
6. Promovarea și valorificarea resurselor turistice ale județului Suceava.
7. Dezvoltarea capacității administrative la nivelul județului Suceava.
8. Creșterea gradului de acces și utilizare a tehnologiilor informației și comunicării la nivelul județului Suceava.
9. Dezvoltarea infrastructurii culturale și valorificarea moștenirii culturale și istorice existente la nivelul județului Suceava.
10. Îmbunătățirea continuă a relațiilor internaționale și dezvoltarea parteneriatelor intra- și inter-regionale.

Alte obiective / priorități din strategii zonale / locale

Planurile strategice de dezvoltare la nivel local sau zonal prevăd o dezvoltare durabilă a județului Suceava. Acest tip de dezvoltare se bazează pe competitivitate, pe un nivel de trai crescut, acces facil la servicii inclusiv la cele on-line și digitale, o valorificare eficientă și responsabilă a resurselor din teritoriu, creativitate și inovare în activități cu specializare inteligentă, atragerea investițiilor și a turiștilor în teritoriu, crearea parteneriatelor în afaceri pentru dezvoltarea unui mediu economic mai stabil, mai competitiv, care să facă față mai ușor provocărilor externe.

6.2.5. Priorități din Răspuns la efectele crizei COVID-19 asupra economiei românești

Încă de la începutul anului 2020, pandemiei COVID-19 a afectat economiile multor state europene și nu numai, conducând la un cadru macroeconomic incert la nivel global, existând în prezent o multitudine de factori care inhibă creșterea economică. Acești factori negativi pentru economie sunt dificil de cuantificat, pe fundalul aplicării măsurilor de protecție a sănătății publice. Acest fenomen de instabilitate, afectează deopotrivă latura cererii și ofertei agregate, cu implicații mai profunde în lanțurile de aprovizionare din industrie, în piața muncii, precum și în scăderea încrederii consumatorilor și în volatilitatea prețurilor.

Evoluții macroeconomice și politici adoptate în contextul crizei provocate de COVID-19

Conform experților, pe termen scurt, provocarea cea mai importantă este *combaterea și limitarea efectelor crizei COVID-19 asupra sănătății și economiei*, ceea ce impune adoptarea unor *măsuri economice de redresare și de creștere a încrederii populației*.

Riscurile asupra dinamicii economice sunt preponderent de natură externă, economia României fiind strâns dependentă de situația schimburilor comerciale cu Zona Euro la nivelul unor activități din industrie cu valoare adăugată ridicată. Probabilitatea unei reveniri cu întârziere a activității industriale, ar putea influența negativ dinamica PIB-ului pe termen scurt și mediu.

În funcție de evoluțiile externe, prognoza de creștere economică a României ar putea fi revizuită în jos în cazul industriei, pierdere compensată parțial de o îmbunătățire în activități de construcții și comerț cu amănuntul. Un risc suplimentar este așteptat din partea sectorului agricol din cauza persistenței secetei.

Prognoza preliminară pentru anul 2020 a luat în considerare efectele pandemiei COVID-19, măsurile de sprijin pentru mediul de afaceri, impactul pe piața muncii, comportamentul consumatorilor, precum și intervențiile în domeniul medical. Ca urmare, în anul 2020, PIB-ul României a înregistrat o scădere mai mare de 1,9%, în termeni reali, însă în anul 2021 scădere este mult mai accentuată, urmând o tendință de regres.

Populația ocupată a urmat tendința PIB-ului, respectiv o depreciere structurală în anul 2020, deși sunt luate măsuri de menținere a forței de muncă în mediul de afaceri privat.

Pe partea ofertei, industria și construcțiile sunt afectate accentuat comparativ cu scenariul din iarna anului 2019, cu o reducere de peste 7%, iar în cazul serviciilor cu aprox. 5,6 %. Activitățile de construcții cunosc o redresare și își cresc activitatea în special pe segmentul clădirilor rezidențiale, acolo unde cererea este din ce în ce mai mare. În segmentul clădirilor nerezidențiale se înregistrează o scădere a cererii și o tendință de regres investițional. În latura serviciilor cele mai dezavantajate sunt activitățile de spectacole, culturale și recreative, tranzacțiile imobiliare, comerțul, transporturile, hotelurile și restaurantele.

Activitățile turistice, serviciile din hoteluri și restaurante, vor fi printre cele mai afectate, măsurile de izolare fizică, conducând practic la sistarea activității în diferite perioade de timp.

Exportul și importul de bunuri și servicii vor urma tendințe negative comparativ cu anul 2019 (-6,7%, respectiv -5,6%), menținând pe o perioadă mai lungă de timp o contribuție negativă a exportului net la creșterea PIB (-0,3%).

Pe termen scurt, măsurile destinate combaterii efectelor pandemiei COVID-19, atât pe partea de venituri, cât și de cheltuieli bugetare, au determinat o creștere prognozată a deficitului bugetar la 6,7% din PIB. Guvernul României a adoptat o serie de măsuri de macrostabilizare, utilizând politica fiscal-bugetară, în vederea stopării efectelor negative ale pandemiei.

Planul Național de Investiții (PNI) – Guvernul României, iulie 2020

PNI are ca scop realizarea unui model de dezvoltare economică și a unui plan de investiții pentru România, pentru a susține economia pe fondul de instabilitate economică manifestat în urma apariției pandemiei COVID-19. Obiectivul noului model de dezvoltare propus de Guvernul României (iulie 2020) este: *asigurarea convergenței cu economiile europene, astfel încât Produsul Intern Brut pe cap de locuitor (la paritatea de cumpărare standard) să ajungă la 87% din media UE27, la orizontul anului 2025.*

Obiective specifice de sprijin economic pe termen scurt, fac referire la:

- Asigurarea capitalului de lucru necesar pentru întreprinderile afectate de COVID-19, ca urmare a închiderii temporare a activităților, reducerii cererii de consum și întreruperilor din lanțul de aprovizionare;
- Dezvoltarea de instrumente financiare noi, care să ducă pe termen mediu la o transformare modernă a economiei românești prin stimularea capitalizării companiilor, asigurarea lichidității în economie prin scheme de garantare a instrumentelor de plată, încurajarea investițiilor private în domenii economice strategice;
- Continuarea măsurilor referitoare la protejarea locurilor de muncă, prin plata șomajului tehnic pentru personalul din domeniile a căror activitate a fost întreruptă temporar ca urmare a restricțiilor;
- Promovarea politicilor care prevăd transformarea digitală, modernizând operațiunile și interacțiunea cu cetățenii în furnizarea serviciilor publice, precum și modul intern de lucru al instituțiilor publice și angajaților;
- Încurajarea inițiativelor antreprenoriale în domeniul economic, prin care sunt stimulate sectoarele economice cu valoarea adăugată mare, cu potențial de export, care valorifică rezultatele inovării și cercetării prin dezvoltarea de produse și soluții tehnologice cu drept de proprietate intelectuală. Se alătură acestora și industriile care asigură cererea internă de consum din producția locală.

În domeniul investițiilor publice în infrastructura fizică a României, **prioritatea pe termen scurt este creșterea ritmului de finalizare a lucrărilor aflate în execuție și pregătirea proiectelor majore de infrastructură pe termen mediu și lung din domeniile transporturilor, energiei, comunicațiilor, agriculturii, sănătății, sportului și educației.**

Obiective specifice de sprijin economic pe termen mediu și lung, pentru agricultură și comunități locale, fac referire la:

- În domeniul agriculturii, obiectivul pe termen mediu și lung vizează elaborarea și implementarea unei Strategii de Gestionare a Apei, prin care se realizează **reabilitarea infrastructurii de irigații existente**, în perioada 2021-2024, prin punerea în funcțiune a 138 amenajări de irigații, cu un buget estimat de 3,4 miliarde de euro. Alt obiectiv strategic în domeniul agricol este **dezvoltarea unei rețele naționale de colectare, depozitare, sortare, ambalare, procesare și comercializare** a produselor românești.
- Pentru modernizarea comunităților locale sunt proiectate de investiții în infrastructura de drumuri (județene și locale), infrastructura de apă și canalizare inclusiv stații de epurare a apei, extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale, iar în servicii în construcția de unități școlare, centre medicale și baze sportive. Investiția financiară pentru acest obiectiv însumează 102 miliarde de lei în perioada 2021 – 2027.

Obiectivul principal este de demarare și realizare a unui program amplu de investiții publice, cu alocare bugetară care provine din fonduri europene și naționale, unele rambursabile altele nerambursabile. Aportul bugetar este de aprox. 100 de miliarde euro în perioada 2020 – 2030.

România va trebui să utilizeze cât mai eficient resursele europene puse la dispoziție, atât fondurile din Cadrul Financiar Multianual 2021-2027, cât și cele din programele europene de răspuns la criza COVID-19, astfel încât transformarea preconizată a economiei să favorizeze tranziția către o economie durabilă.

Planul Național de Relansare și Reziliență, 2021

Planul Național de Relansare și Reziliență (PNRR) este un document strategic creat la începutul anului 2021, este totodată un mecanism și instrument financiar care să răspundă noilor provocări apărute în economie.

Declanșarea epidemiei de COVID-19 la începutul anului 2020 a modificat perspectivele economice, sociale și bugetare la nivel național, European și mondial, fiind necesar un răspuns urgent și coordonat atât la nivelul Uniunii, cât și la nivel național. Acest lucru a fost realizat pentru a face față enormelor consecințe economice și sociale, precum și efectelor asimetrice asupra statelor membre UE.

În contextul crizei provocate de COVID-19 este necesar să se consolideze cadrul actual pentru furnizarea de sprijin statelor membre și să se acorde sprijin financiar direct statelor membre, prin intermediul unui instrument inovator. În acest scop Uniunea Europeană a instituit un mecanism de redresare și reziliență („mecanismul”) pentru a furniza un sprijin financiar eficace și semnificativ menit să accelereze implementarea reformelor sustenabile și a investițiilor publice conexe în statele membre. Mecanismul trebuie să fie un instrument special conceput pentru a aborda efectele și consecințele negative ale crizei provocate de COVID-19 în Uniune.

PNRR este gândit pe șase piloni și anume:

1. Tranziția verde;
2. Transformarea digitală;
3. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii, inclusiv coeziune economică, locuri de muncă, productivitate, competitivitate, cercetare, dezvoltare și inovare, precum și o piață internă funcțională, cu întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri) puternice;
4. Coeziune socială și teritorială;
5. Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională, în scopul, creșterii nivelului de pregătire pentru situații de criză și a capacității de reacție la criză;
6. Politici pentru generația următoare, copii și tineret, cum ar fi educația și competențele.

Totodată documentul prezintă patru obiective fundamentale, care fac referire la: **OS1** – Modernizarea și dezvoltarea pe termen lung a României; **OS2** – Modernizarea și dezvoltarea orașelor; **OS3** – Dezvoltarea marilor servicii publice ale României; **OS4** – Consolidarea competitivității economice a mediului de afaceri.

Programul de convergență al României pentru anul 2020

În Programul de convergență al României pentru anul 2020, s-a estimat o deteriorare a soldului global al bugetului general de la un deficit de 4,3 % din PIB în 2019 la un deficit de 6,7 % din PIB în 2020 și se estimează totodată că ponderea datoriei publice în PIB va crește de la 35,2 % în 2019 la 40,9 % în 2020. În realitate, valoarea deficitului a crescut la 9,79% din PIB în anul 2020, potrivit datelor Ministerului Finanțelor, dublu față de 2019.

Dezvoltarea mediului economic este strâns corelată cu inovarea și tranziția către o economie bazată pe cunoaștere. Conform Recomandărilor specifice de țară (2019), investițiile României în cercetare și dezvoltare sunt cele mai scăzute din UE (0,5 % din PIB), iar cheltuielile publice pentru cercetare și dezvoltare au scăzut și mai mult, de la 0,32 % din PIB în 2011 la 0,20% din PIB în 2019. În mod similar, intensitatea cheltuielilor în cercetare-dezvoltare a mediului de afaceri (0,28% în 2019) rămâne cu mult sub

media UE, traducându-se astfel într-un număr foarte scăzut de cereri de brevete și un număr de cercetători pe cap de locuitor de peste șase ori mai mic decât media UE.

Raportul de țară din 2020 evidențiază că rezultatele slabe ale României în materie de cercetare și inovare împiedică tranziția către o economie bazată pe cunoaștere. Pandemia a evidențiat neajunsurile procesului de educație și formare profesională. De aceea, precondiția esențială pentru furnizarea unor servicii educaționale și de formare profesională de calitate, incluzive și atractive constă în modernizarea infrastructurii educaționale.

Surse documentare:

Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Est, Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est, 2021, disponibil la: <https://www.adrnorddest.ro/ce-oferim/planificare-si-programare-regionala/planificare/>

Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Est, Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Est, perioada 2021-2027 - POR NE 2021-2027, 2021,

disponibil la: <https://www.adrnorddest.ro/en/homepage/>

Analiza economică și financiară la nivel macroeconomic pentru perioada de Pandemie cu SARS-CoV-2, 2020, disponibil la: <https://framesmedia.ro/>

Banca Centrală Europeană, Proiecții macroeconomice, 2021, disponibil la: https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/ecb.projections202009_ecbstaff~0940bca288.ro.html

Comisia Națională de Strategie și Prognoză, Prognoza în profil teritorial - varianta de iarnă 2021, 2021

Consiliul Județean Suceava, Grupuri de Acțiune Locală din județul Suceava, disponibil la:

http://www.cjsuceava.ro/2016/strategia_de_dezvoltare_economica_si_sociala/20160524_grupuri_gal.pdf

Consiliul Județean Suceava, Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020, disponibil la: <http://www.cjsuceava.ro/documente-nou/strategie/Strategie%20interior.pdf>

Guvernul României, Planul Național de Investiții și relansare Economică, 2020, disponibil la: https://gov.ro/fisiere/programe_fisiere/Planul_Na%C8%9Bional_de_Investi%C8%9Bii_%C8%99i_Relansare_Economic%C4%83.pdf

Guvernul României, Programul de Convergență 2020, 2020, disponibil la: https://mfinante.gov.ro/documents/35673/41334/ProgramdeConvergenta2020_20052020.pdf

Guvernul României, Strategia de dezvoltare teritorială a României – România policentrică 2035, 2016, disponibil la: <http://www.sdtr.ro/>

INSSE, Statistici, 2021, disponibil la: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Lista cu Grupurile de Acțiune Locală selectate de MADR – 2014-2020, 2020

Ministerul Educației, Strategia Națională pentru Specializare Inteligentă 2021-2027 (SNSI) și Strategia Națională de Cercetare-Dezvoltare (SNCD), 2021, disponibil la: https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/strategia-cdi-2020_-proiect-hg.pdf

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Planul Național de Relansare și Reziliență (PNRR), 2021, disponibil la: <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Acordul de Parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027, 2021, disponibil la: <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

6.3. Sectorul primar

Sectorul primar la nivelul județului Suceava este bine conturat în teritoriu prin diversele ramuri ce îl compun. Printre propunerile de impact asupra acestui sector se evidențiază aspecte ce țin de culturi cu valoare adăugată ridicată (pomicultura, cartof sau plante tehnice), mai ales în zone cu regim altitudinal specific (deal și podiș); promovarea agriculturii ecologice, coroborată cu turismul local ca piață de desfacere, mecanism ce se poate gândi ca fiind o modalitate economică internă de schimb între vestul și estul județului. Utilizarea produselor locale ar trebui să constituie baza de consum pe plan local, fiind astfel construite circuite economice locale ca, mai apoi, firmele specifice să se poată extinde în plan național. Valoarea acestor intervenții ar trebui să fie multiplicată cu ajutorul dezvoltării antreprenoriatului local din domeniu în tandem cu o cultură asociativă și fluxuri informatice specifice (specializarea forței de muncă, a tinerilor, modernizarea echipamentelor, parteneriate cu mediul universitar etc). Toate aceste măsuri se aplică asupra diferitelor sectoare de activitate, respectiv: agricultură, silvicultură și piscicultură. Un punct important este constituit de protejarea investițiilor din agricultură în fața schimbărilor climatice, prin intermediul sistemelor de irigații sau a sistemelor anti-grindină.

6.3.1 Diagnostic general și probleme

Deși de cele mai multe ori sectorul primar este perceput ca fiind unul deficitar (prin valoarea adăugată pe care o determină și nivelul de pregătire a resursei umane), totuși acesta, prin elementele de conținut, reprezintă un stâlp al securității naționale. Elementele de **diagnostic general și problemele** care se regăsesc la nivelul județului Suceava sunt prezentate în continuare.

Ponderea suprafeței agricole este de 40,7 % (347.632 ha.) din totalul suprafeței județului Suceava. Din această suprafață, 51.8 % este ocupată de către suprafața arabilă, urmată de suprafața ocupată cu pășuni în proporție de 26 %, suprafața de 21.3 % ocupată cu fânețe și suprafața de livezi și pepiniere pomicole ocupată în proporție de 0.9 %. Deși reprezintă **sectorul cu valoarea adăugată cea mai mare dintre suprafețele agricole, sectorul pomicol reprezintă o parte neglijabilă** a sectorului agricol. Acest sector este într-un regres din punct de vedere al suprafețelor deținute la nivelul anilor '90.

Fărămițarea suprafețelor agricole este o problemă comună, post decembristă, a spațiului rural românesc, iar în acest caz județul Suceava nu face excepție. Cu o suprafață medie a parcelelor de aproximativ **2.3 ha.** la nivelul județului, rezultă o agricultură de subzistență, ale cărei costuri financiare sunt semnificative. Problema agricolă este dublată de lipsa cunoștințelor sau incapacitatea proprietarilor în a lucra pământul.

Un alt aspect important este legat de schimbările climatice. Mecanismele de apărare și protecție dezvoltate de către autoritățile locale împotriva fenomenelor orajoase vor asigura stabilitatea acestui sector.

O problemă stringentă a sectorului agricol este ponderea redusă a suprafeței irigate. Aceasta este de doar 3.791 ha., adică 1.1 % din suprafața agricolă a județului. Valoarea este neschimbată din 1997 până în 2014 (INS), fapt ce subliniază un dezinteres cu privire la investițiile din acest sector. Alte amenajări realizate sunt suprafața desecată (44.904 ha.) și cea a lucrărilor de eroziune a solului (85.189 ha.).

Din perspectiva silvică, pe teritoriul județului Suceava se observă o pondere de 53 % a pădurilor la nivelul anului 2014 (6,5 % din potențialul silvic al României) și o pondere de 89.3 % din suprafața terenurilor neagricole (453.661 ha.). Acestea se suprapun de-a lungul ariilor montane ale județului, fiind constituite din păduri de foioase și de conifere. Fondul forestier este extins cu precădere în UATB-urile din partea de vest a județului, precum: Broșteni, Cârlibaba, Coșna, Crucea, Dorna Candrenilor, Fundu Moldovei, Iacobeni, Poiana Stampei, Șaru Dornei, etc. Gestionarea întregului fond forestier este realizată de către o serie de ocoale silvice și cantoane bine structurate la nivel județean. Domeniul silvic mai deține un avantaj economic cum este cel al fructelor de pădure, cel al ciupercilor și cel al plantelor medicinale. Această resursă este una ce poate aduce beneficii imense în comunitățile locale.

Printre avantajele identificate la nivelul județului Suceava se identifică existența unor stațiuni de cercetare din domeniul agricol și silvic sau existența **Băncii de resurse genetice Suceava**. Aceste aspecte conferă un punct de stabilitate și dezvoltate la nivelul domeniilor enunțate.

Județul deține o rețea vastă din punct de vedere hidrografic de 12.232 ha. (1,43 % din suprafața totală și 2.4 % din suprafața neagricolă) de către ape și bălți. Cele mai importante acumulări hidrografice sunt: Antoceni, Bosanci I și II, Bucecea, Fălticeni I și II, Forăști, Hreățca, Liteni, Mihăești, Moara, Pocoleni, Rogojești, Șomuzul Mare etc. Prin intermediul acestor lacuri, cât și a bazinelor râurilor Siret, Moldova și Suceava, județul prezintă un real potențial al acvaculturii. Cu toate acestea, la nivel județean, domeniul piscicol este unul subreprezentat din punct de vedere al numărului de firme, cea ce face ca potențialul acestui sector să fie unul slab exploatat.

O problemă acută a sectorului primar este insuficienta forță de muncă calificată. Acest fenomen este determinat în special de scăderea numărului de școli profesionale la nivel național, fenomen de la care nu face excepție nici județul Suceava. Crearea de parteneriate între mediul privat și unitățile de învățământ ar asigura pe termen mediu și lung dezvoltarea durabilă a sectorului primar.

În tabelul următor este prezentată lista UATB din județul Suceava cu **suprafețe de peste 10.000 ha.** Suprafața celor 26 UATB (25% din număr total UATB) reprezintă **53% din suprafața totală** a județului.

Tabel nr. 24: Lista UATB din Județul Suceava care au o suprafață de peste 10.000 ha

Nr. crt.	Denumire UATB	Suprafață totală (ha)	Nr. crt.	Denumire UATB	Suprafață totală (ha)
1	BROȘTENI	42440	14	Crucea	15130
2	Cârlibaba	27148	15	Dorna-Arini	14706
3	Moldovița	24924	16	VATRA DORNEI	14434
4	Stulpicani	21670	17	CÂMPULUNG MOLDOVENESC	14155
5	Coșna	20828	18	Pojorâta	13770
6	Râșca	20714	19	Panaci	13754
7	Dorna Candrenilor	19236	20	Vama	13628
8	Brodina	19205	21	Putna	13370
9	Poiana Stampei	18076	22	Izvoarele Sucevei	13270
10	Șaru Dornei	18014	23	Slatina	11958
11	Vatra Moldoviței	17620	24	Ciocănești	11057
12	Fundu Moldovei	17579	25	DOLHASCA	11036
13	Mălini	15153	26	Ostra	10153

Suprafață totală (26 UATB) 453028

Sursa: INS Tempo online (date 2014)

6.3.2. Obiectiv sectorial al sub-domeniului țintă

Se urmărește **atenuarea discrepanțelor economice între mediul urban și cel rural** prin promovarea specificității locale. Elementele de ansamblu în vederea dezvoltării pe termen lung a zonelor rurale se bazează pe construirea și dezvoltarea unei clase antreprenoriale care să asigure siguranța economică locală; creșterea productivității locale prin utilizarea echipamentelor tehnice moderne; crearea unor produse de marketing care să ofere locuri de muncă bine plătite. Prin acest proces, zonele rurale devin competitive din punct de vedere economic și pot rezolva problemele sociale cu care se confruntă astfel de zone: îmbătrânirea populației, imigrația și atractivitatea tinerilor în respectivele zone.

Obiectivul sectorial cuprinde dezvoltarea și adaptarea la noile paradigme economice locale și internaționale în vederea creșterii nivelului de trai. Metodele prin intermediul cărora se pot dezvolta activitățile din județul Suceava sunt bazate pe **creșterea competitivității sectorului primar, creșterea capacității de producție, extinderea și realizarea unor circuite cu valoare adăugată ridicată, promovarea brandurilor locale, promovarea sectoarelor de nișă, promovarea culturii antreprenoriale locale, dezvoltarea fondului piscicol, dezvoltarea fondului pomicol, transparentizarea deciziilor**. Efectele principale în aplicarea acestor metode duc la menținerea tinerilor în mediul rural, scăderea migrației internaționale și obținerea siguranței alimentare, astfel încât județul să reprezinte un pol al siguranței la nivel zonal.

Județul Suceava își va putea valorifica potențialul major pe care îl deține în sectorul primar doar dacă va dispune de o infrastructură specifică solidă, de specialiști și de o distribuție adaptată situațiilor de criză, capabilă să se adapteze unor cerințe în continuă dinamică. Un alt element important de sprijin pentru implementarea cu succes a unor astfel de metode îl reprezintă și facilitarea întoarcerii diasporei în zonele natale o resursă umană importantă inclusiv prin experiența acumulată.

Obiectivul sectorial al sub-domeniului țintă „sectorul primar” este:

OEP: Dezvoltarea și promovarea competitivității la nivelul activităților din sectorul primar.

Acesta este susținut de 10 sub-obiective sectoriale aferente celor 3 sub-sectoare ale sectorului primar: agricultura (OEPa1 – OEPa4), silvicultura (OEPs1-OEPs4) și piscicultura (OEPp1-OEPp2).

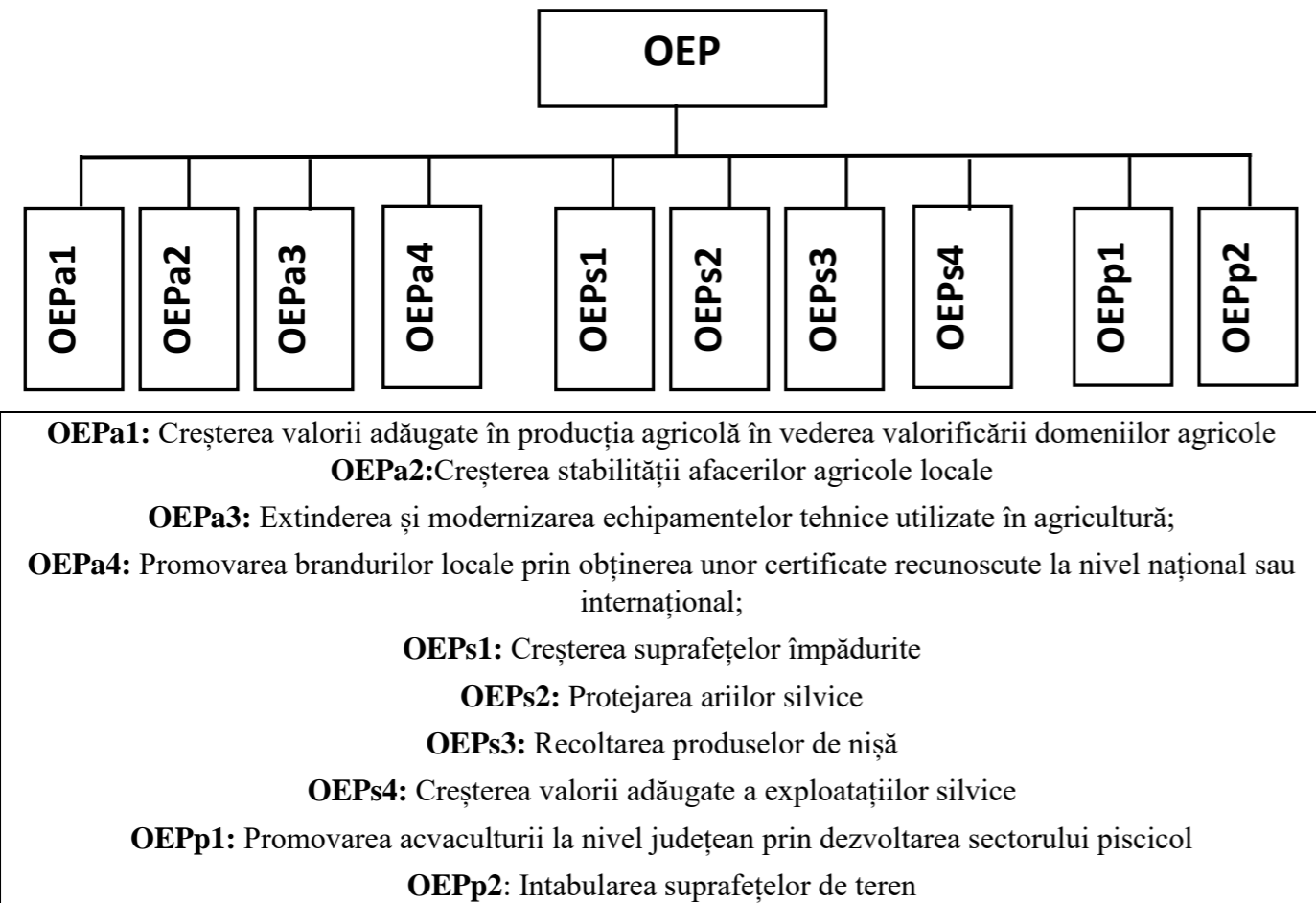

Fig. nr. 43: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „sectorul primar”

6.3.3. Sub-obiective specifice pentru agricultură

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

Principalele propuneri identificate în sectorul agricol la nivel județean sunt:

- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 ce include: Submăsura 1.1 "Sprijin pentru formarea profesională și dobândirea de competențe"; Submăsura 3.2 "Sprijin pentru activitățile de informare și de promovare desfășurate de grupurile de producători în cadrul pieței interne"; Submăsura 4.1 "Investiții în exploatații agricole", Submăsura 4.1a "Investiții în exploatații pomicole"; Submăsura 4.2 "Sprijin pentru investiții în procesarea/ marketingul produselor agricole"; Submăsura 4.2a "Investiții în procesarea/marketingul produselor din sectorul pomicol"; Submăsura 4.3 "Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea infrastructurii agricole și silvice - irigații"; Submăsura 4.3 "Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea infrastructurii agricole și silvice - infrastructura de acces agricolă"; Submăsura 5.1 "Sprijin pentru investițiile în măsuri preventive destinate să reducă efectele dezastrelor naturale, ale fenomenelor climatice nefavorabile și ale evenimentelor catastrofale probabile"; Submăsura 5.2 "Sprijin pentru investiții privind refacerea terenurilor agricole și a potențialului de producție afectate de dezastre naturale, de condiții de mediu adverse și de evenimente catastrofale"; Submăsura 6.1 "Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri"; Submăsura 6.3 "Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici"; Submăsura 6.5 "Schema pentru micii fermieri"; Submăsura 9.1 "Înființarea grupurilor de producători"; Submăsura 9.1a "Înființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol"; Măsura 10 "Agromediu și climă"; Măsura 11 "Agricultură ecologică"; Submăsura 16.1 "Sprijin pentru înființarea și funcționarea grupurilor operaționale (GO), pentru dezvoltarea de proiecte pilot, noi produse"; Submăsura 16.1a "Sprijin pentru înființarea și funcționarea grupurilor operaționale, dezvoltarea de proiecte pilot, produse și procese - pomicol"; Submăsura 16.4 "Sprijin pentru cooperarea orizontală și verticală între actorii din lanțul de aprovizionare"; Submăsura 17.1 "Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor"; Submăsura 19.1 "Sprijin pregător pentru dezvoltarea strategiilor de dezvoltare locală"; Măsura 20; Măsura 1 pentru transferul de cunoștințe și acțiuni de informare a măsurilor de creștere a competitivității și diversificării din agricultură și a necesității restructurării și modernizării sectorului agricol, "Asistență tehnică"⁶¹.
- Măsurile de finanțare din cadrul Strategiei de Dezvoltare Locală a Asociației Grupuri de Acțiune Locală Suceava Sud-Est includ: Măsura 4.1C – "Sprijinirea dezvoltării resursei umane în sectorul agricol"; Măsura 5.2A - "Dezvoltarea durabilă a sectorului agricol"; Măsura 6.3A- "Certificarea calității produselor în cadrul schemelor de calitate"; Măsura 7.3A- "Promovarea formelor asociative de producători în agricultură".
- Proiect implementat de către Camera de Comerț și Industrie (CCI) a Județului Suceava prin „Joint Business Support Centre – Instrument (2013-2015) pentru stimularea dezvoltării antreprenoriatului în regiunea de graniță Ro-Ua-Md”. Acest proiect a cuprins și firme din domeniul agricol, fiind organizate sesiuni de training în fiecare regiune de graniță unde au participat 260 de IMM-uri.
- Târguri și expoziții organizate de CCI Suceava de promovare a agriculturii locale: Agro Expo Bucovina- salonul produselor alimentare; Suceava Food & Wine Festival; Târgurile Bucovinene de Vară.
- Proiect de cercetare-inovare cu impact asupra agriculturii locale prin ADER 2019-2020: acesta presupune crearea de soiuri de secară de toamnă cu talie scurtă rezistente la boli, cu însușiri superioare de panificație, câștigată de către Stațiunea de Cercetare - Dezvoltare Agricolă Suceava.

⁶¹ Principalele măsuri propuse prin intermediul Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale la nivel național și adaptate mediului agricol.

- În anul 2019 conform Agenției pentru Agricultură Județeană Suceava s-au evidențiat următoarele proiecte: acordarea sub diferite forme a unor ajutoare de minimis ce revin M.A.D.R. din Programul de Guvernare pe anul 2019; sprijinirea fermierilor în activități specifice; organizarea cursurilor acreditate de pregătire profesională; înregistrarea și avizarea fișelor de înscriere în agricultură ecologică; promovarea produselor tradiționale românești; organizarea de filiere și înființarea grupurilor de producători în domeniul vegetal, horticol, zootehnic și al procesării produselor, asociațiilor profesionale, cooperative, atât în sectorul vegetal cât și în sectorul zootehnic, care să vină în sprijinul valorificării producției agricole; Autorizări: depozite, tăieri nuci, plantări /defrișări livezi și vii, comercializare vin vrac, cultivatori de plante psihotrope (câneapă și mac); Analizarea documentelor privind scoaterea din circuitul agricol a terenurilor/ introducerea în intravilanul localităților a terenurilor agricole/schimbarea categoriei de folosință a terenurilor, avizarea, sau, după caz, aprobarea scoaterii terenurilor din circuitul agricol.

Obiective propuse prin PATJ

OE1: Creșterea valorii adăugate în producția agricolă în vederea valorificării domeniilor agricole

OE2: Creșterea stabilității afacerilor agricole locale. Aceasta reprezintă o prioritate în gestionarea acestui segment pe termen mediu și lung.

OE3: Extinderea și modernizarea echipamentelor tehnice utilizate în agricultură. Acesta reprezintă un alt factor cu rol determinant în competitivitatea acestui sector.

OE4: Promovarea brandurilor locale prin obținerea unor certificate recunoscute la nivel național sau internațional.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MPa2.1: Promovarea asociaționismului între firme generează un suport colectiv al partenerilor cu scopul de a fi mult mai competitivi pe piața economică. O astfel de abordare ar crea premisele unor parteneriate cu marile lanțuri de magazine. Se aplică la nivel județean întrucât asociaționismul reprezintă o trăsătură comună.

MPa2.2: Crearea acordurilor între mediul de afaceri și industria HORECA reprezintă un avantaj pentru ambele sectoare în contextul în care ambele sectoare sunt puternic reprezentate în teritoriu. Se aplică la nivel județean întrucât pot participa producători din UATB-urile fără activitate HORECA.

MPa4.1: Creșterea numărului de produse de calitate atestate de către stat/Uniunea Europeană. Se aplică la nivelul tuturor UATB-urilor întrucât orice produs poate fi susceptibil de a avea o atestare.

Măsuri specifice la nivel local

MPa1.1: Promovarea culturilor cu valoare adăugată precum rapiță, hamei, sfeclă de zahăr, cartof. Se aplică la nivelul a 75 de UATB-uri din partea de vest a județului pentru că prezintă relief adaptat aplicării unei astfel de măsuri. De la această măsură fac excepții unele așezări urbane.

MPa1.2: Promovarea agriculturii ecologice reprezintă un avantaj local ce poate fi corelat cu industria turismului sau marile lanțuri de magazine. Se aplică la nivelul a 75 de UATB-uri din partea de vest a județului pentru că prezintă relief adaptat aplicării unei astfel de măsuri. De la această măsură fac excepții unele așezări urbane.

MPa1.3: Creșterea suprafețelor pomicole generează un atu din punct de vedere financiar putând atrage și investitori din domeniul alimentar. Se aplică la nivelul UATB-urilor Fălticeni, Fântâna Mare, Forăști, Preutești, Rădășeni, Vulturești întrucât prezintă forme de relief ce avantajează pomicultura.

MPa1.4: Promovarea unor ramuri zootehnice noi susține ramuri noi ale sectorului primar precum: struți, melci, porci din rasa bazna sau mangalița. Se aplică la nivelul tuturor UATB-urilor cu excepția municipiilor Suceava, Câmpulung și Vatra Dornei întrucât prezintă un caracter urban pronunțat.

MPa3.1: Construirea de sisteme de irigații în proximitatea marilor acumulări de apă ce rezolvă problema secetei. Se aplică la nivelul UATB-urilor Fălticeni, Bunești, Hârtop, Preutești, Rădășeni întrucât prezintă suprafețe de apă însemnate.

MPa3.2: Construirea de depozite frigorifice ce susține vânzarea produselor în extrasezon. Se aplică la nivelul UATB-urilor Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei întrucât dispun de o poziție importantă și constituie un punct de desfacere.

MPa3.3: Construirea unui sistem antigrindină generează stabilitate la nivelul suprafețelor cultivate. Se aplică la nivelul UATB-urilor Bosanci, Dărmănești, Dornești, Preutești întrucât acoperă regiunea agricolă a județului.

În tabelul următor este prezentată lista primelor 10 UATB din județul Suceava după suprafața ocupată de terenurile agricole, respectiv arabile. Suprafața acestora reprezintă **17 / 22 %** din suprafețele totale.

Tabel nr. 25: Primele 10 UATB după suprafața agricolă respectiv suprafața arabilă

Denumire UATB	Suprafață total (ha)	Suprafață agricolă (ha)	Denumire UATB	Suprafață total (ha)	Suprafață agricolă (ha)	Suprafață arabilă (ha)
Șaru Dornei	18014	8785	Zvoriștea	6714	5780	4647
Fundu Moldovei	17579	6503	Udești	7619	5272	4486
BROȘTENI	42440	6011	LITENI	7232	5036	4318
Moldova-Sulița	9894	5972	SALCEA	5559	4781	3998
Zvoriștea	6714	5780	DOLHASCA	11036	5364	3862
DOLHASCA	11036	5364	Vadu Moldovei	5408	4824	3755
Udești	7619	5272	Frătăuții Noi	5457	4693	3637
Horodniceni	5702	5227	Arbore	6620	4473	3481
Panaci	13754	5142	Cornu Luncii	8401	4589	3460
LITENI	7232	5036	Bosanci	4957	4595	3352

Sursa: INS Tempo online (date 2014)

În tabelul următor este prezentată lista primelor 10 UATB din județul Suceava după suprafața ocupată cu pășuni și fânețe. Suprafața celor 10 UATB reprezintă **peste 32%** din suprafețele totale la nivelul județului.

Tabel nr. 26: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu pășuni și fânețe

Denumire UATB	Suprafață total (ha)	Suprafață agricolă (ha)	Suprafață arabilă (ha)	Suprafață pășuni (ha)	Suprafață fânețe (ha)	Suprafață pășuni și fânețe (ha)
Șaru Dornei	18014	8785	352	4671	3762	8433
Fundu Moldovei	17579	6503	151	2838	3514	6352
Moldova-Sulița	9894	5972	85	3462	2425	5887
BROȘTENI	42440	6011	253	3115	2628	5743
Panaci	13754	5142	132	2674	2336	5010
Cârlibaba	27148	4945	97	4104	744	4848
Dorna Candrenilor	19236	4910	301	1989	2620	4609
Izvoarele Sucevei	13270	4247	27	2390	1830	4220
Stulpicani	21670	4858	651	1282	2920	4202
CÂMPULUNG MOLDOVENESC	14155	4401	258	1191	2952	4143

Sursa: INS Tempo online (date 2014)

În tabelul următor este prezentată lista primelor 10 UATB din județul Suceava după suprafața ocupată cu livezi și pepiniere pomicole. Suprafața celor 10 UATB (1882ha) reprezintă **peste 63%** din suprafețele ocupate cu livezi și pepiniere pomicole

Tabel nr. 27: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu livezi și pepiniere pomicole

Denumire UATB	Suprafață total- (ha)	Suprafață agricolă (ha)	Suprafață arabilă (ha)	Suprafață pășuni (ha)	Suprafață fânețe (ha)	Suprafață livezi și pepiniere pomicole (ha)
FĂLTICENI	2876	2200	1163	300	205	532
Rădășeni	4086	3335	2251	545	132	407
Vulturești	5144	3074	2169	523	135	247
Preutești	6998	4317	2666	1137	370	144
Arbore	6620	4473	3481	618	250	124
Forăști	6553	4524	3252	1011	137	124
Horodniceni	5702	5227	3186	978	963	100
Bosanci	4957	4595	3352	630	541	72
Fântâna Mare	2581	2308	1642	425	175	66
Pătrăuți	3773	1472	942	375	89	66

Sursa: INS Tempo online (date 2014)

6.3.4 Sub-obiective specifice pentru silvicultură

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 include:

- -Submăsura 4.3.I - Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea infrastructurii agricole și silvice.
- -Submăsura 6.2 "Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale".
- -Submăsura 6.4 "Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole";
- -Submăsura 8.1 "Împădurirea și crearea de suprafețe împădurite";
- -Submăsura 15.1 "Plăți pentru angajamentele în materie de silvomediu și climă".

Direcția Silvică Suceava:

- conservarea și dezvoltarea fondului forestier;
- valorificarea superioară a lemnului; protejarea pădurilor de stat și a celor private pe bază de contract;
- conservarea biodiversității;
- administrarea rezervațiilor naturale;
- recoltarea masei lemnoase;
- lucrări de regenerare; lucrări de reconstrucție ecologică;
- întreținerea rețelei de drumuri forestiere;
- asistență tehnică pentru fonduri private de pădure;
- activități de educație ecologică;
- recoltarea pentru piața internă și externă a fructelor și ciupercilor de pădure;

⁶² Certificarea FSC (Forest Stewardship Council) a pădurilor constituie un proces prin intermediul căruia o organizație independentă atestă faptul că suprafața împădurită este întreținută conform unui standard.

- furnizarea lemnului în industria construcțiilor, industria prelucrărilor lemnoase și a celulozei.

Obiective propuse prin PATJ

OEPs1: Creșterea suprafețelor împădurite. Acesta reprezintă un obiectiv asumat de către toate statele membre ale Uniunii Europene.

OEPs2: Protejarea ariilor silvice

OEPs3: Recoltarea produselor de nișă. Acesta asigură o valoare adăugată mult mai mare.

OEPs4: Creșterea valorii adăugate a exploatațiilor silvice

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

Măsuri specifice la nivel local

MPs1.1: Creșterea suprafețelor împădurite din ariile montane întrucât reprezintă areale întinse cu activitate umană redusă și factori climatici propice. UATB-uri aflate în partea de vest a județului ce fac parte din Zona Montană Defavorizată și prezintă condițiile susținerii extinderii domeniului silvic.

MPs1.2: Crearea de perdele forestiere ce au rolul de a proteja așezările și căile de comunicații de fenomene intense precum vântul sau reținerea zăpezilor. UATB-uri aflate în partea de vest a județului ce fac parte din Zona Montană Defavorizată.

MPs2.1: Transparentizarea mediului silvic ce poate fi realizat prin crearea de parteneriate cu ONG-uri de profil.

MPs3.1: Recoltarea produselor de nișă din pădure și crearea de parteneriate reprezintă un avantaj economic important. UATB-uri aflate în partea de vest a județului ce fac parte din Zona Montană Defavorizată ce dețin păduri și implicit fructe de pădure.

MPs4.1: Creșterea valorii adăugate silvice are loc prin implementarea unor certificate ce atestă calitatea lemnului recoltat. UATB-uri aflate în partea de vest a județului care fac parte din Zona Montană Defavorizată au suprafețe întinse de păduri și pot fi valorificate într-un mod sustenabil⁶².

În tabelul următor este prezentată lista primelor 10 UATB din județul Suceava după suprafața ocupată cu păduri și altă vegetație forestieră. Suprafața celor 10 UATB reprezintă **peste 40%** din suprafețele ocupate cu păduri și altă vegetație forestieră din județ.

Tabel nr. 28: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu păduri și altă vegetație forestieră

Denumire UATB	Suprafață total- (ha)	Suprafață agricolă (ha)	Suprafață terenuri neagricole (ha)	Păduri și altă vegetație forestieră
BROȘTENI	42440	6011	36429	35847
Cârlibaba	27148	4945	22203	21288
Moldovița	24924	4453	20471	19925
Râșca	20714	2422	18292	17868
Coșna	20828	3331	17497	17157
Stulpicani	21670	4858	16812	16000
Brodina	19205	3036	16169	15769
Dorna Candrenilor	19236	4910	14326	13947
Poiana Stampei	18076	4202	13874	13698
Vatra Moldoviței	17620	3912	13708	13120

Sursa: INS Tempo online (date 2014)

6.3.5. Sub-obiective specifice pentru piscicultură

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

Planul Strategic Național Multianual pentru acvacultură (2014): implementarea tehnologiilor noi competitive; introducerea de specii noi endemic; reintroducerea suprafețelor piscicole abandonate; adoptarea unui cod de bune practici; realizarea asociațiilor între producători; realizarea unei campanii privind creșterea consumului de pește; acordarea de compensații pentru pagubele produse la nivelul culturilor piscicole de către specii protejate; oferirea de asistență tehnică.

Direcția Silvică Suceava: gospodărirea rațională a fondurilor de pescuit; gospodărirea fondurilor de pescuit în apele de munte; producerea în condiții ecologice a păstrăvului pentru consum.

Obiective propuse prin PATJ

OEPp1: Promovarea acvaculturii la nivel județean prin dezvoltarea sectorului piscicol. O astfel de acțiune ar crea stabilitate într-un sector defavorizat fără prea mari investiții.

OEPp2: Intabularea suprafețelor de teren unde se află amenajările piscicole are ca scop stabilizarea sectorului piscicol astfel încât să nu existe probleme juridice ce ar periclita afacerea în viitor.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MPP1.1: Crearea lanțurilor de desfacere asigură consumul local al cererii de pește. Măsura realizării lanțurilor de desfacere se aplică la nivel județean întrucât orice potențial magazin alimentar poate să facă parte din distribuție.

MPP1.2: Promovarea asociaționismului în piscicultură are ca rezultat stabilitatea unui domeniu costisitor. Această măsură se aplică la nivel județean întrucât asocierea între investitori poate fi realizată în orice UATB.

Măsuri specifice la nivel local

MPP2.1: Susținerea domeniilor piscicole prin facilitarea producătorilor din domeniu în vederea realizării tuturor actelor juridice. Se aplică la nivelul UATB-urilor pe suprafața cărora se se întâlnesc cele mai importante acumulări de apă.

În tabelul următor este prezentată lista primelor 10 UATB din județul Suceava după suprafața ocupată cu ape, bălți. Suprafața celor 10 UATB reprezintă **peste 25%** din suprafețele de apă, bălți din județ.

Tabel nr. 29: Primele 10 UATB după suprafața ocupată cu ape, bălți

Denumire UATB	Suprafață total- (ha)	Suprafață agricolă (ha)	Suprafață terenuri neagricole (ha)	Suprafață ocupată cu ape, bălți (ha)
SIRET	4340	3160	1180	511
Municipiul Rădăuți	3230	2044	1186	364
Fundu Moldovei	17579	6503	11076	322
Stulpicani	21670	4858	16812	300
Moldovița	24924	4453	20471	295
CÂMPULUNG MOLDOVENESC	14155	4401	9754	285
BROȘTENI	42440	6011	36429	275
Udești	7619	5272	2347	254
Cârlibaba	27148	4945	22203	250

Denumire UATB	Suprafață total- (ha)	Suprafață agricolă (ha)	Suprafață terenuri neagricole (ha)	Suprafață ocupată cu ape, bălți (ha)
Rădășeni	4086	3335	751	245

Sursa: INS Tempo online (date 2014)

Surse documentare:

Asociația pentru Certificare Forestieră, Certificare FSC-(Forest Stewardship Council), FSC-DIR-40-005-RO Directiva FSC pentru Lemn Controlat, 1-20, https://www.certificareforestiera.ro/doc/FSC-DIR-40-005-RO-Directiva_Lemn%20Controlat_MT.pdf.

Comisia Europeană, Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime, Planul Strategic Național Multianual pentru Acvacultură, 2014, 1-243, <http://www.madr.ro/docs/fep/programare-2014-2020/draft-PSNMA-2014-2020.pdf>.

Institutul Național de Statistică- INSSE, 2020, baze de date statistice.

Guvernul României, Uniunea Europeană, Potențialul de Specializare Inteligentă în Domeniul Acvacultură și Piscicultură în Regiunea Sud-Est, 1-24, <https://uefiscdi.gov.ro/resource-85586>.

Ministerul, Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Direcția pentru Agricultură Județeană Suceava, 2020, Raport de activitate DAJ Suceava 2020,1-10, <http://dajsuceava.ro/wp-content/uploads/2021/01/Raport-DAJ-2020-minister.pdf>.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Române, Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, Strategia de Informare și Publicitate, 2015, 1-17, <https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/2015/Strategia-de-Informare-si-Publicitate-PNDR-2014-2020.pdf>.

Uniunea Europeană, Guvernul României, Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, Strategia de Dezvoltare Locală a Asociației Grupuri de Acțiune Locală Suceava Sud-Est, Versiunea 2, 1-79, <https://www.galsuceavasudest.ro/wp-content/uploads/2019/08/sdl-versiunea-2-modificat%C4%83-24.07.2019.pdf>.

Uniunea Europeană, Guvernul României, Programul Operațional Capacitate Administrativă, Strategia de Dezvoltare a Județului Suceava pentru perioada 2021-2027, 1-685.

Uniunea Europeană, Guvernul României, Programul Operațional “Dezvoltarea Capacității Administrative”, Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava, perioada 2011-2020, 1-250, <http://www.cjsuceava.ro/documente-nou/strategie/Strategie%20interior.pdf>.

6.4. Sectorul secundar

6.4.1 Diagnostic general și probleme

Sectorul secundar este dominat de activitatea industrială care prezintă un profil diversificat, remarcându-se mai multe ramuri tradiționale: **industria de prelucrare a lemnului** (județul Suceava deține 45% din numărul total de firme de la nivelul Regiunii NE) (Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Nord-Est, p. 24); **industria alimentară** (cele mai multe unități economice active din Regiunea NE se găsesc pe teritoriul județului Suceava) (Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Nord-Est, p. 2); **industria ușoară** cu specializările confecții, tricotaje, fabricarea de produse din pielărie, încălțăminte; **industria construcțiilor de mașini, industria extractivă**. Dezvoltarea acestor ramuri industriale tradiționale se bazează pe valorificarea unor resurse naturale variate.

Industria este dezvoltată predominant în centre urbane cu rang de municipiu din cadrul județului Suceava. Se remarcă și la nivelul economiei locale a unor orașe mici și mijlocii rolul important al industriei (Vicovu de Sus). În cazul orașelor mici, cu o evoluție îndelungată ca administrații rurale, acestea au înregistrat recent dezvoltarea industriei prelucrătoare (Frasin, Salcea). În mediul rural câteva comune prezintă un profil industrial diversificat (Șcheia, Marginea, Vama, Malini, Moldovița, Șaru Dornei); unele comune prezintă un profil economic dominat de valorificarea industrială a resurselor agricole (industrie alimentară: fabricarea pâinii: Horodnic de Jos, Horodniceni, Iaslovăț; industria cărnii: Drăgoiești, Ilișești) sau activitatea de prelucrare a lemnului (Frătăuții Noi, Izvoarele Sucevei, Straja, Cârlibaba, Ostra etc.); industria extractivă a cărei pondere în economia locală a scăzut foarte mult (Cacica: exploatare sare; Pojorâta: extragerea pietrei ornamentale).

Economia județului Suceava a fost influențată de evoluția economiei naționale afectată după 1990 de trecerea de la regimul economic centralizat la economia de piață. În acest context, o problemă stringentă de ordin economic este procesul **restructurare industrială care a afectat în cea mai mare parte unitățile administrativ-teritoriale profilate pe industria extractivă** atât în mediul urban (Broșteni) cât și în cel rural (Ostra, Crucea, Șaru Dornei, Fundu Moldovei). Restructurarea industrială a generat efecte economice negative, între care se pot menționa: restrângerea activității și uneori chiar închiderea acesteia (Broșteni, Ostra), creșterea numărului de șomeri. Deși se remarcă reprofilarea unor unități administrativ-teritoriale din mediul rural pe alte activități industriale (Ostra: prelucrarea lemnului reprezintă 18% din totalul activităților economice de pe teritoriul comunei) (Strategia de dezvoltare a comunei Ostra 2014-2020) sau diversificarea profilului industrial (Pojorâta: industria alimentară, tăierea și rânduirea lemnului), acestea păstrează în continuare caracterul mono-industrial. Procesul de reconversie a economiei locale a unităților administrativ-teritoriale axate pe industria extractivă către o economie mixtă (zootehnică, forestieră și a serviciilor) s-a realizat lent și nu este complet finalizat nici în prezent ca urmare a fragilității situației economice și a problemelor de calitate a mediului nesoluționate.

Alt efect negativ generat de restructurarea industrială este legat de problemele de mediu prin **neincluderea perimetrelor de exploatare miniere nefuncționale în reconstrucție ecologică**.

Restructurarea industrială a afectat și unele industrii din mediul urban: închiderea și abandonarea clădirilor industriale, fără a fi luate măsuri de conversie funcțională (ex. Fălticeni). Această situație se corelează și cu prezența unui singur parc industrial la nivelul județului Suceava, situație care generează limitarea oportunităților de a reutiliza clădiri abandonate ca spații de producție pentru noi activități industriale.

La nivelul județului Suceava, unitățile industriale extractive funcționale necesită aplicarea procesului de re tehnologizare pentru a reduce consumul de energie și pentru a limita poluarea.

Problema producției în sistem lohn (procesul de asamblare) axat pe executarea comenzilor pentru firme din străinătate generează efecte negative în plan economic în industria confecțiilor. Acest tip de producție

acoperă costurile reduse aferente remunerării capitalului uman, rentabilitatea economică fiind redusă. Deși produsele din sectorul confecții-textile înregistrează ponderi importante în structura exporturilor, acestea sunt produse cu valoare adăugată scăzută.

La nivelul județului Suceava există **o exploatare intensivă a fondului forestier** ceea ce generează deteriorarea ecosistemelor forestiere și a biodiversității, creșterea aridității climatului, etc.

Cu toate că la nivelul județului Suceava, activitatea industrială a înregistrat un regres după 1990, industria deține **21% ca valoare adăugată brută**, ocupând locul al doilea după servicii și comerț, industria prelucrătoare deținând cea mai mare pondere din total (19,1%), urmată de energia electrică și termică, gaze și apă (1,4%) și industria extractivă (0,5%) la nivelul anului 2010 (Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020, p. 21). Această situație se explică prin numărul mare de IMM-uri din domeniul industriei (1.628 în 2008 cu o ușoară diminuare înregistrată în 2009: 1.578 determinată de criza economică), cele mai multe fiind active în industria prelucrătoare (1.564 în 2008 și 1.499 în 2009) (Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020, p. 18).

Principalele disfuncționalități ale producției energetice sunt legate de numărul mare de gospodării neelectrificate atât în mediul urban cât și în cel rural de la nivelul județului Suceava, existența centralelor hidroelectrice de putere mică și cu eficiență energetică scăzută. Deși potențialul surselor de energie regenerabilă la nivelul teritoriului județului Suceava este semnificativ, valorificarea acestuia este limitată.

Construcțiile au o contribuție mai mică în economia județului Suceava, ocupând locul al patrulea cu o pondere de 7,9% a valorii adăugate brute (Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020, p. 21).

6.4.2 Obiectiv sectorial al sub-domeniului țintă

OES: Dezvoltarea sectorului secundar prin valorificarea optimă a resurselor optimă a resurselor care să permită o creștere economică sustenabilă.

Sectorul secundar deține un potențial de dezvoltare remarcabil la nivelul județului Suceava deoarece acesta concentrează cele mai importante ramuri industriale tradiționale care susțin economia localităților urbane și rurale. Dezvoltarea sectorului secundar trebuie gândită prin prisma creșterii competitivității economice a ramurilor industriale tradiționale în scopul asigurării unei economii sustenabile pentru reducerea decalajelor existente între mediul urban și cel rural.

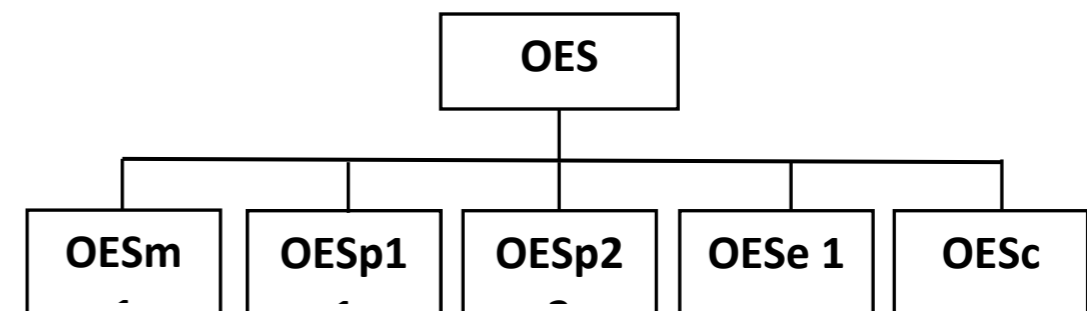

Fig. nr. 44: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „sectorul secundar”

OES: DEZVOLTAREA SECTORULUI SECUNDAR PRIN VALORIFICAREA OPTIMĂ A RESURSELOR CARE SĂ PERMITĂ O CREȘTERE ECONOMICĂ SUSTENABILĂ

OESm: Dezvoltarea și diversificarea producției industriei extractive

OESp1: Dezvoltarea și diversificarea industriei prelucrătoare

OESp2: Stimularea inovării și competitivității industriei prelucrătoare prin transfer tehnologic și promovarea produselor locale

OESe: Extinderea și diversificarea producției energetice

OESc: Dezvoltarea și diversificarea domeniului construcțiilor

6.4.3 Sub-obiective specifice pentru industria extractivă

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

În Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (2015) sunt analizate orașele miniere și localitățile rurale cu populație ocupată în industria extractivă care au cunoscut un declin socio-economic generat de restructurarea industrială de la începutul anilor '90 precum și de criza financiară din 2008. Pentru localitățile urbane și rurale cu unități miniere închise sau a căror activitate economică este diminuată, sunt propuse măsuri specifice de dezvoltare: ex. necesitatea implementării de lucrări urgente de infrastructură pentru reintroducerea în circuitul economic și protejarea ecologică a așezărilor afectate masiv de reziduurile activităților miniere (SDTR, 2015, p. 88); diversificarea activităților economice în localități miniere urbane și rurale aflate în declin situate în zona montană (SDTR, 2015, p. 197).

În cadrul strategiei industriei miniere 2004-2010 sunt menționate o serie de propuneri de dezvoltare care vizează reconsiderarea perimetrelor de exploatare, în vederea concentrării extracției pe zonele cele mai productive, dezvoltarea parteneriatului stat-privat, privatizarea minelor viabile sau cu condiții de viabilizare pentru asigurarea surselor de finanțare necesare dezvoltării și modernizării acestora pe măsură ce intervenția statului în activitatea de exploatare a resurselor subsolice se va reduce treptat. În Strategia industriei miniere din perioada 2008-2020 sunt prevăzute acțiuni de reconsiderare a perimetrelor de exploatare funcționale în scopul concentrării activității în zonele cele mai productive, dar în același timp se pune accent și pe condiții de protecție a mediului în zonele miniere, prin intermediul acțiunilor de refacere a mediului afectat de exploatarea miniere; aplicarea prevederilor din actul normativ privind condițiile de valorificare a metalelor din haldele de steril și iazurile uzinelor de preparare; în contextul economic actual marcat de procesul de restructurare industrială se propune reorganizarea prin atragere de investiții pentru activitatea de exploatare și preparare în regim public-privat pe baza unor contracte de cooperare, ca urmare a eliminării intervenției statului în susținerea activității, derularea privatizării în continuarea procesului de restructurare. Totodată, în cadrul acestei strategii se pune accent și pe atenuarea problemelor sociale determinate de închiderea minelor nerentabile.

Reconstrucția ecologică a terenurilor degradate folosite anterior ca situri ale industriei extractive este propusă și în Strategia de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020.

În Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava 2011-2020, se prevede necesitatea revitalizării activității extractive axate pe exploatarea materialelor de construcții (agregate de râu, roci utile din cariere) în unitățile administrative-teritoriale care dețin resurse de subsol. De asemenea, se propune realizarea de investiții pentru menținerea unităților miniere rentabile (sare gemă, uraniu, mangan, minereu cuprifera).

Obiective propuse prin PATJ

OESm 1: Dezvoltarea și diversificarea producției industriei extractive

Industria extractivă reprezintă una dintre ramurile tradiționale de la nivelul județului Suceava a cărei pondere s-a redus semnificativ în ultimii ani ca efect al procesului de restructurare industrială, se bazează pe exploatarea resurselor de subsol. Industria extractivă poate înregistra o diversificare în următorii ani prin includerea în exploatare a unor resurse nevalorificate pe teritoriul unor unități administrativ-teritoriale (produse de balastieră și construcții, argilă, etc.). **Necesitatea dezvoltării și diversificării industriei extractive se corelează cu suportul pe care îl asigură în dezvoltarea altor activități economice care susțin dinamica economiei județului Suceava.**

Măsuri specifice la nivel local

MSm1: Investiții pentru sprijinirea dezvoltării activității de exploatare a resurselor subsolice: zăcămintul de mangan de la Ulm, exploatarea în carieră a manganului în comuna Dorna Arini, zăcămintul de minereu cuprifera din perimetrul Mănăila (comuna Breaza), minereul fiind prelucrat în Uzina de Preparare Iacobeni, exploatarea în subteran a zăcămintului uranifer de la Crucea și sarea gemă la Cacica.

MSm2: Sprijinirea prin investiții a noi exploatare de resurse naturale: agregate balastieră: comunele Cornu Luncii, Drăgoiești (reluarea activității de exploatare a produselor de balastieră și argilă), Siminicea, Vadu Moldovei, posibilități de exploatare gaze naturale: comuna Păltinoasa.

MSm3: Sprijin pentru acțiuni de ecologizare a siturilor extractive: haldele de depozitare a sterilului de la Crucea, uzina de preparare – comuna Fundu Moldovei, iazurile de decantare de la Tărnicioara – comuna Ostra, cariere de exploatare a turbei – comuna Poiana Stampei, Poarta Veche, Dealu Negru – comuna Zvoriștea.

6.4.4 Sub-obiective specifice pentru industria prelucrătoare

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

Orașelor mici și mijlocii, centre ale industriei prelucrătoare în declin li se acordă o atenție deosebită în Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (2015) datorită rolului lor de echilibru la nivelul sistemului de localități concretizat prin legătura pe care o realizează între orașele mari și spațiul rural. Pentru menținerea rolului acestora în contextul economic actual care a afectat eficacitatea industriei prelucrătoare, orașele mici și mijlocii necesită intervenții care să contribuie la creșterea atractivității acestora, astfel încât să își poată menține populația și să poată exercita rolul polarizator asupra teritoriului învecinat.

Se recomandă în Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020 orientarea către dezvoltarea sectoarelor ce reprezintă potențial specific al județului, respectiv exploatarea și prelucrarea lemnului care din punct de vedere al cifrei de afaceri reprezintă 12%, ocupând locul doi la nivelul județean după comerțul cu amănuntul (p. 134). Dezvoltarea acestei ramuri a industriei prelucrătoare se corelează și cu suprafața mare ocupată de fondul forestier de pe teritoriul județului precum și calitatea ridicată a masei lemnoase.

O altă propunere este legată de dezvoltarea industriei alimentare în concordanță cu evoluția pozitivă înregistrată de agricultură, în special a sectorului zootehnic, ceea ce ar conduce la dezvoltarea sub-ramurilor prelucrarea cărnii, prelucrarea laptelui.

În cazul unităților administrativ-teritoriale situate în zona montană se pretează foarte bine prelucrarea industrială a produselor agricole care ar putea susține dinamizarea industriei alimentare. În acest sens sunt precizate o serie de propuneri de dezvoltare: creșterea competitivității economice prin organizarea

fermierilor în asociații pentru valorificarea produselor agroalimentare, încurajarea diversificării activităților în zona montană, gestionarea durabilă a resurselor forestiere, sprijinirea tinerilor antreprenori prin organizarea de cursuri și prin susținere financiară pentru demararea unei afaceri și creșterii valorii adăugate a produselor obținute, adaptate cerințelor pieței și chiar sprijinirea IMM-urilor în vederea diversificării activităților, creșterii competitivității economice și sporirii locurilor de muncă în localitățile rurale montane (Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a Carpaților 2014-2020).

Valorificarea superioară a resurselor agricole pe baza prelucrării industriale din cadrul UATB-urilor din mediul rural ar permite dezvoltarea capacității de prelucrare industrială a acestora prin crearea de IMM-uri. Totodată, crearea IMM-urilor ar contribui la îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agroalimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, al promovării pe piețele locale și în cadrul circuitelor scurte de aprovizionare, al grupurilor de producători și al organizațiilor interprofesionale. Acest obiectiv corespunde recomandărilor prevăzute în Planul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 (PNDR): îmbunătățirea performanței economice a tuturor exploatațiilor agricole și facilitarea restructurării și modernizării exploatațiilor, în special în vederea sporirii participării pe piață și a orientării spre piață, precum și a diversificării activităților agricole (p. 113); pe de altă parte în PNDR 2014-2020 este prevăzută și **măsura referitoare la modernizarea sectorului de procesare a produselor agricole și adaptarea acestuia la standardele UE**, consolidarea legăturilor dintre agricultură, producția alimentară și silvicultură, pe de o parte, și cercetare și inovare, pe de altă parte, inclusiv în scopul unei gestionări mai bune a mediului și al unei performanțe de mediu îmbunătățite (p. 111).

Totodată, în PNDR sunt evidențiate măsuri privind importanța pregătirii resursei umane care desfășoară activități agroalimentare: suport pentru cursurile de formare profesională de scurtă durată în domeniul agroalimentar (ex: inițiere, perfecționare), cu perioade diferențiate de pregătire, în funcție de nivelul de pregătire al fermierilor, inclusiv a celor tineri, procesatorilor din industria agro-alimentară, și de tematica programului de formare profesională (p. 826).

La nivelul județului Suceava creșterea valorii adăugate a produselor obținute în diferite ramuri ale industriei prelucrătoare (industria articolelor de îmbrăcăminte și textile, prelucrarea și procesarea lemnului, industrie alimentară) reprezintă o prioritate. Deși aceste ramuri ale industriei prelucrătoare au o pondere însemnată în economia județului Suceava, acestea se caracterizează prin valoare adăugată scăzută a produselor rezultate. De exemplu, în domeniul industriei textilelor și confecțiilor se impune identificarea unor oportunități noi (ex. identificării unor specializări de nișă) care să permită adaptarea la condițiile de piață, în contextul unei concurențe acerbe (în special din partea firmelor de profil asiatic). Astfel, pot fi identificate direcții de reconfigurare a industriei textile și a articolelor de îmbrăcăminte: tehnologia produselor textile: textile funcționale, textile medicale, textile inteligente pentru îmbrăcăminte comunicantă, biomateriale, textile tehnice, structuri textile compozite; ingineria tricotelor și a confecțiilor: structuri tricotate cu proprietăți termice, tricouri pentru protecție mecanică, vestimentație sinergetică (Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Nord-Est, pp. 13-14). Un alt exemplu este de orientare asupra producției axată pe crearea de combinezoane și măști medicale a căror cerere este legată de contextul actual marcat de evoluția crizei medicale generate de COVID-19, fapt ce ar determina limitarea importurilor masive ale acestor echipamente medicale. Această perspectivă de schimbare a profilului producției de confecții, care este dominată de sistemul lohn, ar contribui la dezvoltarea acestei activități economice pe termen lung cu un grad de rentabilitate economică mai ridicat. Aceste măsuri ar trebui să se dezvolte pe baza inovării și transferului tehnologic dinspre domeniul cercetare/ învățământ superior spre firmele din domeniu prin crearea de clustere, obiectiv prevăzut în Strategia de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020. Există oportunități pentru firme din domeniul agroalimentar, confecții-textile de a adera la clustere, însă este necesar ca procesul să fie facilitat de implicarea centrelor de

exelență din cadrul instituțiilor de învățământ superior din municipiul Suceava, Camerei de Comerț și Industrie în asigurarea interfeței dintre mediul de afaceri și cel academic.

În Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est sunt stabilite ca ținte crearea de **9 clustere, 3 centre de transfer tehnologic, o rețea transfer tehnologic la nivelul regiunii până în 2022** (p. 315).

Creșterea competitivității industriei de prelucrare a lemnului reprezintă o provocare și s-ar putea realiza prin înființarea unui cluster emergent (Strategia de specializare inteligentă a Regiunii Nord-Est, p. 26) la care să adere reprezentanți ai mediului de afaceri, institute de cercetare cu preocupări în domeniu sau în altele conexe, universități și organizații catalizator. Această măsură se poate implementa mai facil prin dezvoltarea unor platforme de cercetare-dezvoltare și inovare, precum și prin promovarea rezultatelor, inovațiilor (metode noi de procesare a lemnului, mobilă inteligentă: obiecte de mobilier rabatabile) prin intermediul transferului tehnologic. *În clusterul de confecții-tricotaje-textile ASTRICO Săvinești fac parte 2 firme din centrele urbane Gura Humorului și Rădăuți.*

Totodată, în diferite strategii de dezvoltare ale unor municipii și orașe de la nivelul județului este prevăzută **realizarea de parcuri industriale** (Suceava, Liteni). Realizarea unui **Parc Industrial Suceava-Botoșani**, propunere inclusă în Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020 are un dublu rol: dezvoltarea acestei ramuri a industriei prelucrătoare în cele două județe, precum și creșterea numărului de locuri de muncă și implicit îmbunătățirea nivelului de trai al populației (p. 135).

Crearea parcului industrial "Bucovina" pe teritoriul municipiului reședință de județ ar facilita desfășurarea de activități economice (Strategia integrată de dezvoltare a municipiului Suceava 2016-2023) precum și reabilitarea siturilor industriale poluate și abandonate (Strategia de dezvoltare a arealului urban Suceava-Botoșani pentru perioada 2014-2020).

Ca urmare a prezenței unor resurse bogate de apă minerală și plată pe teritoriul județului Suceava, se recomandă extinderea valorificării acestora pentru consum alimentar și balneo-terapeutic cu scopul dezvoltării UATB-urilicare dețin aceste resurse. Această recomandare se corelează cu unul dintre obiectivele strategice generale prevăzute în Strategia Societății Naționale a Apelor Minerale S.A. 2016-2020, respectiv atragerea în circuitul economic a unui număr cât mai mare și variat de resurse de apă minerală (p. 24). În cadrul aceleiași strategii sunt menționate și o serie de deficiențe care în timp pot fi limitate: lipsa unor măsuri financiare de susținere a proiectelor și programelor de descoperire, valorificare și protejare a resurselor de ape minerale naturale de consum alimentar și balneoterapeutic; nivelul scăzut al surselor de finanțare comparativ cu necesitățile de investiții (p. 28).

În strategiile orașelor mici și mijlocii este prevăzută înființarea de noi activități industriale (strategie de dezvoltare Solca: industrie ușoară). În relație cu această măsură este menționată și disponibilitatea administrațiilor locale de a concesiona terenurile disponibile pentru dezvoltarea activităților industriale (Strategia de dezvoltare a orașului Solca 2013-2023).

În relație cu activitatea industrială, sunt prevăzute reducerea suprafețelor afectate de poluare istorică, decontaminarea și regenerarea terenurilor industriale abandonate atât din mediul urban, cât și din cel rural (Strategia integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Suceava, pentru perioada 2016-2023, Agenda locală 21 Fălticeni, 2004, strategie de dezvoltare a orașului Solca 2013-2023, GAL bazinul Dornelor, GAL Bucovina de Munte).

Obiective propuse prin PATJ

OESp1: Dezvoltarea și diversificarea industriei prelucrătoare

Acest obiectiv este axat pe dezvoltarea industriei prelucrătoare care reprezintă un domeniu de activitate tradițional cu unități economice care au traversat perioade dificile din cauza trecerii de la economia centralizată la cea de piață sau de criza financiară din 2008. Cu toate acestea, unitățile industriei

prelucrătoare se bazează pe valorificarea resurselor bogate agricole și forestiere, fapt ce explică rentabilitatea acestora și chiar prezența unor firme ale căror produse de calitate sunt mărci recunoscute la nivel național. Măsurile asociate acestui obiectiv facilitează valorificarea superioară a materiilor prime existente la nivelul județului și o valorificare optimă cu scopul de a crește rentabilitatea economică și de a fi create noi locuri de muncă.

OESp2: Stimularea inovării și competitivității industriei prelucrătoare prin transfer tehnologic și promovarea produselor locale

Dezvoltarea inovării și transferului de rezultate inclusiv prin crearea de clustere pentru dinamizarea unor ramuri economice tradiționale (industrie alimentară, industria de prelucrare a lemnului, industria confecțiilor și textilă) va asigura dezvoltarea de produse, servicii și procese tehnologice noi, cu valoare adăugată crescută. **Se recomandă aderarea unor firme de pe teritoriul județului Suceava în cadrul Clusterului de tehnologii agroalimentare Ind-Agro-Pol.**

Măsuri specifice la nivel local

MSp1.1: Extinderea industriei alimentare pe baza procesării produselor agricole: industrie dulciuri în Municipiul Câmpulung Moldovenesc, oraș Liteni, redeschiderea fabricii de bere din orașul Solca; dezvoltarea de unități de prelucrare a laptelui: comunele Bogdănești, Cârlibaba, Ciocănești, Dorna Arini (inclusiv punct de colectare lapte), Hîrtop, Voitinel, Vulturești, prelucrare lapte și carne: comunele Breaza, Brodina, Coșna, Drăgoiești, Fundu Moldovei, Grănicești, Horodnicul de Sus (inclusiv construire abator sacrificare animale), Satu Mare, Șaru Dornei, Udești, Valea Moldovei, Vatra Moldoviței, Zamostea; prelucrare, industrializare și valorificare fructe în comunele Drăgoiești, Horodniceni, prelucrarea primară a fructelor: Capu Câmpului (fructe de pădure), Preuțești, Vulturești; prelucrare produse agricole comunele: Bosanci, Dumbrăveni, Horodniceni, Vadu Moldovei, producere și desfacere cereale și fructe în Comuna Rădășeni; construcție depozit de colectare și fabrică de procesare a cartofului în comuna Horodniceni, construcție fabrică de apă minerală și plată în comuna Ciocănești, îmbuteliere apă minerală plată în comuna Dorna Arini, captare/ îmbuteliere apă plată și minerală în comuna Șaru Dornei; dezvoltarea industriei alimentare în comunele Fântâna Mare, Iaslovăț, Putna, Pârteștii de Jos (panificație, patiserie), Vicovu de Jos (Panificație, carmangerie), Zamostea (panificație, patiserie); prelucrare a cărnii, laptelui, cartofilor în comuna Botoșana, abatorizarea și prelucrarea cărnii Ciocănești, procesarea cartofului în comuna Stroești, prelucrarea cărnii, a laptelui și a lânii în comuna Drăgușeni.

MSp1.2: Stimularea exploatării și prelucrării lemnului: municipiul Vatra Dornei (crearea unei fabrici de cherestea și mobilă), prelucrarea lemnului: în orașele Broșteni, Liteni și Solca, exploatarea și prelucrarea lemnului: comunele Breaza, Bilca, Bogdănești, Brodina, Comănești, Crucea, Dorna Arini, Fundu Moldovei, Iacobeni, Ilișești, Ipotești, Poieni-Solca, Stulpicani, Voitinel, fabrică de mic mobilier din lemn în comuna Coșna, mobilier Gălănești, Sadova, Vatra Moldoviței, procesarea deșeurilor din industria prelucrării lemnului în comunele Coșna, Vatra Moldoviței.

MSp1.3: Stimularea dezvoltării industriei confecțiilor și textilelor: municipiul Fălticeni, industrie ușoară (croitorie) în comuna Ipotești.

MSp2.1: Sprijin pentru domenii economice competitive și sisteme productive integrate: municipiile Suceava, Fălticeni, Câmpulung Moldovenesc, Rădăuți, orașele Broșteni, Gura Humorului, Liteni, Vicovu de Sus.

6.4.5 Sub-obiective specifice pentru sub-sectorul producția de energie

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

Județul Suceava deține un potențial însemnat al surselor regenerabile de energie (hidrografice, eoliene, solare, biomasă etc.) care trebuie valorificat prin inițiative publice și private. În Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (2015) se precizează că Regiunea Moldovei și în Munții Carpați posibilitățile de exploatare a resurselor de energie regenerabile **sunt hidroenergia, energia eoliană și utilizarea biomasei** (p. 23).

Valorificarea diversificată a resurselor regenerabile de energie este necesară, luând în considerare faptul că există diferite tipuri de resurse regenerabile disponibile pentru utilizare și faptul că producția de energie din aceste resurse variază în diversele perioade ale anului, în funcție de condițiile meteorologice (Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020).

Energie electrică și termică, gaze și apă prezintă o mică pondere a valorii adăugate brute (numai 1,3%) (Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, perioada 2011 – 2020, p. 21).

Obiective propuse prin PATJ

OESe1 Extinderea și diversificarea producției energetice

Acest obiectiv este corelat cu reducerea disfuncționalităților identificate în etapele anterioare legate de producția și distribuția energiei electrice. Obiectivul este axat pe limitarea disfuncționalităților pentru asigurarea distribuției uniforme la nivelul teritoriului județului Suceava a energiei electrice. Totodată, acestui obiectiv este corelat și cu valorificarea potențialului relaționat surselor de energie regenerabile (potențial eolian, hidroenergie, biomasă).

Măsuri specifice la nivel local

MSe1.1 Extinderea și modernizarea rețelei electrice de distribuție: oraș Solca și toate comunele.

MSe1.2 Creșterea exploatării surselor regenerabile de energie pentru producerea energiei electrice: comunele Ciocănești, Coșna, Dorna Arini, Poiana Stampei.

6.4.6 Sub-obiective specifice pentru sub-sectorul construcții

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

Dezvoltarea domeniului construcțiilor la nivelul județului Suceava este justificată de prezența diversității materialelor de construcții (agregate de râu, roci utile de cariere) (Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020) care sunt exploatate atât în mediul urban, cât și în cel rural. Dezvoltarea domeniului construcțiilor se datorează și orientării investițiilor străine către acest domeniu de activitate (Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020).

Restaurarea clădirilor de patrimoniu răspunde obiectivului strategic axat pe consolidarea patrimoniului cultural material cu scopul de a asigura transmiterea moștenirii culturale către generațiile viitoare, prevăzut în Strategia de Dezvoltare Culturală și Creativă a Municipiului Suceava 2015-2025. Restaurarea clădirilor de patrimoniu reprezintă o nișă importantă de dezvoltare a domeniului construcțiilor la nivelul județului Suceava, mai ales că pe teritoriul acestuia sunt variate tipuri de monumente istorice (arhitectonice, arheologice, etc.)

În cadrul strategiilor de dezvoltare a municipiilor (Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei), a orașelor (Liteni, Milișăuți), precum și în strategiile de dezvoltare ale unor comune de pe teritoriul județului Suceava (comuna Ostra, GAL Bazinul Dornelor, GAL Confluente Nordice, strategia comunei Marginea) sunt prevăzute măsuri de consolidare, renovare, reabilitare a clădirilor cu funcție

administrativă, socio-culturală, educațională, ceea ce reprezintă un potențial de dezvoltare pentru domeniul construcțiilor.

Obiective propuse prin PATJ

OESc1: Dezvoltarea și diversificarea domeniului construcțiilor

Acest obiectiv este justificat de varietatea materialelor de construcție, precum și de potențialul de dezvoltare al domeniului construcțiilor la nivelul județului Suceava (lucrări de conservare reabilitare, renovare a monumentelor istorice și a centrelor istorice urbane, a clădirilor administrative, socio-culturale, educaționale). Dezvoltarea și diversificarea domeniului construcțiilor ar contribui la dezvoltarea centrelor urbane și a comunelor în care această activitate este deja în desfășurare, dar și la extinderea acestei activități în unitățile administrativ-teritoriale care prezintă potențial de dezvoltare.

Măsuri specifice la nivel local

MSc 1.1: Sprijinirea dezvoltării activității de construcții: municipiile: Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei, orașe: Gura Humorului, Frasin, Liteni, Milișăuți.

MSc 1.2: Stimularea investițiilor în construcții: oraș Milișăuți, comunele Drăgușeni, Scheia, depozit materiale construcții în comunele Adâncata, Bosanci, Forăști, Horodnic de Sus, Panaci, Pojorâta, confecții metalice Ipotești.

Surse documentare

1. *Strategia de Dezvoltare Teritorială a României România Policentrică 2035 Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și sanse egale pentru oameni (2015).*
2. *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a Carpaților 2014-2020.*
3. *Strategia de specializare inteligentă a Regiunii Nord-Est "Proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2007 – 2013", Studiu de caz sectorial – sectorul agroalimentar în Regiunea Nord-Est.*
4. *Strategia de dezvoltare economică și socială a județului Suceava, 2011-2020*
5. *Strategia de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020 (2013).*
6. *Strategia de dezvoltare a arealului urban Suceava-Botoșani pentru perioada 2014-2020*
7. *Strategia industriei miniere pentru perioada 2004-2010.*
8. *Strategia industriei miniere pentru perioada 2008-2020 (sinteză) Analiza evoluției industriei miniere și starea actuală a acesteia (2004).*
9. *Strategia Societății Naționale a Apelor Minerale S.A. 2016-2020*
10. *Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020*
11. *Planul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2014-2020*

12. *Agenda locală 21 – Planul Local de dezvoltare durabilă a municipiului Fălticeni, Primăria municipiului Fălticeni (2004).*
13. *GAL Codrii Herței*
14. *GAL Confluența Nordica*
15. *GAL Valea Siretului Inferior*
16. *Planul de dezvoltare locală pentru GAL Bazinul Dornelor*
17. *Strategia de dezvoltare economico-socială a municipiului Vatra Dornei cu orizontul de timp 2014-2020*
18. *Strategia de dezvoltare locală oraș Liteni, județul Suceava 2014-2020.*
19. *Strategia de dezvoltare economică și socială a orașului Solca în perioada 2013-2023, Primăria orașului Solca*
20. *Strategia de dezvoltare locală a comunei Ostra, județul Suceava pentru perioada 2014-2020*
21. *Strategia de dezvoltare economică și socială a comunei Pătrăuți, județul Suceava pentru perioada 2014 – 2020*
22. *Strategia de dezvoltare a comunei Putna 2014 - 2020*
23. *Strategia de Dezvoltare Culturală și Creativă a Municipiului Suceava 2015-2025.*
24. *Strategia de dezvoltare economică și socială a municipiului Suceava în perioada 2004-2008*
25. *Strategia de dezvoltare a municipiului Rădăuți 2008-2013,*
26. *Strategia de dezvoltare a municipiului Vatra Dornei 2014-2020,*
27. *Strategia de dezvoltare oraș Milișăuți 2015-2020*
28. *Strategie municipiului Suceava,*
29. *Strategia de dezvoltare a municipiului Fălticeni 2014-2020*
30. *Strategia de dezvoltare locală pentru perioada 2015-2020 Orașul Milișăuți, județul Suceava*
31. *Strategie de dezvoltare locală Asociația Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte" 2014-2020.*
32. *Strategia de dezvoltare a comunei Marginea*
33. *Strategia de dezvoltare comuna Putna*
34. *Strategia de dezvoltare a comunei Ostra*

6.5. Turismul

6.5.1 Diagnostic general și probleme

Ritmul accelerat al dezvoltării turismului sucevean a devenit vizibil în ultimul deceniu și este confirmat prin dinamica amenajărilor turistice și de infrastructură tehnică. **Regiunea Turistică Bucovina** se află pe locul al III-lea după numărul structurilor de primire între destinațiile turistice din România și ocupă primul loc în Regiunea de Dezvoltare de Nord-Est. Dezvoltarea ofertei turistice din Județul Suceava s-a realizat etapizat, în ultimele decenii, dobândind un rol valoric important în circuite naționale sau internaționale; toate acestea sunt rezultatul valorificării potențialului natural și dinamicii infrastructurii turistice.

Diagnosticul general al capitolului Turism a evaluat decalajul care există între situația actuală și cea anticipată ca fiind optimă pentru orizontul de timp stabilit. Etapa de diagnostic a prezentat problemele, ierarhizarea și prioritățile sectorului de turism, urmărite la nivel județean și regional. S-a urmărit evidențierea celor mai semnificative aspecte (probleme grave sau oportunități deosebite). Prezentarea problemelor identificate și a factorilor de favorabilitate pentru fiecare domeniu analizat s-a realizat sub forma analizei SWOT. Aceasta a constat în stabilirea punctelor tari și a punctelor slabe ce se manifestă teritorial, dar și a oportunităților și amenințărilor pe care le implică domeniile și subdomeniile amenajării teritoriului județean.

Prin sintetizarea și integrarea problemelor și elementelor de favorabilitate identificate se pot determina sinergiile și influențele dintre procesele și fenomenele turistice ce se manifestă în teritoriul județean. Se pot urmări, astfel, diferențe de dezvoltare cu implicații sociale și economice, pentru a căror atenuare este necesar să se concentreze resursele disponibile în etapa de implementare a PATJ.

Resursele turistice numeroase și capacitatea administrației locale de a integra turismul în strategia de dezvoltare locală este confirmată de numeroasele **stațiuni turistice de interes local existente**⁶³: Sadova, Solca, Pojorâta, Poiana Stampei, Vatra Moldoviței, Cacica, Fundu Moldovei, Dorna Arini, Dorna Candrenilor. **Stațiunile turistice de interes național** sunt: Vatra Dornei, Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului și Sucevița.

Sunt prezentate succint, în continuare, principalele probleme rezultat din parcurgerea etapei de diagnostic:

Probleme de infrastructură turistică în UATB unde se concentrează preponderent potențial turistic natural

UATB-urile din aria montană a județului Suceava au cel puțin un element de potențial turistic, dar valorificarea turistică a acestuia depinde de infrastructura turistică corespunzătoare. Aceasta este rezultatul unui efort antreprenorial, al unui proiect public local/județean sau, mai rar, o acțiune comună a celor două tipuri de entități. Am sintetizat UATB-urile cu infrastructura turistică nedezvoltată sau absentă, astfel:

- **Arii cu infrastructură tehnică redusă:** sunt localizate în cuprinsul domeniului de locuire dispers⁶⁴ din cuprinsul sudului și vestului Țării Dornelor: Neagra Șarului, Coșna, parțial Dorna Candrenilor, Izvoarele Sucevei, Cârlibaba, Ulma, Brodina, Straja, Nordului Bazinului Moldoviței și Humorului, arealului montan din Sudul județului, a Munților Bistriței Mijlocii⁶⁵ și a Munților Stânișoarei (Râșca, Ostra, Crucea, Slatina);

- **Arii protejate sau Natura 2000:** UATB din Obcina Feredeului - valea Moldovei superioare, Obcina Mestecăniș, Munții Călimani (parțial Poiana Stampei și Dorna Candrenilor), Munții Suhard (Iacobeni și Coșna), Munții Bistriței, Valea Neagra Broștenilor și Negrișoara;
- UATB-urile din **zona ruralului profund**, din nordul și nord-vestul Obcinilor Bucovinei, sectorul superior al văii Bistriței Aurii, amonte de Ciocănești;
- UATB-urile din estul județului, **specifice zonei de podiș și culoarul Siretului**, care dețin potențial turistic natural de dezvoltare prin areale forestiere și râul Siret: Grămești, Zamostea, Siminicea, Zvoriștea, Hănțești, Verești, Dolhești;
- **Arii periurbane și cele din limita izocronelor**⁶⁶ **de 1/2h**, corespunzătoare ariilor de polarizare urbană pentru loisir, unde este diminuat antreprenoriatul turistic local și regional: Calafindești, Grănicești, Iaslovăț, Todirești, Stroiești, Moara, Bosanci, Drăgoiești, Berchișești, Comănești, Bălăceana; Fântâna Mare, Valea Moldovei, Preutești.

Potențial turistic cultural nevalorificat și cu probleme de infrastructură turistică:

- UATB cu unul sau mai multe monumente de patrimoniu cultural, național sau universal și care nu dispun de infrastructură turistică: Arbore, Todirești, Baia, Dolhasca, Bădeuți, Grămești, Horodniceni, Udești, Șcheia, Broșteni. Infrastructura turistică de îndrumare și de indicare a monumentelor este absentă sau insuficientă.
- UATB cu peisaje culturale, potențial patrimoniale, potențial etno-folcloric, specifice habitatului dispers, slab/nevalorificat, lipsite de infrastructură turistică corespunzătoare: Izvoarele Sucevei, Brodina, Ulma, Moldovița - Argel, Vatra Moldoviței (Ciumârna, Paltinu), Cârlibaba, Coșna, parțial Poiana Stampei;

Probleme generale ale accesibilității turistice

- UATB-urile din **aria montană** izolate sau aflate în afara circuitelor turistice: Brodina, Izvoarele Sucevei, Straja, Breaza;
- UATB din **cuprinsul Podișului Sucevei** cu infrastructura tehnică modestă sau inexistentă: Bilca, Bogdănești;
- **Potențial natural și cultural afectat de frișe miniere** (exploatări miniere abandonate) sau **frișe industriale**: Fundu Moldovei, Șaru Dornei, Iacobeni; Mestecăniș, Pojorâta;
- **Potențial turistic peisajer afectat de lucrări ale infrastructurii tehnice**: Mestecăniș, Frasin, Ostra;
- Amenajări turistice pentru **turism hibernal**⁶⁷ neconforme sau insuficient dotate cu parcări și locuri de campare/structuri de primire turistice: Mălini, Câmpulung Moldovenesc, Cârlibaba, Vatra Dornei.

⁶³ Hotărârea nr. 1073/2020 privind aprobarea atestării unor localități ca stațiuni turistice de interes local și pentru modificarea anexei nr. 5 la HG nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiilor turistice, în vigoare de la 24 decembrie 2020.

⁶⁴ Domeniul de locuire dispers (Alexandru Ungureanu, 1979) cuprinde așezările cu gospodării dispersate în teritoriu, distanțate la mai mult de 150-200 m unele de altele, situate fie în vetrele depresionare (ex: Neagra Șarului) fie la nivelul culmilor din Obcinile Bucovinei, ex: Ciumârna. Echivalente cu așezările risipite. (Alexandru Ungureanu, 1979, Chiriță, Matei, 2016, I. Șandru, 2009, V. Cucu, 1981.

⁶⁵ Munții Bistriței Mijlocii cuprind arealul dintre Depresiunea Dornelor și Bistricioara (I, Sărcu, 1971, pag. 134), Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava, Perioada 2011 – 2020, pag 32, <http://www.cjsuceava.ro/documente-nou/strategie/Strategie%20interior.pdf>

⁶⁶ Izocronă- curba care unește punctele atinse în aceeași unitate de timp de către diverse mijloace de transport, pornind de la un punct central; se folosește pentru a demonstra eficiența diferitelor sisteme de transport (*Geografia de la A la Z*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, coord. Gr. Posea).

⁶⁷ Turism hibernal/hivernal forme de turism care se desfășoară iarna, V. Nicula, 2020, Turismul hibernal românesc în contextul modificărilor climatice, *Rev. Orizonturi ale cunoașterii – Volumul 2*, nr. 1/2010, Sibiu.

Probleme de asociere și de derulare a unor asocieri teritoriale

- Colaborarea la nivel județean între structurile administrației locale și județene în scopul asocierii turistice pentru generarea polilor de dezvoltare turistică și arii /centre de dezvoltare turistică
- Creșterea infrastructurii turistice și tehnice prin cooperare cu județele limitrofe Neamț, Iași, Botoșani.
- Preocupări de cooperare transfrontalieră pentru creșterea accesibilității spre Ucraina și Moldova;

6.5.2. Probleme, particularități

- Creșterea numărului și diversității amenajărilor turistice s-a asociat cu situații de neconformitate privind prevederile principiilor de amenajare teritorială turistică;
- De asemenea, a crescut ponderea turismului de afaceri și a celui asociat manifestărilor științifice, în dezvoltarea atractivității turistice a Bucovinei;
- Nivelul scăzut al managementului informației turistice și al cunoștințelor populației asupra fenomenului turistic în general și a problemelor de management, marketing și antreprenoriat turistic, în special⁶⁸;
- Comparația urban – rural a ariilor turistice din județul Suceava, evidențiază faptul că mediul rural a câștigat în funcționalitate turistică în ultima perioadă;
- Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Suceava, din Municipiul Suceava, dispune de un spațiu generos pentru diferite acțiuni specifice. Pentru amplificarea rolului acestuia, se propune deschiderea de birouri de turism și în ariile de tranzit ridicat (aeroport, stațiile feroviare ale orașelor și localităților turistice etc);
- Controlul calității în turism presupune acțiuni obligatorii pentru antreprenorii din turism: formare, instruire, standarde de calitate accesibile, crearea centrelor locale de formare pentru personalul din turism, promovarea particularităților și elementelor tipice și autentice, crearea unor modele de Know-how presupune un sprijin al inițiativelor valoroase din turism și nu doar aplicarea unor amenzi sau închiderea unităților turistice neconforme;
- O particularitate a unui management turistic agregat tuturor actorilor suceveni din turism este participarea delegațiilor CJ Suceava, administrațiilor locale și a antreprenorilor de turism, la târgurile de turism din țară și străinătate, ca parte a unui marketing turistic coerent, orientat către categorii țintă de turiști și bazat pe potențialul turistic complementar, natural și cultural oferit de teritoriul județean.

Problemele asociate amenajărilor turistice

- Neconformitatea amenajărilor în aria montană, cu pârtii de schi / sanie, a circuitelor de mountain bike, prin precaritatea sau absența studiilor de impact, generează riscuri geografice⁶⁹;
- Riscurile declanșării incendiilor de vegetație pe traseele turistice;
- Reabilitarea infrastructurii de transport rutier și mai ales feroviar pentru creșterea accesibilității turistice;

⁶⁸ Gradul de ocupare turistică (Indice compozit 1= Număr de înnoptări*100)/ (capacitatea turistica*365 și Indice compozit 2= Număr de sosiri*durata sejur / (capacitatea SPT*365/100 a fost detaliat) în Anexa 2 din Documentația pentru Completare PATJ Suceava, Faza a II-a. Valorile acestui indicator sunt reduse pentru cea mai mare parte dintre UATB din Județul Suceava, ceea ce poate duce la concluzia că este necesar să se insiste pe un management și marketing turistic particularizat la nivel UATB.

⁶⁹ Riscurile geografice sunt fenomene extreme cu impact negativ asupra omului; amenajări antropice și fenomene tehnogene generatoare de perturbări în teritoriu (Florina Grecu, 2006); riscurile geografice sunt abordate în PATN (Benedek, 2004), N. Ciangă, st Deszi, 2007,

- Numărul redus al locurilor de parcare în apropierea pârtiilor de schi(ex: Pârția Rarău de la Câmpulung, Pârția Parc din Vatra Dornei);
- Accesibilitatea îngreunată spre pârtiile de schi din intravilan și limitarea locurilor de parcare din preajma acestora;
- Neaplicarea politicilor europene de guvernare a peisajelor (Convenția Europeană a Peisajelor)⁷⁰.

6.5.3. Măsuri care se impun pentru dezvoltarea turismului

- Creșterea rolului populației locale pentru valorificarea potențialului turistic local (tradiții și obiceiuri folclorice, tradiții gastronomice, arhitectura rurală autentică, peisaje naturale);
- Dezvoltarea integrată a turismului montan (pentru fiecare tip și categorie într-un areal definit nu numai ca UAT-uri);
- Creșterea fondurilor pentru promovare a potențialului turistic din regiune;
- Elaborarea planului de management turistic integrat pentru ariile cu potențial turistic recunoscut, pentru ariile protejate din județ, Parcul Național Călimani, ariile SCI și ROSPA din județ, în acord cu planurile de management ale acestora;
- Planul de protecție și conservare a peisajului în județul Suceava;
- Reabilitarea sistemelor de transport turistic pe căi ferate cu ecartament îngust și sistemelor aferente în deplină siguranță, pentru creșterea accesibilității turistice altele decât mocănița Huțulca de la Moldovița;
- Valorificarea accesibilității turistice prin legăturile transfrontaliere;
- Propunerea clasării în Lista patrimoniului cultural sau LMI, a unor construcții specifice (conacele, căile ferate vechi, gările, linii ferate cu ecartament îngust- CFF, poduri istorice, lucrările edilitare, precum și a frișelor miniere ca peisaje culturale);
- Identificarea și valorificarea ca resurse turistice a tradițiilor locale, meșteșugurilor și activităților agricole și neagricole cu potențial turistic din județ.

Sunt avute în vedere următoarele localități ca **viitoare stațiuni turistice de interes local**: Mălini, Putna, Ciocănești, Mănăstirea Humorului⁷¹. **Stațiunea „Bucovina”** va cuprinde APT cu stațiunile turistice Gura Humorului – Câmpulung Moldovenesc, la care se include și stațiunea balneo-climaterică Vatra Dornei.

Analiza critică a documentelor, strategiilor și a analizelor SWOT la nivel județean și național, privind dezvoltarea turismului din Județul Suceava

- Strategiile de dezvoltare a turismului sau planurile de dezvoltare în profil teritorial aflate în vigoare la nivelul județului, cuprind o abordare disjunctă a relațiilor dintre potențial - resursă și resursă – infrastructură; la nivelul stațiunilor turistice sau UATB, strategiile se limitează la evaluarea potențialului patrimonial turistic, natural sau cultural și la analiza dimensiunii economice a

Amenajare turistică, Presa Universitară Clujeană, 2007, cap IV- Impactul turismului asupra mediului înconjurător, și riscurile induse de amenajările turistice).

⁷⁰ Convenția Europeană a Peisajului, MO 536/23.VII 2002, art. 5

⁷¹ Propuneri ale Consiliului Județean, noiembrie 2020.

turismului (prin indicatori tehnico-economici sau ai profitului obținut), la care se adaugă inventarierea locurilor de cazare sau a structurilor de primire turistică;

- Strategia de dezvoltare turistică elaborată la nivelul Consiliului Județean, are la bază documentul intitulat Planul operațional al strategiei de turism a Bucovinei / 2010 Gerd Hesselmann, Carmen Chașovschi, printr-o colaborare dintre Consiliul Județean Suceava și Camera de Comerț și Industrie din Germania. Are la bază o analiză SWOT în care sunt identificate aspectele particulare ale infrastructurii turistice din județ, la nivelul anului 2010. Planul strategic propune prioritizarea acțiunilor și a direcțiilor de acțiune menite să dezvolte turismul din județul Suceava, plecând de la analiza SWOT. Acestea sunt structurate pe capitole dezvoltate și cu luarea în considerare a problemele menționate în documentele programatice și a nevoilor identificate în ateliere de lucru organizate de către GTZ și Consiliului Județean, după activitatea grupurilor de lucru pentru analizele SWOT (25 iunie și 4 octombrie 2009). Pentru fiecare acțiune au fost propuse priorități diferite: prioritate ridicată, prioritate medie, prioritate scăzută și responsabilitățile specifice la nivelul județului Suceava. Acțiunile sunt exprimate pe tipuri și forme de turism practicate la nivelul Județului Suceava. Direcțiile principale de acțiune au la bază Master planul de turism al României din 2007 și măsurile cuprinse în WTO 2007. Nu cuprinde o analiză punctuală la nivel de UATB privind dezvoltarea turismului.
- Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est, 2021-2027, Secțiunile: Analiza Economică și Socială a Regiunii Nord-Est și Analiza SWOT, cuprinde analize comparative privind indicatorii economico-sociali asociați turismului, prezentați comparativ la nivelul județelor din regiune. Strategia nu specifică direcțiile principale de urmat pentru dezvoltarea ofertei turistice din regiune, atât pentru nivelele superioare de dezvoltare cât și pentru cele specifice județului Suceava;
- Clusterul Regional de Turism - Asociația pentru Turism Bucovina (Suceava) a fost înființat la finalul anului 2001, la inițiativa Camerei de Comerț și Industrie a Județului Suceava, a biroului IBD-GTZ în România (Serviciul Integrat de Consultanță Economică pentru România a Guvernului Germaniei), cu sprijinul Ministerului Turismului, a administrației publice și a agenților din turism. Asociația are ca scop promovarea turistică internă și internațională a Bucovinei. În prezent, asociația are ca membri, pe lângă agenții de turism, hoteluri și pensiuni - Consiliul Județean Suceava, Primăria Vatra Dornei, Primăria Gura Humorului, Camera de Comerț și Industrie Suceava, Muzeul Oului Vama, Atelierul de Ceramică Neagră Marginea.
<https://www.bucovinaturism.ro/>
- Alte documente pragmatice de analiză și perspectivă pentru dezvoltarea turismului *Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului, 2009-2027, WTO; Strategia de Dezvoltare Economică și Socială a Județului Suceava, perioada 2011 – 2020*, Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional “Dezvoltarea Capacității Administrative, (<http://www.cjsuceava.ro/documente-nou/strategie/Strategie%20interior.pdf>)

6.5.4. Obiectivul sectorial al sub-domeniului țintă „turism”

Valorificarea resurselor turistice prin promovare și dezvoltarea infrastructurii pentru turism din județul Suceava

Resursa turistică din Bucovina este reprezentată de un potențial material și cultural recunoscut prin varietate și care generează brand turistic. Relația care se stabilește între potențialul și resursa specifice

zonei este una logică, evolutivă, de determinare. Valorificarea elementelor de potențial le conferă acestora statutul de resursă turistică.

Infrastructura turistică este legată de tipurile de turism dezvoltate în Bucovina dar și de ansamblul calității serviciilor și infrastructurii de comunicații. Deși este dificil de trasat o linie de demarcație netă între cele două forme ale loisirului, de agrement și turism efectiv, trebuie să remarcăm că există numeroase amenajări definite drept turistice care sunt mai ales centre de agrement locale, de care beneficiază și turiștii.

Relațiile care se stabilesc între resursă și infrastructură sunt deocamdată, relații de determinare. Prin obiectivele și măsurile propuse, instrumentele de planificare și amenajare a teritoriului au la dispoziție trei mari direcții de acțiune:

1. **Îmbunătățirea valorificării resurselor turistice;**
2. **Necesitatea accentuării dezvoltării turismului activ, mai ales în condițiile unei potențiale crize, unde dependența de o infrastructură tehnică este mai redusă;**
3. **Valorificarea căilor de comunicație (rutiere și feroviare) cu toate implicațiile de servicii generate și repunerea în circuitul turistic a vechilor drumuri și rute economice din perioadele istorice anterioare, concomitent cu reconectarea acestora la rețeaua existentă în prezent.**

Obiectivul sectorial (OETT) vizează atât o creșterea a standardelor de calitate în turism cât și o mai eficientă și diversificată promovare a resurselor:

OETT – un turism competitiv și diversificat, care valorifică eficient și durabil resursele locale, naturale și culturale și care beneficiază de infrastructuri specifice și complementare, de calitate ridicată, corespunzător promovate precum și de o resursă umană profesionalizată..

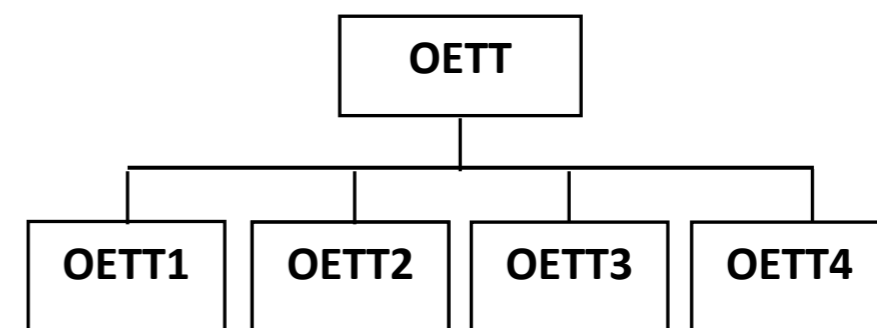

Fig. nr. 45: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „turism”

6.5.5. Obiective specifice

Obiective propuse prin PATJ referitoare la resursa turistică

OETT1: Valorificarea integrată a potențialului turistic

Județul Suceava dispune de resurse turistice naturale și culturale deosebite. Valorificarea resurselor turistice sub brandul Bucovina presupune integrarea ansamblului elementelor de potențial dintr-un UATB alături de cele adiacente, din UATB-urile învecinate, pentru a forma un ansamblu coerent de valorificare și de accesibilitate turistică. De exemplu, arealul montan al Masivului Rarău va putea fi valorificat turistic într-un sistem turistic integrat, prin implicarea actorilor spațiului⁷² din UATB-urile situate în această arie montană care își vor adapta strategiile turistice de dezvoltare într-un plan de management coerent integrat. Potențialul de dezvoltare turistică se bazează, în cea mai mare parte, pe capacitatea antreprenorială locală

⁷² Administrațiile locale, antreprenori în turism, tour-operatori, cetățeni, specialiști.

și județeană, de a transforma condițiile fizico-geografice și particularitățile spațiului cultural bucovinean, din potențial de dezvoltare turistică, în resursă turistică. Valorificarea integrată sub umbrela brandului Bucovina are ca obiectiv subsectorial: ansamblul măsurilor prin care un spațiu geografic devine spațiu turistic, iar resursele turistice sunt integrate în oferta turistică, fie ca elemente ale spațiului fizic, fie ca obiective de patrimoniu cultural, mobil și imobil.

OETT2: Dezvoltarea formelor de turism principale și complementare

Spațiul geografic sucevean este definit prin extinderea pe aproape 2/3 din suprafață a formelor de relief montane și piemontane, restul de 1/3 revenind zonelor de podiș și colinare, mai joase. Fiecărui îi corespund o serie de resurse turistice care determină anumite forme de turism. Un rol important în valorificarea potențialului turistic natural sau cultural îl au tipurile de turism care se pot practica și maniera în care acestea se adaptează la cererea turistică. Accesibilitatea turistică poate fi privită nu doar ca o componentă de bază a dezvoltării pe ansamblu a turismului ci și ca resursă turistică, prin revitalizarea traseelor vechi de transport și circulație din Bucovina. Stațiunile turistice oferă o atracție principală legată de resursa turistică de bază, valorificată. Complementaritatea turismului aduce în discuție și formele de turism (caracterizate drept secundare într-un spațiu), care devin complementare și completează nevoia de creștere a duratei sejurului și sezonality.

Obiective propuse prin PATJ referitoare la infrastructura turistică

OETT3: Dezvoltarea în sistem integrat a infrastructurii pentru turism

Sistemul integrat de valorificare turistică identifică direcțiile principale prin care un areal țintă cuprinde toate formele de turism dezvoltate într-un spațiu dat și adaptează dezvoltarea turismului într-un sistem multimodal de transport, atât la nivelul ansamblului teritorial cât și județean sau regional și local. Obiectivul propune crearea unor centre și noduri intermodale de transport adaptate ofertei turistice prin revitalizarea transportului feroviar și creșterea rolului pe care îl poate deține transportul aerian asociat aeroporturilor și heliporturilor locale. Accesul turistic constituie cel mai important factor pentru valorificarea potențialului natural/cultural în zonele de munte izolate sau în ariile forestiere dense din județ. Maniera în care accesibilitatea turistică favorizează dezvoltarea integrată a turismului în ariile protejate reprezintă o prioritate a dezvoltării turismului activ și a ecoturismului. Abordarea sustenabilă a turismului la nivelul UATB va trebui să cuprindă un sistem integrativ coerent, cu un inventar complet al potențialului turistic și a infrastructurii turistice și a structurilor de primire turistică.

OETT4: Creșterea competitivității sectorului turistic

Oferta turistică este legată atât de resursele existente cât și de calitatea structurilor de primire turistice și a serviciilor turistice oferite. Optimizarea acestora la standarde europene se poate asigura prin respectarea principiilor de amenajare turistică, în special a celor care pot fi preconizate prin planuri de management local, prin planuri urbanistice adaptate funcționalității turistice sau prin creionarea și respectarea coeficientului de ocupare a teritoriului prin construcții, pentru preîntâmpinarea fenomenelor de urbanizare excesivă sau de supraaglomerare turistică. Nivelurile la care se pot impune anumite restricții sunt generate, pentru amenajările turistice, de cele două componente: peisajul cultural/natural preexistent construcțiilor și prezența unor arii protejate sau obiective de patrimoniu, unde se impune respectarea normelor și regimului de construcții, conform legii. Calitatea serviciilor turistice este legată implicit și de perfecționarea continuă a personalului implicat în turism, de la nivel de manager până la personal angajat într-o locație turistică.

⁷³ Areale turistice cu o specificitate a tipurilor și formelor de turism care polarizează turistic prin nuclee, centre și axe turistice, și are o densitate mai mare a infrastructurii specifice.

Dezvoltarea unui sistem de învățământ preuniversitar și universitar adecvat industriei ospitalității în Bucovina este necesară alături de creșterea rigorilor și standardelor de referință pentru certificarea turistică a structurilor de primire a întregului sistem HORECA. În același sens, o componentă de bază a creșterii competitivității turistice o reprezintă relația dintre amenajările turistice și infrastructura de transport, în condițiile protecției mediului. Statutul de brand Bucovina implică adaptarea la forme de turism eco și la certificarea riguroasă a caracterului tradițional a unor activități și produse.

Obiectivele pot fi atinse prin implementarea de măsuri asociate la nivel de județ, zonal sau local astfel:

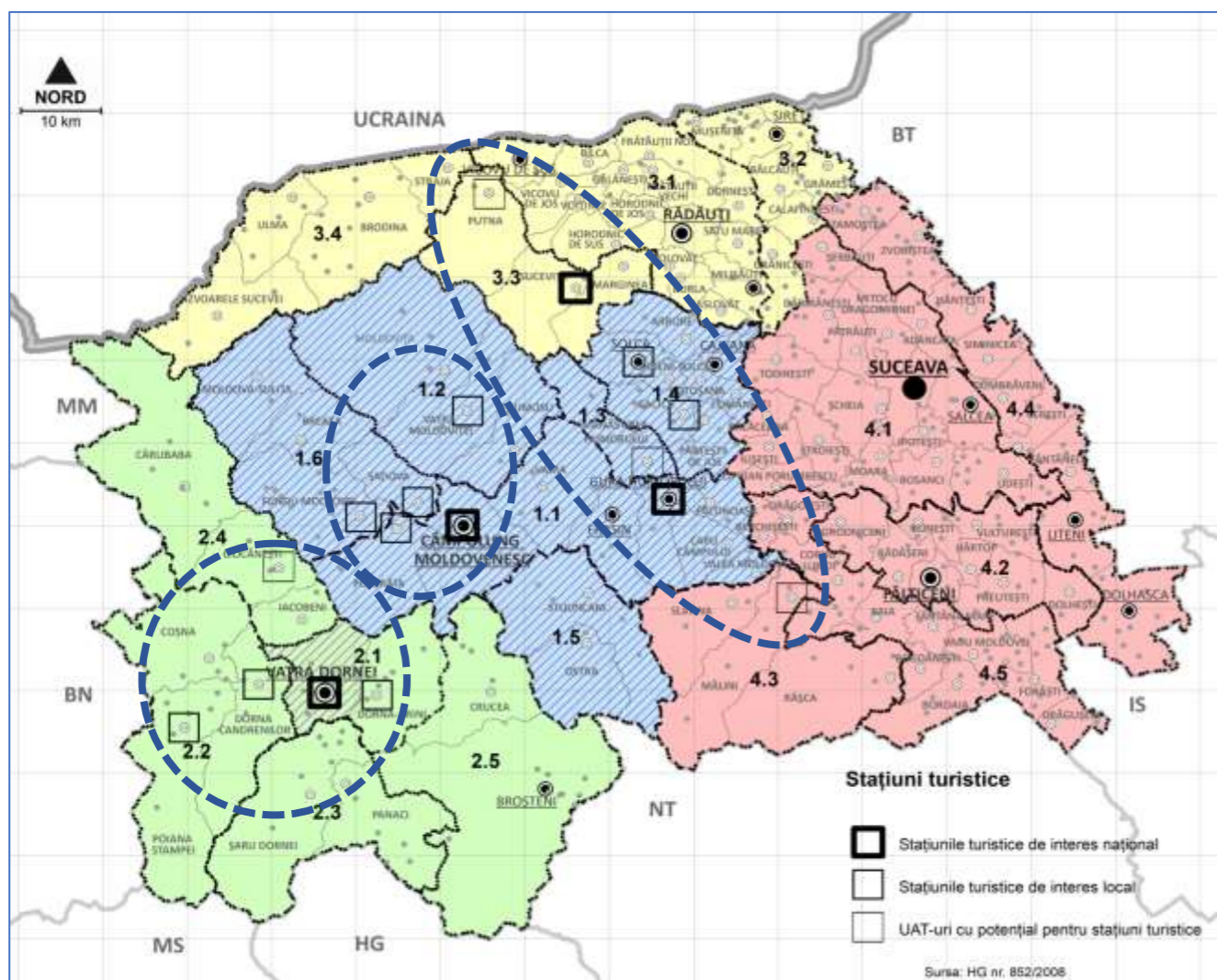
OETT1: Valorificarea integrată a potențialului turistic	OETT2: Dezvoltarea formelor de turism principale și complementare	OETT3: Dezvoltarea în sistem integrat a infrastructurii pentru turism	OETT4: Creșterea competitivității sectorului turistic
<p>MTT1.1: Identificarea și valorificarea sustenabilă a elementelor de potențial turistic</p> <p>MTT1.2: Valorificarea patrimoniului cultural material și imaterial.</p> <p>MTT1.3: Dezvoltarea și diversificarea ofertei turistice în raport cu potențialul turistic al fiecărei zone.</p>	<p>MTT2.1: Promovarea formelor particulare de turism activ.</p> <p>MTT2.2: Revitalizarea vechilor trasee de transport.</p>	<p>MTT3.1: Crearea centrelor/nodurilor intermodale de transport pentru transfer turistic.</p> <p>MTT3.2: Valorificarea drumurilor, potecilor și a traseelor turistice din ariile montană și forestieră.</p>	<p>MTT4.1: Îmbunătățirea ofertei turistice.</p> <p>MTT4.2: Asigurarea de servicii la standarde europene.</p> <p>MTT4.3: Respectarea principiilor de amenajare turistică.</p> <p>MTT4.4: Reabilitarea și modernizarea stațiunilor și localităților cu potențial balneo-climateric.</p>

6.5.6. Arii de polarizare turistică (APT)

Regionarea turistică a Județului Suceava cuprinde areale de funcționalitate și polarizare turistică specifică⁷³. Perspectivele de dezvoltare turistică strategică la nivelul UATB, precum și cele de amenajare turistică impun o evidențiere a unor arii de funcționalitate turistică. Sistemele teritoriale turistice ale județului pot fi organizate în patru ansambluri teritoriale distincte la nivelul cărora se poate asigura o aplicare și implementare eficiente a obiectivelor și măsurilor propuse.

Cele 4 arii de polarizare turistică (APT) identificate sunt:

- Aria de polarizare turistică (APT1) Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc** - corespunzătoare ansamblului median și sudic al Obcinilor Bucovinei, culoarul Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc și Masivele Rarău - Giumalău; Polarizarea turistică este determinată de stațiunile turistice Gura Humorului și Câmpulung Moldovenesc;
- Aria de polarizare turistică Țara Dornelor (APT2)**, grefată pe Depresiunea Dornelor și bazinul superior al Bistriței; polarizarea turistică este determinată de Stațiunea Turistică Vatra Dornei;
- Aria de polarizare turistică Rădăuți (APT3)**, suprapusă Nordului Obcinilor Bucovinei, ariei piemontane nordice a Obcinii Mari, nordului Podișului Sucevei, Siret – Rădăuți și susținută de Rădăuți și Siret;
- Aria de polarizare turistică Suceava- Fălticeni (APT4)**, extinsă la nivelul ariei submontane dinspre vest și a centrului și sudului Podișului Sucevei, polarizată funcțional de municipiile Suceava și Fălticeni.

- Aria de polarizare turistică (APT1) Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc
- Aria de polarizare turistică Țara Dornelor (APT2)
- Aria de polarizare turistică Rădăuți (APT3)
- Aria de polarizare turistică Suceava- Fălticeni (APT4)

Fig. nr. 46: Schema Ariilor de polarizare turistică (APT) și a STT-urilor

Subunități teritoriale cu funcționalitate turistică (STT)

STT1.1 - Culoarul Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc	STT2.1. - Vatra Dornei-Dorna Arini	STT3.1. - Municipiul Rădăuți	STT4.1. - Aria Metropolitană a Municipiului Suceava
STT1.2 - Bazinul Moldoviței	STT2.2. - Compartimentul depresionar Coșna-Poiana	STT3.2. - Orașul Siret	STT4.2. - Municipiul Fălticeni și aria periurbană
STT1.3 - Bazinul Humorului	STT2.3. - Compartimentul depresionar al Șarului	STT3.3. - Bazinul superior al Sucevei	STT4.3. - Culoarul Siretului Zamostea – Dolhasca – Liteni
STT1.4 Cacica – Solca – Arbore	STT2.4. - Bazinul Bistriței Aurii	STT3.4. - Marginea - Sucevița - Putna	STT4.4. - Munții Stânișoarei-Mălini
STT1.5 - Stulpicani - Ostra	STT.2.5 - Bazinul Bistriței Mijlocii		STT4.5. - Valea Moldovei
STT1.6 Pojorâta- Sadova-Fundu Moldovei			

6.5.6.1. Aria de polarizare turistică (APT1) Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc

Aria montană este corespunzătoare centrului Județului Suceava, polarizată turistic funcțional de culoarul Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc, la nivelul axei principale de transfer Moldova- Ardeal prin DN 17 și dezvoltată tentacular și radial pe văile Humorului, Moldoviței, a sectorului montan al Moldovei, Suhăi Mari și Voronețului.

Perspectivile de dezvoltare ale turismului sunt specifice zonei montane, respectiv:

- un potențialul turistic natural și cultural deosebit,
- resursele turistice de infrastructură sunt cu o densitate mai mare în cadrul ariilor de polarizare turistică Câmpulung Moldovenesc și Gura Humorului,
- forme variate de turism practicate: turism rural, agroturism, turism activ, turism gastronomic, turism pentru sporturi de iarnă, drumeție, cicloturism, turism ecvestru, turism cultural.

Aria cuprinde 6 (șase) subunități teritoriale cu funcționalitate turistică (STT):

- STT1.1** - Culoarul Gura Humorului- Câmpulung Moldovenesc
- STT1.2** - Bazinul Moldoviței
- STT1.3** - Bazinul Humorului
- STT1.4** - Cacica- Solca- Arbore
- STT1.5** - Stulpicani-Ostra
- STT1.6** - Pojorâta- Sadova-Fundu Moldovei

La nivelul zonei se propun următoarele măsuri aferente celor 4 obiective:

Pentru obiectivul sectorial OETT1 - valorificarea integrată a potențialului turistic

Valorificarea resurselor turistice sub brandul Bucovina presupune integrarea ansamblului elementelor de potențial dintr-un UATB alături de cele adiacente, din UATB-urile învecinate, pentru edificarea optimă a sistemului teritorial turistic.

MTT1.1: Identificarea și valorificarea sustenabilă a potențialului turistic

- Promovarea traseelor turistice pentru cicloturism și conectarea lor cu ariile turistice din județele învecinate:
 - Traseul Văii Moldovei superioare- Obcina Mare- Valea Moldoviței (111km): Pojorâta-Fundu Moldovei-Colacu- Botuș- Branștea- Breaza de Sus- Benia- Moldova Sulița- Izvoarele Sucevei- Obcina Brodinei prin DF Benschii-Pasul Pohoniș-Brodina de Sus- Argel- Râșca- Moldovița- Vatra Moldoviței – Vama;
 - Circuitul exploatărilor miniere Ciocănești, Iacobeni, Vatra Dornei, Exploatarea minieră Călimani;
 - Circuitul rezervațiilor naturale Tinovul ”Găina-Lucina”, Parcul Național Călimani, Codrul secular de la Slătioara;
- Certificarea stațiunii turistice Gura Humorului ca stațiune balneo-climaterică;
- Valorificarea circuitelor turistice tematice:
 - Circuitul obcinilor: Izvoarele Sucevei, Moldovița, Vama, Sadova, Fundu Moldovei ;
 - Circuitul satelor din domeniul de locuire dispers.: Izvoarele Sucevei, Bazinul -Moldoviței, Ciumârna-Paltinu-Vatra Moldoviței,
 - Via Transilvanica-Putna--Sucevița-Poiana Stampei;
 - Circuitul mănăstirilor de patrimoniu universal UNESCO.

MTT1.2: Valorificarea patrimoniului cultural material și imaterial

- Punerea în valoare a patrimoniului cultural ca element definitoriu al multiculturalității și atractivității spațiului bucovinean;
- Asigurarea participării operatorilor de turism la manifestări asociate sferei de interes tematic;
- Promovarea produselor specifice satului: folclorice, gastronomice, stil rural de viață; promovarea agroturismului în corelare cu promovarea evenimentelor tradiționale populare: târguri de meșteșuguri tradiționale, stâne turistice;
- Demonstrații în cadrul târgurilor de promovare cu meșteșugurile și obiceiurile populare din Bucovina;
- Promovarea brandurilor specifice eco: Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Sadova, Frasin, Stulpicani, Ostra;
- Valorificarea unor circuite turistice tematice inclusiv prin sisteme de transport intermodal: Circuitul turistic al mănăstirilor de patrimoniu universal și național (Mănăstirea Humorului-Voroneț - Moldovița-Sucevița- Arbore- Pătrăuți- Părhăuți, Todirești- Probota - Suceava)

MTT1.3: Dezvoltarea și diversificarea ofertei turistice în raport cu potențialul

- Modernizarea și ridicarea gradului de confort al structurilor de cazare (Gura Humorului, Sucevița, Vama, Vatra Moldoviței);
- Promovare și informare turistică cu privire la potențialul balnear al județului Suceava;
- Dezvoltarea structurilor de cazare și de agrement specifice ecoturismului și agroturismului;
- Dezvoltarea infrastructurii balneare la Cacica;
- Dezvoltarea potențialului balnear al stațiunii turistice Gura Humorului, Vatra Dornei și Cacica, prin amenajarea izvoarelor minerale și captărilor, a aleilor de acces la resursele minerale, a spațiilor de recreere și popas, a punctelor de utilizare a izvoarelor
- Promovarea turismului ecvestru și a competițiilor hipice – Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Sadova, Frasin, Stulpicani, Ostra

Pentru obiectivul sectorial OETT2 - dezvoltarea formelor de turism principale și complementare

MTT2.1: Promovarea formelor particulare de turism activ

- Creșterea interesului pentru stațiunile turistice Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Pojorâta, Sadova, Vatra Moldoviței, Cacica, Solca;
- Extinderea domeniului schiabil în Masivele Rarău și Giumalău, în preajma pasurilor de culme din Obcina Mare și Mestecăniș, prin amenajări de pârtii de schi alpin și schi de tură, în cuprinsul ariei montane favorabile practicării sporturilor de iarnă: ~~Câmpulung Moldovenesc~~, Gura Humorului, Pojorâta (versanții NE ai Masivului Giumalău, Piciorul Giumalăului, în afara ariei protejate Giumalău), Moldovița, Sadova;
- Identificarea, amenajarea și promovarea ariilor/locațiilor cu potențial de turism activ, trasee de drumeție, trasee marcate pentru cicloturism, escaladă, river rafting, parapantă, cicloturism, turism ecvestru, circuite of road): Obcina Mare (Săcrieș, Ciumârna- Vatra Moldoviței, culmile Obcinilor Bucovinei, Masivele Rarău și Giumalău, Masivul Călimani: Giumalău, Rarău, Obcina Mare,

Culmea Obcinii Mestecăniș, cu respectarea regimului ariilor protejate constituite, de protecție a biodiversității și peisajului, de bună vecinătate și a principiilor privind amenajările turistice;

- Dezvoltarea/modernizarea drumurilor, căilor ferate și a serviciilor conexe transportului, ca suport pentru dezvoltarea structurilor asociative teritoriale (de tipul Asociației pentru Turism Bucovina, a GAL-urilor etc.) prin asigurarea unui transport eficient și ritmic între stațiunile turistice Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc și Vatra Dornei, în cadrul Stațiunii turistice Bucovina;
- Promovarea traseelor turistice de cicloturism e: Traseul Văii Moldovei superioare - Obcina Mare-valea Moldoviței (111km): Pojorâta - Fundu Moldovei - Colacu - Botuș - Braniștea - Breaza de Sus - Benia - Moldova Sulița-Izvoarele Sucevei - Obcina Brodinei prin drumul forestier . Bensch-Pasul Pohoniș - Brodina - Argel- Râșca- Moldovița- Vatra Moldoviței – Vama;
- Promovarea turismului cinegetic cu sprijinul Direcției Silvice, Ocoalelor silvice și asociațiilor de vânatoare din regiune; silvoturism și pescuit sportiv: Bazinele hidrografice ale Moldovei superioare, Humorului, Moldoviței;
- Valorificarea turistică a izvoarelor minerale abandonate sau disfuncționalizate din: Obcina Voronețului (Gura Humorului), zona flișului Obcinii Mari (Mănăstirea Humorului, Vatra Moldoviței)
- Dezvoltarea activității turistice în localități din vecinătatea ariilor protejate: Stulpicani, Ostra;

MTT2.2: Revitalizarea vechilor trasee de transport

- Accesibilitatea turistică privită ca o componentă importantă în revitalizarea/dezvoltarea sustenabilă a turismului din Bucovina;
- Creșterea accesibilității turistice prin integrarea potențialului turistic într-un sistem complex de transport intermodal, pentru punerea în valoare a ariilor protejate și a peisajelor forestiere/montane: Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Frasin- Stulpicani- Ostra, Stulpicani- Slătioara; Vatra Moldoviței, Moldovița, Fundu Moldovei;
- Valorificarea potențialului turistic dat de transportul pe căile ferate înguste din Bucovina (mocănița); extinderea, revitalizare/reînființarea circuitelor turistice de transport pe căile ferate forestiere- înguste dezafectate (mocănița)reintroducerea lor pentru circuitele turistice locale în lungul văilor: Moldoviței, Suhăi Mari, Moldovei Superioare și afluenților (Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Frasin- Stulpicani- Ostra, Stulpicani- Slătioara);
- Valorificarea turistică integrată a traseelor de-a lungul drumurilor de culme (de obcină), Drumului Tătarilor (Valea Putnei - Mestecăniș), Drumului Laptelui, Drumului Lemnului; a convergențelor acestora la nivelul pasurilor de culme Mestecăniș, Ciumârna. Trei Movile; ca poteci tematice (Drumul Mariei Tereza, Drumul Dornenilor, Drumul Lemnului, Drumul Laptelui etc.)
- Amenajarea infrastructurii tehnice prin: puncte de observare faună, observatoare în puncte dominante poteci, alei, puncte de popas, poteci tematice, parcuri dendrologice (Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, în ariile protejate din Giumalău – Rarău. Codrul Secular de la Slătioara, Rezervația Pietrele Doamnei Rarău;
- Continuarea parteneriatelor public – privat, pentru dezvoltarea unui sistem turistic integrat, după modelul *Asociației pentru Turism Bucovina*⁷⁴
- Organizarea unor pachete de oferte turistice integrate, care să includă și activități culturale (conferințe tematice, concerte, spectacole) sau vizitarea unor obiective culturale din zonă sau din

⁷⁴ inițiator CJ Suceava și Primăriile Stațiunilor turistice Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc și Vatra Dornei

ariile adiacente: Vatra Dornei, Gura Humorului, Poiana Stampei, Pojorâta, Cacica, Fundu Moldovei, Câmpulung Moldovenesc, Sucevița; asigurarea sistemelor transport public de transfer spre obiective și locații turistice în Câmpulung, Vatra Dornei, Gura Humorului.

Pentru obiectivul sectorial OETT3 - dezvoltarea în sistem integrat a infrastructurii pentru turism

MTT3.1: Crearea centrelor/nodurilor intermodale de transport pentru transfer turistic (aeroport – CF - transport local)

- Revitalizarea transportului feroviar între destinațiile turistice din proximitatea căii ferate;
- Dezvoltarea accesibilității turistice, în cadru integrat, la nivelul culoarului Gura Humorului - Câmpulung și extinderea acestuia pe văile afluențe ale Moldovei; dezvoltarea nodurilor turistice (arii turistice cheie din cadrul Culoarului turistic Gura Humorului - Câmpulung), cu rol de concentrare a sistemelor intermodale de transport turistic și de transfer tentacular a fluxurilor turistice: Gura Humorului, Câmpulung, Sadova-Pojorâta și Cacica, Vatra Moldoviței, Moldovița.
- Reabilitarea infrastructurii tehnice în UATB cu concentrare mare a resurselor turistice naturale din Nordul și Sudul Arealului de polarizare turistică Gura Humorului- Câmpulung Moldovenesc;
- Dezvoltarea sistemelor de transport urban/local, pentru creșterea accesibilității către obiectivele turistice culturale/ de amenajare turistică pentru sporturi de iarnă și recreere (Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Pojorâta Moldovița, Cacica, Solca);
- Asigurarea sistemelor de transport public pentru transferul spre obiective și locații turistice în Câmpulung, Vatra Dornei, Gura Humorului.

MTT3.2: Valorificarea drumurilor potecilor și a traseelor turistice din ariile montană și forestieră

- Dezvoltarea/modernizarea drumurilor, căilor ferate și a serviciilor conexe transportului, vor constitui baza pentru structurile asociative teritoriale (de tipul Asociației pentru Turism Bucovina, a GAL-urilor etc.) prin asigurarea unui transport eficient și ritmic între stațiunile turistice Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc și Vatra Dornei;
- Amplasarea de panouri cu hărți ale arealelor turistice și configurarea traseelor către obiectivelor turistice, culturale și a zonelor de agrement; marcarea traseelor culturale tematice și susținerea acestor prin panouri și indicatoare rutiere și pietonale;
- Completarea elementelor de amenajare a traseului turistic național *Via Transilvanica*, prin: preluarea de către CJ Suceava și primăriile-CL din stațiunile turistice a promovării și amenajării traseului turistic național (Pojorâta, Câmpulung Moldovenesc, Sadova);
- Amenajarea de infrastructuri destinate unor activități turistice speciale (ex. puncte de observare faună, poteci, alei, puncte de popas, poteci tematice, parcuri dendrologice (Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc)
- Accesibilizarea turistică a ariilor cu relief carstic (peșteri) din masivele Rarău și Giumalău.

pentru obiectivul sectorial OETT4 - creșterea competitivității sectorului turistic

MTT4.1: Îmbunătățirea ofertei turistice

- Dezvoltarea structurilor de cazare în localitățile cu concentrare mare a resurselor naturale (Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Mănăstirea Humorului, Vatra Moldoviței, Moldovița, Fundu Moldovei) și culturale (Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Mănăstirea Humorului, Vatra Moldoviței, Fundu Moldovei)
- Dezvoltarea formelor de turism principale și complementare, pentru extinderea sezonului turistic;

- Elaborarea documentației pentru atribuirea calității de stațiune turistică pentru UATB Mănăstirea Humorului;
- Amenajarea de structuri de primire turistice în ariile de tranzit turistic (motel, han, camping -uri): (Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Mănăstirea Humorului, Vatra Moldoviței amenajarea de structuri turistice de primire și echipare tehnică de-a lungul traseelor turistice și a arterelor rutiere de tranzit, inclusiv în pasurile de culme: Pasul Mestecăniș, Pasul Ciumârna, Pasul Trei Movile, Prihodiște, și trecători etc. UATB: Ilișești, Frasin, Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Mănăstirea Humorului, Păltinoasa, Vatra Moldoviței;
- Dezvoltarea și reamenajarea Taberei Bucșoia (UATB Frasin).
- Încurajarea investițiilor în centre hoteliere de categorie business: Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc, Mănăstirea Humorului; Cacica, Solca);
- Amenajarea camping-uri turistice: Pojorâta, Mestecăniș, Vatra Moldoviței, Moldovița, Fundu Moldovei;
- Dezvoltarea structurilor de agrement în relație cu formele de turism practicate prin: crearea unei baze sportive complexe (cu popicărie, teren de tenis etc.) în stațiunea turistică de interes local Fundu Moldovei;
- Creșterea ofertei turistice a muzeelor prin extinderea sistemului interactiv și educative: Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc;
- Modernizarea și extinderea bazelor de cazare montane (cabane și adăposturi) și dotarea acestora cu echipamente necesare în cazul producerii de accidente: Parcul Național Călimani, Rarău, Suhard, Giumalău, Mestecăniș.

MTT4.2: Asigurarea de servicii turistice la standarde europene

- Perfecționarea personalului care activează în turism, prin organizarea de cursuri de pregătire și perfecționare în marketing, gastronomie, ghizi specializați, legislație;
- Dezvoltarea formelor de învățământ preuniversitar vocațional de turism și universitar ancorat în piața muncii (HoReCa);
- Dezvoltarea serviciilor de informare și promovare turistică din Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Fundu Moldovei.

MTT4.3: Respectarea principiilor de amenajare turistică

- Amenajările turistice din stațiunile turistice și localitățile cu funcție turistică vor trebui să respecte standardele de mediu și de integrarea armonioasă în peisaj, zone tampon în jurul ariilor sensibile (obiective de patrimoniu cultural și natural ca ariile protejate, zone umede, areale forestiere);
- Elaborarea PUG și PUZ pentru ariile turistice atractive, din intravilanul sau extravilanul localităților, în perspectiva respectării obiectivelor clasificate de patrimoniu;
- Antreprenariat local cu respectarea principiilor amenajărilor turistice;
- Dimensionarea parcarilor, proporțional cu amenajarea pentru practicarea sporturilor de iarnă (Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Pojorâta.

MTT4.4: Reabilitarea și modernizarea stațiunilor și localităților cu potențial balneo-climaterice

- Modernizarea bazei de cazare în stațiunile balneare; dezvoltarea bazei de cazare în localitățile cu resurse balneare insuficient valorificate (Solca) sau nevalorificate (Gura Humorului) și din stațiunile turistice de interes local /național Câmpulung Moldovenesc, Gura Humorului, Fundu Moldovei.

**Tabel nr. 30: Măsuri specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT1)
Gura Humorului – Câmpulung Moldovenesc**

Sistem teritorial turistic (STT)	Denumire UATB	OETT1			OETT2		OETT3		OETT4				Total măsuri
		MTT1.1	MTT1.2	MTT1.3	MTT2.1	MTT2.2	MTT3.1	MTT3.1	MTT4.1	MTT4.2	MTT4.3	MTT4.4	
STT1.1	Gura Humorului	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	10
	Câmpulung Moldovenesc	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	-	9
	Pojorâta	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	9
	Vama	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	8
	Frasin	X	-	X	-	X	X	-	X	-	-	-	5
	Valea Moldovei	-	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	4
	Păltinoasa	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Capu Câmpului	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
STT1.2	Vatra Moldoviței	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	10
	Frumosu	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	-	8
	Moldovița	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	7
STT1.3	Mănăstirea Humorului	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	10
STT1.4	Cacica	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	-	9
	Solca	X	X	-	X	X	X	X	-	X	X	X	9
	Arbore	-	X	X	-	-	X	-	-	X	-	-	4
	Poieni-Solca	-	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	5
	Pârteștii de Jos	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	3
	Cajvana	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	3
	Botoșana	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Comănești	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
STT1.5	Ostra	X	X	X	X	-	X	X	X	-	-	-	7
	Stulpicani	X	-	X	X	X	X	X	-	-	X	-	7
STT1.6	Breaza	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	8
	Fundu Moldovei	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	9
	Moldova-Sulița	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	7
	Sadova	X	-	X	X	-	-	X	X	-	-	-	5
Total		21	1	22	19	13	19	18	12	7	10	3	162

STT2.2. - Compartimentul depresionar Coșna-Poiana

STT2.3. - Compartimentul depresionar al Șarului

STT2.4. - Bazinul Bistriței Aurii

STT2.5 - Bazinul Bistriței Mijlocii

La nivelul zonei se propun următoarele măsuri aferente celor 4 obiective:

Pentru obiectivul sectorial OETT1 - valorificarea integrată a potențialului turistic

MTT1.1: Identificarea și valorificarea sustenabilă a potențialului turistic

- Integrarea ofertei turistice din fiecare UATB în parte, Sistemului teritorial turistic⁷⁵ al Țării Dornelor; Țara Dornelor este delimitată de masivele montane adiacente Depresiunii Dornelor (Suhard, Bârgău, Giumalău, Călimani, Munții Bistriței Mijlocii⁷⁶); Țara Dornelor se extinde pe valea Bistriței, atât în amonte, cât și în aval;
- Creșterea interesului pentru stațiunea balneară Vatra Dornei, prin organizarea unor pachete de oferte turistice integrate, care să includă și activități culturale (conferințe tematice, concerte, spectacole) sau vizitarea unor obiective culturale din zona apropiată: Vatra Dornei, Gura Humorului, Poiana Stampei, Pojorâta, Dorna Candrenilor;
- Valorificarea turistică a izvoarelor minerale, izvoarelor mofetice și a turbăriilor- inclusiv a celor abandonate sau disfuncționalizate din Țara Dornelor (Vatra Dornei, Șaru Dornei, Poiana Stampei, Coșna, Panaci), valea Bistriței Aurii (Iacobeni);
- Valorificarea complexă în scop turistic și curativ a izvoarelor minerale din Țara Dornelor: Vatra Dornei, Dorna Candrenilor, Șaru Dornei); Popularizare calității apelor minerale din Țara Dornelor și amenajarea izvoarelor pentru turiști: Vatra Dornei, Poiana Stampei, Coșna, Panaci Șaru Dornei, Vatra Dornei, Dorna Candrenilor;
- Valorificarea potențialului pentru turismul activ al Țării Dornelor (trasee turistice pentru drumeție, rafting, tiroliană, prapantă, sporturi de iarnă-schi de tură, fond și alpin, sănie, echitației, motocros, enduro, cicloturism și mountain bike: Poiana Stampei, Dorna Candrenilor, Coșna, Șaru Dornei;

• Extinderea domeniului schiabil la nivelul versanților cu expoziții nordice și pante corespunzătoare: Dorna Candreni, Poiana Stampei; Șaru Dornei (bazinul Tăieturii – până la limita zonei de dezvoltare durabilă a Parcului Național Călimani, în afara Parcului Național Călimani) UATB Panaci și Dorna Candrenilor), Rarău-Giumalău

- Dezvoltarea activității de ecoturism în localități din vecinătatea ariilor protejate (Parcul Național Călimani, Turbăria Poiana Stampei, Tinovul Șaru Dornei: Șaru Dornei, Poiana Stampei, Panaci, Vatra Dornei);
- Valorificarea potențialului turistic minier, al vechilor exploatări miniere abandonate (frișe miniere): Iacobeni; Ciocănești, Cărlibaba;

• Valorificarea axelor de comunicații cu potențial pentru circuite tematice și conectarea lor cu traseele turistice din județele învecinate:

➤ *Circuitul exploatărilor miniere Ciocănești, Iacobeni, Vatra Dornei, Exploatarea minieră Călimani;*

6.5.6.2. Aria de polarizare turistică (APT) Țara Dornelor

Aria este grefată pe Depresiunea Dornelor și bazinul superior la Bistriței și cuprinde următoarele UATB: Vatra Dornei, Broșteni, Ciocănești, Șaru Dornei, Cărlibaba, Coșna, Crucea, Dorna-Arini, Dorna Candrenilor, Iacobeni, Poiana Stampei și Panaci. APT Țara Dornelor este polarizată de stațiunea balneoclimaterică Vatra Dornei, perla Bucovinei. Potențialul turistic din APT Țara Dornelor cuprinde: izvoarele minerale, peisajele naturale și culturale dornene- arhitectura locală și elementele de organizare a habitatului dispers, turbăriile, ariile protejate, gastronomia locală.

Subunitățile teritoriale funcționale turistice (STT) ale APT Țara Dornelor sunt:

STT2.1. - Vatra Dornei-Dorna Arini

⁷⁵ Sistemul teritorial turistic reprezintă un teritoriu delimitat geografic care rezultă din interferența a trei domenii distincte: turism, societate și spațiu, I Muntele, C. Iașu, 2003, I. Ianoș., 2000.

⁷⁶ Munții Bistriței Mijlocii cuprind arealul dintre Depresiunea Dornelor și Bistricioara (I, Sărcu, 1971, pag. 134), Strategia de Dezvoltare

- *Poteci tematice în Parcul Național Călimani, după modelul Potecii Gura Haitii- 12 Apostoli;*
- *Drumul Mariei Tereza – Parcul Național Călimani, Șaru Dornei, Poiana Stampei;*
- *Circuitul satelor risipite: Neagra Șarului- Panaci, Izvoarele Sucevei- Paltinu- Vatra Moldoviței, - Putna--Sucevița- Poiana Stampei (utilizând parțial Via Transilvanica);*
- *Dezvoltarea și promovarea traseelor turistice de drumeție de tip Nordik Walking, cicloturism, drumeție/randonee, rafting etc*
- *Traseele omologate de Serviciul Salvamont Vatra Dornei: Circuitul Bârnărel - Giupalău- Rusca, Suhard*
- *Traseul Văii Bistriței superioare (120km): Pasul Prislop- Cârlibaba- Valea Stâni-Botoș-Ciocănești-Iacobeni- Dorna Arini- Cozănești- Ortoaia- Rusca- Sunători- Călinești-Zugreni- Chiril-Satu Mare-Crucea- Holda- Holdița- Broșteni- Lungeni- Poiana Teiului (jud Neamț)*
- *Traseul Depresiunilor de contact (Dorna – Drăgoiasa - Bilbor) 90km: Vatra Dornei- Șaru Dornei– Panaci- Coverca- Drăgoiasa- Valea Glodului- Bilbor (județul Harghita)- Valea Glodului- Valea Neagra Boștenilor- Catrinari- Panaci- Vatra Dornei; Dorna Candrenilor- Coșna- Grădinița*

MTT1.2: Valorificarea patrimoniului cultural material și imaterial

- Asigurarea participării operatorilor de turism la târguri de turism;
- Demonstrații în cadrul târgurilor de promovare cu meșteșugurile și obiceiurile populare din Bucovina;
- Punerea în valoare a patrimoniului cultural ca element definitoriu al multiculturalității și atractivității spațiului bucovinean, activităților tradiționale din fondul celor specifice;
- Renovarea unor clădiri tradiționale din zonele rurale pentru protecția și conservarea moștenirii rurale și valorificarea acestora în activitatea turistică;
- Valorificarea vechilor trasee de plutărit din Bazinul Bistriței (Ciocănești, Cârlibaba, Dorna Candrenilor, Poiana Stampei, Șaru Dornei, Dorna Arini, Broșteni, Vatra Dornei, Crucea, Ciocănești- prin Festivalul Plutăritului);

- Dezvoltarea turismului minier prin valorificarea frișelor miniere⁷⁷, prin redeschiderea minelor pentru turism, înființarea muzeelor mineritului, în Țara Dornelor, Bazinul Bistriței Aurii, Ostra, Iacobeni, Crucea, Broșteni- Leșu Ursului;

- Implementarea formelor de turism activ prin crearea și dezvoltarea infrastructurii de transport pe cablu și a dotărilor aferente.

MTT1.3: Dezvoltarea și diversificarea ofertei turistice în raport cu potențialul

- Modernizarea și ridicarea gradului de confort al structurilor de cazare din Vatra Dornei;
- Promovare și informare turistică cu privire la potențialul balnear al județului Suceava, din Țara Dornelor;
- Dezvoltarea structurilor de cazare turistice specifice ecoturismului și agroturismului: Șaru Dornei, Coșna, Poiana Stampei, Ciocănești, Cârlibaba, Panaci;

- Promovarea produselor specifice satului: folclorice, gastronomice, stil rural de viață; promovarea agroturismului în corelare cu promovarea evenimentelor tradiționale populare: târguri de meșteșuguri tradiționale, stâne turistice;
- Promovarea turismului cinegetic în Țara Dornelor;
- Promovarea brandurilor specifice eco – produs în zona Parcului Național Călimani;
- Includerea în circuitul turistic internațional a stațiunii turistice de interes național Vatra Dornei;
 - Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii balneare la Vatra Dornei;
 - Refacerea și amenajarea izvoarelor minerale și captărilor, a aleilor de acces la resursele minerale, a spațiilor de recreere și popas, a punctelor de utilizare a izvoarelor (Vatra Dornei);
 - Stimularea investițiilor care valorifică resursele de turbă cu valoare terapeutică: Vatra Dornei, Dorna Candrenilor;
 - Promovarea turismului de echitație și a competițiilor hipice: Șaru Dornei (în Parcul Național Călimani), Poiana Stampei, Vatra Dornei.

Pentru obiectivul sectorial OETT2 - dezvoltarea formelor de turism principale și complementare

MTT2.1: Promovarea formelor particulare de turism activ

- Amenajarea și promovarea ariilor/locațiilor cu potențial de turism activ, trasee de drumeție, trasee marcate pentru cicloturism, escaladă, river rafting, parapantă, turism ecvestru, circuite of road), dezvoltate cu respectarea regimului ariilor protejate constituite, de protecție a biodiversității și peisajului, de bună vecinătate și a principiilor generale privind amenajările turistice: Dorna Candrenilor - Vârful Oușoru și Dealu Floreni cu aerodromul existent, Șaru Dornei (în Parcul Național Călimani), Poiana Stampei, Vatra Dornei;
- Amenajarea locațiilor cu potențial de turism cinegetic (asociațiile de vânătoare din Bazinul Dornelor);
- Valorificarea turistică a aeroportului de la Floreni (Dorna Candreni- Coșna).

MTT2.2: Revitalizarea vechilor trasee de transport

- Valorificarea drumurilor de culme și a celor de graniță ale Bucovinei istorice, ca poteci tematice (Drumul Mariei Tereza, Drumul Dornenilor, Drumul Lemnului, Drumul Laptelui etc.);
- Valorificarea vechilor trasee de plutărit din Bazinul Bistriței (Ciocănești, Cârlibaba, Dorna Candrenilor, Poiana Stampei, Șaru Dornei, Dorna Arini, Broșteni, Vatra Dornei, Crucea, de tipul Festivalul Plutăritului);
- Reamenajarea și valorificarea turistică a transportului pe căile ferate înguste din Bucovina și reintroducerea lor pentru circuitele turistice locale, în lungul văilor: Moldoviței, Dornișoarei, Negrei Șarului, Dornei.

Pentru obiectivul sectorial OETT3 - dezvoltarea în sistem integrat a infrastructurii pentru turism

MTT3.1: Crearea centrelor/nodurilor intermodale de transport pentru transfer turistic (aeroport – CF - transport local)

⁷⁷ Frișele miniere- spații miniere abandonate, (cariere, mine, incinte de exploatare, explorare sau de prelucrare a minereurilor).

- Dezvoltarea/modernizarea drumurilor, căilor ferate și a serviciilor conexe transportului, vor constitui baza pentru structurile asociative teritoriale (de tipul Asociației pentru Turism Bucovina, a GAL-urilor etc.) prin asigurarea unui transport eficient și ritmic între stațiunile turistice Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc și în cadrul Stațiunii turistice Vatra Dornei;
- Reabilitarea infrastructurii tehnice în UATB cu concentrare mare a resurselor turistice din Nord-vestul județului și Țara Dornelor;
- Dezvoltarea sistemelor de transport urban/local de transfer turistic pentru creșterea accesibilității spre obiectivele culturale din stațiunilor Vatra Dornei;
- Asigurarea sistemelor transport public de transfer spre obiective și locații turistice în Câmpulung, Vatra Dornei, Gura Humorului.

MTT3.2: Valorificarea drumurilor potecilor și a traseelor turistice din ariile montană și forestieră

- Implementarea formelor de turism activ prin crearea și dezvoltarea infrastructurii de transport pe cablu și a dotărilor aferente;
- Amplasarea de panouri cu hărți ale arealelor turistice și configurarea traseelor către obiectivelor turistice, culturale și a zonelor de agrement; marcarea traseelor culturale tematice prin panouri și indicatoare rutiere și pietonale;
- Completarea amenajării turistice a axei Via Transilvanica: Poiana Stampei, Dorna Candrenilor;
- Valorificarea transportului pe căile ferate înguste din regiune (mocănița) și reintroducerea lor pentru circuitele turistice locale – văile Dornei și Dornișoarei: Poian Stampei, Dorna Candrenilor;
- Amenajarea de infrastructuri destinate unor activități turistice speciale (ex. puncte de observare faună, poteci, alei, puncte de popas, poteci tematice, parcuri dendrologice (Vatra Dornei);
- Accesibilizarea turistică a ariilor cu peisaje deosebite și semnalizarea acestora în cadrul Parcului Național Călimani.

Pentru obiectivul sectorial OETT4 - creșterea competitivității sectorului turistic.

MTT4.1: Îmbunătățirea ofertei turistice

- Dezvoltarea structurilor de cazare în localitățile cu concentrare mare a resurselor naturale și culturale; dezvoltarea formelor de turism principale și complementare, pentru extinderea sezonului turistic;
- Amenajarea de structuri turistice de primire și echipare tehnică de-a lungul traseelor turistice și a arterelor rutiere de tranzit : Pasul Mestecăniș, Zugreni, Crucea;
- Încurajarea investițiilor în centre hoteliere de categorie business din Vatra Dornei;
- Stimularea dezvoltării infrastructurii pentru manifestări expoziționale de anvergură zonală, națională și internațională
- Dezvoltarea structurilor de agrement în relație cu formele de turism practicate prin: extinderea ofertei pentru activități sportive (terenuri sau săli sportive, cluburi, centre de închiriere pentru material sportiv, biciclete): Vatra Dornei, Dorna Candrenilor, Poiana Stampei;
- Crearea unei baze sportive complexe (cu popicărie, teren de tenis etc.) în stațiunea turistică de interes local Dorna Candrenilor;

- Creșterea numărului de înoptări prin pachete turistice integrate care să includă circuite culturale/activități culturale din zonă;
- Creșterea ofertei turistice a muzeelor prin extinderea sistemului interactiv și educativ;
- Dezvoltarea domeniilor schiabile;
- Modernizarea și extinderea bazelor de cazare montane (cabane și adăposturi) și dotarea acestora cu echipamente necesare în cazul producerii de accidente: Parcul Național Călimani, Suhard, Giumalău, Mestecăniș, și arealul estic al Ținutului Bârgăului.

MTT4.2: Asigurarea de servicii turistice la standarde europene

- Țara Dornelor ca de altfel întreaga Bucovină - arie de excelență turistică, cu centre de pregătire a personalului pentru industria ospitalității; Pregătirea la nivel superior a personalului calificat pentru activitatea turistică (Vatra Dornei- la CEMONT), prin:
 - Perfecționarea personalului care activează în turism, prin organizarea de cursuri de pregătire și perfecționare în marketing, gastronomie, comportament, ghizi specializați, legislație;
 - Dezvoltarea formelor de învățământ preuniversitar vocațional de turism și universitar ancorat în piața muncii (HoReCa), cu activarea Centrului de Formare și învățământ la Distanță Vatra Dornei al Universității Ștefan cel Mare din Suceava;
 - Dezvoltarea serviciilor de informare și promovare turistică în Vatra Dornei, Dorna Candrenilor și Poiana Stampei și poziționare lor în ariile cu trafic turistic.

MTT4.3: Respectarea principiilor de amenajare turistică

- Autorizarea amenajărilor turistice cu respectarea principiilor de amenajare, specifice , în parcurilor naturale, ariilor naturale protejate și perimetrelor hidrogeologice protejate: Șaru Dornei, Dorna Candrenilor, Vatra Dornei, Panaci, Coșna și Poiana Stampei;
- Controlul utilizării terenurilor, stabilirea de reguli stricte privind noile construcții, aplicarea standardelor de mediu și de integrarea armonioasă în peisaj, zone tampon în jurul ariilor sensibile (obiective de patrimoniu cultural și natural ca ariile protejate, zone umede, areale forestiere: Vatra Dornei, Dorna Candrenilor, Poian Stampei;
- Elaborarea de PUZ/PUD pentru arii turistice atractive, în perspectiva respectării legislației de protejarea a obiectivelor clasificate de patrimoniu;
- Autorizarea amenajărilor turistice cu respectarea principiilor amenajărilor turistice stipulate prin PUG/PUZ în localitățile de interes turistic;
- Dimensionarea parcărilor, proporțional cu amenajarea pentru practicarea sporturilor de iarnă: Vatra Dornei, Dorna Candrenilor, Poiana Stampei, Șaru Dornei.

MTT4.: Reabilitarea și modernizarea stațiunilor și localităților cu potențial balneo-climaterice

- Modernizarea bazei de cazare în stațiunile balneare; dezvoltarea bazei de cazare în localitățile cu resurse balneare insuficient valorificate (Dorna Candrenilor, Poiana Negri)
- Reabilitarea stațiunii turistice Vatra Dornei (*Perla Bucovinei*);
- Reintroducea în circuitul turistic a Cazinoului din Vatra Dornei.

Tabel nr. 31: Măsuri specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT2) Țara Dornelor

Sistem teritorial turistic (STT)	Denumire UATB	OETT1			OETT2		OETT3		OETT4				Total măsuri
		MTT1.1	MTT1.2	MTT1.3	MTT2.1	MTT2.2	MTT3.1	MTT3.1	MTT4.1	MTT4.2	MTT4.3	MTT4.4	
STT2.1	Vatra Dornei	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
	Dorna-Arini	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	9
STT2.2	Dorna Candrenilor	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
	Poiana Stampei	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
	Coșna	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	X	8
STT2.3	Șaru Dornei	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	9
	Panaci	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	5
STT2.4	Cărlibaba	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	9
	Ciocănești	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	9
	Iacobeni	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	X	8
STT2.5	Broșteni	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	8
	Crucea	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	8
Total		12	12	12	11	12	12	11	9	3	7	5	106

6.5.6.3. Aria de polarizare turistică (APT3) Rădăuți

Aria cuprinde următoarele UATB: Putna, Sucevița, Horodnic de Sus, Marginea, Brodina, Horodnic de Jos, Bilca, Izvoarele Sucevei, Iaslovăț, Mușenița, Rădăuți, Straja, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Ulma, Gălănești, Milișăuți, Vicovu de Sus, Vicovu de Jos, Voitinel, Bălcăuți, Grămești, Siret, Calafindești, Dornești, Grănicești, Volovăț, Burla, Satu Mare. Din punct de vedere fizico-geografic arealul se extinde în Depresiunea Rădăuți, Nordului Obcinilor Bucovinei, aria piemontană nordică a Obcinii Mari, nordul Podișului Sucevei, Siret – Rădăuți.

APT Rădăuți cuprinde 4 (patru) subunitățile teritoriale turistice (STT) cu potențial, resurse turistice diferențiate:

STT3.1 - Municipiul Rădăuți

STT3.2 - Orașul Siret

STT3.3 - Bazinul superior al Sucevei

STT3.4 - Marginea - Sucevița - Putna

La nivelul zonei se propun următoarele măsuri aferente celor 4 obiective:

Pentru obiectivul sectorial OETT1 - valorificarea integrată a potențialului turistic

MTT1.1: Identificarea și valorificarea sustenabilă a potențialului turistic

- Integrarea ofertei turistice din fiecare UATB în parte, Sistemului teritorial turistic al AP Rădăuți-Siret, corespunzător tipului de potențial turistic existent;
- Creșterea interesului pentru stațiunea Sucevița, prin organizarea unor pachete de oferte turistice integrate, care să includă și activități culturale (conferințe tematice, concerte, spectacole) sau vizitarea Mănăstirii Sucevița;
- Valorificarea potențialului pentru turismul activ al Obcinii Mari;

- Modernizarea și ridicarea gradului de confort al structurilor de cazare (Rădăuți, Putna, Sucevița, Siret, Brodina, Ulma, Vicovu de Sus)
- Promovare și informare turistică : Rădăuți, Sucevița, Putna, Marginea;
- Dezvoltarea structurilor de cazare și de agrement specifice ecoturismului și agroturismului- Sucevița, Putna;
- Promovarea produselor specifice satului: folclorice, gastronomice, stil rural de viață; promovarea agroturismului în corelare cu promovarea evenimentelor tradiționale populare: târguri de meșteșuguri tradiționale, stâne turistice; promovarea turismului de vânatoare Brodina, Ulma, Straja, Putna;
- Promovarea turismului de echitație și a competițiilor hipice: Rădăuți, Horodnic;
- Dezvoltarea activității turistice în localități din vecinătatea obiectivelor de patrimoniu cultural universal și național : Putna și Sucevița;
- Extinderea domeniului schiabil la nivelul versanților cu expoziții nordice și pante corespunzătoare din Obcina Mare: Sucevița, Putna (pentru schi de tură);
- Valorificarea potențialul turistic prin circuite tematice: *trasee turistice de drumeție de tip Nordik Walking, cicloturism, randonee, rafting etc în Obcina Mare și aria adiacentă Rădăuți- Putna- Sucevița , Gălănești- Putna- Gura Putnei- Bivolărie; Via Transilvanica, Putna- Sucevița – finalizarea marcajelor și a panourilor de informare pentru turiști.*

MTT1.2: Valorificarea patrimoniului cultural material și imaterial

- Punerea în valoare a patrimoniului cultural național și universal, element definitoriu al atractivității spațiului bucovinean, activităților tradiționale din fondul celor specifice: Sucevița, Putna, Siret;
- Asigurarea participării operatorilor de turism la manifestări asociate sferei de interes tematic; demonstrații în cadrul târgurilor de promovare cu meșteșugurile și obiceiurile populare din Bucovina: Sucevița, Rădăuți, Siret;
- Renovarea unor clădiri tradiționale din zonele rurale (Bilca, Brodina, Ulma) și urbane (Rădăuți și Siret) pentru protecția și conservarea peisajului cultural
- Implementarea formelor de turism activ prin crearea și dezvoltarea infrastructurii de transport pe cablu și a dotărilor aferente: Sucevița, Vicovu de Jos- Remezău, Putna.

MTT1.3: Dezvoltarea și diversificarea ofertei turistice în raport cu potențialul

- Modernizarea și ridicarea gradului de confort al structurilor de cazare (Rădăuți, Putna, Sucevița, Siret, Brodina, Ulma, Vicovu de Sus)
- Promovare și informare turistică cu privire la turismul cultural din Sistemul teritorial turistic (STT) Marginea - Putna - Sucevița;
- Dezvoltarea structurilor de cazare turistice specifice ecoturismului și agroturismului: Rădăuți, Putna, Sucevița, Siret, Brodina, Ulma, Vicovu de Sus
- Promovarea produselor specifice satului: folclorice, gastronomice, stil rural de viață; promovarea agroturismului în corelare cu promovarea evenimentelor tradiționale populare: târguri de meșteșuguri tradiționale, stâne turistice: Putna, Sucevița, Siret, Brodina, Ulma, Vicovu de Sus
- Promovarea turismului cinegetic și pescuitului sportiv în AP Rădăuți- Siret
 - Promovarea brandurilor specifice eco – produs în AP Rădăuți;
 - Promovarea turismului de echitație și a competițiilor hipice: Rădăuți, Horodnic.

- Includerea în circuitul turistic internațional a stațiunii turistice de interes local Sucevița;
- Dezvoltarea infrastructurii de cazare de la Putna, Sucevița și Rădăuți;

Pentru obiectivul sectorial OETT2 - dezvoltarea formelor de turism principale și complementare

MTT2.1: Promovarea formelor particulare de turism activ

- Identificarea, amenajarea și promovarea ariilor/locațiilor cu potențial de turism activ, trasee de drumeție, trasee marcate pentru cicloturism, escaladă, parapantă, cicloturism, turism ecvestru, circuite of road) dar cu respectarea regimului ariilor protejate constituite, de protecție a biodiversității și peisajului, de bună vecinătate și a principiilor privind amenajările turistice : Sucevița, Putna, Vicovu de Jos, Straja, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Ulma, Gălănești. Identificarea și amenajarea locațiilor cu potențial forestier/vânătoare asociații de vânătoare din Zona turistică Rădăuți;
- Valorificarea turistică a aerodromului de la Frătăuți.

MTT2.2: Revitalizarea vechilor trasee de transport

- Valorificarea drumurilor de culme și a celor de graniță ale Bucovinei istorice, ca poteci tematice (Putna, Vicovu de Sus, Ulma Straja, Brodina, Siret);
- Reamenajarea și valorificarea turistică a transportului pe căile ferate înguste din Putna și Sucevița-pârâul Șoarecu.

Pentru obiectivul sectorial OETT3 - dezvoltarea în sistem integrat a infrastructurii pentru turism

MTT3.1: Crearea centrelor/nodurilor intermodale de transport pentru transfer turistic (aeroport – CF - transport local)

- Dezvoltarea/modernizarea drumurilor, căilor ferate și a serviciilor conexe transportului, vor constitui baza pentru structurile asociative teritoriale prin asigurarea unui transport eficient și ritmic dintre Rădăuți- Sucevița și Putna cu Gura Humorului – Câmpulung;
- Reabilitarea infrastructurii tehnice în UATB cu concentrare mare a resurselor turistice din NV/NE județului;
- Dezvoltarea sistemelor de transport urban /local pentru creșterea accesibilității obiectivelor culturale.

MTT3.2: Valorificarea drumurilor potecilor și a traseelor turistice din ariile montană și forestieră

- Implementarea formelor de turism activ prin crearea și dezvoltarea infrastructurii de transport pe cablu și a dotărilor aferente;
- Amplasarea de panouri cu hărți ale arealelor turistice și configurarea traseelor către obiectivelor turistice, culturale și a zonelor de agrement; marcarea traseelor culturale tematice prin panouri și indicatoare rutiere și pietonale;
- Completarea elementelor de amenajare *Via Transilvanica*: Putna
- Reamenajarea și valorificarea turistică a transportului pe căile ferate înguste și reintroducerea lor pentru circuitele turistice locale: în lungul văilor Putnei și Suceviței;
 - Amenajarea de infrastructuri destinate unor activități turistice speciale (ex. puncte de observare faună, poteci, alei, puncte de popas, poteci tematice, parcuri dendrologice (Sucevița, Rădăuți).

Pentru obiectivul sectorial OETT4 - creșterea competitivității sectorului turistic

MTT4.1: Îmbunătățirea ofertei turistice

- Dezvoltarea structurilor de cazare în localitățile cu concentrare mare a resurselor naturale și culturale; dezvoltarea formelor de turism principale și complementare, pentru extinderea sezonului turistic;
- Amenajarea de structuri turistice de primire și echipare tehnică de-a lungul traseelor turistice și a arterelor rutiere de tranzit: Straja, Frătăuții Noi, Frătăuții Vechi, Ulma, Gălănești;
- Încurajarea investițiilor în centre hoteliere de categorie business din Putna;
- Stimularea dezvoltării infrastructurii pentru manifestări expoziționale de anvergură zonală, națională și internațională;
- Dezvoltarea structurilor de agrement în relație cu formele de turism practicate prin: extinderea ofertei pentru activități sportive (terenuri sau săli sportive, cluburi, centre de închiriere pentru material sportiv, biciclete): Rădăuți, Gălănești, Putna, Sucevița;
- Crearea unei baze sportive complexe (cu popicărie, teren de tenis etc.) în stațiunea turistică de interes național Sucevița;
- Creșterea numărului de înnoptări prin pachete turistice integrate care să includă circuite culturale/activități culturale din zonă;
- Creșterea ofertei turistice a muzeelor prin extinderea sistemului interactiv și educativ.

MTT4.2: Asigurarea de servicii turistice la standarde europene

- APT Rădăuți- Siret arie de excelență turistică, cu centre de pregătire a personalului pentru industria ospitalității; Pregătirea la nivel superior a personalului calificat pentru activitatea turistică (Rădăuți), prin:
 - Perfecționarea personalului care activează în turism, prin organizarea de cursuri de pregătire și perfecționare în marketing, gastronomie, comportament, ghizi specializați, legislație;
 - Dezvoltarea formelor de învățământ preuniversitar vocațional de turism și universitar ancorat în piața muncii (HoReCa) din Rădăuți;

Dezvoltarea serviciilor de informare și promovare turistică în Putna, Rădăuți MTT4.3: Respectarea principiilor de amenajare turistică

- Autorizarea amenajărilor turistice și antreprenoriatul turistic local cu respectarea principiilor amenajărilor turistice din proximitatea obiectivelor de patrimoniu cultural: Sucevița, Putna;
- Controlul utilizării terenurilor, stabilirea de reguli stricte privind noile construcții, aplicarea standardelor de mediu și de integrarea armonioasă în peisaj, zone tampon în jurul ariilor sensibile (obiective de patrimoniu cultural și natural ca ariile protejate,
- Elaborarea de PUZ/PUD pentru arii turistice atractive, în perspectiva respectării legislației de protejarea a obiectivelor clasificate de patrimoniu: Sucevița, Putna;
- Autorizarea amenajărilor turistice cu respectarea principiilor amenajărilor turistice stipulate prin PUG/PUZ în localitățile de interes turistic;
- Dimensionarea parcărilor, proporțional cu fluxurile turistice către obiectivele de patrimoniu cultural.

MTT4.4: Reabilitarea și modernizarea stațiunilor și localităților cu potențial turistic complex

Modernizarea bazei de cazare în stațiunea Sucevița, municipiul Rădăuți și Siret; dezvoltarea bazei de cazare în localitățile cu resurse turistice insuficient valorificate (Siret) sau nevalorificate (Vicovu de Sus, Bilca).

Tabel nr. 32: Măsuri specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT3) Rădăuți

Sistem teritorial turistic (STT)	Denumire UATB	OETT1			OETT2		OETT3		OETT4				Total măsuri
		MTT1.1	MTT1.2	MTT1.3	MTT2.1	MTT2.2	MTT3.1	MTT3.1	MTT4.1	MTT4.2	MTT4.3	MTT4.4	
STT3.1	Horodnic de Sus	X	X	X	X	-	X	X	X	-	X	-	8
	Horodnic de Jos	X	X	X	X	-	X	X	X	-	-	-	7
	Bilca	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	6
	Rădăuți	X	X	X	-	-	X	-	X	-	X	X	6
	Frătăuții Noi	X	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	5
	Frătăuții Vechi	X	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	5
	Gălănești	X	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	4
	Milișăuți	X	X	-	X	-	-	X	-	-	-	-	4
	Vicovu de Sus	X	-	-	X	-	X	X	-	-	-	X	4
	Vicovu de Jos	X	-	X	-	-	X	X	-	-	-	-	4
	Voitinel	-	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	4
	Dornești	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Volovăț	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Burla	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Satu Mare	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Iaslovăț	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
STT3.2	Bălcăuți	-	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	3
	Grămești	X	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	3
	Siret	-	X	-	-	-	-	-	X	-	X	X	3
	Calafindești	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Grănicești	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Mușenița	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
STT3.3	Brodina	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	7
	Izvoarele Sucevei	-	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	6
	Straja	-	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	6
	Ulma	-	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	5
STT3.4	Putna	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
	Sucevița	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
	Marginea	-	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	8
TOTAL	15	22	18	16	7	17	17	7	3	6	5	129	

6.5.6.4. Aria de polarizare turistică Suceava- Fălticeni

Aria cuprinde următoarele UATB: Adâncata, Baia, Bălăceana, Berchișești, Bogdănești, Boroaia, Bosanci, Bunești, Ciprian Porumbescu, Cornu Luncii, Dărmănești, Dolhasca, Dolhești, Drăgoiești, Drăgușeni, Dumbrăveni, Fălticeni, Fântâna Mare, Fântânele, Forăști, Hănești, Hârtop, Horodniceni, Ilișești, Ipotești, Liteni, Mălini, Mitocu Dragomirnei, Moara, , Pătrăuți, Preutești, Rădășeni, Râșca, Salcea, Siminicea, Slatina, Stroiști, Suceava, Șcheia, Șerbăuți, Todirești, Udești, Vadu Moldovei, Verești, Vulturești, Zamostea, Zvoriștea.

APT Suceava- Fălticeni cuprinde 6 (șase) subunitățile teritoriale turistice (STT) după cum urmează:

STT4.1 - Aria Metropolitană a Municipiului Suceava

STT4.2 - Municipiul Fălticeni și aria periurbană

STT4.3 – Culoarul Siretului Zamostea – Dolhasca – Liteni

STT4.4 - Munții Stânișoarei- Mălini

STT4.5 - Valea Moldovei

La nivelul zonei se propun următoarele măsuri aferente celor 4 obiective:

Pentru obiectivul sectorial OETT1 - valorificarea integrată a potențialului turistic

Valorificarea resurselor turistice sub brandul Bucovina presupune integrarea ansamblului elementelor de potențial dintr-un UATB alături de cele adiacente, pentru edificare optimă a sistemului teritorial turistic

MTT1.1: Identificarea și valorificarea sustenabilă a potențialului turistic

- Integrarea elementelor potențialului turistic natural cu cel cultural, pentru creșterea atractivității la nivelul UAT-urilor și a județului; valorificarea integrată a potențialului turistic natural și cultural, ca măsură a dezvoltării sustenabile;
- Promovarea traseelor turistice pentru cicloturism și interconectarea lor;
- Amenajarea turistică pentru lacurile din Valea Siretului, iazurile din zona Fălticeni – bazinul Șomuzului sau râurile cu resurse ihtiofaunistice, râul Suceava, Moldova și Siret: Fălticeni, Liteni, Dolhasca, Verești, Udești, Mălini, , Berchișești, Vadu Moldovei, Bogdănești etc.
- Amenajarea de structuri turistice de primire și echipare tehnică de-a lungul traseelor turistice și a arterelor rutiere de tranzit în pasurile de culme: Ilișești.
- Reabilitarea ștrandului din municipiul Suceava;
- Circuite de cicloturism în ariile rurale din cadrul Ariei Metropolitane a Sucevei; circuite turistice în ariile forestiere periurban (Adâncata, Ilișești, Dumbrăveni etc)
- Valorificarea integrată a potențialului turistic natural și cultural, ca măsură a dezvoltării sustenabile (Suceava, Fălticeni)

MTT1.2: Valorificarea patrimoniului cultural material și imaterial

- Punerea în valoare a patrimoniului cultural ca element definitiv al multiculturalității și atractivității spațiului bucovinean;
- Asigurarea participării operatorilor de turism la târguri de turism;
- Asigurarea participării operatorilor de turism la demonstrații în cadrul târgurilor de promovare cu meșteșugurile și obiceiurile populare din Bucovina;
- Punerea în valoare a patrimoniului cultural ca element definitiv al multiculturalității și atractivității spațiului bucovinean;
- Promovarea produselor specifice satului: folclorice, gastronomice, stil rural de viață; promovarea agroturismului în corelare cu promovarea evenimentelor tradiționale populare: târguri de meșteșuguri tradiționale, stâne turistice;
- Demonstrații în cadrul târgurilor de promovare cu meșteșugurile și obiceiurile populare din Bucovina; Promovarea eco-brandurilor specifice : Suceava, Fălticeni;

- Valorificarea circuitelor turistice tematice: circuitul turistic al mănăstirilor de patrimoniu universal și național, prin sisteme de transport intermodale: Suceava- Mitocu Dragomirnei Hagigadar, Dolhasca- Probota. Fălticeni-Slatina
- Renovarea unor clădiri tradiționale din zonele rurale pentru protecția și conservarea moștenirii rurale și valorificarea acestora în activitatea turistică

MTT1.3: Dezvoltarea și diversificarea ofertei turistice în raport cu potențialul

- Modernizarea și ridicarea gradului de confort al structurilor de cazare din Suceava, Fălticeni;
- Promovare și informare turistică cu privire la potențialul turistic al peisajului cultural al județului Suceava prin CNIPT⁷⁸ Suceava;
- Dezvoltarea structurilor de cazare și de agrement specifice ecoturismului și agroturismului;
- Valorificarea turistică a izvoarelor minerale din aria Munților Stânișoarei, valea Suhăi Mci, Râșca, Slatina;
- Crearea / amenajarea structurilor de primire turistică în ariile de tranzit turistic (motel, han): Suceava și Fălticeni;
- Încurajarea investițiilor în centre hoteliere de categorie business;

Pentru obiectivul sectorial OETT2 - dezvoltarea formelor de turism principale și complementare

MTT2.1: Promovarea formelor particulare de turism activ

- Identificarea, amenajarea și promovarea ariilor/locațiilor cu potențial de turism activ, trasee de drumeție, trasee marcate pentru cicloturism, turism ecvestru, circuite of road, în aria periurbană a orașelor: Suceava- Mitocu Dragomirnei, Fălticeni- Spătărești- Bogdănești- Râșca;
 - Promovarea traseelor turistice de cicloturism: Traseul DN 209 C (20km): Suceava-Frumoasa- Fânețele seculare Frumoasa (rezervație naturală) - Moara Nica-Lacul Bulai-Suceava;
 - Conectarea traseelor de cicloturism din județ cu cele din județele învecinate Traseul trans-Stânișoara: Mălini-Văleni Stânișoara- Monument- Iesle- pasul Stânișoara- Crucea Talienilor-Sabasa (Județul Neamț).
 - Promovarea turismului cinegetic cu sprijinul Direcției Silvice, Ocoalelor silvice și asociațiilor de vânătoare din regiune; turism forestier/silvoturism și pescuit sportiv: Bazinele hidrografice ale Sucevei, Șomuzului, Suhăi și Râșcăi;
 - Identificarea și amenajarea locațiilor cu potențial forestier/vânătoare asociații de vânătoare, Ocoalelor silvice Vama, Pătrăuți, Adâncata etc.
 - Amenajarea turistică a locațiilor pentru iazurile din Valea Siretului: zona Fălticeni – bazinul Șomuzului sau râurile de munte cu resurse ihtiofaunistice Bistrița, Suceava superioară
 - Valorificarea transportului pe căile ferate înguste din Bucovina (mocănița) sau reintroducerea lor pentru circuitele turistice locale pe valea Moldoviței, Valea Râșcăi etc.
 - Amenajarea de structuri turistice de primire și echipare tehnică de-a lungul traseelor turistice și a arterelor rutiere de tranzit în pasurile de culme: Ilișești.

⁷⁸ Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Suceava.

- Diversificarea ofertei turistice și de agrement la nivelul în Suceava, Fălticeni, Mălini, Râșca, Slatina.

MTT2.2: Revitalizarea vechilor trasee de transport

- Accesibilitatea turistică privită ca o componentă importantă în revitalizarea/dezvoltarea sustenabilă a turismului din Bucovina;
- Creșterea accesibilității turistice prin integrarea potențialului turistic într-un sistem complex de transport intermodal: aeroport Stefan Cel Mare, Salcea- Suceava și conectarea cu sistemul de transport feroviar național; Valorificarea potențialului turistic dat de transportul pe căile ferate înguste din Bucovina (mocănița); extinderea, revitalizare/reînființarea circuitelor turistice de transport pe căile ferate forestiere- înguste dezafectate reintroducerea lor pentru circuitele turistice locale în lungul văilor: Suhăi, Moldovei și afluenților UATB Râșca, Slatina, Slătioara);
- Amenajarea infrastructurii tehnice prin: puncte de observare faună, observatoare în puncte dominante poteci, alei, puncte de popas, poteci tematice, parcuri dendrologice (Suceava, Frumoasa, Moara, Mălini, Fălticeni, Rădășeni etc);
- Organizarea unor pachete de oferte turistice integrate, care să includă și activități culturale (conferințe tematice, concerte, spectacole) sau vizitarea unor obiective culturale din zonă sau din ariile adiacente: Suceava, Fălticeni, Mălini, Ciprian Porumbescu;

Pentru obiectivul sectorial OETT3 - dezvoltarea în sistem integrat a infrastructurii pentru turism

MTT3.1: Crearea centrelor/nodurilor intermodale de transport pentru transfer turistic (aeroport – CF - transport local)

- Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii turistice de acces, într-un cadru integrat, la nivelul APT. Suceava- Fălticeni și interconectarea cu APT Gura Humorului –Câmpulung;
- Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii tehnice de transport turistic în UATB cu concentrare mare a resurselor turistice naturale din Nordul și Sudul Arealului de Polarizare turistică Suceava- Fălticeni;
- Dezvoltarea sistemelor de transport urban/local pentru creșterea accesibilității obiectivelor turistice culturale/ de amenajare turistică Suceava, Fălticeni;
- Asigurarea sistemelor transport public de transfer spre obiective și locații turistice în Suceava, Mălini, Fălticeni.

MTT3.2: Valorificarea drumurilor potecilor și a traseelor turistice din ariile montană și forestieră

- Dezvoltarea/modernizarea drumurilor, căilor ferate și a serviciilor conexe transportului, vor constitui baza pentru structurile asociative teritoriale (de tipul Asociației pentru Turism Bucovina, a GAL-urilor etc.) prin asigurarea unui transport eficient și ritmic spre stațiunile turistice Gura Humorului - Câmpulung Moldovenesc și Vatra Dornei, în cadrul Stațiunii turistice Bucovina;
- Implementarea formelor de turism activ prin crearea și dezvoltarea infrastructurii de transport pe cablu și a dotărilor aferente în ariile cu potențial pentru turismul hibernal - Mălini;
- Valorificarea capacităților locale pentru transfer turistic în interiorul localităților turistice;

- Dezvoltarea sistemelor de transport urban/local pentru creșterea accesibilității obiectivelor culturale: Mănăstirea Hagigadar și Cetatea de Scaun din Municipiul Suceava;
- Amplasarea de panouri cu hărți ale și configurarea traseelor către obiectivelor turistice, culturale și a zonelor de agrement; marcarea traseelor culturale tematice și susținerea acestor prin panouri și indicatoare rutiere și pietonale;
- Amenajarea de infrastructuri destinate unor activități turistice speciale (ex. puncte de observare faună, poteci, alei, puncte de popas, poteci tematice, parcuri dendrologice (Suceava - parcurile forestiere/ dendrologice Șipote și Zamca, Ariile protejate Pătrăuți și Mitocu Dragomirnei)

Pentru obiectivul sectorial OETT4 - creșterea competitivității sectorului turistic

MTT4.1: Îmbunătățirea ofertei turistice

- Crearea unei baze sportive și a unei Săli Polivalente la Suceava;
- Dezvoltarea structurilor de cazare în localitățile cu concentrare mare a resurselor naturale (Mălini, Râșca,) și culturale (Suceava, Fălticeni, Dolhasca);
- Dezvoltarea formelor de turism principale și complementare, pentru extinderea sezonului turistic;
- Amenajarea de structuri de primire turistice în ariile de tranzit turistic (motel, han, camping: Mitocu Dragomirnei, Suceava, Fălticeni, Spătărești, Vadu Moldovei, Păltinoasa, Mălini, Ilișești;
- Încurajarea investițiilor în centre hoteliere de categorie business: Suceava, Fălticeni
- Creșterea ofertei turistice a muzeelor prin extinderea sistemului interactiv și educative: Suceava, Fălticeni, Mălini, Mitocu Dragomirnei - Mănăstirile Dragomirna, Râșca

MTT4.2: Asigurarea de servicii turistice la standarde europene

- Bucovina - arie de excelență cu centre de pregătire a personalului pentru industria ospitalității; Pregătirea la nivel superior a personalului calificat pentru activitatea turistică, prin Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, Centrul Național de Informare și Promovare turistică Suceava;
- Perfecționarea personalului care activează în turism, prin organizarea de cursuri de pregătire și perfecționare în marketing, gastronomie, comportament, ghizi specializați, legislație;
- dezvoltarea formelor de învățământ preuniversitar vocațional de turism și universitar ancorat în piața muncii (HoReCa) în cadrul Universității Ștefan cel Mare din Suceava.

MTT4.3: Respectarea principiilor de amenajare turistică

- Amenajările turistice din stațiunile turistice și localitățile cu funcție turistică vor trebui să respecte standardele de mediu și de integrare armonioasă în peisaj, zone tampon în jurul ariilor sensibile (obiective de patrimoniu cultural și natural ca ariile protejate, zone umede, areale forestiere) Mitocu Dragomirnei, , Fălticeni, Mălini ;
- Elaborarea documentațiilor de urbanism (PUZ) pentru ariile turistice atractive din intravilanul sau extravilanul localităților, în perspectiva respectării obiectivelor clasificate de patrimoniu;
- Antreprenariat local cu respectarea principiilor amenajărilor turistice;
- Dimensionarea parcărilor, proporțional cu amenajarea pentru accesul la obiectivele turistice (Cetatea de Scaun, Muzeul Satului Bucovinean – Suceava, Fălticeni, Mălini- pârtia de schi).

Tabel nr. 33: Măsurile specifice la nivelul UATB-urilor din Aria de Polarizare Turistică (APT4)

Sistem teritorial turistic (STT)	Denumire UATB	Suceava- Fălticeni											
		OETT1			OETT2		OETT3		OETT4				Total măsuri
		MTT1.1	MTT1.2	MTT1.3	MTT2.1	MTT2.2	MTT3.1	MTT3.1	MTT4.1	MTT4.2	MTT4.3	MTT4.4	
STT4.1	Mitocu Dragomirnei	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	-	8
	SUCEAVA	X	X	X	-	-	X	-	X	X	X	-	7
	Pătrăuți	X	X	X	X	-	X	X	-	X	-	-	7
	Ilișești	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	6
	Adâncata	-	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	5
	Șcheia	X	X	-	X	-	X	X	-	-	-	-	5
	Todirești	-	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	5
	Ciprian Porumbescu	-	X	X	X	-	-	X	-	-	-	-	4
	Salcea	-	X	-	X	-	X	X	-	-	-	-	4
	Moara	X	X	-	X	-	-	X	-	-	-	-	4
	Bosanci	X	X	-	X	-	-	X	-	-	-	-	4
	Udești	X	X	X	-	-	-	-	X	-	-	-	4
	Ipotesti	-	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	3
	Dărmănești	-	X	-	X	-	-	X	-	-	-	-	3
	Stroiești	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Bălăceana	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
Șerbăuți	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
STT4.2	Fălticeni	X	X	X	X	-	X	X	X	-	X	-	8
	Preutești	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	2
	Rădășeni	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bunești	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Dolhești	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Horodniceni	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Vulturești	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Hârtop	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
STT4.3	Mălini	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	9
	Râșca	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	7
	Slatina	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	7
STT4.4	Zvoriștea	X	X	X	X	-	-	X	X	-	-	-	6
	Zamostea	X	-	X	X	-	X	X	-	-	-	-	5
	Dolhasca	X	X	-	-	-	X	-	X	-	-	-	4
	Liteni	-	X	-	X	-	-	X	-	-	-	-	3
	Siminicea	X	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	3
	Hănțești	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	2
	Dumbrăveni	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	2
	Verești	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Fântânele	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
STT4.5	Baia	-	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	5
	Bogdănești	X	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	4
	Drăgușeni	X	-	-	X	-	X	X	-	-	-	-	4
	Fântâna Mare	X	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	4
	Vadu Moldovei	-	X	X	X	-	-	X	-	-	-	-	4
	Boroaia	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Forăști	X	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	3
	Cornu Luncii	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Berchișești	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Drăgoiești	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Total	25	35	20	24	4	21	24	7	3	3	0	166	

Surse documentare:

Berlescu, E., (1998) *Enciclopedia de balneo-climatologie a României, ediția a II-a*, Editura ALL, București.

Bulai M., (2011) *Rolul factorilor de accesibilitate geografică în dinamica turismului din Moldova*, Teză de doctorat, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Facultatea de Geografie și Geologie, Iași, Coordonator științific Prof.univ.dr. Corneliu Iașu.

Chašovschi, C.E., Hesselmann, G., Bordeianu, O.M., Buhac, E., (2011) *Analysis of tourism motivation toward market segmentation and strategic management of Bucovina destination*, *Revista de turism*, nr 11, 70-75.

Chiriță, V., 2003, *Depresiunea Dornelor. Studiu fizico-geografic*, Editura Universității din Suceava.

Chiriță, V., Daniela Matei, Vasile Efros 2016: *Geo-Cultural Landscape - Landmark of Sustainable Evolution of The Rural Area Of Bukovina*, *Review Carpathians Journal of Earth an Environmental Sciences*, August 2015, vol.10, No.3, p.255-264,ISSN: 1842-4090.

I. Șandru, N.Aur, 2009, *Geografia așezărilor rurale*, Editura CD Press, pag, 47.

Chiriță, V., Pușcașu, V., Iacobescu, M., Iosep, I., (2004) *Vatra Moldoviței- spațiul și timpul patrimoniului stabil și dinamic*, Editura Universității Suceava, Suceava.

Chiriță, V., Pușcașu, Violeta, Iacobescu, M., Iosep, I. 2004, *Vatra Moldoviței-spațiul și timpul patrimoniului stabil și dinamic*, Editura Universității Suceava, 250 pagini, ISBN 973-666-133.

Chiriță, V., Pușcașu, Violeta, Netea, Ion 2006, *Orașul Frasin- argumente geografice pentru dezvoltarea locală*, Editura Europlus, Galați, ISBN 978-973-7845-43-6, 230 pagini.

Chiriță, V., Schmitz, S.2017, *Les friches minières : paysage culturel et enjeu de développement rural- Regards croisés entre la Bucovine et la Wallonie.Liège : Atelier des Presses Universite Liege.*

Christians, C., (2000) *Ethics and politics in qualitative research*, în Denzin, N.K., Lincoln, Y.S., *Handbook of Qualitative Research*, 2nd edition, Sage Publications, London.

Ciangă N., Deszi. St, (2007), *Amenajare Turistică*, ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj -Napoca.

Ciangă, N., (1997) *Turismul în Carpații Orientali. Studiu de geografie umană*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca.

Ciangă, N., Deszi, Ș., (2007) *Amenajare turistică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Cocerhan, C., (2012) *Bazinul râului Suceava pe teritoriul României- valorificarea potențialului turistic*, Teză de doctorat, Universitatea București, Facultatea de Geografie, București, Coordonator științific Prof.univ.dr. Mihai Ielenicz.

Dincă, A.I., (2009) *Turismul durabil în culoarul transcarpatic Gura Humorului- Câmpulung- Vatra Dornei-Bârgău*, Teză de doctorat, Universitatea București, Facultatea de Geografie, Coordonator științific Prof.univ.dr. Erdeli George.

Greco Florina, 2006, *Hazarduri și riscuri naturale*, Editura Universitartă București.

Hapenciu, C.V., Stanciu, P., Condratov, I., Bejinaru, R., (2011) *Valorification of the touristic potential and of the intellectual capital within the hospitality industry- case study of the touristic area of Sucevita-Romania*, *Revista de turism*, nr 11, p. 64-69.

Ianoș, I., Wilfried, H., (2006) *Spațiu, economie și sisteme de așezări*, Editura Tehnică, București.

Iosep I. Cheia Gh., 2015, *Potențialul turistic al României și regionarea turistică*, Editura Universității Ștefan cel Mare din Suceava.

Matei Daniela, 2005, *Turism rural, teorie și realitate*, Editura Terra Nostra, Iași.

Matei Daniela, 2012, *Economie neagricole: tradiție și perspective*, Editura Terra Nostra, Iași.

Muntele, I., Iașu, C., (2006) *Geografia turismului. Concepte, metode și forme de manifestare spațio-temporală, ediția a II-a revizuită*, Editura Sedcom Libris, Iași.

Pușcașu, Violeta (2005) – *Planificarea sistemelor teritoriale*, Ed. Didactică si Pedagogica, București

Pușcașu, Violeta; Chiriță V., 2011, *Could Be the Environmental Management Differentiated by Hypsometric Levels?* *Journal of Environmental Protection and Ecology*, (JEPE) nr 12, No 4A, 2303–2310

Pușcașu, Violeta, 2015, *Religious Tourism Or Pilgrimage?*, *European Journal of Science and Theology*, 2015.

Senciuc, N., (2000) *Mănăstirile Bucovinei- un simbol de identitate, continuitate și unitate națională. Mărturii contemporane*, Grupul editorial Mușatinii, Bucovina viitoare, Suceava.

Stanciu, P., Costea, M., (2012) *Online visibility of the touristic supply in Suceava county*, *Revista de turism*, nr 14, p 46-52.

Surd V., coord., (2005), *Amenajarea teritoriului și infrastructuri tehnice*, ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj -Napoca.

Szakács, Alex., Chiriță, V., 2017, *Protected Natural Values of Geoheritage Interest in the Călimani National Park, Eastern Carpathians, Romania*, *Geoheritage* (2017) 9:421–434, Springer

Taras Seghedin, Viorel Chiriță, Domițian Cristian Moroșanu, Cezar Grozavu 2001, *Rezervațiile Naturale din Bucovina*, Editura CJ Suceava, ISBN 973-85225-0, 50 pagini

UNWTO *Tourism Definitions*, ediția <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284420858> - UNWTO *Tourism Definitions*

Zotic V. (2005)- *Componentele operaționale ale organizării spațiului geografic*, Editura Press Univ., Cluj Napoca.

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului, 2009-2027, WTO,https://www.infotravelromania.ro/master_plan_turism/master_plan.pdf

*** Planul Regional de Acțiune pentru turism în Regiunea de NE, ADR NE, 2017 http://www.adrnorddest.ro/index.php?page=REGIONAL_PRAT_2017_2023

*** Raport de monitorizare al Planului Regional de Acțiune pentru Turism Nord - Est 2017 –2023, - decembrie 2018 - <http://adrnorddest.ro/user/file/news/19/Raport%20de%20Monitorizare%20PRAT%20Nord-Est%202017%20-2023%20-%20dec%202018.pdf>

*** *Strategia de dezvoltare și promovare a turismului în Județul Suceava*, Prefectura Suceava, 2018. www.cjsuceava.ro

*** *Ordonanța de guvern nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România, în vigoare de la 24 noiembrie 1998; consolidarea din data de 17 februarie 2021 are la bază publicarea din Monitorul Oficial, Partea I nr. 309 din 26 august 1998*

*** *Hotărârea nr. 1073/2020 privind aprobarea atestării unor localități ca stațiuni turistice de interes local și pentru modificarea anexei nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice. În vigoare de la 24 decembrie 2020* <http://cimec.ro/Monumente/LacaseCult/RO/Documente/BazaDate.htm> (lăcașuri de cult)

Patrimoniul Cultural Național <http://map.cimec.ro/Mapserver/?layer=culte&cod=28141-1>

<http://map.cimec.ro/Mapserver/?layer=muzee&cod=258>

www.temponline.ro, INSSE

<http://www.traiersteromaneste.ro/turism-activ-in-bucovina/>

http://dorna-adventure.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=145

http://wp.unil.ch/tim/files/2015/07/Lardon_Piveteau_g%C3%A9ocarrefour_2005.pdf <http://taradornelor.ro/>

<https://www.eco-romania.ro/wp-content/uploads/2016/09/Concept-de-dezvoltare-a-destinatiei-ecoturistice-Tara-Dornelor.pdf>

6.6. Sectorul terțiar

Rolul sectorului serviciilor a crescut în ultimul timp, comparativ cu alte sectoare ale economiei. El este cu atât mai important, cu cât tinde să fie singurul sector de activitate într-o unitate administrativ-teritorial mică. Astfel, sectorul terțiar trebuie să primească o atenție deosebită în cadrul politicilor de dezvoltare regională și locală. În ceea ce privește dezvoltarea sectorului serviciilor al județului Suceava, aceasta, în primul rând, trebuie să se axeze pe rezolvarea problemelor sectorului respectiv. În urma diagnosticului, în județul Suceava au fost identificate **două probleme majore care fac dinamica indicatorilor din acest sector să fie instabilă și vulnerabilă la schimbări majore și anume: concentrarea activităților în subdomeniul comerțului și secundar al transporturilor și eficiența scăzută a sectorului în special, în subdomeniile mai sus-menționate.**

Obiectivele politicii de dezvoltare și măsurile propuse prin PATJ vizează, în primul rând, rezolvarea problemelor evidențiate, făcând apel la cele mai noi realizări în domeniu: concepte, politici, abordări și documente Europene și naționale. Scopul lor principal este să asigure județului, precum și UATB-urilor componente, un grad mai mare de autonomie financiară și de stabilitate, capacitatea rapidă de recuperare în condiții de post-criză. De ordin secundar sunt obiectivele și măsurile menite să rezolve niște probleme punctuale, care apar într-un număr relativ mic de UATB-uri: valorificarea resurselor locale, organizarea de unități de economie socială etc.

6.6.1. Diagnostic general și probleme

Sectorul serviciilor este **dominat de activitățile comerciale în proporție de peste 50%**. Eficacitatea acestora este, în general, scăzută, fiind sub media județeană în domeniul serviciilor. Activitățile de *transport* ocupă următorul loc, însă eficacitatea acestora este și mai mică, fiind la jumătatea mediei județene. Comerțul și transporturile împreună controlează întregul sector al serviciilor, contribuind cu 70-90% la activitatea sectorului serviciilor în județ. Această structură dezechilibrată atrage după sine scăderea eficienței întregului sector al serviciilor.

Sub-sectorul *finanțe-bănci* se află pe o pantă descendentă, pierzând în fața serviciilor de on-line banking din afara județului. Sub-sectorul *cercetare-dezvoltare* este reprezentat printr-un număr foarte mic de firmă. Dezvoltarea acestui sub-sector este puternic inhibată de subfinanțarea cronică a activităților de cercetare la nivel național, precum și de impredictibilitatea finanțării activităților de cercetare.

Printre *alte servicii* se remarcă tehnologiile informaționale, care în contextul actual al lucrului la distanță a câștigat un teren bun pentru dezvoltare. Deși eficient, acest sub-sector este puternic vulnerabil din cauza numărului mare a microîntreprinderilor de până la 3 angajați. Telecomunicațiile sunt în declin în ultimul timp din cauza saturării pieței respective, deși, același context epidemiologic poate crea premisele pentru renașterea acestui sub-sector. Serviciile pentru dezvoltarea afacerilor sunt prezente în județ, însă piața lor nu este bine formată încă.

Dominația *microîntreprinderilor* în toate domeniile ale sectorului serviciilor îl face extrem de vulnerabil la provocările venite dinspre politica economică a statului și la cele cauzate de alte contexte externe.

Configurația spațială a sectorului serviciilor scoate în evidență concentrarea excesivă a acestora în mun. Suceava și comunele vecine Șcheia și Ipothești. Mun. Suceava funcționează ca un aspirator, care atrage activitățile de servicii secătuiind comunele la 20-30 km distanță, producând dezechilibrele în județ și accentuând decalajele în dezvoltarea economică.

6.6.2. Obiectiv sectorial al subdomeniului-țintă

Reieșind din punctele slabe ale serviciilor din județ sintetizate anterior, **obiectivul sectorial** pentru dezvoltarea sectorului terțiar în județ se referă la **diversificarea și creșterea eficacității sectorului serviciilor.**

Obiectivul sectorial are **trei componente transversale** care se regăsesc în toate cele cinci sub-obiective specifice propuse:

- (i) creșterea eficacității economico-financiare a sectorului (în special, comerțul și transporturile),
- (ii) sprijinirea efectivă a activităților din sectorul primar și secundar (în domeniile prioritare pentru dezvoltarea județului) și
- (iii) deservirea eficientă a populației (mai ales, în zonele cu accesibilitatea redusă la servicii de primă importanță).

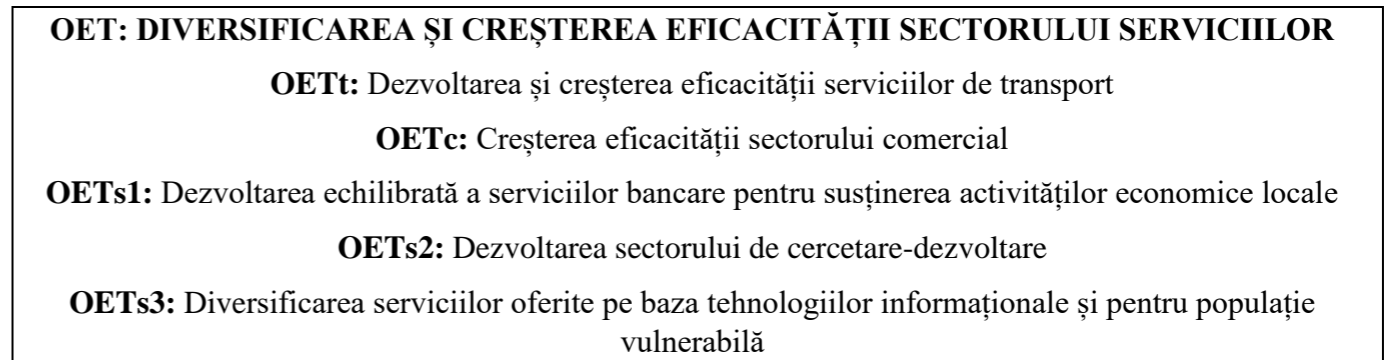
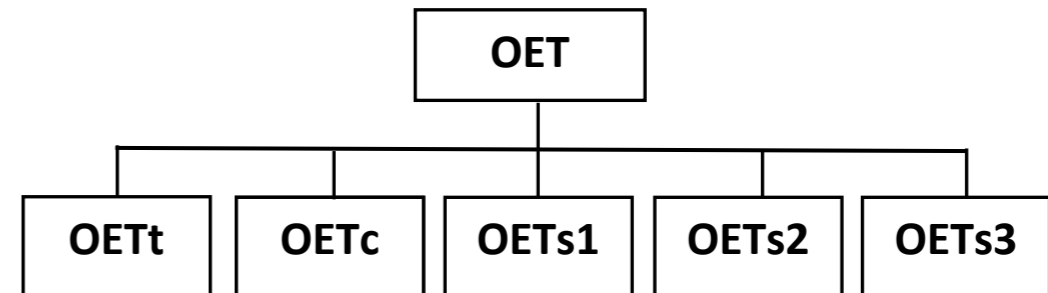

Fig. nr. 47: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „sectorul terțiar”

Cele cinci sub-obiective specifice propuse sunt grupate pe sub-sectoarele: transporturi, comerț și alte servicii (financiar-bancare, cercetare, informaționale).

6.6.3. Obiective specifice pentru serviciile de transport

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

- **Încurajarea transportului sustenabil și obligativitatea elaborării planurilor de mobilitate (SDTR 2035):** se aplică la nivelul reședinței de județ (PMUD Suceava realizat în 2017)
- **Dezvoltarea modelului centrelor locale (SDTR 2035):** crearea unor sisteme de transport public local pentru a asigura legătura orașelor mici cu centrele urbane apropiate (sub 30 km)

Obiective propuse prin PATJ

OETt: Dezvoltarea și creșterea eficacității serviciilor de transport

Serviciile de transport și calitatea acestora sunt esențiale pentru dezvoltarea economiei unui județ, în condițiile integrării tot mai puternice a acestuia în fluxurile economice globale. Prin urmare, asigurarea unui transport de calitate trebuie să reprezinte o prioritate de primă importanță atât pentru dezvoltarea sectorului serviciilor cât și a întregii economii a județului. Reieșind atât din neajunsurile în dezvoltarea acestui sub-sector constatate la etapa de diagnostic, cât și din prioritățile la nivel național, efortul în

dezvoltarea acestui sector trebuie depus pentru mărirea calității și eficacității serviciilor de transport, precum și pentru configurarea de sisteme supra-locale de transport cu scopul creșterii conectivității localităților.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MTt1.1: Accesarea de fonduri pentru dezvoltarea și/sau modernizarea rețelelor de transport în scopul încurajării/ameliorării traficului de persoane și de mărfuri intra și interjudețean. Această măsură trebuie corelată cu modernizarea infrastructurii rutiere și feroviare.

MTt1.2: Informatizarea transportului în comun interurban. În condițiile răspândirii generalizate a telefoniei mobile și a smartphone-urilor, asemenea acțiuni precum elaborarea aplicațiilor pentru urmărirea deplasării mijloacelor de transport în comun în regim real sau pentru un sistem electronic de rezervare a biletelor vor contribui puternic la eficientizarea serviciilor de transport public.

MTt1.3: Dezvoltarea sistemului de transport hibrid și/sau electric. Această măsură se impune ca urmare a eforturilor susținute pentru diminuarea eliminării gazelor cu efect de seră, pe de o parte, și a ieftinirii mijloacelor electrice de transport, pe de altă parte. În acest context, dezvoltarea sistemului de transport electric fiind de o importanță primordială la nivelul care depășește cel județean, va putea fi finanțată din surse externe (europene, internaționale etc.)

Măsuri specifice la nivel local

MTt1.4: Dezvoltarea sistemului de transport public local interurban. Această măsură se impune pentru mărirea gradului de conectivitate a orașelor din județ cu reședința. Aplicarea acestei măsuri este importantă pentru creșterea mobilității populației și reducerea decalajelor între nivelurile de dezvoltare ale localităților.

MTt1.5: Îmbunătățirea transportului în zonele identificate cu potențial de dezvoltare. Așezările urbane sunt considerate a priori ca având un potențial de dezvoltare economică mai mare decât media pe județ. Totuși, există și localitățile rurale care prezintă un potențial de dezvoltare economică, care, deseori, poate fi sub-utilizat din cauza conexiunilor slabe de transport. Conectarea prioritară a acestora cu polii de dezvoltare și de creștere din județ va impulsiona creșterea și diversificarea activităților economice în ele.

6.6.4. Obiective specifice pentru serviciile de comerț

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

- **Sprijinirea dezvoltării aglomerărilor economice de tip cluster:** Înființarea de sisteme regionale de marketing și de piețe de gros /burse pentru produse agroalimentare (SDTR 2035) (la Botoșani-Suceava)
- **Sprijinirea exporturilor și competitivității produselor locale la export:** Dezvoltarea de rețele și platforme pentru sprijinirea exportatorilor locali (PDRNE 2020)
- **Creșterea activității comerciale externe a operatorilor români din sectoarele culturale și creative:** promovarea la export și pe plan internațional a produselor culturale și creative cu un înalt potențial economic, social-cultural și ecologic (SCPN 2022)

Obiective propuse prin PATJ

OETc: Creșterea eficacității sectorului comercial

Dezvoltarea sub-sectorului comercial trebuie să se bazeze pe eliminarea neajunsurilor identificate prin creșterea eficacității serviciilor prestate. Acest lucru poate fi atins prin informatizarea activităților și crearea de structuri colective care să beneficieze de efectele economiei aglomerației.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MTc1.1: Implementarea serviciilor de acces la comunicațiile pentru dezvoltarea comerțului electronic. În condițiile pandemiei comerțul electronic a cunoscut o dezvoltare explozivă. Se așteaptă (și exemplele țărilor din vestul Europei confirmă acest lucru) că ponderea comerțului on-line va crește în viitor. În acest context, accesibilitatea serviciilor respective (accesul la internet de mare viteză, fibră optică, internet mobil, mobile banking, platforme internet specializate în comerțul on-line etc.) este esențială pentru dezvoltarea economiilor locale, mai ales în zone periferice.

MTc1.2: Încurajarea dezvoltării de rețele de distribuție pentru comerțul on-line. Accesibilitatea la servicii on-line trebuie susținută și de o infrastructură de livrare a produselor dezvoltată. În acest context se impune extinderea firmelor de curierat, crearea de hub-uri de transport, de puncte de livrare de tip „easy-box” etc.

MTc1.3: Stimularea exporturilor produselor locale. Această măsură este printre cele recomandate la nivel de regiune de dezvoltare. Aici se vizează crearea de platforme internet pentru promovarea și comercializarea produselor locale.

MTc1.4: Sprijinirea dezvoltării structurilor economiei de aglomerație (clustere, hub-uri etc.). Asemenea structuri pot fi de tipul piețelor, mall-uri și alte structuri de aglomerație care împart costurile de întreținere (utilități etc.).

Măsuri specifice la nivel local

MTc1.5: Încurajarea activităților comerciale în mediul rural. Activitățile comerciale trebuie încurajate în comunele mai dezvoltate în care există atât un potențial de producție important, cât și o cerere semnificativă.

MTc1.6: Dezvoltarea sistemelor de informatizare a activităților comerciale în mediul rural. Pentru eficientizarea comerțului se propune dezvoltarea sistemelor informatizate care să permită valorificarea resurselor locale prin forța de muncă locală; elaborarea de platforme internet pentru dinamizarea comerțului în cadrul unei singure localități sau a unui grup de localități.

6.6.5 Obiective specifice pentru serviciile financiar-bancare

Obiective propuse prin PATJ

OETs1: Dezvoltarea echilibrată a serviciilor bancare pentru susținerea activităților economice locale

În contextul dezvoltării aplicațiilor informatice pentru banking on-line deplasarea la bancă pentru efectuarea de operațiuni financiare este tot mai puțin necesară. Cu toate acestea, având în vedere diversitatea instrumentelor și programelor de sprijin pentru dezvoltarea afacerilor, contactul direct între creditor și client încă este esențială. Economii locale, deseori neavând resursa umană necesară pentru accesarea tuturor surselor potrivite de finanțare, au nevoie de consultanță specializată. Acest lucru este critic pentru dezvoltarea sectorului IMM, pentru care deseori nu este posibilă angajarea unui consultant specializat.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MTs1.1: Dezvoltarea de rețele mobile de consultanță în afaceri pentru sectorul IMM. În condițiile în care deschiderea unei filiale într-o localitate nu este rentabilă financiar poate fi dezvoltată o rețea mobilă de consultanți care să se deplaseze la cerere sau periodic în diferite zone pentru a oferi servicii de consultanță în afaceri.

Măsuri specifice la nivel local

MTs1.2: Dezvoltarea echilibrată a serviciilor bancare pentru sprijinirea sectorului IMM. În cazul unor localități cu un potențial de dezvoltare atât a serviciilor cât și a altor activități economice, se impune deschiderea de filiale permanente ale băncilor.

6.6.6 Obiective specifice pentru serviciile de cercetare

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

- **Dezvoltarea orașelor polarizatoare (nivel superior și nivel intermediar):** proiecte posibile: încurajare parteneriate cu universități (SDTR 2035) (la Suceava)
- **Sprijinirea dezvoltării aglomerărilor economice de tip cluster:** Construcția de centre de cercetare-dezvoltare-inovare în domeniile prioritare de cercetare-dezvoltare și de specializare inteligentă de la nivel național (SDTR 2035) (la Suceava)
- **Diversificarea activităților economice în zona montană:** sprijinirea cercetării-dezvoltării în domeniul silviculturii (SDTR 2035) (la Suceava)
- **Impulsionarea sectorului de cercetare-dezvoltare, în special a cercetării aplicate:** Sprijinirea cercetării publice și private, în vederea dezvoltării și fructificării soluțiilor integrate (PDRNE 2020)
- **Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, silvicultură și zonele rurale:** Consolidarea legăturilor dintre agricultură, producția alimentară și silvicultură, pe de o parte, și cercetare și inovare, pe de altă parte, inclusiv în scopul unei gestionări mai bune a mediului și al unei performanțe de mediu îmbunătățite (PNDR 2020)
- **Stimularea capacităților de inovare-cercetare și promovarea adoptării tehnologiilor avansate:** Sprijinirea cercetării private și publice pentru dezvoltarea și fructificarea de soluții integrate. Măsuri: (i) sprijin pentru crearea de noi centre de cercetare, laboratoare în unitățile de cercetare-dezvoltare și în întreprinderi; (ii) dezvoltarea serviciilor de consultanță aferente activităților de cercetare-dezvoltare-inovare, inclusiv pentru valorificarea rezultatelor obținute; (iii) servicii suport pentru activitatea de cercetare-dezvoltare; (iv) crearea, dezvoltarea de centre de transfer tehnologic la nivelul universităților, instituțiilor de cercetare, altor entități interesate care să asigure interfața dintre mediul de afaceri și cel academic; (v) schimburi de informații, exemple de bune practici între unitățile de cercetare, mediul de afaceri, universități, clusterelor prin derularea de evenimente: conferințe, semănării, mese rotunde și alte acțiuni parteneriale (SDRNE 2027)

Obiective propuse prin PATJ

OETs2: Dezvoltarea sectorului de cercetare-dezvoltare

Sub-sectorul de cercetare-dezvoltare, în ultimul timp ocupă un loc important în diferite strategii de dezvoltare și alte documente programatice, mai ales, în contextul promovării conceptului de economie

cunoașterii și economia circulară la nivelul Uniunii Europene. Pe de altă parte, la nivel național asemenea declarații și intenții se lovesc de subfinanțarea cronică și imprevizibilă a cercetării științifice din bugetul public. În acest context, măsurile menite să dezvolte sectorul de cercetare-dezvoltare trebuie să se axeze pe valorificarea eficientă a potențialului existent, care să se bazeze pe sprijinul financiar la nivel județean și la nivelul Uniunii Europene.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MTs2.1: Dezvoltarea de programe de finanțare a cercetării la nivel județean. Aceste programe trebuie să vizeze rezolvarea prin cercetare și inovare a problemelor de ordin tehnic, economic, social sau de mediu cu care se confruntă județul. Pe lângă rezolvarea problemelor propuse, programele respective trebuie să urmărească atingerea unui echilibru între excelență științifică, prețul accesibil și calificarea/utilizarea forței de muncă locale.

Măsuri specifice la nivel local

MTs2.2: Stabilirea de parteneriate dintre mediul economic și instituțiile de cercetare. Prin această măsură se urmărește utilizarea eficientă a potențialului tehnico-creativ al Universității Ștefan cel Mare din Suceava și a câtorva firme existente în județ cu profilul principal în domeniul cercetării, prin stimularea încheierii de parteneriate cu agenții economici pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă cei din urmă.

MTs2.3: Sprijinirea creării de noi centre de cercetare în întreprinderi. Această măsură vizează stimularea creării de departamente/centre de cercetare în cadrul marilor agenți economici cu activitate non-comercială (în special, de producție din sectoarele primar și secundar). Scopul creării unor asemenea structuri ar consta în creșterea valorificării potențialului local (resursele naturale) sau îmbunătățirea procesului de producție spre beneficiul atât a agentului economic, cât și a economiei locale.

În domeniul cercetării trebuie menționat potențialul de dezvoltare a municipiului Suceava ca pol de cercetare-dezvoltare-inovare de importanță regională. Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava (USV) propune 5 proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare în valoare totală de cca. 45.000.000 euro, incluse în POR 2021-2027⁷⁹:

- **Centrul regional de cercetare, dezvoltare și inovare în securitate cibernetică și inteligență artificială**
- **Centru de Cercetare Interdisciplinar de Materiale Avansate, Nano- și Biotehnologii (CIMANAB)**
- **Soluție integrată pentru sprijinirea și dezvoltarea ecosistemului de business și promovarea spiritului antreprenorial prin servicii suport de incubare a afacerilor și susținerea ulterioară a acestora (USVECOBUSINESS SUPPORT)**
- **Centrul regional de cercetare și formare în domeniul științelor biomedicale**
- **Centru de cercetare și instruire pentru siguranța alimentului și protecția mediului (SAPM)**

⁷⁹ Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027 elaborat de Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est, Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale (versiune decembrie 2020).

6.6.7 Obiective specifice pentru alte tipuri de servicii

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

- **Modelul centrelor urbane cu profil specializat:** Proiecte posibile: încurajarea dezvoltării în alte domenii pentru diversificarea economiei (alte decât turismul) (SDTR 2035)
- **Asigurarea accesului populației urbane la servicii de interes general:** Implementarea de proiecte integrate pentru regenerarea economică și socială a comunităților defavorizate din mediul urban cu unități de economie socială (SDTR 2035)
- **Îmbunătățirea accesului firmelor la servicii de afaceri de calitate:** Sprijin pentru accesarea serviciilor dedicate firmelor și tinerilor antreprenori (PDRNE 2020)
- **Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale:** Servicii de consiliere pentru dezvoltarea afacerilor în spațiul rural (PNDR 2020)
- **Dezvoltarea antreprenoriatului în domeniul serviciilor culturale și creative:** start-up-urile înființate și dezvoltate cu activitatea economică în domeniul SCC, în regiunile mai puțin dezvoltate; clusterelor creative sectoriale, locale și regionale, precum și hub-urile, incubatoarele sau acceleratoarele de afaceri, inclusiv pentru utilizarea tehnologiilor de acces (SCPN 2022)
- **Sprijinirea înființării de noi firme, competitive și sustenabile, în domenii de interes local și regional:** Sprijinirea tinerilor antreprenori și creșterea accesului firmelor înființate la servicii noi, de calitate (SDRNE 2027)
- **Creșterea competitivității economice în mediul rural:** Sprijinirea și dezvoltarea activităților economice alternative în mediul rural (SDES 2020)
- **Dezvoltarea serviciilor moderne, bazate pe cunoaștere - fiind domenii cu aport sporit de valoare adăugată brută (SDES 2020)**

Obiective propuse prin PATJ

OETS3: Diversificarea serviciilor oferite pe baza tehnologiilor informaționale și pentru populația vulnerabilă

În condițiile digitalizării și informatizării economiei naționale, diversificarea și eficientizarea acordării serviciilor nu poate fi făcută fără tehnologii informaționale. Măsurile care se încadrează în acest obiect sunt de trei tipuri. În primul rând, ele vizează sprijinirea serviciilor (sau a premiselor pentru apariția serviciilor) din domeniul dezvoltării tehnologiilor informaționale (elaborare de soft, testare de programe etc.). A doua direcție de avansare se axează pe dezvoltarea serviciilor care depind de tehnologiile informaționale (consultanță on-line, e-guvernare etc.). Ultima direcție se concentrează asupra asigurării accesului la servicii a persoanelor marginalizate, care locuiesc în zone periferice, slab dezvoltate, atât la nivel de județ, cât și de localitate. În cazul acestora, este importantă nu atât latura tehnologică, și gradul de acoperire a celor nevoiași cu servicii sociale și activități de economie socială.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MTs3.1: Dezvoltarea sistemelor de e-guvernare (în fiecare localitate reședință administrativă din județ). Dezvoltarea sistemelor de e-guvernare în condițiile digitalizării economiei naționale este o prioritate a administrației naționale, județene și locale. Aceasta trebuie asigurată atât prin infrastructura de acces, cât și prin rețea de consultanță pentru accesarea serviciilor respective.

MTs3.2: Facilități pentru furnizorii de telefonie mobilă și internet de bandă largă pentru mărirea ariei de acoperire a rețelelor respective. Această măsură trebuie aplicată generalizat la nivelul

întregului județ pentru asigurarea accesului sigur (și a semnalului mobil stabil) în toate localitățile. O atenție specială trebuie acordată comunelor care nu au în prezent acces complet la fibră optică (vezi măsura MTs 4.1).

Măsuri specifice la nivel local

MTs3.3: Extinderea ariei de acoperire cu internet de bandă largă. Conexiune la rețeaua globală de internet este esențială pentru dezvoltarea economiilor locale. De aceea, acoperirea cu internet de mare viteză (prin fibră sau mobil) trebuie să constituie o prioritate pentru autoritățile județene și o cerință obligatorie pentru orice măsură de dezvoltare care urmează a fi implementată.

MTs3.4: Dezvoltarea centrelor locale de consultanță. Aceste centre vor combina oferirea de servicii de consultanță în afaceri și pentru administrație publică, precum și accesul la internet de mare viteză. Ele trebuie să fie echipate cu o infrastructură adecvată atât pentru o consultare la distanță, cât și pentru una față-în-față în condiții optime. Consultanții din aceste centre pot să aibă reședință permanentă în localitățile respective, sau pot să vină periodic, de câteva ori pe săptămână.

MTs3.5: Dezvoltarea unităților de economie socială. Această măsură vizează crearea de unități de economie socială pentru antrenarea în activitatea economică a populației social-vulnerabile sau sărace, sau în localități cu puține locuri de muncă. Aceasta măsură va avea eficiența cea mai mare în comunele cele mai puțin dezvoltate sau în orașele în care ponderea populației marginalizate este mare.

Surse documentare:

1. *PDRNE 2020: Planul de dezvoltare regională Nord-Est 2014-2020 (2015)*
2. *PNDR 2020: Programul național de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020. Versiunea 7 (2018)*
3. *SCPN 2022: Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022*
4. *SDES 2020: Strategia de dezvoltare economico-socială a județului Suceava, perioada 2011-2020*
5. *SDRNE 2027: Planul de dezvoltare regională Nord-Est 2021-2027. Secțiunea: Strategia de dezvoltare regională. Versiunea de lucru mai 2020*
6. *SDTR 2035: Strategia de dezvoltare teritorială a României. România policentrică 2035. Versiunea 2 (2015)*

6.7 Sectorul IMM (întreprinderile mici și mijlocii)

6.7.1 Obiectiv sectorial al subdomeniului-țintă IMM

Este evident că IMM-urile reprezintă modul de organizare a activităților economice cel mai des întâlnit în județ⁸⁰. **Dominația microîntreprinderilor** în toate domeniile sectorului serviciilor îl face extrem de vulnerabil la provocările venite dinspre politică economică a statului și la cele cauzate de alte contexte externe. Totuși, în ciuda vulnerabilității identificate a sistemului de IMM la șocuri și crize, diagnosticul a relevat două probleme majore, care sunt interconectate: (1) nivelul de dezvoltare scăzut al spiritului antreprenorial în rândul populației și (2) sprijinul insuficient acordat acestui sector. Obiectivele și măsurile sunt formulate astfel încât să rezolve problemele identificate. În special, este nevoie ca măsurile de sprijin să se concentreze într-o primă fază asupra microîntreprinderilor și măririi dimensiunii acestora, mai ales în sectorul serviciilor.

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii este cel mai important, și în același timp, cel mai vulnerabil sector al economiei județene. Ținând cont de trăsăturile sale, de părțile sale slabe, precum și de potențialul pentru dezvoltare **obiectivul sectorial principal** trebuie, pe de o parte, să **stimuleze spiritul antreprenorial** al populației active, iar pe de altă parte, să **sprijine întreprinderile existente** în acest sector.

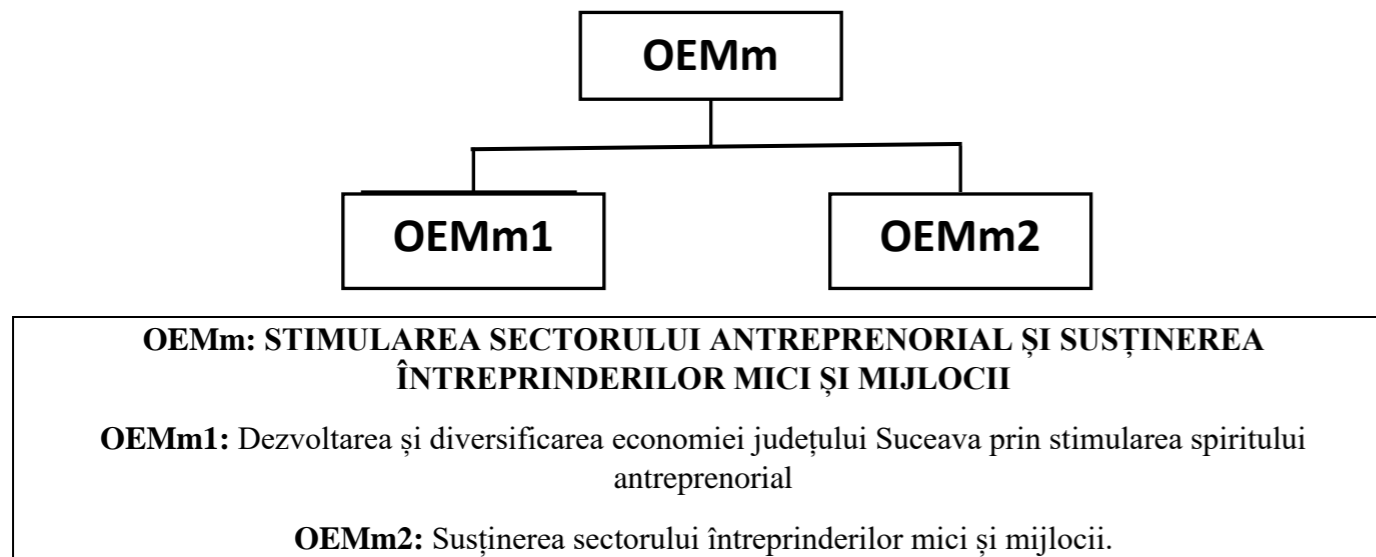

Fig. nr. 48: Schema sub-obiectivelor sub-domeniului țintă „IMM”

6.7.2. Sub-obiective sectoriale ale subdomeniului-țintă IMM

Propuneri care decurg din documente de nivel local/județean/regional/național

În vederea reducerii decalajelor economice dintre mediul urban și cel rural de la nivelul județului Suceava, precum și strategia de dezvoltare a județului Suceava, strategiile de dezvoltare ale municipiilor și orașelor, GAL-urile includ propuneri relaționate demarării de măsuri menite să asigure dinamizarea mediului de afaceri/ un mediu de afaceri atractiv, competitiv și inovativ în zona metropolitană a orașului reședință de județ sau în zonele de influență ale celorlalte municipii prin dezvoltarea infrastructurii de sprijin, a creșterii accesibilității (Strategia de dezvoltare a municipiului Suceava, Strategia de dezvoltare a municipiului Fălticeni 2014-2020, Strategia de dezvoltare a orașului Liteni, strategia de dezvoltare comuna Putna), dezvoltarea sectoarelor economice existente, diversificarea economiei județului. Dezvoltarea orașelor în

relație cu zona metropolitană / de influență urbană / periurbană ar răspunde și obiectivului specific prevăzut în Strategia de dezvoltare Teritorială a României 2035 legat de încurajarea dezvoltării zonelor urbane funcționale în jurul orașelor cu rol polarizator.

La nivel regional, în Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2014-2020 se propune ca procesul de creștere economică să fie durabil determinat de un grad ridicat al competitivității economice, prin măsuri menite să susțină promovarea incluziunii sociale prin regenerarea zonelor rurale și urbane aflate în declin, sprijinirea inovării și competitivității mediului economic, promovarea rezultatelor obținute, impulsionează sectorului de cercetare-dezvoltare, și transferul rezultatelor cercetării, în produse, procese sau servicii noi către IMM-uri. Dezvoltarea IMM-urilor și transferul de rezultate către acestea sunt măsuri prevăzute în toate strategiile municipiilor și orașelor, inclusiv a celor de mărime mică (Liteni, Solca, Milișăuți) și la nivelul unor comune (GAL bazinul Dornelor dezvoltarea IMM-urilor propusă ca măsură pentru stimularea tinerilor de a rămâne în mediul rural, GAL Bucovina de Munte, GAL Codrii Herței, GAL Confluente Nordice, strategia comunei Marginea).

Alte propuneri, care decurg din planurile și strategiile de dezvoltare la nivel național și regional se grupează în două grupuri mari. Pe de o parte, se preconizează utilizarea avantajelor, care prezintă anumite zone (astfel precum orașele polarizatoare, pentru dezvoltarea sectorului, pe de altă parte se ține cont de capacitatea acestui sector de a fi flexibil în rezolvarea problemelor la nivel local. Unele exemple de măsuri și proiecte posibile sunt date mai jos:

- Dezvoltarea orașelor polarizatoare (nivel superior și nivel intermediar): Proiecte posibile: sprijinire sector IMM, inclusiv spin-off și micro-întreprinderi high-tech (SDTR 2035) (la Suceava).
- Dezvoltarea modelului centrelor urbane cu profil specializat: Proiecte posibile: sprijin pentru accesul IMM-urilor locale pe piețe noi (SDTR 2035).
- Sprijinirea dezvoltării zonelor rurale: Dezvoltarea de activități economice alternative în mediul rural, inclusiv dezvoltarea capacității antreprenoriale a tinerilor (PDRNE 2020).
- Stimularea atractivității și economiei locale prin creșterea accesului la infrastructura TIC de calitate: Dezvoltarea TIC prin crearea și dezvoltarea de produse și servicii tip e-„servicii” (PDRNE 2020).
- Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale: Investiții în microîntreprinderi și întreprinderi mici non agricole în rural (PNDR 2020).
- Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale: Facilitarea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici, precum și crearea de locuri de muncă (PNDR 2020).
- Valorificarea avantajelor competitive ale sectorului cultură și creativitate pentru dezvoltare: (i) susținerea activității ONG-urilor și IMM-urilor stabile care pot avea un impact regional semnificativ, fiind capabile să genereze valoare socială și economică la nivel regional (și să conducă, astfel, atât la obținerea de valoare adăugată, cât și a unui avantaj competitiv sustenabil pe termen mediu și lung); (ii) încurajarea IMM-urilor care activează în sectorul cultură și creativitate să valorifice (din punct de vedere economic, social, cultural și ecologic) elemente ale habitatului rural sau urban, respectiv elemente construite și elemente de factură ecologică/peisagistică ce se pot constitui în repere identitar-culturale ale unei zone sau localități (SCPN 2022).

⁸⁰ Categoria Întreprinderilor Micro, Mici și Mijlocii (IMM) este formată din întreprinderi care angajează mai puțin de 250 de persoane și care au o cifră de afaceri anuală netă de până la 50 de milioane de euro și/ sau dețin active totale de până la 43 de milioane de euro (conf.

Articolul 2 al anexei din Recomandarea 2003/361/CE și Legea nr.175/2006 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 27/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii.).

- Sprijinirea IMM-urilor în vederea diversificării activităților, creșterii competitivității economice și sporirii locurilor de muncă în localitățile rurale montane (SNDD Carpați 2020).

Obiective propuse prin PATJ

OEMm1: Dezvoltarea și diversificarea economiei județului Suceava prin stimularea spiritului antreprenorial

- Stimularea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici și mijlocii va asigura valorificarea produselor agricole (legume, cereale, fructe, carne, piei de animale, lână) prin procesarea acestora (panificații pentru valorificarea cerealelor, carmangerii, etc.) și forestiere (lemn, inclusiv folosirea resturilor vegetale pentru producerea de peleți, a biomasei), precum și investiții în eficiență energetică, producție ecologică.
- Stimularea spiritului antreprenorial va contribui la creșterea numărului de locuri de muncă în sectorul procesării și valorificării produselor agricole, forestiere și eficiență energetică cu scopul de a reduce decalajele economice dintre mediul urban și cel rural la nivelul județului Suceava. Obiectivul va asigura și creșterea competitivității activităților economice tradiționale ale județului Suceava prin re tehnologizare – utilizarea de echipamente, metode și procese de producție moderne, performante, investiții în eficiență energetică, producție ecologică, care vor fi transferate IMM-urilor.

OEMm2: Susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii

Sectorul IMM domină activitățile terțiare din județ. De aceea, susținerea acestuia este critică pentru prosperitatea tuturor sectoarelor economice. Măsurile vizate trebuie să adreseze vulnerabilitățile cele mai mari ale sectorului. Astfel, ponderea exagerat de mare microîntreprinderilor trebuie redusă, dificultatea creării noilor locuri de muncă trebuie sprijinită, accesul IMM-urilor la noi piețe trebuie facilitat, în timp ce anumite cheltuieli ne-esențiale, care nu sunt legate de activitatea principală a firmelor (resurse umane, contabilitate, curățenie, accesul la utilități etc.) pot fi diminuate.

Măsuri aferente obiectivelor

Măsuri orizontale aplicabile la nivel de județ

MMm1.1. Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de întreprinderi mici și mijlocii. Dezvoltarea acestui sector în toate localitățile din județ este necesară pentru mărirea bazei fiscale locale, pentru crearea unor noi locuri de muncă la nivel local, precum și pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, prin utilizarea rațională a resurselor locale.

MMm2.1: Oferirea de consultanță IMM-urilor în domeniul agriculturii ar contribui la accesibilitatea mult mai ușoară a micilor întreprinzători la modalitățile de susținere create de stat. Se aplică la nivelul tuturor UATB-urilor întrucât toate administrațiile locale trebuie să ofere consultanță micilor întreprinzători.

MMm2.3: Facilități fiscale pentru IMM-uri care creează noi locuri de muncă. Crearea de noi locuri de muncă este esențială pentru dezvoltarea economiilor locale. Însă, anume IMM-uri, din cauza dimensiunilor sale reduse, au nevoie de un sprijin extern pentru angajarea de noi persoane, în special, cei tineri, cu experiență redusă sau fără experiență.

MMm2.4: Stimularea măririi dimensiunii microîntreprinderilor. Scopul acestei măsuri constă în re-echilibrarea sectorului IMM prin reducerea ponderii microîntreprinderilor și mărirea ponderii întreprinderilor mici și mijlocii. Întreprinderile mai mari vor asigura mai multă stabilitate și rezistență pentru economie locală.

Măsuri specifice la nivel local

MMm2.2: Asigurarea forței de muncă calificate prin intermediul școlilor de meserii reprezintă un mod de a sprijini dezvoltarea sectorului IMM. Este sprijinită menținerea și dezvoltarea acestor școli în centre urbane cu rol zonal precum municipiile Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți, Vatra Dornei și orașul Siret.

MMm2.5: Asigurarea unei piețe de desfacere locale prin crearea de târguri săptămânale este un instrument ce ar ajuta în special micii producători agricoli în municipii și orașe cu putere de cumpărare ridicată.

MMm2.6: Sprijin pentru accesul IMM-urilor locale pe piețe noi. Deseori IMM-uri nu dețin resursele necesare (nici financiare, nici umane) pentru extinderea activității sale dincolo de nivelul supra-local. De aceea, firmele care prezintă potențial de extindere trebuie sprijinite. Pe lângă potențial, localizarea acestora în zonele mai mult sau mai puțin centrale a rețelei de transport (și localitățile urbane beneficiază de această poziție centrală) reprezintă încă un factor de succes al măsurii.

MMm2.7: Facilitarea dezvoltării serviciilor de out-sourcing pentru IMM. Out-sourcing, ca măsură de reducere a costurilor de operare a firmelor mici și mijlocii, este rentabil în economiile aglomerate. De obicei, localitățile urbane asigură nivelul necesar de aglomerație. Însă, în cazul județului Suceava se impune includerea și a localităților rurale cu un nivel foarte ridicat de dezvoltare. Măsura vizează, în primul rând, crearea de hub-uri reprezentând spații comune de lucru pentru mai multe firme, care beneficiază de aceleași utilități, servicii de contabilitate, internet etc. Ca o utilizare nouă, aceste hub-uri pot servi și drept spații de co-working pentru personalul care lucrează la distanță.

Surse documente

1. SDTR 2035: *Strategia de dezvoltare teritorială a României. România policentrică 2035. Versiunea 2 (2015)*
2. PDRNE 2020: *Planul de dezvoltare regională Nord-Est 2014-2020 (2015)*
3. PNDR 2020: *Programul național de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020. Versiunea 7 (2018)*
4. SCPN 2022: *Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022*
5. SNDD Carpați 2020: *Orientări strategice naționale pentru dezvoltarea durabilă a Carpaților (2014-2020)*

7. CONTEXTUL TERITORIAL

7.1 Județul Suceava în context european, național și regional

Scopul acestui capitol îl constituie formularea unor elemente ale strategiei de dezvoltare spațială a județului în relație cu zonele înconjurătoare interjudețene, intra și interregionale, a zonei de cooperare transfrontaliere pe baza problemelor identificate și a priorităților stabilite în etapele anterioare⁸¹. Strategia va cuprinde acțiunile și măsurile necesare pentru asigurarea cerințelor prioritare pentru domeniul țintă contextul suprateritorial analizat (ca și restul domeniilor) în cele două părți ale situației existente.

Cadrul spațial-teritorial al contextului suprateritorial al județului Suceava analizează relațiile și elementele de tip geo-spațial în care acest teritoriu se dezvoltă, cu implicații la diferite paliere și scări de analiză (supra)teritorială. Analiza elaborată în cadrul etapelor precedente ale acestei documentații de tip P.A.T.J. a evidențiat o serie întregă de elemente importante privind contextul teritorial al județului Suceava. Dintre acestea, vom prezenta în continuare pe scurt, cele mai importante elemente ce apar în diagnosticul general privind contextul supra-teritorial al județului Suceava.

7.1.1. Coridoare de transport, orașe poartă

Județul Suceava face parte din Macroregiunea nr. 2 a României (ce cuprinde Regiunile de Dezvoltare Nord-Est și Sud-Est) care corespunde nivelului NUTS I de diviziuni ale statelor membre a Uniunii Europene. Poziționarea județului Suceava în zona de frontieră a României cu Ucraina îl plasează într-o zonă favorizată cu oportunități mai mari de dezvoltare economică cu preponderență agrară. În cadrul UE, regiunea are o **poziție geografică periferică la granița estică a UE** învecinându-se cu Ucraina și Moldova, având însă, o poziție strategică, regiunea și județul Suceava fiind adevărate „porți” de intrare din interiorul UE înspre Ucraina și Moldova. Integrarea teritoriului județean în spațiul regional și național depinde de două componente suprateritoriale importante: **rețeaua de infrastructuri majore de transport și comunicație și sistemul de relații** care se stabilesc între centrele cu rol semnificativ în dinamica economică.

La nivelul cooperării transfrontaliere există o serie de programe de cooperare de tip transfrontalier – regiunile de program – arealele incluse în programele de cooperare teritorială europeană. Județul Suceava este cuprins în programe de cooperare de tip transfrontalier – regiunile de program – arealele incluse în programele de cooperare teritorială europeană (Programul de cooperare URBACT III 2014-2020⁸², Programul de cooperare interregională INTERREG Europe, Programul transnațional Dunărea 2014-2020, Programul de cooperare Euroregiunea „Carpatca”, Euroregiunea Prutul de Sus, Programul de cooperare transfrontalieră ENI – Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2014-2020) ceea ce îi conferă oportunități de dezvoltare mai accentuată și stimulează un nivel de cooperare inter-regională important.

Județele **Suceava** și Botoșani fac parte din Euroregiunea Carpatcă, care include unități administrative din Polonia, Slovacia, Ungaria, Ucraina și România. Aceste două județe se învecinează la nord cu oblastul Chernivtsi (Cernăuți) din Ucraina. Celelalte județe din România care fac parte din aceasta euroregiune sunt Bihor, Sălaj, Satu Mare, Maramureș și Harghita. Totodată, județele **Suceava** și Botoșani fac parte și din Euroregiunea Prutul de Sus alături de 7 raioane și municipiul Bălți din Republica Moldova, oblastul

Chernivtsi (Cernăuți) și Ivano-Frankivsk din Ucraina. Județele Iași și Vaslui fac parte din Euroregiunea Siret-Prut-Nistru alături de 21 de raioane din Republica Moldova.

În perioada 2014-2020, Uniunea Europeană a finanțat prin intermediul Instrumentului European de Vecinătate (ENI), Programul Operațional Comun România-Ucraina și Programul Operațional Comun România - Republica Moldova. Aria eligibilă a Programului Operațional Comun România-Ucraina 2014-2020 este constituită din aria principală și două centre sociale, economice și culturale majore, București și Kiev. Aria principală a Programului Operațional Comun România-Ucraina 2014-2020 acoperă: în România – cinci județe: **Suceava**, Botoșani, Satu-Mare, Maramureș, Tulcea, respectiv în Ucraina, patru raioane: Zakarpattia, Ivano-Frankivsk, Odessa, Cernăuți. Contribuția Uniunii Europene la acest program este de 60 de milioane de Euro. Programul vizează realizarea de investiții pentru: educație, cercetare, dezvoltare și inovare, promovarea culturii locale și conservarea patrimoniului istoric, îmbunătățirea accesibilității regiunilor, siguranță și securitate.

Programul Operațional Comun România-Republica Moldova 2014-2020 se adresează zonei aflate la frontiera dintre România și Republica Moldova.

Tendențele de evoluție în zonele de graniță sunt, de asemenea influențate și de anumite caracteristici specifice teritoriului în care sunt localizate⁸³. O serie de elemente oferă o idee generală asupra situației curente și a tendințelor în zona de graniță a județului Suceava⁸⁴ cum ar fi: ocuparea populației preponderent în agricultură, denotă **un caracter rural al zonei de frontieră** în care agricultura este predominantă, iar nivelul altor activități economice este mult mai scăzut. Depopularea și îmbătrânirea populației situate în zonele de frontieră, regiunile în care s-a accentuat evoluția negativă sunt cele care au înregistrat de-a lungul timpului probleme economice importante. Regiunea Nord-Est are în componență unele dintre cele mai sărace județe din România (Botoșani, Vaslui).

Cooperările dintre Regiunea Nord-Est și țările cu care se învecinează constituie un prim pas important în dezvoltarea relațiilor de schimb și a legăturilor culturale și economice cu acestea. Ținând cont de faptul că atât Republica Moldova cât și Ucraina au semnat **Acordul de asociere cu Uniunea Europeană**, poziția regiunii Nord-Est reprezintă un factor decisiv în sprijinirea dezvoltării transfrontaliere și înlesnirea parcursului pe care țările vecine îl au de străbătut spre integrarea europeană.

Parte a provinciei istorice Moldova, regiunea nord-estică a României este o zonă în care istoria, cultura și tradiția completează mediul natural, deosebit de atrăgător. Regiunea Nord-Est este cea mai mare regiune de dezvoltare a României sub aspectul numărului de locuitori și al suprafeței detinute. Are o suprafață de 36.850 kmp, reprezentând 15,46% din suprafața totală a țării, o populație de 3.210.481 locuitori (2018)⁸⁵, iar granițele externe ale regiunii sunt cu Ucraina și Republica Moldova (puncte de trecere a frontierei rutier și feroviar). Cu toate acestea, performanța economică din ultima perioadă o plasează pe ultima poziție în România și pe una din ultimele zece poziții din Uniunea Europeană.

Beneficiind de o bogată tradiție istorică, culturală și spirituală, regiunea îmbină în mod armonios tradiționalul cu modernul și trecutul cu prezentul, potențialul acesteia putând fi folosit pentru dezvoltarea infrastructurii, a zonelor rurale, a turismului și a resurselor umane⁸⁶.

⁸¹ Partea I – Elaborarea studiilor de fundamentare – analiza situației existente și identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea, cu evidențierea problemelor și disfuncționalităților și Partea II – Diagnosticul și stabilirea priorităților.

⁸² https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/europe/2014tc16fir003

⁸³ Conform: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) - Studii de fundamentare, Studiul 15: Rețeaua de localități după rang și importanță, Asociat responsabil: Quattro Design – Arhitecți și urbanisti asociați, Raport de sinteză. 2014

⁸⁴ Conform: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR) - Studii de fundamentare, Studiul 15: Rețeaua de localități după rang și importanță, Asociat responsabil: Quattro Design – Arhitecți și urbanisti asociați, Raport de sinteză. 2014

⁸⁵ Date 1 iulie 2018, Tempo online.

⁸⁶ Conform site http://www.admordest.ro/index.php?page=DISCOVER_PRESENTATION

Este extrem de important, ca România și Regiunea de Nord-Est (implicit județul Suceava) să se înscrie în rețele de comunicații extinse din teritoriul european care leagă diferitele sale regiuni într-o piață unică dinamică, asigurându-se în acest fel de conectarea acestei regiuni (și a județului Suceava) la rețelele trans-europene de infrastructură și comunicații. Astfel se poate spune că sunt asigurate premise pentru dezvoltarea unei serii de conexiuni majore de infrastructură și transport chiar și la nivel intercontinental.

Regiunea Nord-Est este cea mai săracă regiune din România și una din cele mai sărace regiuni din Uniunea Europeană. Deși fata de momentul aderării României la Uniunea Europeană a avut loc o scădere ușoară a riscului de sărăcie sau excluziune socială, nivelul înregistrat în prezent (45%) este foarte ridicat, superior fata de cel național și comunitar. Deși nivelul de deprivare materială s-a redus continuu datorită creșterii nivelului de trai și contribuțiilor bănești anuale importante, transmise de populația care lucrează în alte State Membre, sărăcia relativă rămâne ridicată și constantă – la fiecare trei persoane din regiune există o persoană care se situează sub pragul de sărăcie. Nivelul de marginalizare în mediul rural este ridicat, cel mai mare dintre toate regiunile României, cele mai afectate județe fiind Vaslui, Iași, Botoșani și Bacău. Totodată, marginalizarea din mediul rural este de peste două ori mai mare decât cea din mediul urban⁸⁷.

Este extrem de important, ca România și Regiunea de Nord-Est (implicit județul Suceava) să se înscrie în rețele de comunicații extinse din teritoriul european care leagă diferitele sale regiuni într-o piață unică dinamică, asigurându-se în acest fel de conectarea acestei regiuni (și a județului Suceava) la **rețelele trans-europene de infrastructură și comunicații**. Astfel se poate spune că sunt asigurate premise pentru dezvoltarea unei serii de conexiuni majore de infrastructură și transport la nivel regional: drum de mare viteză Baia Mare-Suceava: Lot 1 Baia Mare - Bistrița, Lot 2 Bistrița-Vatra Dornei și Lot 3 Vatra Dornei-Suceava.

Regiunea Nord-Est este traversată de două din cele opt magistrale feroviare ale țării, care asigură conectivitatea pe relațiile București – Bacău – Roman – Suceava – Ucraina, respectiv București – Bârlad – Vaslui – Iași – Ungheni – Republica Moldova. În raport cu conectivitatea primară la rețeaua TEN-T, pe traseul TEN-T feroviar se afla municipiile reședință de județ Bacău, Iași și **Suceava**, alte cinci municipii (**Câmpulung Moldovenesc**, Onești, Pașcani, Roman și **Vatra Dornei**), respectiv 11 orașe și 75 de comune, procentul populației din UATB-urile menționate reprezentând aproape o treime din populația regiunii. În ceea ce privește conectivitatea secundară, pe liniile feroviare conectate direct la rețeaua TEN-T de bază se afla celelalte trei municipii reședință de județ Botoșani, Piatra Neamț și Vaslui și alte cinci municipii Bârlad, Dorohoi, **Fălticeni**, Moinești și **Rădăuți**, 9 orașe și 79 de comune, deserving aproximativ un sfert din populația regiunii.

Pe teritoriul județului Suceava, nu sunt prevăzute tronsoane / coridoare ale rețelei TEN-T core (centrală), ci doar alte rețele din categoria TEN-T comprehensive (extinsă / secundară). Faptul că nu există tronsoane / coridoare ale rețelei TEN-T core pe teritoriul județului nu este un avantaj, dar prin existența rețelei rutiere europene TEN-T comprehensive (extinsă) se poate spune că există posibilitatea conectării la aceste tronsoane / coridoare ale rețelei TEN-T core. Acest lucru îl putem observa prin faptul că sectoarele rețelei rutiere europene TEN-T core / centrală reprezintă elemente componente ale Coridorului TEN-T Orient/Mediterana de Est și respectiv ale Coridorului Rin – Dunăre. Prin aceste legături ale județului la rețeaua și coridoarele TEN-T core se poate realiza conexiunea acestuia cu restul continentului european⁸⁸.

⁸⁷ Conform Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021.

⁸⁸ TEN-T (https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t_en) definește 2 niveluri ale rețelelor de transport: core (centrală / globală) și comprehensive (extinsă / secundară).

Accesibilitatea insuficientă este suplinită în prezent prin cele trei aeroporturi din regiune (Bacău, Iași și **Suceava-Salcea**) care necesită în continuare investiții semnificative pentru operare și integrarea lor în rețeaua TEN-T globală.

Amplasarea periferică a regiunii, pe granița de est a Uniunii Europene determină o accesibilitate mai redusă - fata de alte regiuni - pentru potențialii investitori și turiști, precum și pentru rezidenții aflați la muncă în alte state membre, întrucât practic singura soluție de transport viabilă este cea aeriană, fie direct către unul dintre cele trei aeroporturi regionale, fie indirect prin București urmat de un zbor de legătură către unul dintre cele 3 aeroporturi din regiune.

Conform informațiilor prezentate în analiza economico-socială, traficul de pasageri a înregistrat o dinamică pozitivă accentuată în perioada 2013-2018, crescând cu peste 250%, și ajungând la un maxim de două milioane de pasageri. Evoluția viitoare a acestui sector este dificil de anticipat în prezent, în acest moment nefiind încă estimate efectele financiare și economice ale crizei sanitare cauzate de pandemia COVID-19⁸⁹.

Regiunea Nord-Est nu dispune de o rețea de drumuri rapide și autostrăzi. Soarta executării unor asemenea căi majore de circulație este total incertă în contextul concentrării fondurilor publice alocate autostrăzilor pentru axele prioritare trans-europene și nodurile cheie (nici unul neaflându-se în regiune de pe lista adoptată de Consiliul pentru Transport al U.E.). Cu toate acestea, transportul rutier este cel mai dezvoltat din punct de vedere al întinderii teritoriale care acoperă aproape în întregime zonele locuite și care se desfășoară pe drumuri împărțite în: drumuri naționale, drumuri județene, drumuri comunale și străzi. Există o serie de propuneri/proiecte de dezvoltare și îmbunătățire a transportului rutier prin propunerea de reabilitare, modernizare a drumurilor publice județene, comunale, în special a celor care asigură o creștere a accesibilității între zonele rurale, comunitățile izolate și centrele urbane limitrofe, între orașele mici și mijlocii și zonele funcționale urbane, a conectivității și accesibilității transnaționale cu Republica Moldova și Ucraina.

Legătura rutieră cu Republica Moldova se face prin **punctele de frontieră** Rădăuți – Prut și Stanca în județul Botoșani, Sculeni în județul Iași și Albița în județul Vaslui. Pentru legătura principală cu Ucraina se folosește punctul vamal rutier de la Siret din județul Suceava.

Poziționarea regiunii pe granița de est a Uniunii Europene asigură premisele pentru dezvoltarea fluxurilor comerciale cu Ucraina și cu Republica Moldova. În acest context, se impune continuarea dezvoltării infrastructurii rutiere și feroviare care asigură legătura între orașele amplasate în partea de est a regiunii și punctele de trecere a frontierei.

Infrastructura feroviară este în cea mai mare suferință, la acest capitol existând diferențe mari chiar față de starea infrastructurii la nivel național. Principalele probleme sunt legăturile deficitare (mai ales cele interjudețene), lipsa de intermodalitate cu rețeaua rutieră și în special cu transportul public, și existența a numeroase zone cu restricții de viteză datorate stării precare a căilor de rulare și intersecțiilor la nivel.

7.1.2. Structura policentrică, poli de creștere și dezvoltare, centre urbane

În ceea ce privește rețeaua de localități a Regiunii de Nord-Est predominant este Orizontul Potențial Urban Strategic (OPUS) care este definit ca fiind perimetrul din vecinătatea Ariilor Funcționale Urbane la care se poate ajunge în maxim 45 minute de mers cu mașina, pornind din centrul unei Arii Funcționale Urbane⁹⁰.

⁸⁹ Conform Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021.

⁹⁰ Rețeaua Europeană de observare a Planificării Spațiale (ESPON) desemnează ca „motoare” ale policentricității o serie de Arii Funcționale Urbane (Functional Urban Area – FUA). ESPON dezvoltă un sistem mai amplu de analiză, propunând și alte concepte cheie precum cel de

Singurul pol urban de anvergură Municipiul Iași (Pol metropolitan MEGA cu vocație internațională) este cel mai important centru urban al Regiunii, în rest predominând poli regionali OPUS (Municipiile Bacău, Suceava Bârlad, Botoșani, Onești, Piatra Neamț, Roman, Vaslui) și polii subregionali OPUS (Municipiile Câmpulung Moldovenesc, Dorohoi, Fălticeni, Huși, Pașcani, Rădăuți).

Localitățile mai mici – polii subregionali (Municipiile Moinești și **Vatra Dornei**) plus așezările de rang III prezente în regiune au potențial de dezvoltare funcțională pentru un echilibru la nivelul regiunii, ele având acum un rol important mai degrabă în plan local.

Dispersia teritorială a localităților urbane la nivelul Regiunii Nord-Est nu este echilibrată pe tot teritoriul acesteia. Există o serie de zone unde nu sunt constituite orașe pe o rază de 25-30 km². Pentru teritoriul județului Suceava în zona de nord-vest a județului sunt ceva probleme, în arealul unde sunt localizate comunele: Ulma, Moldova-Sulița, Izvoarele Sucevei, Cârlibaba.

În raport cu informațiile prezente în Strategia de dezvoltare teritorială a României 2035, o serie de teritorii din regiune pot fi încadrate în categoria axelor de dezvoltare⁹¹. Astfel, în axele cu potențial de dezvoltare interregionale este menționat coridorul Iași – Bacău – Brașov, iar în axele cu potențial de dezvoltare la nivel intraregional coridoarele hidrografice ale văilor Siretului, Bistriței și Trotușului și coridorul geomorfologic - aliniamentul Vatra Dornei – Câmpulung Moldovenesc – Gura Humorului.

Conform Planului de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021, orașele din Regiunea de Nord-Est pot fi grupate astfel:

- **Orașe care au potențial de dezvoltare regional** - acces imediat la aeroport, la coridoare rutiere, magistrale feroviare, mediu academic, infrastructură de cercetare-inovare, infrastructură de sprijin a afacerilor dinamică și variată, mediu de afaceri constituit atât din întreprinderi mari, cât și IMM-uri și microîntreprinderi susținute periodic prin investiții -, care pot deveni motoare de creștere la nivel regional, ce se pot constitui în vectori ai creșterii competitivității regionale și atragerii de (noi) investitori. Este cazul în special al polului național de creștere Iași, a polilor de dezvoltare urbană Bacău și Suceava și în parte și a celorlalte municipii reședință de județ.
- **Orașe care au un potențial de dezvoltare local**, care se pot specializa pe două-trei domenii principale de activitate, care beneficiază de resurse locale, care necesită acțiuni suport de revitalizare ce pot conduce la atragerea investitorilor autohtoni, absorbția forței de muncă locale, și implicit la retenția populației.
- **Orașe mici și foarte mici care au doar în mică parte funcțiuni socio-economice**, o parte dintre ele asimilate cu localitățile din mediul rural și care necesită un pachet integrat, complex de intervenții de regenerare urbană fizică, economică, socială, de mediu, astfel încât să devină mai atractive, care să permită creșterea calității vieții localnicilor și asigurarea unui standard de viață.
- **Orașe sau cartiere ale orașelor care se constituie în comunități marginalizate sau defavorizate**, în care există o pondere ridicată a grupurilor vulnerabile și care presupun, alături de un proces de regenerare fizică și intervenții dedicate îmbunătățirii capitalului uman și a condițiilor de locuire. Conform informațiilor prezentate în analiza economică-socială peste o treime din populația totală din mediul urban locuiește în zone dezavantajate, iar în toate orașele regiunii peste 50% din populație locuiește în zone dezavantajate.

Arie Metropolitană de Creștere MEGA, Orizont Potențial Urban Strategic OPUS (Potential Urban Strategic Horizont – PUSH) (conf. ESPON 111 Potentials for polycentric development in Europe - https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/fr-1.1.1_revised-full_0.pdf).

⁹¹ Culoare sau coridoare care concentrează așezări umane, activități antropice sau fluxuri de materie, energie și informație.

7.1.3. Zone metropolitane, periurbane, zone funcționale

Constituirea zonelor de cooperare de tip metropolitan sau periurban este benefică la nivelul Regiunii de Nord-Est (zone aflate în diferite stadii de organizare) pentru că reprezintă asocieri ale unui municipiu cu unitățile administrativ teritoriale limitrofe, cu influență importantă a centrului urban asupra acestora. Pe lângă aceste zone metropolitane sau periurbane de cooperare cu potențial de dezvoltare (monocentrice) ar mai exista și alte zone în care s-ar putea dezvolta o serie de structuri urbane policentrice, într-un orizont de timp mediu sau chiar mai îndepărtat.

Astfel, municipiul Iași figurează ca pol de creștere național, iar municipiile Bacău și Suceava ca poli de dezvoltare urbană. În regiune, s-au conturat în timp o serie de structuri metropolitane, aflate în diferite stadii de organizare, reprezentând asocieri ale unui municipiu cu unitățile administrativ teritoriale învecinate: **zona metropolitană Iași** formată din municipiul Iași și 13 comune înconjurătoare, **zona metropolitană Suceava** formată din municipiul Suceava, orașul Salcea și 12 comune limitrofe, **zona metropolitană Botoșani** formată din municipiul Botoșani și 6 comune limitrofe, **zona metropolitană Bacău** compusă din municipiul Bacău, 20 comune limitrofe, **zona metropolitană Roman** compusă din municipiul Roman și 26 de comune limitrofe. Pe lângă acestea, există și zone care în raport cu distanța existentă ar putea conduce la crearea unor structuri urbane policentrice - **grupul de orașe de pe Valea Trotușului** (Moinești, Comănești și Dărmănești), municipiile Botoșani și Suceava⁹².

De asemenea, cooperarea în mediul rural este prezentă pe teritoriul Regiunii de Nord-Est prin intermediul Grupurilor de Acțiune Locală (sunt identificate cinci GAL-uri⁹³) care au la bază măsurile de tip "LEADER" și care sunt prezente pe teritoriul județului Suceava. Un alt tip de zone de cooperare care există în Regiune este cel al așa numitelor FLAG-uri. Grupurile de Acțiune Locală pentru Pescuit, denumite generic FLAG-uri, au implementat strategii de dezvoltare locală în zone riverane Dunării, în zona costieră a Mării Negre, dar și pe apele interioare. Pe teritoriul Regiunii de dezvoltare Nord-Est există două FLAG-uri: FLAG Iazurile Moldovei și FLAG Neamț.

7.2. Premise privind dezvoltarea cadrului contextului supra-teritorial

Strategia privind contextul supra-teritorial va urmări realizarea coeziunii economice, sociale și teritoriale la scară europeană, națională și regională, va consolida competitivitatea acestui teritoriu și a capacității lui de a răspunde la provocările globalizării, în primul rând a economiei, transporturilor și comunicațiilor. Tot acest sistem teritorial bine conectat – județul Suceava – va putea fi cu adevărat competitiv prin intermediul rețelelor de infrastructuri de transport – feroviar, rutier, aerian și de transport al energiei, pentru a pune în evidență situarea geografică favorabilă a județului Suceava ca potențială "poartă" de intrare în regiunea de Nord-Est și implicit în România dinspre spațiul Non UE:

- pentru comerț și transport – în special sub cea mai modernă formă: transportul intermodal și pentru rețelele de transport al energiei sub diferite forme.

Concluziile preliminare care pot fi trase par să confirme vocația istorică a județului Suceava (și a zonei Bucovinei) de a constitui împreună cu sistemul teritorial proxim (regional /transfrontalier) un portal de penetrare către hinterlandul său major european pentru fluxurile comerciale și culturale provenind din Europa Centrală și de Sud-Est precum și din spațiul ex-sovietic. De asemenea putem vorbi de un loc

⁹² Conform Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021

⁹³ Asociația Grup de Acțiune Locală Bucovina de Munte (GAL 2011), Asociația Grupul de Acțiune Locală – Bazinul Dornelor (GAL 2011), GAL Confluente Nordice (GAL 2012), GAL Sucevița Putna (GAL 2012), GAL Ținutul Bucovinei (GAL 2012)

inconturabil de tranzit între marele spațiu central și est european și sud-sud-estul Uniunii Europene, precum și către spațiul non EU.

Ca premise în dezvoltarea spațială a teritoriului județului Suceava, la nivelul contextului teritorial putem considera o serie de priorități de intervenție cum sunt:

7.2.1 Coridoare de transport, orașe poartă

- realizarea coeziunii economice, sociale și teritoriale la scară europeană, națională și comunitară;
- reprezentarea cea mai expresivă și concludentă a sistemelor teritoriale se poate realiza prin intermediul rețelelor de infrastructuri de transport – feroviar, rutier, aerian, și de transport al energiei, pentru a pune în evidență situarea geografică relativ excentrică a județului Suceava, atât la nivel al U.E. cât și național ca potențială placă turnantă a zonei de nord est spre occident și spre fostul spațiu sovietic;
- Accesibilitate sporită prin dezvoltarea unei rețele de drumuri rapide și autostrăzi, precum și a unei rețele feroviare la standard UE;
- Oportunitatea pentru turism și transport – în special sub cea mai modernă formă: transportul intermodal (valorificarea potențialului turistic al județului);
- Dezvoltarea rețelele de transport al energiei sub diferite forme;
- La nivelul cooperării transfrontaliere există o serie de programe de cooperare de tip transfrontalier – regiunile de program – arealele incluse în programele de cooperare teritorială europeană.

7.2.2. Structura policentrică, poli de creștere și dezvoltare, centre urbane

- Regiunea Nord-Est este cea mai mare regiune de dezvoltare a României sub aspectul numărului de locuitori și al suprafeței deținute.
- Județul ocupă o suprafață de 8.553,5 km², reprezentând 3,6% din suprafața țării, fiind al doilea județ ca întindere din țară, după județul Timiș.
- Limita județului Suceava de astăzi este amplasată pe teritoriul a două provincii istorice ale României: Moldova (doar partea estică și sud-estică a județului) și Bucovina (cea mai mare parte a teritoriului);
- Județul Suceava are în componență următoarele unități administrative cu caracter urban: 5 municipii: Suceava - municipiu reședință de județ, Fălticeni, Rădăuți, Câmpulung Moldovenesc și Vatra – Dornei și 11 orașe: Gura Humorului, Siret, Solca, Broșteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Liteni, Milișăuți, Salcea și Vicovu de Sus;
- Consolidarea competitivității teritoriului județului Suceava și a capacității lui de a răspunde la provocările globalizării, în primul rând a economiei, transporturilor și comunicațiilor;
- Populația județului Suceava reprezintă aproximativ 19% din populația Regiunii Nord-Est;
- Desemnarea polilor de creștere (în număr de 7, fără București) și a polilor de dezvoltare (în număr de 13, inclusiv **Suceava**) a fost o soluție care a condus către absorbția de fonduri de

natură să stimuleze dezvoltarea celor 7 poli de creștere și a celor 13 poli de dezvoltare, în ideea ca aceștia vor atrage după sine și dezvoltarea regiunilor înconjurătoare.

7.2.3. Zone metropolitane, periurbane, zone funcționale

- Municipiul Suceava – Pol regional OPUS cu specificitate funcțională în clasificarea polilor urbani din România, conform Conceptului Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030;
- Municipiile **Câmpulung Moldovenesc, Fălticeni, Rădăuți**, poli subregionali OPUS, în clasificarea polilor urbani din România, conform Conceptului Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030
- În regiunea Nord-Est există conturate o serie de structuri de nivel metropolitan /periurban (aflate în diferite stadii de organizare) care reprezintă asocieri ale unui municipiu cu unitățile administrativ teritoriale limitrofe: Zona metropolitană Iași, **Zona metropolitană Suceava**, Zona metropolitană Botoșani, Zona metropolitană Bacău, Zona metropolitană Roman;
- Constituirea de noi zone de cooperare de tip periurban pe teritoriul Regiunii de Nord-Vest și al județului Suceava;
- Conform *Analizei socio-economice a Regiunii Nord-Est 2014-2020* zone cu potențial de dezvoltare de tip policentric ar fi orașele de pe Valea Troțușului (Moinești, Comănești, Dărmănești) precum și municipiile Botoșani și **Suceava**, care ar putea miza pe o distanță relativ mică între ele.
- Existența unor zone de cooperare de tip Grupuri de Acțiune Locală (GAL) constituite în interiorul județului (Asociația Grup de Acțiune Locală Bucovina de Munte, Asociația Grupul de Acțiune Locală – Bazinul Dornelor, GAL Confluente Nordice, GAL Sucevița Putna, GAL Ținutul Bucovinei) și o serie de GAL-uri a căror limite depășesc județul Suceava și au limite pe teritoriile județelor din vecinătate: Asociația Grup de Acțiune Locală (GAL) Valea Siretului de Sus, Asociația Grupul pentru Dezvoltare Rurală – GAL Codrii Herței, Asociația Grupul de Acțiune Locală Ceahlău, GAL Microregiunea Belcești – Focuri;
- Județul Suceava nu figurează pe harta FLAG-urilor⁹⁴, dar pe teritoriul Regiunii de dezvoltare Nord-est avem două FLAG-uri: FLAG Iazurile Moldovei și FLAG Neamț.

7.3. Județul Suceava în contextul perioadei de programare 2021-2027

7.3.1. Context european

În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE și una dintre cele mai tangibile expresii ale solidarității. Obiectivul este stimularea convergenței economice și sociale, sprijinind, în același timp, regiunile să valorifice pe deplin globalizarea și înzestrându-le cu instrumente adecvate pentru o creștere solidă și durabilă. Toate regiunile rămân eligibile pentru finanțare prin politica de coeziune, pe baza a trei categorii: regiuni mai puțin dezvoltate, în tranziție și mai dezvoltate. În perioada 2021-2027, cinci obiective de politică vor stimula investițiile UE.

Investițiile în dezvoltare regională se vor axa mai ales pe obiectivele 1 și 2. Acestor priorități li se vor aloca 65 % - 85 % din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre.

⁹⁴ Grupurile de Acțiune Locală pentru Pescuit, denumite generic FLAG-uri, au implementat strategii de dezvoltare locală în zone riverane Dunării, în zona costieră a Mării Negre, dar și pe apele interioare.

1. O Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii

- consolidarea competențelor în materie de cercetare și inovare, precum și preluarea tehnologiilor avansate;
- valorificarea avantajelor digitalizării pentru cetățeni, societăți comerciale și guverne;
- îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii și internaționalizare.

2. O Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice

- promovarea măsurilor de eficiență energetică și energia din surse regenerabile;
- adaptarea la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența în fața dezastrelor;
- gestionarea durabilă a apelor;
- tranziția la o economie circulară;
- consolidarea biodiversității, infrastructuri verzi în mediul urban și a reducerii poluării.

3. O Europă conectată, cu rețele strategice de transport și digitale

- dezvoltarea rețelelor transeuropene de transport durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv asigurarea unui acces îmbunătățit la rețelele transeuropene de transport, mobilitatea națională, regională și transfrontalieră;
- promovarea mobilității urbane multimodale;
- consolidarea conectivității digitale.

4. O Europă mai socială, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate

- îmbunătățirea accesului la piața muncii prin politici active în domeniul pieței forței de muncă, anticiparea nevoilor în materie de competențe și sprijinirea tranzițiilor și a mobilității pe piața muncii;
- îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței sistemelor de educație și formare, pentru piața forței de muncă;
- favorizarea incluziunii active, pentru a promova integrarea socioeconomică a comunității române, pentru a consolida accesul la servicii de calitate, pentru a aborda problema deprivării materiale și pentru a investi în locuințe, asistență medicală și infrastructura de îngrijire pe termen lung.

5. O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE

- promovarea dezvoltării integrate în zonele urbane, în principal în orașele reședință de județ;
- sprijinirea dezvoltării locale integrată socială, economică, culturală și de mediu și securitatea.

Politica de coeziune continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate). Metoda de alocare a fondurilor se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migranților), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultra-periferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local și să autonomizeze gestionarea fondurilor de către autoritățile locale. Crește și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 6 % din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea Inițiativa urbană europeană⁹⁵.

Noul cadru privind Dezvoltarea regională și coeziunea după anul 2020 prevede o serie direcții din care vom prezenta aici, câteva care sunt în legătură directă cu domeniul contextului suprateritorial al județului Suceava⁹⁶.

Mai multe oportunități pentru sinergii în setul UE de instrumente bugetare

Cadrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație vor facilita crearea de strategii de integrare a migranților la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie; Fondul pentru azil și migrație se va concentra pe nevoile pe termen scurt ale migranților în momentul sosirii, în timp ce politica de coeziune va sprijini integrarea lor socială și profesională. În afara cadrului unic de reglementare, vor fi facilitate sinergii cu alte instrumente UE, cum ar fi politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +.

Interreg: eliminarea obstacolelor transfrontaliere și sprijinirea proiectelor interregionale pentru inovare

Cooperarea interregională și transfrontalieră va fi facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni.

Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră („Interreg”) va ajuta statele membre să depășească obstacolele transfrontaliere și să dezvolte servicii comune. Comisia propune un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările dornice să-și armonizeze cadrele juridice, denumit Mecanismul transfrontalier european.

Pornind de la succesul acțiunii pilot din 2014-2020, Comisia propune crearea Investițiilor interregionale pentru inovare. Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă” vor fi sprijinite mai mult pentru alcătuirea clusterelor paneuropene în sectoare prioritare precum datele masive (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

7.3.2. Context național

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adevărată aderență la cele **17 Obiective de Dezvoltare Durabilă**⁹⁷ (ODD) ale Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015.

Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

⁹⁵ Conform site-ului oficial al Comisiei Europene

⁹⁶ Idem.

⁹⁷ Cele 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) sunt:

1. Fără sărăcie, 2. Foamete „zero”, 3. Sănătate și bunăstare, 4. Educație de calitate, 5: Egalitate de gen 6: Apă curată și sanitație 7: Energie curată și la prețuri accesibile 8: Muncă decentă și creștere economică 9: Industrie, inovație și infrastructură 10: Inegalități reduse 11: Orașe și comunități durabile 12: Consum și producție responsabile 13: Acțiune climatică 14: Viața acvatică 15: Viața terestră 16: Pace, justiție și instituții eficiente 17: Parteneriate pentru realizarea obiectivelor) <https://sdgs.un.org/goals>.

Prin **Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă**, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat⁹⁸.

Domeniul transporturilor este considerat prioritar în contextul planurilor de dezvoltare ale României (cât și din punct de vedere al domeniului contextului teritorial al județului Suceava), date fiind relațiile sale de interdependență cu celelalte ramuri ale economiei naționale, valoarea serviciilor oferite pentru populație și impactul considerabil asupra mediului. Segmentele principale sunt rutier, feroviar, fluvial, maritim și aerian. Deficiențe majore înregistrează sustenabilitatea, eficiența economică, siguranța, impactul asupra mediului, contribuția la dezvoltarea altor ramuri ale economiei, aportul la asigurarea conectivității interne și externe și la asigurarea finanțării pentru investiții. Referitor la infrastructura de transport rutier, autostrăzile și drumurile de interes național și european reprezintă doar 21% din rețea. Aproape 90% din rețeaua de drumuri este la standardul de o singură bandă pe sens și se află, conform clasificării acceptate, doar în proporție 50% în stare bună, 30% în stare medie și 20% în stare proastă. Această situație clasează România pe primul loc în Europa privind rata mortalității prin accident rutier. De asemenea, rata accidentelor auto în care sunt implicați pietoni este cu mult peste media UE. Rețeaua feroviară în exploatare avea o lungime totală de 10.774 km din care 72% era de tip linie simplă, în comparație cu media UE de 59% și doar 37% din liniile feroviare erau electrificate, față de 52% media UE. În perioada 2004 - 2017 numărul de călători s-a diminuat cu 30,3%, de la aproximativ 99 la 69 milioane călători/an.

Transportul intermodal se află într-un stadiu incipient în România, dar are un potențial ridicat, mai ales în operațiunile de tranzit.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă propune pentru Orizontul 2020 îmbunătățirea conectivității între localități și regiuni prin sporirea ponderii drumurilor județene și comunale modernizate la 61% în 2020 (în comparație cu 39,4% în 2016). Pentru viitor, având ca țintă anul 2030 se prevede modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți. De asemenea se dorește îmbunătățirea siguranței rutiere.

Acordul de parteneriat pentru perioada 2021-2027 este de asemenea un alt document important ce, alături de Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă va contribui la susținerea și dezvoltarea României în viitor.

7.3.3. Context regional

Pentru perioada de programare 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est va continua procesul de programare a activităților specifice dezvoltării regionale în conformitate cu documentele strategice naționale și documentele strategice ale Uniunii Europene.

Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Nord-Est a elaborat Planul de Dezvoltare Regională (PDR) 2021-2027, principalul document strategic de la nivelul Regiunii Nord-Est, document cu rol esențial în orientarea investițiilor publice și private în următoarea perioadă de programare. Similar exercițiilor anterioare de planificare a dezvoltării regionale, procesul de elaborare a PDR a fost unul participativ, fiind bazat pe parteneriat și consultare publică.

Elaborarea PDR pornește de la profilul socio-economic al regiunii, realizat prin analiza cantitativă și calitativă a condițiilor existente și a tendințelor înregistrate într-un interval de timp, acoperind toate domeniile de dezvoltare economică și socială.

Rezultatele analizei socio-economice au condus la evidențierea punctelor tari și slabe, a oportunităților și amenințărilor (analiza SWOT).

Pe baza acestor informații, ținând cont de viziunea de dezvoltare pe termen lung, de contextul de planificare și programare de la nivel național și european, precum și de informațiile și observațiile primite din partea actorilor cheie în cadrul consultărilor partenariale, este formulată Strategia de dezvoltare regională (obiective, priorități, acțiuni sau măsuri). Aceasta este implementată pe baza unui plan de acțiuni, care conține și elemente cu privire la monitorizare și evaluare, precum și un portofoliu de proiecte.

Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Est 2021-2027 finalizat în cursul anului 2020, este un document strategic și operațional de programare care acoperă domeniile: specializare inteligentă și inovare, IMM-uri, digitalizare, eficiența energetică, dezvoltare urbană, mobilitate și conectivitate, protecția naturii și a biodiversității, infrastructura educațională, turism și cultura/patrimoniu cultural. Luând în considerare nevoile naționale, regionale și locale, obiectivele specifice selectate și Acțiunile /tipurile de proiecte susțin Strategia programului pentru dezvoltarea durabilă și echilibrată a regiunii. Proiectele propuse a fi finanțate au potențialul de a contribui la îmbunătățirea infrastructurii verzi, prin adoptarea unor soluții care să permită reducerea amprentei ecologice a componentei antropice. Adoptarea unor soluții compatibile cu principiile infrastructurii verzi contribuie totodată la îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale, prin asigurarea menținerii condițiilor ecologice optime⁹⁹.

Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Est 2021-2027, care face obiectul negocierii cu Comisia Europeană, va fi implementat în conformitate cu prevederile cadrului strategic comun european 2021-2027 și ale Regulamentelor europene aferente.

Dintre obiectivele și acțiunile propuse în cadrul PDR vom prezenta, pe scurt, câteva dintre cele care fac referire la elemente ce țin de contextul teritorial al județului Suceava, cum ar fi infrastructura de transport și mobilitatea urbană:

Obiectiv specific - Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere.

Prioritatea 4 – O regiune accesibilă, care are prevăzute două acțiuni/tipuri de proiecte:

1. *Construirea și reabilitarea legăturilor rutiere secundare către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T (drumuri județene, descărcări autostradă, conectivitatea la rețeaua de baza – CORE TEN-T, centuri ocolitoare).*
2. *Dezvoltarea de soluții pentru decongestionarea/fluidizarea traficului (pasaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță)*

Tot în domeniul infrastructurii de transport și a mobilității urbane prezentăm o propunere privind rețeaua de transport pentru Regiunea de Nord-Est prevăzută în Planul Regional de Acțiune pentru Turism 2017-2023, din care se poate vedea că sunt necesare și alte soluții de optimizare a conectivității în Județul Suceava.

⁹⁸ Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030.

⁹⁹ Conform site ADR Nord-Est: <https://admordest.ro/news.php?id=1124>

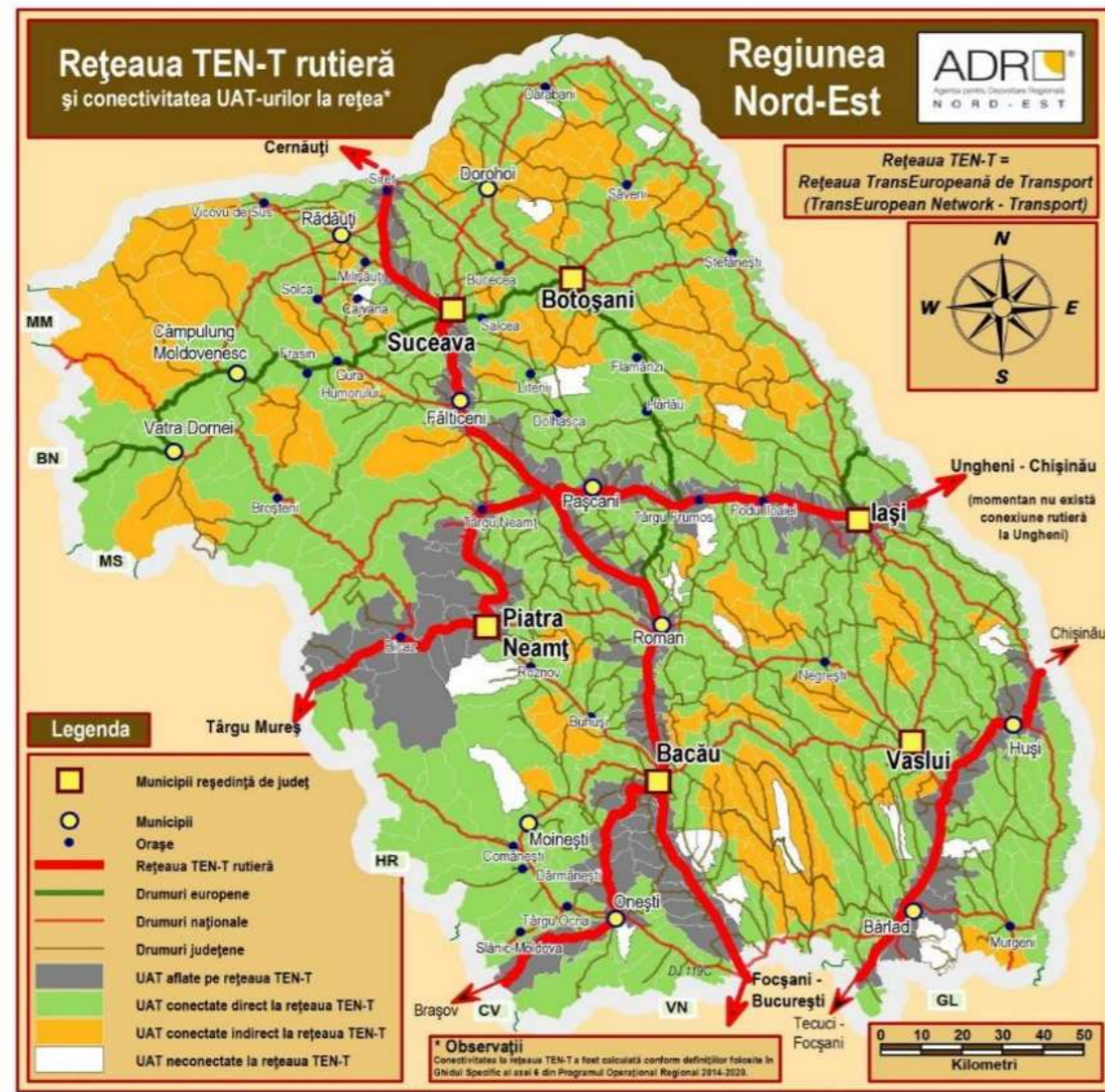

Fig. nr. 49: Comunități marginalizate declarate de autoritățile locale Rețeaua TEN-T rutieră și conectivitatea Regiunii de Nord-Est la aceasta

Sursa datelor: https://www.adrnordest.ro/user/file/regional_prat/PRAT%20Nord-Est%202017%202023.pdf

7.4. Obiectivele și programul de măsuri pentru domeniul-țintă „context teritorial”

7.4.1. Obiective generale din alte documente strategice

Pentru perioada de programare 2021-2027 sunt avute în vedere următoarele elemente de ordin strategic conform Planului de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027¹⁰⁰:

Viziunea pentru anul 2030: Regiunea Nord-Est va fi un spațiu competitiv, durabil și incluziv unde îți vei dori să locuiești, să lucrezi și să investești

Obiectiv general: Derularea în regiune a unei dezvoltări echilibrate printr-un proces de creștere economică durabil, favorabil incluziunii sociale, care să conducă la creșterea standardului de viață și reducerea decalajelor de dezvoltare intra și inter regionale.

¹⁰⁰ PDR Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021.

Din Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027 au fost extrase o serie de elemente relevante de analiză prospectivă a regiunii de Nord-Est pe care le considerăm semnificative pentru domeniul contextului teritorial. Astfel, în continuare sunt citate din documentul menționat următoarele elemente de analiză prezentate așa cum apar ele în documentul amintit:

În prezent, economiile Statelor Membre se confruntă cu cel mai mare șoc economic și social de la constituirea Uniunii Europene. Pandemia cauzată de virusul SARS-CoV2 a condus la intrarea într-o criză sanitară de mare amploare. Răspunsul statelor a presupus implicit introducerea măsurilor de distanțare socială, care au avut ca efect reducerea drastică atât a ofertei, cât și a cererii de bunuri și servicii. Astfel, pandemia afectează sever consumul individual, producția, investițiile, comerțul intracomunitar, mobilitatea și fluxurile de capital.

Practic, în regiune numeroase domenii de activitate au fost oprite, fiind afectate în special comerțul cu amănuntul, transporturile, serviciile hoteliere, de restaurant și catering. Totodată, o bună parte din populație, datorită măsurilor de șomaj tehnic sau a disponibilizărilor operate se confruntă cu o reducere severă a veniturilor. Combinat cu anticipațiile populației și firmelor privind intrarea economiei într-o perioadă marcată de recesiune și șomaj s-a generat o contracție a consumului, componenta care a fost în ultimii ani principalul motor al creșterii economice în regiune

Conform previziunii economice – ediția primăvară 2020 - realizată de Comisia Europeană se estimează că economia României să se contracteze cu 6% în 2020, șomajul să ajungă la 6,5% (dublu față de nivelul din 2019), ocuparea să scadă cu 2,5%, iar investițiile să se reducă cu 15%. Îngrijorătoare este previziunea pentru deficitul bugetar, care ar urma să ajungă la 9,2% (raportat la PIB) în 2020 și 11,4% în 2021.

Totodată, ponderea datoriei publice în PIB ar urma să fie de 42,6% în 2020 și 54,7% în 2021. În aceste condiții, politicile, strategiile de răspuns la multiplele paliere ale actualei crize trebuie să limiteze în prima fază consecințele economice negative, urmând ca ulterior să conducă la o revenire economică durabilă.

Cu o populație totală rezidentă însumând 3.210.481 locuitori¹⁰¹ și o suprafață totală de 36.850 km² regiunea Nord-Est este cea mai mare regiune de dezvoltare a României. Cu toate acestea, performanța economică din ultima perioadă o plasează pe ultima poziție în România și pe una din ultimele zece poziții din Uniunea Europeană.

În regiune există unele areale fără acces la calea ferată din care și șapte orașe – Slănic Moldova în Bacău; Darabani, Flămânzi și Ștefănești în Botoșani; Broșteni, Cajvana și Solca în Suceava.

Poziționarea regiunii pe granița de est a Uniunii Europene asigură premisele pentru dezvoltarea fluxurilor comerciale cu Ucraina și Republica Moldova.

În acest context al regiunii se înscrie și județul Suceava, unde se impune continuarea dezvoltării infrastructurii rutiere și feroviare care asigură legătura cu orașele amplasate în partea de est a regiunii și cu punctele de trecere a frontierei. În regiune există o serie de localități urbane care au elaborat planuri de mobilitate urbană durabilă, prevăzând în ele numeroase tipuri de măsuri pentru dezvoltarea infrastructurii de transport urban și în general a mobilității urbane durabile. În județul Suceava există trei astfel de localități urbane care au plan de mobilitate urbană: Gura Humorului, Vatra Dornei plus municipiul Suceava. În raport cu informațiile prezente în Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035, o serie de teritorii din regiune pot fi încadrate în categoria axelor de dezvoltare¹⁰². Astfel, între axele de dezvoltare prezentate în SDTR 2035 putem menționa coridorul geomorfologic marcat de aliniamentul Vatra Dornei – Câmpulung Moldovenesc – Gura Humorului, localități care aparțin județului Suceava.

¹⁰¹ Conform TEMPO online, date 1 iulie 2018

¹⁰² Culoare sau coridoare care concentrează așezări umane, activități antropice sau fluxuri de materie, energie și informație.

7.4.2. Obiectivul sectorial, sub-obiective specifice și măsuri

În continuare vom prezenta prioritatea, obiectivul sectorial și sub-obiectivele propuse în cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Suceava pentru domeniul cadrului supra-teritorial, având la bază Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027¹⁰³ și Structura POR Nord-Est 2021-2027¹⁰⁴.

Prioritatea propusă de PATJ preluată din Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027 este: **Dezvoltarea cooperării și a unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente și durabile**

Obiectivul domeniului contextului teritorial (OCT) propus în cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Suceava este:

OCT: Dezvoltarea unei conectivități naționale și regionale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea cooperării transfrontaliere și a accesului la rețelele TEN-T

Sub-obiectivele propuse la nivelul județului Suceava în cadrul OCT sunt¹⁰⁵:

OCT1: Creșterea accesibilității și siguranței prin asigurarea conectării județului la nivel trans-județean, trans-regional și transfrontalier

OCT2: Constituirea sistemului urban Suceava-Botoșani ca principală poartă de intrare în România pe baza cooperării și asocierii pe limitele administrative

OCT3: Consolidarea și confirmarea relațiilor de cooperare de tip transfrontalier a județului în cadrul cooperării transnaționale

OCT4: Menținerea și accentuarea cooperării județului în ariile naturale protejate de tip trans-județean și regional

Planul de obiective aferent domeniilor strategice este structurat pe domenii și sub-domenii țintă și corelat unui program de măsuri specifice ce punctează pe niveluri teritoriale de intervenție răspunsuri către îndeplinirea obiectivelor propuse. **Programul de măsuri** prezentat în continuare reprezintă un set coerent și corelat de propuneri de dezvoltare /organizare spațială a teritoriului, structurat, cu prezentarea nivelului de aplicare și a responsabilităților (a se vedea Secțiunea 2 a prezentului document). Programul de măsuri specifice are la bază, de asemenea, elemente preluate din Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027 precum și din Structura POR Nord-Est 2021-2027.

Măsuri aferente celor 4 sub-obiective:

OCT1 MCT1.1: Dezvoltarea rețelei de drumuri și căi ferate rapide care să asigure legătura la infrastructura majoră TEN-T la nivel trans-județean, trans-regional și trans-frontalier

MCT1.2: Amplificarea direcțiilor de dezvoltare și a obiectivelor majore din Master Planul General de Transport al României

MCT1.3: Extinderea și conectarea rețelelor de transport proprii cu cele trans-europene și transfrontaliere;

OCT2 MCT2.1: Constituirea Sistemului urban Suceava-Botoșani

MCT2.2: Relații de întărire a centralității în plan regional a municipiului Suceava, prin asumarea rolului de coordonare în sistemele regionale transfrontaliere și naționale

MCT2.3: Asocierea voluntară pe baza limitelor administrative a principalilor poli urbani din regiune

MCT2.4: Dezvoltarea mediului de afaceri, atât din zona municipiului Suceava, cât și în zonele de cooperare periurbană ale centrelor urbane majore ale Regiunii de Nord-Est

MCT2.5: Creșterea gradului de accesibilitate și îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor din zonele rurale a regiunii;

OCT3 MCT3.1: Accentuarea și consolidarea conectivității și accesibilității transnaționale

MCT3.2: Oportunități de dezvoltare accentuate prin participarea în programele de cooperare de tip transfrontalier cu Ucraina și Republica Moldova

OCT4 MCT4.1: Județul Suceava parte din ariile naturale protejate de tip trans-județean de interes național

MCT4.2: Județul Suceava parte din ariile naturale protejate de tip trans-județean de interes comunitar

Strategii, studii, documente consultate:

Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Est 2014-2020

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR), România policentrică 2035, Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni

Surse WEB

Consiliul Județean Suceava: <http://cjsuceava.ro/index.php/ro/>

Comisia Europeană – Mobilitate și transport: <http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/site/en/maps.html>

Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021: <https://old.adrnordest.ro/user/file/pdr/2021/PDR%20NE%2020212027%20vers.%20ianuarie%202021.pdf>

Programului Operațional Regional pentru regiunea Nord-Est 2021-2027: <https://adrnordest.ro/news.php?id=1124>

Planul Regional de Acțiune pentru Turism 2017-2023: https://www.adrnordest.ro/user/file/regional_prat/PRAT%20Nord-Est%202017%202023.pdf

Rețeaua Trans-Europeană de Transport, Coridoarele rețelei TEN-T core: http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/site/maps_upload/SchematicA0_EUcorridor_map.pdf

Strategia Națională pentru DEZVOLTAREA DURABILĂ a României 2030: <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/12/Strategia-na%C8%9Bional%C4%83-pentru-dezvoltarea-durabil%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030, Guvernul României Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă: http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2012/06/2012-06-12_dezvoltare_durabila_snddfinalromana2008.pdf

Structura POR Nord-Est 2021-2027 (draft transmis la Comisia Europeană în data de 29.09.2020): https://old.adrnordest.ro/user/file/news/21/Structura_POR_Nord-Est_2021_2027%20feb%202021.pdf

¹⁰³ PDR Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021.

¹⁰⁴ Obiective au fost preluate/reformulate din Prima versiune a Programului Operațional Regional pentru regiunea Nord-Est 2021-2027.

¹⁰⁵ Obiectivele au fost preluate din Planul de Dezvoltare Regională Nord-Est 2021-2027, Agenția pentru Dezvoltare Regională Nord-Est, Serviciul Politici, Strategii și Analize Teritoriale, Versiune consolidată - ianuarie 2021.

ANEXA NR. 1

Chestionar pentru completarea bazei de date necesare elaborării PATJ

(în atenția doamnelor / domnilor Primari)

Planul de amenajare a teritoriului județean (PATJ) este o documentație care trebuie să prevadă măsurile în domeniul planificării spațiale, care trebuie luate ulterior adoptării acestuia. Fișa *unității administrative-teritoriale de bază* (FUATB) este un instrument de lucru care permite identificarea și integrarea fiecărei UATB în propunerile formulate pentru întregul județ precum și un mijloc de fundamentare a Planurilor urbanistice generale (PUG) în corelare cu obiectivele PATJ. Structura fișei (FUATB) are la bază capitolele PATJ și este întocmită pe baza datelor cu caracter public, cele mai recente, disponibile (INS-Tempo online, ONRC, atlase geografice, date furnizate de ministere de resort, agenții naționale / regionale etc.).

Pentru completarea cu date la nivel local – care nu sunt disponibile din alte surse publice - vă rugăm să sprijiniți și să contribuiți la constituirea bazei de date prin furnizarea următoarelor tipuri de date / informații referitoare la:

Nr. crt.	Problematică / date / informații	Mod de completare
a.	Aspecte demografice (populație, migrație)	Nr. pers. / localitate / UAT
b.	Suprafețe (administrativ / intravilan)	Ha (total UATB și intravilan / localitate)
c.	Aspecte economice (unități economice importante pe teritoriul UATB)	Localizare principale unități economice
d.	Echipare / dotare (rețele tehnico-edilitare / echipamente socio-culturale / spații verzi, GSM)	Cu DA / NU / parțial (% , ha, localizare după caz)
e.	Producerea de energie din surse neconvenționale (parcuri eoliene, foto-voltaice, instalații bio-gaz)	Cu DA / NU, localizare după caz
f.	Patrimoniu (obiective propuse pentru clasare, arii protejate, obiceiuri / tradiții, evenimente culturale de interes local / județean / național)	Localizare, nominalizare, descriere după caz
g.	Cele mai importante 5 (cinci) proiecte implementate în ultimii 5 ani (2014-2019) din fonduri europene (finalizate sau în derulare încă) și valoarea acestora în euro	Denumire, perioadă, stadiu, valoare
h.	Lista celor mai grave 5 (cinci) probleme ale UATB (probleme economice, sociale de mediu, de echipare)	Listă probleme (eventual localizare, după caz)
i.	Lista primelor 5 (cinci) priorități de dezvoltare a UATB	Listă priorități (eventual localizare, după caz)
j.	Lista celor mai importante 5 (cinci) proiecte de dezvoltare a UATB, preconizate a fi demarate în următorii 5 ani	Listă priorități (eventual localizare, după caz)

Nr. crt.	Problematică / date / informații	Mod de completare
k.	Obiectivul / obiectivele principale de dezvoltare pe termen lung (pentru următorii 10 ani / orizont 2030)	Denumire, listă și link la documentul de referință

Informațiile de mai sus sunt detaliate în chestionarul atașat pe care vă rugăm să îl completați la nivel de localitate sau unitate administrativ-teritorială după caz, în rubricile disponibile sau – acolo unde este necesar – pe pagini separate.

În plus, suplimentar față de cele de mai sus, vă rugăm să ne mai furnizați date / informații cu privire la 2 domenii / aspecte de mare relevanță și interes pentru județ și anume:

Date cu privire la amenajările turistice existente (2019), respectiv:

Tip de amenajare	DA	NU	Localizare în teritoriul UATB	Detalii (Ha, Km, nr.)
Pârții de schi				
Parcuri de distracții				
Bazine înot /piscine				
Piste de cicloturism				
Trasee turistice				
Amenajări pentru sporturi extreme (specificați)				
Alte amenajări pentru sporturi de iarnă (specificați)				
Alte amenajări turistice (specificați)				

I. Date cu privire la migrație și navetism (în măsura informațiilor disponibile la nivelul anului 2019):

- număr persoane plecate la muncă în străinătate pe durată nedeterminată (nr. total și pe destinații principale, dacă se cunosc)
- număr persoane care efectuează deplasări zilnice pentru muncă în afara localității de reședință (nr. total și pe destinații principale, dacă se cunosc).

Tabel nr. 34: Centralizare răspunsuri primăriei (Județul Suceava)*

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Date generale	Amenajări turistice	Migrație, navetism	Format (doc. / pdf.)	Observații
MUNICIPII							
1	146263	SUCEAVA	Da	Da	-	Pdf.	de solicitat doc. + date migrație, navetism
2	146502	CÂMPULUNG MOLDOVENESC	Da	Da	Nu -migrație, navetism - lipsă date	Pdf.	de solicitat doc.
3	146539	FĂLTICENI	Da	Da	Nu -migrație, navetism - lipsă date	Doc. / Pdf.	de solicitat doc.
4	146628	RĂDĂUȚI					
5	146744	VATRA DORNEI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
ORAȘE							
6	147358	BROȘTENI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
7	147633	CAJVANA					
8	148006	DOLHASCA	Doc.	Doc.	-	Excel / pdf.	de solicitat date navetism
9	148612	FRASIN	Da	-	-	Doc.	de solicitat date turism, navetism
10	146584	GURA HUMORULUI	Doc.	Doc.	Nu -migrație, navetism - lipsă date	Doc.	
11	149227	LITENI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
12	146931	MILIȘĂUȚI	Da	-	-	Pdf.	de solicitat doc. + date turism, navetism
13	146370	SALCEA					
14	146655	SIRET	Da	Da	Nu -migrație, navetism - lipsă date	Pdf.	de solicitat doc.
15	146708	SOLCA	Da	Nu	Da -parțial	Doc.	de solicitat date navetism turism
16	151095	VICOVU DE SUS	Da	Da	Da	Doc	
COMUNE							
17	146799	ADÂNCATA					
18	146860	ARBORE	Da	Da	Nu	Pdf.	de solicitat doc + date migrație, navetism
19	146904	BAIA	Da	Da	Da	Doc /Pdf.	
20	151530	BĂLĂCEANA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc
21	146995	BĂLCĂUȚI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc
22	151576	BERCHIȘEȘTI					
23	147036	BILCA	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc
24	147054	BOGDĂNEȘTI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc
25	147072	BOROAIA	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc
26	147134	BOSANCI	Da	Da	Nu -migrație, navetism - lipsă date	Doc /Pdf.	
27	147161	BOTOȘANA	Da	Da	Da -parțial-lipsă date	Doc.	
28	147205	BREAZA	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc. + turism, navetism
29	147241	BRODINA	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc. + date turism, navetism
30	147465	BUNEȘTI	Da	Da	-	Doc.	de solicitat date migrație, navetism
31	151521	BURLA					
32	147526	CACICA	Da	Da	Da	Doc.	
33	147580	CALAFINDEȘTI	Da	Da	Da	Doc. /Pdf.	
34	151503	CAPU CÂMPULUI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.
37	147713	CÂRLIBABA	Da	Da	Da-migrație, Nu -navetism-lipsă date	Pdf.	de solicitat doc.
35	151451	CIOCĂNEȘTI					
36	151567	CIPRIAN PORUMBESCU	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc. + date turism, navetism

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Date generale	Amenajări turistice	Migrație, navetism	Format (doc. / pdf.)	Observații
38	151433	COMĂNEȘTI	Da	Da	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc. + date navetism
39	147786	CORNU LUNCII	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc. + date turism, navetism
40	151497	COȘNA	Da	Da	Da	Doc.	
41	147884	CRUCEA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
42	147937	DĂRMĂNEȘTI	Da	Nu	Nu	Pdf.	de solicitat doc. + date turism, navetism, migrație
43	148097	DOLHEȘTI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
45	148131	DORNA-ARINI	Da	Da	Da -parțial	Doc.	de solicitat date navetism
44	148202	DORNA CANDRENILOR	Da	Da	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date navetism
46	148293	DORNEȘTI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
47	148328	DRĂGOIEȘTI	Da	Da	Da	Doc. /Pdf.	
48	148382	DRĂGUȘENI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
49	148426	DUMBRĂVENI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism, navetism
50	151488	FÂNTÂNA MARE					
51	148453	FÂNTÂNELE	Da	Nu	Da -parțial	Doc.	de solicitat date turism+ navetism
52	148514	FORĂȘTI					
53	148667	FRĂTĂUȚII NOI	Da	Nu	Nu- lipsă date	Doc.	de solicitat date turism
54	148694	FRĂTĂUȚII VECHI	Da	Nu	Da -parțial	Doc. /Pdf.	de solicitat date turism
55	148729	FRUMOSU	Da	Da	Da -parțial	Doc.	de solicitat date navetism
56	148765	FUNDU MOLDOVEI	Da	Da	Da	Doc.	
57	148872	GĂLĂNEȘTI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
58	148916	GRĂMEȘTI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
59	148970	GRĂNICEȘTI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
60	151512	HÂNȚEȘTI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism, navetism
61	151549	HÂRTOP	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism, navetism, migrație
64	149049	HORODNICENI	Da	Nu	Nu-lipsă date	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism
62	149101	HORODNIC DE JOS	Da	Nu	Da	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism
63	151479	HORODNIC DE SUS	Da	Da	Nu	Pdf.	de solicitat doc.+ date navetism, migrație
65	149138	IACOBENI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism
66	151442	IASLOVĂȚ	Da	Nu	Da -parțial	Doc.	de solicitat date turism, navetism
67	147660	ILIȘEȘTI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism, navetism, migrație
68	146281	IPOTEȘTI					
69	149183	IZVOARELE SUCEVEI	Da	Da	Nu-lipsă date	Doc.	
72	149290	MARGINEA	Da	Da	Da-migrație, Nu -navetism-lipsă date	Pdf.	de solicitat doc.
70	149316	MĂLINI					
71	149370	MĂNĂSTIREA HUMORULUI					
73	146325	MITOCU DRAGOMIRNEI	Da	Da	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc. + date navetism, migrație
74	149414	MOARA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
75	149502	MOLDOVA-SULIȚA					
76	149539	MOLDOVIȚA					
77	149584	MUȘENIȚA	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism, navetism
78	149655	OSTRA	Da	Da	Da -parțial	Doc. /Pdf.	de solicitat date navetism
80	149682	PANACI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Date generale	Amenajări turistice	Migrație, navetism	Format (doc. / pdf.)	Observații
79	149753	PĂLTINOASA	Da	Da	Da	Doc.	
82	149780	PĂRTEȘTII DE JOS	Da	Da	Nu -lipsă date	Jpg	de solicitat doc.
81	149833	PĂTRĂUȚI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+ date turism, navetism, migrație
83	149851	POIANA STAMPEI	Da	Nu	Da -parțial	Doc. /Pdf.	de solicitat date turism, navetism, migrație
84	151585	POIENI-SOLCA	Da	Nu	Da -parțial	Doc.	de solicitat date turism, navetism
85	149931	POJORĂTA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
86	149968	PREUTEȘTI	Da	Da	Nu -lipsă date	Jpg	de solicitat doc.
87	150043	PUTNA					
88	150070	RĂDĂȘENI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
89	150114	RĂȘCA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
90	150178	SADOVA	Da	Da	Da -parțial	Pdf.	de solicitat date navetism, migrație
92	150196	SATU MARE	Da	Da	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+date navetism
95	150221	SIMINICEA	Da	Nu	Da -parțial	Doc.	de solicitat date turism+ navetism
96	150258	SLATINA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc.
97	150294	STRAJA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc
98	150310	STROIEȘTI	Da	Nu	Da -parțial	Doc.	de solicitat date turism+ navetism, migrație
99	150356	STULPICANI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+date turism, navetism, migrație
100	150418	SUCEVIȚA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc
91	150445	ȘARU DORNEI					
93	146432	ȘCHEIA	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc
94	151460	ȘERBĂUȚI	Da	Nu	Da -parțial	Doc.	de solicitat date turism+ navetism
101	150524	TODIREȘTI	Da	Da	Da	Pdf.	de solicitat doc
102	150588	UDEȘTI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+date turism, navetism, migrație
103	150702	ULMA					
104	150766	VADU MOLDOVEI	Da	Da	Da-navetism, Nu -migrație lipsă date	Pdf. / Doc	
105	150891	VALEA MOLDOVEI	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+date turism, navetism, migrație
106	150935	VAMA	Da	Da	Da	Pdf. / Doc	
107	150980	VATRA MOLDOVIȚEI	Da	Da	Nu- lipsă date	Pdf.	de solicitat doc
108	151022	VEREȘTI	Da	Da	Da -parțial, lipsă date	Pdf.	de solicitat doc
109	151077	VICOVU DE JOS	Da	Nu	Da -parțial	Pdf. / Doc	de solicitat date turism+ navetism
110	151558	VOITINEL	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+date turism, navetism, migrație
111	151120	VOLOVĂȚ	Da	Da	Da -parțial, lipsă date	Pdf.	de solicitat doc
112	151157	VULTUREȘTI					
113	151246	ZAMOSTEA	Da	Nu	Da -parțial	Pdf.	de solicitat doc.+date turism, navetism, migrație
114	151344	ZVORIȘTEA					
		TOTAL					

* decembrie 2019

ANEXA NR. 2

Obiective și măsuri principale ale documentelor strategice elaborate de Asociațiile Intercomunitare de tip GAL din Județul Suceava

Tabel nr. 35: Centralizare obiective principale la nivelul celor 10 GAL-uri din Județul Suceava

OBIECTIVE	GAL Cetatea Bucovinei	GAL Bucovina de Munte	GAL Bazinul Dornelor	GAL Confluente Nordice	GAL Sucevița Putna	GAL Ținutul Bucovinei	GAL Valea Siretului de Jos	GAL Valea Siretului de Sus	GAL Codrii Herței	GAL Valea Șomuzului	Total GAL-uri
Obiectivul 1: Condiții de viață îmbunătățite în spațiul rural	X		X	X	X	X	X	X	X	X	9 / 10
Obiectivul 2: Sector agricol modernizat și constituirea și promovarea de forme asociative	X	X		X	X	X	X	X	X	X	9 / 10
Obiectivul 3: Economie rurală diversificată	X	X	X	X	X	X		X	X	X	9 / 10
Obiectivul 4: Locuri de muncă create și oportunități de angajare	X	X			X	X		X	X	X	7 / 10
Obiectivul 5: Scheme de calitate implementate	X				X		X			X	4 / 10
Obiectivul 6: Infrastructură fizică rurală de bază dezvoltată și modernizată			X	X		X	X	X	X	X	7 / 10
Obiectivul 7: Formare profesională în sectorul agricol		X			X		X		X	X	5 / 10
Obiectivul 8: Sprijin pentru înființarea, crearea și dezvoltarea de activități neagricole	X			X	X		X	X		X	6 / 10
Obiectivul 9: Stabilirea populației tinere stimulată în zonă			X			X		X	X	X	5 / 10
Total obiective	6 / 9	4 / 9	4 / 9	5 / 9	7 / 9	6 / 9	6 / 9	7 / 9	7 / 9	9 / 9	

Tabel nr. 36: Centralizare obiective și măsuri ale strategiilor și planurilor de dezvoltare ale structurilor asociative comunitare din Județul Suceava

Strategia de dezvoltare GAL Cetatea Bucovinei	Măsura 1: Sprijin pentru constituirea și promovarea de forme asociative în teritoriul GAL Cetatea Bucovinei
	Măsura 2: Investiții în active fizice în agricultură și în sectorul de prelucrare a produselor alimentare în teritoriul GAL Cetatea Bucovinei
	Măsura 3: Sprijin pentru aplicarea schemelor de calitate în teritoriul GAL Cetatea Bucovinei
	Măsura 4: Investiții pentru dezvoltarea satelor în teritoriul GAL Cetatea Bucovinei
	Măsura 5: Investiții în crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi non-agricole în teritoriul GAL Cetatea Bucovinei
	Măsura 6: Investiții în servicii sociale pentru grupuri vulnerabile din teritoriul GAL Cetatea Bucovinei
	Măsura 7: Investiții în infrastructura de bandă largă în teritoriul GAL Cetatea Bucovinei
Strategia de dezvoltare GAL Sucevița Putna	Obiectivul 1: Îmbunătățirea condițiilor de viață în spațiul rural
	Obiectivul 2: Modernizarea sectorului agricol
	Obiectivul 3: Diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă
	Obiectivul 4: Stimularea inovării și îmbunătățirea competențelor
Strategia de dezvoltare GAL Bucovina de Munte 2014-2020	Obiectiv 1: Dezvoltarea sustenabilă a microregiunii prin diversificarea operațiunilor non-agricole și valorificarea patrimoniului natural și antropic, având la bază dezvoltarea și modernizarea infrastructurii și a serviciilor sociale
	Obiectiv 2: Dezvoltarea durabilă a sectorului agricol prin creșterea capacității actorilor economici de a se adapta la cerințele pieței

Planul de dezvoltare local GAL Bazinul Dornelor (2014)	<p>Obiectiv General A: Stimularea stabilirii populației tinere în zonă;</p> <p>Obiectiv General B: Diversificarea și consolidarea economiei locale prin valorificarea superioară a fondului de resurse naturale locale;</p> <p>Obiectiv General C: Dezvoltarea și diversificarea economiei locale prin dezvoltarea sectorului turistic;</p> <p>Obiectiv General D: Creșterea accesului populației la utilități</p>
Strategia de dezvoltare locală GAL Codrii Herței	Măsura 1: Îmbunătățirea performanțelor economice, sociale și de mediu: transfer de cunoștințe și acțiuni de informare în teritoriul G.A.L. Codrii Herței
	Măsura 2: Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în teritoriul G.A.L. Codrii Herței
	Măsura 3: Îmbunătățirea infrastructurii sociale în teritoriul G.A.L. Codrii Herței
	Măsura 4: Îmbunătățirea infrastructurii minorității rome în teritoriul G.A.L. Codrii Herței
	Măsura 5: Servicii de bază și reînnoirea satelor în teritoriul G.A.L. Codrii Herței
	Măsura 6: Sprijin pentru înființarea și dezvoltarea de structuri asociative în teritoriul G.A.L. Codrii Herței
Strategia de dezvoltare locală a teritoriului Asociația GAL Ținutul Bucovinei - Frătăuții Vechi (2014-2020)	Obiectivul 1: Stimularea sectorului economic prin sprijinirea înființării și modernizării afacerilor agricole și non-agricole
	Obiectivul 2: Reducerea decalajelor dintre teritorii prin modernizarea infrastructurii de bază și creșterea bunăstării populației
Strategia de dezvoltare GAL Valea Șomuzului	Măsura 1: Formarea profesională în sectorul agricol
	Măsura 2: Investiții în exploatațile agricole și pomicole
	Măsura 3: Instalarea tănărului fermier
	Măsura 4: Implementarea schemelor de calitate
	Măsura 5: Acces la finanțe a formelor asociative de producători în agricultură
	Măsura 6: Sprijin pentru înființarea, crearea și dezvoltarea de activități neagricole
	Măsura 7: Crearea, modernizarea / dotarea infrastructurii sociale și integrarea minorităților
	Măsura 8: Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii fizice rurale de bază în vederea creșterii calității vieții în teritoriul Valea Șomuzului
	Măsura 9: Investiții în infrastructura aferentă comunicațiilor broadband
	Măsura 10: Investiții asociate cu protejarea mediului
Planul de dezvoltare local GAL Valea Siretului de Jos	Obiectiv 1: Favorizarea competitivității agriculturii
	Obiectiv 2: Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice
	Obiectiv 3: Obținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea de locuri de muncă
Strategia de dezvoltare locală GAL Valea Siretului de Sus	Măsura 1: Sprijin pentru îmbunătățirea performanței economice a fermelor prin asociativitate
	Măsura 2: Sprijin pentru dezvoltarea antreprenoriatului în teritoriul GAL
	Măsura 3: Sprijin pentru dezvoltarea IMM-urilor
	Măsura 4: Sprijin pentru investițiile în crearea, îmbunătățirea sau extinderea serviciilor locale de bază destinate populației rurale, a celor de agrement și culturale, și a infrastructurii aferente, inclusiv investiții în domeniul energiei din surse regenerabile și al economisirii energiei
	Măsura 5: Sprijin pentru crearea de centre comunitare integrate
	Măsura 6: Sprijin pentru dezvoltarea locală integrată în comunitățile marginalizate rome
Strategia de dezvoltare locală GAL Valea Șomuzului	Măsura 1: Formare profesională în sectorul agricol
	Măsura 2: Investiții în exploatații agricole și pomicole
	Măsura 3: Instalarea tănărului fermier
	Măsura 4: Implementarea schemelor de calitate
	Măsura 5: Acces la finanțarea formelor asociative de producători în agricultură
	Măsura 6: Sprijin pentru înființarea, crearea și dezvoltarea de activități neagricole
	Măsura 7: Crearea, modernizarea și dotarea infrastructurii sociale și integrarea minorităților
	Măsura 8: Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii fizice rurale de bază în vederea creșterii calității vieții în teritoriul Valea Șomuzului
	Măsura 9: Investiții în infrastructura aferentă comunicațiilor broadband
	Măsura 10: Investiții asociate cu protejarea mediului